

**A FERICITULUI TEODORIT, EPISCOPUL KIRULUI,
TÎLCUIRE
A CELOR O SUTĂ CINCIZECI DE PSALMI
AI PROOROCULUI ÎMPĂRAT DAVID**

MAI-NAINTE PRIVIRE

Mie, mai-nainte de celelalte dumnezeiești cuvinte, îmi era a tîlcui proorocia marelui David¹, fiindcă ucenicii bine-credincioși – și orășenii, și sătenii – cu deosebire la aceasta s-au sîrguit toți a lua aminte. Dar, nu mai puțin, și cei ce au îmbrățișat viața postnicească pe aceasta o poartă pe limbă, noaptea și ziua laudîndu-L pe Dumnezeuul tuturor și domolind patimile trupului, pentru că, amestecînd folosul cu dulceața viersurii dumnezeiescului dar, prea-dorită și vrednică de iubit a pus învățătura înaintea oamenilor. Și oricine poate vedea că cei mai mulți dintre oameni fie nu pomenesc nimic din celelalte dumnezeiești *Scripturi*, fie prea puține, dar pomenesc de multe ori cîntările cele duhovnicești ale dumnezeiescului David – și în case, și prin uliți și prin căi – și se prea-îndulcesc cu tocirea viersurii, și prin dulceața aceasta dobîndesc folosul. De aceea voiam să tîlcuiesc mai întîi această proorocie și să pun înaintea oamenilor celor înțelepți folosul cel dintru adînc; ca, cîntînd împreună și simțînd înțelesul celor cîntate, îndoit să secere cîștigul. Dar cei ce au cerut de la noi tîlcuirile altor dumnezeiești *Scripturi* nu au lăsat a lua sfîrșit sîrguința aceasta a noastră: pentru că unii ne-au arătat că este de nevoie a se tîlcui *Cîntarea Cîntărilor*; alții au dorit să cunoască proorocia bărbatului doririlor, Daniil; alții – pe a dumnezeiescului Iezechiel, și alții au cerut a se face înțelese și arătate lor proorociile celor doisprezece Prooroci, care le erau întru neînțelegere.

Și, fiindcă Dumnezeu – Cel ce înțelepțește pe cei orbi și le descoperă tainele, Care a dat gură omului, și a făcut surd și mut, văzător și orb – a dat omului să înțeleagă și să poată tîlcui dumnezeieștile Lui cuvinte, vino drept aceea ca, chemînd dumnezeiescul dar – care, după proorocie, aduce pe cei orbi în calea pe care nu au știut-o, și îi face a călători pe cărări pe care nu le-au cunoscut, și le dăruiește celor surzi de demult a auzi dumnezeieștile cuvinte și da adevăr ochilor celor ce petrec întru

¹ Prooroc și împărat al Iudeii și apoi al întregului Israil, între 1010-970 înainte de Hristos.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

întuneric și în negură – să îndrăznim asupra proorociei acesteia a Psalmilor.

Nimeni să nu socotească însă că osteneala noastră este de prisos din pricină că și alții, mai înainte de noi, au pus înainte și au arătat tâlcuirea aceasta. Pentru că – citind eu multe tâlcuiri și aflându-i pe unii că s-au abătut cu multă nesăturare întru alegorie, iar pe alții că au alăturat proorocia oarecăroră istorii ca și cum tâlcuirea le-ar ajuta mai virtos ludeilor decât ucenicilor credinței – am socotit prea-de cuviință a fugi și de nemăsurarea acestora, și de a acelora. Și cite se cuvin istoriilor celor vechi, pe acestea să le alăturăm și acum, iar proorociile pentru Stăpînul Hristos, și pentru Biserica neamurilor, și pentru viețuirea cea evanghelică și pentru propovăduirile Apostolilor, să nu le dăruim altora, care lucru le este iubit să-l facă ludeilor, cei ce trăiesc întru furtișag și întru rea lucrare și țes răspuns pentru a lor necredință. De aceea, nu ne este atît de ostentivă tâlcuirea mai-nainte grăiri, pentru că privirea lucrurilor o face arătată.

Ne vom sîrgui cît va fi cu putință a fugi de lungimea cuvîntului și scurt a pune înainte folosul, celor ce voiesc. Și, mai înainte arătînd scopul Psalmilor, așa ne vom apuca de tâlcuire.

Se cuvine însă a ști că este osebit lucru proorociei a le vesti nu numai pe cele ce vor să fie, ci și pe cele de față, și a le grăi pe cele ce s-au făcut. Pentru că dumnezeiescul Moisi ne-a învățat arătat cele zidite de Dumnezeu tuturor, care au luat pe „a fi” demult și prea-de demult, nu de la oameni primind învățătura aceasta, ci din darul Duhului. Le-a spus și pe cele ale vremii lui, precum lui Faraon pedepsele aduse asupra-i, și lui Israil dăruirea manei și împărțășirea cărnurilor. A spus mai-nainte încă și cele ce or să fie, adică venirea Stăpînului Hristos, risipirea ludeilor și mîntuirea neamurilor.

Așa și dumnezeiescul David (după acela el întîi scriind proorocia) pomenește facerile de bine făcute celor de acum de Dumnezeu tuturor și mai-nainte le însemnează pe cele ce or să fie cu mulți ani mai pe urmă. Și nu folosește numai cuvinte proorocești, ci și sfătuitoare și legiuitoare și, cînd moralizatoare, cînd dogmatică aduce învățătura. Uneori tînguiește primejdiile ludeilor, iar alteori mai-nainte cîntă mîntuirea neamurilor. În multe locuri încă mai-nainte vestește Patimile Stăpînului Hristos și Învierea, și cu multa felurime a proorociei îi îndulcește pe cei ce voiesc a lua aminte.

Oarecari au zis că Psalmii nu sînt toți ai lui David, ci și ai altora. Drept aceea, așa înțelegînd și scrierile de deasupra, pe unii i-au afierosit lui Idithum, pe alții lui Eham, pe alții fiilor lui Core și pe alții lui Asaf, din *Istoria Paralipomenilor* învățînd noi că și aceștia sînt Prooroci. Eu însă nu mă împotrivesc cu nimic pentru acestea. Căci ce folos îmi adaugă mie, ori de sînt toți ai acestuia, ori de sînt oarecari și ai acelora, fiind lucru vădit că toți s-au scris din lucrarea dumnezeiescului Duh? Pentru că și pe

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

dumnezeiescul David îl știm Prooroc, și pe aceia *Istoria Paralipomenilor* îi numește Prooroci. Lucrul Proorocului este să dea limba slujitoare darului Duhului, după glasul ce se poartă în Psalmi: „Limba mea – zice – este trestia Scriitorului ce scrie degrabă.” Dar să stăpânească hotărîrea celor mai mulți: că cei mai mulți dintre scriitori au zis că aceștia sînt ai lui David.

Și, de vreme ce oarecari au numit scrierile de deasupra mincinoase, socotesc că este lucru de nevoie a vorbi puține și pentru aceasta. Mi se pare că este lucru îndrăzneț a răsturna scrierile de deasupra, care se aflau pe vremea lui Ptolemei², celui ce a împărțit peste Egipt după Alexandru³, pe care toți cei 70 de bătrîni⁴ le-au tălmăcit în limba elinească. Și, mai înainte cu o sută cincizeci de ani de tălmăcirea aceea, umplîndu-se de dumnezeiescul dar, minunatul Ezdra⁵ a scris de-a doua oară *Sfintele Cărți*, căci se stricaseră, din lenevirea ludeilor și din păgînatatea Babilonienilor de demult.⁶ Dacă acela, din Preasfîntul Duh, iarăși a înnoit pomenirea lor, iar Cei 70, nu fără de dumnezeiasca insuflare, le-au tălmăcit în limba elinească cu multă împreună-glăsuire și întocmire și, pe lîngă celelalte dumnezeiești *Scripturi*, au tălmăcit și scrierile de deasupra, apoi socotesc că este lucru îndrăzneț și foarte obraznic să le numească cineva mincinoase pe acestea și să socotească gîndurile lor mai înțelepte decît lucrarea Duhului. Și acest lucru îl va arăta mai luminat tîlcuirea din parte a Psalmilor.

Încă și „diapsalma” (adică schimbarea viersurii cîntării și a noimei) au tîlcuit-o în multe feluri. Unii au socotit că este încetare a lucrării Duhului, alții – schimbare a proorociei, iar alții – prefacere a viersurii. Iar unul, folosind tălmăcirea lui Achila⁷, în locul diapsalmei a pus acest cuvînt, adică „de-a pururea”, zicînd că el se împreună cu stihul dinainte. După cum, întru al treilea Psalm, după stihul: „Cu glasul meu către Domnul am strigat, și m-a auzit din muntele cel sfînt al Lui”, aflăm adăugată această diapsalmă, căci Achila a împreunat așa: „Și m-a auzit din muntele cel sfînt al Lui de-a pururea”, făcînd împreună o înțelegere cu stihul dinainte.

Aflîndu-i pe Cei 70 și pe toți ceilalți tîlcuitori ai dumnezeieștii *Scripturi* care au tîlcuit această „diapsalmă”, eu socotesc că nu este drept a-i defăima pe atîția, și mai cu seamă pe unii ca aceștia, și a mă încrede

² faraonul Ptolemeu Filadelful (283–246)

³ Alexandru Machidon

⁴ De fapt, 72 de înțelepți care au tălmăcit *Vechiul Testament* din ebraică în elină, tălmăcire ce se cheamă *Septuaginta*, „cei șaptezeci” (vezi *Cuvîntul de încheiere*).

⁵ Preot printre ludeii din Babilon. În vremea unuia dintre cei doi împărați Persani, nu știm dacă Artaxerxe I (465–424), sau Artaxerxe al II-lea (404–358), Ezdra vine la Ierusalim cu poruncă de la împărat să reazeze *Legea*, pe care ludeii iarăși o uitaseră. Ezdra face acest lucru, desparte pe ludei de soțiile și de copiii lor de altă seminție și reia Sărbătoarea Corturilor (vezi *Cartea I a lui Ezdra*).

⁶ Aceasta s-a întîmplat în timpul robiei babiloniene din vremea lui Nabucodonosor, care va mai fi pomenită de multe ori.

⁷ Tălmăcitor în elinește al *Vechiului Testament* (vezi *Cuvîntul de încheiere*).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

înțelegerii unuia singur. De aceea, socotesc că scrierea diapsalmei însemnează schimbarea viersuirii. Că – de vreme ce a alcătuit cete, care îi aduceau lui Dumnezeu cântarea și lauda, neîmplinind Lui vreo trebuință oarecare, ci aducându-i folos norodului – marele David a făcut cetele a cînta cu oarecare potrivire, iar pe cei ce foloseau organele i-a făcut să dea glăsuirea întocmită. Iar cîntările au multe schimbări ale viersuirii, și lirele și alăutele au schimbări de lovituri. Se poate vedea multă deosebire ca aceasta și la fluier. Deci, „diapsalma” mi se pare că însemnează, după cum am zis, schimbarea viersuirii. Iar tîlcuirea cea cu dinadinsul o știe cel ce a pus această deasupra-scriere și cel ce, ca și acela, a primit strălucirea dumnezeiescului Duh.

Cei ce citească Psalmii cu iubire de osteneală se cuvine a ști că aceștia nu păzesc rînduiala vremii, ci unii, cuprinzînd istorii mai vechi, au dobîndit uneori a doua rînduială; iar alții, care cuprind vreme mai nouă, s-au rînduit mai întîi. Așa, Psalmul al 3-lea are deasupra-scrierea povestirii pentru Avesalom, iar al 141-lea – pe a lui Saul. Și îi este arătat fiecăruia ce știe istoria cu cît sînt mai demult cele pentru Saul decît cele pentru Avesalom.

Iar eu socotesc că însuși dumnezeiescul David a zis Psalmii, iar alții – că alcătuirea acestora au făcut-o oarecari din cei ce au fost mai pe urmă. Și le-am însemnat pe acestea aici, ca să nu curm pentru ele tîlcuirea, fiind silit atunci cînd trebuie a vorbi. Deci, mîrginind mai înainte-privirea, să ne apucăm, cu ajutorul lui Dumnezeu, de tîlcuirea din parte.

TÎLCUIREA PSALMULUI 1

Al lui David, nescris deasupra la Evrei.

Fericit – bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n-a stătut și pe scaunul pierzătorilor n-a șezut;

De aici este lesne a cunoaște că cei ce au tîlmăcit dumnezeieștile *Scripturi*, aflînd de demult deasupra-scrierile la Evrei, le-au mutat în limba elinească și pe acestea. Căci au lăsat nescris deasupra Psalmul de față și pe cel următor, așa cum i-au aflat, neîndrăznind a adăuga ceva de la sine la cuvintele Duhului.

Unii din cei ce au scris pricinile Psalmilor au zis că acesta de față cuprinde învățătură morală, iar mie mi s-a părut că nu este mai puțin dogmatic decît moral. Căci cuprinde nu numai mustrea păcătoșilor, ci și pe a păgînilor, și sfătuește a lua totdeauna aminte la dumnezeieștile cuvinte, dintru care dobîndim folos nu doar moral, ci și dogmatic.

Și foarte cu potrivire a pus marele David înaintea scripturii sale fericirea, urmînd pe al său Fiu și totodată Stăpîn, adică pe Mîntuitorul Hristos, Care a început învățătura către Sfinții Săi Ucenici de la fericiri:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

„Fericiți – cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor.” (Stăpînul Hristos este Fiul al lui David ca om, după glasul *Sfintelor Evanghelii*, căci: „Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui Avraam, fiul lui David”; iar Domn al lui și Făcător – ca un Dumnezeu, că al Lui este glasul: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea.”)

Deci începutul fericește pe cel ce nici nu s-a împărtășit în cale cu necredincioșii, nici nu a primit sfatul păcătoșilor ca pe unul adevărat și întemeiat (că pe aceasta a numit-o „stare”), și a fugit de statornica stricăciune a pierzătorilor. Iar acest nume, adică „fericit”, este numire dumnezeiască. Și martor e dumnezeiescul Apostol, strigînd: „Fericitul și singur Stăpînitor, Împăratul împăraților și Domnul domnilor.” Stăpînul nostru Dumnezeu a dat-o cu împărtășire pe aceasta și oamenilor, precum și pe celelalte. Pentru că, numindu-Se El credincios – „Credincios, zice, este Dumnezeu, prin Care v-ați chemat la împărtășirea Fiului Său”, iar Fericitul Moisi zice: „Dumnezeu este credincios și nu este nedreptate întru Dînsul” – a numit și din oameni „credincioși” pe cei ce primesc cuvintele Lui fără de îndoială. Așa, fiind și numindu-Se Dumnezeu, Marele Dăruitor a dat cu împărtășire și oamenilor această numire și strigă: „Eu am zis: Dumnezei sînteți, toți fii ai Celui Preaînalt, iar voi ca niște oameni muriți.” Deci numele acesta, adică „fericit”, este rod al săvîrșirii faptei bune. Că – precum fiecare din meșteșugurile din viață privește la sfîrșit, adică: meșteșugul cel de luptă, către cununile de măslin; cel ostășesc, către biruințe și semne de biruință; cel doctoricesc, către sănătate și către izbăvirea de boli; cel neguțătoresc, către adunarea banilor și către avuția bogăției – așa și știința faptei bune are ca rod și sfîrșit dumnezeiască fericire. Și nimeni, văzîndu-l fericindu-se aici numai pe bărbat, să nu socotească cum că neamul femeilor se lipsește de această fericire. Stăpînul Hristos, alcătuiind fericirile cu neamul bărbătesc, n-a oprit muierilor cîștigarea faptei bune. Cuvîntul cuprinde împreună cu bărbații și pe muieri, căci „cap al muierii este bărbatul”, după cum zice dumnezeiescul Apostol. Celelalte mădulare ale trupului se împreună cu capul, iar capul, încununîndu-se, se bucură. Așa și noi, vorbind către cineva și numindu-l pe dînsul „cap iubit”, nu-l despărțim de celelalte părți ale trupului, ci vorbim din parte către întreg.

Și nu așa prost⁸ a pomenit mai întîi de „cale”, apoi de „stare”, apoi de „scaun”, ci știind cu de-adinsul că gîndul suferă mai întîi pornire – ori rău ar fi, ori bun – apoi stare, apoi oarecare adevărată întărită. Deci sfătuiește ca nici cu mintea să primească vreo înțelegere păgîneasă, nici să călătorească spre vreo lucrare fără de lege.

Dumnezeieștii *Scripturi* îi este drag a numi „necredincioși” pe cei ce cred în nedumnezeire⁹ ori în multă dumnezeire¹⁰, „păcătoși” – pe cei ce

⁸ „Prost” înseamnă aici „simplu”, „obișnuit”.

⁹ ateii

¹⁰ politeiștii

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

voiesc a trăi într-o fărădelege și au îmbrățișat viață stricată, iar „pierzători” – pe cei ce se pierd nu numai pe ei înșiși, ci îi împărtășesc și pe alții de pierzare și de vătămare, ca și boala ce năpădește și asupra oamenilor, și asupra dobitoacelor, de care se umplu cei ce se apropie de bolnavi. De aceea cuvîntul poruncește a fugi de soboarele acestora.

Dar, fiindcă fuga de răutate nu ajunge pentru săvîrșirea faptei bune – „abate-te de la rău și fă binele”, zice Psalmistul, iar Fericitul Isaia: „Încetați răutățile voastre, învățați-vă a face binele” – Fericitul David a adăugat foarte după cuviință:

2 ci în Legea Domnului – voia lui și, în Legea Lui va cugeta ziua și noaptea.

Nu numai că se cuvine să le urască pe cele zise mai-nainte, ci să și ia aminte la dumnezeiasca *Lege*, noaptea și ziua, și să le voiască pe acelea pe care le poruncește dumnezeiasca *Lege* și să-și îndrepte a sa viață după scopul aceleia. Așa a și legiuit Dumnezeu tuturor prin Moisi, zicînd: „Vor fi graiurile *Legii* acesteia totdeauna în gura ta și vei cugeta întru dînsule șezînd, și sculîndu-te, și zăcînd și în cale umblînd. Și le vei spînzura pe dînsule de mîinile tale și vor fi neclintite înaintea ochilor tăi.”

Apoi, arată și rodul care odrăște de aici:

3 Și va fi – zice – ca pomul cel răsădit lîngă izvoarele apelor, care rodul său va da în vremea sa,

4 și frunza lui nu va cădea și toate oricîte va face vor spori.

Precum izvoarele fac a înfrunzi pomii ce sînt răsădiți lîngă dînsule, așa și apele dumnezeiescului Duh îi găsesc pe credincioși a aduce dumnezeieștile roade. Deci pentru aceasta și Stăpînul Hristos a numit „apă” învățătura Sa: „Dacă cineva însetează – zice – să vină la Mine și să bea, și îi va fi apa pe care Eu o voi da lui izvor de apă vie ce saltă spre viață veșnică.” Și iarăși: „Cel ce crede întru Mine, precum a zis *Scriptura*, rîuri de apă vie vor curge din pîntecele lui.” Și încă și către Samarineanca: „Cel ce bea din apa aceasta va înseta iarăși, iar care ar bea din apa pe care Eu o voi da lui nu va înseta în veac.” Așa – și prin Isaia Proorocul: „Că Eu voi da (apă) întru sete celor ce călătoresc prin loc fără de apă și voi deschide prin munți izvoare și prin dealuri rîuri, ca să adăp neamul Meu cel ales, norodul Meu pe care l-am cîștigat.”

Deci, după cuviință, și Fericitul David l-a asemănat pe cel ce s-a îndeletnicit întru dumnezeieștile cuvinte cu pomii răsădiți lîngă izvoarele apelor, care au frunzele de-a pururea înfrunzite și aduc rodul la vreme, pentru că nevoitorii faptei bune vor lua roadele osteneților în viața ce va să fie. Și, purtînd întru ei totdeauna nădejdea cea bună, ca pe niște frunze, înverzesc, și se bucură, și prin mîngîiere ușurează greutatea osteneților. Au încă și dăruitor cu sîrguință, pe Stăpînul cel mare, ajutîndu-le lor totdeauna: „Că, celor ce iubesc pe Dumnezeu – zice dumnezeiescul Apostol – toate le ajută spre cele bune.” Pentru aceasta a zis și Fericitul

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

David: „Și toate, oricâte va face, vor spori.” „Că de la Domnul – zice – pașii omului se îndreptează și calea Lui o va voi foarte.” Și nu l-a pus așa prost pe acest „toate”, ci cu multă lămurire, că – după ce mai întâi a oprit toate felurile răutății și a arătat săvârșirea dumnezeieștilor legi – a adăugat așa: „Toate, oricâte va face, vor spori”, știind că unul ca acesta nu va voi să lucreze nimic împotrivic legilor, alcătuiindu-și a sa voie cu dumnezeiasca *Lege*, că zice: „În *Legea* Domnului – voia lui.”

Așa, îndemnînd prin aceasta către fapta bună și învățînd filosofia cea desăvîrșită, de aici îi îndeamnă pe nevoitori prin cele împotrivnice, zicînd:

5 Nu așa – necredincioșii, nu așa,

Prin îndoirea opririi, arată mai luminat împotrivirea.

ci ca praful pe care îl spulberă vîntul de pe fața pămîntului.

Zice: Adăpîndu-se de dumnezeieștile cuvinte, aceia sînt de-a pururea înverziți și aduc rodul copt. Iar aceștia, fiind călcați de duhurile împotrivnice, se aseamănă cu praful, purtat cu lesnire aici și acolo de vînturile cele împotrivnice.

6 Pentru aceasta, nu vor învia¹¹ necredincioșii la Judecată, nici păcătoșii în sfatul Dreptilor;

Preasfîntul Duh le povestește pe toate cu multă descoperire, că n-a zis: „Nu vor învia necredincioșii”, ci: „la judecată nu vor învia”, în loc de: Nu vor învia spre judecată, ci spre osîndă. Aceia nu au trebuință de muștrări, avînd arătată păgînatatea, ci primesc pedeapsa singură. Precum pe ucigașii de oameni prinși întru însuși lucrul uciderii judecătorul nu îi bagă în judecătorie ca să-i mustre, ci ca să scoată asupra lor hotărîrea hotărîită de legi, așa și cei ce au trăit întru păgînatate pătinesc munca îndată după înviere, neadunîndu-se la judecată, ci primind hotărîrea pedepsei. Încă și cei izbăviți de dogmele păgînești, dar care au viețuit viață nelegiuită, se vor așeza undeva departe de adunarea Dreptilor. Pentru că acest nume, adică „sfat”, Achila și Teodotion¹² l-au tălmăcit: „adunare”, iar Simmah¹³: „strîngere”.

7 că știe Domnul calea dreptilor, și calea necredincioșilor va pieri.

Dreptul Judecător – zice – le știe pe toate încă mai înainte de judecată și nu mai are trebuință nici de dovezi, nici de muștrări. Pentru aceea, împărțind fiecăruia cele după vrednicie, pe unii îi va învrednici de laude și de cununi, iar pe alții îi va trimite la munca neîncetată. Iar acest cuvînt: „calea necredincioșilor va pieri”, se aseamănă cu graiurile acelea apostolești: „Dacă lucrul cuiva se va arde, se va păgubi.” Pentru că lucrul

¹¹ Verbul grecesc „anistimi” se traduce și prin „a învia”, și prin „a se scula”. De aceea, putem înțelege că necredincioșii nu se vor ridica la Judecată pentru a se îndreptați, căci ei vor învia doar „spre învierea osîndei”.

¹² Tălmăcitor în elinește al *Vechiului Testament*(vezi *Cuvîntul de încheiere*).

¹³ Tălmăcitor în elinește al *Vechiului Testament*(vezi *Cuvîntul de încheiere*).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

bărbaților drepti rămîne strălucind, iar împreună cu oamenii păgîni și necuvioși se pierde și răutatea lor.

TÎLCUIREA PSALMULUI 2

Nescris deasupra la Evrei.

Săvîrșind întîiul Psalm întru pomenirea necredincioșilor, dintru aceasta a făcut iarăși începutul celui de al doilea, învățînd că vor primi sfîrșitul mai-nainte zis aceluia și cei ce s-au turbat asupra Mîntuitorului: și păgîni, și împărați, și boieri și ludei. Pentru că întru al doilea Psalm mai-înainte vestește Patimile omenești și Împărăția Stăpînului Hristos, și încă mai-nainte proorocește chemarea neamurilor și tînguiește necredința ludeilor, căci acest „pentru ce s-au întăritat neamurile?” este al celui ce se tînguiește și prihănește nebunia. Dar nu avem trebuință de multe cuvinte spre tîlcuire, fiindcă dumnezeiescul Petru, verhovnicul Apostolilor, a pus tîlcuirea în *Fapte*: „împărați” și „boieri” i-a numit pe Irod, pe Pilat Ponteanul, pe arhierei și pe cărturari. Pentru că unul s-a trimis de împăratul Romanilor, ocîrmuind stăpînirea aceluia; iar celălalt era întru aceeași vreme toparh (adică domn) al ludeilor. Unul avea slugi și supuși din ludei, iar celălalt – ostași din neamuri. Și, făcîndu-se într-un gînd și unire și măiestrind uciderea Stăpînului, s-au sfătuit lucruri deșarte și zadarnice, neputînd să dea uitării pe Cel ce S-a răstignit de dînșii: că, înviind a treia zi, El a stăpînit toată lumea.

Și prea-cu potrivire și foarte după cuviință l-a încheiat și l-a unit Psalmistul cu fața¹⁴ norodului pe acest „au cugetat deșarte”, pentru că ludeii au făcut sfatul acesta rău asupra Mîntuitorului: martor este glasul *Sfintelor Evanghelii*, care ne învață că fariseii, ieșind, au făcut sfat cum îl vor pierde pe Dînsul, și Caiafa a strigat: „De folos este ca să moară un om, și să nu piară tot neamul.”

Iar acest grai, „s-au întăritat”, Achila l-a tîlmăcit: „s-au tulburat”, iar Simmah: „se amestecă”. Și acesta, stînd alături de „neamurilor”, ne dă a înțelege că Pilat – după ce ludeii i l-au adus pe Iisus ca pe un oarecare tiran, zicînd de multe ori că se cade ca El să fie ucis – a scos fără de voie hotărîrea aducătoare de moarte, temîndu-se a-L slobozi, după cum s-ar fi convenit, ca să nu se ridice de aici vreo pîră și asupra lui. Că, după cum a zis Fericitul Luca: „Îl pîrau pe Dînsul, zicînd: Pe Acesta l-am aflat răzvrătind neamul și oprind să dea dajdie Cezarului, zicîndu-Se pe Sine Hristos că este Împărat.”

Pentru ce s-au întăritat neamuri și noroadele au cugetat cele deșarte?

¹⁴ „față” – ipostas, persoană

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

2 Stătut-au de față împărații pământului și boierii s-au adunat întru una asupra Domnului și asupra Unsului Lui.

Nu zice „neamurile”, cu articol, ca să socotești că-i cuprinde pe toți, ci „neamuri”, aducând înțelegerea către oarece din parte. Că – de vreme ce, prinzîndu-L, Iudeii L-au dat pe Dînsul neamurilor – pentru aceasta zice: Care este pricina, sau ce este ce s-a făcut, încît și noroadele s-au pornit asupra Lui împreună și L-au dat pe Dînsul în mîinile neamurilor? Iar acest grai: „s-au întăritat”, se înțelege în loc de: „s-au trufit”.

3 Să rupem legăturile lor și să lepădăm de la noi jugul lor!

Pentru că „cel ce nu cinstește – zice – pe Fiul, nici pe Tatăl nu-L cinstește”; deci, după cuviință, împreună cu jugul Fiului, îl leapădă și pe cel al Tatălui. Mie însă mi se pare că Preasfîntul Duh le poruncește credincioșilor să zică acestea: „Să rupem legăturile lor – adică ale neamurilor celor păgîne – și să lepădăm de la noi jugul lor” – adică al Iudeilor celor prea-fără de lege – și să luăm asupra noastră jugul cel bun al Domnului. Că al Lui este glasul: „Luați jugul Meu pe voi, că jugul Meu este bun și sarcina Mea – ușoară.” Încă și însăși *Legea* s-a numit „jug” de dumnezeieștii Apostoli. Pentru aceasta zice dumnezeiescul Petru, în *Fapte*: „Ce ispitiți pe Dumnezeu a pune jug pe grumazul ucenicilor, pe care nici părinții noștri, nici noi nu l-am putut purta? Fără numai că, prin darul Domnului Iisus, credem să ne mîntuim în același chip ca și aceia.” Cu acestea se aseamănă și graiurile proorocești: „Să rupem legăturile lor și să lepădăm de la noi jugul lor!”, adică: Să ne depărtăm cu inima de a mai voi să fim sub dînșii; să scuturăm de la noi jugul *Legii*, nimic să socotim închipuirile¹⁵, dacă nu s-ar înțelege duhovnicește; să se socotească nedesăvîrșită către folos umbra¹⁶, dacă nu zugrăvește întru sine taina lui Hristos.

4 Cel ce locuiește în ceruri va rîde de dînșii, și Domnul îi va batjocori pe ei.

Căci Cel pironit și dat la moarte de dînșii, fiind în ceruri și cuprinzîndu-le pe toate, arată sfaturile lor deșarte și zadarnice; încă și Tatăl Acestuia și Stăpînul tuturor le va răsplăti lor cu vrednică osîndă.

5 Atunci va grăi către dînșii întru mînia Sa și întru iuțimea Sa îi va tulbura pe ei.

Tîlcuirea graiurilor acestora ne învață sfîrșitul lucrurilor. Pentru că, venind asupra lor oaste romană, cetatea a prădat-o și a surpat-o, Biserica a ars-o, pe cei mai mulți dintre dînșii i-a omorît, iar pe cei ce au scăpat de junghiere, prinzîndu-i, i-a dat la robie.

Se cuvine a băga de seamă cu mintea că pînă aici a pomenit două fețe:

¹⁵ „Închipuirile” – „umbra” de care se vorbește mai jos (vezi nota următoare).

¹⁶ *Vechiul Testament, Vechiul Legămînt, Legea cea veche*, „umbra a Noului Legămînt”, vezi la Sfîntul Apostol Pavel.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

întîi – pe „Domnul”, și apoi, pe „Hristos”¹⁷: „... asupra Domnului – zice – și asupra Hristosului Lui.” Apoi, pe „Cel ce locuiește în ceruri” și pe „Domnul”: „Cel ce locuiește în ceruri va rîde de dînșii, și Domnul îi va batjocori pe ei.” Și încă iarăși a păzit același chip:

6 Iar Eu sînt pus Împărat de Dînsul

Aici, se cuvine a pune soroc¹⁸, și a adăuga după aceea:

peste Sion, muntele cel sfînt al Lui, vestind porunca Domnului.

Căci nu împărățește numai peste muntele Sion, ci și peste cele văzute, și peste cele nevăzute și peste toată zidirea. Peste muntele Sion și peste Iudeea a adus dumnezeiasca Lui învățătură celor ce veneau la Dînsul, și cei ce au primit-o au abătut apele ei la toată lumea, plecîndu-se dumnezeieștilor Lui porunci. Pentru că zice: „Mergînd, învățați toate neamurile!”

Iar acest stih: „Eu sînt pus Împărat de Dînsul”, îl grăiește omenește, căci, ca Dumnezeu, are Împărăția din fire, iar ca om, o are hirotonisită. Că are stăpînirea fără de început ca Dumnezeu, ne învață același Prooroc, zicînd: „Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului, toiaș de dreptate este toiagul Împărăției Tale”, iar Fericitul Pavel zice că Psalmul acesta s-a zis pentru Fiul. Întru acest chip înalt numindu-Se, ca Dumnezeu, S-a înălțat și ca om. Și David strigă, propovăduind dumnezeiasca înălțime: „Să cunoască ei că numele Îți este Domnul, Tu singur ești înalt peste tot pămîntul!” Și Zaharia, către Ioan: „Și tu, pruncule, Prooroc al Celui Preaînalt te vei chema.” Iar despre înălțimea cea omenească ne învață Fericitul Pavel, zicînd: „Pentru aceea L-a și prea-înălțat pe El Dumnezeu și L-a dat Lui nume mai presus de toate numele”, deși numele acesta – adică „Fiul Unul Născut” – îl avea Dumnezeu-Cuvîntul mai înainte de veci odrăslit împreună cu lucrul. Avînd însă, ca Dumnezeu, numirea Fiului, o ia pe dînsa și ca om. Pentru aceea, a adăugat și în Psalmul ce ne stă înainte:

7 Domnul a zis către Mine: Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut.

Cineva, plecîndu-se învățaturii dumnezeiescului Duh, nu ar putea lipi acest grai la dumnezeirea Stăpînului Hristos. Pentru aceea, să auzim pe Dumnezeuul tuturor zicînd prin David: „Din pîntece, mai înainte de luceafăr Te-am născut.” Deci ca om primește și graiul acesta și ca om le aude pe cele adăugate:

8 Cere de la Mine, și voi da Ție neamurile moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului.

Căci, ca Dumnezeu, este Făcător al tuturor: „Toate printr-Însul s-au făcut, și fără de Dînsul nu s-a făcut nimic; întru Dînsul s-au zidit toate, ori

¹⁷ Căci „Unul (Alesul) Lui (al lui Dumnezeu)”, în evreiește: „Mesia”, se tălmăcește în elină „Hristos”.

¹⁸ A ne opri.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

văzute, ori nevăzute.” Dacă este Făcător și Ziditor al tuturor, apoi este și Stăpîn și Domn al acelora pe care le-a făcut. Dar, fiind stăpîn din fire ca Dumnezeu, ia și ca om stăpînirea tuturor.

Căci de demult părea că poartă grijă numai de Iudei, că zice: „S-a făcut parte a Domnului norodul lui Iacov; Israil, împărțeala moștenirii Lui.” Dar acesta s-a lepădat afară, căci nu a primit nici un folos din purtarea de grijă, și, după cuviință, Dumnezeu S-a mutat către neamuri, măcar că nici de demult nu era fără purtare de grijă de acestea, împlinind astfel moiseasca proorocie, că a aceluia este glasul: „Veseliți-vă, neamuri, cu norodul Lui!” Putem afla și împlinirea asemănată cu mai-înainte-grăirea: că, pe cei ce au crezut din Iudei – nu numai pe cei doisprezece Apostoli, ci și pe cei șaptezeci de ucenici, și pe cei o sută douăzeci cărora Fericitul Petru le-a grăit în norod; și pe cei cinci sute cărora Hristos li S-a arătat deodată după Înviere, după glasul dumnezeiescului Pavel; și pe cei trei mii, și pe cei cinci mii pe care i-a vînat verhovnicul Apostolilor, propovăduind; și pe celelalte zeci de mii, pentru care marele Iacov a zis: „Vezi, frate, cît de mulți sînt Jidovii credincioși?” – deci pe aceștia, și lîngă aceștia pe cei care au crezut din Iudeii de prin toată lumea, arătîndu-i norod sfînt, și vîinînd prin ei toate neamurile, împlinește proorocia ce zice: „Veseliți-vă, neamuri, cu norodul Lui!” Pe lîngă aceasta, împlinește încă și a Sa mai-înainte grăire către Iudei, care zice: „Încă și alte oi am, care nu sînt din staulul acesta. Și Mi se cade și pe acelea a le aduce, și glasul Meu vor auzi și se vor face o turmă și un Păstor.” Aceasta o zice și în Psalmul ce ne stă înaintea: „Cere de la Mine, și Îți voi da Ție neamurile – moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului.” Și îmi vine mie să tînguiesc necredința Iudeilor, care – auzind proorocia aceasta, ce pomenește arătat „marginile pămîntului”, și știind că nici unul din cei ce au fost împărați la dînșii n-a cîștigat atîta domnie, ci numai singur Stăpînul Hristos, Cel ce a odrăslit după trup din David – se orbesc la ochii minții, după proorocia ce grăiește: „Pipăi-vor ca niște orbi peretele, și ca și cum nu ar avea ochi vor pipăi.” Pentru aceasta îi și îngrozește pe dînșii proorocesul cuvînt:

9 Paște-vei pe dînșii cu toiag de fier, ca pe vasele olarului îi vei zdrobi pe dînșii.

Îi va zdrobi pe dînșii, ca pe niște vase de tină, cu împărăția romană – pe care proorocia lui Daniil¹⁹ o numește „fier”, cu închipuire²⁰ pentru tăria și nezdobirea ei. Căci – de vreme ce s-au lepădat de Dînsul a-L avea Împărat și ziceau, strigînd cu mare strigare: „Noi nu avem împărat, fără numai pe Cezarul!” – a pus peste dînșii pe Cezarul pe care l-au cerut și i-a pedepsit pentru păgînatate prin oastea aceluia.

Iar dacă cineva socotește că acestea nu s-au zis pentru Iudei, ci pentru neamuri, se cuvine să le înțeleagă așa: „Paște-va neamurile cu toiag de

¹⁹ Vezi nota de la tîlcuirea Psalmului 116, stih 22.

²⁰ „cu închipuire” – cu comparație

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

fier”, cu Împărăția Lui cea tare și nezdrobotă, și „îi va zdrobi pe dînșii ca pe vasele olarului”, risipindu-i și alcătuiindu-i din nou prin baia nașterii de a doua²¹, și tari îi va lucra cu focul Duhului. Mai-nainte grăindu-le pe acestea, Fericitul David sfătuiește de aici și pe împărați, și pe supuși, să alerge la Mîntuitorul, și să îmbrățișeze legile cele mîntuitoare și să dobîndească folosul prin învățătura și dăscălia²² dintr-însele, că zice:

10 Și acum, împărați, înțelegeți, învățați-vă toți care judecați pămîntul!

Al nostru, al tuturor, este Împărat Cel ce S-a părut de demult că stăpînește numai peste ludei.

11 Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur!

Bucurîndu-ne și veselindu-ne pentru mîntuire, nu se cuvine să nădăjduim numai la iubirea de oameni, ci să ne și temem și să ne cutremurăm de dreptatea unită cu aceasta. Că „cel ce se pare – zice – că stă să caute să nu cadă”. Căci, temîndu-ne de Stăpînul, lucrăm cele cuvenite și avem multă veselie, conștiința fiind bună și dăruindu-ne bucurie prea-mare prin aceasta. Și să stea „cu cutremur”, adică întru umilință, ca nu cumva bucuria lui Dumnezeu să se prefacă întru bucuria lumii.

12 Luați învățatură, ca nu cîndva să Se mînie Domnul și să pieriți din calea cea dreaptă.

Că nu ajunge spre desăvîrșire numai avuția cunoștinței de Dumnezeu, ci se cuvine a folosi și fapta bună cea lucrătoare, de care apucîndu-vă, veți călători pe calea cea nerătăcită.

13 Cînd se va aprinde degrabă mînia Lui, fericiți – toți care nădăjduiesc spre Dînsul.

Pentru că în vremea Judecății, răutatea voastră, ca o materie aprinsă, va aprinde dumnezeiasca mînie ca pe un foc, și vă veți îndepărta de calea dreptilor, osînde luînd pentru cele păcătuite întru această viață. Atunci încă și cei ce cu adevărat și cu întemeiere au nădăjduit spre Dînsul vor lua rodul nădejzii, adică fericirea, că zice: „Fericiți – cei ce nădăjduiesc spre Dînsul.” Că, deși nevoitorii faptei bune au fericirea întru viața aceasta de acum, dar mai adevărat o vor primi în ziua aceea, cînd cei ce au trăit cu răutate vor trage asupra lor dumnezeiasca urgie.

TÎLCUIREA PSALMULUI 3

Psalmul lui David, cînd a fugit de la fața lui Avesalom, fiul său.

Celor sîrguitori, istoria le este arătată, dar, pentru cei mai trîndavi, o

²¹ Sfîntul Botez

²² Din „didascalii” (în elinește) – lecție, învățatură.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

voi zice pe aceasta în scurt. După acea îndoită nelegiuire²³, marele David a căzut întru primejdii multe și felurite. Pentru că nu numai neamurile vecine s-au pornit spre război, ci și însăși casa lui s-a răzvrătit, și nelegiuirea a urmat neleguirii: desfrînării lui Amnon²⁴ – uciderea lui de către Avesalom, și uciderii de frate – ridicarea asupra tatălui său și depărtarea supușilor. Purtându-i de grijă dumnezeiescul dar, nici una dintre acestea nu au venit asupra lui David, apoi însă, depărtându-se acela pentru nelegiuirea făcută de dînsul, dumnezeiescul dar i-a luat locul răutatea, care a făcut lucruri vrednice de jale, odrăslindu-i lanț de primejdii. Deci întru acea vreme a scris Psalmul de față, fugind de fiul cel ucigător de tată și de cei ce primiseră a se oști împotriva lui împreună cu acela, dumnezeiescul Duh lucrînd întru dînsul și atunci, pentru pocăința lui fierbinte.

Doamne, cît s-au înmulțit cei ce mă necăjesc! Mulți se scoală asupra mea,

2 mulți zic sufletului meu: Nu este mîntuire lui întru Dumnezeu lui!

Adică: Mulți vrăjmași de multe feluri năvălesc asupra mea dinspre toate părțile. Dar mai mult mă mîhnesc cei ce mă batjocoresc și zic că m-am golit de purtarea Ta de grijă. Însă eu știu că nu vei suferi să mă treci cu vederea, măcar de am făcut și păcate foarte mari, ci, pe cel ce s-a smerit acum pentru păcat, îl vei înălța și îl vei arăta mai înalt decît vrăjmașii.

Că aceasta a arătat-o zicînd:

3 Iar Tu, Doamne, sprijinitorul meu ești, slava mea și Cel ce înalți capul meu.

Nu mă bizui nici împărăției, nici stăpînirii, ci pe Tine Te cred că ești slava mea și nădăjduiesc că mă voi înălța degrab de dreapta Ta.

4 Cu glasul meu către Domnul am strigat, și m-a auzit din muntele cel sfînt al Lui.

Pentru aceasta Ție Îți aduc rugăciunile cu toată sîrguința, știind că îndată vei dăruia cererile. Iar „strigarea” nu se cuvine a o înțelege ca glas și chiuire, ci ca osîrdie a sufletului, pentru că așa a zis și Dumnezeu tuturor către Fericitul Moisi, cel ce tăcea: „Ce strigi către Mine?” – „strigare” numind tăcerea rugăciunii minții cea cu sîrguință. Iar acest „M-a auzit din muntele cel sfînt al Lui”, s-a zis după socoteala ce stăpînea de demult, care cugeta că Dumnezeu tuturor locuiește în Cort, fiindcă de acolo le da

²³ După o viață petrecută în frică de Dumnezeu, dreptul David s-a lăsat ispitit de frumusețea Vatsëvei, soția unuia dintre ostașii lui, Urie Heteul. Păcatul lui David nu s-a oprit însă la prea-curvie, ci a urmat uciderea soțului, pe care împăratul îl trimite la război, poruncind în taină căpeteniei oștirii să îl lase singur în fața vrăjmașilor (vezi *Cartea a Doua a Împăraților*, capitolul 11).

²⁴ Întiul fiu al lui David, născut în Hevron din Ahinoam Izreeliteanca. Amnon o siluiește pe Tamara, sora lui Avesalom, al treilea fiu al lui David, născut în Hevron din Maaca, și este ucis de acesta (*Cartea a doua a Împăraților* 13:1-29).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

preoților răspunsurile și poruncile.

5 Iar eu am adormit și am dormit. Sculatu-m-am, că Domnul mă va sprijini.

Dumnezeiasca Scriptură numește de multe ori primejdiile „noapte”, pentru că cei ce cad întru cele prea-mîhnicioase socotesc că petrec ca într-un întuneric. De asemenea, cu nopțile este înjugat somnul. Deci Psalmistul însemnează deodată și necazurile, și izbăvirea de acestea: „sculatu-m-am, că Domnul mă va sprijini” arată că: Dobîndind dumnezeiescul ajutor, m-am înălțat peste relele ce cad asupra mea. Pentru aceea:

6 Nu mă voi teme de zeci de mii de noroade care împrejur mă împresoară. Scoală, Doamne, mîntuiește-mă, Dumnezeul meu,

Că destul este să fi de față ca să risipești zecile de mii cele multe.

7 că Tu ai bătut pe toți cei ce-mi vrăjmășesc în deșert, dinții păcătoșilor ai zdrobit.

Împărtășește-mă de mîntuirea desăvîrșită, precum i-ai pedepsit de multe ori pe cei ce au avut asupra mea vrăjmășie nedreaptă: și pe cei de o seminție, și pe cei de altă seminție, și pe Israiliteni, și pe Amaleciți, și pe Saul însuși; așa învrednicește-mă și acum de mîntuire. Iar acest „dinții păcătoșilor ai zdrobit” e în loc de: „i-ai golit pe dînșii de toată tăria”, din metafora²⁵ fiarelor lipsite de dinți, care sînt foarte lesne defăimate și biruite.

8 A Domnului este mîntuirea,

Zice: Nu am nădejdea spre om, ci de la Tine aștept mîntuirea; și nu numai eu singur, ci și norodul Tău, supărat de război împreună cu mine. Mă grijesc încă și de cei ce-mi dau război, pentru că și acela este norodul Tău. Deci dă-le, Stăpîne, și acestora, și aceluia, blagoslovenia păcii. Că aceasta a arătat zicînd:

și peste norodul Tău – blagoslovenia Ta.

Și Fericitul Moisi împreunează pacea cu blagosloveniile. Încă și întru istorie îl aflăm pe Fericitul David grijindu-se foarte pentru norod și pentru însuși copilul cel ucigător de tată și făcînd purtare de grijă mai virtos de pace decît de biruința asupra norodului.

TÎLCUIREA PSALMULUI 4

Întru sfîrșit, întru laude. Psalmul lui David.

În loc de „întru sfîrșit”, Achila și Teodotion au tălmăcit: „făcătorului de

²⁵ Figură de stil rezultînd dintr-o comparație subînțeleasă.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

biruință”, iar Simmah: „de biruință”. Și „întru sfârșit” însemnează că cele proorocite se vor împlini după multe vremi mai pe urmă, iar David a mai-nainte grăit întru sfârșitul Psalmului pentru învierea din morți, zicînd: „În pace voi adormi și voi dormi, că Tu, Doamne, deosebi întru nădejde m-ai sălășluit.”

Iar după ceilalți, Psalmul de față se aduce de către Fericitul David cîntare de biruință lui Dumnezeu, „Făcătorului de biruință”, după biruința asupra lui Avesalom, părăindu-li-se lor că s-a zis după risipirea războiului aceluia, pentru că, în Psalmul dinainte, Fericitul David a zis: „Mulți zic sufletului meu: Nu este mîntuire lui întru Dumnezeul lui”, iar aici zice: „Fiii oamenilor, pînă cînd grei la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna? Și să cunoașteți că minunat a făcut Domnul pe cel cuvios al Său”. Deci în Psalmul acesta învață pe cei ce bolesc cu nedumnezeirea că El este Cel ce privește și ocîrmuiește toate; și, spre dovada învățaturii, le povestește pe cele de rînd pentru fiecare.

Cînd am strigat eu, auzitu-m-ai, Dumnezeul dreptății mele,

Învățați-vă – zice – din cele făcute de mine cum stă de față oamenilor Dumnezeul tuturor și îi aude pe cei ce îl cheamă curat, că eu am dobîndit cererea îndată după ce l-am adus rugăciunea mea. Iar aceasta: „dreptății mele”, a pus-o în loc de: „al dreptei mele cereri”, căci nu era lucru al socotelii și înțelepciunii lui David să-și mărturisească lui-și dreptate și faptă bună. Și se aseamănă graiurile acestea cu cele zise de Dumnezeu prin Isaia: „Atunci Mă vei chema, și Eu te voi auzi. Încă grăind tu, voi zice: lată, de față sînt.”

Întru necaz m-ai desfătat.

Dumnezeul tuturor obișnuiește a slobozi să se întîmple Sfinților pricini de scîrbe, iar după iscusire²⁶ și cercare, înalt propovăduiește pe nevoitori, și încă întru înseși ispitele le aduce toată mîngîierea. Aceasta ne învață aici și marele David, zicînd: Întru înseși necazurile am dobîndit ajutorul și mîngîierea Ta. La fel este și acea zisă a Dumnezeului tuturor către dumnezeiescul Pavel: „Destul îți este ție darul Meu, că întru neputință se face desăvîrșită puterea Mea.”

2 Milostivește-Te spre mine, și auzi rugăciunea mea!

Dreptul nu se satură de rugăciune, ci – rugîndu-se, și dobîndind milostivire și culegînd roadele rugăciunii – stăruie aducînd rugăciune, știind folosul ce va să fie de aici.

3 Fiii oamenilor, pînă cînd – grei la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?

O oameni! Cunoașteți din cele făcute pentru mine pe Ocîrmuitorul și

²⁶ cercare, probare, ispitire

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Stăpînitorul tuturor: în ce chip privește cele omenești și dăruiește cererile celor ce se apropie cu sîrguință. Și lepădați deșartele voastre gînduri. Iar „gri la inimă” i-a numit după cuviință pe necredincioși, pe cei ce nu voiesc a căuta în sus către Dumnezeu și a vedea dumnezeieștile iconomii, ca și cei din metafora celor îngreuiți la cap din beție de vin, care, din aburii ce se ridică în sus de dedesubt, sînt siliți a închide ochii, și nu pot a-i deschide.

4 Și să cunoașteți că minunat a făcut Domnul pe cel cuvios al Său. Domnul mă va auzi cînd voi striga către Dînsul.

Nu așa prost m-a slobozit de primejdiile ce au căzut asupra-mi, ci m-a făcut strălucit și vestit prin biruință – căci aceasta însemnează cînd zice: „minunat a făcut”. Și așteaptă totdeauna, primind rugăciunile mele. Iar pe „cuvios”, iarăși l-a pus aici în loc de: „nevinovat, care n-a nedreptățit cu nimic pe vrăjmași, ci el s-a nedreptățit de dînșii”.

5 Mîniați-vă,

Aici, se cuvine a pune soroc, și apoi a le citi pe celelalte:

și nu păcătuiți,

Mîniați-vă – zice – și îngreuiți-vă asupra celor ce se scoală cu nedreptate asupra voastră, văzîndu-i bine-norociți. Dar să nu măriți răul cu rău, ispitindu-vă – și plecîndu-i și încredințîndu-i și pe alții – cum că toate se poartă nerînduite și nechivernisite. Pentru că se cuvine să facem împotriva păcatelor noastre de peste zi, noaptea cerîndu-ne seama de la noi înșine:

de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre umiliți-vă.

Că vremea de noapte, fiind izbăvită de gîlcevile din afară, dă multă liniște gîndurilor. După cuviință, atunci a poruncit a face cercarea celor grăite sau lucrate ziua și a legiuit a vindeca rănile prin doctoria umilinței.

6 Jertfiți jertfa dreptății și nădăduiți spre Domnul.

Și prin graiurile acestea leapădă slujba *Legii*, ca pe una de prisos, și legiuiește a aduce jertfa dreptății. Căci lui Dumnezeu îi este mai dorită avuția dreptății – unită fiind cu ea și nădejdea spre Dînsul – decît toată jertfa de o sută de boi și de o mie de boi. Fiindcă mulți – și din Elini, și din ludei și din ereticii ce cugetă cele împotrivnice – uneori doresc întreaga înțelepciune și dreptate, dar, fiind lipsiți de buna-credință, nu dobîndesc de aici nici un rod. Pentru aceea, Preasfîntul Duh poruncește, prin dumnezeiescul David, nu numai să jertfească jertfa dreptății, ci să și nădăjduiască spre Domnul. Așa zice și Stăpînul Hristos ucenicilor Săi: „Eu sînt Vița cea adevărată, voi – mlădițele, și Tatăl Meu este Lucrătorul. Toată mlădița ce nu aduce rod întru Mine, o ridică pe dînsa.” Și nu așa prost a zis „ce nu aduce rod”, ci „ce nu aduce rod întru Mine”, adică: „după poruncile

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Mele, după legiurile Mele, cu credința cea întru Mine”, fiindcă unii par că se îngrijesc de fapta bună și fără mărturisirea întru Dînsul, pentru slava oamenilor.

Mulți zic: Cine va arăta nouă cele bune?

Însemnează pe aceia pe care i-a numit „grei la inimă”, ca pe cei ce se îngreuiază pentru ispitele de scîrbă ce cad asupra-le, și nu cred purtării de grijă a lui Dumnezeu și îndrăznesc a spune aceasta.

7 Însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale, Doamne, dat-ai veselie în inima mea.

Deci unele ca acestea gîndesc și grăiesc aceia, iar noi, cei ce am primit strălucirea cunoștinței Tale de Dumnezeu și ne-am luminat cu razele Tale, întru înseși primejdiile ridicate asupra noastră avem destulă mîngîiere nădejdea spre Tine.

8 Din rodul grîului, al vinului și al untului de lemn al lor s-au înmulțit.

Iarăși muștră pe aceia care zic: „Cine va arăta nouă cele bune?”, ca pe cei ce dobîndesc atîtea încă întru această viață de acum, dar totuși bolesc cu nemulțumirea. Iar înțelegerea este cu ipervaton²⁷: „Mulți zic: «Cine va arăta nouă cele bune»? Din rodul grîului, al vinului și al untului de lemn al lor s-au înmulțit”. Adică: Măcar că întreabă, dar tot ei se îndulcesc de roadele de multe feluri ale pămîntului. Căci prin aceste trei feluri de folos firii omenești – grîul, vinul și untul de lemn – a cuprins și celelalte bunătăți împreună, muștrînd nemulțumirea acelor care, în mîini purtînd darurile lui Dumnezeu și cu îndestulare întru bunătățile Lui desfătîndu-se, îndrăznesc a zice, ca unii ce n-ar fi dobîndit nimic: „Cine va arăta nouă cele bune?”

Iar eu, îndulcindu-mă de lumina Ta și cîștigînd cunoștința Ta:

*9 Cu pace voi adormi și voi dormi,
10 că Tu, Doamne, deosebi întru nădejde m-ai așezat.*

Izgonind toată gîlceava și împerecherea gîndurilor²⁸, împărțindu-le pace și învățîndu-mă să cuget pentru Pronia Ta cea bună, voi primi moartea spre nădejdea învierii. Căci „sogn” a numit aici moartea. Și foarte după cuviință a înjugat nădejdea cu pomenirea morții după ce a grăit cuvintele pentru purtarea de grijă. Căci – pe cei mulți ce cad întru releanorociri în viața aceasta de acum, și se nedreptățesc de cei ce trăiesc întru răutate și primesc sfîrșitul vieții nedobîndind nici un ajutor – marele David îi învață să nu se îngreueze, fiindcă moartea este înjugată cu nădejdea, și după moarte va să fie răsplătire.

²⁷ „Hiperbat” – figură de stil constînd în schimbarea ordinii firești a cuvintelor, sau din „împletirea” lor, cum zice Fericitul Teodorit.

²⁸ șovăială, îndoială a minții, viclenie.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

TÎLCUIREA PSALMULUI 5

Întru sfîrșit, pentru moștenitoarea, Psalmul lui David.

Așa au tălmăcit și ceilalți scrierea de deasupra, deci e vădit că dumnezeiescul cuvînt numește „moștenitor”, îndeobște, Biserica lui Dumnezeu, iar deosebit – sufletul ce trăiește cu bună-credință. Că este cu putință a auzi pe Domnul zicînd în *Sfintele Evanghelii*: „Veniți, blagosloviții Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii!” Și dumnezeiescul Pavel zice la fel: „Duhul împreună mărturisește duhului nostru că sîntem fii ai lui Dumnezeu. Iar dacă sîntem fii, apoi și moștenitori, moștenitori ca fii ai lui Dumnezeu, și împreună moștenitori cu Hristos, fiindcă împreună pătimim, ca împreună să ne și proslăvim.” Și iarăși: „Drept aceea, nu mai ești rob, ci fiu; și dacă fiu, apoi și moștenitor al lui Dumnezeu, prin Hristos.” Și încă multe altele de acest fel este cu putință a afla în dumnezeiasca *Scriptură*, dintru care povățuindu-ne, vom putea cunoaște înțelegerea.

Graiurile mele ascultă-le, Doamne, înțelege strigarea mea,

2 ia aminte la glasul cererii mele, Împăratul meu și Dumnezeul meu!

Bătîndu-se cu multe valuri dinspre toate părțile, Biserica lui Dumnezeu și fiecare suflet care îmbrățișează viață cu bună-credință le biruiește pe acestea și totdeauna înoată mai presus de furtună cînd cheamă dumnezeiescul ajutor. Deci aceasta ne arată nouă proorocescul cuvînt, învățîndu-ne cum se cuvine a-L ruga și a-L îndupleca pe Împăratul și Dumnezeul tuturor: „Graiurile mele ascultă-le, Doamne, înțelege strigarea mea, ia aminte glasul cererii mele!”

Iar pe acest „ascultă-le”, l-a pus în loc de: Facă-se graiurile rugăciunii mele în lăuntrul urechilor Tale, și cu milostivire auzi rugăciunea mea și ia aminte cu de-adinsul la cuvintele cererii mele, fiindcă pe Tine Te știi Dumnezeu și Împărat. Dar nici „strigarea” nu se cuvine a o înțelege „strigare”, nici „urechile” – „urechi”, căci este obiceiul dumnezeieștii *Scripturi* să grăiască mai trupește pentru Dumnezeul tuturor, numind dumnezeieștile lucrări prin mădulare omenești: „ochi” – lucrarea cea văzătoare, cea auzitoare: „urechi”, și pe celelalte la fel. Deci „strigare” numește sîrguința celor ce se roagă și rugăciunea osîrduitoare a minții.

3 Căci către Tine mă voi ruga, Doamne, și dimineața vei auzi glasul meu.

4 Dimineața voi sta înaintea Ta, și mă vei vedea,

Căci, cutezîndu-mă că îmi primești rugăciunile și scuturînd somnul de la gene, îndată ce se luminează stau înaintea Ta, ca a Unuia cu adevărat Împărat și Stăpîn, aducîndu-Ți cererea. Și nu este al fiecăruia să zică Dumnezeului tuturor: „Voi sta înaintea Ta, și mă vei vedea”, ci

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

al celor ce, ca marele Ilie, pentru îndrăzneala viețuirii sfinte, îndrăznesc a zice: „Viu este Domnul, Căruia astăzi îi stau înaintea.”

că Dumnezeu cel ce nu voiește fărădelegea Tu ești.

5 Nu va locui lângă Tine cel ce viclenește, nici nu vor petrece călcătorii de lege în preajma ochilor Tăi.

Zice: Tu primești cererile mele și mă privești pe mine, cel ce mă rog, fiindcă oprești toată fărădelegea și cu totul Te întorci de la cei ce trăiesc întru răutate. Te îngrețoșezi – zice – de toți cei ce îmbrățișează viață nelegiuită – căci a adăugat:

6 Urît-ai, Doamne, pe toți cei ce lucrează fărădelegea, pierde-vei pe toți cei ce grăiesc minciuna. Pe bărbatul sîngiurilor și vicleanul, îl urăște Domnul.

În mijloc a adus catalogul răutății, arătînd toate cele împotrivable dumnezeieștii voiri, că zice: Dumnezeu nu numai că oprește răutatea, și fărădelegea, și minciuna, și viclesugul și uciderea, ci îi și urăște pe lucrătorii acestora care nu voiesc a lua aminte la pocăință. Și însemnează prin acestea pe cei ce s-au ridicat asupra Bisericii în felurite vremi, dar n-au putut a o birui, după oprirea și nelăsarea Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Însuși, Care zice: „Porțile iadului nu o vor birui pe dînsa.” Acest lucru l-a arătat încă și Psalmul de față.

7 Iar eu întru mulțimea milei Tale voi intra în casa Ta, închina-mă-voi către Sfîntă Biserica²⁹ Ta întru frica Ta.

Zice: Dobîndind iubirea Ta de oameni și cu dreapta Ta fiind păzit, Ție Îți aduc închinăciunea cea necurmată în Biserica afierosită slavei Tale, purtînd întru mine frica Ta de-a pururea. Că, nădăjduindu-mă la iubirea Ta de oameni, nu voi suferi să o lepăd pe aceasta.

8 Doamne, povățuiește-mă întru dreptatea Ta, pentru vrăjmașii mei îndreptează înaintea Ta calea mea.

Unele din pre-scrieri au așa: „înaintea mea calea Ta”. Și amîndouă se țin de înțelegere bine-credincioasă: că, ori calea noastră de s-ar îndrepta înaintea lui Dumnezeu, nu vom lua cercare a rătăcirii; ori calea lui Dumnezeu de s-ar îndrepta înaintea noastră, pe dînsa vom călători și vom alerga cu sîrguință către dînsa. Deci „moștenitoarea” cere să se povățuiască de către dreptatea lui Dumnezeu, să i se îndrepteze și să i se înlesnească ei calea, ca astfel să călătorească nestingherită. Simmah a pus această înțelegere: că, în loc de „îndreptează”, a zis: „netezește”. Auzim încă și pe Însuși Hristos, prin Isaia: „Vor fi – zice – cele strîmbe în căi drepte, și cea colțuroasă – în cărări netede.” Iar, în alt Psalm, încă Fericitul David a zis: „De la

²⁹ Acesta e numele adevărat: „Biserică”, iar nu „Templu”. Temple, sau capiști drăcești, au păgîinii și urmașii lor din vremurile mai noi, francmasonii.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Domnul pașii omului se îndreptează, și calea Lui o va voi foarte.”

Și graiurile „moștenitoare” sînt pline de smerită-cugetare, că nu cere să i se îndrepteze calea pentru a ei dreptate, ci pentru vrăjmașii ce trăiesc întru păgînatate și îi dau război cu nedreptate. Apoi, ne arată fiecare din meșteșugirile răutății lor:

9 Că nu este în gura lor adevăr,

Cu minciuna – zice – își întinează limbile lor totdeauna.

inima lor este deșartă.

Cu cuvintele lor se aseamănă și se potrivesc și gîndurile lor, și mintea lor împreună-mărturisește gurii lor.

10 Groapă deschisă – gîtlejul lor,

Mormintele închise au putoarea ascunsă, iar cele deschise slobozesc multă putoare. Asemenea graiuri – zice – rîgîiesc și aceștia, pline de toată păgînatatea și putoarea. Și însemnează prin cuvintele acestea hulele asupra lui Dumnezeu și graiurile desfrînării și ale înverșunării³⁰.

cu limbile lor vicleneau. Judecă-i pe ei, Dumnezeule!

Mai grele decît graiurile ce se grăiesc sînt cele ascunse: că, folosind vicleșuguri, ei lucrează nenumărate rele împotriva aproapelui.

11 Să cadă din sfaturile lor, după mulțimea păgînatăților lor leapădă-i pe dînșii! –

Deci să fie aduși sub judecata Ta – o Stăpîne! – și să fie învinuiți de acelea pe care le măiestresc asupra noastră, și să se învețe cu cercarea că țes țesătură de păianjen, și să se pedepsească după vrednicia îndrăznirii lor.

că Te-au amărît, Doamne.

Pentru că, pornindu-și tabăra împotriva celor afierosiți Ție, asupra Ta au pornit războiul.

12 Și să se veselească toți cei ce nădăjduiesc întru Tine. În veac se vor bucura, și Te vei sălășlui întru dînșii.

Și aceasta îi va umple de veselie pe cei ce au crezut întru Tine. Și le va da lor dulceața veșnică nu pieirea acelora, ci purtarea Ta de grijă, fiind încredințați că vei locui întru dînșii, și vei umbla întru ei și îi vei arăta pe dînșii casă afierosită Ție.

13 Și se vor lăuda întru Tine cei ce iubesc numele Tău, căci Tu vei blagoslovi pe cel drept, Doamne.

Pentru că, dăruindu-se blagoslovenia și Pronia Ta slujitorilor Tăi, cei ce s-au făcut îndrăgitori ai numelui Tău vor cugeta mare pentru a Ta purtare

³⁰ Aprinderea spre curvie, mai cu seamă spre cei de aceeași parte.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

de grijă, povestind a Ta putere. Așa zice și Fericitul Pavel: „Cel ce se laudă în Domnul să se laude.”

Că cu arma buneivoiri ne-ai încununat pe noi.

Dumnezeiasca Scriptură numește voia cea bună a lui Dumnezeu „bunăvoire”. În acest fel este: „Bine ai voit, Doamne, pământului Tău”, în loc de: Bune ai voit pământului Tău. Și, la Fericitul Pavel: „După buna voire a voii Lui”, adică: „după voia cea bună a Lui”. Deci și aici zice aceasta: Voia Ta cea bună și multa iubire și dragoste părintească a Ta s-au făcut nouă și armă aducătoare de biruință, și cunună de biruință.

TÎLCUIREA PSALMULUI 6

În sfârșit, întru laude, pentru a opta, Psalmul lui David.

Proorocescul cuvânt numește „a opta” așezarea ce va să fie. Că, de vreme ce viața aceasta de acum se înconjură prin șapte zile ale săptămînii – vremea, începîndu-se de la ziua dintîi și încetînd în ziua de-a șaptea, iarăși la cea dintîi se întoarce, și așa la cea de a șaptea vine după cuviință – dumnezeiescul cuvânt a numit „ziua a opta” veacul cel afară de numărul săptămînicesc.

Și în Psalmul acesta pomenește moartea și judecata, pentru care a și pus această deasupra-scriere. Că va zice: „Nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine, și în iad cine se va mărturisi Ție?”, în loc de: Celor ce ies de aici li s-a încuiat ușa pocăinței și nu le mai este cu putință celor ce în viața de acum nu au folosit doctoriile pocăinței a aduce acolo lui Dumnezeu mărturisirea pentru păcat. Și mărturisește acestor cuvinte și pilda fecioarelor, care ne-a învățat că fecioarele nebune, avînd candelile stinse, au rămas afară de ușile cămării de nuntă, bătînd în ușă, dar gonindu-se și de cămară lipsindu-se, zicînd către dînsele Domnul: „Duceți-vă, nu vă știu pe voi.” Pentru aceasta, după păcatul acela îndoit, Fericitul David aduce această rugăciune lui Dumnezeu, rugîndu-L să se vindece, în viața cealaltă nemaivînd loc doctoriile pocăinței.

Doamne, nu cu urgia Ta să mă mustri pe mine, nici cu mînia Ta să mă pedepsești!

Nu se roagă să nu fie mustrat, ci să nu fie mustrat cu urgie; nici nu cere să nu fie pedepsit, ci să nu pătimească acest lucru cu mînie. Zice: Pedepsește-mă ca un părinte, nu ca un judecător; ca un doctor, nu ca un chinuitor. Să nu măsoari munca cu păcatul, ci amestecă dreptatea cu iubirea de oameni.

2 Miluiește-mă, Doamne, că neputincios sînt!

Un glas ca acesta este potrivit celor ce au păcătuit: că, povățuind

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Înainte, neputința biruiește păcatul; că, dacă nu se va slăbănogi cuvântarea dintru noi, nu se vor scula asupra-ne patimile; că, sănătos fiind hățuitorul, și întorcându-i și îndreptându-i pe cai cu știință, nu au loc săltările.

3 Vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat oasele mele și sufletul meu s-a tulburat foarte,

„Oase”, numește aici gândurile, că – de vreme ce oasele au firea mai uscăcioasă, și ele poartă trupul – a numit „oase”, cu închipuire, gândurile, prin care se îndreptează jivina, adică omul. Tulburarea acestora – zice – m-a clătinat și m-a nestatornicit pe mine. Pentru aceea, mă rog a dobîndi iubirea Ta de oameni, ca să primesc vindecarea.

și Tu, Doamne, pînă cînd?

4 Întoarce-Te, Doamne, izbăvește sufletul meu, mîntuiește-mă pentru mila Ta!

Acest „pînă cînd” nu îl zice mustărînd, ci – ca unul ce era întru chinuri – se roagă a grăbi cu ajutorul. Și cu potrivire a adăugat acest „pentru mila Ta”, că zice: Nici mie însumi nu mă bizuiesc, nici nu pun ajutorul Tău pe seama dreptății mele, ci mă rog să-l dobîndesc pe acesta pentru mila Ta. Iar acest „întoarce-Te, Doamne” – în loc de: la aminte la mine și nu-Ți întoarce fața Ta de către mine! – s-a luat din metafora celor mîniați, ce se întorc și nu voiesc să-i vadă pe cei ce le-au greșit.

5 Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine, și în iad cine se va mărturisi Ție?

Mă rog – zice – a dobîndi vindecarea în vremea de acum, știind că celor ce ies cu răni din viața aceasta nu li se va da nici o vindecare, nemaivînd loc pocăința. Foarte bine s-a filosofat aceasta de dumnezeiescul David, că nu întru moarte, ci întru viață este cel ce pomenește pe Dumnezeu. În iad nu este mărturisire și pocăință, căci Dumnezeu a rînduit aici viață și lucrare, iar acolo – cercarea și luarea de seamă a celor lucrute. Și este osebit lucru al veacului al optulea a nu mai da vreme oamenilor ce sînt întru el spre lucrarea faptelor bune sau rele, ci, ale căror lucruri va fi semănat cineva semințele întru sine, întocmai ale acelora va culege și roadele. Pentru aceea legiuiește să lucrăm pocăința aici, căci în iad este nelucrătoare o sîrguință ca aceasta, că zice: De vreme ce lungă mi s-a făcut vremea pocăinței, mă tem să nu apuce moartea – întru care nu este mărturisire – înaintea milei Tale. Pentru aceasta cer să se grăbească mila Ta.

Apoi, învață pe ascultător că, împreună cu iubirea de oameni a lui Dumnezeu, se cade să urmeze și faptele noastre, căci – de am pune înainte neputința noastră, ori tulburarea, ori bunătatea lui Dumnezeu, dar nu se vor pune înainte cele ale noastre – nici un folos nu ne este nouă.

6 Ostenit-am întru suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu cu lacrimile mele, așternutul meu voi uda.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Știu că mari și grele am păcătuit, dar petrec lăcrimînd totdeauna, tînguindu-mă pentru cele îndrăznite de mine. Încă și patul pîngărit de acea fărădelege îl voi spăla pururea cu lacrimi, ispitindu-mă a-l curăți prin acestea. Și, măcar de voi dobîndi lăsare, nu voi înceta făcînd acest lucru – că aceasta însemnează „spăla-voi în fiecare noapte patul meu și-l voi uda.”

7 Tulburatu-s-a de mînie ochiul meu,

Însăși partea văzătoare a minții mele s-a tulburat, pentru mînia Ta, Stăpîne! Că „ochi” a numit aici „mîntea”, pentru aceea a și pomenit numai un ochi.

învechitu-m-am întru toți vrăjmașii mei.

Decît toate – zice – mai grele îmi sînt ocările vrăjmașilor mei: acestea mă cheltuiesc, și mă topesc și aduc asupra-mi bătrînețe fără de vreme.

*8 Depărtați-vă de la mine, toți cei ce lucrați fărădelege, că a auzit
Domnul glasul plîngerii mele. Auzit-a Domnul cererea mea,
9 Domnul rugăciunea mea a primit.*

Zice: Să nu mă batjocorească pe mine cei ce nu văd fărădelegile lor, și se bucură de greșelile mele. Că am dobîndit dumnezeiasca milostivire, și nădăjduiesc prin acelea care m-am rugat să mi se treacă cu vederea greșelile și să mi se dea iertare.

10 Să se rușineze și să se tulbure toți vrăjmașii mei, să se întoarcă și să se rușineze foarte degrabă!

Zice: Deci, acestea știindu-le, încetați a-mi aduce ocări și – de vreme ce nu luați în minte nelegiuirile voastre – umpleți-vă de rușine, și de gîlceavă și de tulburare. Căci dumnezeiasca judecată este dreaptă și plină de frică.

TÎLCUIREA PSALMULUI 7

*Psalmul lui David, pe care l-a cîntat Domnului pentru cuvintele lui Husi,
fiul lui Iemeni.*

Fugind de fiul cel pierzător și ucigător de tată, Fericitul David a aflat ajutor pe Husi³¹, care l-a înduplecat pe Avesalom să nu gonească îndată pe tatăl său, după sfătuirea lui Ahitofel³², ci să adune tot norodul și atunci să se ostășească asupra celui ce l-a născut. Deci, căzîndu-i cu greu și foarte mîhnindu-se că s-a arătat mai bună sfătuirea lui Husi, Ahitofel a primit sfîrșitul prin spînzurare, făcîndu-se el însuși ucigaș al său. Iar

³¹ „Cel mai bun prieten al lui David”, îl numește *Cartea a doua a Împăraților* 15:32.

³² Sfetnic trădător al lui David, vezi *Cartea a doua a Împăraților*.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

dumnezeiescul David, luînd vreme spre fugă din întîrzierea năvălirii, a dobîndit mîntuirea. Deci aduce Psalmul acesta Mîntuitorului–Dumnezeu ca laudă și rugăciune. Adaugă încă și învățătură, îndemnîndu–i pe cei nedreptățiți a avea nădejile spre Dumnezeu și de acolo a aștepta ajutorul, iar pe cei ce nedreptățesc înfricoșîndu–i prin pomenirea dreptei Judecări a lui Dumnezeu.

Doamne Dumnezeul meu, spre Tine am nădăjduit, mîntuiește–mă de toți cei ce mă prigonesc și mă izbăvește,

2 ca nu cîndva să răpească sufletul meu ca un leu, nefiind cel ce izbăvește, nici cel ce mîntuiește.

Zice: La nici un ajutor omenesc nădăjduindu–mă, ci avînd întru sine–mi singură nădejdea către Tine, mă rog să dobîndesc a Ta purtare de grijă, temîndu–mă ca nu cumva, venind asupra–mi ca niște fiare sălbatice și aflîndu–mă pustiu de a Ta Pronie, războinicii³³ să mă strice cu totul.

3 Doamne Dumnezeul meu, de am făcut aceasta,

Apoi, ne învață mai luminat ceea ce zice:

de este nedreptate întru mîinile mele,

Și, arătînd care fel de nedreptate zice aici, îndată adaugă:

4 de am răsplătit celor ce–mi răsplătesc mie rele, să cad de la vrăjmașii mei deșert,

5 să gonească dar vrăjmașul sufletul meu, și să–l prindă, și să calce în pămînt viața mea și slava mea în țărînă să o sălășluiască.

Multe sînt părțile faptei bune: nu numai întreaga înțelepciune și priceperea, ci și bărbăția și dreptatea. Deci aici nu–și mărturisește fapta bună desăvîrșită, ci că nu i–a nedreptătit nicidecum pe vrăjmașii aceia, pătîmind nedreaptă fugă de dînșii. Zice: Nu numai că nu am început nedreptatea, dar nici n–am vrut să le izbîndesc cîndva celor ce m–au nedreptătit, că, prinzîndu–l pe Saul sub mîna mea de mai multe ori, nu i–am răsplătit pentru vrăjmășia cea nedreaptă. Pentru care, Stăpîne, Cel ce pe toate le ști vădit, Te rog să mă judeci cu dreptate: și, de am lucrat vreun lucru ca acesta vreodată, să mă golesc de purtarea Ta de grijă – că aceasta zice „apoi să cad de la vrăjmașii mei deșert” – și să fiu dat prins sub mîna vrăjmașilor, ca să mă golesc nu numai de slava de la Tine și de împărăție, ci să fiu dat și morții celei prea–de rîs. Că aceasta a însemnat–o zicînd: „Și slava mea în țărînă să o sălășluiască.”

6 Scoală–Te, Doamne, întru urgia Ta, înalță–Te întru hotarele vrăjmașilor mei!

Simmah a tălmăcit: „întru mîniere”, Teodotion: „întru mînie”, iar Achila: „întru neîntîrziere”. Deci roagă pe Dreptul Judecător să pună pedeapsa

³³ „Războinic” numește pe „războitor”, pe cel ce se războiește cu cineva.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

asupra celor nedrepti, folosind nu îndelunga-răbdare, ci dreapta hotărîre, că acest grai: „scoală-Te”, l-a pus în loc de: Să nu mai rabzi îndelung! Într-acest fel este și „Scoală-Te, pentru ce dormi, Doamne?”, pentru că și acolo îndelunga-răbdare a numit-o „somn”. Zice: Scoală, Doamne, ajută-ne nouă, că nu este vremea iubirii de oameni, ci a dreptei urgii. Deci pune Tu hotar vrăjmașilor, oprind nedreapta lor năvălire.

7 Și Te scoală, Doamne Dumnezeul meu, cu porunca ce ai poruncit,

Că Tu ai legiuit a face izbîndă celor nedreptățiți. Deci, ceea ce ai poruncit altora să facă, lucrează Tu – o Stăpîne! – și îmi dă ajutorul Tău.

8 și adunare de noroade Te va înconjura. Și pentru aceasta la înălțime Te întoarce.

Făcîndu-se arătată purtarea Ta de grijă, toți îți vor aduce laude și Dumnezeu Preaînalt Te vor chema, ca pe Cel ce toate le privești și pui dreapta pedeapsă asupra celor nedrepti. Căci, pe acest „la înălțime Te întoarce”, l-a pus în loc de: Preaînalt fiind din fire și necunoscut celor mulți, arată-Te ceea ce ești, prin purtarea de grijă către cei nedreptățiți. Apoi, cu proorocie:

9 Domnul va judeca noroadele.

Că nu va judeca numai a mea judecată, ci și toată firea oamenilor.

Judecă-mă, Doamne, după dreptatea mea și după nerăutatea mea asupra mea.

Prin cuvintele acestea, dumnezeiescul David nu și-a mărturisit dreptatea – căci îl auzim pe dînsul strigînd cele împotrivnice: „Fărădelegea mea eu o cunosc, și păcatul meu înaintea mea este pururea”, și: „Am zis: Mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului” – ci zice dreptatea întru lucrul ce-i sta înaintea: Că nici pe Avesalom – zice – nu l-am nedreptățit cu nimic, nici pe Ahitofel, nici pe cei ce s-au ostășit asupra mea împreună cu aceștia. Deci după dreptatea aceasta și după nerăutate mă rog a fi judecat, iar nu după greșelile mele de demult. Pricina aceasta de față mă rog a fi judecată deosebi, și să nu-mi izbîndești acum pentru alte păcate.

10 Sfirșească-se dar răutatea și viclenia păcătoșilor, și vei îndrepta pe cel drept,

În loc de „sfirșească-se”, Simmah a pus: „termină-se”, „mărginească-se”. Zice: Dacă s-ar arăta deșartă viclenia celor ce trăiesc întru răutate, atunci ucenicii faptei bune ar face mai cu sîrguință călătoria ce le stă înaintea.

Cel ce cerci inimile și rărunchii, Dumnezeule.

11 Drept este ajutorul meu de la Dumnezeu, Cel ce mîntuiește pe cei drepti la inimă.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

„Rărunchi”, numește aici gândurile, cu închipuire, de vreme ce rărunchii zădărăsc și deșteaptă poftetele de sub pînțece, iar de aici se pornesc gândurile poftetei. Și zice: Cel ce știe gândurile ascunse ale minții oamenilor îmi va da mie ajutor drept, ca Acela ce cu adevărat este obișnuit a face aceasta, pentru că le face izbîndă celor nedreptățiți. Deci, de aici, se și teme de cei ce trăiesc întru răutate, și arată în taină dreptele pedepse, mai-înainte vestind pierzarea lui Ahitofel:

12 Dumnezeu este judecător drept, și tare, și îndelung răbdător și Care nu aduce mînie în fiecare zi.

Are încă și iubire de oameni, pentru care suferă prea-mult greșelile lor: fiindcă, dacă cîndva ar vedea pe oameni dobîndind folos prin aceasta, o vreme îi înfricoșează cu îngrozirile, întîrziind pedeapsa. Iar dacă, și pe aceasta defăimînd-o, ar rămîne păcătuiind, îndată aduce asupra lor, cu dreptate, pierzarea cea de tot. Pe acestea le-a arătat prin cele adăugate mai pe urmă:

13 De nu vă veți întoarce, sabia Sa o va luci, arcul Său l-a întins și l-a gătit,

14 și întru dînsul a gătit vasele morții,

Acestea nu sînt lucrurile pedepsei, ci ale îngrozirii, că zice: „o va luci”, nu: „asupra o va aduce”; și: „a întins arcul”, nu: „a slobozit săgeata”. Și, învățîndu-ne asupra cui va slobozi săgețile, îndată a împreunat:

săgețile Sale celor ce se ard le-a gătit.

Că cei ce au primit materia cea lesne de aprins a păcatului au luat „și au zidit lemne, și iarbă și trestie” – după cum zice dumnezeiescul Apostol – se vor săgeta cu săgețile acestea purtătoare de foc.

15 Iată, s-a chinuit de nedreptate,

Ahitofel, sfătuind acea rea socoteală.

a zămislit durere și a născut fărădelege.

Că, din răutatea și viclenia fără covîrșire, l-a într-armat pe copilul cel prea-fără de lege asupra tatălui, ce nu-i făcuse nici o nedreptate.

16 Groapă a săpat, și a adîncit-o pe ea, și va cădea în groapa pe care a făcut-o.

17 Întoarce-se-va durerea lui la capul lui, și peste creștetul lui nedreptatea lui se va pogorî.

Se va prinde – zice – întru cursele sale, și va primi răsplătirile durerilor sale și se va vîna în lațurile pe care le-a înfipt spre vînarea altora.

18 Mărturisi-mă-voi Domnului după dreptatea Lui, și voi cînta numelui Domnului celui înalt.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Iar eu, dobîndind atîta purtare de grijă a lui Dumnezeu, voi lăuda totdeauna pe Făcătorul de bine, povestind dreptatea judecății Lui.

TÎLCUIREA PSALMULUI 8

Întru sfîrșit, pentru teascuri. Psalmul lui David.

Se cuvine a ști că, în fiecare Psalm întru care Cei Șaptezeci au pus pe acest „întru sfîrșit”, Achila și Teodotion au tălmăcit: „făcătorului de biruință”, iar Simmah: „de biruință”. Deci și Psalmul acesta de biruință se aduce Făcătorului de biruință Dumnezeu, Celui ce l-a pierdut pe vrăjmașul și izbînditorul diavol și i-a slobozit desăvîrșit pe oameni de tirania aceluia.

Iar „teascuri”, numește bisericile, fiindcă și pe Domnul Îl numește „viță”, că El Însuși a zis întru *Sfintele Evanghelii*: „Eu sînt Vița cea adevărată”. Și, culegînd-o pe aceasta, cei ce au crezut găsesc vinul cel de taină. Prea-mare este și această muștrare a necredinței ludeilor: pentru că – deși aud mulțime de teascuri și știu luminat că li s-a dat numai un teasc oarecare, iar mai vîrtos nici teasc, ci un linișor³⁴, că zice: „Înainte am săpat întru dînsa un linișor, și am așteptat să facă struguri, și ea a făcut spini” – știind așadar acestea, ludeii nu voiesc a înțelege că a încetat *Legea cea Veche* și s-a arătat darul *Așezămîntului celui Nou*, care îi cheamă spre mîntuire pe toți oamenii.

Deci pentru aceasta nu mai calcă preoții roadele oamenilor după *Legea cea Veche*, numai pe un singur jertfelnic, ca într-un lin, ci s-au înfipt peste tot pămîntul și marea milioane de altare, care biruiesc tot numărul. Psalmul al 83-lea ne învață aceasta mai luminat, căci și el, avînd deasupra-scriere „a teascurilor”, a făcut pomenire de multe altare, zicînd: „Cît sînt de iubite lăcașurile Tale, Doamne al Puterilor, dorește și se sfîrșește sufletul meu spre Curțile Domnului”. Și, după puține: „... altarele Tale, Doamne al Puterilor.” Încă și acest al 8-lea Psalm, fiind scris deasupra „pentru teascuri”, mai-nainte vestește mîntuirea lumii, și ne învață purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru oameni și mai-nainte grăiește întruparea Unuia-Născut.

Doamne Domnul nostru, cît este de minunat numele Tău în tot pămîntul! Că s-a înălțat marea cuviință³⁵ a Ta mai presus de ceruri.

Aici, acest „cît” nu este asemănător, ci întinzător, că zice: Numele Tău se laudă foarte – o Stăpîne! – și toți Te numesc pe Tine Făcător al cerului și al pămîntului. Căci acest „s-a înălțat marea cuviință a Ta mai presus de ceruri” arată că au cunoscut toți că le stăpînești pe toate, și cerul, și

³⁴ „Lin” – vas în care se tescuiesc strugurii, teasc mic.

³⁵ „mare cuviință” – măreție, slavă

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

pămîntul. El avea marea cuviință de-a pururea, dar oamenilor nu le era cunoscută aceasta de-a pururea. Și Fericitul Avacum mai-nainte vestește unele ca acestea, că, după ce a zis: „Dumnezeu de la Teman va veni, și Cel Sfînt – din muntele cel cu umbra deasă”, a adăugat: „Acoperit-a cerurile bunătatea Lui, și de lauda Lui plin este pămîntul.” Și chiar El, arătîndu-Se lui Iacov și întrebîndu-L acela pentru numire, a zis: „Pentru ce cauți numele Meu, și acesta este minunat?”

2 Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvîrșit laudă, pentru vrăjmașii Tăi, ca să sfarmi pe vrăjmașul și izbînditorul.

Mai ales acest lucru a arătat puterea Ta: că prin bărbații care n-au învățat înțelepciunea omenească și prin pruncii cei sugători, care urmează curăția și neștiința, l-ai surpat pe acel prea-rău tiran, care îți vrăjmășuia de-a pururea Ție, Dumnezeului nostru; și, amăgind pe oameni pentru războiul împotriva Ta, iarăși ca un muncitor îi muncea pe dînșii pentru amăgire. Așa, învățîndu-l acelea pe Ahitofel și îndemnîndu-l să le zică, l-a făcut de s-a omorît cu mîinile sale. Așa, într-armîndu-l pe Iuda spre vînzare, i-a dat lui spînzurarea ca plată pentru ascultare. Și după istorie este cu puțință a cunoaște adevărul proorociei: pentru că, întru *Sfintele Evanghelii* – cînd pruncii mergeau înainte cu stîlpări și ziceau: „Osana întru cele prea-înalte, bine este cuvîntat Cel ce vine întru numele Domnului” – Stăpînul Hristos le-a răspuns Iudeilor, ce se îngreuiiau: „Au n-ați citit? Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvîrșit laudă!” Deci și pruncii aceia osîndesc pe necunoscătorul și nemulțumitorul norod al Iudeilor, cel asemenea diavolului vrăjmaș și izbînditor. Pentru că și acesta – de-a pururea călcînd dumnezeiasca *Lege* și lucrînd împotriva celor poruncite de Dumnezeu – a răstignit pe Stăpînul Hristos ca și cum s-ar fi nevoit pentru Puitorul de lege, numindu-L împotrivic lui Dumnezeu și fără de lege.

3 Că voi vedea cerurile, lucrul degetelor Tale, luna și stelele, pe care Tu le-ai întemeiat.

Zice: O Stăpîne! – destule sînt și stihiiile să arate marea Ta lucrare: și cerul, și pămîntul, și luna, și soarele, și buna rînduială și buna podoabă dintru acestea. Iar purtarea Ta de grijă, ce ajunge pînă la oamenii cei proști³⁶, propovăduiește ca fiind mai mare negrăita Ta iubire de oameni.

4 Că ce este omul, că-l pomenești pe el, sau fiul omului, că-l cercetezi pe el?

Și acestea nu povestesc pentru zidire, ci pentru purtarea de grijă, căci n-a zis că „l-ai zidit”, ci că „îl pomenești și îl cercetezi”. Iar aiurea descoperă și tînguiește și mai luminat prostimea³⁷ firii noastre, zicînd că omul „deșertăciunii s-a asemănat, zilele lui ca umbra trec”. Și iarăși:

³⁶ „Proști” – aici: „mici”, „neînsemnați”.

³⁷ „Prostime” – aici: „sărăcie”, „slăbiciune”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

„Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului, așa va înflori. Că Duh a trecut într-însul, și nu va fi și nu-și va mai cunoaște încă locul său.” Și altele ca acestea, nenumărate, este cu puțință a afla întru dumnezeiasca *Scriptură*, care strâng și împilă trufia omenească. Deci și aici se miră proorocescul cuvânt, strigînd: „Ce este omul, că-l pomenești pe el, sau fiul omului, că-l cercetezi pe el?” Nu numai că l-ai adus întru „a fi”, ci i-ai dăruit și pe „bine a fi”, și-l pomenești și, rău aflîndu-se, îl cercetezi.

5 Micșoratu-l-ai pe dînsul cu puțin oarece decît Îngerii,

Aici a pomenit hotărîrea de după călcarea poruncii³⁸, căci este mai micșorat decît Îngerii cu murirea.

*cu slavă și cu cinste l-ai încununat pe el
6 și l-ai pus pe dînsul peste lucrurile mîinilor Tale.*

Încă și pe acestea le-a primit firea noastră după înomenirea Dumnezeului și Mîntuitorului nostru, căci zice dumnezeiescul Apostol: „Cu darul sînteți mîntuiți”, și: „Ne-a ridicat și împreună ne-a pus pe noi să ședem întru cele cerești, prin Iisus Hristos.”

7 Toate le-ai supus sub picioarele lui: oile și boii, toate, încă și dobitoacele câmpului,

8 păsările cerului și peștii mării, cele ce străbat cărările mărilor.

Zice: Această dovadă a iubirii Tale de oameni și a puterii este adevărată, căci ai umplut firea oamenilor cea proastă de atîta înțelepciune, încît vînează cu înțelegerile nu numai jivinele pămîntești, ci și pe păsări, și pe cele înotătoare, și pe cele de două vieți³⁹, și pe cele mai înalte și pe cele mai adînci; sub mîna lui le are supuse și pe cele ce străbat aerul, și pe cele acoperite cu ape.

Deci a dăruit stăpînirea acestora de obște tuturor oamenilor, iar – după ce a luat pîrga noastră asupra-și, și a arătat-o Biserica a Sa, și a numit-o „trup” al Său și a făcut negrăita unire – dumnezeiescul Cuvînt a șezut „deasupra a toată Începătoria, și Stăpînirea, și Domnia și deasupra a tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel ce va să fie”. Pe toate le-a supus sub picioarele Lui, nu numai „oile și boii toți”, ci și toată zidirea văzută și nevăzută. Martor al acestora este dumnezeiescul Apostol, care arătat strigă: „Iar pe Cel micșorat cu puțin decît Îngerii, pe Iisus, îl vedem cu mărire și cu cinste încununat pentru patima morții.” Și, puțin mai sus: „Pe toate le-ai supus sub picioarele Lui.” Și, în *Epistola către Corinteni*: „Iar cînd a zis că: «toate s-au supus», arătat este că afară de Cel ce l-a supus Lui toate.” Că numai singură firea cea nezidită, ca o slobodă, s-a deosebit de supunerea aceasta, iar ceea ce a primit pe „a fi” de la aceasta, ori ce fel ar fi, ori văzută, ori nevăzută, se supune Stăpînului

³⁸ Cea dintîi poruncă, aceea de a nu gusta din pomul cunoștinței binelui și răului, a cărei călcare a adus după sine moartea.

³⁹ Amfibienii: broaștele, salamandrele, tritonii.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Hristos și ca unui Dumnezeu, și ca unui om. Atîta cinste a primit firea oamenilor de la Dumnezeu tuturor. Pentru aceea a pus începutul Psalmului și la sfîrșit:

9 Doamne Domnul nostru, cît este de minunat numele Tău în tot pămîntul!

TÎLCUIREA PSALMULUI 9

Întru sfîrșit, pentru cele ascunse ale Fiului. Psalmul lui David.

Simmah zice: „de biruință, pentru moartea Fiului”, Achila: „făcătorului de biruință, pentru întinerirea Fiului”, iar Teodotion: „pentru tinerețea Fiului”. Deci, cu un glas pomenindu-L pe Fiul, toți ne învață că și Psalmul acesta cuprinde proorocie a biruinței Stăpînului Hristos împotriva morții. Pentru că, biruind păcatul cu bărbăție și cu vitejie și nedînd morții nici o pricină de apucare, a surpat stăpînirea ei.

Cei 70 au numit taina aceasta „ascunsă”, fiindcă se tănuia de toți și de înșiși Apostolii, și martor este Evanghelistul: pentru că – de multe ori zicîndu-le lor Domnul: „Iată, ne suim în Ierusalim, și Fiul Omului Se va da să Se răstignească, și-L vor ucide pe Dînsul, și a treia zi Se va scula” – a adăugat Evanghelistul: „Și era aceasta ascunsă de la ochii lor.” Pentru care, și Fericitul Pavel strigă: „Înțelepciune a lui Dumnezeu grăim în taină, pe cea ascunsă, pe care nimeni din boierii veacului acestuia⁴⁰ nu a cunoscut-o. Că, de ar fi cunoscut-o, nu ar fi răstignit pe Domnul slavei.” Și iarăși: „Taina cea ascunsă din veacuri de neamuri.” Deci după cuviință au numit Cei 70 moartea Fiului „ascunsă”.

Mărturisi-mă-voi Ție, Doamne, cu toată inima mea, spune-voi toate minunile Tale.

2 Veseli-mă-voi și mă voi bucura întru Tine, cînta-voi numele Tău, Preaînalte.

Osebirea⁴¹ celor desăvîrșiți este să dăruiască lui Dumnezeu toată inima, și toată mintea să o sfințească Lui, că zice: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din toată tăria ta și din tot gîndul tău.” Iar cel ce își împarte gîndurile la Mamona și la Dumnezeu, la Hristos și la aur, la viața de acum și la aceea ce va să fie, nu poate să zică cu adevărat: „Mărturisi-mă-voi Ție, Doamne, cu toată inima mea.” Iar Proorocul, mai-nainte văzîndu-le cu ochi duhovnicești pe cele ce or să fie, nu numai că se mărturisește cu toată inima, ci și povestește

⁴⁰ „Boierii veacului acestuia” sînt satana și dracii săi, apoi: arhierii, fariseii și cărturarii, împreună cu împărații și căpeteniile.

⁴¹ „Însușirea specifică”, „particularitatea”, cum se zice în păsăreasca zilelor noastre.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

toate minunile Lui, făcându-i pe ascultători părtași ai cântării, voind să-L laude numai pe Făcătorul de bine și să nu aibă ca pricină de îndulcire bogăția și stăpînirea, nici sănătatea și buna tărie a trupului, ci pomenirea lui Dumnezeu. Că zice: „Veseli-mă-voi și mă voi bucura întru Tine”. Așa, și aiurea: „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu, și m-am veselit.” Și, în alt loc: „Veseliți-vă întru Domnul și vă bucurați, dreptilor.” Și iarăși: „Veselească-se inima celor ce caută pe Domnul”.

3 Cînd se vor întoarce vrăjmașii mei înapoi, slăbi-vor și vor pieri de către fața Ta.

Simmah le-a tălmăcit pe acestea așa: „Cînta-voi numelui Tău, Preaînalte, căci s-au întors vrăjmașii mei înapoi, și s-au poticnit și au pierit de către fața Ta.” Zice: Văzînd eu pe ai mei neprieteni prăpădindu-se, și întorcîndu-se în fugă, apoi prinzîndu-se și pătimind pierzarea cea de tot, Te laud pe Tine și cînt facerile Tale de bine, fiindcă m-am izbăvit de pierzătorul și prin dumnezeiescul dar am primit slobozenia. Că Psalmul acesta nu s-a zis de la Însuși Mîntuitorul, după cum au socotit oarecari, ci mai vîrtos către Dînsul, ca și către un Făcător de bine, de la cei ce li s-a făcut bine, după cum ne învață graiurile înseși.

4 Că ai făcut judecata mea și îndreptarea mea,

În ce chip?

șezut-ai pe scaun, Cel ce judeci dreptatea.

Ce fel de hotărîre a scos?

5 Certat-ai neamurile, și a pierit necredinciosul, numele lui l-ai stins în veac și în veacul veacului.

Că nu ai suferit multă vreme – zice – a trece cu vederea firea oamenilor, ce era rău robită de amarul tiran, ci – șezînd pe scaun de judecată înalt și înfricoșat, ca un Stăpînitor – ai adus așa o pedeapsă asupra acestuia, încît ai dat uitării celei cu totul desăvîrșite pomenirea lui. Iar „certat-ai neamurile, și a pierit cel necredincios” are această înțelegere: Prin Sfinții Apostoli și prin propovăduitorii adevărului de după aceea, ai adus la neamuri dumnezeieștile dogme; iar, acelea primindu-le și izbăvindu-se de înșelăciune, cel necredincios a pierit, neavîndu-i pe cei înșelați care i se închinau lui. Așa, Varnava și Pavel i-au certat pe Licaonii ce se ispiteau să le jertfească, strigînd: „Ce faceți, o oameni? Și noi sîntem oameni pătimiși, asemenea vouă, care vă întoarcem pe voi către Dumnezeu de la acestea deșarte.” Așa, Fericitul Pavel i-a certat pe Galateni: „O Galateni fără de minte! Cine va zavistuit pe voi, înaintea ochilor căroră Iisus Hristos S-a scris răstignit?” Așa, pe Corinteni: „Cu totul se aude întru voi curvie, și acest fel de curvie nici întru neamuri nu se numește.” Deci „a certat neamurile, și a pierit cel necredincios și numele lui l-a stins în veacul veacului”, pentru că s-au stins cu totul slujbele păgînești și s-au dat

uitării celei desăvârșite, încît nimeni din oamenii de acum nu știe tainele păgînătății.

6 Vrăjmașului i-au lipsit săbiile întru sfîrșit, și cetățile i-ai surpat,

Vrăjmașul s-a golit de armele sale, neavînd slujitori păgînătății, căci cei ce se făcuseră unelte ale aceluia, prefăcîndu-se acum și schimbîndu-se, au primit să ducă războiul împotriva lui. Încă și cetățile au primit asupra-le zidirea buneii-credințe, pierzîndu-se păgînătatea ce se afla de demult întru dînsele. Căci era cu neputință să se zidească buna-credință, nepierzînd mai înainte păgînătatea. Aceasta a zis și dumnezeiescul Apostol: „Arătatu-s-a tuturor oamenilor darul lui Dumnezeu cel mîntuitor, învățîndu-ne pe noi ca, lepădîndu-ne de păgînătate și de poftele lumești, să trăim în veacul de acum cu întreagă înțelepciune și cu bună-credință...”, și celelalte. Așa, nimeni nu învie împreună cu Hristos pînă nu va primi împărțirea morții. Pentru aceea zice și dumnezeiescul Pavel: „Dacă împreună sădiți ne-am făcut cu asemănarea morții Lui, apoi și învierii Lui vom fi părtași.” Și iarăși: „Dacă împreună murim, împreună vom și trăi.” Tot așa, pierzînd păgînătatea vrăjmașilor, a zidit buna-credință.

pierit-a pomenirea lui cu sunet.

7 Și Domnul în veac rămîne,

Zice: Acela a pățimit pierzare arătată tuturor și prea-învederată foarte. Pentru că aceasta însemnează „cu sunet”, din metafora caselor ce cad de oarecare cutremur și fac mult sunet. Iar Dumnezeu și Stăpînul nostru – zice – are stăpînirea veșnică și împărăția nepierdută.

gătit-a la judecată scaunul Său.

8 Și El va judeca lumea întru dreptate, judeca-va noroadele cu îndreptare.

Că nu numai în viața de acum și-a arătat a Sa putere, ci și întru ceea ce va să fie Își va arăta Înfricoșatul Său Divan⁴², judecînd pe toți oamenii și dîndu-i fiecăruia cele după vrednicie.

9 Și S-a făcut Domnul scăpare săracului, ajutor în bune vremi întru necezuri.

Pe acest „în bune vremi”, Achila l-a tălmăcit: „în vreme”, iar Simmah: „după vreme”. Și cuvîntul ne învață că Domnul a lucrat a noastră mîntuire în vreme potrivită. Iar „sărac”, numește firea oamenilor, pentru multa sărăcie pricinuită din fărădelege. Fericitul Pavel ne învață potrivirea și îndemînarea vremii acesteia: „Căci – zice – cînd eram prunci, eram robiți sub stihiiile lumii. Iar cînd a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său, Cel născut din femeie, făcîndu-Se sub *Lege*, ca pe cei de sub *Lege* să-i răscumpere, ca să căpătăm înfierea.”

⁴² Înfricoșata Judecată

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

10 Și să nădăjduiască spre Tine cei ce cunosc numele Tău, că nu ai părăsit pe cei ce Te caută pe Tine, Doamne.

Pe acest „să nădăjduiască”, Achila și Simmah l-au zis: „vor nădăjdui”, folosind grai hotărâtor, în loc de poruncitor. Că zice: Făcîndu-se mîntuire, cei ce Te-au cunoscut pe Tine Făcător și Dumnezeu își vor avea nădejtile întru Tine.

11 Cîntați Domnului, Celui ce locuiește în Sion,

Proorocul a zis aceasta după socoteala de demult a Iudeilor. Ne-am învățat însă din apostoleasca dascălie că este și Sion ceresc, că zice: „V-ați apropiat la muntele Sionului, la Cetatea Dumnezeului celui viu, la Ierusalimul cel ceresc.”

vestiți întru neamuri isprăvile Lui!

„Isprăvile”, Simmah le-a zis „măiestrii”, iar Achila: „schimbări”. Pentru că, într-adevăr, s-a făcut schimbare prea-mare a lucrurilor: cei ce de demult erau vrăjmași – acum prieteni; cei ce erau departe – acum aproape; robii s-au făcut fii; cei dintru necunoștință – întru cunoștință; întru lumină – cei dintru întuneric; întru nădejdea vieții – cei morți; săracii – moștenitori ai Împărăției cerurilor; Iudeii – departe, și neamurile – aproape; fiii – cîini și, cîinii – fii. Iată încă măiestriile Mîntuitorului: cu dumnezeiască cuviință, s-a dăruit nemurire prin murire, și prin moarte – viață; prin necinste – cinste; blagoslovenie – prin blestem; prin Cruce – mîntuire. Acestea sînt măiestriile, acestea meșteșugirile Domnului nostru.

12 Că Cel ce caută sîngiurile lor și-a adus aminte, nu a uitat strigarea săracilor.

Cel ce le privește pe toate – zice – și caută cu de-adinsul cele ce se fac a văzut junghierile oamenilor îndrăznite de diavolul prin înșelăciune, și a venit spre ajutorarea celor nedreptățiți. Că aceasta înseamnă „nu a uitat strigarea săracilor”, fiindcă „strigare” nu numește aici rugăciunea și cererea, ci ticăloșia⁴³ venită asupra-le prin păcat, pentru care se întîmplă și morți fără de vreme, și plîngeri și primejdii.

13 Miluiește-mă, Doamne, vezi smerenia mea de către vrăjmașii mei,

Zice: Așa era strigarea tînguirilor și a plîngerilor, ca și cum ar fi avut oarecare cerere pentru greutățile ce-i țineau.

14 Cel ce mă înalți pe mine din porțile morții, ca să vestesc toate laudele Tale.

Acesta – zice – este sfîrșitul bunătăților, adică izbăvirea de stricăciune și pierzarea morții, pe care dobîndind-o, vom lăuda de-a pururea facerile Tale de bine.

⁴³ Aici: „nenorocirea”.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

În porțile fetei Sionului veseli-ne-vom de mîntuirea Ta.

„Sion” numește Cetatea cerească, după cum ne-a învățat Fericitul Pavel. Iar „porți” ale aceleia – bisericile de peste tot pămîntul, prin care au intrat în Cetate cei ce au crezut. Deci zice: Bucurîndu-ne și săltînd întru acestea pentru nădejtile învierii, Îl vom lăuda pe Pricinuitoarea lor. Și, de vreme ce a pomenit surparea morții, a adăugat după cuviință:

15 Afundatu-s-au neamurile întru stricăciunea pe care au făcut-o, în cursa aceasta pe care au ascuns-o s-a prins piciorul lor.

16 Cunoaște-Se Domnul judecăți făcînd: întru lucrurile mîinilor lui s-a prins păcătosul.

Încă și aici numește „neamuri” ceata dracilor, că ei, lucrînd mîntuitoarea Cruce, prin aceasta au căzut din tiranie: „în cursa pe care au ascuns-o s-a prins piciorul lor, și întru lucrul mîinilor lui s-a prins păcătosul”.

Iar dacă graiurile puse înainte s-ar lua și pentru neamurile care n-au crezut și care i-au ucis pe bunii-biruitori Apostoli și Mucenici, și așa vom afla adevărul propovăduirii. Că prin junghierea aceluia s-a adevărit și s-a întărit propovăduirea bunei-credințe, și pe mai mulți au vînat ei după ce au murit, decît cînd erau vii; și „întru lucrurile mîinilor lui s-a prins păcătosul”, și „Domnul S-a cunoscut judecăți făcînd”, iconomisînd cu înțelepciune și dreptate.

17 Întoarce-se păcătoșii la iad, toate neamurile cele ce uită pe Dumnezeu!

18 Că nu pînă în sfîrșit va fi uitat săracul, răbdarea săracilor nu va pieri pînă în veac.

Zice: Aceștia care n-au crezut dumnezeieștii propovăduiri se vor duce la iad foarte degrab și se vor da morții, iar cei gonîți de dînșii nu s-au vătămat în zadar, pentru că „răbdarea săracilor nu va pieri pînă în veac”, și „cel ce va răbda pînă în sfîrșit, acesta se va mîntui” și „fericiți – cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor”. Apoi, văzînd de departe cu ochi proorocești prădîndu-se propovăduirii bunei-credințe de către cei rău-credincioși, zice rugător:

19 Scoală-Te, Doamne, să nu se întărească omul, să se judece neamurile înaintea Ta!

20 Pune, Doamne, dătător de lege peste ei, să cunoască neamurile că oamenii sînt!

După cuviință, cineva ar fi putut întreba pe ludei: Ce „dătător de lege” se roagă aici Proorocul să se dea? Pentru că marele Moisi, făcîndu-se slujitor al dumnezeieștii puneri de lege, primise sfîrșitul vieții demult și prea-demult, și alt dătător de lege după acela nu s-a mai sculat. Iar dacă nimeni altul nu se arată pus legiuitor nici ludeilor, nici neamurilor, rămîne să se înțeleagă că S-a arătat de sus Dătător de lege al neamurilor Stăpînul

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Hristos, Care strigă în *Sfintele Evanghelii*: „S-a zis celor de demult: «Să nu ucizi!» – iar Eu zic vouă: Tot cel ce se mînie asupra fratelui său în zadar, va fi vinovat judecării. S-a zis celor de demult: «Nu vei prea-curvi!» – iar Eu zic vouă: Tot cel ce caută spre muiere spre a o pofti pe dînsa, iată, a prea-curvit cu dînsa întru inima lui!” – și celelalte toate asemenea.

Deci Proorocul se roagă a se pune peste neamuri legea Acestuia, ca, părăsind viața cea de fiară, să știe „că oameni sînt”. Că „omul – zice Proorocul – în cinste fiind, n-a priceput. Alăturatu-s-a cu dobitoacele fără de minte și s-a asemănat lor.” Pentru care zice și aici: „Cunoască neamurile că oameni sînt.”

21 Pentru ce, Doamne, stai departe, treci cu vederea în vremi de neceaz?

22 Cînd se mîndrește necredinciosul, se aprinde săracul; se prind întru sfaturile care gîndesc.

Mi se pare că stai departe, Stăpîne, și nu vezi cele omenești, nefăcînd izbîndă celor nedreptățiți. Și aceia se topesc de mîhnire ca de foc, văzînd trufia celor ce îi nedreptățesc. Și foarte cu potrivire l-a pus pe acest „se aprinde”, că cei ce se mîhnesc se aseamănă celor ce se ard și izbucnesc suspinul pe gură ca pe un fum. Și din mîhnire – zice – li se face vătămare, venindu-le gînduri nu bine-cuvioase, ci îndoindu-se cu gîndul pentru purtarea Ta de grijă, că asta înseamnă „se prind întru sfaturile care gîndesc”. Și, învățîndu-ne pricina, a adăugat:

23 Că se laudă păcătosul întru poftele sufletului său, și cel ce face strîmbătate bine se cuvîntează.

Că, lucrînd ei nenumărate lucruri grele, dobîndesc și laude de la lingușitori.

24 Întăritat-a pe Domnul cel păcătos, după mulțimea urgiei lui:

Aici, se cuvine a pune soroc și a aduce pe urmă:

Nu va căuta.

În loc de: „Întăritat-a pe Domnul, zicînd: Nu va căuta”. Adică – lăsîndu-se prins de nebunie și turbare, ca și cum n-ar privi nimeni de deasupra – sare asupra a toată fărădelegea, nesocotind că Judecătorul va căuta cele ce se fac.

Apoi, o zice pe aceasta mai luminat:

25 Nu este Dumnezeu înaintea lui,

Cel necredincios și păcătos nu pune pe Dumnezeu înaintea ochilor lui niciodată, ci în fiecare zi și în toată vremea își pîngărește și își întină căile sale, necrezînd că este judecată:

se spurcă în toată vremea căile lui, se leapădă judecățile Tale de către fața lui.

Cu totul defaimă legile Tale, toată vremea o cheltuiește întru

fărădelegi, căci „cel necredincios micșorează și netrebnicește poruncile lui Dumnezeu.”

Peste toți vrăjmașii săi va stăpîni.

Dar, cu toate acestea, bine-sporește. Apoi, zugrăvește covîrșirea îngîmfării:

26 Că a zis întru inima sa: Nu mă voi clăti din neam în neam, fără de rău.

Simmah a tălmăcit-o mai luminat: „Nu mă voi răsturna în neam și în neam, nici nu voi fi întru rea pătimire.” Îndrăznește această semeție „și socotește că, uneltind toate felurile răutății, nu va pătimi nici un lucru greu”.

27 A cărui gură de blestem este plină, și de amărăciune și de vicleșug. Sub limba lui – osteneală și durere.

Că vicleșuguri coase, și izvodește rele și viața lui sînt vrăjmășiile și bîntuielile asupra săracilor. „Osteneală nefolositoare și durere necîștigătoare – fără de acestea limba nu o mișcă, nici nu o clătește.”

28 Șade întru pitulare, cu cei bogați întru ascunsuri, ca să ucidă pe cel nevinovat.

Șezînd întru adunări și în sobor, gătește pîndiri și măiestrii asupra celor fără de vină. „Cei bogați cu păgînatatea trăiesc totdeauna întru luare în batjocură, că pîndesc pe cei fără de răutate. Și, într-alt fel, și bogații pîndesc pe cei săraci. Că diavolul a căutat să-L ucidă pe Hristos în taină. Că nevinovat cu mîinile și curat cu inima numai singur Dumnezeu este.”

29 Ochii lui spre cel sărac privesc: pîndește întru ascuns, ca leul în culcușul său, pîndește ca să răpească pe săracul, cînd îl va trage pe el.

30 În cursa lui îl va smeri pe el,

Precum își întoarce leul ochiul aici și acolo, căutîndu-și vînat, așa și acesta noaptea și ziua izvodește cu mintea măiestrii de răpiri și de lăcomie. Precum în peștera lui leul pîndește de-a pururea ca să răpească, „așa și diavolul în adunarea ludeilor, ca într-un culcuș, a vînat pe Hristos, socotindu-L pe Dînsul că este numai om”.

dar se va pleca și va cădea, cînd va stăpîni el pe cei săraci.

Căci, cînd îi va birui pe toți, nu va scăpa nicidecum de gura morții, ci se va da mormîntului, asemenea celorlalți. „Căci a socotit vrăjmașul să-i domnească și pe Apostolii înșiși, încă și pe Mucenici. Dar, cînd i s-a părut că i-a stăpînit pe toți, atunci a căzut, zdrobindu-se, fiindcă acest «plecase-va» arată că s-a zdrobit.”

31 Că a zis întru inima sa: Uitat-a Dumnezeu, întors-a fața Sa, ca să nu vadă pînă în sfîrșit.

„Necredinciosul lucrează toate acestea împotriva săracilor lui

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Dumnezeu amăgindu-se pe sine și gândind că nu este Dumnezeu privitor, «că a zis întru inima sa: Uitat-a Dumnezeu, întors-a fața Sa, ca să nu vadă pînă în sfîrșit.» Dar cu nimic nu-l vor folosi pe dînsul graiurile acestea păgînești și gîndirile nedumnezeirii, ci prin înseși lucrurile va cunoaște că Stăpînul tuturor privește asupra faptelor omenești. Mîhnindu-se foarte din graiurile acestea păgînești, Proorocul schimbă iarăși cuvîntul întru rugăciune, zicînd:

32 Scoală-Te, Doamne Dumnezeul meu, înalță-se mîna Ta, nu uita pe săracii Tăi pînă în sfîrșit!

Fiindcă cei ce trăiesc întru păgînatate și întru fărădelege zic că „a uitat Dumnezeu”, învață-i pe dînșii prin cercare că n-ai uitat, nici nu Ți-ai întors fața Ta, ci faci purtare de grijă pentru cei nedreptățiți. Și, mai greu mîhnindu-se și căzîndu-i cu greu, a adăugat pentru hulele acelorora:

33 Pentru ce a întăritat necredinciosul pe Dumnezeu? Că a zis întru inima sa: Nu va căuta.

Se cuvine a înțelege că diavolul zice: „Cît de mult aș înghiți pe om, nu este Cel ce îl caută pe dînsul”. Dar, măcar de va gîndi așa de milioane de ori acela, Tu le vezi:

34 Vezi, că Tu la durere și la mînie iei aminte, ca să-l dai pe dînsul în mîinile Tale.

Așa a despărțit și Simmah: „Vezi, că Tu privești de sus truda și întăritarea.” Iar Achila: „Văzut-ai, că Tu vezi osteneala și întăritarea.” Deci: Măcar de ar zice de milioane de ori cei ce trăiesc întru păgînatate că „nu privești spre cele omenești”, noi știm că vezi, și privești de sus fărădelegile acestora și le dai lor vrednică pedeapsă.

Că Ție s-a lăsat săracul, sărmanului Tu să-i fi ajutor.

Pentru aceasta, Te rog pe Tine:

35 Zdrobește brațul celui păcătos și rău!

Și va fi aceasta, dacă numai vei voi să cauți păcatul lui, și îndată va fi deșert și se va da pierzării celei de tot – că aceasta a arătat zicînd:

Căuta-se-va păcatul lui, și nu se va afla.

Simmah a zis încă mai luminat: „Căuta-se-va păgînatatea lui, ca să nu se afle el.” Adică, aceea căutîndu-se și arătîndu-se, acesta a pierit.

36 Domnul este Împărat în veac și în veacul veacului,

De vreme ce necredinciosul zicea: „Nu caută, nici nu vede”, proorocescul cuvînt ne învață după cuviință că Domnul va împărăți, și că nu va împărăți așa prost, ci „în veacul veacului”. Iar lucrul cel osebit al împăratului este să poarte grijă de supușii lui.

pieriți, neamuri, din pămîntul Lui!

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Cele ce trăiți întru fărădelege, cele ce nu ați primit mîntuitoarea propovăduire.

37 Pofta săracilor ai auzit-o, Doamne, la gătirea inimii lor a luat aminte urechea Ta.

Iar „gătirea”, Simmah a numit-o „sîrguință”. Și zice: Vezi ce doresc săracii cu de-adinsul și ce fel de osîrdie au. Apoi, ne învață aceasta mai luminat:

38 Judecă sărmanului și smeritului,

Acest lucru – zice – îl dorește fiecare din cei ce pătimesc nedreptate.

ca să nu adauge încă a se mări și a se trufi omul pe pămînt!

Că, pedepsindu-se cei ce trăiesc întru păgînatate și întru fărădelege, va fi folos prea-mare celorlalți, care vor privi la aceștia și nu vor îndrăzni a lucra cele asemenea. Și acestea nu prost le-a împreunat Proorocul cu Psalmul pus înainte, ci vrînd să arate în ce chip se afla firea oamenilor de demult și că Unul Născut Cuvîntul lui Dumnezeu, făcîndu-Se om în vreme potrivită, a pus peste răni doctorii potrivite. Lîngă acestea, ne învață și că, pe cei ce nu voiesc a primi nici un folos din facerea de bine, Dumnezeuul tuturor îi va da la munci mai mari în ziua arătării Sale celei de a doua oară.

TÎLCUIREA PSALMULUI 10

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Fiind gonit de Saul, prea-dumnezeiescul David a zis Psalmul acesta către cei ce îl sfătuiau să-și dobîndească mîntuirea cu fuga. Și se potrivește la tot cel nedreptățit ce are nădejdea către Dumnezeu. Și este deasupra-scris „întru sfîrșit” fiindcă cuprinde mai-nainte grăire a dreptei judecăți a lui Dumnezeu și a pedepsei ce va să fie adusă asupra celor fără de lege.

Spre Domnul am nădărduit, cum veți zice sufletului meu: Mută-te în munți ca o pasăre!

Zice: Pentru ce oare mă sfătuești să fug, și munții să-i înconjur ca o pasăre ce zboară și să mut corturile aici și acolo eu, cel ce am nădejdea întemeiată către Dumnezeu și, pentru aceea, nu mă tem de neprieteni?

2 Că, iată, păcătoșii au întins arcul, gătit-au săgeți în tolbă, ca să săgeteze întru întuneric pe cei drepti la inimă.

De aici vedem că Proorocul a învîrtejit cuvintele spre Dumnezeu, învățîndu-ne că arcele și săgețile vrăjmașilor sînt gata și că ei vor, în întuneric, să folosească asupra noastră măiestria și pîndirile. Fiindcă „întuneric” a numit tăinuirea bîntuiei și ascunderii, și numele acesta

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

arată noaptea fără lună. Iar „drepti cu inima”, nu a zis mărturisindu-și fapta bună desăvârșită, ci știind că n-a lucrat nimic spre vătămarea lui Saul, ci a păzit totdeauna spre dînsul dragoste prea-multă.

3 Cele ce Tu ai săvîrșit, ei le-au surpat.

Zice: Nu am răpit împărăția, ci am primit hirotonia de la darul Tău, iar aceia se ispitesc a mă pierde, într-armîndu-se împotriva hotărîrii Tale.

Dar Dreptul ce a făcut?

4 Domnul este în Biserica cea sfîntă a Sa, Domnul în cer are scaunul Său, ochii Lui privesc peste lume, genele Lui cearcă pe fiii oamenilor.

5 Domnul cearcă pe cel drept și pe cel necredincios.

Aceia m-au urît, iar Tu, Drept Judecător – șezînd în scaunele cerești și făcînd a Ta arătare în Biserica de pe pămînt – privești peste toată lumea și destul îți sînt Ție numai genele ochilor ca să cunoști toate cele omenești. Și ști cu de-amănuntul faptele celor nedrepti și ale celor drepti și cumpănești răsplătirile după lucruri. Dar se cuvine a ști că și „ochi”, și „gene”, și „scaune” și celelalte ca acestea, le zice mai trupește, învățîndu-i pe oameni cele dumnezeiești din lucrurile omenești, adică punînd lucrărilor dumnezeiești numiri de mădulare omenești.

6 Iar cel ce iubește nedreptatea urăște sufletul său,

Cel ce-și iubește sufletul său urăște nedreptatea, iar cel ce are dragoste spre aceea măiestrește pieire sufletului său, căci trage asupra-și dumnezeiasca urgie, pentru care vorbește proorocescul cuvînt:

7 Că va ploua peste păcătoși lațuri, foc, și pucioasă și duh de vîfor –

Închipuie pedepsele de la cele făcute de demult Sodomei și Gomorei, pentru că Domnul a plouat din cer foc și pucioasă peste cetățile acelea. Deci așa i-a îngrozit și aici, nu ca și cum va aduce asupra-le negreșit pe acelea, ci arătînd muncile cele de multe feluri.

partea paharului lor.

Pe acestea – zice – și le-au agonisit loru-și cu sorti, alegînd fărădelegea. Iar „pahar” numește aici munca. Așa, încă și într-alt Psalm: „Paharul este în mîna Domnului, cu vin neamestecat, plin de amestecătură.” Și, după puțin: „Bea-vor toți păcătoșii pămîntului.” Acest pahar i s-a poruncit Fericitului Ieremia să-l aducă neamurilor.

8 Că drept este Domnul și dreptățile a iubit, îndreptări a văzut fața Lui.

Zice: Domnul le aduce pe acestea asupra celor ce trăiesc întru răutate, căci, fiind izvor al dreptății, folosește îndreptarea ca pe o cîrmă și le orînduiește pe toate.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

TÎLCUIREA PSALMULUI 11

Întru sfîrșit, pentru a opta, Psalmul lui David.

De aceeași înțelegere se ține și Psalmul acesta, că muștră pe cei ce viclenesc și, făgăduind prietenie, îl dau pe dînsul lui Saul, vrăjmașul lui, vestindu-i acela unde petrecea. Și are deasupra-scrierea „pentru a opta”, pomenind dreapta Judecată a lui Dumnezeu, pe care o va face Dreptul Judecător după cea de „a șaptea”, cum am zis mai înainte. Pentru aceasta s-a și scris „întru sfîrșit”, fiindcă mai-nainte grăirea va să fie în vremile cele mai de pe urmă.

Mîntuiește-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios, că s-au împușinat adevărurile de către fiii oamenilor.

Mă rog a dobîndi de la Tine mîntuirea – o Stăpîne! – fiindcă lucrul adevărului se primejduiește să se stingă, toți – ca să zic cu un cuvînt – bolînd cu necredința unora față de alții.

Apoi, povestește mai luminat cele îndrăznite de aceia:

2 Deșarte a grăit fiecare către vecinul său,

Că fățarnicesc prietenie, dar le lucrează pe cele ale vrăjmașilor.

buze viclene – în inimă, și în inimă au grăit rele.

Cu viclesug – zice – vorbesc unii cu alții: acesta trimite cu buzele minciuni în inima aproapelui, și acela îi trimite împotriva iarăși cele asemenea. De aici, îi îngrozește pe dînșii cu munca:

3 Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene, limba cea mare grăitoare,

Și care este felul mării grăiri?

4 pe cei ce au zis: Limba noastră o vom mări, buzele noastre la noi sînt, cine este Domn al nostru?

Ei nu suferă – zice – să măsoare cuvintele cu firea lor, nici nu voiesc a căuta spre dumnezeieștile legi, ci, deschizînd gură fără uși, grăiesc cu slobozenie ceea ce voiesc, defăimînd dumnezeiasca îndelungă-răbdare și nicicum socotind că sînt sub stăpînirea lui Dumnezeu. Unul ca acesta era Faraon, care zicea: „Nu știi pe Domnul!” Unul ca acesta era Rampsak⁴⁴, care îndrăznea a zice: „Să nu te amăgească pe tine Dumnezeuul tău, întru Care tu ai nădăjduit, că va izbăvi Ierusalimul din mîna mea.” Unul ca acesta era Nabucodonosor⁴⁵, care îi înfricoșa pe acei viteji Tineri⁴⁶ și nu se

⁴⁴ Vezi tîlcuirea deasupra-scrierii Psalmului 13.

⁴⁵ Împărat Babilonian (604–562), care a dus norodul lui Israil în robia de 70 de ani. În 597, Nabucodonosor cucerește Ierusalimul și strămută pe Împăratul Ioiachim împreună cu curtea sa, cu meșteșugarii și cu ostașii. Urmașul acestuia, Sedechia, se răzvrătește, și în 587 Ierusalimul e iarăși cucerit și jefuit, Biserica e dărîmată și sînt strămutați alți Iudei. Apoi, în 582, urmează o nouă strămutare, după răscoala în care a

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

înfiora a zice: „Cine este Dumnezeu care vă va scoate pe voi din mâinile mele?” Dar și aceia au luat pedeapsă pentru cele pe care le-au îndrăznit, și aceștia pentru care povestește proorocescul cuvînt vor lua muncile cele vrednice. Și, aceasta însemnînd-o, a adăugat:

5 Pentru necazul scăpătaților și suspinul săracilor acum Mă voi scula, zice Domnul, pune-Mă-voi întru mîntuire, îndrăzni-voi întru ei.

Nu-i voi trece cu vederea pe dînșii, care se tînguiesc și suspină pentru fărădelega îndrăznită asupra lor, ci, scuturînd de la Mine îndelungă-răbdare ca pe un somn, voi face mîntuirea lor luminată și strălucită. Așa a tîlmăcit Simmah: „Voi rîndui mîntuire arătată.” Și, învățîndu-ne că cele zise vor fi cu adevărat, a adăugat:

6 Cuvintele Domnului: cuvinte curate, argint cu foc lămurit, ales de pămînt, curățit de șapte ori.

Pe acest „de șapte ori” l-a pus în loc de „de multe ori”, că dumnezeiasca *Scriptură* are acest obicei.

7 Tu, Doamne, ne vei păzi pe noi și ne vei feri de neamul acesta și în veac.

Pentru că, fiind păziți de darul Tău, nu numai că vom scăpa de cursele neamului acestuia de acum, ci vom dobîndi și mîntuirea cea veșnică.

8 Împrejur necredincioșii umblă, după înălțimea Ta ai înmulțit pe fiii oamenilor.

Părăsind calea dumnezeiască, cei ce trăiesc întru păgînatate se rătăcesc aici și acolo, ispitindu-se a împejura și a înconjura pe cei mai blînzi și mai buni. Iar Tu, arătîndu-Te dintru înălțimea firii Tale, învrednicești de purtarea Ta de grijă pe cei luptați și supărați cu război de aceia, mîngîindu-i acum întru necazuri și, după puțin, dăruindu-le mîntuire desăvîrșită.

fost ucis guvernatorul Godolia. Puțini dintre cei robiți aveau să se întoarcă la Ierusalim, mai întîi cu Zorobabel (vezi nota de la tîlcuirea stihului 51, Psalm 17) și apoi cu Ezdra.

⁴⁶ Pentru că nu au vrut să se închine idolului de aur, cum era porunca împăratului Nabucodonosor, „Tinerii ce au mers din Iudeea în Babilon oarecînd” – Anania, Azaria și Misail – au fost aruncați într-un cuptor, pe care – așa cum spune irmosul – „de șapte ori muncitorul Haldeilor l-a ars nebunește cinstitorilor de Dumnezeu”. Iar ei „cu credința Treimii văpaia cuptorului au călcat-o, cîntînd: Dumnezeuul Părinților noștri, bine ești cuvîntat!” „Cei trei Tineri cu trei guri lăudau Treimea, binecuvîntînd pe Tatăl, și pe Fiul și pe Sfîntul Duh”, și au fost păziți nevătămați de Sfîntul Arhanghel Mihail. Minunea a fost atît de mare, încît Nabucodonosor, „văzîndu-i pe aceștia cu putere mai bună mîntuiți de Făcătorul și Mîntuitorul, a strigat: Tineri, binecuvîntați-L; preoți, lăudați-L; noroade, prea-înălțați-L întru toți vecii!” Într-adevăr, după ce a văzut cu ochii săi patru bărbați în mijlocul focului, dintre care unul „asemeni fiilor zeilor” (Arhanghelul Mihail), împăratul a poruncit să fie cinstit în tot Babilonul Dumnezeuul lui Israil (vezi și la *Daniil* 3:1-29).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

TÎLCUIREA PSALMULUI 12

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Marele David a adus către sine și Psalmul acesta, nefiind gonit însă de Saul, ci de Avesalom. Cele din vremea lui Saul erau mai înainte de păcat, și pentru aceea se ziceau cu multă îndrăzneală, iar cele din vremea lui Avesalom sînt după păcat, și de aceea cuvintele sînt amestecate cu plîngere și suspin.

Pînă cînd, Doamne, mă vei uita pînă în sfîrșit?

„Uitare”, a numit întîrzierea ajutorului, și se roagă să nu fie uitat „pînă în sfîrșit”, adică să nu fie lipsit de tot de dumnezeiasca Pronie.

2 Pînă cînd întorci fața Ta de către mine?

Graiul acesta l-a pus din metafora celor ce se mînie și nu voiesc a-î vedea pe cei ce le-au greșit. Pentru care, după puține, zice: „Caută spre mine și mă miluiește.” Și – nici „față” înțelegînd pe „față”, nici „întoarcere” pe „întoarcere” – iarăși închipuie cuvîntul din lucrurile omenești.

3 Pînă cînd voi pune sfaturi în sufletul meu, dureri în inima mea, ziua și noaptea?

Mă sfarm cu inima noaptea și ziua, gîndurile le întorc și le învîrtesc: uneori nădăduiesc că voi dobîndi iubirea Ta de oameni, alteori mă îndoiesc, și alteori iar opresc nădejtile cele bune.

4 Pînă cînd se va înălța vrăjmașul meu asupra mea?

Acestea se potrivesc să le zicem și noi cînd sîntem luptați de diavolul, pururea chemînd dumnezeiescul ajutor. Pentru că și preadumnezeiescul David se mîhnea, văzîndu-i pe vrăjmași mai puternici.

5 Caută, auzi-mă, Doamne Dumnezeul meu, luminează-mi ochii mei, ca nu cîndva să adorm întru moarte,

Fiind înconjurat cu noaptea primejdiilor, sînt ținut cu mîhniciunea ca și cu un somn. Arătîndu-se lumina ajutorului Tău, ar risipi noaptea primejdiilor și ar curma somnul mîhniciunii; dar, dacă vei întîrzia ajutorul, mă tem ca somnul să nu se prefacă întru moarte, făcîndu-se mai puternică scîrba decît gîndurile.

6 ca nu cîndva să zică vrăjmașul meu: Întăritu-m-am asupra lui. Cei ce mă necăjesc se vor bucura de mă voi clăti.

Să nu mă arăți bucurie vrăjmașilor, căci aceasta îmi este prea-de mîhnire mai mult decît toate.

7 Iar eu spre mila Ta am nădăduit,

Și de aici este arătat că a zis Psalmul acesta după păcat, căci nu se bizuie la dreptate, ci la milă, și la aceasta zice că nădăduiește.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

bucura-se-va inima mea de mîntuirea Ta.

La mila Ta am acum nădejdi și, după ce voi dobîndi mîntuire și mă voi izbăvi de mîhnire, voi face cîntarea de laudă cu toată dulceața. Că a adăugat aceasta:

Cînta-voi Domnului, Celui ce mi-a făcut bine mie, și voi cînta numelui Domnului celui înalt.

Zice: Deși nu știu negrăita Ta fire, îmi ajunge mie să mă închin, și să laud numele Tău și să cer tot ajutorul Tău cel drept. Căci cred că-l voi dobîndi pe acesta chemîndu-l numai.

TÎLCUIREA PSALMULUI 13

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Și Psalmul acesta ne trimite „la sfîrșit”, fiindcă mai-nainte vestește pentru cele ce vor să fie. Iar pricina lui este aceasta: Oarecînd, s-a ridicat cu oaste asupra Iudeilor Senaherim, împăratul Asirienilor, și a luat multe cetăți, pe unele cu făgăduințe, iar pe altele cu înconjurarea.⁴⁷ Și, nădăjduind să biruiască încă și Ierusalimul, l-a trimis pe Rampsak, voievodul lui, către Iezechia⁴⁸, care stăpînea atunci peste Iudei. Rampsak grăia cuvinte hulitoare și păgînești asupra lui Dumnezeu, zicînd: Spuneți Iezechiei: „Să nu te amăgească Dumnezeul tău, spre Care tu ai nădăjduit, că va izbăvi Ierusalimul din mîna mea. Unde sînt dumnezeii Hamatului și Arfadului? Și unde este dumnezeul cetății Samariei? Au doară a putut să se izbăvească din mîna mea? Va izbăvi Domnul Ierusalimul din mîna mea?” Iar Iezechia, după ce a defăimat oastea lui cea prea-mare și nebunia cuvintelor lui, cu a sa bună-credință a chemat dumnezeiescul ajutor, și l-a dobîndit îndată. Pentru că Dreptul Judecător, urînd păgînatatea aceluia și primind buna-credință a acestuia, a ucis printr-un Înger o sută optzeci și cinci de mii de Asirieni, și pe ceilalți i-a întors în fugă. Iar celor închiși și înconjurați le-a dăruit prea-slăvita mîntuire.

Zis-a cel nebun întru inima sa: Nu este Dumnezeu!

Foarte se potrivește cuvîntarea Psalmului acestuia cu cuvintele lui Senaherim și ale lui Rampsak. „Acea ziceau că Iezechia se amăgește, ca și cum nu ar fi fost Dumnezeu să stea înaintea pentru Iudeea. Însăși viața și petrecerea le erau stricate celor de prin prejurul lui Senaherim, încît nici Dumnezeu n-a aflat între dînșii pe vreunul grijindu-se de fapta bună.

⁴⁷ În 701 înainte de Hristos, Senaherim îi cere tribut lui Iezechia și apoi împresoară Ierusalimul.

⁴⁸ Împărat al Iudeii (716 – 690), unul dintre cei mai bine-credincioși. Pentru credința și nădejdea lui, Dumnezeu a făcut acea înfricoșată minune de care este vorba aici, și încă alte două, așa cum se arată la tîlcuirea Psalmului 20.

Toate se abătuseră spre răutate. Dar ce? Au nu vor cunoaște aceștia, «cei ce cheltuiesc norodul Lui și îl mănîncă în loc de pîine», prin înseși lucrurile, puterea lui Dumnezeu? Ba toți îl vor cunoaște din lucruri că bate război cu dînșii. Și de acolo le va veni lor frică, de unde nu au așteptat: unde ar fi socotit că Dumnezeu se grijește de Iudei și că se vor ucide de Înger? Și cei ce au batjocorit sfatul săracului și smerit-cugetătorului Iezechia, ce se bizuia lui Dumnezeu mai vîrtos decît armelor, vor înțelege că acela ce s-a atîrnat pe sine de Dumnezeu a cîștigat nădejdea care nu rușinează. Că cine altul decît Dumnezeu îi va mîntui apoi pe cei rămași în Sion și va întoarce semințiile robite de demult? – încît se va face bucurie de obște celor 12 seminții, a căror rădăcină și începătură a fost Patriarhul Iacov, căruia i s-a schimbat numele în «Israil», de la dînsul numindu-se și semințiile acestea «Iacov» și «Israil».”

Acestea sînt cîte privesc către istorie, dar să cercăm înțelegerea mai cu de-amănuntul.

2 Stricatu-s-au și urîți s-au făcut întru meșteșuguri, nu este cel ce face bunătate.

Temelie și rădăcină a păgînatății este viața cea stricată, pentru că ei, dîndu-se pe sine la desfrînare și la viață de fiară, au scos din minte pomenirea lui Dumnezeu. Și au urmat nebuliei povățuitorului și supușii: unii⁴⁹, lepădîndu-se de Dumnezeu cu totul și hotărînd că nu este nicidecum Dumnezeu, ci numai un nume deșert și peste nici o ființă rînduit; alții⁵⁰, numindu-i ca și cum ar fi dumnezei pe cei ce nu sînt și împingîndu-L în lături pe Cel ce singur este Dumnezeu cu adevărat; iar alții⁵¹, făcîndu-și socoteala că este Dumnezeu, dar dovedind și arătînd că nu poartă grija celor de pe pămînt și nu privește nicidecum la cele omenești. Deci toți împreună s-au abătut într-o socoteală lepădătoare de Dumnezeu, dar nu îndrăzneau să zică aceasta cu gura și să se lepede cu buzele, căci gîndurile firești îi povățuiau către mărturisirea cunoștinței lui Dumnezeu. Cu inima se încredințau însă pe sine, făcîndu-se cu adevărat fără de minte și înnebunindu-se, că Acesta nu este Dumnezeu întru totul. Cu toate acestea, cele lucrute de dînșii erau muștrare a gîndului lor fără de Dumnezeu, pentru că din rod se cunoaște pomul. Drept aceea, cu înseși faptele și cu toată viața lor și-au stricat sufletul, dîndu-se cu trupul la toată stricăciunea, încît și bărbații se înnebuneau asupra bărbaților, și se stricau pe sine cu toate lucrările cele fără de lege și cu fapte ce nu-s vrednice de grăit și urîți erau pentru dînsele. Cum nu ar fi prea-arătați așadar – măcar de ar fi și scris cu cuvîntul deasupra lor și nenumărați dumnezei, măcar de ar fi și zis cu buzele că știi și că mărturisesc pe Dumnezeul cel peste toate – că întru inima lor, adică în mintea lor, nu era

⁴⁹ atei

⁵⁰ Politeiștii, închinătorii la idoli.

⁵¹ Așa-numiții „deiști”, din care se trag francmasonii.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

nici o înțelegere adevărată pentru Dumnezeu? Deci într-acest chip era toată viața mai înainte de venirea Mîntuitorului nostru. Iar „nebun” s-a numit, prea-adevărat și prea-firește, cel lepădat de Dumnezeu. Că, dacă „frica lui Dumnezeu este începătura înțelepciunii”, apoi nefrica și lepădarea vor fi împotrivnice înțelepciunii.

3 Domnul din cer a privit peste fiii oamenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege sau cel ce caută pe Dumnezeu.

4 Toți s-au abătut, împreună netrebnci s-au făcut, nu este cel ce face bunătate, nu este pînă la unul.

„Cel ce întru cele înalte locuiește și peste cele smerite privește” nu a trecut însă cu vederea ce lucrau și grăiau aceia, ci, făcînd cu de-adsul cercare a înseși gîndurilor, i-a văzut pe toți asemenea ținuți cu reaua-credință și cu fărădelegea vieții. Se aseamănă aceasta celor zise către Avraam: „Strigarea Sodomei și a Gomorei s-a înmulțit către Mine și păcatele lor sînt mari foarte. Deci, pogorîndu-Mă, voi vedea dacă acelea se săvîrșesc după strigarea ce vine către Mine.”

5 Au nu vor cunoaște toți cei ce lucrează fărădelegea? Cei ce mîncă pe norodul Meu întru mîncare de pîine? Pe Domnul nu l-au chemat.

6 Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică.

Zice: Nu ați voit să cunoașteți aceasta, cei ce îl mîncăți, deci vă veți învăța prin însăși cercarea lucrurilor că norodul Meu nu va fi lesne prins, nici nu îl veți cheltui pe dînsul ca pe niște pîine ce se mîncă, defăimînd a Mea purtare de grijă. Căci „pe Domnul nu l-au chemat” aceasta zice. De aceea, cei ce grăiți fără frică și nu vă temeți de nimeni, veți cădea întru frică și temere și vă veți întoarce în fugă, nimeni din oameni înfricoșîndu-vă, nici gonindu-vă. Că asta arată aceea, adică: „Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică.” Iar întrebarea „Au nu vor cunoaște toți cei ce lucrează fărădelegea?” se cuvine a o citi după fățarnicie.

Iar aceasta: „Domnul din cer a căutat peste fiii oamenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege sau cel ce caută pe Dumnezeu”, a închipuit-o omenește, arătînd că a trimis Asirienilor pedeapsă din cer. Dar noi știm că Dumnezeu tuturor e pretutindeni de față și ține ocolul pămîntului și pe cei ce locuiesc pe dînsul „ca niște lăcuste”, după glasul Proorocului.

7 Că Dumnezeu este în neamul dreptilor. Sfatul săracului l-ați rușinat, iar Domnul nădejdea lui este.

Domnul tuturor le face pe acestea pentru fapta bună a lui Iezechia și pentru neamul ce se păștea de acela cu buna-credință. Pe care – zice – voi, cei rău-credincioși, l-ați defăimat ca pe unul prost și ați luat în batjocură nădejdea lui spre Mine cea tare și întemeiată. Că pe aceasta a numit-o „sfat”, în loc de „scop”. Acela însă a ținut – zice –

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

nădejdea către Mine ca pe o ancoră sfințită și a dobândit mîntuire cu adevărat, după cum a nădăjduit. Că aceasta a adăugat:

8 Cine va da din Sion mîntuire lui Israil?

Și acest cuvînt are proorocie: nu numai că vestește mîntuirea făcută atunci celor înconjurați, ci și mîntuitoarea arătare a Mîntuitorului nostru, petrecută cu multe vremi mai pe urmă.

Cînd va întoarce Domnul robia norodului Său, bucura-se-va Iacov și se va veseli Israil.

Că, de vreme ce 10 seminții și multe cetăți de-ale ludeilor erau robite acum, se roagă ca aceia să dobîndească mîntuirea și să-și ia înapoi slobozenia. Atunci – zice – va fi mai mare veselia norodului cu îndoită numire – că nu se numea numai „Iacov”, ci și „Israil”, moștenind și numirea pusă de Dumnezeu strămoșilor lor.

TÎLCUIREA PSALMULUI 14

Psalmul lui David.

Fiindcă Psalmul dinainte le-a vestit mîntuirea celor ce locuiau în Ierusalim și mai-nainte le-a spus chemarea înapoi celor ce se robiseră, după cuviință Psalmul de față aduce în mijloc sfătuire și arată viața după care erau să petreacă cei rînduiți sub Dumnezeu, care au dobîndit atîta ajutor, închipuind cuvîntul cu întrebare și răspuns.

Doamne, cine va locui în lăcașul Tău? Și cine se va sălășlui în muntele cel sfînt al Tău?

Zice: Cine este vrednic – o Stăpîne! – să stea în Biserica Ta și să viețuiască în cetatea Ta? În ce fel se cuvine să fie acesta? Care meșteșugiri folosind? Că „lăcaș” numește Biserica lui Dumnezeu, iar „munte sfînt” – Ierusalimul. Întrebînd așa, primește răspunsul:

2 Cel ce umblă fără prihană și lucrează dreptate,

Unul ca acesta – zice – se cade să se facă izbăvit de răutate, să fie slobod de toată prihana și să lucreze cu sîrguință toată fapta bună. Fiindcă „dreptate”, aici, numește fapta bună cea desăvîrșită. Pentru aceea, arată felurile acesteia:

3 cel ce grăiește adevăr în inima sa, care n-a viclenit cu limba sa, și n-a făcut vecinului său rău

Că el se cuvine să aibă slobodă de minciună nu numai limba, ci însăși mintea, și să se facă cu totul izbăvit de vicleșug și de fățarnicie, încît nici o vătămare să nu treacă de la dînsul spre aproapele. Și foarte cu urmare a pomenit mai întîi inima, apoi limba și apoi fapta, că

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

înaintea lucrului povățuiește cuvîntul, iar înaintea cuvîntului – mintea.

și ocară n-a luat asupra celor de aproape ai săi.

Și dacă oarecare ar cădea în vreo primejdie, nu se cade a-l împila, și a-l apăsa și a ne pune asupra-i, ci mai virtos a ne împărtăși de mîhnire, după legea apostolească ce poruncește să plîngem cu cei ce plîng.

4 Defăimează-se înaintea lui tot cel ce viclenește,

Iar dacă cineva ar fi ales viața cea fără de lege, pe acesta să-l socotească de trei ori ticălos⁵², măcar de i-ar și merge bine și ar avea norocirea cea desăvîrșit bună. Că, de vreme ce a scos afară defăimarea, după cuviință a adăugat aceasta, învățîndu-ne deosebirea bărbaților celor buni și a celor răi:

iar pe cei ce se tem de Domnul îi slăvește

Zice: Cuvios lucru este a-i cinsti și a-i învrednici de toată cucernicia și cinstea pe cei ce au multă evlavie și sîrguință către cele dumnezeiești.

cel ce se jură vecinului său și nu se leapădă.

5 Argintul său nu l-a dat în camătă și daruri asupra celor nevinovați n-a luat.

Jurămintele să fie întărite de adevăr, și lăcomia să nu întineze venitul. Iar felul lăcomiei este dobînda. Judecătorul să fie prea-fără de mită și să scoată hotărîrea curată de daruri, pentru că darea de daruri, adică de mită, strică dreptatea.

Cel ce face acestea nu se va clăti în veac.

Iar semnul de biruință al acestor fapte bune este a dobîndi totdeauna dumnezeiescul ajutor, și a petrece întru multe bunătăți și veșnica viață a o aștepta. Acestea nu ni se potrivesc mai puțin nouă decît celor de demult, fiindcă, pe lîngă *Punerea de Lege cea Veche*, am învățat-o și pe *Cea Nouă*, și am dobîndit mai mare dar.

TÎLCUIREA PSALMULUI 15

Scrisoarea stîlpului, Psalmul lui David.

Aici, mai-nainte vestește Patima Stăpînului, și Învierea și mîntuirea celor ce au crezut întru Dînsul. Iar deasupra-scrierea, pe lîngă moarte, a arătat și biruința, căci stîlpul nu se pune numai la morminte, ci se ridică și celor ce fac biruință, și se scrie ca să-i învețe acea biruință pe cei ce nu știu. Deci aceasta însemnează titlul scrierii stîlpului.

Păzește-Mă, Doamne, că spre Tine am nădăjduit!

⁵² nenorocit, sărman, sărac

2 Zis-am Domnului: Domnul Meu ești Tu,

Psalmul acesta s-a zis de către fața Mîntuitorului. S-a zis însă după firea Sa omenească, după cum aflăm multe ca acestea și întru *Sfintele Evanghelii*. Una este: „Părinte, de este cu puțință, treacă paharul acesta de la Mine. Însă nu după cum Eu voiesc, ci precum Tu voiești.” Și: „Mă duc către Tatăl Meu și Tatăl vostru, și Dumnezeuul Meu și Dumnezeuul vostru.” Așa Îl aflăm pe Dînsul rugîndu-Se adeseori și genunchii plecîndu-i. Iar că acestea sînt ale firii omenești, și nu ale Dumnezeirii, ce nu are trebuință de ele, Apostolul ne învață arătat. Și zice așa, în *Epistola către Evrei*: „El, în zilele trupului Său, a adus, cu strigăt și cu lacrimi, cereri și rugăciuni către Cel ce putea să-L mîntuiască din moarte, și auzit a fost pentru evlavia Sa. Și, măcar că era Fiu, a învățat ascultarea din cele ce a pătimit. Și, desăvîrșindu-Se, S-a făcut tuturor celor ce-L ascultă pricină de mîntuire veșnică.” Cu Dumnezeu-Cuvîntul, Cel ce este desăvîrșit mai înainte de veci, s-a desăvîrșit însă și chipul robului⁵³, care s-a făcut fără de patimă și stricăciune și fără de moarte. Deci a zis că Domnul a făcut acestea „în zilele trupului Său”, cînd avea trupul muritor: ele sînt toate omenești, și nu cuvenite lui Dumnezeu. Drept aceea, și în Psalmul acesta Mîntuitorul cere să fie păzit și de Sine Se păzește; că cere ca om, și dă cererea ca Dumnezeu, binevoind și împreună-lucrînd Tatăl Său. Iar acest cuvînt: „Zis-am Domnului: Domnul Meu ești Tu”, se aseamănă cu: „Mă duc către Dumnezeuul Meu și Dumnezeuul vostru.”

că de bunătățile Mele nu ai trebuință.

Că nelipsit ești și de dreptatea omenească nu ai trebuință, și orice bunătate ar face cineva, tot el se folosește, iar Ție nici un cîștig nu îți este de aici. Însă pe aceasta, Simmah a tălmăcit-o într-alt fel: „Vreo bunătate mie nu-mi este afară de Ține.” Zice: Tot venitul celor bune prin darul Tău îmi este mie.

Și amîndouă aceste tălmăciri se țin de blagocestie⁵⁴: că și noi de la Dumnezeu dobîndim bunătățile, și El de a noastră dreaptă lucrare nu are trebuință, ci pentru folosul nostru o legiuiește pe aceasta.

3 Sfinților celor de pe pămîntul Lui minunate a făcut Domnul, căci toate voile Sale sînt întru dînșii.

Aici, îi însemnează pe Apostoli și pe cei ce au crezut prin aceia, cărora zice că s-au făcut arătate minunile lui Dumnezeu, fiindcă au împlinit – zice – toate poruncile Mele.

4 Înmulțitu-s-au slăbiciunile lor, după aceea s-au grăbit.

Zice: Multe s-au ridicat dinspre toate părțile: năpădiri de noroade și de povățuitori de noroade, de împărați și de voievozi. Însă, biruindu-i pe

⁵³ „Chipul robului” – firea cea omenească pe care a luat-o Mîntuitorul (vezi *Acatistul Domnului*).

⁵⁴ bună-credință, evlavie, cuvioșie, temere de Dumnezeu

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

toți, drumul l-au săvârșit cu prea-multă grăbire și scopul l-au atins. Și se aseamănă acesta cu graiul apostolesc: „Cînd voi fi slab, atunci sînt puternic.”

Nu voi aduna adunările lor din sîngiuri, nici voi pomeni numele lor prin buzele Mele.

Iar pe aceștia – zice – care s-au sculat asupra lor, îi voi da la pedepse și voi ascunde pomenirea lor cu uitarea, încît înseși numirile lor să nu se mai știe cu totul.

5 Domnul este partea moștenirii Mele și a paharului Meu.

Se cuvine a ne aduce aminte de cele dintru al doilea Psalm, pentru că și acolo tot omenește a zis Tatăl către Dînsul: „Cere de la Mine, și Îți voi da Ție neamurile – moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului.” Iar în *Sfintele Evanghelii*, El Însuși a zis către Tatăl Său pentru Sfinții Apostoli: „Părinte, aceia pe care Mi i-ai dat Mie ai Tăi erau și Mie pe dînșii Mi i-ai dat. Și nici unul dintre dînșii n-a pierit, fără numai fiul pierzării.” Ci, precum aici, rugîndu-Se, vorbește omenește, așa arată în alte părți că El este Stăpînul tuturor, că zice: „Oile Mele aud glasul Meu, și Eu le cunosc pe ele, și ele îmi urmează Mie și Eu le dau lor viață veșnică”. Și iarăși: „Încă și alte oi am, care nu sînt din turma aceasta. Și pe acelea Mi se cade Mie a le aduce, și glasul Meu vor auzi și se vor face o turmă și un Păstor.” Și omenește zice încă în Psalmul de față: „Domnul este partea moștenirii Mele și a paharului Meu”, numind „moștenire” împărăția neamurilor, iar „pahar” – moartea pe care a răbdat-o pentru noi. Așa zicea și în *Sfintele Evanghelii*: „Părinte, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta.” Mai descoperit, ar fi zis: Domnul este partea Mea și a Bisericii Mele, care este moștenirea Mea. Domnul este încă și parte a paharului Meu, adică a morții.

Tu ești Cel ce iarăși așezi moștenirea Mea.

N-a zis: „Cel ce Mi-ai dat-o”, ci: „Cel ce iarăși așezi moștenirea Mea”. Fiindcă omul, îndată ce s-a zidit, a luat stăpînirea tuturor și avea viață fără de moarte, iar după călcarea poruncii a căzut dintru amîndouă: și din stăpînire, și din viață. Stăpînul face cererea pentru firea omenească, rugîndu-Se omenește ca aceea să-și ia înapoi viața și stăpînirea.

6 Funii au căzut peste Mine întru cei prea-puternici ai Mei, că moștenirea Mea prea-tare este Mie.

Pentru moștenirea aceasta – zice – am primit vrăjmășiile și bîntuiețile de acum – că „funii” îi numește pe vrăjmași. Așa zice și într-un alt Psalm: „Funiile păcătoșilor s-au înfășurat împrejurul Meu, și Eu legea Ta n-am uitat.” Deci zice: Pentru „moștenirea aceasta prea-tare” și pentru mîntuirea oamenilor rabd vrăjmășiile și bîntuiețile de față.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

7 Bine voi cuvînta pe Domnul, Cel ce M-a înțelepțit pe Mine. Și încă și pînă în noapte M-au pedepsit rărunchii Mei.

Înțelepțindu-Mă de la Domnul, voi birui noaptea Patimii. Că „noapte” a numit scîrba cea întunecoasă a ispitelor. Și să nu socotească nimeni că este nepotrivit lucru a Se înțelepți Stăpînul Hristos după firea omenească, auzind noi pe dumnezeiescul Luca: „Iar Iisus sporea cu înțelepciunea și cu darul înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.” Și să-l auzi iarăși pe acesta zicînd că Îngerul, venind, L-a întărit pe El cînd S-a înfricoșat în vremea Patimii și a asudat picături de sînge. Iar dacă a avut trebuință de ajutor îngeresc ca să arate firea chipului robului, apoi cu mult mai vîrtos Se înțelepțea cu adevărat de la Dumnezeirea ce locuia întru Dînsul: căci, fiind om și Dumnezeu, Se înțelepțea ca om, dar era izvor al înțelepciunii ca Dumnezeu.

8 Mai-nainte vedeam pe Domnul înaintea Mea pururea că de-a dreapta Mea este, ca să nu Mă clatin.

9 Pentru aceasta s-a veselit inima Mea, și s-a bucurat limba Mea și încă și trupul Meu se va sălășlui spre nădejde.

10 Că nu vei lăsa sufletul Meu în iad, nici vei da pe Cel cuvios al Tău să vadă stricăciune.

11 Cunoscute ai făcut Mie căile vieții,

De prisos este să le mai țilcuim noi pe acestea, după ce a făcut-o dumnezeiescul Petru, cel ce a primit descoperirea și de la Tatăl, și de la Fiul, și de la Sfîntul Duh. Că, făcînd cuvînt între Iudei și aducînd în mijloc această mărturie, el a zis așa: „Bărbați frați, se cade să zic cu îndrăzneală către voi pentru Patriarhul David că a și murit, s-a și îngropat, și mormîntul lui este între noi pînă în ziua de astăzi. Că, fiind Prooroc și știind că Dumnezeu s-a jurat cu jurămînt ca din rodul coapsei lui să ridice pe Hristos după trup, mai-înainte văzînd, a grăit pentru Învierea Lui că «nu s-a lăsat în iad sufletul Lui, nici trupul Lui n-a văzut stricăciune.» Și, la alt loc: „David, slujind neamului său, a murit și a văzut stricăciune, iar Acela pe Care Dumnezeu L-a sculat nu a văzut stricăciune.” De nevoie lucru este a le grăi pe acestea celor ce îndrăznesc a țilcui rău, încă și Iudeilor, pentru că au muștrare vădită a trăsuirii Iudeilor.

Deci Stăpînul Hristos zice, și aici, omenește: Întărindu-Mă totdeauna de dumnezeiasca fire, Mă apropii de mîntuitoarea Patimă și Mă veselesc cu nădejdea Învierii: că nici sufletul Meu nu se va lăsa în iad, nici trupul Meu nu va pătimi stricăciunea după fire, ci degrab voi dobîndi învierea și Mă voi întoarce la viață, arătînd această cale tuturor oamenilor.

umple-Mă-vei de veselie cu fața Ta, frumusețe – în dreapta Ta pînă în sfîrșit.

Apropiindu-Se la Patimă, zicea: „Întristat este sufletul Meu pînă la moarte.” Iar aici, pomenind Învierea, a folosit după cuviință aceste cuvinte, învățîndu-ne că, în locul mîhnirii aceleia, va fi întru necurmată

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

veselie și dulceață, fără de patimă și neschimbător, făcîndu-Se nemuritor și după firea omenească. Căci ca Dumnezeu așa era de-a pururea și, îndată ce S-a plăsmuit în pîntece, l-ar fi fost lesne a dăruii nepătimirea, neschimbarea și nemurirea și firii Lui omenești. A slobozit însă firea pe care a luat-o asupra-Și a călători prin patimi, pentru ca, pierzînd silnicia păcatului, să curme într-acest chip tirania diavolului, și să piardă stăpînirea morții și să dea tuturor oamenilor pricină de a învia a doua oară. Deci ca un om ia nestrîciunea și nemurirea.

Totodată, Psalmul acesta muștră și vătămarea de minte a lui Arie, și pe a lui Evnomie și pe a lui Apolinarie⁵⁵. Primii au zis că Dumnezeu-Cuvîntul a luat trup neînsuflețit, iar Apolinarie a numit însuflețit trupul luat asupra-Și, dar l-a lipsit pe dînsul de sufletul cel cuvîntător. Și nu știu de unde a cunoscut aceste două suflete, că nicăieri dumnezeiasca *Scriptură* nu învață această dogmă. Ci Preasfîntul Duh, prin Fericitul David, vădit a pomenit de suflet, dînd muștrare asupra amîndorura eresurile.

TÎLCUIREA PSALMULUI 16

Rugăciunea lui David.

Fiind gonit de Saul și pătimind multe feluri de bîntuiești, Îl cheamă spre ajutor pe Dumnezeul tuturor:

Auzi, Doamne, dreptatea mea, ia aminte cererea mea, ascultă rugăciunea mea - nu întru buze viclene.

Iarăși, „dreptate” nu zice aici fapta bună desăvîrșită, ci cererea cea dreaptă. Ceilalți talmăcitori nici nu au adăugat pronumele „mea”, ci Simmah și Teodotion l-au numit pe Dumnezeu „Domn al dreptății”, iar Achila a zis așa: „Auzi, Doamne, drept”, în loc de: „cu dreptate, nu cu îndelungă-răbdare”. Iar acest „nu întru buze viclene”, Simmah l-a zis: „nu prin buze viclene”, adică: Aduc rugăciunea cu buze curate, nu unele cugetînd, și altele grăind, ci limba o am împreună-mărturisind cu socoteala.

2 De la fața Ta judecata mea să iasă, ochii mei să vadă dreptate.

Te rog să judeci cele pentru mine, căci știu dreptatea hotărîrii Tale.

3 Ispitit-ai inima mea, cercetat-o-ai noaptea, cu foc m-ai lămurit, și nu s-a aflat întru mine nedreptate.

4 Ca să nu grăiască gura mea lucrurile oamenilor,

Aici, ne învață că, apucînd pe Saul de multe ori în mîna sa, n-a suferit a-l ucide, ci a răsplătit nedreptatea cu facere de bine. Pentru aceea a

⁵⁵ Mari ereziarhi, despre care va mai fi vorba.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

pomenit și noaptea întru care a făcut acest lucru, atunci când, dormind Saul, l-a păzit și nici unuia dintre ai săi nu i-a dat voie să aducă asupra lui rana purtătoare de moarte. Însă „noapte” numește cu închipuire și primejdiile, pentru întunecarea mîhnirii, precum „lămurire prin foc” numește cercarea. Căci: „Cu foc m-ai lămurit – zice – și nu s-a aflat întru mine nedreptate”, că, cercîndu-mă ca pe aur, curat m-ai aflat – o Stăpîne! Că atîta stau de departe de a vătămă pe neprietenul meu, încît și despre defăimare am păzit limba mea slobodă și n-am suferit a grăi cele pe care le lucrează el.

pentru cuvintele buzelor Tale eu am păzit căi aspre.

Plecîndu-mă poruncilor Tale, am făcut și acest lucru greu și ostenitor.

5 Săvîrșește pașii mei întru cărările Tale, ca să nu se clătească pașii mei.

Deci Te rog să nu se abată în lături scopul meu. Și va fi acest lucru, dacă aş dobîndi ajutorul Tău. Că „pași” a numit pornirea faptei.

6 Eu am strigat, că m-ai auzit, Dumnezeuule,

Nu în zadar – zice – am rostit cuvintele acestea, ci avînd cercarea iubirii Tale de oameni, că de multe ori m-ai auzit cînd Te-am chemat.

pleacă mie urechea Ta și auzi graiurile mele!

7 Minunate fă milele Tale, Cel ce mîntuiești pe cei ce nădăjduiesc spre Tine.

Deci, primește rugăciunea și pornește multe limbi spre lauda Ta. Căci cei ce s-au miluit de Tine îl vor vedea pe cel nedreptățit și vor lauda purtarea Ta de grijă, obișnuind Tu a le dărui ajutor celor ce nădăjduiesc spre Tine.

8 De cei ce stau împotriva dreptei Tale păzește-mă, Doamne, ca pe lumina ochiului.

Împotrivă-stătători dreptei lui Dumnezeu i-a numit pe cei ce-i dădeau lui război, și prea-cu cuviință, fiindcă el fusese uns de Dumnezeu și de la Dînsul dobîndise împărăteasca hirotonie. Deci zice: Hotărîrii Tale se pun împotrivă cei ce au pornit războiul împotriva mea. Și se roagă să dobîndească păzire ca și lumina ochiului, care are ca pe niște îngrădiri sprijinirea sprîncenelor, ce trimit la tîmple umezeala sudorilor și izbăvesc vederea de vătămă, iar în loc de pari, are genele; acest fel de purtare de grijă se roagă să o dobîndească.

Întru acoperămîntul aripilor Tale mă vei acoperi

9 de către fața necredincioșilor ce m-au necăjit pe mine.

Folosind altă icoană, iarăși se roagă să dobîndească purtarea de grijă. Că „aripi” numește iutea și grabnica întemeiere a purtării de grijă, căci ușoară este pornirea aripilor. Am auzit zicînd și pe marele Moisi:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

„Întinzându-și aripile Sale, i-a primit pe dînșii și i-a ridicat pe umerele Sale.” Încă și Domnul a zis către Ierusalim: „De câte ori n-am voit să adun pe fiii tăi în ce chip găina adună puii săi sub aripile sale, și n-ați voit!”

Vrăjmașii mei sufletul meu l-au înconjurat.

10 Grăsimea lor au încuiat-o, gura lor a grăit mândrie.

Oarecari au numit „grăsime” buna-norocire și sănătatea, dar mie mi se pare că numește așa dragostea și iubirea de frați, că aceasta arată urmarea graiurilor. Așadar, zice: Încuind toată fireasca milostivire și nedînd nici un loc gîndurilor iubirii de oameni, ei grăiesc graiori înalte și trufașe, și alcătuiesc și așează asupra mea pîndiri și măiestrii de multe feluri.

11 Scoțîndu-mă, acum m-au înconjurat, ochii lor i-au pus ca să-i plece în pămînt.

Ei m-au izgonit din pămîntul strămoșesc și iarăși aleargă aici și acolo, voind să mă prindă, fiindcă nu voiesc să vadă dreptatea, ci au ochiul minții abătut în altă parte. Așa a tălmăcit și Simmah: „Ochii lor i-au tocmit să-i plece în pămînt într-altă parte.”

12 Apucatu-m-au ca un leu gata spre vînat și ca un pui de leu ce locuiește întru ascunsuri.

Lepădînd cuvîntarea firii⁵⁶, urmează fiarelor ce voiesc hrana, și împrejur o pîndesc și se pornesc de năprasnă.

13 Scoală-Te, Doamne, întîmpină-i pe ei, și-i împiedică pe dînșii! Izbăvește sufletul meu de la cel necredincios cu sabia Ta, de la vrăjmașii mîinii Tale.

Pornirea aceloră oprește-o – o Stăpîne! – cu opririle pe care le ști. Că „împiedică” aceasta a zis, din metafora celor ce îi surpă pe furiș pe cei ce aleargă. Iar pe mine – zice – slobozește-mă de bîntuiala aceloră, abătînd sabia Ta asupra lor.

14 Doamne, din puțin de pe pămînt

Adică: Cu hotarul Tău îi trimiți la moarte pe oameni, căci Tu ai zis: „Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce.”

împărtășește-i pe dînșii în viața lor, și de cele ascunse ale Tale să se umple pîntecele lor.

Zice: Iar eu, deși lesne îți este a-i trimite la moarte, Te rog să-i risipești vii pe dînșii, și reaua lor întovărășire să se strice și să se împărtășească ei de pedepsele învistierite la Tine. Așa zice încă și Dumnezeu Însuși, în cîntarea marelui Moisi: „Au nu toate acestea s-au adunat la Mine și s-au pecetluit întru comorile Mele? În ziua izbîndirii le voi răsplăti, în vremea cînd va greși piciorul lor.”

⁵⁶Rațiunea cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om, după Chipul Său.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Săturatu-s-au fiii și au lăsat rămășițele pruncilor lor,

Simmah a tălmăcit așa: „Sătura-se-vor fiii și vor lăsa rămășițele pruncilor lor.” Știu – zice – că vei aduce dreapta Ta pedeapsă nu numai asupra lor, ci și peste fiii lor și peste nepoții lor, cei ce au urmat răutatea strămoșilor. Iar acest „se vor sătura” înseamnă: Se vor împărtăși de cele rele pînă la sațiu.

15 iar eu întru dreptate mă voi arăta feței Tale, sătura-mă-voi cînd mi se va arăta mie mărirea Ta.

Adică mie, robului Tău – zice. Că aceia vor fi pedepsiți precum am spus, iar eu mă voi desfăta întru bunătățile Tale, trimise de dreapta Ta purtare de grijă, primind cercare și probă prea-mare a facerii Tale de bine.

TÎLCUIREA PSALMULUI 17

Întru sfîrșit, robului Domnului, lui David, care a grăit Domnului cuvintele cîntării acesteia în ziua în care l-a izbăvit pe dînsul Domnul din mîna tuturor vrăjmașilor lui și din mîna lui Saul, și a zis:

Arătată este deasupra-scrierea și nu are trebuință de tîlcuire. Pricina Psalmului este pusă și în *Istoria Împăraților*. Însă vrednic lucru este a ne minuna de filosofia Proorocului, că – pătimind de la Saul atîtea bîntuiești – nu l-a rînduit pe dînsul între vrăjmașii lui, ci – despărțindu-l de neprieteni – nu l-a pomenit ca pe un vrăjmaș. Și s-a scris deasupra „întru sfîrșit”, căci are și proorocia chemării neamurilor și a înstrăinării ludeilor, care s-a făcut după multe vremi mai pe urmă.

Iubi-Te-voi, Doamne, vîrtutea mea!

2 Domnul este întărirea mea, și scăparea mea și izbăvitorul meu. Dumnezeuul meu, ajutorul meu, și voi nădăjdui spre Dînsul. Apărătorul meu, și cornul mîntuirii mele și sprijinitorul meu.

Proorocul răsplătește facerile de bine cu dragoste, căci doar cu aceasta este cu putință a-l răsplăti lui Dumnezeu acela ce bine a pățimit de la Dînsul. Pe aceasta a legiuit-o Dumnezeu și cînd începea *Punerea de Lege*: „Să iubești – zice – pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, și din tot sufletul tău și din toată vîrtutea ta.” Și însăși slujba urmează dragostei celui iubit, pentru că dragostea „toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă, dragostea nu cade niciodată.” Și se făgăduiește Fericitul David să iubească pe Dumnezeu, nu pentru că nu ar fi făcut desăvîrșit acest lucru pînă atunci, ci nesuferind a se sătura de dragoste. Apoi, dă numiri dumnezeiești facerilor de bine și din catalogul bunătăților pe care le-a dobîndit face catalog de nume. Și numește pe Dumnezeu: „vîrtute”, fiindcă s-a împărtășit de aceasta; „întărire”, ca acela

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

ce s-a întărit împotriva neprietenilor; „scăpare”, ca acela ce a avut pe Dumnezeu zid și îngrădire tare; „izbăvitor”, ca acela ce s-a izbăvit prin Dumnezeu de vrăjmași; „ajutor”, ca acela ce de acolo a dobândit ajutorul; „apărător”, ca pe Cel ce i S-a făcut lui apărător în vreme de nevoie; „corn de mîntuire și sprijinitor”, ca acela ce s-a mîntuit cu a Lui purtare de grijă. Iar „corn de mîntuire” a pus din metafora dobitoacelor ce îi muncesc pe vrăjmași cu coarcele. „Corn încă se zice și împărăția, că «va da tărie împăraților noștri și va înălța cornul unsului Său», în loc de: «împărăția unsului Său».”

3 Lăudînd, voi chema pe Domnul, și de vrăjmașii mei mă voi mîntui.

Aici ne învățăm să mulțumim pentru bunătățile ce ni s-au făcut și să cerem iarăși cele cuvenite. Și zice: Făcînd aceasta, voi fi mai înalt decît vrăjmașii. Apoi, povestește ridicările asupra cele de multe feluri ale neprietenilor:

*4 Cuprinsu-m-au durerile morții și rîurile fărădelegii m-au tulburat,
5 durerile iadului m-au înconjurat, întîmpinatu-m-au lațurile morții.*

„Dureri ale morții” și „ale iadului”, numește primejdiile purtătoare de moarte, căci, precum odată cu nașterea se fac durerile, așa se învecinează cu moartea și primejdiile prea-mari. Iar „rîuri ale fărădelegii” sînt năpădirile nedrepte și fără de veste ale vrăjmașilor, că Saul și ceilalți neprieteni năvăleau de năprasnă, precum izbește rîul cînd primește scursurile apelor de aici și de acolo. Iar „lațuri ale morții” a numit năpădirile, că ceea ce este lațul și cursa celor necuvîntătoare le este pîndirea celor ce li se dă război: amîndouă sînt măiestrii de vătămare ascunsă.

6 Și, cînd mă necăjeam, am chemat pe Domnul și către Dumnezeul meu am strigat. Și a auzit din Biserica cea sfîntă a Sa glasul meu, și strigarea mea înaintea Lui va intra în urechile Lui.

Însă, fiind înconjurat de atîtea primejdii, am chemat dumnezeiasca purtare de grijă, defăimînd tot ajutorul omenesc. Și nu am greșit în nădejdea mea, că Dumnezeu a primit cererile mele îndată. Iar „Biserică”, aici, nu o zice pe cea făcută de mîină, că Solomon⁵⁷ a zidit-o pe dînsa după acestea, ci a numit așa Cerul.

7 Și s-a clătinat, și s-a cutremurat pămîntul, și temeliile munților s-au tulburat și s-au clătinat, că S-a mîniat pe dînsule Dumnezeu.

8 Suiu-s-a fum întru mînia Lui, și foc de la fața Lui se va aprinde, cărbuni s-au ațîțat de la Dînsul.

Însă toate acestea nu le-a pus ca și cum așa s-au făcut cu adevărat, ci pentru că în acest chip sînt înțelese cu credința. Dumnezeu a făcut așa de

⁵⁷ Al patrulea fiu al lui David, din femeia lui Urie, Vatșeva; ultimul împărat al statului unitar evreiesc, între 970-930.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

multe ori, nu numai pedepsind, ci și înfricoșând pe oameni, îngrozind cu trăznete, cu sunete, cu cutremur și cu foc. Astfel, voind a-l înfricoșa pe Israil, a arătat muntele Sinai fumegînd cu foc. Deci prin acestea Proorocul a vestit pedeapsa asupra vrăjmașilor, învățînd și pe ceilalți oameni să nu le lucreze pe cele asemenea, ca să nu pătimească la fel.

9 Și a plecat cerurile, și S-a pogorît și – negură sub picioarele Lui.

10 Și S-a suit peste Heruvimi și a zburat, zburat-a pe aripile vînturilor.

11 Și a pus întuneric ascunderea Lui, împrejurul Lui – Cortul Lui,

Aici, povestind iarăși arătarea lui Dumnezeu, pune întru ascultători destulă frică. Dar noi nu știm nici pogorîre, nici suire a firii dumnezeiești, că Dumnezeu este nescris împrejur, fiind pretutindeni de față și pe toate cuprinzîndu-le. Ci prin acestea învățăm mulțimea felurită a iconomiilor, că uneori Se arată oamenilor mai cu blîndețe și mai cu apropiere, iar alteori mai cu mare cuviință⁵⁸. Uneori încă, voind a pune în lăuntru frică, arată lucruri prea-slăvite și neobișnuite. Deci pe acest „a plecat cerurile și S-a pogorît” îl vom înțelege cum că a arătat a Sa arătare. Iar „negură sub picioarele Lui” însemnează venirea de față cea nevăzută; suirea „peste Heruvimi” și zburarea „peste nori” arată iuțimea arătării; acest „a pus întuneric ascunderea Lui” închipuie firea cea nevăzută, iar „împrejurul Lui este Cortul Lui” – lumina dimprejurul Lui. Pentru aceea a zis și Fericitul Pavel: „Cel ce singur are nemurirea și locuiește în lumina cea neapropiată.”

Întunecoasă apă în norii văzduhurilor.

12 Dintru strălucire înaintea Lui nori au trecut,

Zice: Precum aerul, întunecîndu-se prin desimea norilor, sloboade strălucirea fulgerului, tot așa Dumnezeul tuturor, nevăzut fiind, își sloboade și razele luminii gîndite, dar îi și muncește cu focul cel muncitor pe cei ce trăiesc întru răutate. Că aceasta a arătat adăugînd:

grindină și cărbuni de foc.

13 Și a tunat din cer Domnul și Cel înalt Și-a dat glasul Său.

14 Trimis-a săgeți, și i-a risipit pe ei; și fulgere a înmulțit, și i-a tulburat pe dînșii.

Acestea s-au petrecut și la noi de multe ori: că, întru războaiele făcute nu de mult, i-a mistuit cu grindină și cu foc pe barbarii care veniseră asupra noastră dinspre miazănoapte, iar pe Perșii ce se ostășiseră dinspre răsărit și nădăjduiau a lua fără sînge cetățile noastre i-a înobădat cu obezi și i-a oprit de a mai păși înainte; și pe unii i-a dat la moarte, iar pe alții i-a trimis vestitori ai celor făcute și întîmplate.

15 Și s-au arătat izvoarele apelor și s-au descoperit temeliiile lumii de certarea Ta, Doamne, de suflarea Duhului mîniei Tale.

⁵⁸cu mai multă slavă

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Și aceasta s-a făcut la noi întru multe părți: clătindu-se, pământul s-a desfăcut, și adînc nemăsurat s-a arătat în munți înalți și apă a ieșit în locuri fără apă. Ocîrmuitorul tuturor le face pe acestea arătînd oamenilor puterea Sa cea muncitoare și învățîndu-i că într-o clipeală poate să aducă pierzarea cea de tot asupra tuturor, dar, din iubire de oameni, întîrzie pedeapsa și așteaptă pocăința.

16 Trimis-a dintru înălțime și m-a luat, luatu-m-a din ape multe.

Și, învățîndu-ne ce numește cu închipuire „ape”, a adăugat:

17 Izbăvi-mă-va de vrăjmașii mei cei tari și de cei ce mă urăsc pe mine, că s-au întărit mai vîrtos decît mine.

Zice: A arătat vădit neprietenilor mei purtarea de grijă asupra mea. Că aceasta a zis grăind: „Trimis-a dintru înălțime și m-a luat”, în loc de: l-a încredințat pe toți că mi-a dat ajutor din cer și m-a învrednicit de această purtare de grijă, văzînd tăria neprietenilor, căci „s-au întărit mai vîrtos decît mine”.

18 Întîmpinatu-m-au în ziua răutății mele,

Mie mi se pare că însemnează aici scularea asupra-i a lui Avesalom, făcută după păcat, că „răutate” – pe care Simmah o numește „ticăloșie” – zice slăbiciunea sufletului pentru care s-a făcut păcatul.

și S-a făcut Domnul întărirea mea și m-a scos întru lărgime.

Împingîndu-mă – zice – și surpîndu-mă și trîntindu-mă, m-a întărit Dumnezeu și strîmtoarea a făcut-o lărgime, dăruindu-mi viață în locul morții celei așteptate. Aceasta o zice încă și în alt Psalm: „Împins fiind, m-am povîrnit să cad, și Domnul m-a sprijinit.”

19 Izbăvi-mă-va, că m-a voit.

Nădăjduiesc că mă va învrednici de același ajutor și în vremea de aici înainte, și mă voi înălța deasupra vrăjmașilor, măcar de vor și avea preafoarte multă putere.

20 Și îmi va răsplăti mie Domnul după dreptatea mea și după curăția mîinilor mele îmi va răsplăti mie.

21 Că am păzit căile Domnului și nu am făcut păgînatate despre Dumnezeul meu.

22 Că toate judecățile Lui sînt înaintea mea și îndreptările Lui nu s-au depărtat de la mine.

Nu fără dreptate – zice – face purtare de grijă pentru mine, ci știind scopul meu și cunoscînd că am sîrguință să păzesc toate poruncile Lui. Că – de vreme ce a arătat multa purtare de grijă a lui Dumnezeu spre dînsul – arată acum și dreptatea acesteia, îndemnînd pe auzitor spre fapta bună și învățîndu-ne că nu este cu putință a o dobîndi pe aceasta pînă nu vom cîștiga adevărata dragoste către Dumnezeu. Proorocul n-a voit a dezgoli

tuturor catalogul isprăvilor sale, ci face închipuire de cum este cu putință să dobîndești dumnezeiasca purtare de grijă.

23 Și voi fi fără prihană cu Dînsul

Și cum este cu putință să se isprăvească acest lucru?

și mă voi păzi de fărădelegea mea.

Depărtîndu-mă – zice – de acelea pe care rău le-am lucrat, mă voi face fără prihană în vremea viitoare. Astfel, marele David – fiind silit a pomeni ale sale isprăvi, ca să arate dreptatea purtării de grijă a lui Dumnezeu – nu a suferit să ascundă fărădelegea făcută de dînsul.

24 Și îmi va răsplăti mie Domnul după dreptatea mea și după curăția mîinilor mele înaintea ochilor Lui.

Atunci dar – zice – cînd mă voi face cu totul fără de prihană, voi dobîndi bunătățile întregi. Că pe toate le privește Dumnezeu tuturor, și va face răsplătirile și pentru faptele cele bune – că pe acestea le-a numit „curățenie a mîinilor” – și pentru scopul cel bine-credincios al minții. Apoi, ne învață aceasta mai descoperit:

25 Cu cel cuvios, cuvios vei fi; și, cu omul nevinovat, nevinovat vei fi.

26 Și, cu cel ales, ales vei fi; și, cu cel îndărătnic, Te vei îndărătnici.

După socotelile oamenilor potrivești răsplătirile – o Stăpîne! – pentru că celor cuvioși le dăruiești cele vrednice cuvioșiei, și celor nevinovați și izbăviți de păcat – pe cele asemenea; celor aleși și desăvîrșiți – pe cele desăvîrșite, iar celor ce îndată se abat și călătoresc pe calea împotrivică, potrivit le gătești să afle sfîrșitul căii. Cum și în ce chip?

27 Că Tu pe norodul cel smerit vei mîntui, și ochii mîndrilor vei smeri.

Că pe cei ce ori au gînd smerit, ori sînt smeriți din întîmplare, îi învrednicești de mîntuire și îi arăți vestiți. Iar pe cei ce își ridică sprînceana și robesc trufiei, îi silești a se pleca la pămînt și a gîndi la prostimea firii.

28 Că Tu vei lumina pe Luminătorul meu, Doamne-Dumnezeul meu, lumina-vei întunericul meu.

Fiindcă a numit de multe ori necazurile „întuneric”, după cuviință numește izbăvirea de acestea „lumină”. Și zice: Dobîndesc de la Tine și această purtare de grijă, căci Luminătorul, Cel ce a primit lumina cea adevărată (și numește așa Chipul robului⁵⁹) Se va zidi dintru a mea coapsă. Pe aceasta o zice încă și în alt Psalm: „Acolo voi răsări cornul lui David, gătit-am Luminător unsului meu.”

⁵⁹ omul Iisus

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

29 Că întru Tine mă voi izbăvi de ispită, și întru Dumnezeuul meu voi trece zidul.

Zice: Prin darul Tău voi scăpa de toată bîntuiala și de toată pîndirea – că „ispită” și „zid” numește pîndirea.

30 Dumnezeuul meu, fără prihană este calea Lui,

Cu dreptate le ocîrmuiești pe toate, și pentru aceasta cutez.

cuvintele Domnului – cu foc lămurite.

Și pe aceasta am învățat-o din nemincinoasele Tale cuvinte. Căci „cu foc lămurite” le numește pe cele cercate și izbăvite de minciună, după cum am zis și mai înapoi.

31 Scutitor este al tuturor celor ce nădăduiesc spre Dînsul.

Nu numai eu, ci toți cei ce au această nădejde către Dînsul vor dobîndi același ajutor.

32 Că cine este Dumnezeu, afară de Domnul nostru, și cine este Dumnezeu, fără numai Dumnezeuul nostru?

Că nici nu este alt dumnezeu, ca unul să-i dea cererea aceluia, iar altul – Acestuia.

33 Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere și a pus fără prihană calea mea,

Că, întărindu-mă cu a Lui putere, mă sîrguiesc a umbla pe calea cea dreaptă.

34 Cel ce face picioarele mele ca ale cerbului și peste cele înalte mă pune;

Că, precum cerbilor le-a dat după fire a călca fiarele înveninate, așa m-a arătat și pe mine mai tare și mai înalt decît neprietenii.

35 Cel ce înveți mîinile mele la război,

Că – întinzîndu-le pe acestea întru rugăciune – îi biruiesc pe vrăjmași.

și ai pus arc de aramă în brațele mele,

Pentru aceasta, a făcut brațele mele ca un arc de aramă nefrînt, ca să sloboadă săgețile asupra vrăjmașilor.

36 și mi-ai dat mie scuteală de mîntuire și dreapta Ta m-a sprijinit. Și certarea Ta m-a îndreptat întru sfîrșit și certarea Ta aceasta mă va învăța.

Și m-ai pedepsit pe mine, cel ce am păcătuit, m-ai îndreptat după ce am căzut, m-ai învățat cît de mare rău este păcatul și m-ai învrednicit mîntuirii.

37 Lărgit-ai pașii mei sub mine, și nu au slăbit urmele mele.

Întru strîmtorarea necazului – zice – mi-ai dat lățimea mîngîierii, de

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

care mîngîindu-mă, am ajuns pînă în vremea de acum. Iar pe „lărgit-ai”, Simmah l-a zis: „desfătat-ai”.

38 Goni-voi pe vrăjmașii mei și-i voi prinde pe dînșii. Și nu mă voi întoarce, pînă ce se vor sfîrși.

39 Necăji-i-voi pe dînșii, și nu vor putea să stea, cădea-vor sub picioarele mele.

Zice: Întărindu-mă de dumnezeiasca Ta Pronie, nădăjduiesc că-i voi birui pe toți vrăjmașii mei și că nu mă voi opri pînă ce nu-i voi face iarăși supuși. Că aceasta a arătat zicînd: „cădea-vor sub picioarele mele.”

40 Și m-ai încins cu putere spre război, împiedicat-ai pe toți cei ce se sculau asupra mea, sub mine,

Adică: Mi-ai dăruit bărbăție și tărie și ai împiedicat pornirea vrăjmașilor. Așa s-a făcut și cu Goliat, și cu Saul: pe acela care a cheltuit vremea lucrării întru cuvinte nebunești l-a surpat cu praștia, iar de cel legat cu somnul a scăpat cu lesnire. Tot așa a scăpat și de bîntuiețile Gateenilor⁶⁰.

41 Și al vrăjmașilor mei mi-ai dat dosul

În loc de: l-ai întors în fugă – că osebirea celor ce fug este să dea dosurile.

și pe cei ce mă urăsc i-ai pierdut.

Pe Saul, pe Ahitofel, pe Avesalom și pe nenumărați alții.

42 Strigat-au, și nu era Cel ce mîntuiește, către Domnul, și nu i-a auzit pe ei.

Nici cei străini nu au dobîndit purtarea de grijă chemîndu-i spre ajutor pe ai lor dumnezei, nici Saul, Avesalom, Semei⁶¹ și ceilalți vrăjmași dintre Israiliteni nu l-au avut ajutor pe Dumnezeu.

43 Și-i voi zdrumica pe ei ca praful în fața vîntului, ca tina ulițelor voi șterge pe dînșii.

Ajutîndu-mi mie darul Tău, se vor face deșertți și de tot nevăzuți.

44 Izbăvește-mă de împotrivă-grăirea norodului!

Aici, mai-nainte vestește nebunia ludeilor împotriva Mîntuitorului și mîntuirea neamurilor și se roagă să nu aibă nici o împărtășire la împotrivă-grăirea aceloră.

Pune-Mă-vei cap neamurilor.

Și, cu adevărat, nu-l știm pe David să fi împărățit peste neamuri, ci proorocia se împlinește prin Cel ce S-a născut dintru dînsul după trup.

⁶⁰ Locuitorii cetății Gat, unde s-a adăpostit David pe cînd era gonit de Saul. Despre Gateeni va mai fi vorba.

⁶¹ Vezi nota tîlcuirii stihului 13, Psalm 30.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Pentru că Cel ce S-a născut după trup din David – „David” și El numindu-Se, după dumnezeiescul Iezechiel – Stăpînul zic, adică Hristos, a împărășit peste toate neamurile, de-a pururea stăpînind peste toți ca Dumnezeu, iar după întrupare primind și slujba cea de voie a celor ce au crezut întru Dînsul.

45 Norodul pe care nu l-am cunoscut Mi-a slujit Mie, întru auzul urechii M-a ascultat.

Mai-nainte le vestește pe acestea de către fața Stăpînului Hristos și zice: Chemîndu-se, cei ce n-au primit vreodată nici pe legiuitorul, nici pe Proorocul Meu, au ascultat și au iubit foarte cu lesnire stăpînirea Mea.

46 Fiii străini au minșit Mie, fiii străini s-au învechit și au șchiopat din cărările lor.

Iar cei ce au fost numiți „fii” și au fost scriși în rînduială de fii s-au făcut străini, fiind nemulțumitori spre facerile de bine, șchiopătînd împrejurul credinței și părăsind calea bune-credințe. Așa zice Dumnezeu și prin Ieremia Proorocul: „Cum te-ai întors Mie întru amărăciune, via cea străină, iar Eu am sădit vie roditoare, toată adevărată”, cuvinte prin care arată sădirea Sa și muștră nemulțumirea acelora. Iar pe acest „s-au învechit și au șchiopat”, Simmah l-a zis: „se vor necinști și se vor rușina”, sfîrșitul mai-nainte grăirii mărturisind că sînt într-adevăr plini de necinste: vâzîndu-se numai, sînt urficioși tuturor.

47 Viu este Domnul, și bine este cuvîntat Dumnezeul meu și să Se înalțe Dumnezeul mîntuirii mele!

Pomenind împreună-grăirea ludeilor, Proorocul însemnează Patima și Învierea de după Patimă. Și, fiindcă ludeii obișnuiesc să numească „mort” pe Cel răstignit, el strigă: „Viu este Domnul, și bine este cuvîntat Dumnezeul meu și să Se înalțe Dumnezeul mîntuirii mele.” Și nu numai că este viu, ci S-a și înălțat în ceruri și le dă mîntuire celor ce voiesc.

48 Dumnezeule, Cel ce mi-ai dat izbîndire mie și ai supus noroadele sub mine, Izbăvitorul meu de vrăjmașii mei cei mînioși,

49 de la cei ce se scoală asupra mea mă vei înălța, de omul nedrept mă vei izbăvi.

Deci Tu, Cel ce vei face acestea multe vremi mai pe urmă, mă vei izbăvi și pe mine de cei ce îmi dau război cu nedreptate și vei arăta bine-supus norodul pe care mi l-ai supus.

50 Pentru aceasta mă voi mărturisi Ție întru neamuri, Doamne, și numelui Tău voi cînta,

Că, prin neamurile ce se vor chema puțin mai pe urmă, Te voi cînta întru bisericile din toată lumea. Și este cu putință a vedea sfîrșitul proorociei acesteia: dumnezeiescul David îl laudă pe Dumnezeu prin rugi bine-credincioase întru toate cetățile și satele, țarinile și pustniciile, și în

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

munți, și în dealuri, și pe pământ, și în mare, și în cea locuită și în cea nelocuită.

51 Cel ce mărești mîntuirile împăratului și faci milă unsului Tău, lui David, și seminției lui pînă în veac.

Că, după ce m-ai uns împărat, Tu nu numai că mă mîntuiești, ci m-ai și arătat strălucit și vestit. Și îi vei învrednici de această purtare de grijă și pe copiii mei, și pînă în veac vei păzi strălucirea seminției mele. Însă, dacă se va înțelege aceasta iudeește, proorocia va fi muștrată, căci neamul lui David a ținut împărăția doar pînă la robie, iar după întoarcerea de acolo, singur povățuind, Zorobabel⁶² n-a lăsat moștenitori ai stăpînirii. Deci – dacă proorocia este adevărată, precum și este negreșit, fiindcă Duhul Adevărului a descoperit-o – apoi trebuie să înțelegem prin „sămînța lui David” cea cu strălucire veșnică pe Stăpînul Hristos, Cel ce S-a născut din David după trup, Care are Împărăție și slavă veșnică mai-nainte de veci, ca Făcător și Dumnezeu, dar a luat-o și ca om, în zilele cele mai de pe urmă. Pentru aceea a zis Dumnezeu tuturor și prin dumnezeiescul Iezechiel: „Le voi da pe David împărat al lor.” Și iarăși: „David Împăratul este în mijlocul lor.” Și l-a numit pe Dînsul „David”, ca pe Cel ce a odrăslit după trup din coapsele lui David. Încă și Fericitul Isaia strigă aceasta: „Va fi rădăcina lui Iesei Cel ce S-a sculat să stăpînească neamuri, spre Dînsul neamurile vor nădăjdui.” După ce a învățat acestea, Fericitul Matei a început scrierea *Evangeliei* sale: „Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David...”

TÎLCUIREA PSALMULUI 18

Întru sfîrșit, al lui David.

De la Fericitul Pavel ne-am învățat cele trei feluri ale dumnezeieștilor legi. Așa, zice că una s-a dat fără scrisori, prin zidire și prin firea oamenilor. Pentru că cele nevăzute ale Lui se văd din zidirea lumii și se înțeleg prin fapte. Și iarăși: „Neamurile ce nu au lege le fac din fire pe ale legii. Neavînd lege, aceștia își sînt ei înșiși lege.” Alta s-a dat cu slove prin marele Moisi. Și zice că *Legea* s-a adăugat pentru călcările de poruncă, poruncindu-se și așezîndu-se prin Îngeri în mîna mijlocitorului. După aceasta, s-a pus cea de a treia, adică aceea a darului, pentru că zice: „Legea Duhului Vieții m-a slobozit pe mine din legea păcatului și a morții.”

În Psalmul pus înainte, și Fericitul David împreună-glăsuiește cu

⁶² Prinț Iudeu născut în Babilon, primul între cele 12 călăuze care au adus la Ierusalim o caravană de strămutați, între 538 și 522. Împreună cu Marele Preot Iosua reia lucrările (începute de Șesbazar în 537) pentru refacerea Bisericii, care se deschide în 515 (vezi *1 Ezdra*, 2:1, 3:2,8, 4:2,3, 5:2).

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

acestea și îi învață pe oameni după aceeași rînduială: mai întîi, legea ce propovăduiește pe Ziditorul întru zidire; apoi, pe cea dată prin Moisi, care a pus mai multă cunoștință pentru Ziditorul întru cei ce voiau să ia aminte; după aceasta, pe cea a darului, care curățește sufletele desăvîrșit și le izbăvește de sticăciunea de acum. De aceea ne și trimite la „sfîrșit” Psalmul, căci mai-nainte vestește *Noul Testament*.

Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu și facerea mîinilor Lui o vestește tăria.

Zice: Numai arătîndu-se frumusețea cerurilor și mărimea, este destul să propovăduiască puterea Ziditorului. Că – dacă cel ce vede o prea-mare și prea-bună zidire îl laudă pe ziditor; dacă cel ce vede o corabie bine și frumos făcută îl înțelege pe marangoz (adică pe făcătorul de corabie); dacă, prin privirea icoanei, intră împreună în lăuntru și pomenirea zugravului – apoi, cu mult mai vîrtos văzîndu-se, zidirea povățuiește cu adevărat pe privitori către Ziditorul. Și a pomenit „cerul” și „tăria” după urmarea învățaturii marelui Moisi, pentru că acela a zis întîi: „Să se facă cerul!”, și apoi povestește zidirea tăriei, pe care a numit-o „cer al cerurilor”.

Să nu se mire nimeni însă de numele cu număr de mulți⁶³ al cerurilor, fiind obiceiul *Scripturii* să numească uneori cu număr de unul, iar alteori cu număr de mulți. Și Fericitul David îl numește cu număr de unul: „cerul cerului Domnului.” Și iarăși: „Celui ce îmbracă cerul cu norii.” Și – cu număr de multe, iarăși același: „Lăudați-L pe Dînsul, cerurile cerurilor!” Aceeași însemnare au amîndouă graiurile, căci cerul acesta văzut s-a făcut ca oarecare acoperămînt al pămîntului, iar cel mai de sus este acoperămîntul acestuia. Deci pentru aceasta se numește „cer al cerului” și „cer al cerurilor”. Este cu putință a vedea și la noi cetăți care au numire îndoită, pentru că zicem și „Tarson”, și „Tarsis”; și „Tiva”, și „Tivele”, pentru aceeași cetate. Așa, cei vechi numeau o cetate și „Michina”, și „Mchinele”, știind-o că se numea cu număr de multe. Și acestea nu s-au zis de mine așa prost, ci pentru cei ce se ispitesc să numere multe ceruri.

2 Ziua zilei spune cuvînt și noaptea nopții vestește cunoștință.

Urmarea tocmită a nopții și a zilei arată hotarele așezate de Ziditorul, pe care zidirea neînsuflețită nu suferă a le călca. Căci – crescînd, și micșorîndu-se spre trebuința oamenilor, și una de la alta împrumutînd vreme și iarăși plătindu-și datoria una alteia – ziua și noaptea arată purtarea de grijă ce stă asupra lor. Iar acest „îi spune cuvînt, și îi vestește cunoștință” și „povestesc slava” nu învață că cele văzute sînt însuflețite, ci este facere de față⁶⁴ care învață pe toți să se

⁶³ plural

⁶⁴ „Facere de față” – personificare, figură de stil prin care se atribuie firii neomenești însușiri ale oamenilor.

povățuiască de la cele văzute spre Dumnezeu cel nevăzut, și Aceluia să-l aducă lauda.

3 Nu sînt graiuri, nici cuvinte, ale căroră să nu se audă glasurile lor.

4 În tot pămîntul a ieșit vestirea lor, și la marginile lumii – graiurile lor.

Adică: Nu cu ziceri, nici cu cuvinte care nu se aud, ci în tot pămîntul a ieșit glasul lor, ori, după Achila: „canonul lor”, că – nerostind nici cuvinte, nici graiuri, ci arătînd canonul și rînduiala lor – ele cheamă tot pămîntul și marea spre dumnezeiasca laudă.

5 În soare a pus locașul Său, și el – ca un mire ce iese din cămara sa.

6 Bucura-se-va ca un uriaș să alerge cale: din marginea cerului – ieșirea lui, și întîmpinarea lui – pînă la marginea cerului.

Cei trei⁶⁵ au talmăcit acestea mai luminat: „În soare a pus așezămîntul Său întru dînșii”, adică în ceruri. Așa a învățat și marele Moisi: „Și a făcut Dumnezeu pe cei doi luminători mari și i-a pus pe dînșii pe tăria cerului, spre a lumina pe pămînt.” Aceasta a zis-o și dumnezeiescul David: Și-a pus locașul Său în soare, ca el să se asemene, după frumusețe, cu mirele ce iese din cămară cu multă bună-cuviință, iar după grăbnicie – cu un uriaș ce aleargă cu multă putere și tărie, „nimeni stîndu-i spre împiedicare și ispitindu-se să-l oprească despre mergerea înainte. Așa și acesta: răsare de la răsărit, și întru o zi trece cerul și ajunge la apus, împărtășind toată jivina de a sa fierbințeală.”

7 Și nu este cine să se ascundă de căldura lui.

„Căldura” a pomenit-o aici în loc de lumină, arătînd mai mare lucrare decît lumina făcută de mîină, care nu ne încălzește decît de aproape, iar soarele – slobozindu-și razele de departe – ne împărtășește și de căldură, și de lumină. Ajung și acestea să arate oamenilor pe Făcătorul, dar a dat și lege spre ajutor, care poate să întoarcă pe cei rătăciți:

8 Legea Domnului este fără prihană, care întoarce sufletele; mărturia Domnului – credincioasă, care înțelepțește pruncii.

9 Dreptățile Domnului – drepte, cele ce veselesc inima; porunca Domnului – strălucită, care luminează ochii.

10 Frica Domnului – curată, care rămîne în veacul veacului. Judecățile Domnului – adevărate, îndreptate împreună.

11 Dorite-s mai mult decît aurul, și decît piatra scumpă mult, și – mai dulci decît mierea și fagurul.

„Lege”, și „mărturie”, și „dreptăți”, și „poruncă” și „judecăți” numește Legea lui Moisi, că uneori zice: „Acestea sînt dreptățile și judecățile pe care le-a dat Domnul lui Moisi”, iar alteori: „Vei străjui Legea Domnului Dumnezeului tău și vei păzi poruncile Lui!” Și se numește „lege”, ca ceea ce pune în rînduială viețuirea prea-bună; și „mărturie”, ca ceea ce îi

⁶⁵ Cei trei talmăcitori folosiți cu osebire: Achila, Teodotion și Simmah.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

mărturisește pe cei ce păcătuiesc și le arată pedeapsa călcării de poruncă; iar „dreptăți” – ca ceea ce învață dreptatea, și oprește nedreptatea și îi arată drepti pe cei ce isprăvesc fapte bune. Se numește „poruncă”, ca ceea ce poruncește ce se cuvine să se facă și le rînduiește cu stăpînire; iar „judecăți” – ca ceea ce arată dumnezeieștile hotărîri, și învață ce bunătăți va dobîndi cel ce le păzește și la care munci se va da cel ce le calcă. Deci zice: Legea lui Dumnezeu, fiind slobodă de toată prihana, întoarce sufletele oamenilor și le face fără de prihană. Mărturia, înfricoșînd pe cei nedesăvîrșiți și prunci, îi înțelepțește. Dreptățile veselesc inima, arătînd pricina îndreptării. Porunca luminează ochiul minții, învățîndu-l ce mulțumește și împacă pe Dumnezeul tuturor. Iar evlavia și frica lui Dumnezeu, arătînd cu cuvinte sfătuitoare păzirea acestora, aduce desfătarea veșnicilor bunătăți. Și după cuviință a numit „curată” frica de Dumnezeu, adică curată de păcat, fiindcă frica omenească este păcătoasă și se numește „temere”. Iar judecățile le-a numit „adevărata și îndreptate”, ca cele ce cu adevărat aduc asupra oamenilor și cinste, dar și pedepse drepte.

Deci a zis: „Acestea sînt mai scumpe decît aurul și decît pietrele scumpe și mai dulci decît mierea”, însă nu tuturor oamenilor, ci celor cu adevărat oameni, a căror viață nu se aseamănă dobitoacelor celor necuvîntătoare, după glasul Proorocului.

12 Pentru că robul Tău le păzește pe acestea

Pentru a căror dobîndire ne învață mai descoperit:

și, cînd păzesc acestea, răsplătire este multă.

Zice: Celor ce voiesc a le păzi pe acestea le este pusă înainte prea-mare răsplătire. Dar, de vreme ce a zis că păzește judecățile lui Dumnezeu, a luat în minte neputința omenească și, gîndind trufia graiului, îndată a adăugat:

13 Greșalele cine le va pricepe? De cele ascunse ale mele curățește-mă

Că, deși voiesc cu multă sîrguință a păzi poruncile lui Dumnezeu, mă trag de fireasca neputință spre multe afară de voia și de socoteala mea. Și pe unele le greșesc neștiind, iar pe altele – biruindu-mă de lucrurile puse împrejur-mi, ce îmi cad înainte. Iar de și scap de păcatul cu lucrul, gîndurile mă umplu de toată întinăciunea. Pentru aceasta Te rog pe Tine, Cel ce poți a mă curăți, și strig: „De cele ascunse ale mele curățește-mă!”

14 și de cei străini cruță pe robul Tău!

Că nu numai gîndurile mă înconjură, ci și ceata dracilor se pune împrejurul meu: aceia îmi vrăjmășuiesc de afară, iar acelea împreună lucrează și le ajută din lăuntru. Și după cuviință i-a numit pe dînșii „străini”, ca pe niște vrăjmași care s-au lepădat cu totul de împrietenirea cu noi.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

De nu mă vor stăpîni, atunci fără prihană voi fi și mă voi curăți de păcat mare.

15 Și vor fi întru bună-plăcere cuvintele gurii mele, și cugetul inimii mele înaintea mea este totdeauna.

Iar eu doresc – zice – să capăt ajutorul Tău, ca – scăpînd de bîntuielele acestora – să-mi pun înaintea Ta sufletul slobod de toată prihana și, luîndu-mi de la Tine iertarea pentru cele greșite, să-Ți aduc Ție lauda veșnică, pomenind de-a pururea cuvintele Tale. Însă prin acestea mai-nainte vestește și *Așezămîntul cel Nou*, și darul Botezului și dăruirea Preasfîntului Duh, prin care credincioșii capătă lăsarea celor mai-nainte greșite și, avînd destul ajutor în vremea de aici înainte, biruiesc patimile ce se ridică asupra-le și duhurile vrăjmașe și rele.

După aceea, adaugă:

Doamne, ajutorul meu și Izbăvitorul meu!

Punînd sfîrșitul potrivit Psalmului, L-a numit „Domn”, ca pe un Făcător și Ziditor, și „izbăvitor”, ca pe Cel ce slobozește de stricăciunea dinainte prin nașterea de a doua oară a Preasfîntului Botez, și izbăvește de robia dracilor și dăruiește nestricăciune și nemurire.

Psalmul acesta le cuprinde pe toate: cele dintîi învață pentru zidire și pentru purtarea de grijă, cele din mijloc – pentru *Lege*, iar cele de pe urmă – pentru dar. Că zice: „Greșelile cine le va pricepe? De cele ascunse ale mele curățește-mă și păzește de străini pe robul Tău, Doamne, ajutorul meu și izbăvitorul meu.” Iar dăruitor al bunătăților acestora este *Noul Testament*.

TÎLCUIREA PSALMULUI 19

Întru sfîrșit, al lui David.

Ostășindu-se oarecînd asupra Iudeii, Senaherim a trimis spre înconjurarea Ierusalimului oaste prea-mare, peste care era voievod Rampsak, și scrisori Iezechiei, pline de toată hula și păgînatatea. Fericitul Iezechia, bărbat împodobit cu toată buna-credință, luînd epistola aceea și chemîndu-l spre ajutor pe Proorocul Isaia, a alergat la dumnezeiasca Biserică și, deschizînd scrisoarea, a arătat-o lui Dumnezeu, spunîndu-l păgînatatea neprietenilor și rugîndu-l ca pentru hula aceluia să arate Asirienilor a Sa putere. Prin Psalmul de față, Fericitul David le proorocește pe acestea mai-nainte cu multe neamuri, luminîndu-se de Preasfîntul Duh, și îl arată pe norod că se roagă împreună cu împăratul (Iezechia), îndemnînd pe Dumnezeu ca rugăciunea lui să fie primită.

Auză-te Domnul în ziua necazului, sprijinească-te numele Dumnezeului lui Iacov!

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

2 Trimită ție ajutor dintru cel sfânt și din Sion sprijinească-te pe tine!

Că, de vreme ce minunatul Iezechia a alergat la dumnezeiasca Biserică, ținând scrisoarea cea hulitoare, norodul se roagă să fie primită rugăciunea lui și să dobândească de acolo ajutorul. Aici, a numit „sfânt” Biserica.

3 Pomenească Domnul toată jertfa ta, și arderea de tot a ta să se îngrașe!

Fiindcă și în vreme de pace se grijea de dumnezeiasca slujbă, după cuviință le vorbește pe acestea pentru împăratul, rugînd pe Dumnezeu tuturor să caute spre bună-credința lui, să pomenească jertfele cele multe și felurite și să-i dea iarăși pace, ca el să-L milostivească cu mai multe jertfe. Căci Simmah a tălmăcit așa acest „arderea de tot a Ta să se îngrașe”: „prinosul Tău mai mult să-l facă”, adică: Dăruindu-ți slobozenia păcii, să-ți dea ție vreme ca să-L milostivești pe Dînsul cu mai multe jertfe.

4 Să-ți dea ție Domnul după inima ta și tot sfatul tău să-l plinească!

Îl rugăm pe Dreptul Judecător – zice – să dea răsplătire cuvenită după curățenia sufletului tău.

5 Bucura-ne-vom de mîntuirea ta și întru numele Domnului Dumnezeului nostru ne vom mări.

6 Plinească Domnul toate cererile inimii tale!

Că, luînd tu cererile, ne vom împărtăși și noi de veselie, făcîndu-ne străluciți și vestiți cu puterea lui Dumnezeu.

7 Acum am cunoscut că a mîntuit Domnul pe unsul său, auzi-l-va pe dînsul din cerul cel sfînt al Său.

Ne-am învățat prin înseși lucrurile – zice – că împăratul nostru, nădăjduind la Dumnezeu, va dobîndi mîntuire și, aducîndu-și cererile întru Biserica de jos, va primi ajutorul de sus.

Întru putere este mîntuirea dreptei Tale.

Că prea-mare ajutor de mîntuire este puterea dreptei Lui, pe care-l dăruiește celor ce se apropie la El. Iar „dreaptă” a zis aici iarăși omenește, numind așa dumnezeiasca purtare de grijă.

8 Aceștia – în căruțe, și aceștia – pe cai, iar noi întru numele Domnului Dumnezeului nostru vom chema.

9 Aceștia s-au împiedicat și au căzut, iar noi ne-am sculat și ne-am îndreptat.

Zice: Buzuindu-se cailor și carelor, aceia n-au dobîndit nici un folos de acolo, ci – nevăzut împiedicîndu-se – au căzut. Iar noi, chemînd dumnezeiescul ajutor, am dobîndit vădit mîntuirea și, ca și cum neprietenii ar fi căzut jos de frică, ne-am arătat mai înalți decît vrăjmașii.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

10 Doamne, mîntuiește pe împăratul și ne auzi pe noi, ori în ce zi Te vom chema!

Că, după ce am dobîndit atîta sprijinire, noi înșine și împăratul nostru, Te rugăm, Stăpîne, a o cîștiga pe aceasta totdeauna.

TÎLCUIREA PSALMULUI 20

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

După biruința aceea strălucită și vestită și după pieirea cea nevăzută a Asirienilor, Fericitul Iezechia s-a bolnăvit și, înștiințîndu-se prin Proorocul Isaia că va muri, a milostivit pe Dumnezeu cu lacrimi fierbinți, s-a izbăvit de boală și a primit făgăduință pentru încă cincisprezece ani de viață. Deci dumnezeiescul David a scris Psalmul acesta iarăși ca despre fața norodului, care laudă pe Dumnezeu pentru sănătatea împăratului.

Doamne, întru puterea Ta se va veseli împăratul și de mîntuirea Ta se va bucura foarte.

2 Pofta inimii lui i-ai dat lui și de voia buzelor lui nu l-ai lipsit pe dînsul.

Puternic fiind – zice – și iubitor de oameni, ai primit cu dragoste rugăciunea împăratului nostru și i-ai dat lui toate cererile. Iar mai vîrtos i-a dăruit daruri mai mari decît cererea, că a adăugat:

3 L-ai întîmpinat pe el cu blagosloveniile bunătății, pus-ai pe capul lui cunună de piatră scumpă.

Că i-ai dat lui împărăția fără să o ceară și cu iubirea Ta de cinste ai împodobit capul lui cu cunună împărătească.

4 Viață a cerut de la Tine, și i-ai dat lui lungime de zile în veacul veacului.

A luat – zice – aceea pentru care s-a rugat și a dobîndit viața pe care a dorit-o, pentru că acest „în veacul veacului” arată și viața ce va să fie, adică pe cea gătită Sfinților, care are nepierzarea.

5 Mare este slava lui întru mîntuirea Ta, slavă și mare cuviință vei pune peste el.

Nu numai că i-a dăruit mîntuire, ci l-a făcut pe el strălucit, și înalt și vestit pentru moartea cea prea-slăvită a vrăjmașilor și pentru că soarele a alergat înapoi cale împotrivică⁶⁶. Și așa s-a făcut de cunoscut acest lucru

⁶⁶ Cerînd semn că se va însănătoși cu adevărat, împăratul s-a învrednicit de acea nemaiauzită minune, căci soarele s-a întors din drumul său, dînd înapoi umbra ceasului solar cu zece linii (v. *Cartea a patra a Împăraților*, 20:9, 10).

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

peste tot pământul și marea, încît Împăratul Babilonienilor a trimis daruri celor ce de demult dădeau ei daruri Asirienilor. El socotea că soarele a făcut acest lucru (ori că l-a pățimit) pentru Iezechia, semnul arătînd moartea Asirienilor.

6 Că îi vei da lui blagoslovenie în veacul veacului, veseli-l-vei pe dînsul întru bucurie cu fața Ta.

Zice: Avînd atîta îndrăzneală la Tine, de-a pururea va fi pomenit și mult-vestit întru toate neamurile. Pentru că, pe acest „cu fața Ta”, Simmah l-a pus: „înaintea feței Tale”. Deci va avea veselie – zice – și necurmată îndulcire, dobîndind „fața Ta”, adică milostivirea Ta. Iar pricina acestora s-a făcut lui căci a nădăjduit spre Tine. Și a adăugat aceasta:

7 Că împăratul nădăjduiește spre Domnul și întru mila Celui înalt nu se va clăti.

Dobîndind darul Tău, el este mai înalt decît cei ce îi dau război. Și îl dobîndește nădăjduind la nici un om, fără numai la Tine.

8 Afle-se mîna Ta tuturor vrăjmașilor Tăi, dreapta Ta să afle pe toți cei ce Te urăsc pe Tine!

Simmah a zis acest cuvînt mai descoperit: „Mîna Ta va apuca și va prinde pe toți vrăjmașii Tăi, dreapta Ta va afla pe toți cei ce Te urăsc pe Tine.” Și se țin de aceeași urmare cele zise, că nu s-a bizuit în zadar împăratul la nădejdea Ta, „ci știind că dreapta Ta este mai înaltă decît toți vrăjmașii, și îi va prinde pe cei prea-iuți și grabnici și pe cei prea-puternici îi va pierde.” Iar „dreaptă” și „mînă”, iarăși a zis lucrarea.

9 Că-i vei pune pe ei ca un cuptor de foc în vremea feței Tale. Domnul întru mînia Sa îi va tulbura pe ei, și-i va mînca pe ei focul.

10 Rodul lor de pe pămînt îl vei pierde și sămînța lor din fiii oamenilor.

Lesne Îți este Ție – zice – să-i aprinzi pe dînșii ca pe un cuptor și să-i mistuiești ca pe o materie de ars în foc. Și nu numai pe dînșii, ci și pe fiii și nepoții lor – că pe aceștia i-a numit „sămînță” și „rod” – încît să se stingă toată pomenirea lor. Iar acest „în vremea feței Tale” – în loc de: „în vremea urgiei Tale” – însemnează: Cînd vei cerca să se facă acest lucru și cînd vei judeca potrivită vremea muncii.

11 Că au plecat asupra Ta rele,

De vreme ce și-au pornit limba asupra Ta și au rostit cuvinte hulitoare.

cugetat-au sfaturi care nu vor putea să stea.

Unele din pre-scrieri (adică izvoade⁶⁷) au zis „să stea”, iar Simmah: „Au gîndit gînduri care nu pot să fie.” Prin aceasta, mai-nainte grăiește

⁶⁷ „izvod” – manuscris original, prima sursă

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

de cuvintele hulitoare ale Asirianului: „Să nu te amăgească pe tine Dumnezeu spre Care ai nădăjduit că va izbăvi Ierusalimul din mîna mea!” Pentru graiurile acestea zice că „au gîndit gînduri care nu pot să fie”, ori „au cugetat sfaturi care nu vor putea să stea”, nădăjduindu-se că Îl vor birui pe Dumnezeu cel adevărat, precum făcuseră cu idolii.

12 Că-i vei pune pe dînșii dos,

Simmah zice așa: „Îi vei pune pe dînșii întorși”, adică: Pe cei ce au scăpat de rana Îngerului îi vei întoarce în fugă și-i vei sili să-și dea spatele, ducîndu-se să vestească cele făcute. Și pe acestea le-a pus cu proorocie Proorocul, ca pe cele nefăcute încă.

Întru cei rămași ai Tăi vei găti fața lor.

Oarecari au zis că acest cuvînt este cu ipervaton, și l-au înțeles așa: Întru cei rămași ai lor vei găti fața Ta, adică: Vei aduce pedeapsă și asupra celor rămași, și asupra celor ce au fugit. Este însă cu putință să alăturăm aceeași înțelegere, zicînd: „Întru cei rămași ai Tăi vei găti fața lor”, pentru că ușor și lesne Îți este a aduce asupra lor pedepsele rămase Ție, și Îți este cu putință a-i întoarce înapoi, și a-i opri și a-i munci pe cei ce au fugit, și și-au dat dosurile și au socotit că au scăpat de moarte.

13 Înălță-Te, Doamne, întru puterea Ta, cînta-vom și vom lăuda puterile Tale!

Nu fiind smerit Se înălță Dumnezeu, nici nu ia ce nu are, ci arată ce are. Deci după cuviință a zis: „Înălță-Te, Doamne, întru puterea Ta”, ca să se arate înălțimea Ta, pe care noi o vom cînta și o vom lăuda, povestind facerile Tale de minuni.

TÎLCUIREA PSALMULUI 21

Întru sfîrșit, pentru sprijinirea de dimineață, Psalmul lui David.

Psalmul acesta mai-nainte vestește Patimile Stăpînului Hristos, și Învierea, și chemarea neamurilor și mîntuirea lumii. Deasupra-scrierea aceasta arată. „Zice: «întru sfîrșit, pentru sprijinirea de dimineață». Acel «întru sfîrșit» este pus ca să înțelegi «iconomia ce s-a făcut de Dînsul la sfîrșitul veacurilor»”. Iar „sprijinire de dimineață” este arătarea Mîntuitorului nostru, Cel ce a strălucit ca o dimineață celor ce ședeau întru întuneric. Căci Stăpînul Hristos este Lumină adevărată și a săvîrșit dimineața care a risipit întunericul și „negura diavolească, pentru că «răutatea», în multe locuri ale Scripturii, se înțelege în loc de «întuneric», cu ghicitoră. Iar oarecare numește «sprijinire de dimineață» vremea Învierii Mîntuitorului.” Deci pentru Dînsul s-a zis Psalmul, căci se cuvine a

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

crede mai mult Sfințiților Apostoli și Mîntuitorului Însuși, Celui ce a pricinuit arătat înainte-cuvîntarea Psalmului, decît celor ce se apucă a-l tîlcui rău.

Dumnezeule, Dumnezeul Meu, ia aminte spre Mine, pentru ce M-ai lăsat?

Stăpînul a slobozit acest glas și pe Cruce, fiind pironit, folosind însăși limba Evreilor: „Ili, ili, lema sabahtani?” Așadar cum este cu puțință să facă ei neadevărata mărturia Adevărului Însuși? Iar că „S-a lăsat”, zice fiindcă a suferit moartea, care luase stăpînirea asupra celor păcătoși, măcar că nu s-a făcut de Dînsul nici un păcat. Deci nu numește „lăsare” despărțirea Dumnezeirii celei unite – după cum au socotit oarecari – ci slobozirea ce s-a făcut patimii. Pentru că Dumnezeirea era de față și cînd pătimea Chipul robului⁶⁸ și L-a slobozit să pătimească, măiestrind mîntuire la toată firea omenească. Ea însă nu primea patimă întru Sine, căci cum era cu puțință să pătimească firea cea fără de patimă? Ci Stăpînul Hristos le zice pe acestea ca un om și – de vreme ce întru cele aduse asupra-l El era pîrgă a firii omenești – vorbește pentru toată firea.

2 Departe de mîntuirea Mea sînt cuvintele greșelilor Mele.

Se cuvine a ști că nici unul din ceilalți tîlmăcitori nu a pomenit „greșelile”, ci Achila zice: „răcnirea Mea”, Simmah: „tînguirile Mele”, iar Teodoton: „strigarea Mea”. Dar, ca să nu fim în bănuială că i-am trecut cu vederea pe ceilalți tîlmăcitori și că dintru aflare a minții îi muștrăm pe cei ce au tîlcuit într-alt fel Psalmul acesta, vom folosi tîlmăcirea Celor 70. Luînd aminte la acest stih, și aceia au zis că Psalmul nu se potrivește la Domnul, căci „cum era cu puțință să zică Cel ce nu a păcătuit: «departe de mîntuirea Mea sînt cuvintele greșelilor Mele?»” Deci ascultă-l strigînd pe marele Ioan: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii”. Și pe dumnezeiescul Pavel: „Pe Cel ce n-a cunoscut păcat, pentru noi păcat L-a făcut, ca noi să ne facem dreptate printr-Însul.” Și iarăși: „Hristos pe noi ne-a răscumpărat din blestemul *Legii*, făcîndu-Se, pentru noi, blestem.” Deci – precum a luat asupra-Și păcatul nostru, fiind izvor al dreptății; și a luat blestemul ce zăcea asupra noastră, fiind noian al blagosloveniei; și a răbdat Crucea, defăimînd rușinea – tot așa a rostit și cuvintele cele pentru noi. Că – dacă S-a vîrît, cu voia, sub pedeapsa hotărîtă nouă, căci „pedeapsa păcii noastre este peste Dînsul”, după cum zice Proorocul – apoi cu mult mai vîrtos și mai bine a rostit cuvintele cele pentru noi în locul nostru, și strigă: „Depart de mîntuirea Mea sînt cuvintele greșelilor Mele.” Să nu cauți – zice – la greșelile firii, ci dă-i mîntuire pentru Patimile Mele. Și, de vreme ce a iconomisit patima după omenire⁶⁹, în vremea Patimilor S-a rugat de multe ori, zicînd: „Părinte, de este cu puțință,

⁶⁸ Încă o dată: omul Iisus.

⁶⁹ După firea cea omenească, după „omenitate”.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

treacă paharul acesta de la Mine!" Și, mîhnindu-Se, zicea: „Întristat este sufletul Meu pînă la moarte.” Deci, după cuviință, și Psalmul de față le-a zis pe acestea, mai-nainte vestindu-le.

3 Dumnezeuul Meu, striga-voi ziua către Tine, și nu vei auzi; și noaptea, și nu spre nepricepere Mie.

Ori, după ceilalți: „Și noaptea, și nu cu tăcere.” Zice: Necurmat strigînd Eu noaptea și ziua și nesuferind a tăcea, nu ai auzit și M-ai dat la Patimă, dar cu toate acestea știu taina iconomieii. Că aceasta a arătat „nu spre nepricepere Mie”, adică: Am înțeles că nu în zadar ai întîrziat darea cererii, ci iconomisind din Patimă un lucru mare și mîntuitor.

4 Iar Tu în cel sfînt locuiești, lauda lui Israil.

Lucrul mai prea-slăvit decît toate – zice – este că Patima se lucrează locuind Tu în trupul acesta sfînt. Iar „laudă a lui Israil” Îl numește pe Dînsul ca pe Cel ce Se laudă și Se cîntă de ai Săi slujitori, căci, în loc de „laudă”, ceilalți tîlcuitori au pus „cîntare”.

5 Spre Tine au nădăjduit părinții noștri,

Arată cîștigul nădejzii:

nădăjduit-au, și i-ai izbăvit pe dînșii.

6 Către Tine au strigat, și s-au mîntuit. Spre Tine au nădăjduit, și nu s-au rușinat.

Știu arătat – zice – că, nădăjduind la ajutorul Tău, părinții noștri nu s-au înșelat de nădejde și, chemîndu-Te pe Tine spre ajutor, au dobîndit purtarea Ta de grijă.

7 Iar Eu sînt vierme, și nu om, ocară oamenilor și defăimarea norodului.

Iar Eu – zice – ca un vierme și prost⁷⁰ M-am arătat, și am fost cu totul de rîs. Oarecari au zis că prin „vierme” se arată și nașterea din Fecioară, că nu din împreunare are acesta (adică viermele) pe fiu. Iar eu socotesc că prin „vierme” se arată aici numai prostimea, asemuind aceasta din cele de mai jos, căci zice:

8 Toți cei ce M-au văzut M-au batjocorit, grăit-au cu buzele, clătit-au cu capul:

9 Nădăjduit-a spre Domnul, izbăvească-L pe El, mîntuiască-L pe El, că-L voiește pe El!

Iar acestea se află și întru *Sfințitele Evanghelii*, că zice: „Mulți, clătit cu capetele, ziceau: Pe alții a mîntuit, pe Sine nu poate să Se mîntuiască!” Și unul din tîlhari zicea: „De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, mîntuiește-Te pe Sine-Ți și pe noi!” Se poate a-l afla întru *Sfințitele Evanghelii* încă și pe acest „Nădăjduit-a spre Domnul, izbăvească-L pe El, mîntuiască-L pe El, că Îl voiește pe El!”

⁷⁰ „Prost” – aici: „smerit”, „simplu”, „sărac”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

10 Că Tu ești Cel ce M-ai tras din pîntece, nădejdea Mea, de la sînul Maicii Mele.

11 Spre Tine m-am aruncat din mitras⁷¹, din pîntecele Maicii Mele Dumnezeuul Meu ești Tu.

Și Fericitul Isaia le-a mai-nainte vestit pe acestea: după ce a zis că „fecioara va lua în pîntece, și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emmanuil”, a adăugat: „Unt și miere va mânca mai-nainte de a cunoaște El binele sau răul. Va lepăda răutatea, ca să aleagă binele.” Deci și Fericitul David zice, ca despre fața Stăpînului Hristos: Tu M-ai plămădit în mitră, și de acolo iarăși M-ai scos și, încă aplecîndu-mă Eu și trăgînd sînul cel de maică, am spînzurat nădejtile Mele de a Ta purtare de grijă.

12 Să nu Te depărtezi de la Mine, că necazul este aproape, și nu este cine să-Mi ajute Mie!

Pentru că atunci L-a părăsit pe Dînsul și ceata ucenicilor. După aceasta, mai-nainte grăiește și felurile necazului:

13 Înconjuratu-M-au viței mulți, tauri grași M-au cuprins,

14 deschis-au asupra Mea gura lor, ca un leu ce răpește și răcnește.

Numește „tauri” pe preoți și pe cărturari, căroră le era încredințată începătoria norodului și care erau foarte aspri și semeți, iar „viței” – pe cei rînduiți sub dînșii. Și le spune „grași” pentru că s-au desfătat întru bunătățile dăruite de Dînsul. Așa a zis mai-nainte și marele Moisi: „Și a mîncat Iacov, și s-a săturat cel iubit și a zvîrlit cu piciorul; îngrășatu-s-a, îngroșatu-s-a, lățitu-s-a și a părăsit pe Domnul ce l-a făcut pe dînsul.” Încă și Fericitul Osie asemuiește norodul juniceii celei sirepe⁷², căci ca o junică a strechiat⁷³ Efraim. Și într-acest fel l-a numit: „Așa și Efraim, junică învățată să iubească vrajba” – adică prigonitoare și iubitoare de pricire, că „nikos”⁷⁴ nu numește „biruința”, ci „iubirea de pricire”. Și, arătînd smerenia de după acestea, a adăugat: „Iar Eu mă voi sui pe frumusețea grumazului ei. Grumazul ei cel înalt și trufaș îl voi smeri și jugul temerii deasupra ei îl voi pune.” Deci și Psalmul acesta mai-nainte scrie ridicările asupra ale arhierilor, cărturarilor și fariseilor, care – urmînd sălbăcia taurilor și nebunia leilor – înconjurau pe Stăpînul nostru Hristos.

15 Ca apa s-au vărsat toate oasele Mele,

„Oase”, îi numește pe Sfinții Apostoli, fiindcă și Biserica o numește „trup”, iar tăria trupului sînt oasele, că de acestea se poartă partea cea moale și care curge a trupului. Și zice: Toți s-au risipit în vremea Patimii, despărțindu-se aici și acolo, ca niște apă.

⁷¹ „Mitră” – sălașul pruncului din pîntecele mamei (grecism).

⁷² rea, sălbatică

⁷³ A înnebunit, mușcat de streche.

⁷⁴ „Nikos” – „biruință”, dar și „vrajbă”, în grecește.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

făcutu-s-a inima Mea ca ceara ce se topește, în mijlocul pîntecelui Meu.

16 Uscatu-s-a ca un vas de lut vîrtutea Mea, și limba Mea s-a lipit de gîtlejul Meu, și în țărîna morții M-ai pogorît.

Toate acestea s-au făcut în vremea Patimii: de temere, inima s-a risipit ca ceara de foc, și vîrtutea nu mai arăta lucrarea dinainte și limba petrecea nemișcată. Iar dumnezeieștii Evangheliști ne învață că, fiind El întrebă de multe ori, n-a răspuns nimic. După Patimă S-a dat încă și mormîntului, pe care l-a numit „țărîna a morții”, pentru că cei ce se îngroapă se acoperă cu țărîna.

17 Că M-au înconjurat cîini mulți, adunarea celor vicleni M-a cuprins.

După Iudei, acum numește oastea din neamuri, că acestora L-au dat pe Dînsul. Proorocia a păzit rînduiala lucrurilor și după cuviință i-a numit „tauri” pe aceia, și „cîini” pe aceștia: „Că aceia erau sub jugul *Legii* – deși călcau *Legea* la arătare – iar aceștia, după *Lege*, erau necurați. Așa a numit-o și Domnul pe Hananianca: «Nu este bine – zice – a lua pîinea fiilor și a o da cîinilor.»” Cu toate acestea, după Patimă, cei ce erau „cîini” s-au mutat prin credință întru rînduiala fiilor, iar cei ce de demult au avut purtarea de grijă a fiilor au primit numirea cîinilor, căci ca niște cîini s-au turbat asupra Stăpînului. Pentru aceștia strigă Fericitul Pavel: „Vedeți cîinii, vedeți lucrătorii cei răi, vedeți ucideri!” Așadar, numindu-i „cîini”, cuvîntul cel proorocesc a zis: „M-au înconjurat cîini mulți, adunarea celor vicleni m-a cuprins.” Apoi, povestește cele îndrăznite de dînșii:

18 Săpat-au mîinile Mele și picioarele Mele, numărat-au toate oasele Mele,

Acest lucru este arătat și descoperit și celor foarte prigonitori, că întru *Sfințitele Evanghelii* auzim pe Însuși Domnul zicînd către Sfințiii Săi Ucenici: „Vedeți mîinile Mele și picioarele Mele, că Însumi Eu sînt.” Încă și Tomei i-a arătat semnele cuielor și rana de sulită. Iar „numărat-au toate oasele Mele” acest lucru zice: Pironindu-Mă, atîta M-au întins, cît lesne era celui ce ar fi voit să cunoască și numărul oaselor.

iar ei au privit și s-au uitat la Mine.

În loc de: „batjocorindu-Mă și rîzînd de Mine”.

19 Împărțit-au hainele Mele loru-și și pentru cămașa Mea au aruncat sorți.

Istoria *Sfintelor Evanghelii* ne învață arătat și acest lucru.

20 Iar Tu, Doamne, să nu depărtezi ajutorul Tău de la Mine, spre sprijinirea Mea ia aminte!

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

21 Izbăvește de sabie sufletul Meu și din mâna cîinelui pe cel unul născut⁷⁵ al Meu!

22 Mîntuiește-Mă din gura leului și din coarnele inorogilor – smerirea Mea!

Zice: De vreme ce nu am nici un ajutor omenesc, Mă rog să dobîndesc sprijinirea Ta și să Mă izbăvesc de aceștia și de cel ce lucrează prin aceștia și vine asupra Mea ca un cîine și ca un leu. Că „leu”, și „cîine” și „inorog” numește pe cel ce are – după glasul Apostolului – stăpînia morții, adică pe diavolul, care și în vremea Patimii a năvălit asupra Lui ca o fiară, aducînd asupra-l moartea. Aceasta a zis-o și Domnul întru dumnezeiasca *Evanghelie*: „Acum este judecata lumii acesteia. Acum stăpînitorul lumii acesteia se va scoate afară.” Și iarăși: „Vine stăpînitorul lumii acesteia, și întru Mine nu va afla nimic.” Dar și nimic aflînd din acelea ce căuta – căci căuta învinuiri de păcat – L-a dat la moarte cu obrăznicie și foarte cu nedreptate. Iar El suferea nedreptatea, meșteșugind să strice moartea cea de obște.

23 Spune-voi numele Tău fraților Mei, în mijlocul Bisericii Te voi cînta.

Și de aici este arătat că omenește grăia acesteia, fiindcă omenește pătimea cele grăite. Astfel, „frați” numește pe cei ce au crezut întru Dînsul. Frați sînt însă ca ai unui om, căci Se numește Stăpîn și Domn ca Dumnezeu, iar ca om – și frate. Căci este Unul Născut, dar și „întîi-născut”, și aceea se potrivește Celui ce este Dumnezeu și Domn, iar aceasta – Celui ce este om. Este singur născut ca Dumnezeu și Unul Născut se numește; iar ca om Se zice și „întîi-născut”, și martor este Apostolul, zicînd: „Ca să fie El întîi născut întru mulți frați.” Iar aici zice: Povestindu-le pe acestea fraților Mei, printr-înșii Te voi cînta pe Tine, gătindu-i să țeasă lauda aceasta. Apoi, împlinește făgăduința:

24 Cei ce vă temeți de Domnul, lăudați-L pe El, toată sămînța lui Iacov, slăviți-L pe El!

25 Să se teamă de Dînsul toată sămînța lui Israil!

Că – de vreme ce Biserica s-a alcătuit și din neamuri, și din Iudei – îi ridică spre cîntare pe toți, numindu-i pe unii de la strămoșul lor, „Iacov” și „Israil”, iar pe ceilalți – din fapta bună, ca ceea ce este destul să-i împodobească în loc de neam. Așa aveau obicei și Iudeii a numi pe cei ce veneau la *Lege* din neamuri, după cum ne învață *Istoria Faptelor*, că, făcînd cuvînt în norod, dumnezeiescul Apostol a zis: „Bărbați Israiliteni și care dintre voi se tem de Dumnezeu, ...”

Că n-a defăimat, nici n-a lepădat ruga săracului, nici n-a întors fața Sa de la Mine și, cînd am strigat către Dînsul, M-a auzit.

Lăudați – zice – pe Cel ce S-a făcut vouă pricinuitoare de mîntuire, pe Cel

⁷⁵ Pentru acest „unul născut”, vezi tîlcuirea la Psalmul 34, stihul 17.

ce nu a suferit să treacă cu vederea firea voastră cea prea-proastă, ci a auzit-o și v-a neguțătorit vouă mîntuirea prin Învierea Mea. După acestea, arată potrivirea pe care o are cu Tatăl ca Dumnezeu, că a adăugat:

26 De la Tine este lauda Mea, întru adunare mare Mă voi mărturisi Ție.

Că, precum Eu Te fac arătat oamenilor pe Tine, așa și Tu îi înveți pe toți să-Mi aducă aceeași cinste Mie, zicînd: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit, pe Dînsul ascultați-L. Iar acum Te-am și proslăvit pe Tine și iarăși Te voi proslăvi.” Așa a descoperit Tatăl cunoștința pentru Dînsul lui Petru, așa lui Pavel, așa, prin aceștia, tuturor oamenilor, că a numit „adunare mare” ceea ce ajunge pînă la marginile pămîntului.

Rugăciunile Mele le voi da înaintea celor ce se tem de Dînsul.

„Rugăciuni” nu numește aici rugăciunile, ci făgăduințele. Și *Legea* știe această despărțire: „de te-ai rugat Domnului rugăciune”, în loc de: „dacă te-ai făgăduit ceva lui Dumnezeu”. Deci – de vreme ce mai sus Se făgăduia să-I aducă laudă prin cei ce au crezut într-Însul – aici ne învață mai descoperit că va pune sfîrșit făgăduințelor, pentru ca cei ce cugetă dumnezeieștile cuvinte să învețe adevărul lor prin înseși lucrurile. Și – de vreme ce a pomenit adunare – de nevoie face proorociile pentru aceasta și mai-nainte vestește chemarea tuturor neamurilor, că pe aceia îi numește „săraci”, ca pe unii ce de demult nu au avut bogăția bunei-credințe, ci au slujit sărăciei neștiinței:

27 Mîncă-vor săracii, și se vor sătura și vor lăuda pe Domnul cei ce-L caută pe Dînsul.

Nu toți, că nu toți au ascultat *Evanghelia*, ci numai cei ce au primit în lăuntru dumnezeiescul dar. De aceștia – care cu adevărat flămînzeau și însetoșau – a zis că se vor sătura, îndulcindu-se de hrana cea nemuritoare. Însă dumnezeiască hrană știm și dăscălia duhovnicească și ospățul cel de taină și fără de moarte, pe care-l cunosc cei învățați.

Vii vor fi inimile lor în veacul veacului.

Fiind încă înfășurați cu trup stricăcios, așteaptă viața cea veșnică, mîngîindu-se cu nădejdea învierii.

28 Aduce-și-vor aminte, și se vor întoarce la Domnul toate marginile pămîntului

Bine a pus pe acest „aduce-și-vor aminte”, fiindcă – primind pe „a fi” de la Dumnezeu – L-au uitat pe Cel ce i-a zidit. Iar „toate marginile pămîntului” nu sînt un neam, nici două, ci din toate cele ce sînt prin lume vor alerga nenumărați și vor primi cu sîrguință raza cunoștinței de Dumnezeu:

și se vor închina înaintea Lui toate moștenirile neamurilor.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Și învață că stăpînirea este chiar a lui Dumnezeu, iar nu străină, că a pus urmare:

29 A Domnului este Împărăția, și El stăpînește neamurile.

Că El nu este numai Dumnezeu al ludeilor, după cum socotesc aceia, ci Făcător a toată firea oamenilor. Așa a zis și Apostolul: „Au numai al ludeilor este Dumnezeu, au nu încă și al neamurilor? Așa și al neamurilor, fiindcă unul este Dumnezeu, Care va îndrepta tăierea împrejur cea din credință și netăierea împrejur cea prin credință.”

30 Mîncat-au, și s-au închinat Lui toți grașii pămîntului, înaintea Lui vor cădea toți cei ce se pogoară în pămînt.

Cei ce au mîncat și s-au săturat, mulțumind pentru hrana cea nemuritoare, se vor închina, ca unui Dumnezeu, Celui ce S-a făcut dăruitor acestora. Și – de vreme ce în stihul dinainte i-a pomenit numai pe cei ce s-au îngrășat din acea dumnezeiască hrană – după cuviință a zis că „înaintea Lui vor cădea toți cei ce se pogoară în pămînt”: căci, după învierea din morți, unii de bună-voie, alții nevrînd, unii cu dragoste, iar alții de frică vor aduce închinăciune lui Dumnezeu, după acel glas apostolesc: „Lui se va pleca tot genunchiul, al celor cerești, și al celor pămîntești și al celor de dedesubt, și toată limba va mărturisi pe Domnul Iisus Hristos întru slava lui Dumnezeu–Tatăl.”

31 Și sufletul Meu Lui viază, și seminția Mea va sluji Lui.

„Sămînță” a Stăpînului Hristos sînt cei născuți prin baia celei de a doua nașteri, care primesc darul înfierii. De aceea a zis că sufletul Său viază Lui, dar nu-l slujește, ci sămînța slujește, pentru că firea luată s-a unit cu Dumnezeirea care a luat-o și s-a împărtășit de aceeași slavă și cinste.

32 Vesti-se-va Domnului neamul ce vine, și vor vesti dreptatea Lui norodului ce se va naște, pe care l-a făcut Domnul.

Zice: Nu pentru neamul acesta – întru care eu, David, mai-nainte le vestesc pe acestea – ci pentru cel ce va să fie și pentru norodul ce se va naște, pe care Însuși Domnul tuturor l-a alcătuit.

Deci David le-a mai-nainte vestit pe acestea toate, iar eu tînguiesc trăsnirea ludeilor, că – citind dumnezeieștile cuvinte – ei nu văd niciodată adevărul ce strălucește întru acestea, ci hotărăsc că Psalmul s-a zis pentru David, măcar că îl aud pe dînsul strigînd: „Vesti-se-va Domnului neamul ce vine, și vor vesti dreptatea Lui norodului ce se va naște, pe care l-a făcut Domnul. Își vor aduce aminte, și se vor întoarce la Domnul toate marginile pămîntului și se vor închina înaintea Lui toate moștenirile neamurilor.” Și: „Mîncat-au și s-au închinat Lui toți grașii pămîntului”. Căci nu vedem la David nici una dintru acestea făcută, nici la vreunul din cei din David, ci numai la singur Stăpînul Hristos, Dumnezeu–Cuvîntul – Cel ce S-a înomenit după trup din David, Care din David a luat chipul robului – vedem că a umplut tot pămîntul și marea de cunoștința de

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Dumnezeu și a înduplecat pe cei ce erau de demult rătăciți și care aduceau închinăciune idolilor să se închine Celui ce cu adevărat este Dumnezeu.

Ci, lăsînd cuvintele către Iudei, să călătorim către nevoițele ce ne sînt de față și către tîlcuirea celorlalți Psalmi:

TÎLCUIREA PSALMULUI 22

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Acest Psalm pus înainte se cîntă de către neamuri, care se bucură, căci le va paște pe dînsele Domnul. Încă tîlcuiește și ospățul cel de taină pe care l-a pus înaintea lor Cel ce îi paște pe dînșii.

Domnul mă paște, și nimic nu-mi va lipsi.

Acestea au aceeași înțelegere cu cele tîlcuite mai-nainte, că – după ce a zis în Psalmul trecut: „Mîncă-vor săracii, și se vor sătura și vor lăuda pe Domnul cei ce-L caută pe Dînsul”, și iarăși: „Mîncat-au și s-au închinat toți grașii pămîntului” – arată aici pe Dăruitorul hranei. Și numește „Păstor” pe hrănitor, că așa S-a numit pe Sine Stăpînul Hristos: „Eu sînt Păstorul cel bun, și cunosc pe ale Mele și Mă cunosc de ale Mele.” Așa S-a numit și prin Proorocul Iezechiel. Deci, și aici, toți cei ce s-au îndulcit de mîntuitoarea hrană strigă: „Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi!” – căci Păstorul le dăruiește celor ce se pasc de Dînsul îndulcirea bunătăților de tot felul.

2 La loc de verdeață, acolo m-a sălășluit,

Fiindcă L-a numit „Păstor” pe dăruitorul bunătăților, după cuviință a pomenit și hrana oilor, cu închipuire, căci „verdeață” numește aici sfințita învățătură a dumnezeieștilor cuvinte, întru care se află hrana cea tainică.

la apa odihnei m-a hrănit.

Însemnează aici apa nașterii de a doua oară, întru care, botezîndu-se, cel ce pofteste darul se dezbracă de bătrînețile păcatului și întinerește⁷⁶.

3 Sufletul meu l-a întors, povățuitu-m-a pe cărările dreptății,

Și dintru acestea – zice – m-a împărtășit, după ce m-a slobozit de rătăcire și m-a făcut a călători pe calea cea dreaptă.

pentru numele Lui.

Iar toate acestea sînt daruri ale mării Sale cuviințe, căci nu le-am dobîndit pentru a noastră faptă bună. Deci zice: Avînd un ajutor și

⁷⁶ În vremea Fericitului Teodorit, mulți se botezau tîrziu. La fel de adevărat rămîne însă că Sfîntul Botez îi înnoiește și pe pruncii cei mici, căci îi scoate de sub robia diavolului, în care îi ține păcatul strămoșului Adam.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

apărător ca Acesta, nu mă voi teme nici de porțile morții, ci toată moartea o voi defăima – căci a adăugat:

4 De voi și merge în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești.

Și adaugă și altele lângă acestea:

Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mîngîiat.

Cu acela îmi întărea slăbiciunea, iar cu aceea mă povățuia către calea cea dreaptă. Însă nu ar fi greșit cineva dacă ar fi numit așa mîntuitoarea Cruce, căci cu pecetea și cu pomenirea acesteia ne izbăvim de vrăjmașii draci și ne povățuim către cărarea cea dreaptă. „Și aceasta este «toiagul Tău și varga Ta m-au mîngîiat»: împreunîndu-se, din două toioge se face cruce, cu toiagul cel drept – fiind slabi – întărindu-ne, și îndreptîndu-ne și împuternicindu-ne noi, cei ce întru Dînsul am crezut; iar pe cel de curmeziș folosindu-l asupra dracilor.”

5 Gătît-ai înaintea mea masă împotriva celor ce mă necăjesc. Uns-ai cu unt de lemn capul meu, și paharul Tău este îmbătîndu-mă ca un preaputernic.

Aceste taine sînt arătate celor învățați și nu au trebuință de nici o tîlcuire. Că aceia știu și untul de lemn duhovnicesc cu care și-au uns capul, și beția ce întărește dar nu slăbănogeste și hrana cea tainică pe care ne-o pune înainte Cel ce, pe lângă Păstor, S-a făcut și Mire. Și zice: Cu bunătățile acestea m-ai ospătat, întristîndu-se și cheltuindu-se de pizmă neprietenii că cei ce le slujeau lor de demult au dobîndit atîta schimbare.

6 Și mila Ta mă va urma în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc eu în casa Domnului întru îndelungare de zile.

Iar pricinuitoarea acestor bunătăți este negrăita Ta iubire de oameni, care n-a așteptat rugăciunea noastră, ci – ca pe niște fugari – ne-a gonit, ne-a ajuns, ne-a împărtășit de mîntuire și ne-a dat petrecerea întru dumnezeieștile case, atît întru viața de acum, cît și întru aceea ce va să fie. Că aceasta a arătat-o zicînd: „întru lungime de zile”, adică „de-a pururea și totdeauna”, zicere care se potrivește veacurilor acelora fără de margine.

TÎLCUIREA PSALMULUI 23

Psalmul lui David.

În unele din pre-scrieri, adică în izvoade, am aflat: „Al lui David, întru una din sîmbete”, iar în cartea ce se numește *Exapla*⁷⁷ aceasta nu se află.

⁷⁷ Culegere de tîlmăciri alcătuită de Orighen, care și-a așezat lucrarea pe șase coloane, în grecește: „exapla” (vezi *Cuvîntul de încheiere*).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Însă, ca să nu-l lăsăm netîlcuit nici pe acesta, ni se cuvine a ști că el însemnează stăpîneasca Înviere după care tot pămîntul și marea au primit razele cunoștinței de Dumnezeu. Pe lîngă aceasta, Psalmul de față mai-nainte vestește și suirea la ceruri a Stăpînului.

Al Domnului este pămîntul și plinirea lui, lumea și toți cei ce locuiesc într-însa.

Că – de vreme ce Iudeii socoteau că El stăpînește doar Palestina, și că numai pentru ei singuri poartă grija și că este numai al lor Dumnezeu – proorocescul cuvînt ne învață după cuviință că El stăpînește toată lumea, și o stăpînește nu răpind stăpînirea, nici lipsind pe altcineva de stăpînire, ci El zidind-o pe dînsa și aducînd-o dintru neființă întru a fi.

2 Că El însuși pe mări l-a întemeiat și pe râuri l-a gătit pe el.

Prin acestea, arată nu numai zidirea, ci și purtarea de grijă: că pămîntului, fiind din fire uscat, i-a dăruit potrivită și asemănată umezeală de afară și – împreunîndu-l pe dînsul prin mijloc cu prea-mari noianuri, și râuri foarte multe și prea-mari și izvoare prin mijlocul uscaturilor – le-a făcut pe unele să curgă de-a pururea, iar pe altele să izvorască. Așa, arătînd stăpînirea lui Dumnezeu și mai-nainte vestind cunoștința de Dumnezeu a neamurilor, aduce sfătuirea pentru fapta bună, închipuind iarăși cuvîntul prin întrebare și răspuns. Că zice:

3 Cine se va sui în muntele Domnului și cine va sta în locul cel sfînt al Lui?

Iar „munte” nu îl numește aici pe cel pămîntesc al Sionului, ci pe cel ceresc, pe care l-a arătat Fericitul Pavel: „Va fi apropiat – zice – de muntele Sionului și de Ierusalimul ceresc, care este Cetatea Dumnezeului celui viu.” Și, de vreme ce mai-nainte a învățat că Dumnezeu este Făcătorul și Ziditorul tuturor, după cuviință aduce răspunsul la întrebare:

4 Cel nevinovat cu mîinile și curat cu inima, care nu și-a luat în deșert sufletul său și nu s-a jurat întru vicleșug vecinului său.

Zice: Cel ce dorește a se sui în muntele acela se cuvine a-și curăți sufletul de gînduri necuvioase și a-și avea mîinile slobode de faptele care sînt într-acest chip. Pentru că pe „mîini” le-a pus în loc de „fapte”, iar prin „inimă” a însemnat „gîndurile”, căci cu una ne sfătuim, iar cu celelalte lucrăm. Și unul ca acesta – zice – se cuvine să nu dorească nimic din cele ce curg și se strică, fiindcă pe acestea le-a numit „deșarte”, ca și Ecclesiastul, care zice: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sînt deșertăciune.” Și – de vreme ce și vicleșugul, și călcarea de jurămînt sînt înjugate cu iubirea de bani – după cuviință le oprește și pe acelea: „și nu s-a jurat întru vicleșug vecinului său.” Apoi, arată rodul isprăvilor acestora:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

5 Acesta va lua blagoslovenie de la Domnul și milostenie de la Dumnezeu, Mîntuitorul său.

Foarte potrivit a înjugat milostenia cu blagoslovenia: fiindcă și cele ce par că sînt răsplătiri se dau oamenilor numai pentru dumnezeiasca iubire de oameni, căci toate dreptățile oamenilor sînt nimic pe lîngă darurile date de Dumnezeu, necum pe lîngă cele ce vor să fie, care covîrșesc și gîndul omenesc.

6 Acesta este neamul celor ce caută pe Domnul, al celor ce caută fața Dumnezeului lui Iacov.

Cei ce voiesc a viețui după aceste sfătuiri – zice – doresc cu adevărat a-L vedea pe Legiuitorul faptei bune, Care de demult l-a învrednicit de a Sa arătare și pe marele Iacov⁷⁸. În Psalmul al 11-lea, vorbind pentru un neam care trăia întru toată răutatea și viclenia, Proorocul se ruga lui Dumnezeu, zicînd: „Tu, Doamne, ne vei păzi pe noi și ne vei feri de neamul acesta în veac.” Iar aici hotărăște cele împotrivable: „Acesta este neamul celor ce-L caută pe Domnul.” Că – după înomenirea lui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru, cînd tot pămîntul și marea s-a plecat dumnezeieștii propovăduiri – neamurile au părăsit dumnezeii cei părintești și îl căutau pe Dumnezeul lui Iacov.

Și așa, mai-nainte vestind mîntuirea lumii, învață de aici pe cei ce s-au apropiat la credință că Stăpînul Hristos nu numai că a înviat, stricînd stăpînirea morții, ci S-a și înălțat la ceruri. Că, de vreme ce Psalmul 21 avea proorociile mîntuitoarelor Patimi și mai-nainte grăirea mîntuirii neamurilor, după cuviință mai-nainte scrie aici stăpîneasca Înălțare, pomenindu-le pe neamuri și propovăduindu-le cunoștința. Și ne arată nouă cete de îngeri, pe unii povățuind înaintea Stăpînului Hristos, iar pe alții întrebînd de sus și voind a se învăța ce vedere prea-slăvită este aceasta:

7 Ridicați, boieri, porțile voastre, și vă ridicați, porțile cele veșnice, și va intra Împăratul slavei!

8 Cine este Acesta, Împăratul slavei? Domnul cel tare și puternic, Domnul cel tare în război!

9 Ridicați, boieri, porțile voastre, și vă ridicați, porțile cele veșnice, și va intra Împăratul slavei!

10 Cine este Acesta, Împăratul slavei? Domnul Puterilor, Acesta este Împăratul slavei!

Și nimeni – mă rog – să nu se minuneze auzind neștiința Puterilor

⁷⁸ „Apoi, S-a arătat Domnul în capul scării și i-a zis: Eu sînt Domnul Dumnezeu lui Avraam, tatăl tău, și Dumnezeul lui Isaac. Nu te teme! Pămîntul pe care dormi, ți-l voi da ție și urmașilor tăi. Urmașii tăi vor fi mulți ca pulberea pămîntului și tu te vei întinde la apus și la răsărit, la miazănoapte și la miazăzi, și se vor binecuvînta întru tine și întru urmașii tăi toate neamurile pămîntului” (*Facerea*, 28:13-14).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

nevăzute, fiindcă ele nici nu știu mai-nainte, nici nu le știu pe toate, ci numai Dumnezeiasca Fire singură are cunoștința aceasta, iar Îngerii, și Arhanghelii și celelalte cete ale Puterilor nevăzute atâtea știu, câte sînt învățați. De aceea a zis și dumnezeiescul Apostol, vorbind pentru dîneze: „Ca să se facă cunoscută acum Începătoriilor și Stăpîniilor, întru cele cerești, prin Biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu cea în multe chipuri.” Iar dacă Puterile de sus au învățat dumnezeiasca înțelepciune prin Biserică, mai cu de-ădinsul nu este nici un lucru necuvios dacă nu știu taina Înălțării lui Hristos, văzînd ele fire omenească, iar nu Dumnezeirea ascunsă întru dînsa.

Dar, dacă cineva nu ar primi acest lucru, să-și ia dezlegarea din cele tîlcuite în Psalmul acesta. Astfel, mai sus, Proorocul a închipuit tîlcuirea faptei bune din întrebare și din răspuns, zicînd: „Cine se va sui în muntele Domnului, sau cine va sta în locul cel sfînt al Lui?” Întrebînd așa, a adus pe urmă și răspunsul: „Cel nevinovat cu mîinile și curat cu inima...”, și celelalte. La fel, să se socotească și aici că așa e forma cuvîntului și că cei ce întrebau nu au întreat neștiind, ci ca prin propovăduirea aceasta să-i învețe pe toți stăpînirea Celui ce Se înălța. Pentru aceea zic Puterile ce răspund că El este Împărat al slavei, fiindcă primește slava de la toți și are Împărăția adevărată și statornică. Și îl numesc pe El „Domn tare și puternic în război”, căci a pierdut amara tiranie a diavolului și a risipit înșelăciunea dracilor. Și poruncesc a se deschide „porți veșnice”, care niciodată nu s-au deschis oamenilor, căci nimeni nu a trecut vreodată prin acelea, dar Dumnezeu-Cuvîntul – Care S-a înomenit, luînd asupra-și pîrga noastră și suind-o în ceruri – a pus firea noastră să șadă de-a dreapta slavei întru cele înalte, „deasupra a toată Începătoria, și Stăpînia, și Domnia și a tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și întru cel ce va să fie”. Și marele Ilie s-a înălțat, dar nu la cer, ci spre cer. Așa, unele iarăși întreată ca și la început, iar celelalte răspund și se învață că El este Domnul Puterilor, Împăratul slavei, adică al Îngerilor și al Arhanghelilor, și Făcătorul și Ziditorul a toată făptura cea nevăzută.

TÎLCUIREA PSALMULUI 24

Întru sfîrșit, al lui David.

Psalmul acesta are forma rugăciunii. Pentru aceasta, după cuviință, deasupra-scrierea lui nici nu-l numește Psalm. Oarecari din scriitori a zis că este mai-nainte vestitor al robirii și a tîlcuit că de la aceea ar fi fost zis, luînd aminte numai la sfîrșitul lui, care zice: „Izbăvește, Dumnezeule, pe Israil din toate necazurile lui!” Iar eu socotesc că Psalmul acesta s-a zis de

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Fericitul David cînd avea asupra-i multe năpădiri ale neprietenilor. De aceea face și pomenirea păcatelor vechi, și a celor noi, și se roagă a se izbăvi de acestea. Psalmul pus înaintea tîlcuiește încă sfătuire și dojenire folositoare oamenilor, „și se potrivește mai vîrtos celor chemați din neamuri și are multă urmare și asemănare cu cel mai înainte de dînsul.”

Către Tine, Doamne, am ridicat sufletul meu.

2 Dumnezeul meu, spre Tine am nădăjduit, să nu mă rușinezi în veac, nici să-și rîdă de mine vrăjmașii mei.

De pretutindeni fiind înconjurat de nenumărați vrăjmași, Ție, Stăpîne, Țți aduc sufletul meu și sînt atîrnat de al Tău ajutor, rugîndu-mă să nu petrec întru rușine totdeauna, și să fiu bucurie vrăjmașilor.

3 Pentru că toți cei ce Te așteaptă pe Tine nu se vor rușina.

4 Să se rușineze cei ce nelegiuiesc în zadar.

Am – zice – chezași puternici ai nădejzii pe cei ce au crezut în Tine și au dobîndit ajutorul Tău. Că obișnuiești a purta grijă de aceștia, iar pe cei ce trăiesc întru fărădelege îi rușinezi. Și a zis că îi va umple de rușine nu numai pe cei ce păcătuiesc, ci și pe cei ce fac fărădelege în zadar, căci nu toți greșesc asemenea: unii alunecă ori dintr-o întîmplare, ori din fireasca neputință; iar alții se îndulcesc cu fărădelegile, și cu mintea gîndesc altele.

Căile Tale, Doamne, arată-mi și cărările Tale mă învață!

5 Povățuiește-mă spre adevărul Tău și mă învață, că Tu ești Dumnezeu, Mîntuitorul meu, și pe Tine Te-am așteptat toată ziua!

Iar eu, mai întîi, mă rog să cunosc căile Tale și să deprind cărările ce duc către Tine, ca să călătoresc totdeauna pe cărarea Ta cea nerătăcitoare și adevărată. Apoi, mă rog să mă învăț prin înseși lucrurile că ești Mîntuitor al meu, așteptînd totdeauna de la Tine iubirea de oameni. Pentru că pe „toată ziua” l-a pus în loc de „de-a pururea”, voind să ne învețe că nu are acum o socoteală, iar mai tîrziu alta, în locul aceleia.

6 Adu-ți aminte de îndurările Tale, Doamne, și de milele Tale, că din veac sînt!

7 Păcatele tinereților mele și ale neștiinței mele să nu le pomenești! După mila Ta pomenește-mă Tu,

Cu blîndețe – zice – și cu iubire de oameni îi iconomisești de-a pururea pe toți. Și acum mă rog să dobîndesc bunătatea aceasta și să-Ți aduci aminte de a Ta iubire de oameni, iar nu de păcatul meu: O Stăpîne, făcînd pomenire de mine, fă-o cu iubire de îndurări, iar nu după dreptate. Că aceasta s-a rugat și întru cele zise: „După mare mila Ta pomenește-mă Tu” Adică: Pomenește-mă pe mine, nu păcatul meu! „Iar «Păcatul tinereților mele și al neștiinței mele să nu-l pomenești!» înseamnă «păcatul norodului din Egipt, fiindcă am slujit

acolo idolilor».” Deci păcatele acelea să nu le pomenești, ci a Ta iubire, prin care și atunci i-ai miluit pe oameni.

pentru bunătatea Ta, Doamne!

Că nu pentru a mea vrednicie mă rog să dobândesc aceasta, ci pentru a Ta iubire de oameni.

8 Bun și drept este Domnul,

Nu așa prost – zice – am folosit cuvintele acestea, ci știind că Stăpînul este nu numai drept, ci și iubitor de oameni. *Dumnezeiasca Scriptură* ne învață pretutindeni aceasta, zicînd: „Mila și judecata voi cînta Ție, Doamne”, și: „Milostiv, și îndurat și drept este Domnul”, și: „Dumnezeul nostru, miluiește” și: „Dumnezeu este judecător drept, și tare, și îndelung răbdător și neaducînd mînie în toate zilele.”

pentru aceasta lege va pune celor ce greșesc în cale.

9 Povățui-va pe cei blînzi la judecată, învăța-va pe cei blînzi căile Sale.

Simmah a tălmăcit mai descoperit, zicînd: „Pentru aceasta, va arăta calea celor ce greșesc.” Pentru că, din bunătate, Dumnezeu nu muncește îndată pe cei ce păcătuiesc, ci le arată calea cea dreaptă și îi învață legea pocăinței. Iar pe cei ce trăiesc întru blîndețe și prostime⁷⁹ îi învață a desluși firea lucrurilor și îi face a ști toate iconomiile Lui, ca nu cumva prostimea, făcîndu-se merinde de neștiință, să lucreze multă vătămare. Apoi, arată firea căilor celor zise:

10 Toate căile Domnului, mila și adevărul, celor ce caută așezămîntul Lui și mărturiile Lui.

Că cei ce totdeauna și necurmat se desfătează întru sfințitele cuvinte se învață cu de-adinsul prin acelea că toate iconomiile lui Dumnezeu, Mîntuitorului nostru, sînt amestecate cu mila și cu adevărul. Căci celor ce se căiesc pentru greșeli le dă milă și iertăciune, iar pe nevoitorii nebiruiți ai faptei bune înalt îi propovăduiește și îi încununează, scoțînd hotărîrea împreună cu adevărul. Încă și celor ce au trăit întru fărădelege și nu s-au căit de cele greșite aduce asupră-le munci după hotarele adevărului.

11 Și curățește păcatul meu, pentru numele Tău, Doamne, că mult este!

Deci eu – zice – Te rog să fi milostiv păcatelor mele, nu pentru căința cea sîrguincioasă, ci pentru numirea iubirii de oameni pe care o ai și pentru că de numele Tău am spînzurat nădejtile mele.

12 Cine este omul ce se teme de Domnul? Lege va pune lui în calea pe care a ales-o.

13 Sufletul lui întru bunătăți se va sălășlui, și sămînța lui va moșteni pămîntul.

⁷⁹ „Prostime” – aici: „simplitate”, „smerenie”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

De aici înainte, sfătuieste, și aduce dojenirea folositoare și făgăduiește celor ce se tem de Domnul felurita purtare de grijă, fiindcă de multe feluri sînt viețuirile bune-credințe: monahicești, mirenești, pustnicești și politicești⁸⁰, prostești (adică țărănești) și ostășești, împărătești și trăitoare din lucrarea mîinilor, corăbieresti și lucrătoare de pămînt, și altele de multe feluri. Și, fiindcă întru fiecare viață este cu putință a plăcea lui Dumnezeu, proorocescul cuvînt a zis după cuviință: „Cine este omul ce se teme de Domnul? Lege va pune lui în calea pe care a ales-o”, în loc de: Va pune legile convenite și potrivite în viața pe care acela voiește a o viețui. Așa, pe vameșii care îl întrebau ce se cade să lucreze, dumnezeiescul Ioan Botezătorul i-a sfătuit să nu ia nimic mai mult decît ce era rînduit; iar pe ostași – să nu asuprească pe nimeni, ci să se îndestuleze cu lefile, adică cu hrana osebită și hotărîta lor. Tot așa, dumnezeiescul Apostol a pus legi potrivite și robilor, și stăpînilor, și copiilor, și părinților, și muierilor și bărbaților.

Deci proorocescul cuvînt le-a făgăduit celor ce au împlinit legile dumnezeiești petrecerea sufletului întru bunătăți și blagoslovenia seminției: „Sufletul lui întru bunătăți se va sălășlui, și seminția lui va moșteni pămîntul”. Că – de vreme ce facerea de copii era dorită ludeilor, pentru a lăsa moștenitori, și încă și acum acest lucru le este vrednic de iubit celor ce îmbrățișează viața însoțită – și dintru acestea îi îndeamnă a alerga către lucrarea faptei bune.

14 Întărire este Domnul celor ce se tem de Dînsul, și făgăduința Lui va arăta lor.

Simmah și Teodotion au tălmăcit acest cuvînt mai descoperit: „Taina Domnului – celor ce se tem de Dînsul, împăcarea și tocmeala Lui va arăta lor.” Și este cu putință a-L auzi pe Însuși Stăpînul zicînd, prin Isaia Proorocul: „Tainele Mele – Mie și la ai mei.” Că nu le descoperă pe acestea tuturor, ci celor ce se tem de Dînsul, și lor le arată scopul dumnezeieștilor Lui cuvinte. Iar, după Cei 70, „întărire este Domnul celor ce se tem de Dînsul”, arătîndu-i pe dînșii nebiruiți și mai înalți decît vrăjmașii.

15 Ochii mei – de-a pururea către Domnul, că El va scoate din laț picioarele mele.

„Ochii”, aici, îi zice iarăși pe cei ai minții, pe care îi are către Dumnezeu, cunoscînd arătat că prin purtarea Lui de grijă va scăpa de bîntuielele vrăjmașilor gătite asupra lui.

16 Caută spre mine și mă miluiește, că unul născut și sărac sînt eu!

Acest nume, „unul născut”, ceilalți l-au tălmăcit „unul”. Și zice: Sînt golit de tot ajutorul, pentru aceea mă rog a dobîndi sprijinirea Ta. Și foarte jalnic l-a pus pe acest „caută spre mine și mă miluiește”: Vezi-mi –

⁸⁰ De obște, sociale, de la „polis” – „oraș”, în elinește.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

zice – singurătatea și înconjurarea vrăjmașilor. Văzîndu-mă așa, negreșit mă vei milui.

17 Necazurile inimii mele s-au înmulțit, din nevoile mele scoate-mă!

18 Vezi smerenia mea și osteneala mea, și lasă toate păcatele mele!

Cu multe pătimiri dureroase – zice – sînt îmbulzit despre toate părțile. Deci, cumpănind această smerenie și ticăloșie a mea cu fărădelegile mele, dă-mi lăsarea și dăruiește-mi iertarea lor.

19 Vezi pe vrăjmașii mei, că s-au înmulțit și cu urîciune nedreaptă m-au urît.

Deși mi se pare – zice – că nu sînt vrednic de iubirea Ta de oameni, cu atîtea rele luptîndu-mă, totuși, văzînd nedreapta vrăjmășie a neprietenilor, împărtășește-mă de dînsa, că Ție am greșit călcînd ale Tale porunci, iar aceia îmi dau război cu nedreptate, neavînd a mă învinui cu nimic.

20 Păzește sufletul meu și mă izbăvește, să nu mă rușinezi că Te-am chemat pe Tine!

Că, deși am călcat oarecari din legile Tale, nu m-ai despărțit de a Ta purtare de grijă. Pentru aceea, Te rog a mă izbăvi de cei ce îmi dau război și a fi păzit.

21 Cei fără de răutate și cei drepți s-au lipit de mine, că Te-am așteptat, Doamne.

Și acest lucru este osebit al faptei bune: a urî cineva împreună-petrecerea cu cei răi și a-i iubi pe cei ce cinstesc potrivirea și întocmirea, și cugetă îndreptarea și sînt izbăviți de răutate. Proorocul a zis că a făcut acest lucru, socotind că este întru plăcerea Stăpînului.

22 Izbăvește, Dumnezeule, pe Israil din toate necazurile lui!

Rugăciunea către Dumnezeu este potrivită împăratului, căci se cuvine celui rînduit să stăpînească a face toată purtarea de grijă pentru supuși. Pentru aceasta, nici Fericitul David nu a adus rugăciunea numai pentru sine, ci și pentru norodul încredințat lui, și într-acest fel mîntuirea celui ce împărățește bine și frumos s-a făcut folos al norodului de obște. Graiul are încă și altă înțelegere. Israil se despărțise și în vremea lui Saul, și în vremea lui Ișboșet⁸¹, și în vremea lui Avesalom. Deci zice: Dacă aș dobîndi ajutorul Tău și m-aș înălța deasupra vrăjmașilor, Israil va dobîndi pace și se va desfăta întru bunătățile Tale, după ce voi strica și voi opri războiul dintru dînsul.

⁸¹ Ișboșet, fiu al lui Saul, după moartea acestuia a domnit 2 ani în Israil (vezi *Cartea a II-a a Împăraților*, 2:10).

TÎLCUIREA PSALMULUI 25

Al lui David.

Mi se pare că dumnezeiescul David a zis și Psalmul acesta pentru sine și socotesc că este mai vechi decât cel trecut. Că acela a făcut pomenire de păcat și de mare păcat, zicînd: „Curățește fărădelegea mea, că multă este!”, iar aici povestește felurile faptei sale celei bune. Deci socotesc că a rostit cuvintele acestea cînd era gonit de Saul și silit a petrece la cei de altă seminție, unde – văzîndu-i trăind cu păgînatate, și cu rea-credință și cu toată fărădelegea – fugea de adunările lor și de jertfele a tot poporul, care se săvîrșeau dracilor. Și talmăcirea graiurilor ne învață aceasta mai descoperit.

Judecă-mă, Doamne, că eu întru nerăutatea mea am umblat, și spre Domnul nădăjduind nu voi slăbi.

Zice: Purtîndu-mă cu credință, și nici un rău făcîndu-i lui Saul și fiind gonit cu atît amar, Te rog pe Tine, Stăpîne, să fi judecător al dreptății mele, că pe Tine Te știu Dumnezeu, și de a Ta purtare de grijă am spînzurat nădejtile mele și nădăjduiesc că nu voi fi sub mîna celor ce mă gonesc.

2 Ispitește-mă, Doamne, și mă cercă, cu foc lămurește rărunchii mei și inima mea!

Și de aici este arătat că Psalmul acesta e mai vechi decât păcatul lui David (cel cu muierea lui Urie). Căci el dorește nevoițele cele primejdioase, fiindcă trăia cu nevinovăție și cu nerăutate și nu avea cercare de păcat. Iar „rărunchi” și „inimă” numește gîndurile, și am zis aceasta de multe ori.

3 Că mila Ta înaintea ochilor mei este,

Te rog a fi cercat și a mă lămuri prin foc ca pe aur, fiindcă la mila Ta nădăjduiesc și de aici aștept ajutorul, că de acesta m-am răzimat și m-am întărit.

și bine am plăcut întru adevărul Tău.

Aici, povestește felurile bunei-plăceri:

4 Nu am șezut cu adunarea deșertăciunii, și cu cei ce lucrează fărădelegea nu voi intra.

5 Urît-am adunarea celor ce viclenesc, și cu cei necredincioși nu voi șede.

Zice: În așa fel am purtat grijă de slujba Ta, că – și fiind la oamenii rău-credincioși și fără de lege – am fugit de adunările lor și de împreunările lor cele vătămătoare. Și acestea însemnează petrecerea lui la cei de altă seminție, cu care, fiind silit a locui împreună, nu suferea să se împărtășească nici de păgînatate, nici de fărădelege.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

6 Spăla-voi întru cei nevinovați mâinile mele și voi înconjura jertfelnicul Tău, Doamne,

7 ca să aud glasul laudei Tale și să povestesc toate minunile Tale.

Deci mă îngrețoșez foarte de reaua-credință a acestora și doresc să văd jertfelnicul Tău, Stăpîne, și să primesc în urechi cîntările Tale de laudă și să-i învăț marile lucrări ale minunilor Tale pe cei ce nu le știu. Iar acest „Spăla-voi întru cei nevinovați mâinile mele” se aseamănă cu ce a făcut Pilat, care – nevrînd a se împărtăși de uciderea săvîrșită de Iudei – și-a spălat mâinile, arătînd și cu fapta fuga de lucrul acela. Deci zice: Cutezîndu-mă, îmi spăl mâinile ca un nevinovat care nu am avut nici o împărtășire cu dînșii.

8 Doamne, iubit-am bunăcuviința casei Tale și locul lăcașului măririi Tale.

9 Să nu pierzi cu cei necredincioși sufletul meu și cu bărbații sîngiurilor viața mea!

10 Întru ale căroră mîini sînt fărădelegile dreapta lor s-a umplut de daruri.

În loc de „bunăcuviință”, Simmah a pus „palat”, și în loc de „bărbații sîngiurilor”: „bărbați ucigași”. Și zice: Degrab slobozește-mă, Stăpîne, din petrecerea cu aceștia pe mine, care doresc după casa Ta care strălucește cu darul Tău, ca să nu mă pierzi cu oamenii rău-credincioși, și luători de mită, și ucigași și care leapădă dreptatea. Și, prin acestea, i-a arătat iarăși pe aceiași. Iar „casă” a numit Cortul, că încă nu se zidise dumnezeiasca Biserică. Pentru aceea a și adăugat: „și locul lăcașului slavei Tale.”

11 Iar eu întru nerăutatea mea am umblat, izbăvește-mă, Doamne, și mă miluiește!

12 Piciorul meu a stătut întru îndreptare,

Zice: Fiind împreună cu aceștia, am urmat credinței, și m-am depărtat pe sine-mi de toată răutatea și, răzimînd picioarele mele de îndreptarea bune-credințe, am stătut cu întemeiere și cu întărire. Mă rog să-mi păzești starea aceasta pînă în sfîrșit. Și va fi acest lucru, dacă mă vei izbăvi de locuirea împreună cu aceștia.

în biserici bine Te voi cuvînta, Doamne.

De aici ne-am învățat mai descoperit că Psalmul s-a zis pentru însuși David: căci făgăduia că, prin scrierea Psalmilor, Îl va lauda și Îl va binecuvînta pe Dumnezeu întru toate bisericile de prin lume, mai-nainte văzînd cu ochi proorocești schimbarea și prefacerea lumii. Și proorocia a luat sfîrșit, că – prin gurile bine-credincioșilor – marele David laudă în tot pămîntul și marea pe Făcătorul de bine Dumnezeu.

TÎLCUIREA PSALMULUI 26

Mai înainte de a se unge, Psalmul lui David.

Această deasupra-scriere nu am aflat-o întru izvodul ce se numește *Al șaselea*⁸² din *Exapla*, fără numai întru unele din izvoade. De aici dar, oarecari au luat pricină să scoată ca neadevărate toate deasupra-scrierile și să le lepede, că – zic ei – cum ar fi fost cu puțință să scrie David Psalmi proorocești, fiind încă neuns, și neprimind darul Duhului, și dealtfel fiind el tânăr atunci – oile păscînd, nu îndreptînd împărăția – și nefiind gonit de nici unii din vrăjmași? Se cădea să știe ei că *Istoria Împăraților* spune că David s-a uns de două ori, iar mai vîrtos de trei ori: întîi în Vitleem – de Samuil Proorocul; a doua oară în Hevron – de seminția ludei, dupăuciderea lui Saul; iar a treia oară – de toate semințiile, după săvîrșirea lui Memfivoste. Și pentru a doua ungere zice așa: „Și a întrebat David pe Domnul, zicînd: Mă voi sui întru una din cetățile ludei? Și a zis Domnul către dînsul: Suie-te! Și a zis David: Unde mă voi sui? Și a zis: În Hevron.” Apoi, povestind în ce chip s-a suit, scriitorul de istorie a adăugat: „Și au venit oamenii ludei și au uns acolo pe David, ca să împărătească peste casa ludei.” Iar pentru a treia, iarăși așa: „Și au venit toate semințiile lui Israil către David în Hevron.” Și, după puțin: „Și le-a așezat lor Împăratul David așezămînt în Hevron înaintea Domnului, și au uns pe David împărat peste tot Israilul.”

Drept aceea, este arătat că a zis Psalmul de față mai-nainte de a primi a doua hirotonie și a se da la arătare iconomia lucrurilor. Deci, fiind gonit de Saul, a rostit cuvintele acestea cînd a intrat către Avimeleh preotul și – rugîndu-se în Cortul lui Dumnezeu și luînd blagoslovenia pîinilor – a scăpat din mîinile celor ce îi dădeau război. Și zice aceasta și în Psalmul de față: „M-a ascuns pe mine în Cortul Lui în ziua răutăților mele.” Tot atunci, Doeg Idumeul, păscînd acolo asinii împărătești, a vestit lui Saul fuga lui David. Pentru aceea zice în Psalm: „S-au sculat asupra mea martori nedrepti.” Tîlcuirea de-a rîndul ne va învăța acestea încă mai descoperit.

*Domnul este lumina mea și Mîntuitorul meu, de cine mă voi teme?
Domnul este scutitorul vieții mele, de cine mă voi înfricoșa*

De Tine – zice – luminîndu-mă și strălucindu-mă cu lumina Ta de gînd, îi defăimez pe toți neprietenii deodată.

2 cînd se vor apropia de mine cei ce-mi fac rău, ca să mănînce cărnurile mele? Cei ce mă necăjesc și vrăjmașii mei, aceia au slăbit și au căzut.

Zice: Nu am greșit nădăduindu-mă la ajutor de la Tine, pentru că – ajungîndu-mă cei ce mă goneau ca niște fiare și se ispiteau a mă face jertfă mîncată crudă – pe mine nu m-au vătămat cu nimic, iar ei au pătimit

⁸² În *Exapla*, Psalmii aveau două tălmăciri suplimentare, numite *A cincea (Quinta)* și *A șasea (Sexta)*, subînțeles „uersio” – traducere.

pierzarea cea de tot. Istoria ne învață că acest lucru s-a întâmplat de multe ori, pentru că, fiind vînat de Saul, David a scăpat din mreji, iar mai vîrtos, de ar fi voit, l-ar fi și ucis pe cel ce îl gonea. Dar el și-a arătat a sa filosofie, iar acela și-a luat pedeapsa pentru răutate la cei de altă seminție. Deci cele zise sînt mai-nainte grăire a celor ce or să fie.

3 De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoșa inima mea. De s-ar scula asupra mea război, întru aceasta eu nădăjduiesc.

Luînd – zice – atîta cercare a ajutorului Tău, eu îndrăznesc asupra celor grele, într-armîndu-mă cu nădejdea, măcar de se vor ispiti vrăjmașii să năpădească asupra mea de două și de trei ori pe atîția.

4 Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta: să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieții mele, să văd frumusețea Domnului și să cercetez Biserica cea sfîntă a Lui.

5 Că m-a ascuns în Cortul Său în ziua răutăților mele, acoperitu-m-a întru ascunsul Cortului Său, pe piatră m-a înălțat.

Zice: Dobîndind atîta facere de bine, eu nu caut de la Făcătorul meu de bine bogății și stăpînire, nici împărăție și slavă, ci să stăruiesc totdeauna la dumnezeiasca Biserică, și să văd ca într-o oglindă dumnezeiasca frumusețe de acolo și să cercetez toate cele făcute după *Lege*. De acolo am acum cercare a folosului, de acolo secerînd mîntuirea și scăpînd din mîinile celui ce mă gonea. Pe acestea le-a cerut marele David, și le-a luat de la marele dăruitor Dumnezeu. Că el a întors dumnezeiescul Chivot, și a făcut alt Cort, mai minunat, și a alcătuit cetele de multe feluri ale cîntăreților, fapte pe care va putea să le învețe cineva mai cu de-amănuntul din *Cartea Paralipomenilor*. Iar aceasta ce zice: „Una am cerut de la Domnul”, însemnează cum că „un dar am cerut”, că așa se cuvine să înțelegem.

6 Și acum, iată, a înălțat capul meu peste vrăjmașii mei. Înconjurat-am și am jertfit în Cortul Lui jertfă de laudă.

Aici timpul s-a schimbat. Aceasta ne-a învățat și Achila, că, în loc de: „a înălțat capul meu”, a pus: „se va înălța capul meu”. Deci însemnează că va împărăți, și va birui pe vrăjmași și îi va înconjura pe dînșii cel ce acum de dînșii este înconjurat. Și nu îi va aduce lui Dumnezeu jertfele *Legii* în Cort, ci – prin cei ce au crezut în Dumnezeu – îi va aduce jertfa de laudă întru toate bisericile din lume, noaptea și în toate zilele. Unele din pre-scrieri (adică izvoade) au: „jertfă de laudă și de strigare”. Au însă aceeași minte⁸³ și înțelegere, căci „strigare” este glas de război, făcut de cei mai îndrăzneți asupra celor ce se tem. Într-acest chip este și cîntarea de laudă, că glasul e al

⁸³ cuget

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

celor ce sînt cu inimă bună, și se veselesc și Îl laudă pe Dumnezeu, că zice: „De este cineva între voi cu inimă bună, să cînte.”

Cînta-voi și voi lăuda pe Domnul.

Și de aici este arătat că s-a schimbat timpul, fiindcă se făgăduiește să cînte și să aducă laudă.

7 Auzi, Doamne, glasul meu cu care am strigat! Miluiește-mă și mă auzi pe mine!

Milă cere, dar nu nedreaptă, ci foarte cu dreptate.

8 Ție a zis inima mea: Pe Domnul voi căuta.

Zice: N-am rostit cuvinte golite de adevăr, ci – mintea împreună-mărturisind cuvintelor – am pus lucrul deasupra lor.

Căutatu-Te-a pe Tine fața mea,

Și nu vor ajunge cele făcute pînă acum, ci voi lucra acestea și în vremea de-aici înainte:

fața Ta, Doamne, voi căuta.

Deci să nu mă lepezi pe mine, cel ce Te doresc, nici să mă lipsești de ceea ce doresc:

9 Să nu-Ți întorci fața Ta de către mine și să nu Te abați întru mînie de la robul Tău!

Aceasta a pus-o din metafora celor ce se mînie, și se întorc de către cei ce se apropie la dînșii și se ispitesc a se abate către altă cale.

Ajutorul meu fii, să nu mă dai pe mine corbilor și să nu mă părăsești, Dumnezeule, Mîntuitorul meu!

Pe acest „să nu mă dai pe mine corbilor”, ceilalți talmăcitori l-au zis: „Să nu mă lepezi pe mine.” Cei 70 au făcut numele acesta dintru învățătura din afară, pentru că „Du-te la corbi!” era ocară la cei vechi, făcută din oarecare basm.

10 Că tatăl meu și maica mea m-au părăsit, iar Domnul m-a luat.

Că, fiind gonit de Saul, am fost silit a petrece departe de cei ce m-au născut. Destul însă îmi ești Tu mie în locul tuturor – o Stăpîne!

11 Lege pune-mi mie, Doamne, în calea Ta, și mă povățuiește în cărare dreaptă,

În loc de „lege pune-mi mie”, Achila și Teodotion au zis: „luminează-mă”, iar Simmah: „arată-mi calea Ta”. Zice: Fiindcă sînt silit a petrece departe de cei de o seminție cu mine, fă-Te mie însuși legiuitor și povățuitor, arătîndu-mi cărarea care duce către Tine.

pentru vrăjmașii mei.

12 Să nu mă dai pe mine în mîna celor ce mă necăjesc,

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Grauirile acestea sînt nașteri ale cugetului smerit, că zice: Eu sînt nevrednic de mîntuire, dar sînt gonit fără dreptate, cu nimic nedreptățindu-mi pe cei ce acum îmi dau război. Deci să nu dai celor ce nedreptățesc pe cel nedreptățit.

că s-au sculat asupra mea martori nedrepti și nedreptatea a mințit sie-și.

Achila a zis mai luminat acest cuvîntel: „Împotriva mi-au stătut mie martori mincinoși, și nedreptatea s-a arătat foarte.” Pentru că ei – zice – au adus clevetiri asupra mea; iar eu, pentru ajutorul Tău, n-am primit de aici nici o vătămare, și săgețile trimise de cei nedrepti s-au întors împotriva lor. Și aceasta s-a luat din vorba de obște pentru cei ce ne bîntuiesc, dar nu ne vatămă: Pe sine s-a vătămat, nu pe mine. Așa a zis și Fericitul David: „A mințit nedreptatea ei-și.”

13 Iar eu cred că voi vedea bunătățile Domnului în pămîntul celor vii.

Că nu numai în viața aceasta de acum mă voi înălța deasupra vrăjmașilor, ci voi fi și întru desfătarea bunătăților ce se așteaptă. Iar „pămînt al celor vii” numește viața viitoare, ca ceea ce este despărțită de moarte, și de stricăciune și slobodă de scîrbă. Apoi, aduce sfătuire tuturor oamenilor:

14 Așteaptă pe Domnul,

Și cum va fi cu putință acest lucru?

îmbărbătează-te, și să se întărească inima ta și așteaptă pe Domnul!

Zice: Într-armîndu-se cu bărbăția și biruind prin aceasta pătimirile ce năpădesc asupra-i, mintea se întărește, și biruiește și așteaptă dumnezeieștile făgăduințe, a căror moștenitoare se face laolaltă cu trupul împreună-lucrător.

TÎLCUIREA PSALMULUI 27

Psalmul lui David.

„David zice Psalmul acesta de către fața celor ce au crezut întru Hristos, chemînd spre ajutor prin rugăciune pe Hristos. Împreună are încă și blestem al mîndriei ludeilor și rugăciune de a se depărta și a se despărți de mîna acelor, iar mai vîrtos și de partea lor.”

Către Tine, Doamne, voi striga, Dumnezeuul meu, să nu taci către mine! Ca nu cîndva să taci către mine, și să mă asemăn celor ce se pogoară în groapă.

S-a zis Psalmul acesta de David cînd era gonit de Saul și se vrăjmașea de cei ce păreau că-i sînt prieteni, dar îl vesteau și se ispiteau a-l face

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

arătat lui Saul. Unul ca acesta era Doeg Idumeul, alții erau Zifeii⁸⁴, și alții afară de aceștia mulți. Și acest Psalm, ca și cei mai dinainte, se potrivește la tot cel ce cade întru primejdii, că îi este acelaia cu puțință să rabde, asemenea Fericitului David, și să se roage lui Dumnezeu și să dobândească de acolo purtarea de grijă.

Iar pe acest „voi striga”, nu l-a pus în loc de „glas”, ci în loc de „rugăciune osîrduitoare”. „Să nu taci către mine” s-a luat din metafora celor ce sînt rugați de oarecari, și nimic nu voiesc a le răspunde. Și zice: Dacă vei tăcea către mine și dacă mă vei goli de ajutorul Tău, îndată voi fi dat la moarte – că pe aceasta a numit-o „groapă”, fiindcă mormîntul se sapă asemenea gropii.

2 Auzi, Doamne, glasul rugăciunii mele, cînd mă rog către Tine, cînd ridic mîinile mele către Biserica cea sfîntă a Ta!

Nu se zidise Biserica încă, ci „Biserică” numește Cortul, întru care se ruga fiind departe cu trupul și trimitîndu-și acolo mintea. Așa și Fericitul Daniil: rugîndu-se în Babilon, el deschidea ferestrele casei, care erau întoarse către Ierusalim, nu pentru că ar fi crezut că acolo Se scrie împrejur și Se cuprinde Dumnezeu, ci învățîndu-se că acolo s-a făcut dumnezeiasca arătare.

3 Să nu mă tragi pe mine cu cei păcătoși și cu cei ce lucrează nedreptate să nu mă pierzi, cu cei ce grăiesc pace către vecinul lor, iar cele rele – în inimile lor.

Fericitul David se roagă a nu avea nici o împărtășire cu fățarnicii. Urți și greșoși zice că sînt cei ce unele grăiesc, și altele se sfătuiesc. Pentru care le dorește să culeagă rodul răutății potrivit meșteșugirilor lor, că zice:

4 Dă-le lor, Doamne, după lucrurile lor și după răutatea meșteșugirilor lor! Și după lucrurile mîinilor lor dă-le lor, răsplătește-le răsplătirea lor!

Dar să nu socotească nimeni că dreptul blestemă pe vrăjmași. Cele zise nu sînt de blestem, ci de dreaptă hotărîre, că zice: „Răsplătește-le lor răsplătirea lor”, adică: Să cadă întru ale lor vrăjmășii și bîntuieli, pe care le cos unii asupra altora. Aceasta o zice și întru al șaptelea Psalm: „Întoarce-se-va durerea lui la capul lui, și pe creștetul lui nedreptatea lui se va pogorî.” Apoi, ne învață pricina pedepsei:

5 Că n-au înțeles lucrurile Domnului și lucrurile mîinilor Lui.

Iar pe acestea le-au făcut – zice – nevoind a învăța nici cuvînt, nici lucru dumnezeiesc. Pentru aceea:

Surpa-vei pe dînșii, și nu-i vei zidi pe ei.

La zidirile rele este folositoare surparea. Și de aici este arătat că a zis cu proorocie cele de mai-nainte, nu blestemîndu-i pe dînșii, ci mai-nainte

⁸⁴ locuitorii ținutului Zif

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

vestindu-le cele ce aveau să fie, căci nu a zis: „surpă-i”, ci: „Surpa-vei, și nu îi vei zidi.” Apoi, dobândind iar dumnezeiasca descoperire și văzînd de departe ajutorul ce avea să fie, a pornit limba spre cîntare de laudă:

6 Bine este cuvîntat Domnul, că a auzit glasul cererii mele.

7 Domnul este ajutorul meu și sprijinitorul meu.

Și, arătînd pricina ajutorului celui grabnic, a adăugat:

Că spre Domnul a nădărduit inima mea, și m-am ajutat și a înflorit trupul meu.

Nădejdea către Dînsul s-a făcut mie pricinuitoare de această purtare de grijă, izbăvindu-mă de reaua pătimire a fugii. Și am înfrunzit și am luat sănătatea pricinuită de inima bună.

Și din voia mea mă voi mărturisi Lui.

În loc de: Nu de silă, ci de bună voie îi voi face Lui lauda. Așa zice și aiurea: „De bună voie voi jertfi Ție.” Și iarăși: „Cele de bună voie ale gurii mele bine le voiește Domnul”.

8 Domnul este întărire norodului Său și sprijinitor mîntuirilor unsului Său este.

Și Îl cînt pe El ca pe un Stăpîn bun, Care și împăratului, și norodului cu iubire de cinste îi dă tărie, putere și mîntuire. Că „uns” pe sine se numește, ca pe un împărat, acest nume (adică „uns”) fiind de obște și Împăraților, și Proorocilor și Preoților.

9 Mîntuiește norodul Tău, și blagoslovește moștenirea Ta, și-i paște pe dînșii și-i ridică pe dînșii pînă în veac.

Deci – zice – împărtășește norodul Tău de această blagoslovenie și mîntuire, îndreptîndu-l, și păscîndu-l și arătîndu-l mai înalt decît vrăjmașii. Și îi este convenită împăratului rugăciunea pentru norod. Vrednic de laudă este încă și acest lucru al marelui David, că aducea lui Dumnezeu rugăciune pentru dînșii, fiind gonit de norod, care bătea război asupra lui împreună cu Saul. Că mai-nainte vedea schimbarea lor și nu căuta la nedreptatea ce îi făceau, ci la supunerea ce va să fie.

TÎLCUIREA PSALMULUI 28

Psalmul lui David, pentru scoaterea Cortului.

Nici această deasupra-scriere nu am aflat-o în cartea izvodului ce se numește *Al șaselea* din *Exapla*, fără numai întru oarecari pre-scrieri, adică izvoade. Pornindu-se de aici, unii din scriitori au socotit că Fericitul David a zis Psalmul acesta cînd a întors Chivotul. Dar graiurile Psalmului n-au nici o înțelegere ca aceasta, ci altele mai-nainte vestește el. Și are încă

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

îndoită proorocie: una care se potrivește Împăratului Iezechia, iar alta Împăratului nostru al tuturor, Care – pierzînd înșelăciunea idolilor – a luminat lumea cu razele cunoștinței de Dumnezeu. Voi zice în scurt proorocia pentru Iezechia, iar pe a noastră prin mai multe cuvinte, ca pe ceea ce ni se cuvine mai mult. Biruindu-i pe Asirieni și bucurîndu-se de prea-slăvita biruință, minunatul Iezechia poruncește norodului să răsplătească lui Dumnezeu cu jertfe, să-l aducă Lui cîntări și slavoslovii și să săvîrșească în curtea Lui cea sfîntă slujba legiuită. (Fiindcă Biserica era neumblată celor mulți și numai preoților le era îngăduită intrarea acolo). Apoi, ne învață pricina acestora, arătînd rana trimisă de Dumnezeu asupra Asirienilor, pomenind „glas” și strigare. Și numește cu închipuire mulțimea vrăjmașilor: „mulțime de ape”, apoi: „cedri”, arătînd de aici înălțimea și desimea lor. Și zice că acestea s-au zdrobit, iar norodul cel iubit s-a asemuit cu „fiul inorogilor”, ca cel ce se închină cu adevărat lui Dumnezeu și care prin Acesta a pierdut multe zeci de mii din vrăjmașii ce veniseră asupra-i, și ca pe niște paie i-a rupt, și i-a risipit și a clătinat tabăra cea pustie de Dumnezeu. Locul ce se asemana dumbrăvii, pentru desimea războinicilor, l-a golit de cei ce tăbăriseră acolo, iar pe noi, cei ce am primit frica cerbilor, ne-a făcut a rămîne și a nu fugi. Deci pentru aceasta este cu cale a ne aduna împreună toți în Biserică și a aduce Lui răsplătirile laudelor. Apoi, slobozindu-ne de aceștia, va face să se ridice iarăși zidirile stricate de vrăjmași și să fie locuite. Căci pe toate le vom isprăvi cu lesnire, avîndu-L pe Împăratul cel veșnic, Care ne-a dat stăpînirea și ne-a dăruit pacea.

Așadar, tîlcuirea a arătat că Psalmul s-a zis pentru Fericitul Iezechia. Dar – de vreme ce *Legea Veche* este închipuire a *Celei Noi* – vino să arătăm asemănarea, alăturînd trupul lîngă umbră: acolo – împărat binecredincios, aici – Hristos, dascălul buneicredinței; acolo – norod plecat și supus aceluia, iar aici – norod mîntuit de Acesta; acolo – războiul și pieirea Asirienilor, iar aici – ridicarea asupra a dracilor și surparea lor.

Deci darul Duhului poruncește Sfințiților Apostoli să propovăduiască neamurilor mîntuirea și să-i aducă lui Dumnezeu pe cei ce se vor pleca. Pentru că „fii ai lui Dumnezeu” îi cheamă pe Apostoli, care au fost ca niște frați ai lui Hristos, căci zice: „Spuneți fraților Mei că voi merge mai înainte de voi în Galileea”; iar „fii ai berbecilor” sînt credincioșii din neamuri, fiindcă au odrăslit cu adevărat din părinți necuvîntători și dobitocești.

Aduceți Domnului, fii ai lui Dumnezeu, aduceți Domnului pe fiii berbecilor!

2 Aduceți Domnului slavă și cinste, aduceți Domnului slavă numelui Lui, închinați-vă Domnului în curtea cea sfîntă a Lui.

Zice: Voi, care v-ați chemat „fii ai lui Dumnezeu” și căroră vi s-a încredințat dumnezeiasca propovăduire, treceți și duceți-o pe aceasta pretutindeni, cu toată sîrguința, și arătați-i cuvîntători pe cei hrăniți și crescuți întru necuvîntare și aduceți-i lui Dumnezeu întii pe aceștia. Apoi,

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

prin ei, aduceți cinstea și lauda întru dumnezeieștile case, cinstindu-L pe Făcătorul de bine. Cuvîntul se aseamănă cu cele zise de Mîntuitorul către Sfinții Apostoli: „Mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-i pe dînșii în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh.” Pentru că și Psalmul acesta, după cele zise, îndată a pomenit sfințitele ape:

3 Glasul Domnului peste ape, Dumnezeuul slavei a tunat,

Cuvîntul mai-nainte vestește glasul pogorît din cer la rîul Iordanului: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit.” Și i-a zis „tunet” fiindcă a alergat în toată lumea, prin *Sfințitele Evanghelii*. Tot așa, „fii ai tunetului” s-a numit perechea aceea a Apostolilor, pentru glasul mai presus de fire și dumnezeiesc al cuvîntării de Dumnezeu.

Domnul – peste ape multe.

Că nu numai Iordanul a primit darul acela, ci Taina Botezului se săvîrșește în tot pămîntul și marea, chemarea dumnezeiască sfințind firea apelor. De aici, mai-nainte vestește puterea dăruită Apostolilor:

4 Glasul Domnului întru tărie, glasul Domnului întru mare cuviință.

Istoria *Faptelor*, împreună-glăsuitoare cu acestea, ne învață și ea că Stăpînul Hristos, înălțîndu-Se, le-a poruncit Sfinților Săi Ucenici, zicînd: „Rămîneți în cetatea aceasta pînă ce vă veți îmbrăca cu putere din înălțime.” Și după zece zile, în praznicul Pentecostiei, s-a făcut glas din cer, „ca de o suflare ce se poartă repede, și a umplut casa unde erau ei șezînd, și li s-a arătat între dînșii împărțindu-se limbi ca de foc, și au șezut pe fiecare dintre ei”. Iar „glas”, numește darul Duhului, care i-a umplut de vîrtute și putere pe Apostoli și i-a arătat slăviți pe cei proști⁸⁵. Apoi, arată ce fel de lucruri s-au făcut cu puterea glasului acestuia:

5 Glasul Domnului, cel ce zdrobește cedri, și va zdrobi Domnul cedrii Libanului.

Prin cuvintele acestea însemnează surparea și pierzarea idolilor. Că – de vreme ce capiștile idolilor erau înalte și nici un rod nu le dădeau celor ce le cinsteau – le-a asemănat pe acestea cu cedrii Libanului, care sînt înalți, dar nu au fire să aducă vreun rod de mîncare.

6 Și-i va zdrumica pe dînșii ca pe vițelul Libanului,

„Liban” numește de multe ori Ierusalimul, zicînd: „Deschide-ți, Libane, ușile tale, și să mănînce focul cedrii tăi!” Iar „vițel al Libanului” este cel făcut de dînșii în Horib, că zice: „Au făcut vițel în Horib și s-au închinat celui scobit.” Iar puitorul de lege Moisi l-a zdrobit și l-a zdrumicat pe acela. Deci zice: Asemenea acelaia îi va zdrumica și îi va face deșerți pe toți idoli lumii.

și cel iubit – ca fiul inorogilor.

⁸⁵ „Proști” – aici: „simpli”, „smeriți”.

Iar norodul ce a crezut, și pentru aceasta se numește „iubit”, va fi nebiruit și neînvins, fiindcă s-a izbăvit de înșelăciunea multei dumnezeiri și cinstește o singură Dumnezeire.

7 Glasul Domnului, al Celui ce taie para focului.

Că Sfinții Apostoli, primind darul Preasfântului Duh în chipul focului, se luminau și nu se ardeau. Încă și întru viața ce va să fie, îndoita lucrare a focului, împărțindu-se, va lumina pe nevoitorii faptei bune, dar va arde pe îndrăgitorii răutății. Pentru aceasta, munca celor fără de lege se cheamă și „foc”, dar și „întuneric”, fiindcă lucrarea luminătoare nu se arată acolo.

8 Glasul Domnului, al Celui ce clatină pustia. Și va clătina Domnul pustia Kaddisului.

Simmah nu a zis: „al Celui ce clătește”, ci: „al Celui ce naște”, iar Achila: „al Celui ce chinuiește”. Și Isaia mai-nainte grăiește pentru pustia aceasta, zicînd: „Veselește-te, pustie însetată, veselească-se pustia și ca și crinul înflorească.” Iar „pustie” numește neamurile, fiindcă de demult se făcuseră pustii de Dumnezeu. Acestea a zis dumnezeiescul Isaia că „vor înflori”, iar Fericitul David că „se vor chinui și vor naște”. Una ca aceasta se află și în altă parte la Isaia: „Veselește-te, steapo, ceea ce nu naști, rupe și strigă, ceea ce nu chinuiai! Căci mai mulți sînt fiii celei pustii, decît ai aceleia ce are bărbat.” Clătînd Stăpînul pustia (și clătirea însemnează arătarea lui Dumnezeu), o va face să nască mîntuirea, după proorocia care zice: „Pentru frica Ta, Doamne, în pîntece am luat, și am chinuit și am născut Duhul mîntuirii Tale, pe care L-ai făcut pe pămînt.” Pentru aceasta o și numește pe dînsa „kaddis”, adică „sfîntă”, în evreiește.

9 Glasul Domnului, al Celui ce naște cerbii și descoperă dumbrăvile.

Firea cerbilor este să nu bage în seamă fiarele tîrtoare, și Stăpînul a dat această stăpînire și Preasfinților Apostoli, că zice: „Iată, am dat vouă stăpînire să călcați peste șerpi, și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului.” Întărîndu-se prin cuvîntul acesta, ei i-au izgonit pe dracii amăgitori ai lumii și au dat în vileag neputința idolilor. Aceasta a vestit mai-nainte proorocul cuvînt: „Glasul Domnului, al Celui ce naște cerbii și va descoperi dumbrăvile”, arătînd lucrul cel prea-slăvit: prin cerbi a împuns mulțimea fiarelor celor de multe feluri, prin necărturari a vădit nerodirea filosofilor și prin pescari a pierdut tirania diavolului. Iar „dumbrăvi” a numit capiștile idolilor, ca cele ce sînt cu totul neroditoare. Așa sînt stejărișele, ori dumbrăvile, pe care prea-bunii lucrători ai pămîntului obișnuiesc a le tăia, golind și curățînd pămîntul cuprins și ținut de dînsule, pe care răsădesc pomi roditori și seamănă semințele de mîncare. Așa au făcut și lucrătorii de pămînt ai lumii: smulgînd din rădăcină capiștile idolilor, au răsădit în locul lor dumnezeieștile biserici. Pentru aceasta:

În Biserica Lui, fiecare grăiește mărire.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Deșteptându-se spre cîntare de laudă de această mare și prea-slăvită lucrare a Lui.

10 Domnul potopul va locui și va șede Domnul Împărat în veac.

Că va zidi și va înnoi lumea, ce s-a potopit în rîul fărădelegii. Pentru aceea zice și Fericitul Pavel: „De este întru Hristos vreo zidire nouă...”, și celelalte. Și zice apoi: Făcînd acest lucru, nu va lăsa de aici înainte să ia loc păgînatatea, ci va împărăți în veac.

11 Domnul tărie norodului Său va da, Domnul va blagoslovi pe norodul Său în pace.

Prin acestea, mai-nainte a vestit ridicările asupra ale necredincioșilor, biruința Mucenicilor purtători de biruință și pacea care se va da Bisericii. „Domnul tărie norodului Său va da” în vremea războiului „și va blagoslovi pe norodul Său în pace”, după ce va risipi războiul cel lung.

TÎLCUIREA PSALMULUI 29

Psalmul cîntării înnoirii casei. Întru sfîrșit, lui David.

Nici Fericitul David n-a zidit dumnezeiasca Biserică, nici celui ce a zidit-o nu i se potrivesc graiurile Psalmului acesta. Deci „înnoire a casei” numește înnoirea firii omenești, pe care a săvîrșit-o Stăpînul Hristos, primind pentru noi moartea, și moartea pierzînd-o și dăruind nouă nădejdiile învierii.

Psalmul acesta s-a zis și pentru Fericitul Iezechia. Căci, după uciderea Asirienilor și după izbăvirea de boală, a săvîrșit praznic preamare, mulțumindu-i lui Dumnezeu că le-a dăruit mîntuire și a slobozit Sfînta Biserică de urgia vrăjmașilor. Deci, fiindcă cele săvîrșite se asemănau praznicului înnoirii, după cuviință a primit și deasupra-scrierea aceasta. Se cuvine a ști însă că Psalmul se potrivește Iezechiei după închipuire, iar la toată firea oamenilor – după însuși adevărul. Căci – precum acela a primit hotărîrea morții (cum ne-a învățat *Istoria Paralipomenilor*) și a dobîndit viața prin dumnezeiescul dar – așa și strămoșul Adam – nădăjduind că va fi Dumnezeu și ridicîndu-se cu gîndul împotriva Celui ce l-a făcut – s-a dat morții, dobîndind apoi învierea, prin dumnezeiasca iubire de oameni.

Înălța-Te-voi, Doamne, că m-ai primit și n-ai veselit pe vrăjmașii mei asupra mea.

Că, luînd pîrga noastră, printr-înșa Stăpînul a învrednicit de mîntuire toată firea și n-a lăsat-o a se face bucurie vrăjmașilor și neprietenilor.

2 Doamne Dumnezeul meu, strigat-am către Tine, și m-ai vindecat.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

3 Doamne, scos-ai din iad sufletul meu, mîntuitu-m-ai de cei ce se pogoară în groapă.

Firea omenească o auzim povestind acestea. Dar, după înțelegerea cea proastă și lesnicioasă, acel „strigat-am către Tine, și m-ai vindecat” se potrivește lezechiei, iar firii omenești încă nu. Că ea n-a rugat pe Dumnezeu, nici n-a căutat slobozenia din stricăciune, ci, văzînd moartea, se tînguia și se jeluia, neașteptînd învierea. Deci, în loc de rugăciune, a pus lacrimile și tînguirile pentru cei ce boleau și se săvîrșeau, arătînd negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu, Căruia, deși nechemat și numai văzînd plîngerile, l s-a făcut milă și a dezlegat moartea. Că și aici a numit moartea „groapă”.

4 Cîntați Domnului, cei cuvioși ai Lui, și vă mărturisiți pomenirii sfințeniei Lui!

5 Că urgie este întru mînia Lui și viață în voia Lui.

După cuviință le împarte celor cuvioși lauda și mărturisirea darului. Căci – de vreme ce darul învierii se dă tuturor oamenilor, dar nu toți sînt vrednici de el – cu potrivire îi afierosește cîntărilor pe cei vrednici. Și preabună foarte face cealaltă despărțire, căci urgia o alătură mîniei („urgie” numind pedepsirea), iar viața – voirii. Că Dumnezeu o voiește mai vîrtos pe aceasta, nu pe cealaltă, pe care noi o tragem asupra-ne. Căci Dumnezeu – zice – n-a făcut moartea, nici nu Se veselește de pierzarea celor vii, ci pe toate le-a zidit spre ființă și facerile lumii sînt mîntuitoare. Îl auzim încă și pe Dînsul, grăind prin lezechil Proorocul: „Au doară cu voire voi voi moartea păcătosului, pe cît să se întoarcă și să trăiască?”

6 Seara se va sălășlui plîngere, și dimineața bucurie.

Așa s-a întîmplat și în vremea lezechiei, și în vremea mîntuirii de obște. Căci Asirienii, îngrozindu-i și pornind cetatea spre plîngere, noaptea au primit ei rana, și aceia pe care i-au silit a lăcrima s-au umplut de inimă bună dimineața. Iar dumnezeiescul Isaia, aducîndu-i lezechiei hotărîrea morții seara, iarăși a doua zi dimineața i-a adus vestirile vieții. Tot așa s-a făcut și la mîntuirea de obște: tînguindu-se Sfințiții Apostoli și împreună cu dînșii cei ce crezuseră pentru Patima Domnului, dimineața au venit femeile aducînd veselia învierii.

7 Iar eu am zis întru îndestularea mea: Nu mă voi clătina în veac!

Așa a nădărdit și Adam, petrecînd în Rai mai-nainte de înșelăciune, și lezechia, după ce a biruit pe Asirian. *Cartea Paralipomenilor* ne învață acest lucru arătat, zicînd că „s-a înălțat inima Împăratului lezechia”.

8 Doamne, întru voia Ta ai dat frumuseții mele putere. Și Ți-ai întors fața Ta, și m-am tulburat.

De asemenea, și acestea se potrivesc atît lezechiei, cît și întregii firii omenești. Pentru că acela a dobîndit dumnezeiasca purtare de grijă

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

pentru fapta bună și i-a stăpînit pe Asirieni, iar apoi, golindu-se de dumnezeiescul dar, a căzut în boală și a primit temerea sfîrșitului. Și Adam era împodobit în Rai cu frumusețea faptei bune și era deasupra stricăciunii, dar, după ce s-a golit de dumnezeiasca Pronie pentru călcarea de poruncă, a pătimit furtuna vieții. Simmah a pus acest cuvînt foarte arătat: „Doamne, întru bunăvoința Ta ai dat strămoșului meu stăpînire”, încît de aici se vede că pe acestea le grăiește ipostasul firii omenești către Stăpînul Hristos, Care i-a dăruit ei darul cel mare al vieții.

9 Către Tine, Doamne, voi striga și către Dumnezeuul meu mă voi ruga. Ce folos este întru sîngele meu, cînd mă pogor eu întru stricăciune? Au doară se va mărturisi Ție țărîna, sau va vesti adevărul Tău?

Și Fericitul Iezechia a rostit cuvintele acestea, după cum ne învață *A patra istorie a Împăraților* și proorocia prea-dumnezeiescului Isaia. Încă și firea omenească – nu toată, ci prin Sfinți – a strigat către Dumnezeu, zicînd la fel: Drept este a Te lăuda pe Tine, Făcătorul, și a răsplăti Ție pentru darurile Tale cu cuvinte mulțumitoare și binecunoscătoare. Acesta este lucrul osebit al celor vii, căci cum ar putea să cînte ale Tale faceri de bine cei ce se risipesc în țărîna și în praf și au pierdut lucrarea trupească?

10 Auzit-a Domnul, și m-a miluit, Domnul s-a făcut ajutorul meu.

11 Întors-ai plîngerea mea întru bucurie mie, rupt-ai sacul meu și m-ai încins cu veselie.

12 Ca să-Ți cînte Ție mărirea mea, nu mă voi umili.

Iezechia a adus lui Dumnezeu rugăciunea asupra Asirienilor îmbrăcîndu-se cu sac. Tot așa, înainte de întruparea Mîntuitorului, firea omenească se îmbrăcase și ea cu chip de plîngere. Iar cei fără de minte, jelindu-se pentru morți și șezînd pe sac, nu voiesc nici acum a auzi prooroceștile graiuri, care strigă prea-arătat: „Rupt-ai sacul meu, și m-ai încins cu veselie și întors-ai plîngerea mea întru bucurie mie.” Că – precum Iezechia, primind făgăduința celor cincisprezece ani, s-a umplut de multă veselie – drept este ca și noi, primind nădejdea învierii, să nu plîngem pe cei ce s-au săvîrșit, ci să o așteptăm pe aceea cu inimă bună. Iar pe acest „ca să-Ți cînte Ție mărirea mea, nu mă voi umili”, Simmah l-a tălmăcit așa: „ca să Te cînte pe Tine, mărirea mea nu va tăcea”, în loc de: Cei ce au dobîndit atît de mare mărire se cuvine să nu tacă, ci să Te cînte și să Te laude pentru facerea de bine. Și, pentru că umilința pricinuieste tăcere, Cei Șaptezeci au pus „umilință” în loc de „tăcere”. Iezechia a dobîndit mărirea, atîtea zeci de mii primind pentru dînsul rana trimisă de Dumnezeu, și încă și soarele întorcîndu-se înapoi. Iar noi avem pricină de mai multă bună laudă, primind de la Dumnezeuul tuturor atît de mare dragoste părintească: fiindcă „așa de mult a iubit Dumnezeu

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

lumea, încât L-a dat pe Fiul Său cel Unul Născut, ca tot cel ce crede întru Dînsul să nu piară, ci să aibă viață veșnică.”

Doamne Dumnezeul meu, în veac mă voi mărturisi Ție.

Că nu numai în viața de acum, ci și după înviere Îți voi aduce neîncetat laude, povestind darurile Tale cele mai presus de fire și negrăite.

TÎLCUIREA PSALMULUI 30

Întru sfîrșit, Psalmul lui David, de uimire.

Această zicere, „uimire”, nu am aflat-o nici la *Evreu*⁸⁶, nici la ceilalți tîlmăcitori, ci numai întru unele din pre-scrieri, adică izvoade. Iar mie mi se pare că însemnează cele pentru Urie, căci zice: „Iar eu am zis întru uimirea mea: Lepădat sînt de la fața ochilor Tăi”, adică: După ce am păcătuit, am socotit că m-am lipsit de a Ta purtare de grijă. Se pare că Psalmul s-a zis de Fericitul David în vremea cînd se gonea de Avesalom. Iar tîlcuirea graiurilor ne învață acest lucru mai descoperit.

Spre Tine, Doamne, am nădăjduit, să nu mă rușinezi în veac!

Zice: Păcatul m-a înfășurat cu rușine multă și Te rog ca aceasta să nu rămînă multă vreme întru mine, pentru nădejdea ce o am spre Tine.

Întru dreptatea Ta, izbăvește-mă și mă scoate!

Să nu cauți – zice – la păcatul meu, ci la fărădelegea celor ce mă gonesc. Și, folosind dreapta Ta hotărîre, să mă izbăvești de primejdiile ce sînt puse asupra-mi.

2 Pleacă spre mine urechea Ta, grăbește de mă scoate!

Auzind rugăciunea mea, dă-mi grabnic ajutorul!

Fii mie Dumnezeu scutitor și casă de scăpare, ca să mă mîntuiești!

3 Că întărirea mea și scăparea mea ești Tu,

Pe acestea le-a zis și întru al șaptesprezecelea Psalm, arătînd felurita purtare de grijă a lui Dumnezeu. Iar Achila și Simmah au tîlmăcit „întărirea mea” prin: „piatra mea”. Și se pare că aici proorocescul cuvînt împreună-glăsuiește cu cel evanghelic, arătînd pe omul cel înțelept ce și-a zidit casa pe piatră, pe care, fiind întărită, nu a vătămat-o nici năvălirea și izbirea vînturilor, nici a ploilor și a rîurilor.

și pentru numele Tău mă vei povățui și mă vei hrăni.

Pe acest „mă vei hrăni”, Simmah l-a pus: „mă vei griji”. Și zice: Mă vei învrednici de purtarea de grijă cea în multe feluri, pentru numele Tău spre

⁸⁶ Versiune evreiască a *Vechiului Testament*, care nu a putut fi identificată de cercetătorii scrierilor Fericitului Teodorit.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

care am nădăjduit. Și prin toate graiurile care se tâlcuiesc învățăm smerenia cugetului lui, că nu a cerut să dobândească dumnezeiescul ajutor pentru a sa faptă bună, ci pentru numele lui Dumnezeu, pentru dreptatea lui Dumnezeu și pentru nădejdea întru Dînsul.

4 Scoate-mă-vei din cursa aceasta pe care o au ascuns mie, că Tu ești scutitorul meu, Doamne!

Prin acestea a arătat sfatul lui Ahitofel pornit asupra lui, după cum am zis mai-nainte.

5 În mâinile Tale voi pune duhul meu, izbăvitu-m-ai, Doamne Dumnezeul adevărului!

Căzînd de multe ori în primejdii, m-am slobozit de acestea prin ajutorul Tău, de aceea arunc al meu suflet spre a Ta purtare de grijă. Că „mîini” numește aici iarăși purtarea de grijă.

6 Urît-ai pe toți cei ce păzesc deșertăciunile în zadar,

Că aceia – zice – nu au nădăjduit întru Tine, ci au cugetat ale lor gînduri deșarte, și Te-ai obișnuit a Te întoarce cu totul de la unii ca aceștia.

iar eu spre Domnul am nădăjduit.

7 Bucura-mă-voi și mă voi veseli de mila Ta,

Fiind în primejdii, chem ajutorul Tău, și – dobîndindu-l pentru iubirea Ta de oameni – socotesc pricina bunătăților:

că ai căutat spre smerenia mea, mîntuit-ai din nevoi sufletul meu.

8 Și nu m-ai închis în mâinile vrăjmașilor, pus-ai în loc desfătat picioarele mele.

Și nu am greșit avînd de-a pururea gîndurile acestea, că – de multe ori căzînd întru pîndirile și bîntuierile vrăjmașilor și în lăuntru lațurilor întinse mie împrejur – am scăpat de vînători. Că aceasta a zis-o „nu m-ai închis pe mine în mâinile vrăjmașului”. Și istoria ne învață că, fiind prins de Saul de multe ori și încă și închis în peșteră, a scăpat din mâinile aceluia. Iar altă dată s-a izbăvit de Gateeni, prefăcîndu-se nebun.

9 Miluiește-mă, Doamne, că mă necăjesc, tulburatu-s-a întru mînie ochiul meu, sufletul meu și pîntecele meu.

Simmah a zis acest cuvînt așa: „Tulburatu-s-a pentru întăritare ochiul meu.” Căci zice: Întăritîndu-Te pe Tine cu păcatul, totdeauna sînt silit a lăcrima, și sufletul meu este plin de furtună și de gîlceavă. Iar „pîntece” a numit aici cămara gîndurilor, că gîndurile se tulbură, nu pîntecele.

10 Că s-a stins întru durere viața mea și anii mei – întru suspinuri.

Toată viața mea – zice – mi-am cheltuit-o întru chinuri și lacrimi.

Slăbit-a întru sărăcie vîrtutea mea și oasele mele s-au tulburat.

Adică: Lipsa celor de nevoie a topit de tot trupul meu. Această lipsă o

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

pomenește și istoria, zicînd: „Șobi, fiul lui Nahaș Amoniteanul, și Varzilai Galaaditeanul au adus lui David și norodului ce se găsea cu dînsul grîu, orz și făină, bob, linte și altele oarecare, zicînd că a flămînzit norodul și a slăbănogit, însetînd în pustie.”

11 La toți vrăjmașii mei m-am făcut ocară, și vecinilor mei foarte, și frică cunoscuților mei.

Zice: Vrăjmașii mei – întru inimă bună, iar eu sînt cu totul de rîs, bucurie celor de prin prejururi, și celor cunoscuți – frică. Învățîndu-ne aceasta, a adăugat mai descoperit:

Cei ce mă vedeau afară au fugit de la mine,

Că se temeau să se întîlnească cu mine, ca să nu cadă și ei în mîinile vrăjmașilor mei.

12 uitat am fost ca un mort de la inimă, făcutu-m-am ca un vas pierdut.

Zice: S-au deznădăjduit de mine toți, ca de un vas pierdut și ca de un mort ce locuiește în mormînt. „Din necinstea vasului a arătat covîrșirea uitării, că zice: Precum acela – pierzîndu-se degrab din pomenirea celor ce l-au pierdut – se izgonește pentru prostime, așa sînt socotit și eu la dînșii, ca și cum n-aș fi nimic, nici am fost cîndva vrednic de vreun cuvînt.”

13 Că am auzit ocară multora din cei ce locuiesc prin prejur.

Și nu le spun pe acestea socotindu-le și bănuindu-le, ci primind ocările cu urechile mele. Aici însemnează și ocările lui Semei⁸⁷.

Cînd s-au adunat ei împreună asupra mea, ca să ia sufletul meu s-au sfătuit.

14 Iar eu spre Tine, Doamne, am nădăjduit. Zis-am: Tu ești Dumnezeul meu,

15 în mîinile Tale – sorții mei.

Că aceia, adunîndu-se, măiestresc moartea mea, iar eu pe Tine Te știu Dumnezeu și ocîrmuitor. Că aceasta zice „în mîinile Tale – sorții mei”; ori, după ceilalți: „în mîinile Tale – vremile mele”, în loc de: Tu împarți fiecăruia cu sorți după cum voiești, și mîhniri și veselii, și le prefaci pe acestea iarăși după cum Ți se pare Ție. Pentru că „vremi”, ori „sorți”, numește schimbările lucrurilor: bogăția și sărăcia, robia și stăpînirea, pacea și războiul și celelalte asemenea.

Izbăvește-mă din mîna vrăjmașilor mei și de cei ce mă gonesc!

Apoi, arată chipul izbăvirii:

16 Arată fața Ta peste robul Tău, mîntuiește-mă pentru mila Ta!

⁸⁷ Un netrebnic, vezi *Cartea a doua a Împăraților*, capitolul 16.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Pentru că, făcîndu-se mie arătarea Ta, toate cele de mîhnire îndată se vor dezlega și se vor risipi.

17 Doamne, să nu mă rușinez că Te-am chemat pe Tine, să se rușineze necredincioșii și să se pogoare în iad!

Și de aici ne învățăm că păcatul are multă deosebire de păgînatate. Pentru aceea se roagă și marele David să se izbăvească de rușinea păcatului, iar cei ce viețuiesc întru păgînatate să fie trimiși cu rușine la moarte.

18 Mute să se facă buzele cele viclene, care grăiesc asupra dreptului fărădelege, cu mîndrie și cu defăimare!

Aici mai-nainte grăiește moartea lui Ahitofel, care, fiind prieten și sfetnic al lui David, și-a arătat vicleșugul cel vechi și și-a pornit limba asupra celui ce cu nimic nu-l nedreptățise. Și după cuviință a numit „mîndrie” și „defăimare” sfatul aceluia, căci l-a ridicat pe copil asupra tatălui său spre junghiere.

19 Cum este de multă mulțimea bunătății Tale, Doamne, pe care o ai ascuns celor ce se tem de Tine!

Iarăși l-a pus pe acest „cum” nu asemănător, ci întinzător, adică „cît”. Pentru aceea, Achila și Simmah au tălmăcit: „Ce multă este bunătatea Ta! – pe care ai ascuns-o învistierită celor ce se tem de Tine.” Și graiul are această înțelegere: Tu, Stăpîne, ascunzi plățile și darurile de cei ce se tem de Tine, multe fiind acestea, mari și minunate, și îi lași a se lupta cu sudorile, cu ostenele și ticăloșiile. Dar uneori le și descoperi darurile, făcîndu-i îndrăzneți pe nevoitori. Că a adăugat acest lucru:

Făcut-ai purtare de grijă celor ce nădăduiesc spre Tine înaintea fiilor oamenilor.

Apoi, povestește cu de-amănuntul purtarea de grijă făcută lor:

20 Ascunde-vei pe dînșii întru ascunsul feței Tale de tulburarea oamenilor. Acoperi-vei pe ei în cort de împotriva-grăire a limbilor.

Zice: Destulă este arătarea Ta – căci pe aceasta o numește „față” – ca să-i izbăvească pe dînșii de toată tulburarea și învăluirea omenească, și, prinși fiind în mijloc, să-i acopere ca întru oarecare cort și să-i facă nearătați. Această purtare de grijă a dobîndit-o și David cînd era gonit de Saul: fiind prins în mijlocul celor cumpliți, a dobîndit mîntuirea. Așa a scăpat și marele Elisei de Sirienii ce îl înconjurasera, presărînd negură peste ochii lor.⁸⁸ Și este cu putință a afla încă multe altele ca acestea întru dumnezeiasca *Scriptură*.

21 Bine este cuvîntat Domnul, că minunată a făcut mila Sa în cetatea îngrădirii.

⁸⁸ Vezi *Cartea a IV-a a Împăraților*, 6:18.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Iar Simmah a zis acest stih așa: „Bine este cuvîntat Domnul, Cel ce a făcut slăvită mila Sa mie, ca într-o cetate îngrădită de jur-împrejur.” Și zice: Așa m-a înconjurat cu a Sa iubire de oameni, ca pe o cetate pe care locuitorii o împrejmuiesc cu ogradă tare.

22 Iar eu am zis întru uimirea mea: Lepădat m-am făcut de la fața ochilor Tăi! Pentru aceasta ai auzit glasul cererii mele cînd am strigat către Tine.

Iar eu – zice – socoteam că m-am făcut departe de grija Ta după ce am căzut în păcat; dar, rugîndu-mă și auzind Tu cuvintele mele cele smerite, nu m-ai trecut cu vederea. Și după cuviință a numit păcatul „uimire”, pentru că, pe calea dreptății călătorind, a ieșit dintru aceea, s-a abătut, s-a poticnit și a căzut între tîlharii mîncători de cruziciuni. Și însuși acest lucru arată fapta bună a lui David, căci nu era obișnuit cu păcatul, ci a pătimit alunecarea ieșind doar puțin dintru acea voie. De aici, preface cuvîntul întru sfătuire, din cele pentru sine arătînd dumnezeiasca iubire de oameni și purtare de grijă:

23 Iubiți pe Domnul, toți cuviosii Lui! – că adevărurile caută Domnul și răsplătește celor ce se mîndresc de prisos.

Zice: Se cuvine ca voi, toți cei ce voiți a călători pe calea dumnezeiască, să iubiți cu sîrguință pe Stăpînitorul tuturor, Care folosește adevărul ca pe un dreptar și îi muncește pe cei ce au nemăsurată trufie. Că n-a zis așa prost: „celor ce se mîndresc”, ci: „celor ce se mîndresc de prisos”. Destul este și acest cuvînt a arăta dumnezeiasca bunătate: că suferă pe cei ce cugetă oarecum mai înalt, iar pe cei îngîmfați și umflați de trufie cu nesăturare îi dă la pedepsele cele potrivite.

24 Îmbărbățați-vă și să se întărească inima voastră, toți cei ce nădăjduiți spre Domnul!

Deci: Știind acestea, cei ce străbateți viața de acum cu nădejdea cea dumnezeiască, întăriți sufletele voastre cu bărbăție și plecați-vă îndrumărilor Cîrmaciului. Această sfătuire ne este potrivită și nouă, celor ce avem mîngîierea prin nădejde.

TÎLCUIREA PSALMULUI 31

Psalmul înțelegerii lui David.

De aceeași înțelegere se ține și Psalmul de față, căci s-a zis tot după păcat, întru aceleași primejdii. De asemenea, mai-nainte văzînd cu ochi proorocești darul *Noului Așezămînt* și lăsarea păcatelor ce se dăruiește prin Preasfîntul Botez celor ce cred, Proorocul îi fericește pe

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

aceștia, fiindcă primesc fără ostenele izbăvirea de păcate. Și zice, începînd Psalmul:

Fericiți – aceia cărora s-au lăsat fărădelegile și ale cărora păcate s-au acoperit.

2 Fericit – bărbatul căruia nu-i va socoti Domnul păcatul și în gura căruia nu este vicleșug.

Zice: Tînguindu-mă, și cu lacrimi dese și multe pentru păcatul meu topîndu-mă și căzînd în multe primejdii pentru acesta, îi numesc vrednici de rîvnire și fericiți pe aceia care au primit lăsarea păcatelor prin iubirea de oameni a Stăpînului, fără nici o ticăloșie și osteneală. Că are pentru ei atît de multă iubire, încît nu numai că le lasă, ci le și acoperă păcatele, și nu rămîne nici urmă de ele.

3 Că am tăcut, învechitu-s-au oasele mele, strigînd eu toată ziua.

Cînd a făcut păcatul acela, n-a folosit îndată doctoriile pocăinței, ci abia după muștrarea lui Natan. Deci aceasta strigă aici: Pentru că n-am arătat Doctorului vătămarea îndată după ce am primit rana – ci am tăcut-o pe aceasta, ispitindu-mă a o ascunde – am îmbătrînit strigînd și muștrînd păcatul.

4 Că ziua și noaptea s-a îngreuiat peste mine mîna Ta.

Mă tînguesc însă și mă jelesc, îngreunîndu-mă cu pedepse și munci de multe feluri. Pentru că acest „s-a îngreuiat peste mine mîna Ta”, l-a zis din metafora celor ce bat cu mîna și stăruie multă vreme bătînd.

Întorsu-m-am spre chinuire cînd mi s-a înfipt mie ghimpele.

Zice: Nu este nedreaptă pedeapsirea Ta, ci foarte dreaptă, căci pricină a relelor îmi este păcatul, pe care l-am odrăslit în loc de struguri și de care mă împung totdeauna. Că „ghimpe” a numit păcatul, ca pe o odraslă netrebnică și ca pe cel ce are fire să împungă.

5 Păcatul mea am cunoscut și fărădelegea mea nu am acoperit-o. Zis-am: Mărturisii-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului! – și Tu ai lăsat păgînatatea păcatului meu.

Zice: Îndată după ce am păcătuit, am tăcut. Dar apoi m-am învinuit și m-am muștrat, noaptea și în fiecare zi. Și mari roade am secerat, căci din muștrare mi-ai dat lăsarea păcatelor. Se cuvine a însemna că nu a zis: „ai lăsat mie păcatul”, ci: „păgînatatea păcatului meu”, adică: Nu m-ai pedepsit după vrednicia fărădelegii, ci ai iertat covîșirea păcatului și ai pus asupra vindecarea cu măsurată pedeapsă. Aceasta ne învață și istoria: căci lui David, după ce a zis: „Am greșit Domnului”, Natan i-a răspuns: „Și Domnul a ridicat păcatul tău, nu vei muri”, însă l-a îngrozit că-i va umple casa de multe primejdii. Așa zice și aici: Tu ai lăsat păgînatatea păcatului meu, căci, îndrăznind eu a face acele fărădelegi, după *Lege* se cădea să fiu dat îndată la moarte.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Dar, din iubire de oameni, nu m-ai dat morții, ci m-ai vindecat cu pedepse măsurate.

6 Pentru aceasta, se va ruga către Tine tot cuviosul în vreme bine-cuvioasă,

„Vreme bine-cuvioasă” numește petrecerea *Noului Testament*, întru care, peste tot pământul și marea, credincioșii cinstesc pe Dumnezeu prin cântările de laudă ale lui David. Deci aici mai-nainte vestește acest lucru și zice Stăpînului: Nu numai eu singur Te rog pentru păcatul acesta, ci și toți cei ce au primit cunoștința de Dumnezeu prin toată lumea și vor aduce această rugăciune pentru mine. Fiindcă, grăind graiurile lui David, noi ni le însușim în oarecare chip, căci limba lui o luăm de a doua oară spre a lăuda pe Dumnezeu.

iar potop de ape multe către dînsul nu se va apropia.

Iar Simmah a tălmăcit acest stih: „Aflînd vreme, pentru aceasta tot cuviosul se va ruga, încît ape multe nu vor putea a se apropia către dînsul.” Și zice: Cel ce îți aduce rugăciune cu sîrguință va dobîndi purtarea de grijă – măcar de ar și cădea în multe feluri de primejdii, ce îl înconjură ca niște ape – ca să le biruiască pe acestea și să se ridice deasupra celor scîrbicioase.

7 Tu ești scăparea mea din necazul ce mă cuprinde, bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce m-au înconjurat!

După ce le-a zis pe acelea pentru păcat, se roagă să se izbăvească de relele aduse asupra-i pentru acesta, și dobîndește răspunsul, căci zice către el Domnul:

8 Înțelepți-te-voi și te voi îndrepta în calea aceasta întru care vei merge, întări-voi spre tine ochii Mei.

Zice: Pe tine – cel ce te-ai abătut, și ți-ai cunoscut rătăcirea – te voi întoarce iarăși către calea cea dreaptă, și voi pune întru tine cunoștință și știință de aceasta, și îți voi da ție cu împărtășire și dragostea dintîi. Că aceasta a zis „întări-voi spre tine ochii Mei”, din metafora celor ce au dragoste către cineva și totdeauna voiesc a căuta către dînsul. Că, precum cel ce este mîniat își întoarce fața, tot așa prin luarea aminte își arată dragostea. Proorocul a zis și în alt loc: „Caută spre mine și mă miluiește.” Și iarăși: „Să nu întorci fața Ta de la mine.” Și însuși Dumnezeu, prin Ieremia Proorocul: „Întoarceți-vă către Mine – zice – și Eu mă voi întoarce către voi.”

De aici, proorocescul cuvînt sfătuiește pe cei ce trăiesc întru fărădelege să nu urmeze necuvîntarea dobitoacelor, iar pe cei drepți – să aibă de-a pururea dumnezeiasca veselie, și zice așa:

9 Nu fiți precum calul și catîrul, la care nu este pricepere. Cu zăbală și cu frîu fâlcile lor vei strînge, ale celor ce nu se apropie către Tine.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Eu – zice – vă sfătuiesc să nu rîvniți necuvîntarea acelora. Iar de nu vă veți pleca, veți primi frîu și zăbale, asemenea lor. Prin acestea, arată pedepsirile, pentru care a adăugat:

10 Multe sînt bătăile păcătosului,

Aducînd această sfătuire, se mută către altă ceată:

iar pe cel ce nădăjduiește spre Domnul mila îl va înconjura.

Că toți oamenii, chiar dacă se împodobesc cu isprăvile faptei bune, tot au trebuință de dumnezeiescul dar. Pentru aceea strigă și dumnezeiescul Apostol: „Cu darul sînteți mîntuiți prin credință, și acest lucru nu de la noi, că al lui Dumnezeu este darul!”

11 Veseliți-vă de Domnul și vă bucurați, dreptilor, și vă lăudați, toți cei drepti la inimă!

Deci: Nimeni să nu se bucure pentru isprăvile sale, ci pe Dumnezeu să-L laude, și de aici să cîștige veselia. Și acest cuvînt se aseamănă cu graiurile Apostolești: „Cel ce se laudă în Domnul să se laude, și cel ce crede că stă să caute să nu cadă!” Pentru aceasta ne și poruncește a pedepsi cu Duhul blîndeții, „păzindu-te pe tine, ca să nu fii ispitit și tu“.

TÎLCUIREA PSALMULUI 32

Nescris deasupra la Evrei.

Cei 70 au pus-o pe aceasta, cînd au tîlmăcit Psalmul: „Să nu cauți – zice – tîlcuire a deasupra-scrierii, că scriere-deasupra n-am aflat.” Și s-a zis Psalmul acesta de către Fericitul David pentru minunatul Iezechia, și s-a închipuit ca de la însuși Iezechia, îndemnînd norodul spre cîntare de laudă, după prea-slăvita biruință și după pierderea Asirienilor.

Bucurați-vă, dreptii, întru Domnul,

În multe locuri, pe acest „bucurați-vă”, Achila și Simmah l-au tîlmăcit: „lăudați”.

celor drepti se cuvine laudă!

Celor ce l-au cunoscut pe Dumnezeu și s-au izbăvit de înșelăciune li se potrivește a-L lăuda totdeauna pe Dînsul. Apoi, învață și cum li se cuvine să facă ei cîntarea de laudă:

2 Mărturisiți-vă Domnului în alăută, în psaltire cu zece strune cîntați-I Lui!

3 Cîntați-I Lui cîntare nouă, bine-cîntați-I Lui întru strigare!

Însă acestea toate se săvîrșeau după slujba *Legii*, pentru că întrebuițau și alăute, și chimvale, și timpane și alte organe muzicești. Iar „strigare” este chiuire de biruință asupra celor ce fug de la cei ce-i

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

biruiesc. Se potrivesc însă și nouă cele zise, înțelegându-se duhovnicește, și este cu putință a ne arăta pe noi înșine organ cu bun glas și preatocmit, lăudându-L pe Dumnezeu cu toate simțirile cele simțite și gândite.

4 Că drept este cuvântul Domnului, și toate lucrurile Lui – întru credință.

Domnul tuturor – zice – le ocîrmuiește pe toate cu dreptate. Și a pus înaintea noastră privirea lucrurilor Lui, îndemnându-ne a crede, dar a nu iscodi mult cum s-au făcut.

5 lubește milostenia și judecata Domnul,

Pentru că ne poruncește a primi toate cele făcute de Dînsul fără iscodire, fără îndoieli, îngrijindu-ne de viață și împodobind-o pe aceasta cu milă și cu judecată.

de mila Domnului este plin pămîntul.

Ni se cuvine nouă – zice – a urma pe Făcătorul, că, precum El iconomisește cu milă și îi miluiește pe cei nedreptățiți, așa trebuie și noi a da judecată celor nedrepti, și milă – celor nedreptățiți. Așa, lubitorul de oameni, Stăpînul nostru, a hotărît judecată asupra Asirienilor, iar pe noi ne-a învrednicit de cruțare și de iubirea de oameni.

Apoi, povestind cele pentru dumnezeiasca Pronie, își mută cuvîntul către zidire și ne învață că, după ce a zidit toate, Dumnezeu le ocîrmuiește pe toate și grijește ca de niște făpturi ale Sale, iar nu ca de unele străine:

6 Cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui – toate Puterile lor,

Zice: Zidindu-le, nu a avut trebuință de osteneală și de vreme, ci i-a fost destul Lui la facere numai cuvîntul, că a zis: „Facă-se tărie! – și s-a făcut așa. Facă-se luminători pe tăria cerului! – și s-a făcut așa.”

Deci aceasta este noima de deasupra a cuvîntului, care se potrivea ludeilor de demult. Iar teologia cea adevărată ne arată cum a făcut Dumnezeu-Cuvîntul cerurile și cereștile Puteri, împreună cu Preasfîntul Duh. Aici proorocia mai-nainte apucă evanghelică dăscălie: și – precum dumnezeiescul Ioan, „Fiul Tunetului”, a învățat pe toată lumea că „întru început era Cuvîntul, și Cuvîntul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvîntul. Toate printr-Însul s-au făcut, și fără de Dînsul nu s-a făcut nimic din ceea ce s-a făcut” – tot așa mai-nainte propovăduiește și Fericitul David, zicînd: „Cu Cuvîntul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui – toate Puterile lor.” Și nu dă lui Dumnezeu-Cuvîntul zidirea cerurilor, iar Preasfîntului Duh facerea Puterilor, ci zice că Dumnezeu-Cuvîntul și Sfîntul Duh le-au făcut și pe acestea, și pe acelea. Iar „Puteri” ale cerurilor, unora li se pare că sînt luminătorii de pe cer, iar alții au zis că sînt Puterile cele nevăzute. Mie mi se pare că a doua socoteală este mai adevărată: că, arătînd pe Dumnezeu ca Ziditor, nu ar fi pomenit numai zidirea cea văzută.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

7 adunînd ca un foale apele mării, punînd în vistierii adîncurile.

Că toată firea apelor o are închisă ca întru niște cămări ce sînt în locuri hotărîte, și, cînd voiește, o trage pe aceasta sus în aer și o adună în nori ca într-un foale. Pentru aceea zice: „ridicînd nori de la marginea pămîntului”. Și, în alt loc, iarăși zice dumnezeiasca *Scriptură*: „Cel ce cheamă la Sine apa mării și o varsă peste fața a tot pămîntul.”

8 Să se teamă de Domnul tot pămîntul și de Dînsul să se cutremure toți cei ce locuiesc în lume!

9 Că El a zis, și s-au făcut; El a poruncit, și s-au zidit.

După ce a pomenit cerurile și Puterile nevăzute, apoi firea apelor, aduce în mijloc pămîntul și pe locuitorii lui, învățîndu-ne că făpturile Lui sînt, și poruncindu-le să se teamă, și să se cutremure de Făcătorul și să se plece voilor Lui. Căci pe acest „să se cutremure”, Simmah l-a zis: „se vor cucernici”, iar Achila: „se vor strînge și se vor sfii”, trimițînd evlavia lumii viitoare, după înomenirea, după Patima și după Învierea Stăpînului Hristos; căci, cînd a făcut cuvintele acestea, oamenii nici nu aveau evlavie.

10 Domnul risipește sfaturile neamurilor, și leapădă gîndurile noroadelor și leapădă sfaturile boierilor.

11 Iar sfatul Domnului în veac rămîne, gîndurile inimii Lui – în neam și în neam.

Cele zise au tîlcuire îndoită: fiindcă a risipit nu numai sfaturile Asirienilor – ale lui Senaherim și ale lui Rampsak, arătînd puterea și adevărul sfatului Său – ci a risipit și ridicările neamurilor de prin lume asupra Apostolilor, și a făcut arătată tuturor tăria puterii Sale. Că acest lucru l-a însemnat cuvîntul proorocesc zicînd: „gîndurile inimii Lui – în neam și în neam.” Pomenirea celor două neamuri ne învață și cele ce s-au făcut atunci, și cele ce vor fi după acestea.

12 Fericit este neamul acela, al căruia Domnul este Dumnezeuul lui, norodul pe care l-a ales spre moștenire Lui-și.

Se cuvine – zice – a ferici nu pe cei îndestulați de bogăție, ci pe cei ce se bizuie lui Dumnezeu și dobîndesc ajutorul de la Dînsul. Iar „norod ales”, numit „moștenire a lui Dumnezeu”, de demult era cel iudaicesc, iar apoi cel ce s-a ales din neamuri și a primit razele credinței, că zice: „Cere, și îți voi da Ție neamurile moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului.”

13 Din cer a privit Domnul, văzut-a pe toți fiii oamenilor.

14 Din lăcașul Său cel gata a căutat peste toți cei ce locuiesc pe pămînt

Pe acestea le-a zis și întru al 13-lea Psalm, făcînd aceeași mai-nainte grăire. Și – de vreme ce a zis: „a căutat” – a adăugat prea-cu potrivire, ca să nu socotească cineva că nu știe El cele lucrute de oameni:

15 Cel ce a zidit deosebi inimile lor, Cel ce cunoaște toate lucrurile lor.

Am spus – zice – că „a căutat Dumnezeuul tuturor”, nu ca și cum n-ar fi

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

știut și ar fi voit a Se înștiința, ci ca Cel ce judecă și izbîndește. Căci cum ar fi cu puțință să nu știe mișcările sufletului Cel ce l-a făcut pe acesta? Că a pus: „inimile”, în locul „cuvîntării”.

16 Nu se mîntuiește împăratul pentru multă puterea lui și uriașul nu se va mîntui întru mulțimea tăriei lui.

17 Mincinos este calul spre mîntuire, și întru mulțimea puterii lui nu se va mîntui.

Ne-am învățat prin înseși lucrurile că nu se cade a ne bizui nici puterii trupului, nici bărbăției sufletului, nici iuțimii calului, nici mulțimii supușilor; căci, fiind bogat cu toate acestea, Senaherim nimic nu s-a folosit, ci a primit desăvîrșita pierzare. Deci, Proorocule, arată-ne ce ni se cuvine a face!

18 Iată, ochii Domnului – peste cei ce se tem de Dînsul, peste cei ce nădăjduiesc spre mila Lui,

19 ca să izbăvească din moarte sufletele lor și să-i hrănească pe dînșii în foamete.

Buna-credință – zice – este pricinuitoare a tuturor bunătăților, că trage spre sine dumnezeiasca purtare de grijă, oprește moartea și lipsa ce vine asupra și dăruiește îndestularea bunătăților. Și este cu puțință ca cei închiși în vremea înconjurării aceleia să fi fost întru lipsa celor de nevoie, iar apoi, prin pierzarea neprietenilor, să se fi izbăvit și de această primejdie.

20 Și sufletul nostru așteaptă pe Domnul, că ajutorul și scutitorul nostru este.

21 Că întru Dînsul se va veseli inima noastră, și întru numele cel sfînt al Lui am nădăjduit.

Deci, dobîndind atîtea bunătăți, avem întărită nădejde spre Dumnezeu și așteptăm de-a pururea ajutor de la Dînsul, că El ne-a dăruit și veselia de acum.

Apoi, după ce a zis: „Întru numele cel sfînt al Lui am nădăjduit”, se roagă să ia milă deopotrivă cu nădejdea:

22 Fie, Doamne, mila Ta spre noi, precum am nădăjduit spre Tine!

Însă cuvîntul e foarte îndrăzneț înaintea oamenilor din vremea noastră, căci cine a nădăjduit așa? – încît să zică cu îndrăzneală: Măsoară mila Ta cu a mea nădejde! Dar, întru *Sfințitele Evanghelii*, Stăpînul ne-a învățat aceasta: „Cu ce măsură veți măsura, se va măsura vouă.” Deci: nădejde întregă, desăvîrșită și curată! – și cealaltă viață a noastră să o cîștigăm potrivit nădejzii, ca să dobîndim și multă milă.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

TÎLCUIREA PSALMULUI 33

*Psalmul lui David, cînd și-a schimbat fața sa înaintea lui Avimeleh,
și l-a slobozit pe el și s-a dus.*

Văzînd dumnezeiescul David amara și zavistnică socoteală a lui Saul, și făcîndu-și-l sfetnic pe minunatul Ionatan⁸⁹, a fugit și a apucat spre cetatea Nob. Deci acolo, întîlnindu-se cu Avimeleh preotul, a tănuit fuga și a zis că s-a trimis de către împăratul la oarecare trebuință de nevoie. Și, cerînd pîini, n-a aflat altele, fără numai pe cele ce se împărțeau preoților, și pe acestea le-a luat, dîndu-le preotul afară de porunca *Legii*, căci numai preoților se împărțea hrana aceasta. Dar aici mai-nainte s-au scris și s-au însemnat tainele darului și mai-înainte s-au deschis credincioșilor ușile dumnezeieștii iubiri de cinste: că nu numai preoților s-a hotărît dumnezeiasca hrană, ci stă pusă înaintea tuturor celor ce voiesc împărtășirea celor dumnezeiești. Tot atunci, marele David a luat și sabia lui Goliat, pe care o dăruise lui Dumnezeu, ca pe o pîrgă din războiul acela. Iar „Avimeleh” l-a numit pe Aviatar, ca pe unul cu două nume. Și – de vreme ce nu a făcut cunoscută preotului fuga, ci a zis că venise pentru a săvîrși oarecare trebuință împărătească – se zice că David „și-a schimbat fața”, fiindcă nu a rostit adevărul, cum îi era obiceiul, ci a luat altă față în locul celei obișnuite. Însă oarecari din scriitori au dat altă pricină Psalmului, zicînd că David și-a schimbat fața cînd a intrat către Achiș⁹⁰, iar apoi, temîndu-se de vrăjmășiile celor de altă semînție, s-a făcut că se îndrăcește și așa s-a izbăvit. Dar graiurile Psalmului nu au nici o împreună-glăsuire cu pricina aceasta, ci se potrivesc celor mai sus zise, după cum, ajutînd Dumnezeu, se va arăta îndată.

Bine voi cuvînta pe Domnul în toată vremea, pururea – lauda Lui în gura mea.

Zice: Fugînd și gonînd, și întru bună-norocire, și întru rea-norocire, îmi laud pe Stăpînul meu.

2 Întru Domnul se va lăuda sufletul meu.

El m-a făcut strălucit și mă va face vestit.

Să audă cei blînzi și să se veselească:

3 Măriți pe Domnul cu mine și să înălțăm numele Lui împreună!

Nu suferă să aducă lauda singur, ci pe cei ce sînt împărtășiți de blîndețe îi face părtași ai cîntării de laudă.

Apoi, arată și pricina mulțumirii:

⁸⁹ Fiul lui Saul.

⁹⁰ Împăratul Gateenilor, care l-a adăpostit pe David de urgia lui Saul (vezi *Cartea întâi a Împăraților*, capitolul 21).

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

4 Căutat-am pe Domnul, și m-a auzit și din toate necazurile mele m-a izbăvit.

Rugatu-L-am pe Dînsul – zice – și m-am ridicat deasupra primejdiilor.

5 Apropiați-vă către Dînsul, și vă luminați și fețele voastre nu se vor rușina!

Că cel ce se apropie la Dînsul cu credință primește raze de lumină gândită, după cum s-a proslăvit la față și marele Moisi. Aceasta o zisese David și mai înainte: „Însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale, Doamne”. Îndemnînd așa pe cei de un nărav, întîi se pune pe sine înaintea lor chip și pildă:

6 Săracul acesta a strigat, și Domnul l-a auzit pe dînsul și din toate necazurile lui l-a mîntuit pe el.

Învățați-vă – zice – din cele întîmplate mie a nădăjdui spre Dumnezeu tuturor: că pe mine, cel ce eram prost și cioban, m-a învrednicit purtării Sale de grijă și m-a ridicat deasupra vrăjmașilor mei.

7 Tăbărî-va Îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dînsul și-i va izbăvi pe ei.

Împreună-glăsuiesc cu acestea și graiurile Apostolului, care zice pentru Îngeri așa: „Au nu toți sînt duhuri slujitoare, care spre slujbă se trimit pentru cei ce vor să moștenească mîntuirea?” Așa a zis și Fericitul Iacov, rugîndu-se: „Îngerul ce m-a izbăvit din toate relele...” Așa a zis și Patriarhul Avraam către sluga sa: „Domnul Dumnezeu va trimite pe Îngerul Său înaintea feței tale, și de acolo vei lua muiere fiului meu Isaac.” Așa zice Fericitul Zaharia: „Îngerul cel ce grăiește întru mine...”

8 Gustați, și vedeți că bun este Domnul, fericit este bărbatul care nădăjduiește spre Dînsul!

După ce a zis: „Apropiați-vă către Dînsul și vă luminați!”, acum îndeamnă: Gustați și învățați-vă bunătatea Stăpînului, că de aici veți culege fericire. Însă se cuvine a ști că judecata și înțelegerea aceasta li se potrivește ludeilor de demult, dar înțelesul ascuns întru adîncul slovei însemnează darul dumnezeieștilor Taine. Că adevărata luminare se face întru cei ce se apropie prin Preasfîntul Botez, iar gustarea hranei celei de viață făcătoare dezvăluie bunătatea Mîntuitorului. Căci ce altceva arată așa de luminat iubirea Lui de oameni, precum Crucea, și Patima, și moartea pentru noi și a se face hrana și izvorul oilor Sale?

9 Temeți-vă de Domnul, toți Sfinții Lui, că nu este lipsă celor ce se tem de Dînsul.

10 Bogații au sărăcit și au flămînzit, iar cei ce-L caută pe Domnul nu se vor lipsi de tot binele.

Acestea sînt împreună-glăsuitoare cu cele zise mai sus, sfătuiind pe cei ce s-au sfințit prin Botez să amestece dragostea cu frica și să aștepte

belșugul celor bune de la singur Dumnezeu. Pentru că bogăția are multe schimbări, și cel ce este astăzi bogat se schimbă după puțin întru sărăcie. Și Iudeii, fiind de demult bogați cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, au sărăcit și au flămânzit după ce n-au mai crezut, iar neamurile ce au crezut au primit de la Dumnezeu belșugul bunătăților.

11 Veniți, fiilor, ascultați-mă pe mine: Frica Domnului voi învăța pe voi.

12 Cine este omul care voiește viața și iubește să vadă zile bune?

După ce a pus mai-nainte, ca pe un semn vrednic de iubit, viața cea fără de scîrbă și pe cea întreit dorită, de aici ne îndeamnă către nevoiește:

13 Oprește-ți limba ta de la rău și buzele tale, ca să nu grăiască vicleșug!

14 Ferește-te de rău, și fă bine, caută pacea și o urmează pe dînsa!

Mai întîi oprește răutatea; apoi, ne poruncește a folosi felurile faptei bune. Și întîi limba, ca pe un mădular lesne alunecos, ne poruncește a o curăți de tot vicleșugul și răutatea. Și cu limba împreună – buzele, fiindcă și ele sînt ajutătoare la pornirile aceleia. Al doilea, legiuiește lucrarea cea bună, că zice: Fă bine! Dar care este capul bunătăților? „Caută pacea și o urmează pe dînsa!” Îmbrățișînd pacea către toți, cel pașnic nu jefuiește pe ascuns cele ale aproapelui, nu îndrăznește a face ucideri, nu bîntuiește nunți străine⁹¹, nu grăiește de rău, nu lucrează lucru rău. Face bine, poartă de grijă, împărtășește, ajută, împreună se primejduiește, împreună se nevoiește. Așa este dragostea curată și prietenia adevărată. Apoi, iarăși arată rodul acestora:

15 Ochii Domnului – spre cei drepți, și urechile Lui – spre rugăciunea lor.

Zice: Cei ce lucrează acestea se privesc de Stăpînul Dumnezeu și, cerînd ei cele bune, își dobîndesc cererile. După aceea, întărește cele zise prin cea împotrivă:

16 Iar fața Domnului – asupra celor ce fac rele, ca să piardă de pe pămînt pomenirea lor.

Vede – zice – și pe cei ce îndrăznesc a lucra cele împotrivnice și scoate asupra lor hotărîrea desăvîrșitei pierzări.

17 Strigat-au drepții, și Domnul i-a auzit pe ei și din toate necazurile i-a izbăvit pe ei.

18 Aproape este Domnul de cei zdrobiți cu inima și pe cei smeriți cu duhul îi va mîntui.

Stăpînul – zice – le este de față celor drepți și primește cu dragoste rugăciunile acestora, dar mai cu osebite se îngrijește de cei ce au cuget smerit – că pe aceștia i-a numit „zdrobiți cu inima”. Și în alt Psalm zice

⁹¹ Adică nu prea-curvește, nu curvește cu nevasta altuia.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

acest cuvînt: „Inima zdrobită și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi.”

19 Multe sînt necazurile dreptilor, și din toate acelea va izbăvi pe ei Domnul.

20 Păzește Domnul toate oasele lor, nici unul dintr-însele nu se va zdrobi.

Că îi sloboade pe dînșii să cadă întru ispita necazurilor, dar îi arată mai puternici și mai înalți decît primejdiile ce li se întîmplă, întărind gîndurile lor și vîrtoși făcîndu-i, „oase” numind gîndurile. Fiindcă – precum trupul se poartă de către oase, ca de niște mai tari – așa și sufletul dobîndește mîntuirea prin gînduri.

21 Moartea păcătoșilor este rea și cei ce urăsc pe dreptul vor greși.

22 Izbăvi-va Domnul sufletele robilor Săi și nu vor greși toți cei ce nădăjduiesc spre Dînsul.

Deci îndrăgitorii faptei bune atîtea bunătăți vor cîștiga, iar cei ce viețuiesc întru răutate vor primi sfîrșitul potrivit cu viața, și rău va fi sfîrșitul relei viețuiri. Iar cei ce au ales slujba lui Dumnezeu și au cîștigat nădejdea spre Dînsul vor dobîndi de la Dînsul mîntuirea, fiindcă nicidecum nu suferă a greși împotriva legilor puse de Dînsul.

TÎLCUIREA PSALMULUI 34

Psalmul lui David.

Fericitul David a zis Psalmul acesta tot pe cînd se gonea de Saul, pomenind viclenia lui Doeg Idumeul, care a vestit lui Saul cele pentru Avimeleh preotul și s-a făcut pricinuitoare al mulței aceleia ucideri.⁹² Pomeniște încă și pe Zifei și pe ceilalți care îl vesteau lui Saul pe David, după cum ne învață înseși graiurile.

Judecă, Doamne, pe cei ce-mi fac mie strîmbătate, dă război cu cei ce îmi dau război mie!

Bună este rînduiala celor zise și cuvenită rugăciunii dreptului, că a cerut să judece Dumnezeu tuturor, apoi să aducă hotărîrea pedepsei.

2 Apucă armă și pavăză și Te scoală spre ajutorul meu!

3 Varsă sabie și închide calea împotriva celor ce mă gonesc!

După ce a pomenit războiul, a trebuit să adauge și felurile armelor, înfricoșînd prin chipul atot-într-armorii pe cei ce trăiesc întru răutate. Că Dumnezeu, pedepsind pe cei nedrepti, nici n-a folosit atîtea arme

⁹² În nebulia lui, Saul i-a poruncit lui Doeg să-i ucidă pe toți preoții Domnului din casa lui Avimeleh, în număr de 85, și cetatea preoțească Nobe să o treacă prin ascuțișul sabiei (vezi *Cartea Întîi a Împăraților*, capitolul 22).

vreodată, ci destul îi este Lui cuvîntul spre pedeapsa cea mai de pe urmă.

Zi sufletului meu: Mîntuirea ta sînt Eu.

Adică: Destul îmi este mie cuvîntul Tău spre mîntuire. Că, pomenind de arme, Proorocul ne-a învățat după cuviință că Dumnezeu nu are trebuință de ele, ci numai cu singur cuvîntul pe aceia îi muncește, iar acestora le face bine.

4 Să se rușineze și să se înfrunteze toți cei ce caută sufletul meu, să se întoarcă înapoi și să se rușineze cei ce-mi gîndesc mie rele!

Să fie învinuiți – zice – dintru acelea pe care le măiestresc și să li se facă lor rușinea roadă a răutății lor.

5 Facă-se ca praful înaintea feței vîntului și Îngerul Domnului necăjească-i pe dînșii!

Și în Psalmul dintîi a pus aceasta, zicînd: „Nu așa – necredincioșii, nu așa; ci ca praful ce-l spulberă vîntul de pe fața pămîntului.”

6 Facă-se calea lor întuneric și lunecare și Îngerul Domnului gonească-i pe dînșii!

Zice: Întoarce-i pe dînșii în fugă, încredințînd gonirea lor nevăzuților Îngeri. Așa aflăm pe Asirieni că s-au ucis de Înger. Tot pierzătorul i-a omorît și pe cei întîi-născuți ai Egiptenilor. Iar „întuneric” și „alunecare” numește căderea, căci cad și cei ce se poticnesc, și cei ce alunecă. Și, arătînd dreptatea rugăciunii, adaugă:

7 Că în zadar au ascuns mie stricăciunea lașului lor, în deșert au ocărît sufletul meu.

Că vrăjmășii nedrepte nutresc asupra mea – zice. Iar pe acest „au ocărît”, Simmah l-a zis: „dedesubt au săpat”, și însemnează ascunsa pierzare ce i se gătea.

8 Să-i vină lui cursa pe care nu o știe, și prinzătoarea pe care a ascuns-o să-l prindă pe dînsul, și în cursă să cadă!

Să cadă – zice – întru acelea pe care le gătesc, și să se prindă întru lașurile lor și să pătimească neașteptată vîinare. Că acest lucru l-a zis „cursa pe care nu o știe”.

9 Iar sufletul meu se va bucura de Domnul, veseli-se-va de mîntuirea Lui.

10 Toate oasele mele vor zice: Doamne Doamne, cine este asemenea Ție?

Iar eu voi dobîndi îndulcire și veselie pentru bunătățile Tale, Stăpîne, și cu toate mădularele mele voi striga că numai Tu singur ești Dumnezeu. Pentru că acest „cine este asemenea Ție?” arată că numai Tu singur ești Dumnezeu, Care ai stăpînire peste toate.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Cel ce izbăvește pe săracul din mâna celor mai tari decât dînsul și pe mișelul⁹³ de la cei ce-l răpesc pe dînsul.

Că nu lași să se înconjure de cei mai puternici cei mai săraci, ci pe aceia îi strîmtoezi, iar acestora le izbîndești.

11 Sculîndu-se asupra mea martori nedrepti, de cele ce nu știam m-au întrebat.

Zice: M-au clevetit, fiind învinuit de cele ce nici nu le-am gîndit. Că – de vreme ce Saul, împuns de zavistie, îl bănuia pe el (pe David) că se va face tiran și pentru aceasta îi da război – zavistnicii nu încetau cosînd clevetiri împotriva lui. Pe aceștia îi numește „martori mincinoși”. Dintru aceștia era Doeg, dintru aceștia erau Zifeii și alții mulți afară de ei.

12 Răsplătit-au mie rele pentru bune și nerodire sufletului meu.

Eu – zice – l-am ucis pe Goliat, care se îndîrjea și se fălea asupra a tot norodul, și de multe ori i-am biruit pe cei de altă seminție și cu zicători și cîntece duhovnicești îl slobozeam pe rege de drăceasca nebunie, iar el nu încetează dîndu-mi război, vrînd să mă dea morții și uitării. Că „nerodire” a numit uitarea, fiindcă prin copii se păzește pomenirea. Și pentru aceea zice și Dumnezeu tuturor, prin Isaia Proorocul: „Să nu zică famenul: Eu sînt lemn uscat. Că acestea zice Domnul famenilor celor aleși: Acelea pe care Eu le voiesc, le voi da lor în casa Mea, și în zidul Meu loc minunat, și nume bun, mai înalt decât al fiilor și al fiicelor.”

13 Iar eu, cînd mă supărau ei, m-am îmbrăcat cu sac și am smerit cu post sufletul meu. Și rugăciunea mea în sînul meu se va întoarce.

De aici, ne învățăm cum se cuvine a dezlega primejdiile, căci zice: Îmbrăcîndu-mă cu sac și topîndu-mă cu post, aduceam rugăciune lui Dumnezeu și primeam roadele cererii mele. Pentru că aceasta însemnează „și rugăciunea mea în sînul meu se va întoarce”, în loc de: Rugîndu-mă, am primit de la Dumnezeu cererile, și am umplut sînul meu.

14 Ca unui vecin, ca unui frate al nostru, așa bine i-am făcut spre plăcere. Ca și cum aș plînge și m-aș mîhni, așa m-am smerit.

Zice: Toată slujba i-am adus-o lui ca unui frate adevărat, și am urmat smerenia celui ce plînge și se mîhnește, nesuferind să mă laud pentru isprăvile cele bune. Aceasta ne învață și istoria, pentru că, după ce Saul a zis: „Tu ești, fiule Davide?”, el a răspuns: „Robul tău sînt, domnule împărate” și iarăși: „Pentru ce gonește domnul meu împăratul în urma unui cîine mort și a unui purice?”

15 Și asupra mea s-au veselit și s-au adunat, adunatu-s-au peste mine bătaî, și nu am cunoscut.

Iar ei au venit asupra-mi cu mulțime, nădăjduind să măucidă, și m-au

⁹³ sârman, umil

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

năpădit de năprasnă, ispitindu-se a mă prinde, iar eu nu știam. Pentru că pe acest „s-au adunat asupra mea bătași, și n-am cunoscut”, Simmah l-a tâlcuit așa: „Se adunau asupra mea bătauși, și eu nu știam.”

Despărțitu-s-au, și nu s-au umilit.

Înșelându-se – zice – de nădejdea lor și risipindu-se, nu s-au căit pentru reaua sfătuire, ci iarăși s-au apucat de acelea:

16 Ispititu-m-au, batjocoritu-m-au cu batjocură, scrîșnit-au asupra mea cu dinții lor.

Zice: S-au sîrguit a face toată cercarea, voind să-și împlinescă mînia: uneori se ispiteau a mă vîna cu cuvinte amăgitoare, iar alteori răcneau ca niște lei, dorind a mă ucide.

17 Doamne, cînd vei vedea?

Însă aceasta nu a zis-o cerînd socoteală, ci dorind ajutorul: Cînd Te vei arăta asupra-mi – zice – și îmi vei izbîndi mie, celui nedreptățit?

18 Întoarce sufletul meu de la fapta lor cea rea!

Adică: Arată sufletul meu mai înalt decît măiestriile lor.

Izbăvește de lei pe cel unul născut al meu!

După ce a zis mai sus: „Scrîșnit-au asupra mea cu dinții lor”, după cuviință i-a și numit pe dînșii „lei”, că osebit lucru le este leilor scrîșnirea, muștrînd socoteala lor cea mîncătoare de sînge și sălbatică. Iar pe „cel unul născut al meu”, Simmah l-a zis: „singurătatea mea”, în loc de: „cea pustie de tot ajutorul omenesc”.

19 Mărturisi-mă-voi Ție, Doamne, întru adunare multă, întru norod greu Te voi lăuda.

Iar pe acest „întru norod greu Te voi lăuda”, Simmah l-a zis: „întru norod prea-mult”. Și aceasta era mai-nainte grăire, care și-a primit sfîrșitul: că, prin cei ce au crezut, dumnezeiescul David laudă pe Dumnezeu în tot pămîntul și marea, fiindcă „adunare multă” și „norod prea-mult” numește bisericile din lume.

20 Să nu se bucure de mine cei ce îmi vrăjmășesc mie cu nedreptate, cei ce mă urăsc în zadar și fac semn cu ochii.

Aici iarăși a făcut pomenire de cei ce întăritau pe Saul, care se fățărniceau prieteni, dar le lucrau pe ale vrăjmașilor. Și, prin cele de aici înainte, le-a zis mai descoperit pe acestea:

21 Că mie cele de pace îmi grăiau, și spre mînie vicleșuguri gîndeau.

Că, rostind cuvinte prietenești, se ispiteau a ascunde mînia ca și în pămînt, avînd mintea plină de vicleșug.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

22 Lărgit-au asupra mea gura lor, zis-au: Bine, bine, văzut-au ochii noștri!

Și, după ce m-au văzut că am simțit vrăjmășia lor, și-au descoperit vrăjmășia lor ascunsă, veselindu-se cu glas de primejdiile mele.

23 Văzut-ai, Doamne, să nu taci!

Doamne, să nu Te depărtezi de la mine!

24 Scoală-Te, Doamne, și ia aminte la judecata mea, Dumnezeul meu și Domnul meu, spre îndreptarea mea.

Judecător ești, Stăpîne, privești peste toate și nimic nu scapă de privirea Ta; să nu treci cu vederea cele lucrute, nici să mă faci pustiu de purtarea Ta de grijă, ci judecă și dă hotărîre degrabă. Acest lucru arată și cele ce urmează:

25 Judecă-mă, Doamne, după dreptatea Ta, Doamne Dumnezeul meu, și să nu se bucure de mine vrăjmașii mei!

26 Să nu zică întru inimile lor: Bine, bine este sufletului nostru! – nici să zică: Înghițitu-l-am pe dînsul!

O Stăpîne, dacă vei întîrzia judecata, aceia mă vor batjocori iarăși, și vor face chinurile mele pricină de veselie și de îndulcire, și a mea reanorocire o vor socoti buna lor norocire.

27 Să se rușineze și să se înfrunteze împreună toți cei ce se bucură de relele mele; îmbrace-se cu rușine și cu înfruntare cei ce grăiesc mari asupra mea!

Potrivită este rușinea celor ce batjocoresc pe cei de aproape, și pe aceasta a dorit-o Proorocul celor ce sînt trufași și mari-grăitori.

28 Să se bucure și să se veselească cei ce voiesc dreptatea mea și să zică pururea „Mărească-Se Domnul!” cei ce voiesc pacea robului Lui.

Zice: Bucurîndu-se și veselindu-se să fie cei ce îmi voiesc cele bune și pace. Și, după ce vor vedea că am dobîndit-o, Te vor lăuda pe Tine, Stăpînul.

29 Și limba mea va cugeta dreptatea Ta, toată ziua lauda Ta.

Iar eu, dobîndind a Ta purtare de grijă, voi cugeta la toate poruncile Tale noaptea și ziua și totdeauna voi lăuda facerile Tale de bine. Căci pe acest „toată ziua”, Simmah l-a zis: „în toate zilele”, însemnînd prin aceasta necurmarea.

Deci Psalmul acesta s-a sfîrșit. Iar eu rog pe cititori să nu se vatăme din rugăciunea dreptului, nici să ia de aici pricină de blestem asupra vrăjmașilor, ci să știe că Proorocul urma *Legii* celei vechi, nu *Evangheliei*, iar *Legea* îi poruncea să iubească pe aproapele și să-i urască pe vrăjmași. Iar Stăpînul Hristos, arătînd fapta bună cea prea-desăvîrșită, a zis: „S-a zis celor de demult: Vei iubi pe aproapele tău și vei urî pe vrăjmașul tău! Iar Eu zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvîntați pe cei ce vă gonesc

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

pe voi!” Asemenea acestora a zis și dumnezeiescul Apostol: „Binecuvîntați-i, și nu-i blestemați!” Deci, căutînd voi către această deosebire, cunoașteți ce se potrivește *Legii* și ce – Darului. Și, dealtfel, nici Fericitul David nu a vorbit blestemîndu-i pe aceștia, ci mai-nainte grăia cu proorocie cele ce aveau să fie negreșit. Iar că nici el, urmînd evangheliceasca punere de lege, nu i-a muncit pe cei ce îl nedreptăteau, ascultați-l pe dînsul zicînd: „De am răsplătit celor ce îmi răsplătesc mie rele, să cad de la vrăjmașii mei deșert, să gonească vrăjmașul sufletul meu, și să-l prindă, și să calce în pămînt viața mea și slava mea în țărîna să o așeze.” Și nu le-a zis pe acestea fără să le facă, pentru că a pus sfîrșit cuvintelor și a arătat lucrurile mai luminate decît graiurile: că, de două ori dobîndindu-l în mîna pe vrăjmaș, nu numai că nu l-a ucis, ci i-a și oprit pe cei ce voiau a-l ucide. Și, după ce Saul a căzut în război, David îl tînguia cu amar, iar pe cel ce i-a vestit moartea, care se bucura și se semețea că l-a ucis pe împărat, l-a dat morții. Și am fost silit a le grăi pe acestea, pentru ca cei ce blestemă și îl aduc în mijloc pe dumnezeiescul David să aibă ca întîi chip și pildă de folos filosofia cea prea-mare a lui.

TÎLCUIREA PSALMULUI 35

Întru sfîrșit, lui David, robului Domnului.

Apucîndu-l de două ori în mîinile sale pe Saul, dumnezeiescul David nu numai că nu l-a ucis, ci i-a oprit și pe cei ce se ispiteau a-l ucide. Apoi, făcîndu-se ziuă și suindu-se pe un vîrf de munte, el i-a cerut socoteală lui Saul și i-a muștrat vrăjmășia nedreaptă, arătîndu-i că nu l-a ucis, aflîndu-l dormind noaptea, ci l-a mîntuit ca pe un făcător de bine. Și i-a arătat pulpana hlamidei lui, vasul de apă și sulîța pe care le luase spre dovada adevărului graiurilor. Către acestea, Saul a răspuns cu graiuri vopsite cu dragoste și înfășurate cu față de prietenie, adăugînd încă și jurăminte și făgăduind pocăință. Deci întru acea vreme a zis Fericitul David Psalmul de față, muștrînd pe cei ce trăiesc întru răutate și propovăduind cu tărie purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Care ocîrmuiește toate. Și a amestecat întru cuvîntarea de Dumnezeu și proorocie, pentru care deasupra-scrierea trimite pe cititor la „sfîrșit”.

Zis-a călcătorul de lege să greșească întru sine.

Zice: Cel ce este crescut și hrănit întru răutate socotește că nimeni nu vede sfaturile ascunse ale sufletului său. Pentru că acest „zis-a” e în loc de: „i se pare și socotește.”

Nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui.

Iar pricina unei asemenea nesimțiri e că nu se teme de Stăpînul ce privește peste toate.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

2 Că a viclenit înaintea Lui, ca să afle fărădelegea sa și să urască.

Zice: Așa s-a răsturnat pe sine și a lepădat frica lui Dumnezeu dinaintea ochilor săi, încît – fiind arătată fărădelegea lui, văzută și aflată de toți, și pentru aceasta vrednică de urîciune – s-a dat pe sine neînduplecat la fărădelege. Și de bună voie are această necunoștință, fiindcă nu voiește să gîndească cele făcute și să urască pe cele rele.

3 Graiurile gurii lui – fărădelegea și vicleșugul. N-a voit să priceapă să facă bine,

4 fărădelege a gîndit întru așternutul său, stătut-a în toată calea cea rea și răutatea nu a urît-o.

Acela – zice – rostește cuvinte golite de adevăr și împletite cu vicleșug și nu voiește a cunoaște cuviința, ci noaptea măiestrește rele și viclene asupra vecinului, iar ziua se ispitește a-și împlini sfaturile. Iar pricina acestui lucru este că el nu se îngreșează și nu se întoarce cu totul dinspre răutate și viclenie. Pentru că acest „răutatea nu a urît-o” e pus în loc de: „nu s-a îngreșat de răutate”, fiindcă și pe idoli dumnezeiasca *Scriptură* îi numește uneori „îngreșări”, iar alteleori „urîciuni”. Achila a tălmăcit acest grai, zicînd: „nu a lepădat-o”, Simmah: „nu a defăimat-o”, iar Teodotion: „nu a împins-o de la sine”.

5 Doamne, în cer este mila Ta și adevărul Tău – pînă la nori.

6 Și dreptatea Ta – ca munții lui Dumnezeu,

Deci aceia se apucă a lucra unele ca acestea ca și cum nimeni n-ar privi asupra-le, iar Tu, Stăpîne, ai și milă nemăsurată, și adevăr nemăsurat și dreptate asemănată cu munții cei prea-mari. Și ajunge adevărul Tău pînă la oameni și, prin Prooroci, ca prin niște nori, dăruiește lor mîntuitoarea ploaie.

judecățile Tale – adînc mult.

Și, avînd atît de mare adevăr și dreptate, nu știu pentru ce rabzi îndelung! Judecățile Tale urmează adîncul cel nevăzut, că – precum străfundul aceluia este ascuns oamenilor – așa nepătrunsă este înțelegerea judecăților Tale.

Oamenii și dobitoacele vei mîntui, Doamne,

Și care este pricina acestui lucru?

7 că ai înmulțit mila Ta, Dumnezeule.

Că pînă și la dobitoace ajunge iubirea Ta, încît nu numai pe oameni, ci și pe cele făcute pentru om le hrănești, făcîndu-le oamenilor bine și prin acestea.

Iar fiii oamenilor întru acoperămîntul aripilor Tale vor nădăjdui.

Cuvîntul acesta are proorocie a schimbării făcute după înomenirea Mîntuitorului nostru, că nu a zis: „au nădăjduit”, ci: „vor nădăjdui”.

8 Îmbăta-se-vor din grăsimea casei Tale, și cu izvorul desfătării Tale vei adăpa pe dînșii.

Zice: Văzînd rodirea bunătăților odrăslind în casa Ta, firea oamenilor va alerga către Tine. Iar prin aceste bunătăți însemnează nu numai apele dumnezeieștii învățături, ci și îndulcirea hranei celei de taină. A însemnat dăruirea atîtor bunătăți cu „izvorul”, pentru că aceasta nu s-a dat oamenilor din început, și îi îndeamnă pe toți să se apropie și să bea, fiindcă nu este rîu, care curge totdeauna, ci izvor, care curge la o vreme. Astfel, cei ce nu se apropie întru vremea de acum, după ducerea de aici nu mai dobîndesc dumnezeieștile ape. Și – arătînd că izvorîrea bunătăților este curgătoare din fire, adică de-a pururea, dar izvor se face după iconomii, în bună vreme – a adăugat:

9 Că la Tine este Izvorul Vieții,

Aici ne descoperă arătat taina Sfintei Treimi, că „Izvor al Vieții” L-a numit pe Unul Născut Cuvîntul lui Dumnezeu. Așa Se numește pe Sine și El Însuși, prin Ieremia Proorocul: „Pe Mine, Izvorul apei vieții, M-au părăsit, și s-au dus și și-au săpat puțuri sfărîmate, care nu vor putea să țină apă.” Deci spune că „Izvorul Vieții” este la Tatăl, după evangheliceasca învățatură ce zice: „Eu – întru Tatăl, și Tatăl – întru Mine.”

întru lumina Ta vom vedea lumină.

Pentru că, luminîndu-ne de Preasfîntul Duh, vedem razele Unuia Născut Fiului Tău, că spune: „Nimeni nu poate zice «Domnul Iisus», fără numai întru Duhul Sfînt.” Și nouă ne-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Lui și ne-am învățat cu dinadinsul, prin prooroceștile cuvinte, cele trei osebiri ale uneia Dumnezeiri.

10 Tinde mila Ta celor ce Te cunosc pe Tine și dreptatea Ta – celor drepti la inimă!

Drept aceea – zice – împărtășește totdeauna de a Ta blîndă și dreaptă purtare de grijă pe cei învredniciți cunoștinței de Dumnezeu care voiesc a lucra cele bune. Că pe amîndouă le-a zis pentru aceiași, făcînd despărțirea după a sa obișnuință: adică nu a cerut milă pentru unii, care îl cunosc pe Domnul, și dreptate pentru alții, drepti cu inima; ci, hotărînd fapta bună desăvîrșită întru dogme adevărate și lucruri bune, le-a făgăduit milă și dreptate celor ce o au pe aceasta.

11 Să nu-mi vină mie piciorul mîndriei, și mîna păcătosului să nu mă clatine!

12 Acolo au căzut toți cei ce lucrează fărădelegea, scosu-s-au afară și nu vor putea să stea.

Pe acest „acolo au căzut toți cei ce lucrează fărădelegea”, Simmah l-a tălmăcit așa: „Unde cad cei ce lucrează fărădelegea, se împing și nu vor putea să stea.” Proorocul – cunoscînd sfîrșitul căii împotrivițe – cere să

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

păzească măsurile firii și să nu se abată din calea dreaptă prin bîntuiețile celor fără de lege. Căci cei ce cad întru calea cea rea – zice – nu vor mai putea să se scoale și să alerge întru alta. Cu acestea se aseamănă și cele zise în Psalmul al 6-lea: „Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine, și în iad cine se va mărturisi Ție?”

TÎLCUIREA PSALMULUI 36

Psalmul lui David.

Nu rîvni celor ce viclenesc, nici nu urma pe cei ce fac fărădelegea!

Dumnezeiescul David s-a învățat din cercare de cîte bunătăți este pricinuitoare blîndețea și că sfîrșitul celor ce trăiesc întru nedreptate și trufie este mîhnicios și potrivit vieții lor. Le învățase pe acestea din cele pentru Saul, din cele pentru Avesalom și din ale altora cîți au lucrat asemenea lor. De aceea aduce sfătuire tuturor oamenilor, rugîndu-i să sufere bine cele de scîrbă ce se întîmplă și să nu socotească fericite bunele-norociri și îmbogățirile oamenilor răi, ci mai vîrtos să le numească ticăloase⁹⁴. Pentru care, începînd Psalmul, zice: „Nu rîvni celor ce viclenesc, nici nu urma pe cei ce fac fărădelegea!” Iar pe acest „nu rîvni”, Simmah l-a tălmăcit: „nu te prigoni”, iar Teodotion: „nu te zădări”, în loc de: Nu te întărita spre urmarea celor ce trăiesc întru fărădelege, văzînd buna lor norocire. Și, arătînd vremelnicia bunei-norociri, îndată a adăugat:

2 Căci ca iarba degrab se vor usca și ca verdeța ierbii degrab vor cădea.

Și Fericitul Isaia a zis acestea: „Tot trupul – ca iarba, și toată slava lui – ca floarea ierbii: uscatu-sa iarba și floarea ei a căzut, iar cuvîntul Domnului rămîne în veac.” Aceasta a zis și Fericitul David.

3 Nădăjduiește spre Domnul, și fă bunătate, și moștenește pămîntul și te vei paște întru bogăția lui.

4 Desfătează-te întru Domnul, și El îți va da ție cererile inimii tale.

Prin toate ne-a învățat cîștigul nădejdiei spre Dumnezeu, că zice: Cel ce nădăjduiește întru Domnul și se paște de Domnul se va îndulci de cele dăruite de Domnul. Dar mai cu covîrșire vor dobîndi acestea cei ce socotesc desfătare necurmata vorbire cu Dînsul.

5 Descoperă Domnului calea ta și nădăjduiește spre Dînsul, și El va împlini.

6 Și va scoate ca lumina dreptatea ta și judecata ta – ca amiaza zilei.

⁹⁴ „Nenorocite”, cum am mai zis.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Dăruiește-te – zice – lui Dumnezeu, și pe sine-ți, și faptele tale, și atunci așteaptă de la Dînsul ajutorul. Că El, ca Judecător, va scoate hotărîrea cea dreaptă, și te va propovădui pe tine și te va face strălucit, încît să fi arătat tuturor precum lumina amiezii.

7 Supune-te Domnului și roagă-L pe Dînsul, nu rîvni celui ce sporește în calea sa, omului ce face călcare de lege.

Deci, știind acestea, pleacă-te lui Dumnezeu, Ocîrmuitorului tuturor, și stăruie cerînd de la Dînsul cele bune. Nu te zădări întru cel ce sporește în calea sa, adică întru omul ce face fărădelege. Și – dacă ai vedea pe cineva că le voiește și le alege pe cele rele, și din scopul său nu greșește, ci sporește – să nu-ți cadă cu greu, ca și cum nimeni n-ar ocîrmi zidirea. Că acest lucru arată cele adăugate:

8 Părăsește iușimea și lasă mînia, nu rîvni să viclenești!

9 Că cei ce viclenesc de tot se vor pierde,

Să nu vezi buna lor norocire, ci așteaptă sfîrșitul, și le vei vedea pieirea.

iar cei ce așteaptă pe Domnul vor moșteni pămîntul.

10 Și încă puțin, și nu va fi păcătosul; și vei căuta locul lui, și nu-l vei afla.

11 Iar cei blînzi vor moșteni pămîntul și se vor desfăta întru mulțimea păcii.

Să ști bine că cei ce s-au atîrnat pe sine de dumnezeiasca nădejde și au ales viața blîndă vor fi întru liniște și pace, avînd ca statornică desfătare curățenia conștiinței. Iar cei ce s-au nădăjduit la buna-norocire vremelnică vor primi schimbarea grabnică și se vor da desăvîrșitei uitări.

12 Pîndi-va păcătosul pe cel drept și va scrișni asupra lui cu dinții săi.

13 Iar Domnul va rîde de dînsul, că mai înainte vede că va veni ziua lui.

Și prin acestea aduce mîngîiere celor nedreptățiți, că arată pe cel fără de lege turbîndu-se asupra celor ce au îmbrățișat viața cea liniștită, și pe Dreptul Judecător rîzîndu-și de apucarea și sîrguința lui, ca Cel ce vede mai-nainte grabnica lui săvîrșire.

14 Sabie au scos păcătoșii, întins-au arcul lor ca să surpe pe scăpătatul și pe săracul, ca să junghie pe cei dreپți la inimă.

15 Sabia lor să între în inimile lor și arcele lor să se zdrobească!

Aceeași înțelegere cu cele zise mai-nainte au și acestea, învățîndu-ne că păcătosul întrebuițează măiestrii de multe feluri asupra celor ce nu l-au nedreptățit cu nimic, însă va cădea întru ale sale curse și lațuri – că „sabie” și „arc” a numit felurilele bîntuiei. Acestea se aseamănă cu cele zise în Psalmul al 7-lea: „Groapă a săpat, și a deschis-o pe dînsa, și va cădea în groapa pe care a făcut-o.”

16 Mai bun este puținul celui drept, decît bogăția multă a păcătoșilor.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Mai bună este – zice – puțina avuție cu dreptate, decît bogăția cea fără de lege și averea cea nedreaptă. Apoi, arătînd roada amîndorura, zice:

17 Că brațele păcătoșilor se vor zdrobi, iar pe cei dreapți îi întărește Domnul.

„Brațe”, cu închipuire, a numit puterea, fiindcă cu ele au oamenii fire a lucra. Și foarte cu potrivire l-a pus pe acest „întărește pe cei dreapți Domnul”, că aceștia – împungîndu-se de draci și de oameni, iar de dumnezeiescul dar rezemîndu-se și proptindu-se – stau și biruiesc ispitele cele grele ce vin asupra-le.

18 Cunoaște Domnul căile celor fără prihană, și moștenirea lor în veac va fi.

19 Nu se vor rușina în vremea cea rea și în zilele foametei se vor sătura.

Cei ce aleg viața cea fără de prihană dobîndesc toată purtarea de grijă, căci, măcar de vor și cădea în primejdii, ei se ridică deasupra acestora și, cînd s-ar face vreo lipsă de obște, primesc de la Dumnezeu hrana de nevoie și, afară de aceasta, dobîndesc veșnicele bunătăți. Iar „foamete”, eu socotesc că o arată aici pe aceea cu care i-a îngrozit de demult pe ludei, zicînd: „Voi aduce foamete pe pămînt, nu foamete de pîine, nici sete de apă, ci foamete de a auzi cuvîntul Domnului.”

20 Că păcătoșii vor pieri, iar vrăjmașii Domnului, îndată ce s-au mărit și s-au înălțat, stingîndu-se, ca fumul au lipsit.

Schimbarea legătorului (adică a lui „și”) a pricinuit deosebirea fețelor, și înțelegem că unii sînt „păcătoșii”, iar alții „vrăjmașii Domnului”. Iar Achila și Simmah, punîndu-l în locul lui „iar” pe legătorul („și”), pe aceeași i-a arătat și păcătoși, și vrăjmași ai Domnului. Și zice că oamenii urîți de Dumnezeu pentru ale lor fărădelegi – înflorind puțină vreme și pârîndu-li-se că sînt străluciți și vestiți – s-au risipit ca niște fum.

21 Se împrumută păcătosul, și nu va plăti, iar dreptul se îndură și dă.

Unul ca acesta era Saul, care – de-a pururea făcîndu-i-se bine de către prea-dumnezeiescul David – nu suferea a răsplăti cu cele bune făcătorului de bine. Iar Fericitul David – urmîndu-l pe al său Stăpîn, Care își răsare soarele peste cei răi și peste cei buni – petrecea făcînd binele. Unii ca aceștia erau ludeii, care – primind de la Sfinții Apostoli tămăduirile cele de multe feluri – își arătau socoteala și voirea lor cea ucigașă, dar dumnezeieștii Apostoli le împărțeau cu îndestulare dumnezeieștile daruri.

22 Că cei ce îl binecuvîntează pe el vor moșteni pămîntul, iar cei ce-l blestemă de tot se vor pierde.

Dumnezeul tuturor a făgăduit aceasta Patriarhului Avraam, zicînd:

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

„Voi blagoslovi pe cei ce te binecuvîntează pe tine, și îi voi blestema pe cei ce te vor blestema.”⁹⁵

23 De la Domnul pașii omului se îndreptează, și calea Lui o va voi foarte.

24 Cînd va cădea, nu se va zdrobi, că Domnul întărește mîna lui.

Domnul binecuvîntează pe cei ce binecuvîntează pe cel drept; iar celui ce îl blestemă pe acela, îi răsplătește cu cele deopotrivă, fiindcă El îndreptează căile dreptilor. Că, fără darul Lui, este cu neputință să călătorească cineva pe calea faptei bune fără de prihană. Celor ce au acest scop le ajută însă, și trebuie ca sîrguința omenească și dumnezeiasca purtare de grijă să urmeze împreună spre cîștigarea faptei bune. Astfel, cel ce face călătoria aceasta va dobîndi dumnezeiasca sprijinire, măcar de va și aluneca cîndva. Așa, poticnindu-se și primejduindu-se a se surpa la pămînt, Fericitul David s-a îndreptat de către dumnezeiescul dar.

25 Mai tînăr am fost, și am îmbătrînit, și n-am văzut pe dreptul părăsit, nici sămînța lui cerînd pîine.

26 Toată ziua miluiește și împrumută dreptul, și sămînța lui întru blagoslovenie va fi.

Zice: Și cînd eram tînăr, și după ce am venit la bătrînețe, nu știu să fi văzut pe cel drept pustiu de dumnezeiasca purtare de grijă. Că Dreptul Judecător are toată purtarea de grijă nu numai pentru dînșii, ci și pentru cei ce răsar dintru dînșii: așa, pentru strămoșeasca faptă bună, a avut purtare de grijă pentru Israil, cu toate că făcea fărădelege; așa, pentru părinteasca iubire de Dumnezeu, l-a suferit pe Solomon, cel ce a făcut păgînatățile. Iar acest „toată ziua miluiește și împrumută dreptul” arată felurile faceri de bine ale dreptului: cele cu bani, cele prin lucruri, cele prin cuvinte și prin sfătuiri. Făcîndu-le pe acestea, el miluiește pe cei ce le dobîndesc și împrumută pe Dumnezeu, că zice: „Cel ce miluiește pe sărac împrumută pe Dumnezeu”, întrucît și împrumutarea este faptă a milei.

27 Abate-te de la rău, și fă bine și sălășluiește-te în veacul veacului!

Deci: Acestea știindu-le și învățîndu-vă răsplătirile faptei bune și pe cele ale răutății, voi, oamenii toți, fugiți de toate felurile răutății și călătoriți pe calea împotrivică ei, ca să dobîndiți bunătățile veșnice.

28 Că Domnul iubește judecata și nu va părăsi pe cei cuvioși ai Săi, că în veac se vor păzi. Iar cei fără de lege se vor goni și sămînța celor necredincioși de tot se va pierde.

⁹⁵ „După aceea, a zis Domnul către Avram: leși din pămîntul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău, și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta Eu. Și Eu voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvînta, voi mări numele tău și vei fi izvor de binecuvîntare. Binecuvînta-voi pe cei ce te vor binecuvînta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema; și se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului” (*Facerea*, 12:1-3). Legămîntul acesta a fost înnoit cu Isaac și cu Iacov-Israil.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

29 Iar dreptii vor moșteni pământul și se vor sălășlui în veacul veacului pe dînsul.

Făcînd bună și dreaptă judecată, Domnul tuturor va da răsplătirile potrivite meșteșugirilor: pe îndrăgitorii dreptății îi va învrednici de toată purtarea de grijă, iar pe cei ce aleg cele împotrivrnice îi va smulge din rădăcină. Așa, după ce a arătat rodirile amîndorura părților, ne învață de aici cum este cu putință să împlinim dreptatea cea iubită lui Dumnezeu:

30 Gura dreptului va cugeta înțelepciune și limba lui va grăi judecată.

31 Legea lui Dumnezeu – întru inima lui, și nu se vor împiedica pașii lui.

Se cuvine – zice – a purta cuvintele dumnezeiești pe limbă și în minte și a cugeta totdeauna la ele. Și așa, învățîndu-se ce se cuvine a face, îndrăgitorul faptei bune va rămîne liniștit și neclătit, biruindu-i pe cei ce se ispitesc a-l surpa. Pe acestea le-a zis și în Psalmul dintîi: „Ci în legea Domnului – voia lui, și în legea Lui va cugeta ziua și noaptea...” și cele de aici înainte.

32 Pîndește păcătosul pe cel drept și caută să-l omoare pe el.

33 Dar Domnul nu-l va lăsa pe dînsul în mîinile lui, nici nu-l va osîndi cînd se va judeca cu dînsul.

În multe feluri le zice pe aceleași, făcînd pomenirea mai statornică prin mai multa cugetare. Și zice că, atunci cînd se va bîntui de cei răi, Stăpînul nu va trece cu vederea pe cel drept, nici nu va hotărî cu cei ce îndrăznesc a lucra unele ca acestea, ci îl va face a sări peste lațuri. Această purtare de grijă a dobîndit-o Avraam, cînd Sarra a fost răpită de două ori⁹⁶; pe aceasta – Isaac, cînd însuși a pătimit la fel (cu Revecca)⁹⁷; pe aceasta – Iacov, cînd a fost zavistuit de fratele și de socrul său⁹⁸; pe aceasta – Iosif, cînd i-a fost dat război de zavistie și de clevetire. Și ce trebuie a le număra pe toate? Căci iubitorilor de învățătură le este cu înlesnire să le culeagă pe cele de demult și să le privească pe cele noi.

34 Așteaptă-L pe Domnul și păzește calea Lui! Și te va înălța ca să moștenești pământul. Vei vedea cînd vor pieri păcătoșii.

Deci, după ce le-ai învățat pe acestea, așteaptă dumnezeiasca hotărîre și păzește legile așezate. Astfel, în viața de acum te vei face vestit, și întru

⁹⁶ În vremea pribegiei în Egipt și în ținutul Filistenilor, Avraam spunea că Sarra e sora lui, de frică să nu fie omorît pentru ea. Așa a ajuns să fie răpită, o dată de Faraon (vezi *Facerea*, capitolul 12), și încă o dată de Avimeleh, împăratul din Gherara (vezi *Facerea*, capitolul 20).

⁹⁷ Nemernicind și el în Gherara la Avimeleh, Isaac zicea la fel, că Revecca îi este soră, pînă cînd împăratul a descoperit înșelăciunea și a poruncit ca nimeni să nu se atingă de ei (vezi *Facerea*, capitolul 26).

⁹⁸ Supărat că Iacov i-a răpit binecuvîntarea, Isav a fost hotărît să-l omoare (*Facerea*, 27:41). De asemenea, mai tîrziu, Iacov este prigonit de socrul său, Laban (*Facerea*, 31:23). Pînă la urmă, făcînd rugăciune, el se împacă și cu fratele (*Facerea*, 33:1-4), și cu socrul (*Facerea*, 31:44-54).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

cea care va să fie vei dobîndi bunătățile statornice și vei vedea sfîrșitul de trei ori ticălos al păcătoșilor. Apoi – pentru că mulți se mîhnesc că nu văd acum pedeapsa celor nedrepti, ci o așteaptă multă vreme – după cuviință se încredințează din cele făcute despre cele ce vor să fie:

35 Văzut-am pe cel necredincios prea-înălțîndu-se și ridicîndu-se ca cedrii Libanului.

36 Și am trecut, și – iată – nu era; și l-am căutat pe el, și nu s-a aflat locul lui.

Marele David a văzut și sfîrșitul împărăției lui Saul, și pierzarea tiraniei lui Avesalom, și mîndria și pieirea lui Nahaș Amoniteanului, și trufia și moartea lui Goliat celui de altă seminție, și a altora iarăși (afară de aceștia, nu puțini) trufie, și mîndrie și desăvîrșita pierzare. Deci după cuviință a asemănat buna-norocire a aceloră cu copacii cei neroditori și a zis că s-au făcut deșertți nu numai ei, ci și locurile aceloră. Arătînd prin acestea pomenirea, aduce iarăși învățatură și sfătuire:

37 Păzește nerăutatea și vezi dreptatea, că este rămășiță omului pașnic.

Simmah a zis așa acest stih: „Păzește prostimea și vezi drept, că sînt bunătăți care or să fie omului pașnic.” Să nu cauți – zice – către cele scîrbicioase de față, ci așteaptă pe cele ce or să fie, că este vreme întru care se va răsplăti cu plată potrivită celor umiliți și drepti.

38 Iar cei fără de lege de tot se vor pierde împreună. Și rămășițele celor necredincioși se vor pierde.

Pe acesta, iarăși Simmah l-a zis: „Iar cei ce sînt lepădați deodată se vor pierde și cele de pe urmă ale celor fără de lege se vor curma.” Atunci – zice – aceștia vor primi răsplătirile și vor pătîmi pieire de obște.

39 Iar mîntuirea dreptilor – de la Domnul, că scutitor al lor este în vremea necazului.

40 Și le va ajuta lor Domnul, și-i va izbăvi pe dînșii, și-i va scoate pe ei de la cei păcătoși și-i va mîntui pe ei, că au nădăjduit spre Dînsul.

Iar lucrătorii dreptății vor dobîndi dumnezeiescul ajutor, și vor nimeri mîntuirea și îi vor birui pe cei ce se ispitesc a-i nedreptăți, fiindcă au dobîndit curata nădejde.

TÎLCUIREA PSALMULUI 37

Psalmul lui David, spre aducerea aminte, pentru Sîmbătă.

Întru alta, se află așa: „Psalmul acesta îl cîntă aducîndu-și aminte de ticăloșia pătimită pentru păcatul său, și se roagă să dobîndească *sîmbetire*, adică odihnă din primejdii.” Pocăința sîrguincioasă a prea-

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

dumnezeiescului David propovăduiește deosebirea mărturisirii: nesuferind rana, întru mulți Psalmi își pomenește nu doar păcatul, ci arată atît boala, cît și vindecarea, aducînd oamenilor pricină de învățătură. Deci și în Psalmul acesta pomenește păcatul și pedeapsa adusă asupra-i pentru vindecarea păcatului. Că s-au adus asupra lui multe ispite grele: junghierea lui Amnon, tirania lui Avesalom, sfaturile lui Ahitofel împotriva sa, ocările lui Semei și celelalte cîte ne învață istoria.

Doamne, nu cu mînia Ta să mă mustri pe mine, nici cu urgia Ta să mă pedepsești!

Acest stih l-a făcut înainte-cuvîntare și la Psalmul al 6-lea, rugîndu-se să fie pedepsit doctoricește, iar nu judecătorește, și să se vindece cu doctorii dulci, nu cu unele iuți.

2 Că săgețile Tale s-au înfipt în mine, și ai întărit peste mine mîna Ta.

Nu în zadar – zice – mă rog aceasta, ci văzînd aducîndu-se asupra mea grămezi de săgeți și mîna Ta asupra-mi stînd foarte, apăsîndu-mă și foarte bătîndu-mă. Pe acest „ai întărit peste mine mîna Ta”, l-a pus din metafora celor ce muncesc pe cineva și aduc asupra-i multe lovituri.

3 Nu este vindecare în trupul meu de către fața urgiei Tale, nu este pace întru oasele mele de către fața păcatelor mele.

Zice: Împungîndu-mă cu pedeapsa, îmi aduc aminte de păcat, plîng și mă tînguiesc, și dintru aceasta sufăr rea pătimire și ticăloșie.

4 Că fărădelegile mele au covîrșit capul meu, ca o sarcină grea s-au îngreuiat peste mine.

5 Împutîtu-s-au și au putrezit ranele mele de către fața nebuniei mele.

6 Ostenitu-m-am și m-am gîrbovit pînă în sfîrșit, toată ziua mîhnindu-mă umblam.

M-a gîrbovit – zice – sarcina cea grea a păcatului și mă mîhnește reaua putoare a rănilor putrezite, pe care le-am primit cînd am aruncat de la mine înțelepciunea și am slujit nebuniei. Pentru care, fiind lipsit de toată veselia și dulceța, mă mîhnesc, și mă scîrbesc totdeauna și nu aflui schimbare a mîhnirii.

7 Că șalele mele s-au umplut de ocări și nu este vindecare în trupul meu.

Prin „șale”, a însemnat pofta, că de acestea sînt lipiți rărunchii, prin care au fire a se porni poftete. Deci zice: S-au făcut mie pricină a acestor rele, căci nu spre trebuință, ci rău, spre curvie, am folosit pofta.

8 Necăjitu-m-am și m-am smerit foarte, răcnit-am din suspinarea inimii mele.

Din pofta aceea – zice – am cules a mă gîrbovi la pămînt și a mă tîngui totdeauna pentru chinurile cele amare ale inimii mele. Pentru aceasta,

după ce am schimbat lucrarea poftei, am făcut-o slujitoare dumnezeieștii Tale voi. Căci a adăugat:

9 Doamne, înaintea Ta este toată dorirea mea

Că, de vreme ce o dată am folosit-o rău, de-a pururea o voi afierosi poruncilor Tale.

și suspinul meu de la Tine nu s-a ascuns.

10 Inima mea s-a tulburat, părăsindu-mă virtutea mea și lumina ochilor mei, și lumina nu este cu mine.

Zice: Vezi, Stăpîne, tînguirile mele și lacrimile, vezi-mă că sînt clătinat, dezgolit de vîrtute, și lipsit de lumină și petrec întru amiază ca într-un întuneric. Prin acestea, însemnează două deodată: covîrșirea mîhnirii – pentru care nici lumina nu i se pare că este lumină – și golirea de dumnezeiasca purtare de grijă, pe care a numit-o după cuviință „lumina ochilor”.

11 Prietenii mei și vecinii mei în preajma mea s-au apropiat, și au stătut, și cei mai de aproape ai mei departe de mine au stătut.

Iar Simmah a tălmăcit așa acest stih: „Cei iubiți ai mei și prietenii mei împotriva mi-au stat întru rană.” Zice: Unii din prieteni, văzînd a mea rană, au făcut lucrurile neprietenilor și mi-au stat împotriva arătat. Iar alții, temîndu-se, s-au despărțit, neîmpărtășindu-mă de ajutorul lor. Și însemnează aici pe Ahitofel, care, nu numai că s-a despărțit de dînsul, ci a și adus asupra-i acele sfătuirii pierzătoare. Încă și alții le-au lucrat pe acestea, iar mai vîrtos cea mai mare parte a lui Israil și însăși seminția ludei s-a ostășit împreună cu Avesalom. Apoi, îndată după junghierea ucigătorului de tată, își porunceau unii altora să întreacă celelalte seminții și să întoarcă pe Împăratul David la palaturile împărătești.

12 Și se sileau cei ce căutau sufletul meu, și cei ce căutau cele rele mie grăiau deșertăciuni și vicleșuguri toată ziua cugetau.

După ce m-au văzut lipsit de prieteni, coseau asupra mea vrăjmășiile, voind a mea junghiere.

13 Iar eu ca un surd nu auzeam și ca un mut ce nu-și deschide gura sa.

14 Și m-am făcut ca un om ce nu aude și nu are în gura lui muștrări.

Istoria ne învață aceasta mai descoperit, pentru că – prihănind Avesalom hotărîrile tatălui său și trăgîndu-i către sine dintre cei judecați de David pe cei biruiți la judecată – Fericitul David răbda îndelung. Și – pe cînd Semei îl ocăra și îl împrășca cu vorbe și cu pietre – el primea ocările tăcînd, iar pe Avesa, care se ispatea să pedepsească pe ticălos⁹⁹, l-a oprit, zicînd: „Lăsați-l să mă blesteme, că Domnul i-a poruncit lui să blesteme pe David.”

⁹⁹ „Ticălos” – aici: „rău” și „netrebnic”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

15 Că spre Tine, Doamne, am nădărduit, Tu vei auzi, Doamne Dumnezeul meu.

16 Că am zis ca nu cîndva să se bucure de mine vrăjmașii mei. Și, cînd s-au clătinat picioarele mele, asupra mea mari au grăit.

Iar eu – zice – avînd răbdare, nădărduiam spre Tine, dînd a mea judecată Ție și rugîndu-mă să nu mă fac bucurie vrăjmașilor, nici biruirea mea să nu se facă lor pricină de trufie.

17 Că eu spre bătăi gata sînt, și durerea mea înaintea mea este pururea.

Zice: Păcatul m-a făcut vrednic de bătăi. Pentru aceea, împungîndu-mă cu chinurile păcatului, mă supun sub pedepse și doresc tămăduire.

18 Că fărădelegea mea eu voi vesti și mă voi griji pentru păcatul meu.

Pentru aceasta, sînt pîrîș și muștrător al meu și voi avea toată grija însănătoșirii mele.

19 Iar vrăjmașii mei trăiesc, și s-au întărit mai mult decît mine și s-au înmulțit cei ce mă urăsc fără dreptate.

20 Cei ce-mi răsplătesc mie rele pentru bune

Zice: Ție unuia am greșit – o Stăpîne! – și răul înaintea Ta l-am făcut. Iar aceia, primind deseori multe faceri de bine de la mine, îmi răsplătesc cu cele împotrivnice și au cîștigat mai multă putere decît mine.

mă cleveteau, căci urmam bunătatea.

Prin acestea, arată iarăși pe Avesalom, care prihănea judecățile lui și le numea nedrepte. Și – de vreme ce acela îi era fiu și se sîrguia a se face ucigător de tată – după cuviință a adăugat: Și cel iubit m-a lepădat pe mine, urîndu-mă ca pe un mort. Că, pe cine i se cădea după legile firii a-l iubi, pe acela îl ura ca pe un mort împuțit. Iar aceasta se potrivește și norodului, care – primind de la David nenumărate faceri de bine și de multe ori înălțîndu-se printr-însul deasupra celor de altă seminție – s-a arătat necunoscător și nemulțumitor către făcătorul de bine.

21 Nu mă lăsa, Doamne Dumnezeul meu, nu Te depărta de la mine!

22 la aminte spre ajutorul meu, Doamne al mîntuirii mele!

Zice: Înconjurîndu-mă de atîtea ispite pricinuitoare de dureri, Te rog pe Tine, Dumnezeul și Stăpînul meu, să nu mă lipsești de obișnuita purtare de grijă, ci să mă împărtășești de ajutorul Tău și să-mi dăruiești mîntuire.

TÎLCUIREA PSALMULUI 38

Întru sfîrșit, lui Iditum, cîntarea lui David.

Oarecari din scriitori au dat Psalmul acesta lui Iditum și au zis că el

I-ar fi scris, dar deasupra-scrierea ne învață în alt chip: Psalmul este al lui David, iar lui Iditum i s-a dat să-l cînte, lui fiindu-i încredințată ceata cîntăreților. Și ne trimite „la sfîrșit”, căci povestește cu jale prostimea firii omenеști și arată sfîrșitul ei. Marele David a zis Psalmul cînd era gonit de Avesalom și ocărit de Semei, și are multă împreună-glăsuire cu cel rînduit mai-nainte.

Zis-am: Păzi-voi căile mele, ca să nu greșesc eu cu limba mea. Pus-am gurii mele strajă cînd s-a sculat păcătosul împotriva mea.

2 Amuțit-am, și m-am smerit și nici de bine n-am grăit, și durerea mea s-a înnoit.

Graiurile Psalmului au multă împreună-glăsuire cu istoria. Căci, pe cînd marele David fugea de tirania copilului ucigător de tată, Semei, întîmpinîndu-l în cale și împrôșcîndu-l cu pietre, îl ocăra și cu cuvinte, numindu-l „nelegiuit” și „bărbat al sîngiurilor”. Iar dumnezeiescul David, folosindu-se de obișnuita lui filosofie, nu numai că nu l-a muncit pe dînsul, ci și pe unul din voievozi, care se ispitea să-l însulițeze, l-a oprit, zicîndu-i: „Lăsați-l să mă blesteme, că Domnul i-a zis lui să grăiască de rău pe David, și cine-i va zice lui: Pentru ce ai făcut așa? Ca să vadă Domnul smerenia mea și să-mi răsplătească mie Domnul bune pentru blestemul lui din ziua aceasta.”

Așadar David a făcut multă purtare de grijă pentru limbă și de-a pururea a înconjurat-o ca și cu un zid, știind că mădularul acesta este cu covîrșire lesne-alunecos. Așa a făcut și atunci cînd Semei, nefiind cu nimic nedreptățit, i-a stătu împotriva – că pe dînsul îl numește „păcătos”, ca pe un nedrept. Căci zice: Într-acea vreme „am amuțit, și m-am smerit și nici de bine n-am grăit”. Și foarte se aseamănă acestea cu cele zise în istorie: „Lăsați-l pe dînsul să mă blesteme, că Domnul i-a poruncit lui să grăiască de rău pe David, doar ar vedea Domnul smerenia mea și mă va scoate pe mine astăzi din mîna vrăjmașilor mei.” Iar aici zice: M-am asemănat surdului ce cu totul nu auzea, și m-am smerit pe sine-mi, așteptînd de aici cîștigul, și „durerea mi s-a înnoit”. Adică: Fiind ocărit de acela, am venit întru pomenirea păcatului îndrăznit de mine și m-am împuns cu chinuirile, socotind că pentru acesta sînt ocărit, tiranisit și silit a fugi, izgonindu-mă din casele împărătești. Acestea iarăși au multă rudenie cu istoria, pentru că acest „Domnul i-a poruncit să grăiască de rău pe David” are pomenirea păcatului pentru care s-a făcut certarea.

3 Înfierbîntatu-s-a inima mea în lăuntru meu și întru cugetul meu se va aprinde foc.

Acest stih: „Înfierbîntatu-s-a inima mea în lăuntru meu”, Simmah l-a tălmăcit așa: „Cînd îmi veneam întru sine-mi, mă ardeam cu foc”, adică: Aducîndu-mi aminte de păcatul meu, mă ardeam cu focul mîhnirii.

4 Grăit-am cu limba mea: Arată-mi, Doamne, sfîrșitul meu și

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

numărul zilelor mele care este, ca să cunosc de ce mă lipsesc eu.

Deci – zice – nu am răspuns nimic către cel ce mă ocăra, iar pe Domnul tuturor L-am rugat să-mi facă arătat sfârșitul vieții mele, foarte dorind săvârșirea.

5 Iată, cu palma ai pus zilele mele măsurate, și statul meu – ca un nimic înaintea Ta.

Pe acesta, iarăși Simmah l-a tălmăcit așa: „Iată, ca niște palme măsurate ai dat zilele mele, și traiul meu – ca un nimic în preajma Ta.” Și zice: Doresc sfârșitul, știind firea omenească nu mult-trăitoare, pentru că viața noastră – alăturându-se lângă viața Ta – pare că nici nu s-a alcătuit. Că Tu ești fără de început și nemărginit, iar viața noastră se măsoară ca și cu palma și cu degetul. Aici a arătat puțină vreme a vieții omenești. Așa zice și în alt loc: „O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, ca ziua de ieri care a trecut și ca straja în noapte.” Și aiurea: „Cerurile și pământul vor pieri, iar Tu rămâi, și toate ca o haină se vor învechi, și ca o îmbrăcăminte le vei înfășura pe ele, și se vor schimba, iar Tu același ești și anii Tăi nu vor lipsi.”

Însă toate sînt deșertăciune, tot omul ce viază!

Drept aceea – zice – toată firea oamenilor – și cei bogați, și cei săraci – se aseamănă aburului ce se risipește, și în zadar și în deșert zidesc, sădesc și adună bogăție și avuție.

6 Deși ca un chip trece omul, dar se tulbură în zadar: strînge comori, și nu cunoaște cui le adună pe ele.

Cu nimic – zice – nu se deosebesc oamenii cei vii de cei scriși în icoană, că și firea acestora, și a aceloră, curge asemenea și se strică cu vremea. Dar omul nu se tulbură cu nimic mai puțin: prigonindu-se, sfădindu-se, luptîndu-se, neguțătorindu-se, și toată viața este plină de furtună, avînd sfârșit de moarte. Și, adunînd bogăția cu osteneală multă și cu sudori, oamenii nu-l știu pe cel ce va să fie moștenitor al ei. Fericitul David a scris aceasta pornindu-se și din cele pentru sine, pentru că – văzînd împărăția prea-mare și foarte strălucită, cu prăzile din războaie și cu dajdia ce i se aducea de la cei de altă seminție – nu știa socoteala cea păgînească și nelegiuită a copilului. Apoi, văzîndu-l pe dînsul că a apucat împărăția și a răpit bogăția cea învistierită, a slobozit acest glas minunat: „Însă în zadar se tulbură omul, strînge comori, și nu știe cui le adună pe ele.”

7 Și acum, cine este răbdarea mea, au nu Domnul? Și statul meu la Tine este.

Zice: Așteptînd ajutorul de la Tine, am zis tuturor aceloră: Fiți sănătoase! Iar „statul”, Achila l-a zis „așteptare”, în loc de: Pe Tine Te aștept, căutînd împrejur, a Ta milostivire o adăst. Apoi, arată pricina celor dureroase:

8 De toate fărădelegile mele izbăvește-mă!

Și iarăși aduce pomenirea lui Semei:

Ocară celui fără de minte m-ai dat.

Și acest stih se aseamănă foarte cu cele zise în istorie: „Domnul i-a zis lui să grăiască de rău pe David.” Asemenea sînt și cele adăugate:

9 Amuțit-am și nu am deschis gura mea, căci Tu m-ai făcut.

Zice: Slobozindu-l Tu, acela m-a ocărît. Și el era ca un bici prin care aduceai asupra mea certarea. Pentru aceasta, am primit bătăile tăcînd, trecîndu-l pe el cu vederea și privindu-Te pe Tine, Cel ce mă certai. Și foarte cu potrivire le-a pus și pe cele adăugate:

10 Depărtează de la mine bătăile Tale,

11 că de tăria miniei Tale eu m-am lipsit.

Deci Te rog și cer de la Tine, Stăpîne: Încetează de aici certarea, că m-am cheltuit de tot prin mulțimea bătăilor!

Întru muștrări, pentru fărădelege, ai pedepsit pe om și ai subțiat ca un păianjen sufletul lui.

Zice: Nu în zadar, nici în deșert ai adus certările, ci muștrînd cele greșite și, ca un doctor, tăind și scoțînd puroaiile ascunse. Și, cu durerile doctoriei, subțiezi sufletul, dar aduci sănătate mădularelor tăiate.

Însă în deșert se tulbură tot omul.

Deci, acestea gîndindu-le întru sine-mi, văd pe oameni tulburîndu-se pentru lucruri vremelnice, întru nici un lucru de trebuință.

12 Auzi rugăciunea mea, Doamne, și cererea mea, ascultă lacrimile mele, să nu taci! Că sînt eu străin și nemernic¹⁰⁰, ca toți părinții mei.

13 Slăbește-mă, ca să răsuflu mai înainte de a mă duce și a nu mai fi!

Zice: Te rog pe Tine, Stăpîne, auzi pe cel ce jalește și se roagă Ție cu lacrimi, că eu nici nu locuiesc pămîntul, ci nemernicesc și – viețuind puțină vreme, asemenea părinților – voi primi moartea. Deci împărtășește-mă de o mică răsuflare, ca să mai viețuiesc puține zile fără de dureri, mai-nainte de a ieși din viața aceasta. Căci, ieșind, nu mă voi mai întoarce – că aceasta a zis „mai mult nu voi mai fi” – adică: Nu mă voi mai întoarce către viața aceasta stricăcioasă. Vrednic lucru este a ne minuna de marele David, care – fiind întru împărăție, și întru bogăție și întru stăpînire – se numește pe sine „străin” și „nemernic” și nu suferă a se bizui bunei-norociri. Cu adevărat graiurile lui sînt pline de înțelepciune, căci el știe firea celor ce sînt, și pentru aceasta defaimă buna-norocire de acum.

¹⁰⁰ pribeag, venetic, străin

TÎLCUIREA PSALMULUI 39

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Oarecari au luat Psalmul acesta pentru Fericitul Ieremia, oarecari – pentru minunatul Daniil, fiindcă amîndoi au fost aruncați în groapă, iar începutul Psalmului pomenește de „groapă”. Și, luînd ei aminte la un grai, s-au răsturnat întru această înțelegere. Alții au zis că Psalmul li se potrivește celor robiți ce au locuit în Babilon. Iar eu socotesc că s-a scris acesta cu închipuire pentru cele întîmplante lui David, dar se aduce și către toată firea oamenilor, care a primit nădejdele învierii de la Dumnezeu și Mîntuitorul nostru. Către această înțelegere ne povățuiește pe noi dumnezeiescul Pavel, pomeneind oarecari graiuri ale Psalmului pus înainte întru *Epistola către Evrei*.

Așteptînd, am așteptat pe Domnul, și a luat aminte la mine.

2 Și a auzit glasul cererii mele și m-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului.

Graiurile acestea se potrivesc și Fericitului David, căci sînt împreună-glăsuitoare cu Psalmul rînduit mai-nainte. Că întru acela zicea: „Auzi rugăciunea mea, Doamne, și cererea mea. Ascultă lacrimile mele, să nu taci. Slăbește-mă, ca să răsflu mai-nainte de a mă duce, și mai mult nu voi fi”, iar mai sus a zis: „Care este răbdarea mea acum? Au nu Domnul? Și statul meu de la Tine este.” Iar aici zice, ca și cum i s-ar fi primit rugăciunea și i s-ar fi dat cererea: „Așteptînd, am așteptat pe Domnul, și a luat aminte la mine”, adică: După ce S-a întors de către păcatul meu, mi-a arătat față blîndă și a auzit cererea mea. Și ce a făcut după ce a auzit-o? „M-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului.” Așa are obicei dumnezeiasca *Scriptură* să numească primejdiile cele prea-mari, precum am zis și puțin mai-nainte.

Deci, după cum am zis, acestea se potrivesc cu închipuire pătimirilor lui David și facerilor de bine către dînsul. Dar se potrivește mai cu covîrșire firii oamenilor – ce se pogorîse întru însuși fundul pămîntului, și se trimisese la moarte, și s-a tras în sus prin înomenirea Mîntuitorului nostru, și s-a scos și a primit nădejdele învierii – aceștia se potrivește așadar să zică: „Așteptînd, am așteptat pe Domnul, și a luat aminte la mine. Și a auzit rugăciunea mea și m-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului.” „Groapă a ticăloșiei” s-a numit după cuviință moartea, fiind plină de stricăciune, iar „tina a noroiului” – păcatul, fiindcă sloboade multă rea putoare și oprește drumul cel drept al oamenilor. Dar ce țî-a mai dăruit după ce te-a izbăvit de primejdii?

Și a pus pe piatră picioarele mele și a îndreptat pașii mei.

Că nu m-a lăsat să mă clatin, și să mă port împrejur și să înconjur, ci mi-a făcut starea întemeiată, că zice: „Pe piatra aceasta voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui pe dînsa.” Și „a îndreptat

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

pașii mei” și m-a făcut a alerga fără oprire pe calea dreptății; căci, după ce m-a slobozit de rătăcire, mi-a arătat calea cea dreaptă a adevărului.

3 Și a băgat în gura mea cântare nouă, cântare Dumnezeului nostru.

Că, în locul slujbei păgînești a idolilor, m-am învățat a lăuda pe Cel ce este Dumnezeu adevărat și a-l aduce cântare nouă, care se potrivește facerilor de bine celor noi: căci nu-L mai rog plîngînd, ci Îl laud pentru facerile de bine.

Vedeă-vor mulți, și se vor teme și vor nădăjdui spre Domnul.

Fiindcă vorbește acestea către fața celor ce au dobîndit mîntuirea, Proorocul zice după cuviință: Cei ce n-au gustat încă bunătățile, văzîndu-le, se vor teme, iar apoi, întărîndu-se cu nădejdea, vor căpăta de la Dumnezeu mîntuirea.

4 Fericit – bărbatul căruia numele Domnului este nădejdea lui și nu a privit la deșertăciuni și la nebunii mincinoase.

Deșertăciunile acestea le-a pomenit Proorocul și în Psalmul dinainte: „Însă toate sînt deșertăciune, tot omul ce viază.” Și iarăși: „Însă în deșert se tulbură.” Deci și aici fericește pe cel ce le-a defăimat pe acestea de față și a cîștigat în locul tuturor nădejdea dumnezeiască.

5 Multe ai făcut Tu, Doamne Dumnezeul meu, minunilor Tale și gîndurilor Tale nu este cine să se asemene. Vestit-am și am grăit: Înmulțitu-s-au mai mult decît numărul.

Zice: Minunile făcute de puterea Ta biruiesc tot numărul și toată povestirea. Nu este altul ca Tine să faci asemenea lucruri, că prea-mari și prea-frumoase sînt făpturile Tale, și cele iconomisite de purtarea Ta de grijă biruiesc laudele oamenilor: cele din Egipt, cele din pustie, cele de pe vremea lui Moisi, cele din vremea lui Iisus (Navi), cele din vremea lui Samuil și cele mai de demult decît acestea: din vremea lui Avraam, a lui Isaac, a lui Iacov, împărăția lui Iosif, cea iconomisită prin robie, și celelalte, ca să nu le povestesc pe fiecare. Dar cea făcută acum este mai minunată decît toate acestea, că nu unui om sau unui neam, ci tuturor neamurilor le neguțătorești mîntuirea și – încetînd slujba *Legii*, care se potrivea neputinței Iudeilor – ai dat Darul cel nou, ce legiuiește slujba cea cuvîntătoare.

6 Jertfă și prinosul nu ai voit, iar trupul mi l-ai întocmit. Arderile de tot pentru păcat nu ai căutat.

7 Atunci am zis: Iată, vin!

Cu acestea se unește sfătuirea apostolească: „Vă rog pe voi, fraților, prin îndurările lui Dumnezeu, să arătați trupurile voastre jertfă vie, sfîntă, bine-plăcută lui Dumnezeu”, adică slujba cea cuvîntătoare, că, în locul jertfelor *Legii*, Stăpînul a poruncit a sfinți ale noastre mădulare. Și văzînd –

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

zice – darul acesta al Tău, m-am adus Ție pe sine-mi, zicînd: „Iată, vin!” Fericitul Pavel ia cuvîntul acesta pentru Stăpînul Hristos, și foarte după cuviință. Căci El este pîrga firii noastre, și Lui cel dintîi I se cuvine să le zică pe ale noastre și mai-nainte să închipuiască întru Sine pe acelea ce se cuvin făcute de noi. Așa, El a venit la Botez întîi, arătîndu-ne nouă darul Botezului. Și a spălat picioarele ucenicilor, punîndu-Se înaintea nouă întîiul chip al smeritei cugetări. Pentru aceasta a zis către Ioan: „Lasă acum, că așa este cu cuviință nouă, a plini toată dreptatea.” Deci Lui I Se potrivește să le zică pe ale noastre, ca unui cap al trupului, ca unui Întîi Născut, după trup, între mulți frați.

În capul cărții scris este pentru mine.

Zice: De demult, mai-nainte s-au grăit acestea pentru mine în cărțile proorocești. Iar „cap”, Achila și Simmah l-au zis: „sul”, că așa obișnuiesc Iudeii a face dumnezeieștile *Scripturi* pînă în ziua de astăzi.

8 Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit, și legea Ta – în mijlocul pîntecelui meu.

Zice: Apropiindu-mă spre Tine, am toată sîrguința să împlinesc poruncile Tale și să petrec după voia Ta. Iar pe acest „în mijlocul pîntecelui meu” l-a zis din metafora celor ce bine se află către cineva și voiesc să bage în lăuntru pe cel dorit. Însă acestea nu se potrivesc nici lui Ieremia, nici lui Daniil, nici Fericitului David, pentru că, stăpînind *Legea*, se aduceau lui Dumnezeu arderi de tot și jertfe, iar cuvîntul proorocesc, scoțîndu-le afară pe toate, a arătat jertfa cuvîntătoare. De aceea am zis că Psalmul se potrivește lui David cu închipuire – de vreme ce el, ca un Prooroc, mai-nainte vedea cele ce vor să fie și dorea a trăi după acelea – iar cu adevărat se potrivește neamurilor ce s-au învrednicit mîntuirii și s-au izbăvit de înșelăciune.

9 Bine am vestit dreptate întru adunare mare. Iată, buzele mele nu le voi opri. Doamne, Tu ai cunoscut.

10 Dreptatea Ta nu am ascuns-o întru inima mea, adevărul Tău și mîntuirea Ta am spus. Nu am ascuns mila Ta și adevărul Tău de către adunare multă.

Fericitul David se făgăduiește întru „adunare mare”, adică întru cea strînsă din toată lumea de dumnezeiescul dar, să propovăduiască dreptatea lui Dumnezeu, și adevărul proorociei, și mîntuirea cea vrednică de minune și nemăsurată milă. Și zice că însăși firea mîntuită va da această răsplătire, adunîndu-se spre cîntarea de laudă, ca să propovăduiască dreapta judecată a lui Dumnezeu, să povestească negrăita purtare de grijă și să arate adevărul făgăduințelor proorocești. Iar pe acest „de către adunare multă”, Simmah l-a pus: „întru mulțime”, iar Achila și Teodotie: „întru adunare mare”, încît este arătat că au grăit pentru același lucru.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

11 Iar Tu, Doamne, să nu depărtezi îndurările Tale de la mine, mila Ta și adevărul Tău pururea să mă sprijinească!

Dobîndind mîntuire, Biserica lui Dumnezeu are trebuință de aceeași purtare de grijă, pentru ridicările asupra-i cele de multe feluri ale oamenilor și ale dracilor, de care se face pomenire întru cele de aici înainte:

12 Că m-au cuprins rele fără număr, apucatu-m-au fărădelegile mele, și n-am putut să văd. Înmulțitu-s-au mai mult decît perii capului meu, și inima mea m-a părăsit.

Nimeni să nu socotească cele zise nepotrivite tîlcuirii, pentru că și cei trei Tineri, care aveau fapta bună desăvîrșită și purtau cunună de biruință, rugîndu-se în cuptor, ziceau: „Greșit-am, nelegiuit-am, făcut-am nedreptate, ne-am depărtat de la poruncile Tale și n-am păzit dreptățile Tale.” Așa zicea minunatul Daniil, așa – dumnezeiescul Ieremia, așa – dumnezeiescul Isaia. Așa grăia prea-înțeleptul Pavel: „Hristos Iisus a venit în lume să-i mîntuiască pe păcătoși, dintre care cel dintîi sînt eu”, și iarăși: „Nu sînt vrednic să mă numesc Apostol.” Deci, fiind bătută cu întreitile valuri¹⁰¹ ale celor rău-credincioși, Biserica lui Dumnezeu nu cugetă înalt, ca ceea ce se nevoiește, ci păcate și greșeli socotește cele făcute și se roagă a primi ajutor de la Mîntuitorul. Dealtfel, Biserica lui Dumnezeu nu s-a alcătuit numai din cei desăvîrșiți, ci are și pe cei ce trăiesc în trîndăvie, pe cei ce au îmbrățișat viață moleșită și voiesc a sluji îndulcirilor. Și, de vreme ce este un trup, ca dinspre o față le grăiește și pe unele, și pe altele.

13 Binevoiește, Doamne, ca să mă izbăvești! Doamne, ca să-mi ajuți mie ia aminte!

14 Să se rușineze și să se înfrunteze împreună toți cei ce caută sufletul meu ca să-l ia pe dînsul!

Că voiesc să-l trimită la moartea cea veșnică.

Să se întoarcă înapoi și să se rușineze cei ce-mi voiesc mie rele!

Întoarce-i pe dînșii în fugă și fă-i a greși de la acelea pe care le doresc, căci măiestresc asupra mea rele.

15 Să-și ia îndată rușinea cei ce-mi zic mie: Bine, bine!

Încă și celor ce mă iau în batjocură și rîd de mine, facă-se lor rod rușinea.

16 Să se bucure și să se veselească de Tine toți cei ce Te caută, Doamne; și să zică pururea „Mărească-Se Domnul!” cei ce iubesc mîntuirea Ta.

Zice: Iar pe cei ce Te caută, și Te laudă și Te iubesc pururea, umple-i de veselie necurmată. Că nu le-a cerut veselie celor ce doar Îl

¹⁰¹ Se spune că în vremea furtunii marea izbește țărmul cu valuri întreite, din care al treilea e cel mai puternic.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

iubesc, ci celor ce pururea și necurmat au dorul cel vrednic de îndrăgit al mîntuirii.

17 Iar eu sărac sînt și mișel, Domnul Se va îngriji de mine. Ajutorul meu și scutitorul meu ești Tu, Doamne, să nu zăbovești!

Precum a pomenit mai sus de păcate, așa și pe sine se numește „sărac”, fiindcă este lipsit de ajutor și are trebuință de dumnezeiasca ajutorare, pe care se roagă să o dobîndească prea-degrab. Iar acestea se potrivesc prea-cu-potrivire Fericitului David. Socotesc că s-a numit pe sine „sărac” și „mișel” după ce a văzut proorocia aceea și belșugul darului, și s-a rugat a dobîndi și el dumnezeiasca Pronie. Și se roagă să nu se zăbovească mîntuirea cea mai-nainte vestită, punîndu-se întru lungi și depărtate vremi, ci să se dăruiască oamenilor prea-degrab.

TÎLCUIREA PSALMULUI 40

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Oarecari au dăruit Psalmul acesta lui David, iar oarecari Iezechiei, dar nu ne lasă pe noi dumnezeiasca *Evangelie* să-l primim pe nici unul. Pentru că Stăpînul Hristos, vorbind către Sfinții Săi Ucenici, a adăugat: „Știind acestea, fericiți veți fi dacă le veți face. Nu pentru voi toți zic, că știu pe care v-am ales, ci ca să se îplinească *Scriptura*: «Cel ce mănîncă cu Mine pîine a ridicat asupra Mea călcîiul său.» De aceea zic vouă mai-nainte de a se face, ca după ce se va face să credeți că Eu sînt.” Deci, cînd zice: „ca să se îplinească *Scriptura*”, Domnul arată Psalmul acesta de față, că Lui, și nu altuia, I se cuvine. Socotesc că ar fi un lucru semeț și îndrăzneț dacă i s-ar închipui altă pricină, iar nu pe cea cuvenită lui.

Fericit este cel ce înțelege pe săracul (și pe mișelul).

Acest „și pe mișelul”, l-am aflat întru alte pre-scrieri (adică izvoade), dar nici la *Evreu*, nici la *Sirian*¹⁰², nici la ceilalți tîlmăcitori. Iar „sărac” numește pe Domnul tuturor, de vreme ce – bogat fiind, după cum zice dumnezeiescul Apostol – a sărăcit pentru noi, ca noi să ne îmbogățim cu sărăcia Lui. Și, Dumnezeu fiind, n-a socotit răpire a Se face întocmai cu omul, ci pe Sine S-a deșertat, luînd chip de rob. Și, măcar că stăpînea peste cele văzute și peste cele nevăzute, nu avea unde să-și plece capul. Și, măcar că S-a născut din Fecioară, S-a pus în iesle, pentru lipsa patului. Deci proorocescul cuvînt fericește pe cel

¹⁰² Versiune siriană a *Vechiului Testament*, care nu a putut fi identificată de cercetătorii scrierilor Fericitului Teodorit.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

ce poate să înțeleagă această sărăcie și se sîrguiește a lăuda după putere pe Cel ce a primit-o asupra-Și. Apoi, arată roadele fericirii:

În ziua cea rea, îl va izbăvi pe el Domnul.

Iar „ziua cea rea”, Simmah a zis-o: „ziua răutății”, însemnînd – după cum mi se pare – ziua Judecării, care este înfricoșată și făcătoare de rău celor fără de lege. Și îi făgăduiește că cunoștința curată a sărăciei aceleia îl va izbăvi de rele în ziua cea înfricoșată.

2 Domnul să-l păzească pe el, și să-l vieze pe el, și să-l ferească pe dînsul pe pămînt și să nu-l dea în mâinile vrăjmașilor lui.

Nu va dobîndi numai bunătățile ce vor să fie, ci și în viața de acum va cîștiga dumnezeiasca purtare de grijă, făcîndu-se strălucit și vestit și scăpînd de bîntuiețile neprietenilor. Și – de vreme ce poate cadea în boală, avînd trupul stricăcios – îi făgăduiește și izbăvirea de aceasta:

3 Domnul îi va ajuta lui pe patul durerii lui. Tot așternutul lui l-ai întors întru boala lui.

De toată boala – zice – îl va izbăvi, și boala o va preface întru sănătate. Pentru că acest „ai întors întru boală așternutul lui” înseamnă: „l-ai prefăcut”.

Așa, după ce a povestit răsplătirile celui ce înțelege sărăcia vrednică de minune a Stăpînului, ne arată nouă Cine a avut-o pe aceasta și cum S-a folosit de ea, aducîndu-L în lăuntru pe El, Care ne învață și ne povestește cele pentru Sine:

4 Eu am zis: Doamne, miluiește-Mă, vindecă sufletul Meu, că am greșit Ție.

Zice: Eu sînt săracul Acela, Cel ce am luat asupra-Mi sărăcia de bună voie, Mielul lui Dumnezeu ce ridică păcatul lumii, Cel ce am sineșit¹⁰³ patimile oamenilor, Cel ce păcat n-am făcut, dar am adus rugăciunea pentru firea oamenilor, ca pe o pîrgă a firii. Și se cuvine a însemna că Simmah n-a zis: „că am greșit Ție”, ci: „și, de am greșit Ție”.

5 Vrăjmașii Mei Mi-au zis rele Mie: Cînd va muri și va pieri numele Lui?

„Vrăjmași” îi numește pe Iudei, care îl cleveteau și măiestreau moartea Lui. Încă și istoria *Sfințitelor Evanghelii* ne învață aceasta, zicînd: „Sfat au luat cum îl vor pierde pe Dînsul.” De aici, mută proorocia către Iuda:

6 Și intra să vadă, în deșert grăia inima lui, adunat-a fărădelege lui-și, ieșea afară și grăia.

Încă și dumnezeieștii evangheliști ne învață că Iuda „le-a zis Iudeilor: Ce-mi veți da mie, și eu îl voi da pe El vouă? Și căuta vreme ca să-L vîndă pe Dînsul.” Acestea le zice și proorocia: „Și intra să vadă, în deșert grăia inima lui, ieșea afară și grăia”, adică: Intrînd și ieșind, măiestrea moartea

¹⁰³ Am mai spus: „Mi-am însușit”, „am luat în sinea-Mi”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Lui împreună cu aceia. Apoi, mai-nainte grăiește reaua lor tocmeală:

7 Împreună asupra Mea șopteau toți vrăjmașii Mei, asupra Mea gîndeau rele Mie. Cuvînt fără de lege au pus asupra Mea.

Iar sfîrșitul lucrurilor mărturisește acestora, căci – vorbind cu liniște unii către alții – căutau chipul bîntuiei. Apoi, L-au învinuit de tiranie, zicînd lui Pilat că Iisus Se hotărăște împărat pe Sine și oprește a da dajdie Cezarului. Aceasta o zice și proorocia: „Cuvînt fără de lege au pus asupra Mea”, în loc de: Au făcut asupra Mea pîră de nelegiuire.

8 Au doară Cel ce doarme nu va adăuga a Se scula?

Zice: Și, dacă voi răbda moarte, au nu Mă voi scula iarăși, și nu voi risipi pe cei ce au gătit aceasta? Stihul se aseamănă graiului evanghelicesc: „Stricați voi Biserica aceasta, și Eu o voi ridica pe dînsa în trei zile.” Și iarăși: „Iată, ne suim în Ierusalim, și Fiul Omului Se va da în mîinile păcătoșilor, și-L vor ucide pe Dînsul, și a treia zi va învia.” Deci pentru aceea, după cuviință, moartea a numit-o „somm”.

9 Pentru că omul păcii Mele, spre care am nădăjduit, cel ce mănîncă pîinile Mele, a mărit asupra Mea împiedicare.

Achila și Teodotion au zis mai descoperit acest cuvînt: „și bărbatul păcii Mele, căruia Eu M-am nădăjduit”, iar Simmah: „dar și omul care păciuia cu Mine, căruia Eu Mă nădăjduisem”. Și zice: Nu numai vrăjmașii Mei Mi-au gătit moartea, ci și omul ce era împreună cu Mine și se fățărnicia dragoste și pace – de o masă fiind cu Mine și împreună hrănit – a arătat viclesugul pe care îl avea. Viclesugul l-a numit „împiedicare”, din metafora celor ce se nevoiesc pentru iuțea, adică se întrec, și se meșteșugesc a-i lovi cu călcîiul pe cei ce aleargă împreună și a-i face să cadă. Așa a zis și Isav, după ce a fost amăgit de Iacov: „Cu dreptate s-a numit numele lui «Iacov», că m-a împiedicat pe mine acum a doua oară și mi-a luat și întîietatea nașterii, și blagoslovenia.”¹⁰⁴

10 Iar Tu, Doamne, miluiește-Mă și Mă scoală, și le voi răsplăti lor.

11 Întru aceasta am cunoscut că M-ai voit pe Mine, că nu se va bucura vrăjmașul Meu de Mine.

Și acestea toate s-au zis ca dinspre firea omenească luată de Domnul Hristos, asupra căreia s-a făcut patima. Așa-L auzim rugîndu-Se pe Stăpînul Hristos și întru *Sfințitele Evanghelii*: „Părinte, mîntuiește-Mă de ceasul acesta!” Și iarăși: „Părinte, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta!”

¹⁰⁴ Iacov și Isav erau fiii gemeni ai Patriarhului Isaac, din Revecca. Luptîndu-se cu Isav pentru întîietate încă din pîntece (*Facerea*, 25:21-26), Iacov îi cumpără apoi acestuia dreptul de întîi-născut (*Facerea*, 25:29-34) și izbutește pînă la urmă să-i răpească și binecuvîntarea părintească (*Facerea*, 27:1-40).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

12 Și pe Mine, pentru nerăutatea Mea, M-ai sprijinit și M-ai întărit înaintea Ta în veac.

Și acestea se potrivesc cu chipul robului, pe care l-a luat asupra-Și Unul Născut al lui Dumnezeu, că - după cum zice dumnezeiescul Apostol - „cu adevărat, nu a luat firea Îngerilor, ci a luat sămînța lui Avraam, de unde era dator să Se asemene fraților întru toate, ca să Se facă Arhiereu milostiv și credincios, întru cele ce sînt către Dumnezeu.” Deci - de vreme ce firea omenească luată de Domnul Hristos a rămas slobodă de toată răutatea - după cuviință zice: „Și pe Mine, pentru nerăutatea Mea, M-ai sprijinit și M-ai întărit înaintea Ta în veac.” Că a primit unirea întărită, și împreunarea și slava veșnică sînt netăiate.

13 Bine este cuvîntat Domnul Dumnezeuul lui Israil din veac și pînă în veac: Fie, fie!

Mai-nainte vestind acestea, și minunîndu-se de negrăita iubire de oameni a Stăpînului și înțelegînd sărăcia Celui ce de bună voie a luat-o asupra-Și, dumnezeiescul Prooroc Îi aduce laudă Lui, ca să primească și el sfîrșitul cel fericit. Și l-a adus laudă după cuviință, învățîndu-ne că Cel proorocit nu este numai om, ci și Dumnezeu prea-veșnic, avînd ființă nepieritoare și fără de sfîrșit.

TÎLCUIREA PSALMULUI 41

Întru sfîrșit, întru pricepere, fiilor lui Core.

Dumnezeu a dat Babilonienilor norodul ce păcătuse și a hotărît asupra lui șaptezeci de ani de robie. Deci Psalmul s-a zis ca despre fața aceasta, care se tînguia și dorea slobozenia. Fiindcă erau între dînșii binecredincioși - precum dumnezeiescul Daniil, precum minunatul Iezechiel, precum bunii biruitori Mucenici Anania, Azaria și Misail, care iubeau foarte fierbinte pe Dumnezeu și doreau slujba *Legii* Lui - luînd asupra-și fața acestora, proorocescul cuvînt îi învață mai-nainte de multe neamuri ce se cade a zice în vremea primejdiei, ca să se mîngîie cu mai-nainte grăirea și să se deprindă cu învățătura. Pentru aceasta și este scris Psalmul deasupra „întru sfîrșit”, căci cele zise au avut sfîrșit după multă înconjurare de vreme. Și este adăugat „întru pricepere”, căci mai ales de aceasta este trebuință celor ce cad în primejdii.

În ce chip dorește cerbul spre izvoarele apelor, așa dorește sufletul meu către Tine, Dumnezeule!

Se zice că cerbii mănîncă fiare din cele înveninate, și de aici se aprind întru sete și fierbinte doresc apele. Deci - fiind împreună cu bărbații Babilonieni, care trăiau întru păgînatate și fărădelege și care foarte se asemănau cu fiarele tîrîtoare - Sfinții pomeniți mai-nainte ziceau după

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

cuviință, asemenea cerbilor, că însetează de Dumnezeu, de acolo dorind izbăvirea și așteptînd dumnezeiescul ajutor.

2 Însetat-a sufletul meu spre Dumnezeul cel tare, cel viu. Cînd voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu?

Zice: Doresc și însetez de slujba Dumnezeului meu celui viu. Pentru că acest „mă voi arăta feței lui Dumnezeu” înseamnă a-l sluji Lui după *Lege*, în Ierusalim. Acestea ne învață nu numai Fericitul Moisi, ci și cei trei Fericți Mărturisitori – Anania, Azaria și Misail – rugîndu-L pe Dumnezeu în cuptor.

Și foarte potrivit Îl numesc pe Dumnezeu „tare și viu”, luînd aminte la idolii cei neînsuflețiți și nemișcați ai Babilonienilor.

3 Făcutu-s-au lacrimile mele mie pîine, ziua și noaptea, cînd mi se zice mie în fiecare zi: Unde este Dumnezeul tău?

4 Acestea mi-am adus aminte și am revărsat spre mine sufletul meu.

Zice: Tînguindu-mă noaptea și ziua, nu am sațiu, ci ca o hrană fac lacrimile, primind pentru Tine ocările, pentru că neprietenii mă batjocoresc, grăind că purtarea Ta de grijă e neputincioasă și nu poate birui puterea lor. Deci, gîndind acestea, plîng neîncetat – pentru că acest „am revărsat spre mine sufletul meu” însemnează: M-am vărsat și m-am pornit spre tînguiri.

Că voi trece în locul Cortului celui minunat pînă la casa lui Dumnezeu, în glasul bucuriei și al mărturisirii sunetului ce prăznuiește.

„Cort” numește acoperămîntul lui Dumnezeu. Deci, după cele mîhnicioase, le vestește pe cele de veselie: și mai-nainte ne învață că foarte-degrab vor dobîndi chemarea înapoi, și se vor întoarce către pămîntul cel dorit, povățuindu-se de dumnezeiescul dar, și vor zidi casa dumnezeiască, și vor săvîrși praznicele obișnuite și vor primi întru auzuri glasul prăznuitor și viersuirea duhovnicească. Încă și Fericitul Isaia mai-nainte vestește că se vor întoarce cu mai multă cinste, purtîndu-se de asini în căruțe și acoperindu-se cu umbrele, lepădînd supărarea razei. Și Achila a însemnat acest lucru: „Voi intra în umbrar, trăgîndu-i pe dînșii pînă la casa lui Dumnezeu, întru glasul laudei și al mulțumirii norodului ce prăznuiește, dăntuind și lăudînd pe Mîntuitorul Dumnezeu. Și, dobîndind umbrire în călătorie, așa vom ajunge la casa dumnezeiască.” După ce au auzit proorocia aceasta, ei se mîngîie pe sine, zicînd:

5 Pentru ce ești mîhnit, sufletul meu, și pentru ce mă tulburi? Nădăduiește spre Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea feței mele și Dumnezeul meu.

Zice: Primind făgăduințele acestea – o suflete! – încetează a te mîhni și a te întrista, și – întărindu-te cu nădejdea – așteaptă sfîrșitul proorociei, întru care, văzînd mîntuirea, vei aduce laude lui Dumnezeu, Celui ce te-a mîntuit.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

6 Spre sine-mi sufletul meu s-a tulburat. Pentru aceasta îmi voi aduce aminte de Tine din pământul Iordanului și al Ermonului, din muntele cel mic.

Aceasta e facere de morală a sufletului ce vorbește către sine și – după ce a zis: „Primind făgăduințele bunătaților, încetează mîhnindu-te!” – tot el răspunde, zicînd: Nu mă mîhnesc și nu rostesc în zadar plîngerile mainainte zise, ci pomenirea pământului părintesc îmi pornește lacrimile. Căci „pământ al Iordanului” numește pământul făgăduinței. Iar prin „munte” a arătat tot pământul acela. Așa a tălmăcit și Simmah: „Sufletul meu se topește de tot cînd îmi aduc aminte de Tine din pământul Iordanului și din Ermon, muntele cel mic.”

7 Adînc pe adînc cheamă întru glasul jgheburilor Tale. Toate înălțările Tale și valurile Tale peste mine au trecut.

Petrecînd – zice – în pământul acela, am fost dat mulțimilor vrăjmașilor și am fost scufundat ca într-un adînc. Că „adînc” numește rînduielele ostășești; iar covîrșirea mulțimii o seamănă cu apele cele nemăsurate, și cele făcute de aceia – cu potopul care a stricat toată lumea. Iar Simmah le-a tălmăcit pe acestea mai descoperit: „Adînc cu adînc întîmpină urletul izvoarelor Tale. Pedepsindu-mă pentru fărădelege, Tu i-ai adus asupra-mi pe dînșii, viforele și valurile Tale au trecut asupra mea.” Că, de vreme ce a asemănat oastea cu adîncul, urmează asemănării și numește „valuri” și „vifore” bîntuielele oastei. Și zice: Pentru acestea mă chinuiesc, căci pomenirea lor mă împunge, dar am mîngîiere iubirea Ta de oameni. Că a adăugat:

8 Ziuă va porunci Domnul mila Sa, și noaptea – cîntarea Lui de la mine, rugăciunea Dumnezeului vieții mele.

Zice: De-a pururea știind mila dăruită de Dumnezeu și gîndind aceasta întru sine-mi, noaptea cînt, și laud pe Cel ce Se îngrijește de ale noastre și Îi cer Lui iubire de oameni. Apoi, ne învață graiurile rugăciunii:

9 Zice-voi lui Dumnezeu: Sprijinitorul meu ești, pentru ce m-ai uitat și pentru ce umblu mîhnindu-mă cînd mă necăjește vrăjmașul meu?

10 Cînd se zdrobeau oasele mele, mă ocărau vrăjmașii mei, zicîndu-mi în toate zilele: Unde este Dumnezeul tău?

Zice: Grăind așa Stăpînului meu, am dobîndit pururea a Ta purtare de grijă. Pentru ce m-ai golit acum de aceasta, încît mă mîhnesc și plîng neîncetat pentru ocările neprietenilor? Că – muncindu-mă cu răni și zdrobind oasele mele cu legături – ei rîd, zicînd: „Unde este Dumnezeul tău?”, socotind că eu pătimesc acestea pentru a Ta neputință. Iar acest „pentru ce m-ai uitat?” înseamnă: „pentru ce nu mă împărtășești de a Ta purtare de grijă?” – că uitarea este patimă omenească, iar Dumnezeu are ca osebire a Lui nepătimirea.

11 Pentru ce ești mîhnit, sufletul meu? Și pentru ce mă tulburi?

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Nădăjduiește spre Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea feței mele și Dumnezeul meu.

Zice: Să nu te deznădăjduiești – o suflete! – de mîntuirea ta, că ai Mîntuitor pe Dumnezeu, a Cărui nădejde avînd-o tare, stinge mîhnirea și primește mîngîierea.

TÎLCUIREA PSALMULUI 42

Psalmul lui David, nescris deasupra la Evrei.

Judecă mie, Dumnezeule, și alege judecata mea de la neamul necuvios, de la omul nedrept și viclean izbăvește-mă!

Psalmul acesta este nescris deasupra la Evrei, fiindcă are aceeași înțelegere cu cel mai dinainte. Iar cei ce vorbesc se roagă lui Dumnezeu să judece între dînșii și Babilonieni, cei ce au avut pentru ei multă cruzime și socoteală sălbatică, pentru care îi și numește „neam necuvios”, și pe împăratul lor: „bărbat viclean și nedrept”. Și proorocia minunatului Daniil ne învață acestea.

2 Că Tu, Dumnezeule, ești întărirea mea. Pentru ce m-ai lăsat? Și pentru ce umblu mîhnindu-mă cînd mă necăjește vrăjmașul meu?

Cei drepti aduc iarăși aceeași cerere, rugîndu-se să se izbăvească de cruzimea vrăjmașilor, pentru care erau pururea posomorîți și mîhniți. Iar acest „pentru ce?” nu-l zic cerînd socoteală și nici nu întreabă pentru ei înșiși – căci nu se împărtășeau de fărâdelegea celorlalți, măcar că împreună cu aceia erau pustii de purtarea de grijă de sus – ci fac rugăciunea de obște pentru toți.

3 Trimite-mi lumina Ta și adevărul Tău! Acestea m-au povățuit și m-au adus la muntele cel sfînt al Tău și la lăcașurile Tale.

Cei 70 au schimbat aici timpul și le-au zis pe cele ce vor să fie ca și cum ar fi fost făcute. Iar ceilalți au făcut tălmăcirea mai luminată: „Trimite-mi lumina Ta și adevărul Tău, care mă vor povățui și mă vor aduce la muntele cel sfînt al Tău și la lăcașurile Tale.” Zice: Mă rog să dobîndesc dumnezeiescul ajutor, ca să mă izbăvesc de amara robie, și să mă întorc la pămîntul părintesc și să aduc slujba legiuită în Biserica afierosită Ție. Că „lăcașuri ale lui Dumnezeu” a numit Biserica, „munte sfînt” – Sionul, iar „lumină și adevăr” – dreapta și mîntuitoarea arătare a Domnului. Căci, precum „întuneric” numește primejdiile, „lumina” este izbăvirea de acestea. Ei vor, împreună cu lumina, și adevărul, fiindcă au cerut să judece Dumnezeu între dînșii și Babilonieni, și au știut că – folosind Dumnezeu adevărul, nu îndelunga-răbdare – pe aceia îi va osîndi, iar pe dînșii îi va slobozi de robie.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

4 Și voi intra la jertfelnicul lui Dumnezeu, la Dumnezeu, Cel ce veseleşte tinerețile mele. Mărturisi-mă-voi Ție întru alăută, Dumnezeule, Dumnezeul meu!

Simmah a tălmăcit acest stih așa: „Ca să vin către jertfelnicul lui Dumnezeu, către Dumnezeu, veselia îndulcirii mele. Și mă voi mărturisi Ție în psaltire, Dumnezeule, Dumnezeul meu!” Și zice: Voiesc întoarcerea pentru a vedea prea-doritul Tău jertfelnic și a Te privi prin acela pe Tine, Stăpînul meu, Care îmi dăruiești pricini de felurită veselie și de îndulcire. Și acolo voi face cîntările de laudă din alăută, căci în Babilon „am spînzurat organele noastre de sălcii”, socotind călcarea a *Legii* slujba afară de locul Tău.

5 Pentru ce ești mîhnit, sufletul meu? Și pentru ce mă tulburi? Nădăjduiește spre Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea feței mele și Dumnezeul meu.

Și de aici este arătat că amîndoi Psalmii aceștia au o singură înțelegere: cei ce vorbesc se sfătuiesc pe ei înșiși să aibă bune nădejdi, să biruie patima mîhnirii și să aștepte de la Dumnezeu mîntuirea, ce li se va da fără îndoială.

TÎLCUIREA PSALMULUI 43

Întru sfîrșit, fiilor lui Core, spre pricepere.

Psalmul acesta poruncește și el a aștepta sfîrșitul, avînd proorocie a lucrurilor ce vor să fie. Și este adăugat lîngă deasupra-scriere „întru pricepere” ca, pricepînd cele scrise, aceia pentru care mai-nainte vestește proorocescul cuvînt să răpească de aici folosul. Și Psalmul mai-nainte vestește cruzimea machidonească¹⁰⁵, socoteala păgînească și sălbatică a lui Antioh cel Vestit¹⁰⁶, și bărbăția și buna-credință a Macabeilor¹⁰⁷. Căci

¹⁰⁵ Marea împărăție elenistică ce stăpînea atunci lumea (veacul al doilea înainte de Hristos), era condusă de Macedoneni, urmașii lui Alexandru cel Mare.

¹⁰⁶ Antioh Epifanie („Cel Vestit”, 175–163), împărat Grec. În anul 170 înainte de Hristos, ocupă Ierusalimul, jefuiește Biserica, arde cărțile *Legii* pe care le găsește, îi silește pe Iudei să se lepede de *Lege*, să jertfească în Biserică diavolului Zeus Olimpianul și dracilor lui și să ridice altare și capiști idolilor. Unul dintre acești idoli era el însuși, căci, ca „fiu al zeilor”, împăratul și-a așezat în Biserică propria statuie.

În vremea domniei lui începe răscoala lui Iuda Macabeul, de care va pomeni Fericitul Teodorit în continuare, după ce este pîngărită Biserica, așa cum ziceam, și după ce Evreii elenizați construiseră un *gymnasium* și instituieră la Ierusalim *efebia*, adică sodomia „rituală”, „sacră”. Antioh nu făcuse decît să consfințească o stare de fapt, căci mulți din Iudei, „civilizați” prin legăturile cu Grecii, se lepădaseră de bună voie de Dumnezeul cel adevărat, așa cum citim în *Carte*: „În zilele acelea au ieșit în Israil fii fără de lege și au îndemnat pe mulți, zicînd: Să mergem și să facem legătură cu neamurile dimprejurul nostru, că, de cînd ne-am despărțit de ele, s-au abătut asupra-

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Matatia Fericitul și de trei ori fericitul împreună cu copiii lui, avînd dumnezeiasca rîvnă, a socotit neputincioase zecile de mii cele multe ale Machidonienilor, iar mulțimea elefanților – pustie de dumnezeiasca purtare de grijă, și, luptînd împotriva acestora cu puțini ostași, i-a biruit. Apoi, răsturnînd din temelie capîștile idolilor, el a curățit dumnezeiasca Biserică și le-a dat slujba obișnuită celor de o seminție cu dînsul.¹⁰⁸ Și nu numai el, ci și copiii lui, după săvîrșirea lui, i-au întors în fugă pe vrăjmași și au ridicat biruințele, rugîndu-se și dobîndind dumnezeiescul ajutor. Deci de către fața lor a grăit proorocescul dar în Psalmul acesta, mai-nainte învățîndu-i pe dînșii ce fel de cuvinte li se cuvine să rostească întru primejdii.

Dumnezeule, cu urechile noastre am auzit, și părinții noștri ne-au vestit nouă lucrul pe care l-ai lucrat în zilele lor, în zilele cele de demult.

Zice: O Stăpîne, nu ne-am făcut noi înșine văzători ai minunilor Tale, ci de la părinți ne-am învățat cîte minuni ai făcut în vremurile lor, împlinind făgăduințele către strămoșii noștri.

2 Mîna Ta neamuri a pierdut, și i-ai răsădit pe dînșii, chinuit-ai noroade și le-ai gonit pe ele.

3 Că nu cu sabia lor au moștenit pămîntul, și brațul lor nu i-a mîntuit pe dînșii, ci dreapta Ta, și brațul Tău și luminarea feței Tale, că bine ai voit întru dînșii.

Zice: O Stăpîne, gonindu-i Tu de aici pe Hananei împreună cu celelalte neamuri, în locul lor i-ai sălășluit pe părinții noștri, care s-au ridicat deasupra tuturor vrăjmașilor, nici la puterea lor nădăjduindu-se, nici într-

ne multe răutăți. [...] și s-au dus la rege ca să le dea putere să trăiască după datina păgînilor. Și au zidit școală în Ierusalim după legile neamurilor" (*1 Macabei*, 1:12-15). De fapt, după legile grecești ale împărăției elenistice care stăpînea atunci lumea, *gymnasiumul* grecesc fiind locul în care copiii erau pregătiți de filosofi și inițiați în „tainele” efebiei și ale tuturor răutăților satanice. Așa încît „nu s-au mai tăiat împrejur, s-au depărtat de *Legea* cea sfîntă, s-au împerecheat cu neamurile și s-au vîndut a face rău” (*1 Macabei*, 1:17).

¹⁰⁷ Toată istoria norodului ales este o luptă pentru păstrarea *Legii* date de Dumnezeu prin Moisi, pe care Israil a părăsit-o în nenumărate rînduri, primind rătăcirea închinării la idolii neamurilor, adică la fețele înșelătoare ale satanei și ale dracilor lui. Din vreme în vreme, se ridica în Israil cîte un bărbat iubitor de Dumnezeu, preot, împărat sau Prooroc, care dărîma capîștile și aducea norodul la dreapta credință. Așa a fost chiar Moisi, așa Fineas, așa Marele Prooroc Ilie, așa a fost Iezechia, apoi Ezdra, Neemia, și toți ceilalți conducători evlavioși, prin care neamul lui Israil s-a întors la Dumnezeu și s-a izbăvit de la desăvîrșita nimicire. Așa au fost, în timpul lui Antioh Epifanie, „Macabeii”, de care vorbește Fericitul Teodorit. Numele lor vine de la „macabi”, „ciocan”, supranumele lui Iuda, fiul lui Matatias, care a trecut asupra celorlalți frați ai săi, asupra răsculaților strînși împotriva lui Antioh Epifanie și asupra celor 7 frați a căror mucenicie e povestită la *2 Macabei* 7 (vezi prima notă a stihului 21 al acestui Psalm).

¹⁰⁸ Matatia murise în 166. Fiul său, Iuda Macabeul, a curățat și a sfințit Biserica în anul 164.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

armându-se, ci voievozindu-se de darul Tău. Și pe unii i-au ucis, iar pe alții i-au silit a fi robi, fiindcă i-ai învrednicit pe dînșii de a Ta prietenie. Că aceasta a zis „bine ai voit întru dînșii.” Iar „dreaptă”, numește ajutorul, și „luminare a feței” – arătarea.

4 Tu însuși ești Împăratul meu și Dumnezeuul meu, Cel ce poruncești mîntuirile lui Iacov!

Zice: O Stăpîne, Același ești și acum, asemenea împărățind, asemenea stăpînind, aceeași putere avînd, căci firea Ta nu primește nici o schimbare. Ajunge Ție cuvîntul spre mîntuire, și pe aceasta o va dobîndi norodul. Așa a tălmăcit și Simmah: „Poruncește pentru mîntuirea lui Iacov.”

5 Întru Tine pe vrăjmașii noștri cu cornul îi vom împunge și întru numele Tău de nimic vom face pe cei ce se scoală asupra noastră.

Unele jivine au luat de la fire ca armă cornul, iar noi „corn de mîntuire” și armă purtătoare de biruință avem al Tău nume, și îi vom birui pe vrăjmași chemîndu-l întru ajutor pe acesta.

6 Că nu spre arcul meu voi nădăjdui, și sabia mea nu mă va mîntui.

7 Că ne-ai mîntuit pe noi de la cei ce ne necăjeau, și pe cei ce ne urau i-ai rușinat.

Eu – zice – nu nădăjduiesc nici la arcuri, nici la alte arme, fiindcă am luat cercarea puterii Tale, prin Tine stăpînindu-i acum pe cei împotrivnici.

8 Întru Dumnezeu ne vom lăuda toată ziua și întru numele Tău ne vom mărturisi în veac.

Și Te rugăm să dobîndim ajutorul Tău de-a pururea și totdeauna să povestim mulțimea facerilor Tale de bine. Pentru că acest „toată ziua” înseamnă „în toate zilele”. Așa l-a tălmăcit și Simmah.

9 Iar acum ne-ai lepădat și ne-ai rușinat pe noi, și nu vei ieși, Dumnezeule, întru puterile noastre.

Acestea s-au făcut de Tine în vremurile de demult, iar acum ne-am arătat pustii de a Ta purtare de grijă și petrecem întru rușine, nevoievozindu-ne de darul Tău. Pentru că acest „nu vei ieși întru puterile noastre” e pus în loc de: Nu ești voievod peste noi și nu ne dai să stăpînim pe vrăjmași, după obicei.

10 Întorsu-ne-ai pe noi înapoi de către vrăjmașii noștri, și cei ce ne urau ne jefuiau pe noi loru-și.

Că, neavînd a Ta purtare de grijă, noi am fugit înapoi dîndu-le spatele, și vrăjmașii pradă averile noastre.

11 Datu-ne-ai pe noi ca niște oi de mîncare și întru neamuri ne-ai risipit pe noi.

Ne cheltuim de vrăjmașii Tăi ca niște oi lipsite de păstor și, cei ce am scăpat de moarte, sîntem siliți a robi, fiind vînduți aici și acolo.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

12 Vîndut-ai pe norodul Tău fără de preț, și nu era mulțime întru strigările noastre.

Simmah a tălmăcit acest stih așa: „N-ai vîndut norodul Tău pe avuție și nu i-ai făcut vrednici de mult preț pe dînșii.” Unele ca acestea zice Dumnezeu și prin Proorocul Isaia: „Ce fel de carte de despărțire de maica voastră este aceasta? Sau cui fiind Eu dator v-am vîndut pe voi? Iată că fărădelegilor voastre v-ați vîndut și la păcatele voastre am trimis pe maica voastră.” Și iarăși: „În dar v-ați vîndut, și nu vă veți izbăvi cu argint.” Și, dumnezeiescul Apostol: „Știm că legea este duhovnicească, iar eu sînt trupesc, vîndut sînt de păcat.” Deci și aici minunații bărbați zic așa: Ne-ai vîndut pe noi neluînd nici un preț de la vrăjmași, ci ne-ai vîndut pentru păcatele noastre.

13 Pusu-ne-ai pe noi ocară vecinilor noștri, batjocură și rîs celor dimprejurul nostru.

„Vecini” îi numește pe cei de altă seminție: pe Idumei, pe Moaviteni, pe Amoniteni și pe ceilalți megieși de aproape, cărora s-au făcut de batjocură cînd făceau război cu dînșii.

14 Pusu-ne-ai pe noi spre pildă neamurilor, clătinare de cap întru noroade.

Cînd povestim și auzim de mari primejdii, obișnuim a clătina capetele, siliți fiind de spaimă. Acest lucru – zice – îl tînguiesc și aici, că am ajuns pildă oamenilor, și clatină pentru noi cu capetele, unii bucurîndu-se, iar alții mirîndu-se de covîrșirea celor făcute.

15 Toată ziua înfruntarea mea înaintea mea este și rușinea feței mele m-a acoperit

16 de către glasul celui ce mă ocăra și mă clevea, de către fața vrăjmașului și a celui ce mă gonea.

Iar eu, văzîndu-i pe unii dîndu-mi război, iar pe alții rîzînd și batjocorindu-mă, mă umplu de rușine și toată ziua mă chinuiesc. Apoi, cei ce au scăpat de cursele lui Antioh și au sărit peste lațurile păgînatății povestesc fapta lor cea bună:

17 Acestea toate au venit peste noi, și nu Te-am uitat pe Tine și nu am făcut nedreptate întru așezămîntul de lege al Tău.

18 Și nu s-au depărtat înapoi inimile noastre,

Zice: Fiind înconjurați de atîtea primejdii grele, n-am uitat de poruncile Tale, nici n-am îndrăznit a călca legea Ta, nici nu ne-am abătut din socoteala dintîi.

și ai abătut cărările noastre de la calea Ta.

19 Că ne-ai smerit pe noi în locul răutății, și ne-a acoperit pe noi umbra morții.

Pe acest „ai abătut cărările noastre de la calea Ta”, Simmah l-a tălmăcit

așa: „Nu s-au strămutat de la calea Ta cele ce ne îndreptează pe noi.” Dar, ca să folosim și tălmăcirea Celor 70, să o înțelegem așa: Cu multe și felurite necazuri dureroase – zice – ne-ai înfășurat pe noi, care puteau să ne abată de la calea Ta. Ne-ai dat pe noi și spre robie la oameni păgîni, care s-au purtat cu cruzime și neomenie și aduc asupra noastră pedeapsă aducătoare de moarte. Că „umbră a morții” a numit primejdiile ce duc către moarte.

20 De am uitat numele Dumnezeului nostru și de am întins mîinile noastre către dumnezeu străin,

21 au nu Dumnezeu va căuta acestea? Că El știe ascunsurile inimii. Că pentru Tine ne omorîm toată ziua, socotiți am fost ca niște oi de junghiere.

Această faptă bună au arătat-o Macabeii, Matatia, și cei șapte tineri¹⁰⁹ împreună cu mama lor și cu Preotul Eleazar¹¹⁰: că nici nu s-au îndulcit cu lingușirile, nici nu s-au înduplecat cu pedepsele, ci au păzit neatinsă credința adevăratului Dumnezeu și au urît slujba idolilor, ca pe o vrednică de îngrețoșare. Și zice: Tu le ști pe acestea, Stăpîne, că Ție Ți sînt arătate nu numai lucrurile noastre, ci și mișcările minții. Și ni se cuvine a însemna că cuvîntul a arătat o doime a fețelor, căci – după ce a zis: „Au nu Dumnezeu va căuta acestea? Că El cunoaște ascunsurile inimii” – a adăugat: „Pentru Tine ne omorîm toată ziua.” Și *Evreul* are această schimbare a pronumelui, pe care au pus-o și ceilalți tălmăcitori.

22 Scoală-Te, pentru ce dormi, Doamne? Scoală-Te și să nu ne lepezi pînă în sfîrșit!

„Somn” numește îndelunga-răbdare, că – precum cel ce doarme nu simte cele ce se fac – așa suferă și cel ce stăruie în îndelunga-răbdare, ocărît fiind și lovit cu defăimări. Iar „sculare” numește pornirea către pedeapsă. Apoi, le zice într-alt fel pe aceleași:

23 Pentru ce întorci fața Ta? Uiți sărăcia noastră și necazul nostru?

Zice: Stăpîne, Tu treci cu vederea cele ce se fac împotriva noastră și Te asemeni celui ce se întoarce și nu privește, ci uită și nu poartă de grijă. Iar noi sărăcim, neavînd bogăția ajutorului Tău.

24 Că s-a smerit în țărîină sufletul nostru, lipitu-s-a de pămînt pîntecele nostru.

¹⁰⁹ Șapte frați din vremea silniciilor lui Antioh, care, siliți să mănînce carne de porc și să se lepede de *Lege*, au ales moartea mucenicească: li s-a jupuit pielea capului, li s-au tăiat mîinile și picioarele și au fost fripți de vii (vezi *Cartea a II-a a Macabeilor*, capitolul 7).

¹¹⁰ Bătrîn sfînt, care n-a primit să mănînce carne de porc și nici să se prefacă a mînca, așa cum îl sfătuiă prietenii. La cei 90 de ani ai săi trăiți în cinste și credință, nu a vrut să se fățărnicească, pentru a nu-i sminti pe tineri, și a fost omorît cu bătăile (vezi *Cartea a II-a a Macabeilor*, capitolul 6).

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Zice: Pînă la pămînt ne-am împilat, pîntecele nostru s-a apropiat de pămînt. Iar prin acestea însemnează multa lor smerenie și puterea vrăjmașilor.

25 Scoală-Te, Doamne, ajută nouă și ne izbăvește pe noi, pentru numele Tău!

De aceea, Te rugăm să Te arăți, Stăpîne, și să ne dezlegi primejdiile și să ne ridici deasupra neprietenilor!

Darul Duhului a grăit mai-nainte toate acestea, învățîndu-i pe cei ce or să fie întru acele primejdii grele a suferi bărbătește și a cere izbăvirea de la Dumnezeuul tuturor. Ceea ce au și făcut acei minunați bărbați cu adevărat: au milostivit pe Dumnezeu, și – povățuindu-se de Dînsul – i-au biruit pe neprieteni și au adus slobozenia celor de o seminție cu dînșii.

TÎLCUIREA PSALMULUI 44

*Întru sfișit, pentru cei ce se vor schimba. Fiilor lui Core, spre înțelegere.
Cîntare pentru Cel iubit.*

După ce în Psalmul trecut proorocescul cuvînt mai-nainte le-a zis pe cele de scîrbă, de aici înainte le vestește pe cele de bucurie, mîngîindu-i și învățîndu-i pe cei mîhniți că vor birui, și vor petrece întru biruință și vor dobîndi ajutorul de la Dumnezeu, pînă ce dintru dînșii va odrăsli după trup Fiul cel iubit și va neguțatori neamurilor schimbarea. Căci „iubit” numește pe Fiul lui Dumnezeu. Așa zice și dumnezeiescul Isaia: „Vie s-a făcut Celui iubit, în loc gras.” Aceasta și Însuși Tatăl a propovăduit pentru Fiul: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit.” Prin Sfîntul Botez, Acesta avea să dăruiască neamurilor schimbarea. Pentru ele mai-nainte vestește Psalmul de față, căroro le și poruncește să-i uite pe dumnezeii părintești și să-L laude pe adevăratul Dumnezeu. Simmah i-a numit „flori” pe cei ce se vor schimba, iar Achila și Teodotion – „crini”. Florile și crinii sînt odrasle ale verii, iar venirea Mîntuitorului este vară duhovnicească, întru care, după proorocia Isaiei, s-a veselit pustia cea de demult și a înflorit ca și crinul. Pentru acestea mai-nainte grăiește proorocia Psalmului, arătîndu-L săditor și lucrător al pustiei pe Hristos, Cel ce a schimbat-o și a arătat-o aducătoare de roadă.

Răspuns-a inima mea cuvînt bun,

Că, hrănindu-mă întru cuvinte duhovnicești, asemenea izbucniri trimit în sus și astfel de cuvinte rostesc.

grăiesc eu lucrurile mele Împăratului.

Pe Cine a numit scriptura de mai sus „iubit”, începutul Psalmului Îl numește „Împărat”. Iar lucru al proorociei este cuvîntul adevărat care mai-

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

nainte vestește pe cele ce vor să fie. Deci zice: Pentru Împăratul acesta grăiesc eu. Și – învățînd că nu rostește cuvinte omenești, ci dumnezeiești – a adăugat:

Limba mea este trestie a Scriitorului ce scrie degrab.

Zice: Nimic al meu nu grăiesc, nici nu aduc nașteri ale minții mele, ci limba mea este slujitoare altei lucrări și ea se aseamănă unei trestii prin care Duhul Scriitorului celui grabnic scrie cele ce voiește. Apoi Proorocul, după ce L-a arătat pe Cel ce grăia printr-însul, începe proorocia așa:

2 Împodobit ești cu frumusețea mai mult decît fiii oamenilor, vărsatu-s-a dar întru buzele Tale. Pentru aceasta Te-a blagoslovit pe Tine Dumnezeu în veac.

Zice: Tu – pe Care Te-am numit „Împărat”, pe Care prin deasupra-scriere Te-am numit „iubit” – biruiești cu frumusețea firea oamenilor și reverși izvoare de înțelepciune veșnice. Și ni se cuvine a ști că proorocescul cuvînt nu le-a arătat pe cele dumnezeiești ale Stăpînului Hristos, ci pe cele omenești. Că nu L-ar fi asemănat oamenilor pe Dumnezeu-Cuvîntul, nici n-ar fi zis că Acesta primește blagoslovenia de la Dumnezeu, El Însuși fiind adîncul bunătăților, Care izvorăște blagoslovenie credincioșilor. Deci prin cuvintele acestea mai-nainte le-a vestit pe cele omenești ale Stăpînului Hristos. Și să nu zică nimeni din ceea parte că Proorocii au grăit împotriva unii altora, auzindu-l pe Isaia: „L-am văzut pe Dînsul, și nu avea chip, nici frumusețe, ci chipul Lui era ne-cinstit, lipsind mai mult decît fiii oamenilor.” Căci acelea mai-nainte glăsuiesc Crucea și Patimile, care sînt pline de batjocorire și de ocară. Pentru aceasta a și adăugat Proorocul: „Om întru rană fiind și știind a suferi slăbiciune, S-a necinstit și nu S-a socotit...” și celelalte de aici înainte, care vestesc Patima. Iar Psalmul numește „frumusețe” a Lui nu pe aceea a trupului, ci pe a faptei bune și a toată dreptatea, care n-a primit întinăciune de păcat, ci este slobodă de toată întinăciunea.

*3 Încinge sabia Ta peste coapsa Ta, Puternice,
4 cu podoaba Ta și cu frumusețea Ta. Și încordează-Te, și sporește și împărățește*

Înfățișînd frumusețea și înțelepciunea, arată și puterea și într-armarea Lui, cu care i-a pierdut pe cei împotrivnici, învățîndu-ne lucrul mai preaslăvit decît toate, și anume că însăși frumusețea, și într-armarea și puterea sînt ale Lui. Căci zice: „Încinge sabia Ta peste coapsa Ta, Puternice, cu frumusețea Ta și cu podoaba Ta”. Și – după ce a zis: „Încordează-Te, și sporește și împărățește” – îndată a adăugat:

pentru adevăr, și blîndețe și dreptate.

Prin acestea ne învață arătat că adevărul, blîndețea, dreptatea, frumusețea, puterea, într-armarea și biruința sînt ale Lui. Și este cu putință a auzi pe Însuși Domnul zicînd: „Învățați-vă de la Mine, că sînt

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

blînd și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre.” Și iarăși: „Eu sînt Calea, Adevărul și Viața.” Și – către dumnezeiescul Ioan: „Lasă acum, că așa se cade nouă, a plini toată dreptatea.” Prin acestea, a pierdut tirania dracilor, a dezlegat moartea și a dăruit mîntuire credincioșilor.

Și Te va povățui minunat dreapta Ta.

Că, de vreme ce a pomenit de sabie, prin urmare a făcut și pomenirea dreptei. Iar „dreaptă” a Lui sînt sfaturile Lui cele drepte, pe care folosindu-le, nu a primit asupra păcatului.

5 Săgețile Tale ascuțite-s, Puternice, noroade sub Tine vor cădea, în inima vrăjmașilor Împăratului.

Graiurile sînt cu iperbaturi (adică împletite). Și zice: Cu săgeți ascuțite îi săgetezi pe neprieteni cu bună nimereală și inimile lor le pătrunzi. Pentru că „săgețile Tale ascuțite-s, Puternice, în inima vrăjmașilor Împăratului” și, rănindu-se aceștia, noroadele tiranisite de ei vor cădea sub Tine, aducîndu-Ți Ție îndatorita închinăciune. Astfel, mai-nainte vestindu-le pe cele făcute după înomenire, proorocescul cuvînt vestește apoi firea Dumnezeu-Cuvîntului ce S-a făcut om:

6 Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului, toiagul dreptății este toiagul Împărăției Tale.

De vreme ce mai smerite decît dumnezeiasca vrednicie erau cele zise mai sus: „frumos cu podoaba mai mult decît fiii oamenilor” și: „pentru aceasta Te-a blagoslovit pe Tine Dumnezeu în veac” – după cuviință ne învață acum că Hristos este și Dumnezeu, și Împărat veșnic, și că n-a luat nici început, nici nu va lua sfîrșit, căci acest lucru arată cuvîntul „veșnic”. Pentru aceea și Simmah L-a numit pe Dînsul „veșnic”: „Scaunul Tău, Dumnezeule, este veșnic.” Ne învață însă și dreptatea Împărăției, că „toiagul îndreptării este toiagul împărăției Tale”. Apoi, iarăși către cele omenești se pogoară:

7 Iubit-ai dreptatea și ai urît fărădelegea. Pentru aceasta Te-a uns pe Tine, Dumnezeule, Dumnezeul Tău cu untul de lemn al bucuriei, mai mult decît pe părtașii Tăi.

Ori, după Simmah: „mai mult decît prietenii Tăi”. Iar „părtași” ai Lui, și prieteni și frați după omenire sînt cei ce au crezut Lui. Așa zice și dumnezeiescul Apostol: „Părtași ne-am făcut lui Hristos, dacă vom ține pîrga ipostasului Lui întemeiată pînă la sfîrșit.” Și iarăși: „Ca să fie El Întîi Născut între mulți frați.” Așa S-a și uns cu Preasfîntul Duh, nu ca Dumnezeu, ci ca om, căci, ca Dumnezeu, are Duhul de o ființă, iar ca om ia darurile Duhului ca pe o ungere. Tot ca om „a iubit dreptatea și a urît fărădelegea”, că acestea sînt ale alegerii socotitoare, nu ale puterii firești, iar „toiagul de îndreptare al Împărăției Sale” îl are ca Dumnezeu.

8 Smirna¹¹¹, și stacti¹¹² și casia¹¹³ din hainele Tale, din case de fildeș, în care Te-au veselit

9 fetele împăraților întru cinstea Ta.

În loc de „case de fildeș”, Achila și Simmah au zis „biserici de fildeș”. „Haină a Lui” numește trupul, precum și dumnezeiescul Apostol, în *Epistola către Evrei*, îl numește pe acesta „catapetasmă”, zicînd: „Avînd îndrăzneală, fraților, să intrăm în Sfînta Sfintelor prin sîngele lui Iisus, pe calea cea nouă și vie pe care pentru noi a înnoit-o prin catapetasmă, adică prin trupul Lui.” Iar „smirnă” numește Patima, că smirna se aduce morților prea-cu potrivire, iar „stacti și casia” e buna mireasmă a Patimii. „Case de fildeș” ori, după Simmah și Achila: „biserici de fildeș”, sînt bisericile prea-frumoase și strălucite pe care domnii și împărații le-au zidit pretutindeni pe pămînt. Deci stihul mai-nainte grăiește că Patima se va face în trup, dar va umple toată lumea de bună mireasmă, încît noroadele rătăcite de demult li vor ridica Lui biserici foarte iscusite, ce vor străluci cu podoabă împărătească. Și – după ce a făcut proorocia pentru biserici, care țin locul cămărilor și caselor de nuntă – după cuviință mai-nainte vestește podoaba miresei, frumusețea și neamul, și îi aduce sfătuirea potrivită:

Stătut-a înainte Împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată, împodobită.

După ce a arătat scumpetea podoabei și cinstea ei desăvîrșită și a numit-o Împărăteasă, o învață cele de folos:

10 Ascultă, fiică, și vezi, și pleacă urechea ta și uită norodul tău și casa părintelui tău!

Iar acestea nu se potrivesc nicidecum ludeilor, ce se fălesc pentru buna-credință a strămoșilor, pentru care prea de multe ori au dobîndit dumnezeiasca purtare de grijă. Că ludeilor le poruncește să urmeze bunei-credințe a părinților lor și-i sfătuiește să nu-i uite pe aceștia, dar Biserica neamurilor a avut părinți și strămoși care au slujit idolilor, deci acesteia îi cere să nu lase întru pomenire nici unul din obiceiurile părintești. Iar Duhul Sfînt o numește „fiică”, pentru că ea a primit nașterea duhovnicească de a doua oară, și îi făgăduiește dragostea Împăratului:

11 Și va pofti Împăratul frumusețea ta,

Apoi, o învață firea ei și vrednicia Împăratului:

că El este Domnul tău, și te vei închina Lui.

12 Și fata Tirului – cu daruri.

Cei trei tălmăcitori i-au poruncit doar ei să se închine – căci Achila și

¹¹¹ rășină scoasă din scoarța unui copac din Orient

¹¹² uleiul smirnei

¹¹³ scoarță de copac bine mirositoare

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Teodotion au tălmăcit atît: „și să te închini Lui”, și Simmah: „El este Domnul tău, și te închini Lui!” – iar Cei 70 o învață pe Împărăteasă că Mirele nu este numai Domn al ei, ci și al celor ce îndrăznesc a grăi împotriva, încît și fiicele Tirului îi vor aduce daruri și I se vor închina. Prin acestea a însemnat toată păgînatatea lor, fiindcă *Scripturii* îi este lucru obișnuit să arate totul din parte. Așa, aiurea, prin „Liban” mai-nainte vestește încetarea slujirii de idoli, pentru că zice: „Libanul împreună cu cele înalte va cădea”. Iar întru cele de aici înainte face pomenire și de mai multe încă:

Feței tale se vor ruga bogății norodului.

Iar fața Bisericii este chiar Stăpînul însuși, fiind El cap al trupului, căci zice: „Pe Dînsul L-a dat peste toate cap Bisericii.” Apoi, încă și rînduiala preotească este ca o față a Bisericii, fiind îmbrăcată cu mai multă vrednicie duhovnicească. Și vedem că și proorocia aceasta a luat sfîrșit, pentru că cei ce sînt îndestulați de bogăție și au strălucirea prea-marilor vrednicii cinstesc fața Bisericii. Și – fiindcă a zis că Împărăteasa se îmbracă în haină aurită, dar pe nevoitorii faptei bune îi împodobește prostimea hainelor – Proorocul tîlcuiește scumpetea podoabei:

13 Toată mărirea fiicei Împăratului din lăuntru este, cu ciucuri de aur îmbrăcată, împodobită.

Din lăuntru – zice – are buna-cuviință a faptei bune și strălucește cu feluritele daruri ale Sfîntului Duh. Că – de vreme ce lucrările dumnezeiescului Duh sînt felurite – sînt despărțiri de daruri, dar același Duh. Și unuia i se dă prin Duhul cuvîntul înțelepciunii; altuia – al cunoștinței, după același Duh; altuia credință, întru același Duh; altuia proorocie, altuia feluri de limbi. Biserica s-a alcătuit din mulți oameni duhovnicești care au primit daruri deosebite. Și după cuviință au asemănat cu ciucurii de aur despărțirea darurilor, căci ciucurii sînt despărțiți unii de alții, și iarăși se unesc, fiind spînzurați de aceeași podoabă.

14 Aduce-se-vor Împăratului fecioare în urma ei, cele de aproape ale ei se vor aduce Ție.

15 Aduce-se-vor întru veselie și întru bucurie, aduce-se-vor în Biserica Împăratului.

Că, de vreme ce nu toți au fapta bună desăvîrșită, pe unii îi numește „mireasă”, fiind desăvîrșiți întru fapta bună, iar pe alții – „fecioare”, pentru că au păzit nestrîcătă credința pe care au luat-o. Și zice că și acestea sînt următoare Împărătesei, intrînd în Biserica împărătească împreună cu dînsa. Această deosebire ne-a învățat pe noi Domnul, zicînd în *Sfințitele Evanghelii*: „Multe lăcașuri sînt la Tatăl Meu.” Asemenea a zis și Fericitul Pavel: „De vreme ce printr-un om este moartea, printr-un om este și învierea morților. Căci, precum

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

întru Adam toți mor, așa și întru Hristos toți se vor face vii, fiecare însă întru a sa rînduială.”

16 În locul părinților tăi, s-au născut fiii tăi, pune-i-vei pe dinșii boieri peste tot pămîntul.

Să spună ludeii: Ce fii au avut ei care au stăpînit peste toată lumea? Ci nu vor putea să arate, că nici nu au stăpînit, nici nu stăpînesc, ci sînt robiți cu cea mai de pe urmă robie. Iar dumnezeieștii Apostoli, avînd părinți pe Patriarhi, stăpînesc și după moarte peste pămînt și peste mare, ca niște eparhi și voievozi, așezați fiind de Hristos, Împăratul a toate. Încă și cei de mai tîrziu, pe care nu ar fi greșit cineva de i-ar fi numit fii ai Bisericii, purtătorii de biruință Mucenici, s-au așezat să ocîrmuiască aceeași stăpînie, și pe toți îi au acum supuși: pe unii, voind cu dorire să facă acest lucru, iar pe alții – siliți de frică.

17 Pomeni-voi numele Tău în tot neamul și neamul.

18 Pentru aceasta, noroadele se vor mărturisi Ție în veacul veacului.

După ce mai-nainte a vestit acestea, Psalmistul se făgăduiește a lăuda numele cel dumnezeiesc în fiecare neam, prin bine-credincioșii cei după vreme. Că așa au tîlmăcit și cei trei: „Lăuda-voi numele Tău întru fiecare neam. Pentru aceasta, noroadele Te vor lăuda pe Tine în veac totdeauna.” Că, folosind – zice – viersuirea de cîntare scrisă de mine și cunoscînd prin aceasta mîntuirea mai-nainte proorocită lor de demult, toate noroadele de prin lume nu vor înceta lăudîndu-Te totdeauna pe Tine, Făcătorul de bine și Dătătorul bunătăților.

TÎLCUIREA PSALMULUI 45

Întru sfîrșit, fiilor lui Core, pentru cele de taină.

Mai-nainte vestind cele ce or să fie după multă înconjurare de vreme, Psalmistul a scris iarăși deasupra „întru sfîrșit”, poruncind să aștepte sfîrșitul proorociei. Psalmul mai-nainte grăiește de ridicările-asupră împotriva Bisericii, și de ajutorul dat ei din cer și de pacea întru care petrece acum. Însă ni se cuvine a ști că oarecari au socotit că Psalmul acesta s-a zis pentru Gog și Magog¹¹⁴, oarecari – pentru Ahaz¹¹⁵ și Pecah, iar alții – pentru Iezechia și Asirianul. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, tîlcuirea din parte va arăta că înțelegerea Psalmului nu se potrivește nici unuia din cei ziși.

¹¹⁴ Despre Gog și Magog vezi la *Iezechiel*, 38-39.

¹¹⁵ Împăratul Ahaz (735-719), tatăl bine-credinciosului Împărat Iezechia. A purtat războaie cu Pecah, împăratul din Israil, cu Sirienii și cu Filistenii, fiind prieten cu Asirienii. A săvîrșit nenumărate nelegiuiri, așa cum vedem în *Cartea a patra a Împăraților*, capitolul 16, și în *Cartea a doua Paralipomena*, capitolul 28.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Dumnezeu este scăparea noastră și puterea, ajutor întru necazurile ce ne-au aflat pe noi foarte.

După ce Psalmul dinainte a proorocit pentru Biserica adunată din neamurile păgîne și făcută Împărăteasă, arătînd că fiii ei s-au hotărît boieri peste tot pămîntul, acum arată tulburările de la începutul propovăduirii, ridicîndu-se asupra-i împotriva-grăitorii și dîndu-le război celor credincioși. Apoi, mai-nainte zugrăvește cum ceata celor goniți, fiind îngrădită cu nădejdea către Dumnezeu, va defăima valurile ce năpădiseră asupra ei. Și zice: Avîndu-L cetate tare pe Dumnezeul tuturor, nu simțim necazurile cele de multe feluri.

2 Pentru aceasta, nu ne vom teme cînd se va tulbura pămîntul și se vor muta munții în inima mărilor.

Unele ca acestea mai-nainte a vestit și dumnezeiescul Isaia: „Toată valea se va umple, și tot muntele și dealul se va smeri, și vor fi cele strîmbe drepte, și cea aspră – în căi netede.” Proorocul numește „vale” neamurile cele adîncate și smerite, lipsite din înălțime, căroră mai-nainte le-a vestit că se vor umple de cuvîntul dăscălesc. Iar „munți și dealuri”, a numit capiștile dracilor și mai-nainte a grăit că felurile și înșelătoarele lucrări ale aceloră se vor smeri și vor fi de tot nearătate. De aceea, proorocescul cuvînt arată aici că cei ce au crezut Mîntuitorului strigă: Nu vom primi în suflet nici o temere, văzînd pămîntul tulburîndu-se și pe draci gonindu-se întru adînc. Totodată, cuvîntul proorocesc mai-nainte grăiește că va fi deșartă și se va trimite ca într-un adînc păgînatatea dracilor, care se asemena de demult cu înălțimea munților și avusese cea mai mare stăpînire a lumii.

Sunat-au și s-au tulburat apele lor, tulburatu-s-au munții întru tăria Lui.

Și *Istoria Faptelor* ne învață cum s-au umplut de tulburare și de gîlceavă cetățile cînd Sfințiții Apostoli au început să înconjure lumea: în Efes, Dimitrie a pornit toată cetatea de acolo, în Listra și în Dervi s-a făcut același lucru. Și iarăși: în Filipi, în Tesalonic, în Atena și în Corint s-au ridicat valuri de către duhurile înșelăciunii. Și, fiind stăpîniți de acestea, oarecari strigau împotriva Sfințiților Apostoli: „Cei ce au tulburat toată lumea au venit și aici.” Și Fericitul Avacum mai-nainte le-a vestit pe acestea, zicînd: „Ai adus la mare caii Tăi, tulburînd ei ape multe.” Și i-a numit „cai” pe Sfințiții Apostoli, căci ei s-au făcut pe sine căruță dumnezeiască, fiindcă, purtîndu-Se peste dînșii, Stăpînul a risipit ca pe niște ape felurile dogme ale păgînatății. Deci Psalmistul zice aici că apele au fost cuprinse de furtună și munții s-au clătinat cînd s-a adus propovăduirea *Evangheliei* în toată lumea. Iar „munți”, a numit ceata dracilor, pentru umflarea trufiei și pentru înălțimea îngîmfării, și „ape” – socotelile

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

oamenilor, ce se poartă aici și acolo ca niște ape și se amăgesc de duhurile înșelăciunii.

3 Pornirile rîului veselesc cetatea lui Dumnezeu.

Iar „rîu” a numit aici propovăduirea cea evanghelică, și „cetate” – petrecerea celor bine-credincioși, care se adapă cu curgerile rîului spre aducerea de roadă. Cei trei au tălmăcit stihul mai descoperit, zicînd: „Despărțirile rîului veselesc cetatea lui Dumnezeu.” Că, precum izvorul Raiului s-a despărțit în patru rîuri, așa și rîul acesta al lui Dumnezeu a avut curgeri mai presus de tot numărul, care au alergat la toate semințiile oamenilor: că unul a alergat către Indieni, altul către Hispani; unul a apucat spre Egipt, altul spre Elada; unora li s-a încredințat să adape Iudeea, altora Siria și Cilicia. Iar altora li s-a dat lucrarea pămîntului altor neamuri. Mai-nainte a vestit aceasta și Fericitul Avacum: „Pămîntul rîurilor – zice – se va despica”, în loc de: Pămîntul se va împărți după curgerile lor, primind curgerile rîului cel mare, pentru că „rîuri” a numit despărțirile acestuia.

Sfințit-a lăcașul Său Cel Preaînalt.

„Cetatea” a numit-o aici „lăcaș”, căci zice Domnul Atotțitorul: „Voi locui întru dînșii, și voi umbla, și voi fi Dumnezeu lor și ei îmi vor fi Mie norod.” Deci de aceștia a zis că se adapă și se sfințesc de Dumnezeu tuturor.

4 Dumnezeu – în mijlocul ei, și nu se va clătina.

Aceasta a făgăduit-o și Domnul întru *Sfințitele Evanghelii*: „Iată, Eu sînt cu voi în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului. Și, unde sînt doi sau trei adunați întru numele Meu, acolo sînt în mijlocul lor.”

Ajuta-va ei Dumnezeu dis-de-diminează.

Grabnic și iute ajutor – zice – va dărui Domnul cetății Sale. Căci „dis-de-diminează” înseamnă „grabnic și iute”.

5 Tulburatu-s-au neamurile, plecatu-s-au împărățiile, dat-a glasul Său Cel Preaînalt, clătinau-s-a pămîntul.

Arătîndu-se – zice – dumnezeiescul ajutor, vrăjmașii au dat dosul, și împărățiile ce de demult cugetau împotriva și-au plecat grumazul și au primit jugul mîntuitor. Folosind adevărul, și mărturia lucrurilor și felurile faceri de minuni ca pe un glas al Său – Dumnezeu a arătat oamenilor a Sa înălțime și a umplut de frică sufletele lor.

6 Domnul Puterilor – cu noi, sprijinatorul nostru – Dumnezeuul lui Iacov.

Deci: Ne-am arătat mai înalți decît neprietenii, avînd ajutor pe Domnul Puterilor cerești, Care pe Iacov, ce era gonit, l-a arătat mai bun decît cei ce îi dădeau război și l-a slobozit de pîndirea și vrăjmășia lui Isav și a lui Laban. Proorocescul cuvînt nu a făcut așa prost pomenirea lui

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Iacov, de vreme ce întâi acela mai-nainte a vestit chemarea neamurilor, zicînd: „Nu va lipsi domn din Iuda și povățuitor din coapsele lui, pînă ce va veni Acela căruia s-a gătit, și El este așteptarea neamurilor.” Și, mai-nainte vestind schimbarea neamurilor și aici, după cuviință a zis că Dumnezeu lui Iacov, a celui ce făcea proorocia, va isprăvi acestea.

7 Veniți și vedeți lucrurile lui Dumnezeu, semnele pe care le-a pus pe pămînt, stricînd războaie pînă la marginile pămîntului.

8 Arcul va sfărîma, și va frînge arma și pavezele le va arde cu foc.

9 Îndeletniciți-vă și cunoașteți că Eu sînt Dumnezeu. Înălța-Mă-voi întru neamuri, înălța-Mă-voi pe pămînt.

Deci, vedeți voi – o oameni! – această vîrtute a Mea, și schimbarea de năprasnă a lucrurilor, și alinarea din marea furtună și încetarea războiului. Și, privind darul păcii, învățați-vă prin înseși lucrurile că Eu sînt Dumnezeu și Ziditorul tuturor, nu numai al Iudeilor, ci cu adevărat și al neamurilor, arătînd înălțimea puterii Mele. Auzind cuvintele acestea, ceata Apostolilor saltă asupra împotriva-luptătorilor și strigă:

10 Domnul Puterilor – cu noi, sprijinitorul nostru – Dumnezeu lui Iacov.

Să spună acum cei ce au luat Psalmul acesta pentru Gog, ori cei ce au zis că se potrivește lui Ahaz: Cum se potrivește istoriilor lor acest „stricînd războaie pînă la marginile pămîntului”? Căci, cu adevărat, nu în vremea acelora a oprit Dumnezeu războaiele, ci în vremea lui Gog și a lui Magog numai Palestina singură a dobîndit pace, iar în vremea lui Ahaz – nici toată Palestina, ci o seminție numai a Iudei, că Pecah, fiul lui Romelie, a primit năpădirea Asirienilor. Ci proorocia a avut sfîrșit în vremea Stăpînului Hristos. Că mai întâi s-au surpat toparhiile și împărățiile de pe alocuri, pentru care oamenii nu aveau nici o prea-mică și scurtă pace, ci toată cetatea era într-armată, temîndu-se de năpădirile ce se făceau de năprasnă. Iar apoi, în vremea Mîntuitorului nostru Hristos, împărăția Romanilor, surpînd împărățiile de pe alocuri, a gătit propovăduitorilor auzurile tuturor oamenilor. Că fără de frică, ca întru o singură împărăție, aceia au alergat prin lume și au adus oamenilor mîntuitoarea învățătură. Și așa s-a întîmplat după istorie acest „stricînd războaiele pînă la marginile pămîntului, arcul va sfărîma, și va frînge arma și pavezele va arde cu foc.” Iar dacă cineva va voi să-l înțeleagă mai cu închipuire, va vedea încetarea războiului împotriva Bisericii și pacea dăruită oamenilor de Dumnezeu și va primi adevărul proorociei.

TÎLCUIREA PSALMULUI 46

Întru sfîrșit, pentru fiii lui Core.

Și Psalmul acesta mai-nainte grăiește mîntuirea tuturor neamurilor și

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

biruința împotriva războinicilor.

Toate neamurile, bateți cu mâinile, strigați lui Dumnezeu cu glas de bucurie!

2 Că Domnul este prea-înalt, înfricoșat, Împărat mare peste tot pământul.

Cuvîntul cel proorocesc mai-nainte arată ceata Apostolilor, care îndeamnă toate neamurile spre cîntare de laudă. Iar baterea din palme este osebită biruinței și strigarea este glasul celor ce biruiesc. Deci înțelegerea Psalmului acestuia urmează celui mai-nainte rînduit: acela, după furtună și tulburări, mai-nainte a vestit biruința, iar acesta de asemenea poruncește să se aducă laudă Dătătorului de biruință, Care – zice – S-a arătat nouă tuturor Împărat prea-înalt și înfricoșat. Și de demult numai Iudeilor le erau cunoscute acestea, iar în vremea de acum s-au arătat la toată firea oamenilor.

3 Supus-a noroadele nouă și neamuri sub picioarele noastre.

4 Ales-a nouă moștenire Lui-Și frumusețea lui Iacov, pe care a iubit-o.

În loc de „noroade”, Simmah zice: „împărați”, iar în loc de „frumusețea lui Iacov”, Achila a pus: „mîndria lui Iacov”. Deci ceata apostolească zice: Drept este ca cei ce bat în palme și dăntuiesc să aducă lauda de biruință Dumnezeului tuturor, Celui ce ne-a supus nouă împărați și ne-a dat stăpînirea tuturor neamurilor. Și, lîngă acestea, ne-a dat „frumusețea lui Iacov”: nu pe tot omul iudeesc ce se numește „Iacov”, ci pe frumusețea alegerii lui Iacov, adică pe cei împodobiți cu credința, care au primit propovăduirea fără de îndoială și s-au vîrît sub jugul cel bun al Mîntuitorului. Că pe aceștia i-a ales, și i-a iubit și le-a încredințat cîrmele apostolești. Și iată adevărul proorociei: putem vedea credincioși din toate neamurile căzînd lîngă sicriile apostolești și cinstind pulberea cea puțină cu multă dorire, încît Sfinții Apostoli ar putea să cînte cu toată îndreptățirea: „Supus-a noroadele nouă și neamuri sub picioarele noastre.”

5 Suiu-S-a Dumnezeu întru strigare, Domnul – în glas de trîmbiță.

Zice: Stăpînul, Cel ce a făcut aceasta, S-a înomenit, și a pierdut tirania vrăjmașului, iar apoi S-a înălțat la ceruri, pe cînd cetele îngerești de jos strigau: „Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi, tot așa va veni, cum L-ați văzut mergînd la cer”, iar Puterile cerești de sus povățuiau și porunceau: „Ridicați, boieri, porțile voastre Domnului, și ridicați-vă, porți veșnice, și va intra Împăratul slavei!” Glasurile acestea le-a numit „strigare” și „glas de trîmbiță”, ca pe unele ce au alergat în tot pământul.

6 Cîntați Dumnezeului nostru, cîntați! Cîntați Împăratului nostru, cîntați!

7 Că este Împărat a tot pământul Dumnezeu cîntați cu pricepere.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

8 Împărățit-a Dumnezeu peste neamuri, Dumnezeu șade pe scaunul cel sfânt al Său.

Deci: Cinstiți pe prea-Împăratul tuturor cu cântări de laudă și cu hore duhovnicești, căci a arătat a Sa putere tuturor oamenilor și a încredințat toate neamurile că El este Dumnezeu și Domn, Care șade în împărățiile Sale scaune. Acest „Dumnezeu șade pe scaunul cel sfânt al Său” împreună-glăsuiește cu graiul apostolesc: „A șezut de-a dreapta slavei întru cele înalte, cu atît făcîndu-Se mai bun decît Îngerii, cu cît a moștenit nume mai înalt decît dînșii.” Și bine a pus pe acest „cîntați cu pricepere”, învățîndu-ne să grăim cîntarea de laudă nu numai cu limba, ci să deșteptăm și mintea spre înțelegerea celor ce se zic.

9 Boierii noroadelor s-au adunat cu Dumnezeul lui Avraam, că cei puternici ai lui Dumnezeu pe pămînt s-au înălțat foarte.

Au luat sfîrșit – zice – făgăduințele către Patriarhul Avraam, căruia Domnul tuturor i-a făgăduit că întru sămînța lui se vor binecuvînta toate neamurile. Pentru aceea, și acestea, și stăpînitorii lor, părăsind dumnezeii cei părintești, se adună cu Dumnezeul lui Avraam, și pe Acesta îl numesc Dumnezeu al lor. Iar slujitori ai chemării acestora sînt dumnezeieștii Apostoli, care cu facerea de minuni au întărit înălțimea vorbirii de Dumnezeu, că pe acești șaptezeci i-a numit „puternici”, iar Achila „paveze”, iar Teodotion și Simmah „sprijinitori”. Și prin toate se arată nu numai nebiruita și necovîrșita lor putere, ci și străjuirea mai mult decît a altora, căci, făcîndu-se ca niște paveze și apărători ai celor ce au crezut, nu au lăsat să se rupă ceata întru năvălirea celor grele; ci, biruindu-i pe neprieteni, le poruncesc celor credincioși a cînta de veselie, zicînd: „Toate neamurile, bateți cu mîinile, strigați lui Dumnezeu cu glas de bucurie, că Domnul este prea-înalt, înfricoșat Împărat mare peste tot pămîntul.”

TÎLCUIREA PSALMULUI 47

Psalmul cîntării fiilor lui Core, întru a doua zi a Sîmbetei.

Și Psalmul acesta mai-nainte vestește aceeași biruință și tăria cetății lui Dumnezeu.

Mare este Domnul și lăudat foarte în cetatea Dumnezeului nostru, în muntele cel sfânt al Lui.

Am zis și mai-nainte că dumnezeiasca *Scriptură* numește de multe ori „cetate” nu zidirea, ci chipul viețuirii. Pentru aceea zice și acum că Domnul tuturor S-a dovedit că este mare prin cele făcute de Dînsul pentru cetatea Sa, pe care înălțimea dogmelor a arătat-o veșnică, ca

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

pe una ce este așezată pe munte înalt și prea-mare, că zice Stăpînul:
„Nu poate să se ascundă cetatea, stînd deasupra muntelui”.

2 Bine înrădăcinată fiind, cu bucuria a tot pămîntul,

Zice: A zidit-o bine, frumos și cu întemeiere pe aceasta, întru veselia a tot pămîntul. Că a zidit-o – zice dumnezeiescul Apostol – pe temelia Apostolilor și a Proorocilor, piatra din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos. Însuși Domnul a zis către Fericitul Petru: „Pe piatra aceasta voi zidi Biserica mea, și porțile iadului nu o vor birui pe dînsa.” Deci acest „bine înrădăcinată fiind” e pus în loc de: „fiind bine întemeiată, ca să petreacă necutremurată și neclătinată”.

cu munții Sionului, coastele crivățului, cetatea Împăratului celui mare.

Și cu munți a îngrădit-o, ca să scape de vătămarea crivățului, că zice: „De la crivăț se vor aprinde cele rele peste tot pămîntul”; și iarăși: „Și crivățul îl voi goni de la voi”. Iar numele acesta, „Sion”, dumnezeiescul Apostol l-a dat cetății duhovnicești, zicînd: „V-ați apropiat la muntele Sionului și la cetatea Dumnezeului celui viu, la Ierusalimul cel ceresc”. Iar „munți” care gonesc crivățul și păzesc cetatea nevătămată, ar fi putut cineva să-i numească după cuviință pe Apostoli, pe Prooroci și feluritele învățături ale acelorora; și, afară de acestea, pe Îngerii așezați păzitori peste credincioși, că zice: „Tăbărî-va Îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dînsul și îi va izbăvi pe dînșii”.

3 Dumnezeu în palaturile ei Se cunoaște, cînd o sprijinește pe dînsa.

O Biserică este peste tot pămîntul și marea. Pentru aceea, rugîndu-ne, zicem: „Pentru Sfînta, și Una, Sobornicească și Apostolească Biserică”, cea de la margini, pînă la marginile lumii. Dar ea s-a despărțit prin cetăți, orașe și țarini, pe care cuvîntul cel proorocesc le-a numit „palaturi”, că – precum fiecare cetate are în lăutru multe case despărțite, dar o cetate se numește – așa și bisericile: sînt nenumărate și mai presus de număr – și prin ostroave, și prin uscatari – dar toate sînt unite întru una printr-o împreună-glăsuire de obște a adevăratelor dogme. Întru acestea a zis că Se arată Dumnezeu tuturor, dăruindu-le al Său ajutor, căci: „Dumnezeu în palaturile ei Se cunoaște, cînd o sprijinește pe dînsa.” Apoi, mai-nainte zice sculările-asupra-i ce aveau să fie și schimbarea războinicilor:

4 Că, iată, împărații pămîntului s-au adunat, strînsu-s-au împreună.

5 Și ei, văzînd așa, s-au minunat,

Că s-au adunat ca să-i dea război, dar – după ce au văzut nebiruita ei putere – s-au spăimîntat.

s-au tulburat, s-au clătinat.

6 Cutremur i-a cuprins pe dînșii.

7 Acolo sînt dureri ca ale celeia ce naște; cu duh silnic vei sfărîma corăbiile Tarsisului.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Văzînd – zice – nerupte temelile Bisericii și învățîndu-se nemițirea proorociei, au fost cuprinși de frică și groază, precum cei ce trec pe spatele mării, și se bat de viscole și își așteaptă pieirea cea de tot. Pentru care, încetînd a-i da război și a o bate, ei înșiși propovăduiesc puterea Bisericii și strigă:

8 Precum am auzit, așa am și văzut în cetatea Domnului Puterilor, în cetatea Dumnezeului nostru.

Că, nevrînd – zice – să primim proorociile pentru dînsa, prin înseși lucrurile am văzut adevărul acelor.

Dumnezeu a întemeiat-o pe dînsa în veac.

Că al Lui este glasul: „Pe piatra aceasta voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui pe dînsa.”

9 Luat-am, Dumnezeule, mila Ta în mijlocul norodului Tău.

Zice: O Stăpîne, așteptat-am acest ajutor al Tău, știind adevărul făgăduințelor Tale. Că Tu ai zis: „Cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului.” Apoi, după ce a arătat schimbarea și prefacerea vrăjmașilor, proorocescul cuvînt mai-nainte zice cum Îl vor lauda pe Făcătorul de bine cei ce au dobîndit mîntuirea:

10 După numele Tău, Dumnezeule, așa și lauda Ta peste marginile pămîntului.

Dumnezeii cu nume mincinoase nu au puterea asemănată cu numirea lor, nu sînt ceea ce se numesc, iar numelui Tău – o Stăpîne! – îi urmează lucrările ce propovăduiesc adevărul numirii. Pentru care, după dreptate Ți se aduce Ție lauda de la toată lumea – că, precum este Dumnezeu al tuturor, așa Se laudă de către toți.

De dreptate plină este dreapta Ta.

Că, luînd dreaptă hotărîre, i-ai risipit pe vrăjmașii ce s-au sculat asupra noastră.

11 Veselească-se muntele Sionului și să se bucure fetele ludeii pentru judecățile Tale, Doamne!

„Munte al Sionului” i-a numit pe cei cărora li s-a încredințat înălțimea vorbirii de Dumnezeu, iar „fete ale ludeii” – bisericile de prin lume, fiindcă s-au întemeiat de Apostoli, care se trăgeau cu neamul din Iudei. Și poruncește celor ce propovăduiesc și celor ce aud să se veselească și să sălteze pentru judecățile lui Dumnezeu cele drepte, cu care au neguțătorit mîntuirea lumii.

12 Înconjurați Sionul, și-l cuprindeți pe dînsul, povestiți în turnurile lui!

13 Puneți inimile voastre întru puterea Lui și împărțiți casele Lui,

„Sion” numește iarăși petrecerea cu bună cinste, adică Biserica de prin toată lumea; iar „turnuri ale lui” – pe cei împodobiți cu fapta bună

desăvârșită, care urmează pe pământ viețuirea Îngerilor și care înconjură și păzesc Biserica asemenea unor turnuri. Iar „case” – după cum am zis mai-nainte – numește bisericile împărțite prin cetăți, prin sate și prin țarini, fiindcă pe aceeași Biserică o zice și una, și multe. Deci proorocescul cuvânt, adică darul Preasfântului Duh, poruncește celor ce li s-a încredințat mîntuirea propovăduire să înconjure, să alerge, și să întărească „turnurile” prin învățatură și să întemeieze puterea Bisericii. Lîngă acestea, cum s-a zis și în Psalmul 45, și aici poruncește să împartă grija bisericilor: „Împărțiți casele Lui!” Drept aceea, peste fiecare biserică zice să fie pus un mai mare, care să poarte grija¹¹⁶. Și poruncește a face purtare de grijă pentru fiecare neam care vine după altul. De aceea a și adăugat:

ca să povestiți întru alt neam

14 că Acesta este Dumnezeuul nostru în veac și în veacul veacului. El ne va paște pe noi în veci.

Că se cade ca fiecare neam să predanisească celui de după dînsul acelea pe care le-a luat de la neamul dinaintea lui, încît întru toate neamurile să se treacă, și să se ducă mîntuirea propovăduire și să cunoască toți oamenii că Acesta este al nostru Dumnezeu, și Domn și Păstor bun și veșnic. Că – de vreme ce a zis: „Împărțiți casele Lui”, și le-a încredințat păstoria lor – de nevoie ne-a învățat că Unul este Păstorul cel bun, Care Și-a pus sufletul Său pentru oi, și în veac le paște; și paște nu numai oile, ci și pe cei ce se numesc păstori ai oilor¹¹⁷.

TÎLCUIREA PSALMULUI 48

Întru sfîrșit, fiilor lui Core.

După ce a poruncit neamurilor să aducă lui Dumnezeu cîntarea cuvenită, dumnezeiasca ceată a Apostolilor le sfătuiește să adauge lîngă credință și fapta bună a vieții. Și le învață deșertăciunea bogăției, necîștigarea și nefolosirea înțelepciunii lumii acesteia. Încă mai-nainte grăiește și de Judecata ce va să fie și de răsplătirea după vrednicie. Pentru aceasta se și scrie Psalmul deasupra „întru sfîrșit”, fiindcă mai-nainte vestește sfîrșitul a toată viața.

Auziți acestea, toate neamurile, ascultați toți cei ce locuiți în lume,

Este știut fiecăruia că Proorocii aduceau învățatură numai ludeilor, iar aici cuvîntul proorocesc adună spre auzire pe toată lumea. Și acesta e lucru osebit al darului apostolesc, căci Apostolilor a încredințat Stăpînul

¹¹⁶ E vorba de episcopi.

¹¹⁷ Adică pe episcopi.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Hristos mîntuirea tuturor neamurilor, zicînd: „Mergînd, învățați toate neamurile!” Deci este arătat că cuvintele se aduc ca despre dînșii, nu numai ludeilor singuri, nici neamurilor acestora sau acelora, ci la toată firea omenească.

2 pămîntenii și fiii oamenilor,

Oarecari i-au numit „pămînteni” pe Adam și pe Eva, fiindcă aceia s-au zidit din pămînt, și n-au răsărit din împreunare, dar cuvîntul este departe de adevăr, căci sfătuirea nu se aduce acelora ce s-au săvîrșit demult, ci celor vii. Deci aici însemnează felurile viețuirii: căci unii locuiesc în cetăți, iar alții în țarini și la sate, îndeletnicindu-se cu lucrarea pămîntului; și unii din oameni sînt mai blînzi, iar alții mai sălbatici; unii trăiesc mai după cuvîntare, iar alții locuiesc mai ca fiarele în pustietăți; unii sînt „amacsovi” (adică viețuitori în care), iar alții întrebuintează corturi în loc de case. Deci mi se pare că pe aceștia îi numește „pămînteni”, fiindcă sînt mai depărtați de viața cea cuvîntătoare, în loc să zică: Toți oamenii, auziți cele ce zic, cetățeni și săteni, și cei mai domestici, și cei mai sălbatici, și de obște toți, și deosebit fiecare. Așa a tălmăcit și Simmah: că, în loc de „pămînteni și fiii oamenilor”, a zis: „omenirea și fiii fiecărui om”, adică: De obște să audă firea cele ce se zic, și fiecare deosebit să dobîndească folosul.

împreună bogatul și săracul!

Zice să primească sfătuirea aceasta și cei ce sînt îndestulați de bogăție, și cei ce trăiesc întru sărăcie – pentru că cuvîntul dăscălesc nu știe deosebire între bogăție și sărăcie.

3 Gura mea va grăi înțelepciune și cugetul inimii mele – pricepere.

4 Pleca-voi către pildă urechea mea, deschide-voi în psaltire gîndul meu.

Graiurile mele – zice – sînt pline de înțelepciune și le-am învățat după ce mi-am supus auzul cuvintelor Domnului ascunse întru adîncime. Și cele ce am primit prin auz, aduc prin limbă ca printr-un organ. Voiește să zică: Nimic al meu nu grăiesc, ci sînt unealtă a dumnezeiescului dar. „Pilde” numește cuvintele cele umbrite și acoperite, pentru că Domnul, vorbind noroadelor în pilde, în casă aducea tîlcuirile acestora Apostolilor. „Pentru aceea și stihurile s-au glăsuț de către fața lor, și ceata apostolească – în gură purtînd înțelepciunea lui Dumnezeu, adică pe Hristos, că Hristos este Puterea lui Dumnezeu și Înțelepciunea lui Dumnezeu – zicea: «Gura mea va grăi înțelepciune.» Cu a lor gură Îl propovăduiau pe Hristos la tot neamul de oameni, dumnezeiește vorbindu-L, iar mintea lor nu cugeta nimic altceva decît priceperea. Atîta se ascuțea mintea lor întru pricepere, încît toate pildele Mîntuitorului nostru puse întru *Sfințitele Evanghelii* le înțelegeau mai-nainte de tîlcuirea Lui. Căci, îndată după alcătuirea pildelor, Mîntuitorul îi întreba,

zicînd: «Înțeles-ați acestea toate? Iar ei au zis Lui: Așa.» Deci «inima lor cugeta pricepere». Apoi, zice: «Deschide-voi în psaltire întrebarea mea», adică: După ce mi-am ascuțit înțelegerea întru priceperea mîntuitoarelor pilde, eu am înțeles judecata lor, iar celor ce, pentru pruncie, nu pot face acest lucru le voi deschide cele ascunse și voi descoperi întrebările și pildele. Și voi face acestea prin «psaltirea» mea, adică prin organul meu cel trupesc (glasul), care – fiind organ al sufletului ce locuiește în trup – se dă în loc de psaltire, spre a cînta laude lui Dumnezeu și spre a înălța fiecare simțire, mădular și parte a trupului, mișcîndu-le cu știință.”

După ce le-a povestit pe acestea ca întru o înainte-cuvîntare, începe de-aici sfătuirea:

5 Pentru ce mă tem în ziua cea rea? Fărădelegea călcîiului meu mă va înconjura pe mine.

Mă tem – zice – și mă cutremur de ziua întru care Dreptul Judecător va răsplăti fiecăruia după lucrurile lui. „Și, cunoscînd acest lucru voi înșivă, puneți înaintea ochilor voștri temerea aceasta. Căci dacă eu – cel ce am putut să zic: «Gura mea va grăi înțelepciune și cugetul inimii mele priceperi, pleca-voi spre pildă urechea mea» – dacă eu sînt înfricat și cutremurat, pentru ce nu și voi? Iar dacă cineva ar întreba: «Pentru ce să mă tem?», să audă că este o zi rea, pentru care se glăsuiesc și se strigă nenumărate cuvinte întru scripturile proorocești.” Iar pricinuitoarea fricii mele este viața mea fără de lege, pentru care m-am abătut din calea cea dreaptă. Că unii au numit „călcîi” calea vieții, iar eu socotesc că însemnează înșelăciunea, din metafora alergătorilor – după cum mai-nainte am zis – care îi surpă cu călcîiul pe împotrivă-nevoitori și întrecători, punîndu-le piedică. Aceasta ne-a învățat și Isav, tînguindu-se: „După dreptate s-a numit numele tău «Iacov», că mi-ai pus piedică și m-ai înșelat a doua oară, mi-ai luat și întîietatea nașterii, și acum – binecuvîntarea mea.” Iar „zi rea” a numit-o pe cea a Judecării, după obiceiul nostru, că mulți numesc „zi rea” pe aceea întru care se întîmplă a cădea în primejdii de scîrbă. „Deci după cuviință se numește așa, căci este muștrătoare a răutății fiecăruia și aduce pedepsele asupra celor necredincioși, prin urgia ce rămîne peste ei. Pentru aceasta mă înfricoșez și eu, cel ce grăiesc, căci «fărădelegea călcîiului meu mă va înconjura» întru ziua aceea rea. Iar «fărădelegea a călcîiului» s-a zis că este abaterea căii pe care o străbatem în viața aceasta de acum, «abatere» însemnînd «înșelăciune».” Așa numește ziua Judecării și dumnezeiescul Apostol, zicînd: „După învîrtoșarea ta și după nepocăința inimii îți învistierești ție urgie în ziua urgiei, și a descoperirii și a dreptei Judecări a lui Dumnezeu, Care va răsplăti fiecăruia după lucrurile lui.”

6 Cei ce nădăjduiesc spre puterea lor întru mulțimea bogăției lor se fălesc.

Eu – zice – mă tem și mă cutremur de ziua așteptată, iar voi, cei ce

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

sînteți îndestulați de bogăție, nu aveți nici o grijă de aceea și – mult fălindu-vă cu trufia bogăției – vă bizuiți la cele ce curg ca la niște statornice.

7 Fratele nu izbăvește, au izbăvi-va omul? Nu va da lui Dumnezeu împlînzire pentru sine și prețul răscumpărării sufletului său.

Și se cădea să știți voi că nici fapta bună și buna-credință a strămoșilor, nici a fraților, nu-i folosește pe cei goi de acestea, și nici că este cu puțință, după ducerea de aici, să dobîndiți mîntuirea cu bani. Căci bogăția bărbatului este izbăvire și răscumpărare a lui doar în viața de acum, după cum zice înțeleptul. Aducînd sfătuirea aceasta celor ce folosesc rău bogăția, mută cuvîntul către lucrătorii faptei bune, și zice:

8 Și s-a ostenit în veac

9 și va fi viu întru sfîrșit, nu va vedea stricăciune,

10 cînd va vedea pe cei înțelepți murind.

Că cel ce a răbdat sudorile pentru buna-credință și pentru dreptate și a primit asupra-și ostenele pentru veșnicele bunătăți are rod al ostenelelor viața nepieritoare și nu se va împărtăși cu cei înțelepți ai lumii – pe care cuvîntul apostolesc îi numește „nebuni” – de veșnica stricăciune și de munca de-a pururea.

Împreună nebunul și cel fără de minte vor pieri

Că aceștia – zice – care se numesc „înțelepți”, neaflînd nici un folos din înțelepciune, vor pătimi aceeași pieire împreună cu cei neînvățați. Că așa a talmăcit Simmah: „Împreună vor pieri cel fără de minte și cel neînvățat.” Și numește „fără de minte” pe cel ce se zice înțelept, dar nu voiește a pricepe cum se cuvine; și „neînvățat” – pe cel ce este nedepins întru înțelepciune, dar trăiește întru răutate.

și vor lăsa străinilor bogăția lor.

11 Și mormînturile lor sînt casele lor în veac, locașuri ale lor în neam și în neam.

Și, lipsindu-se nu numai de înțelepciune, ci și de stăpînire și de toată bogăția, vor primi sfîrșitul vieții, trimițîndu-se din casele cele strălucite la mormînturi și fiind siliți a locui în veac întru acestea.

Numitu-și-au numele lor pe pămînturi.

Din numele lor – zice – s-au numit avuțiile lor: a cutăruia este casa, și a cutăruia este țarina și al cutăruia este robul. Dar, schimbîndu-se stăpînii, odată cu stăpînirea se schimbă și numirea. Și prin toate cuvîntul ne învață să nu nădăjduim la acestea de față, ci să purtăm grija de cele ce or să fie.

12 Și omul, în cinste fiind, nu a priceput, alăturatu-s-a cu dobitoacele cele fără de minte și s-a asemănat lor.

Pricina acestei nebunii – zice – este că noi nu voim să pricepem a

noastră cinste și vrednicie, dată nouă de la Dumnezeu, ci am îmbrățișat viața dobitocească și fierească¹¹⁸.

13 Această cale a lor sminteală este lor,

Și au căzut întru această necuvântare, căci prea-rău au avut năravul dintru început și s-au abătut spre faptele cele rele – căci „cale” a numit faptele.

și după aceasta în gurile lor bine vor voi.

După ducerea de aici se vor căi, dar fără nici un folos dintru aceasta.

14 Ca niște oi în iad s-au pus, moartea îi va paște pe dînșii.

Simmah a tălmăcit acest stih mai luminat: „S-au rînduit pe sine ca niște oi ale iadului, moartea îi va paște pe dînșii.” Că ei mai-nainte și-au pricinuit lor–și muncile și au ales mai mult moartea decît viața.

Și-i vor stăpîni pe ei cei drepți dimineața, și ajutorul lor se va învechi în iad. Din slava lor s-au scos.

Iar cei ce au fost nedreptățiți și defăimați de dînșii vor avea stăpînire asupra lor, nu după multă vreme, că se vor da morții, lipsiți de toată buna-norocire de mai-nainte. Și împreună-glăsuiește cu acestea și pilda Domnului, care îl arată pe Lazăr în sînurile lui Avraam, iar pe trufașul acela bogat – muncindu-se amar și făcîndu-se rugător al săracului. Așa, după ce a povestit sfîrșitul acelora, aduce rugăciune lui Dumnezeu și cere să nu pătimizească aceeași săvîrșire. Și zice așa:

15 Însă Dumnezeu va izbăvi sufletul meu din mîna iadului, cînd mă va apuca.

Apoi, aduce învățătură și sfătuire celor ce viețuiesc cu sărăcie și se necăjesc pentru trufia bogățiilor:

16 Nu te teme cînd se va îmbogăți omul sau cînd se va înmulți slava casei lui!

17 Căci, cînd va muri el, nu va lua toate, nici se va pogori cu dînsul slava lui.

Să nu socotești ceva mare – zice – buna-norocire de față, că bogăția cea vestită nu e statornică, și cei ce pentru aceasta ridică sprîncenele și umflă bucele obrazului se vor da la moarte puțin mai pe urmă, după ce le vor lăsa pe toate.

18 Că sufletul lui în viața lui se va blagoslovi.

Zice: Cît e viu, oarecari îl fericesc pe cel îndestulat de bogăție, dar după ce moare îl numesc de trei ori ticălos.

Mărturisi-se-va ție, cînd vei face bine lui.

¹¹⁸ de fiară

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Simmah a zis mai luminat acest stih: „Lăuda-te-vor pe tine dacă le vei face bine.” Că aceasta e adevărata laudă, ca – nu numai trăind, ci și după ce s-a săvârșit – să fie de-a pururea pomenit și mult-vestit. Și vrednic de asemenea laude este cel ce și-a iconomisit bogăția spre al său folos, căci facerea de bine aleargă înapoi către însuși făcătorul de bine.

19 Intra-va pînă la neamul părinților săi, pînă în veac nu va vedea lumină.

În loc de „intra-va”, cei trei au tălmăcit: „vei intra”. Și zice: Vei vedea pe acesta de care am zis: „nu te teme cînd se va îmbogăți omul” că va suferi aceeași moarte cu părinții lui și se va lipsi nu numai de lumina de acum, ci și de cea veșnică.

20 Și omul, în cinste fiind, n-a priceput, alăturat-u-s-a cu dobitoacele cele fără de minte și s-a asemănat lor.

Iar pricina acestora este viața dobitocească, pe care au ales-o cei mai mulți din oameni, după ce au lepădat cinstea dată de Dumnezeu. Căci, zicîndu-se și numindu-se cuvîntători, au iubit necuvîntarea și dobitocia.

TÎLCUIREA PSALMULUI 49

Psalmul lui Asaf.

Acesta este dascăl al altei cete de cîntăreți, după cum ne învață *Istoria Paralipomenilor*. Căci, de la al 41-lea încoace, Psalmii s-au încredințat spre cîntare fiilor lui Core, care erau verhovnici ai altei cete. Ei au încă și alți Psalmi cu deasupra-scrierea lor, pe care – dacă va da Dumnezeu – îi vom tâlcui. Iar Psalmul de față este împreună-glăsuitoare cu cel rînduit înaintea lui, căci și el mai-nainte vestește Judecata ce va să fie și arătarea lui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru. Mai-nainte vestește încă și *Așezămîntul cel Nou*, arătînd slujba *Legii Vechi* neplăcută lui Dumnezeu.

Dumnezeul dumnezeilor, Domnul, a grăit și a chemat pămîntul, de la răsăriturile soarelui pînă la apusuri.

Și Psalmul dinainte de acesta a chemat toți oamenii spre învățătură, la fel și acesta – toate marginile lumii, pentru că „de la răsăriturile soarelui pînă la apusuri” acest lucru arată. Iar pe acest „Dumnezeul dumnezeilor”, cei trei l-au tălmăcit altfel: „Dumnezeul cel tare, grăind, a chemat pămîntul.” Iar Cei 70 numesc „dumnezei” pe cei ce au luat sorți să stăpînească și li s-a încredințat să judece, lucru ce este osebit numai lui Dumnezeu. Aceasta ne învață Psalmul al 81-lea (deasupra-scris tot lui Asaf), care – după ce a zis: „Dumnezeu a stat întru adunare de dumnezei și în mijloc pe dumnezei va judeca” – a adăugat: „Pînă cînd judecați nedreptate și luați înaintea fețele păcătoșilor? Judecați sărmanului și săracului, pe cel smerit și pe cel sărac îndreptați!” Iar acest lucru este

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

osebit preoților și celorlalți cărora li s-a încredințat judecata. Așa poruncește și *Legea*: „Pe dumnezei nu-i vei grăi de rău și pe stăpînitorul norodului tău nu-l vei vorbi de rău!” Iar cei ce s-au făcut după dumnezeiescul chip și au păzit icoana nestrucată ar fi putut să se numească chiar „dumnezei” (după dar). Iar Dumnezeuul acestora va aduna la judecată toată lumea.

2 Din Sion este buna cuviință a frumuseții Lui.

Acesta, Cel ce Și-a arătat în Sion a Sa bună-cuviință și frumusețe și a primit Patimile mîntuitoare, este numit în Psalmii tîlcuiți de noi mai-nainte „Cel frumos cu podoaba mai mult decît fiii oamenilor”.

3 Dumnezeu va veni arătat, Dumnezeuul nostru, și nu va tăcea.

Să nu socotiți că a doua venire a Lui se va face după cum a fost cea dintîi. Fiindcă atunci a acoperit marea Sa cuviință¹¹⁹ cu prostimea¹²⁰ și cu sărăcia, iar acum va arăta tuturor stăpînirea și Împărăția vădit, nemaivînd îndelungă-răbdare, ci judecînd cu dreptate – că aceasta a zis „nu va tăcea”.

Foc înaintea Lui va arde și împrejurul Lui – vifor foarte.

Pe acestea le-a văzut Fericitul Daniil: „Rîu de foc – zice – trăgea pe dinaintea Lui, scaunul Lui – pară de foc, roțile lui – foc arzînd.”

4 Chema-va cerul de sus și pămîntul, ca să aleagă norodul Său.

Și cînd a făcut punerea de lege Dumnezeu i-a poruncit Fericitului Moisi să adune norodul și să pună martori cerul și pămîntul, și pe acestea le-a făcut început al cîntării, zicînd: „Ia aminte, cerule, și voi grăi, și să audă pămîntul graiurile gurii Mele!” Dar nu le cheamă pe acestea spre mărturie ca pe niște însuflețite, ci ca pe niște cuprinzătoare ale celorlalte fapte, spre înfricoșarea celor ce aud. Așa le-a pus Fericitul Avraam spre mărturie pe cele șapte miale și a zis: „Al meu este puțul.”¹²¹ Așa au numit Iacov și Laban acel deal: „deal al mărturiei”.¹²²

¹¹⁹ slava Sa

¹²⁰ smerenia

¹²¹ „Și a luat Avraam oi și vite, și a dat lui Avimelec și au încheiat amîndoi legămînt. Apoi, Avraam a pus de o parte șapte mielușele. Iar Avimelec a zis către Avraam: Ce sînt aceste șapte mielușele pe care le-ai oșebit? Răspuns-a Avraam: Aceste șapte mielușele să le iei de la mine, ca să-mi fie mărturie că eu am săpat fîntîna aceasta. De aceea s-a numit locul acela Beer-șeba, pentru că acolo au jurat ei amîndoi” (*Facerea*, 19:27-31).

¹²² Cînd a fost să se împace cu el, socrul Laban i-a zis lui Iacov: „Haidem dar acum să facem amîndoi, eu și tu, legămînt care să fie între mine și tine. Iar Iacov i-a zis: Iată, nu e nimeni cu noi, dar să ști că Dumnezeu este martor între mine și tine. Și a luat Iacov o piatră și a pus-o stîlp. Apoi, a zis Iacov către frații săi: Adunați pietrele. Și au adunat pietre și au făcut o movilă. Apoi, a zis Laban către dînsul: Movila aceasta este astăzi mărturie între mine și tine. Și Laban a numit-o în limba sa legar-Sahaduta, adică Movila Mărturiei, iar Iacov i-a dat același nume, însă pe limba sa, și i-a zis Galaad” (*Facerea*, 31:44-47).

5 Adunați-I Lui pe cuvioșii Lui, pe cei ce așează Așezămîntul de lege al Lui pentru jertfe.

6 Și vor vesti cerurile dreptatea Lui, că Dumnezeu Judecător este.

Prin cele zise și prin cele de aici înainte, arată întii Înfricoșata Lui Judecată, și apoi ne învață că nimic din jertfele *Legii* ce se aduceau nu este plăcut și primit lui Dumnezeu. Iar „cuvioși” numește pe Moisi, pe Aaron, pe Eleazar¹²³, pe Finees¹²⁴ și pe toți cei după dînșii care au preoțit după *Lege*. Și poruncește să fie adunați ei, nu ca să-i pedepsească pentru că ar fi cugetat împotrivnice – că a Lui este *Legea* și aceștia se plecau ei și aduceau jertfele – ci ca să-și arate scopul Său și, oprind învățătura ce se potrivea pruncilor, să aducă legile cele desăvîrșite.¹²⁵ Și zice: Făcîndu-se acestea, se vor minuna cerurile de dreptatea hotărîrii. Iar prin „ceruri” a însemnat Puterile cerești.

7 Ascultă, norodul Meu, și voi grăi ție,

Și, arătînd către care norod vorbește, a adăugat:

Israile, și voi mărturisi ție:

Apoi, arată a Sa stăpînire:

Dumnezeu, Dumnezeul tău sînt Eu!

Zice: Eu sînt Cel ce te-am slobozit din robia egiptenească, Cel ce ți-am dăruit calea prin mare, Cel ce te-am hrănit în pustie și Cel ce ți-am dat *Legea*. Văzînd acum deosebirea *Noului Așezămînt*, să nu socotești că e alt legiuitor.

8 Nu pentru jertfele tale te voi mustra, iar arderile de tot ale tale înaintea Mea sînt pururea.

Nu îți voi cere socoteală – zice – pentru lenevirea despre jertfe, că pe acestea Mi le aduci totdeauna, ci îți poruncesc să nu hotărăști întru acestea dreptatea Mea.

9 Nu voi primi din casa ta viței, nici din turmele tale țapi.

10 Că ale Mele sînt toate fiarele țarinii, dobitoacele în munți și boii.

11 Cunoscute-am toate păsările cerului și frumusețea țarinii cu Mine este.

Zice: Sînt Făcător și Stăpîn al tuturor, al dobitoacelor de pe pămînt și al păsărilor umblătoare prin aer. Deci nu socoti că ele Îmi împlinesc a Mea trebuință, că Eu le-am dat a fi acestora și poruncesc a odrăsli roade din pămînt. Că „frumusețe a țarinii” zice roadele felurite ale pămîntului. Și – de vreme ce din jivinele pămîntești se aduceau: boi, țapi și oi; din cele

¹²³ fiu al lui Aaron

¹²⁴ fiu al lui Eleazar

¹²⁵ Adică *Noul Testament*.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

zburătoare: porumbi și turturele; iar din roade: făină curată, vin și unt de lemn – de nevoie le-a pomenit pe toate, ca să oprească toată slujba de acest fel, și îndulcirile aburilor și fumului. Apoi, zice cu luare în rîs:

12 De voi flămînze, nu-ți voi spune ție, că a Mea este lumea și plinirea ei.

Zice: Dacă îmi va lipsi hrana, nu voi avea trebuință de a ta dăruire, că a toată împreună-zidirea sînt Făcător și Stăpîn. Apoi, îi învață nepătimirea firii Sale:

13 Au doară carne de tauri voi mânca, sau sînge de țapi voi bea?

Așa – după ce a arătat neînțelepciunea lor și după ce i-a învățat că pentru mintea lor pruncească le-a legiuit lor de demult a aduce jertfele acelea – mai-nainte deschide *Așezămîntul cel Nou* și legiuiește jertfa plăcută Lui:

14 Jertfește lui Dumnezeu jertfă de laudă și dă Celui Preaînalt rugăciunile tale!

15 Și Mă cheamă în ziua necazului tău, și te voi scoate și Mă vei proslăvi.

În bună vreme a descoperit cinstitul număr al Sfintei Treimi și l-a înjugat cu *Așezămîntul cel Nou*. Și a făcut despărțire, nu ca să despartă lucrările nedespărțite și Sfintei Treimi, ci ca să-i învețe proorocește numărul Ei pe oamenii de pe urmă. Deci zice: „Jertfește lui Dumnezeu jertfă de laudă și dă Celui Preaînalt rugăciunile tale. Și Mă cheamă în ziua necazului tău.” Dintru aceasta ne-am învățat trei Fețe, neînțelegînd însă că doar Dumnezeu dăruiește cererile, sau doar Cel Preaînalt sau Cel ce primește jertfa de laudă, ci fiecare osebire este și Dumnezeu, și Preaînalt, și Dăruitor al bunătăților. „Jertfă de laudă” numește laudele ce se cuvin dreptilor, iar „rugăciuni” – făgăduințele, că așa zice în Psalmul 21: „Rugăciunile mele voi da înaintea celor ce se tem de Dînsul.” Apoi – de vreme ce a zis: „Nu pentru jertfele tale te voi muștra” – îi învață de aici înainte pentru ce i-a muștrat:

16 Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce povestești tu dreptățile Mele și iei Așezămîntul Meu prin gura ta?

17 Tu ai urît învățătura și ai lepădat cuvintele Mele înapoia ta.

Că – de vreme ce sînt unii care le cer socoteală și îi muștră pe cei ce greșesc pomenindu-le lor dumnezeieștile legi, dar ei înșiși călcîndu-le pe acelea – după cuviință Se întinde către ei, zicînd: Pentru ce oare – trufindu-vă pentru ale Mele dreptăți și vorbind în sus și în jos pentru *Legea Mea* – n-ați primit de aici folosul, ci vă aflați cu defăimare împrerul cuvintelor Mele? Povestește încă și felurile lucrurilor îndrăznite de aceia:

18 De vedeai furul, alergai cu el, și cu cel prea-curvar partea ta puneai.

19 Gura ta a îmulțit răutate și limba ta a împletit vicleșuguri.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

20 Șezînd, împotriva fratelui tău cleveței și împotriva fiului maicii tale puneai sminteală.

Multe și felurite – zice – sînt fărădelegile îndrăznite de tine, că apostolește spun: Tu, cel ce zici să nu prea-curvească, prea-curvești și te faci ajutător și părtaș al celor ce îndrăznesc unele ca acestea. Și, lipsind gura ta de adevăr, ai umplut-o de minciună și de viclenie. Și vicleşugul îți ascute limba, pentru aceea o defaimi pe rudenii ta, și calci legile firii, și țeși pe ascuns pîndiri împotriva fraților tăi și petreci clevețindu-i cu cuvintele și vrăjmășindu-i cu faptele. Apoi, după ce a făcut povestirea nelegiuirii, arată îndelunga-răbdare pe care o are și mai-nainte spune pedeapsa pe care o va aduce asupra-le:

21 Acestea ai făcut, și am tăcut. Ai socotit fărădelegea că voi fi ție asemenea.

Văzînd îndrăznindu-se de tine acestea, Eu am tăcut și îți aștept pocăința cu îndelungă-răbdare. Iar tu ai luat pricină de păgînatate însăși îndelunga-răbdare, socotind că Mă bucur de nelegiuirea ta și nu voi aduce asupra-ți pedeapsa. Pentru care:

Mustra-te-voi și voi pune înaintea feței tale păcatele tale.

Că – de vreme ce nu te-ai tămăduit cu doctoriile cele blînde și dulci ale îndelungii-răbdări – voi găti ție altele mai iuți și-ți voi aduce fierul cel arzător al muștrărilor. Și acestea împreună-glăsuiesc cu apostoleștile glasuri: „Neștiind că bunătatea lui Dumnezeu te aduce la pocăință, după asprimea ta și după nepocăința inimii tale îți învistierești ție însuși urgie în ziua urgiei, a descoperirii și a dreptei judecări a lui Dumnezeu, Care va răsplăti fiecăruia după lucrurile lui.” Așa, după ce l-a îngrozit cu pedeapsa, lubitorul de oameni a adus iarăși sfătuire:

22 Înțelegeți dar acestea, cei ce uitați pe Dumnezeu, ca nu cumva să vă răpească, și nu va fi cel ce izbăvește.

Zice: Voi, cei ce ați bolit cu uitarea de Dumnezeu – căci uitarea de Dumnezeu este pricinuitoare de păcat – înțelegeți cu sîrguință cele zise și vindecați rănile voastre cu doctoriile pocăinței, mai-nainte de a vă răni moartea, care năpădește ca un leu asupra oamenilor, nimeni putînd a-i opri pornirea cea prea-iute. Apoi, ia punerea de lege cea nouă și cu aceasta împodobește sfîrșitul Psalmului:

23 Jertfa laudei Mă va slăvi, și acolo este cale întru care voi arăta lui mîntuirea Mea.

Iar Simmah a tălmăcit acest stih mai luminat: „Cel ce jertfește pentru laudă Mă va slăvi, și celui ce călătorește cu bună rînduială îi voi arăta mîntuirea lui Dumnezeu.” Căci se cuvine celui credincios nu numai a lauda pe Dumnezeu și a aduce Lui jertfele laudei, ci și a călători cu bună rînduială și a-și întocmi bine a sa viață. Numai așa va fi cu putință a

dobîndi mîntuire de la Dumnezeu. Iar după Cei 70, înțelegem așa: „Mă îndulcesc – zice – de jertfa laudei, o socotesc slavă potrivită, și prin aceasta voi arăta calea Mea celui ce Mi-o aduce, al cărei sfîrșit este mîntuirea lui Dumnezeu.” Ni se cuvine a însemna că și aici a făcut pomenire de două fețe: că – după ce a arătat a Sa față, zicînd: „jertfa Mă va slăvi pe Mine” – a adăugat: „Acolo este cale, întru care voi arăta lui mîntuirea lui Dumnezeu”. Căci se cădea cu *Așezămîntul cel Nou*, care învață cele desăvîrșite, să se unească și învățătura desăvîrșită a cunoștinței de Dumnezeu.

TÎLCUIREA PSALMULUI 50

Întru sfîrșit, Psalmul lui David. Cînd a venit către dînsul Natan Proorocul, după ce intrase el la Vatșeva, femeia lui Urie.

Deasupra-scrierea ne arată vădit pricina Psalmului și înseși graiurile ne învață adîncul înțelegerii. Ni se cuvine a ști însă că Psalmul are și proorocie a celor ce vor să fie: pentru aceea este deasupra-scris „întru sfîrșit”, arătînd cuvîntul că proorocia va avea sfîrșit.

Și nimeni să nu aibă îndoieli că în vremea pocăinței marele David s-a învrednicit de darul proorocesc. Putem învăța acest lucru prin ceilalți Psalmi în care a făcut mărturisirea: așa, întru al șaselea mai-nainte vestește Judecata ce va să fie, apoi zice: „Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine, iar în iad cine se va mărturisi Ție?”; iar întru Psalmul 31 fericește pe cei ce capătă lăsare păcatelor fără osteneți, ceea ce numai darul Botezului poate să dăruiască. Și întru Psalmul pus înaintea ne-a învățat arătat că nu se lipsise de darul Duhului, că zice: „Duhul Tău cel Sfînt nu-L lua de la mine!” Nu a cerut să i se dea lui darul Duhului, ci s-a rugat să nu se ia de la dînsul acesta.

Totdeauna, luminîndu-se de raza Duhului Sfînt și mai-nainte văzînd cu ochi proorocești, a arătat că și norodul ce se împărățea de dînsul va cădea întru fărădelegi, și, ca pedeapsă, se va duce în robie și va locui în Babilon. Deci a scris Psalmul de față și pentru a tămădui ale sale răni, dar și pentru a găti doctorie potrivită norodului și nouă tuturor, căci, răniți fiind, avem trebuință de tămăduire.

Miluește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărădelegea mea!

Graiurile puse înaintea se potrivesc și prea-dumnezeiescului David, și norodului robit, și celor ce se află rău dintre noi. Pentru că rănila mari au trebuință de doctorii deopotrivă – și cel ce a căzut în cumplită boală are trebuință de mai multă purtare de grijă, și celui ce a greșit mari greșeli îi trebuie multă iubire de oameni – de aceea și marele David se roagă ca toată mila să se verse asupra lui, să se deșerte tot izvorul îndurărilor peste

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

rana păcatului, că într-alt fel n-ar fi fost cu putință să se șteargă urmele acestuia. Și după cuviință numește greșala „nelegiuire”, că are îndoită călcare de lege.

2 Mai virtos mă spală de fărădelegea mea și de păcatul meu mă curățește!

Acum – zice – mi-ai dat lăsarea prin Natan Proorocul și mi-ai adus felurite primejdii, ca niște fiare arzătoare și tîrîtoare, dar încă am trebuință de curățenii, căci am primit în lăuntru multă putoare grea a păcatului. Deci iarăși spală-mă, Stăpîne, ca să ștergi toată întinăciunea, că, după Proorocul: „Spăla-va Domnul întinăciunea fiilor și a fiicelor Sionului cu duh de judecată și cu duh de ardere.”

3 Că fărădelegea mea eu o cunosc, și păcatul meu înaintea mea este pururea.

Zice: Nici după iertarea dată de Tine n-am uitat de păcat, ci totdeauna văd icoanele răutăților mele, și fărădelegile îndrăznite de mine le văd noaptea în vis și le nălucesc în fiecare zi. Prin Isaia, Însuși Dumnezeu poruncește celor ce păcătuiesc să nu dea uitării greșelile lor: „Eu – zice – sînt Cel ce șterg fărădelegile tale, și nu voi pomeni nedreptățile tale. Iar tu pomenește-le, și să ne judecăm! Spune-ți întîi tu fărădelegile tale, ca să te îndreptezi.” Împreună-glăsuire cu acesta a scris însuși Fericitul David în Psalmul 31: „Zis-am: Mărturisi-voi asupra mea fărădelegea mea Domnului, și Tu ai lăsat păgînatatea inimii mele.”

4 Ție unuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut,

Zice: Dobîndind de la Tine daruri multe și mari, am răsplătit Ție cu împotrivnice, îndrăznind a lucra cele oprite de *Lege*. Nu zice că nu l-a nedreptățit pe Urie – că l-a nedreptățit și pe acela, și pe muierea aceluia – ci spune că a îndrăznit fărădelegea cea prea-mare împotriva lui Dumnezeu Însuși, Care l-a ales pe dînsul, și l-a făcut împărat din cioban, și l-a ridicat deasupra vrăjmașilor și l-a îmbelșugat cu toate felurile de bunătați. Și bine a adăugat acest „rău înaintea Ta am făcut”, că și istoria îl pomenește: „S-a arătat – zice – lucrul cel rău făcut înaintea Domnului.”

Iar zicîndu-se despre norodul robit, se cuvine a înțelege stihul acesta așa: Ție unuia am greșit, către darurile Tale am fost nemulțumitor, am călcat legile puse mie și, multe feluri de bunătați dobîndind, m-am făcut nemulțumitor spre acestea; iar acum sînt nedreptățit de Babilonieni, nimic nedreptățindu-i pe aceia.

ca să Te îndreptezi întru cuvintele Tale și să biruiești cînd vei judeca Tu.

Mie însumi – zice – m-am făcut pricinuitor de rele, iar dreptatea Ta strălucește. Că – aducîndu-se în mijloc la judecată cele făcute de Tine mie, și alăturîndu-se și înfățișîndu-se alături cele îndrăznite de mine – Tu Te vei arăta drept și iubitor de oameni, iar eu mă voi vedea fără de lege și

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

nemulțumitor. Deci „ca” nu este aici arătător de pricină: că nu pentru aceasta a păcătuit David, ori norodul, ca Dumnezeu să Se îndreptățească, ci dimpotrivă, chiar făcîndu-se păcatul de aceștia, se arată dreptatea lui Dumnezeu, Care are toată purtarea de grijă și pentru David, și pentru norod, și pentru toți oamenii.

5 Că, iată, întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea.

De demult, dintru începutul lumii – zice – păcatul a stăpînit peste fire, căci călcarea poruncii a fost înainte de zămislirea Evei: Adam a cunoscut-o pe Eva ca muieră a lui după călcarea poruncii, și după dumnezeiasca hotărîre și după izgonirea din Rai, și, zămislind, a născut pe Cain. Deci voiește să spună că, stăpînind peste strămoșii noștri, păcatul a lucrat cale și drum prin neamul omenesc. Aceasta o zice și Fericitul Pavel: „Prin om a intrat păcatul în lume, și prin păcat – moartea, pentru care toți am păcătuit.” Aceasta a zis-o și Dumnezeul tuturor către prea-minunatul Noe: „Se pleacă mintea omului cu sîrguință spre cele rele, din tinerețe, în toate zilele.” Prin toate acestea ne învățăm că lucrarea păcatului nu este firească – fiindcă, dacă ar fi fost așa, apoi am fi slobozi de pedeapsă – ci firea se pleacă spre a greși fiind supărată de patimi. Socoteala biruiește însă, cînd ia ajutoare ostenele.

Deci să nu prihănești nunta și să numești împărtășirea nunții nelegiuire, precum oarecari au socotit nebunește, așa înțelegînd ei pe acest „întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea”. Căci aici vorbește de fărădelegea îndrăznită de strămoșii noștri de demult și zice că ea s-a făcut izvor al curgerilor acestora, adică: dacă aceia n-ar fi păcătuit, nu ar fi primit moartea ca certare a păcatului și, nefiind muritori, ar fi fost deasupra stricăciunii. Împreună cu nestricăciunea s-ar fi unit negreșit și nepățimirea, alături de care păcatul n-ar mai fi avut loc. De vreme ce au păcătuit însă, s-au dat stricăciunii și au născut copii stricăcioși, căroră le urmează poftele și fricile, îndulcirile și scîrbele, mînia și pizma. Împotriva acestora și a celor ce răsar dintru acestea se nevoiește gîndul și, dacă biruiește, se propovăduiește, este lăudat și se încununează cu cununii de biruință. Iar biruindu-se, se face de rușine și pătimește osînde. Iar în loc de „m-am zămislit”, Simmah a pus: „m-am născut”.

6 Că, iată, adevărul ai iubit.

Zice: Așa judeci: pe unii îi muncești, iar pe alții îi încununezi, fiindcă iubești adevărul. Deci Tu, Cel ce iubești adevărul și ști neputința firii, dă-le iertare celor ce cer doctoriile!

7 Cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii Tale mi le-ai arătat mie.

Eu însă nu mă socotesc vrednic de nici o iertare, fiind nemulțumitor, după atîtea daruri: nu numai că m-ai așezat în scaunele împărătești, ci m-

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

ai învrednicit de darul proorociei, mi-ai arătat cele ce or să fie după multă vreme, ca să-î învăț și pe alții înomenirea Fiului Tău cel Unul Născut, și mîntuitoarea Patimă, și Învierea, și mîntuirea lumii, și lăsarea păcatelor și darurile prea-cinstite și dumnezeiești ale Sfîntului Botez. După ce m-am învățat acestea toate de la Preasfîntul Tău Duh, Te rog să mă împărtășești de darul de care strig mai-nainte vestindu-l altora:

8 Stropi-mă-vei cu isop, și mă voi curăți; spăla-mă-vei, și mai mult decît zăpada mă voi albi.

Că numai singur darul Botezului poate să facă această curățire, pe care Domnul tuturor S-a făgăduit că o va da, zicînd și prin Isaia Proorocul: „Spălați-vă și vă curățiți, scoateți cele rele din inimile voastre.” Și, după puțin: „Și, de vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi albi.” Însuși marele David mai-nainte vestește acestea în Psalmul 67: „Căci, cînd desparte Cel ceresc împărații, ca zăpada se vor albi în Selmon.” Deci aceasta o zice și aici: Am trebuință de darul Botezului, ce va să se dea tuturor oamenilor, căci acela singur poate să mă spele cu de-adinsul și să-mi dea albeața zăpezii.

Iar că isopul nu dădea nici o lăsare a păcatelor e lesne a ne învăța din *Scripturile* lui Moisi. Că *Legea* nu îl curăța cu stropiri împrejur pe ucigașul de oameni, pe tâlhar și pe hoțul de nunți străine¹²⁶, ci îl supunea sub pedepsele cele mai de pe urmă. Deci isopul este închipuirea altor lucruri, amintind că în Egipt au stropit pe praguri sîngele oii cu mănunchi de isop, scăpînd din mîinile pierzătorului.¹²⁷ Iar acelea erau închipuire a mîntuitoarelor Patimi, întru care este și sînge, și lemn mîntuitor, și întru care se dăruiește mîntuire celor ce se apropie cu credință.

9 Auzului meu vei da bucurie și veselie, bucura-se-vor oasele cele smerite.

Umple – zice – de veselie urechile mele, fiindcă făgăduiești curățire desăvîrșită, ca să străbată îndulcirea prin toate părțile trupului, și oasele, smerite acum de reaua pătimire, să înflorească iarăși și să-și ia a loru-și vîrtute.

10 Întoarce fața Ta de către păcatele mele și toate fărădelegile mele șterge-le!

Să nu vezi – zice – fărădelegile îndrăznite de mine, ci pe mine, cel ce mă tînguiesc pentru acestea.

11 Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeuule, și duh drept înnoiește întru cele din lăuntru ale mele!

¹²⁶ prea-curvarul

¹²⁷ Atunci s-a așezat Sărbătoarea Paștilor, înainte de uciderea celor întîi-născuți ai Egiptenilor, cum citim: „Și – cînd vă vor zice copiii voștri: Ce înseamnă rînduiala aceasta? – să le spuneți: Aceasta este jertfa ce o aducem de Paști Domnului, Care în Egipt a trecut pe lîngă casele fiilor lui Israil, cînd a lovit Egiptul, iar casele noastre le-a izbăvit” (*Ieșirea*, 12:26, 27).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Adică: De vreme ce am primit bătrînețele păcatului, înnoiește-mă cu a Ta iubire de oameni! Prin Iezechiel Proorocul, Stăpînul a făgăduit acestea și celor porniți în Babilon: „Le voi da lor – zice – inimă nouă și duh nou.” Iar „duh nou” nu îl zice pe Cel Preasfînt, ci pornirea cuvîntătoare¹²⁸, adică: Deprinzîndu-vă și învățîndu-vă prin această pedeapsă îndelungată ce fel de roade odrăslește păcatul, vă voi face a alege fapta bună. Acest lucru a cerut aici și Fericitul David: să se înnoiască inima lui cea vătămăată și să se întărească partea cuvîntătoare, ca iarăși să alerge pe calea dumnezeiască.

12 Nu mă lepăda pe mine de la fața Ta și Duhul Tău cel Sfînt nu-L lua de la mine!

Prin cuvintele acestea, ne-am învățat arătat că David nu fusese lipsit de darul Preasfîntului Duh: fiindcă nu se roagă a-l lua înapoi, ca unul ce s-a golit de dînsul, ci cere să nu se lipsească de acesta, nici să se facă departe de dumnezeiasca purtare de grijă. Căci „față” a numit aici dumnezeiasca purtare de grijă.

13 Dă-mi înapoi bucuria mîntuirii Tale și cu duh stăpînitor mă întărește!

Se ruga să aibă ceea ce nu pierduse, adică darul Duhului, iar acum se roagă a lua ceea ce lepădase. Și aceasta era veselia întru Dumnezeu: De toată veselia – zice – mă bucuram cînd aveam îndrăzneală către Tine, Stăpîne! – iar acum sînt lipsit de inimă bună, robia îndulcirii golindu-mă de aceasta. Încît Te rog ca mîntuirea mea, care s-a robuit de patimi, să ia din nou stăpînirea mai dinainte împotriva acestora. Că „duh stăpînitor” iarăși a numit aici gîndul de sine stăpînitor.

14 Învăța-voi pe cei fără de lege căile Tale, și cei necredincioși la Tine se vor întoarce.

Zice: Dobîndind iarăși a Ta iubire de oameni, voi fi întîi chip și pildă de pocăință celor ce îmbrățișează viața fără de lege. Voi fi propovăduitor al bunătății Tale, îndemnînd pe oamenii necredincioși și nelegiuți să alerge a se ruga Ție.

15 Izbăvește-mă de sîngiuri, Dumnezeule, Dumnezeul mîntuirii mele!

Adeseori întoarce întru pomenire uciderea lui Urie. Acest lucru l-a arătat și la începutul Psalmului, zicînd: „Păcatul meu înaintea mea este pururea.”

Bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta.

Simmah a tălmăcit acest stih așa: „Grăi-va limba mea milostenia Ta.” Și zice: După ce am dobîndit lăsarea, nu voi tăcea, ci Te voi lăuda și voi povesti darurile Tale.

16 Doamne, buzele mele vei deschide, și gura mea va vesti lauda Ta.

Păcatul are fire să lege limba, să închidă gura, să silească a se sugruma

¹²⁸ rațională

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

și a tăcea. Deci Proorocul se roagă să se împărtășească, prin lăsarea păcatului, de îndrăzneala mai dinainte și să-și pornească limba spre cântarea de laudă.

17 Că, de ai fi voit jertfă, Ți-aș fi dat, arderile de tot nu le vei binevoi.

Împreună-glăsuiesc și acestea cu cele zise în Psalmul trecut, căci acolo am auzit pe Dumnezeuul tuturor zicînd: „Nu voi primi din casa ta viței, nici din turmele tale țapi.” După ce a auzit acest lucru de la dumnezeiescul glas, dumnezeiescul David a zis după cuviință: „De ai fi voit jertfă, Ți-aș fi dat, arderile de tot nu vei binevoi”, căci Tu ai zis că nu-Ți sînt plăcute jertfele de dobitoace. De aceea, voi aduce lucrarea de cele sfințite, cea plăcută Ție:

18 Jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit, inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi.

Zice: Smerenia cugetului este jertfă primită Ție, Dumnezeuul nostru. Pentru aceea – după ce am smerit inima mea foarte, ca și cum aș fi zdrobit-o și prea aș fi subțiat-o – voi aduce jertfa plăcută Ție. Cuvintele acestea le-au rostit și Fericiții Tineri în cuptor: „Cu inimă zdrobită – zice – și cu duh de smerenie să fim primiți înaintea Ta, ca niște arderi de tot de berbeci și de viței grași.” Încît și de aici este arătat că Psalmul are proorocie a celor ce aveau să se întîmple în Babilon și învățătură care se potrivește aceluia, că acei Tineri viteji au adus Stăpînului jertfa plăcută lui Dumnezeu după ce au învățat de aici smerirea cugetului și zdrobirea inimii.

19 Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta Sionului, și să se zidească zidurile Ierusalimului!

20 Atunci vei binevoi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot. Atunci vor pune pe altarul Tău viței.

De aici ne-am învățat mai luminat că Psalmul este plin de proorocie, pentru că graiurile acestea se potrivesc celor ce erau siliți să locuiască în Babilon, și doreau izbăvirea robiei și se tînguiau pentru pustiirea cetății. Căci se roagă ca cetatea să se învrednicească de milostivire și să-și ia înapoi buna soartă de mai-nainte, dregîndu-se zidurile și săvîrșindu-se slujba după *Lege*; și zice: Locuind acum în țară străină, nu putem aduce Ție jertfele hotărîte, *Legea* poruncindu-ne a jertfi numai întru singură cetatea Ierusalimului. Iar dacă vom dobîndi întoarcerea, și vom drege și vom îndrepta Biserica, atunci Îți vom aduce și jertfele legiuite. Și foarte li se potrivește lor acest „Doamne, buzele mele vei deschide, și gura mea va vesti lauda Ta”, că al lor este glasul: „Cum vom cînta cîntarea Domnului în pămînt străin?”

Sfîrșitul Psalmului are încă și altă proorocie: că, după ce mai sus a arătat darurile Preasfîntului Duh și a spus că Dumnezeuul tuturor nu Se împacă cu jertfele după *Lege*, aici se roagă să se arate noul Sion de sus, și

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

să se cetățenească Ierusalimul ceresc pe pământ și prea-foarte degrab să se dăruiască viețuirea cea nouă, care nu aduce junghieri necuvântătoare, ci prinosul, și jertfa dreptății și arderi de tot cuvântătoare și vii, pentru care Fericitul Pavel zice: „Vă rog pe voi, fraților, prin îndurările lui Dumnezeu să arătați trupurile voastre jertfă vie, sfântă, bine-plăcută lui Dumnezeu, adică slujba voastră cea cuvântătoare.” Prea-dumnezeiescul David – știind, căci le învățase pe „cele nearătate și pe cele ascunse ale înțelepciunii lui Dumnezeu”, că *Noul Așezământ* are desăvârșita iertare a păcatelor – zice aceasta dorind să dobândească și el curățire preagrabnică și desăvârșită. Așa am găsit și într-un alt izvod: „Poftea darul Preasfântului Duh care, pentru multa iubire de oameni, a venit peste Fericirii Apostoli în a cincizecea zi după Învierea și Înălțarea lui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și le-a dat lor ca neamurile, auzind întru a lor limbă măririle lui Dumnezeu grăite de dînșii, să se minuneze și să creadă Mîntuitorului, Care a dăruit un dar ca acesta celor ce nădăjduiesc spre Dînsul.”

Deci și eu, cel prea-mic, nădăjduindu-mă spre Dînsul și urmînd darului Său, după ce am săvîrșit tîlcuirea acestor cincizeci de Psalmi ai Fericitului David, iată că voi să vin cu mintea către Psalmul întîi după cei cincizeci, și vă rog pe voi toți să vă rugați pentru mine, care voiesc să trec noianul acesta, să nu înceteze darul Său de la mine, ci să tîlcuiesc și celelalte cîntări.

TÎLCUIREA PSALMULUI 51

Întru sfîrșit, al priceperii, al lui David.

Cînd a venit Doeg Idumeul, și a vestit lui Saul și i-a spus lui că a intrat David în casa lui Avimeleh.

Și de aici este arătat că Avimeleh avea două nume: că Doeg, după cum ne învață *Istoria cea dintîi a Împăraților*, l-a pîrît lui Saul pe „Ahimelec”, și l-a înnebunit către uciderea preoților. Iar pe acesta îl numește „Avimeleh” și aici, și în Psalmul 33.

Deci dumnezeiescul David a scris Psalmul de față după ce s-a înștiințat de clevetirea și pîra făcută asupra preoților, îndemnîndu-i spre răbdare și îngăduire pe cei nedreptățiți și învățîndu-i dreptatea dumnezeieștii hotărîri. Pentru aceasta a și scris deasupra: „întru sfîrșit”. Și este scris „al priceperii”, ca să așteptăm sfîrșitul lucrurilor cu pricepere.

De asemenea, are și proorocia nebuniei lui Rampsak, care, trăgîndu-se din Evrei, apoi fiind rob, a învățat păgînatatea Asirienilor ce-l robiseră și a rostit cuvinte hulitoare împotriva lui Dumnezeu, ispitindu-se cu graiuri înșelătoare să amăgească mulțimea Iudeilor.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Această tâlcuire ne-a descoperit-o nouă scrierea-deasupra, dar însuși Proorocul a zis-o mai luminat, începînd de aici așa:

Ce te fălești întru răutate, puternice fără de lege, toată ziua?

„Puternic” îl numește pe Doeg, care îi era foarte prieten lui Saul, și pe Rampsak, cel ce avea încredințată povățuirea peste oști. Și închipuie cuvîntul întru întrebare, poruncind să nu laude răutatea, nici să cheltuiască toată vremea întru răutate. Pentru că aceasta, adică „toată ziua”, Simmah a zis-o: „în fiecare zi”.

2 Nedreptate a gîndit limba ta, ca un brici ascuțit ai făcut vicleșug.

Îți intinezi limba – zice – cu mincinoase cuvinte – pentru că acest grai, „a gîndit”, l-a pus în loc de „a grăit” – și ca un brici ascuțit aduci (adică grăiești) cuvîntul, meșteșugind pieire celor ce se pleacă lui.

3 Iubit-ai răutatea mai mult decît bunătatea, nedreptatea – mai mult decît a grăi dreptate.

Ai ales – zice – pe cele rele în locul celor bune, ai cinstit mai mult graiurile mincinoase decît pe cele adevărate și îmbrățișezi nedreptatea mai mult decît dreptatea.

4 Iubit-ai toate graiurile cufundării, limba cea vicleană.

„Graiuri ale cufundării” și „limbă vicleană” a numit minciuna care poate să piardă cu totul, din metafora celor ce îi îneacă în adîncul apelor pe cei cufundați de dînșii. Acest lucru l-a făcut Doeg, că a stricat cu totul cetatea preoților, născocind asupra lui Avimeleh cuvinte mincinoase. Acest lucru s-a apucat a-l face și Rampsak, aducînd făgăduințe mincinoase către cei ce stăteau pe ziduri, dar n-a nimerit vînatul.

5 Pentru aceasta, Dumnezeu te va surpa pînă în sfîrșit, te va smulge și te va muta din lăcașul tău, și rădăcina ta – din pămîntul celor vii.

Zice: Dacă ai ales răutatea, nu vei scăpa de hotărîrea Dumnezeului tuturor, că te va pierde pe tine prea-degrab, și de tot te va da stricăciunii, și te va despărți de catalogul celor vii și, smulgîndu-te din rădăcină, te va da morții. Și, văzînd pieirea acestora, de aici va răsări prea-mare cîștig celor ce se mîhnesc pentru buna-norocire a celor răi. Pentru că zice:

6 Vedea-vor dreptii, și se vor teme, și de dînsul vor rîde și vor zice:

De cine? De cel nedrept, care nu numai că se nevoiește împotriva adevărului însuși, ci și asupra preoției se înnebunește. Pentru aceea zic cei ce sînt dăruiți lui Dumnezeu:

7 Iată omul care n-a pus pe Dumnezeu ajutor lui-și, ci a nădăjduit spre mulțimea bogăției sale și s-a întărit întru deșertăciunea sa.

Zice: Văzînd dreapta judecată a lui Dumnezeu, ceata dreptilor se va umple de mai multă evlavie și temere și, bucurîndu-se și veselindu-se,

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

va rîde de nerodirea răutății și de cîștigul bunei-norociri de acum, adică de al lumii acesteia.

8 Iar eu – ca un măslin roditor în casa lui Dumnezeu. Nădădui-am spre mila lui Dumnezeu în veac și în veacul veacului.

Marele David zice acestea și pentru sine, și aduce învățătură și lui Iezechia, căci amîndoi au fost îndrăgitori și ucenici ai bunei-credințe. În Psalmul dintîi el l-a asemănat pe nevoitorul faptei bune pomului răsădit lîngă izvorul apelor, totdeauna înfrunzit, care aduce rod copt; iar aici l-a numit pe cel drept „măslin încărcat cu mult rod și răsădit în casa dumnezeiască”, fiindcă are nădejdea tare și întemeiată către Dumnezeu, și pentru aceea suferă a se osteni și a aduce roadele ostenitoare ale faptei bune. „Deci, pentru acestea, intrînd în luptă, nimeni să nu îngenuncheze (adică să slăbească și să se împuțineze cu sufletul), ci să se nevoiască și să se împodobască cu acestea, așteptînd nu numai cununile ce se vor da lui pentru nevoiță, ci și să vadă prinderea vrăjmașilor aici, adică în lumea aceasta.”

9 Mărturisi-mă-voi Ție în veac că ai făcut aceasta și voi aștepta numele Tău, că bun este înaintea cuvioșilor Tăi.

„«Mărturisi-mă-voi Ție în veac» înseamnă «în veacul acesta», iar «ai făcut aceasta» zice: Ai făcut izbîndă celor ce nădăduiesc spre Tine. Și «voi aștepta numele Tău» e în loc de: Voi stăruie cu multă sîrguință întru luptele pentru Tine, căci bună, adică iubitoare de oameni, și fără de început și nesfîrșită ai Împărăția. Iar acest «înaintea cuvioșilor Tăi» zice: De față este ajutorul Tău, și vei păzi pe cei ce se nevoiesc pentru numele Tău.” Și zice: După ce am dobîndit aceste faceri de bine, Te voi lăuda, Stăpîne, pururea dorind și așteptînd numele Tău, ce este vrednic de iubit celor ce Te cunosc pe Tine, și dobîndind de aici folosul. Căci numele lui Dumnezeu nu este bun și prea-dorit tuturor oamenilor, ci numai celor învredniciți de dumnezeiasca cunoștință.

TÎLCUIREA PSALMULUI 52

Întru sfîrșit, pentru maelet, al priceperii lui David.

Teodotion a tălmăcit acest „pentru maelet” zicînd: „pentru dănțuire”, Simmah: „horă”, iar Achila: „pentru dans”. Psalmul are aceeași înțelegere cu cel trecut, de asemenea și cu cel de al 13-lea. Pricina lor este una: amîndouă muștră hulirea lui Senaherim și a lui Rampsak și mai-nainte vestesc pieirea ce s-a făcut necredincioșilor. De aceea a și avut deasupra-scrierea „de dănțuire”, pe care cu adevărat au făcut-o cei ce s-au mîntuit și l-au lăudat pe Dumnezeu. Și este adăugat „întru sfîrșit” fiindcă proorocia a luat sfîrșit cităva vreme mai pe urmă. Și ascultați ce zice Proorocul:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Zis-a cel nebun întru inima sa: Nu este Dumnezeu!

Că hulitorul și-a pornit limba nu numai împotriva celor ce se numesc dumnezei, dar nu sînt, ci și împotriva Celui ce este cu adevărat, zicînd: „Au doară au putut dumnezeii neamurilor să-și izbăvească țara lor din mîna mea?” Arătat este că n-au putut, căci cum ar fi putut ei, fiind nimic? „Va izbăvi Domnul Ierusalimul?” Caută – o prea-nelegiuitule! – spre cîtă înălțime ți-ai înălțat limba cuvîntului tău. Aspru îți va fi ție a azvîrli cu piciorul împotriva boldului. „Unde este dumnezeul lui Emat? Și unde – dumnezeul lui Arfad? Și unde este dumnezeul cetății Samaria?” Aceia ce se numesc dumnezei de către cei nebuni și fără de minte au dat și ei mai pe urmă oarecare pricină pierzătorului (Îngerului).

2 Stricatu-s-au și urîți s-au făcut întru fărădelegi,

Zice: Pricinuitoare a păgînatății este viața fără de lege, că – lucrînd fără frică toate răutățile – nelegiuiții nu voiesc a lua în minte pe Dumnezeu, Cel ce îi privește de sus, ci ei s-au încredințat pe sine că nimeni nu stă peste cîrmele zidirii.

nu este cel ce face bunătate.

Toți – zice – au iubit răutatea Asirienilor „și se nebunesc a le crede pe ale acelora, ori în care locuri ar fi, sau vrednicii sau trepte, negîndind că”:

3 Dumnezeu din cer a căutat peste fiii oamenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege sau cel ce caută pe Dumnezeu.

Însă Dumnezeu – Cel ce este necrezut la dînșii, „Cel ce locuiește întru cele înalte și privește peste cele smerite” – a voit să facă cercare a celor ce se lucrează.

4 Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut,

Adică „toți cei ce se țin de socoteala cea întocmai și aceeași.”

nu este cel ce face bunătate, nu este pînă la unul.

Pe toți – zice – i-a aflat abătîndu-se din calea cea dreaptă și îmbrățișînd tot felul de răutăți.

5 Au nu vor cunoaște toți cei ce lucrează fărădelegea,

„Ce vor cunoaște? Că Domnul Dumnezeu va izbîndi. Și cine sînt aceștia? I-a spus prin cele de aici înainte”:

cei ce mîncă pe norodul meu întru mîncare de pîine?

„Cei necredincioși adică. Și arată boala lor mai descoperit, căci a zis”:

6 Pe Dumnezeu nu l-au chemat.

Dar cei ce se ispitesc a-l cheltui pe norodul meu ca pe pîine și îl defaimă pe Dumnezeu purtătorul de grijă vor afla prin cercare paguba pricinuită din nedreptate.

Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Îi voi face pe dînșii – zice Domnul – să fie cutremurați și mîhniți de cei ce îi înfricoșează nearătîndu-se, aducîndu-se nevăzut asupra lor pedeapsa. Și prin aceasta însemnează rana adusă asupra lor de Înger.

Că Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor. Rușinatu-s-au, că Dumnezeu i-a defăimat pe dînșii.

Achila și Simmah au tălmăcit așa acest „a risipit oasele celor ce plac oamenilor”: „Dumnezeu a risipit oasele celor ce s-au tăbărit împrejurul tău, că asupra lor a venit hotărîrea aducătoare de moarte și atot-pierzătoare și i-a pierdut pe toți într-o scurtă clipeală de vreme. Că asta înseamnă acest «rușinatu-s-au, că Dumnezeu i-a defăimat pe dînșii».” De aceea zicea: „Se vor teme de frică unde nu este frică”, pentru că Dumnezeu, Cel hulit de dînșii cu nedreptate, i-a dat pierzării, văzîndu-i tăbăriți lîngă cetatea Lui; și, după ce i-a pus pe dînșii înainte spre mîncare păsărilor și fiarelor, a risipit și oasele lor.

Și nu ar fi greșit cineva de l-ar fi numit lingușitor pe Rampsak, căci, deși răsărise din Evrei, el a slobozit împotriva Dumnezeului tuturor cuvinte hulitoare, socotind cu aceasta că slujește și face hațîr Asirienilor. „Precum și oarecare, lăsînd pe Dumnezeu, de Dînsul s-a părăsit – ca Iulian Apostatul zic, lepădătorul de Dumnezeu, care a împărătit în vremea noastră.”¹²⁹

7 Cine va da din Sion mîntuire lui Israil?

Zice: Cel ce ne-a dăruit această biruință să le dea mîntuire și celor ce s-au făcut robi. Căci fuseseră robite și strămutate cele zece seminții și, pe lîngă acestea, și cetăți multe de-ale Iudeii. Pentru aceea a și adăugat:

Cînd va întoarce Dumnezeu robia norodului Său, bucura-se-va Iacov și se va veseli Israil.

Atunci – zice – vom căpăta îndulcire și veselie desăvîrșită, cînd îi vom vedea și pe ceilalți că au dobîndit întoarcerea din robie. Deci prin acestea ne învățăm și noi, după punerea de lege apostolească, a plînge cu cei ce plîng și a ne bucura cu cei ce se bucură, și așa să cugetăm unii altora și să socotim buna-norocire a aproapelui ca pe a noastră inimă bună.

TÎLCUIREA PSALMULUI 53

Întru sfîrșit, întru cîntări, al priceperii lui David. Cînd au venit Zifeii și au zis lui Saul: Au nu s-a ascuns David la noi?

Pricina Psalmului este arătată: marele David laudă pe Dumnezeu, Care i-a ajutat și l-a făcut a scăpa de cursele vrăjmașilor. Pentru că Zifeii

¹²⁹ Fericitul Teodorit amintește aici cumplita moarte a marelui vrăjmaș al lui Hristos, Iulian Paravatul („Apostatul”) (361–363).

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

fățărniciau prietenie către David, dar lui Saul îi vesteau unde se ispitea acesta a se tăinui, „precum și pînă acum îi vedem pe oarecari îmbrăcați cu acoperămîntul prieteniei, dar în lăuntru sînt plini mai vîrtos de fățarie.” Și, crezîndu-le acelora, Saul s-a ostășit asupra lui David cu multe polcuri¹³⁰ de oaste. Apoi, vrînd să-l vîneze pe dînsul fără de veste, s-a împiedicat de năvălirea celor de altă seminție, care s-au ridicat asupra țării Iudeilor, silindu-l pe împărat să se întoarcă pentru a-i apăra pe aceștia. Atunci a adus marele David lauda aceasta lui Dumnezeu, Celui ce i-a primit rugăciunea și a dezlegat primejdia cea așteptată. „Și le-a pus înaintea Psalmul acesta mai ales celor ce li se dă război de la cei nedrepti, ca învățătură de obște; pentru ca fiecare, asemenea lui David, să-l aducă cu toată umilința rugăciune lui Dumnezeu, Celui ce, ca pe Proorocul, poate să-l izbăvească din mîna vrăjmașilor.”

Dumnezeule, întru numele Tău mîntuiește-mă

Zice: Destulă-mi este mie chemarea numelui Tău spre întemeiere. Așa săvîrșeau și dumnezeieștii Apostoli minunile cele mari, zicînd: „Întru numele lui Iisus Hristos, scoală-te și umblă!”

și întru puterea Ta mă judecă!

Drept ești – zice – și izvor al dreptății, deci judecă mie și celor ce îmi dau război cu nedreptate!

2 Dumnezeule, auzi rugăciunea mea,

Și nu numai aceasta, ci și:

ia în urechi graiurile gurii mele!

Adică: Primește rugăciunea mea cu multă milostivire. Pentru ce a zis așa?

3 Că străinii s-au sculat asupra mea,

Și nu numai aceasta, ci și:

cei tari au căutat sufletul meu.

Am trebuință de ajutorul Tău – o Stăpîne! – și de sprijinire, fiind gonit de vrăjmași, care se nădăduiesc la prea-multă putere omenească, ținută și stăpînită cu multa dumnezeire¹³¹, și doresc a mă da morții. Și îndrăznesc acestea asupra mea, căci nu știu a Ta purtare de grijă, iar mai vîrtos o și defaimă pe dînsa. Că aceasta a adăugat, zicînd:

4 Și n-au pus pe Dumnezeu înaintea lor.

Și, după ce a cerut acestea rugîndu-se așa, cunoscînd ajutorul ce nu era departe, strigă:

¹³⁰regimente

¹³¹ mulții dumnezei

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

5 Că, iată, Dumnezeu îmi ajută mie și Domnul este sprijinitorul sufletului meu.

6 Întoarce-va cele rele vrăjmașilor mei.

În loc de: „Groapă au săpat, și au deschis, și vor cădea în groapa pe care au făcut-o.” De aici, se roagă și către Preasfântul Duh al lui Dumnezeu, zicînd:

Întru adevărul Tău, pierde-i pe dînșii!

7 De bună voie voi jertfi Ție,

Iar eu – zice – m-am învățat de darul Tău că mă vei învrednici de purtarea de grijă, și cu relele măiestrite asupra mea îi vei înfășura pe cei ce le lucrează, aducînd asupra lor dreaptă hotărîre. Că aceasta zice acest „întru adevărul Tău pierde-i pe dînșii”. Iar „de bună voie voi jertfi Ție” trebuie înțeles așa: Dobîndindu-le pe acestea, eu voi aduce Ție cu toată sîrguința jertfele cele plăcute și primite. Și a adăugat, învățîndu-ne felul lucrării de cele sfinte:

mărturisi-mă-voi numelui Tău, Doamne, că este bun.

8 Că din tot necazul m-ai izbăvit, și spre vrăjmașii mei a privit ochiul meu.

Zice: Voi aduce Ție jertfa de laudă, povestind facerile Tale de bine, că acest lucru îmi este de folos și mie, și tuturor celor ce se ajutorează de către Tine, și Ție dorit. Și este drept să fac acest lucru, după ce m-am izbăvit de primejdii de multe feluri și am văzut pieirea vrăjmașilor. Și Fericitul Pavel pomenește că aceasta e jertfa pe care o știe Stăpînul tuturor, luînd cu sine îndurările lui Dumnezeu și rugînd pe ucenicii darului așa: „Vă rog pe voi, pentru îndurările lui Dumnezeu, să arătați trupurile voastre jertfă vie, sfîntă, bine-plăcută lui Dumnezeu.” Iar care este felul jertfei, a tîlcuit cînd a zis: „prin slujba voastră cea cuvîntătoare.”

TÎLCUIREA PSALMULUI 54

Întru sfîrșit, întru cîntări, al priceperii lui David.

David a zis Psalmul acesta gonindu-se de Saul, cînd s-a strămutat și a fost silit a petrece în pustie. Dar el mai-nainte vestește vrăjmașiile ludeilor asupra Mîntuitorului și mai-nainte zugrăvește Patimile Stăpînului. Căci David – care era prigonit de Saul, cel căruia îi făcea bine, și vîndut de cunoscuți – mai-nainte vedea cu ochii Duhului că Stăpînul va pătimi la fel și va fi vîndut și răstignit de cei ce primiseră facerile Lui de bine. Pentru aceasta, deasupra-scrierea trimite la sfîrșit pe cititor și îi poruncește a lua aminte cu pricepere la cele zise, fiindcă judecata proorocească este acoperită și va primi sfîrșitul după multă vreme. Psalmul s-a numărat și „întru cîntări”, avînd o zugrăvire umbrită a

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Patimilor stăpînești, căci este drept a lăuda de-a pururea pe Cel ce a suferit a pătimi pentru mîntuirea oamenilor. Dar, luînd aminte la smerenia graiurilor, nimeni să nu le socotească nevrednice de înomenirea Mîntuitorului Hristos; ci să cugete că – dacă a suferit fiere, și oțet, și piroane, și spini, și scuiări, și pălmui, și toată ocara și batjocura, și mai pe urmă a primit și moartea – apoi nu S-ar fi lepădat nici de smerenia cuvintelor, pentru că graiurile se cuvine să fie potrivite lucrurilor. Și al Lui este glasul: „Învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre”; și iarăși: „Poruncă am luat ce să zic și ce să grăiesc și nimic de la Sine-Mi nu fac”; și: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu! Pentru ce M-ai lăsat?” Unele ca acestea le grăia după omenire, arătînd firea omenească și zidind neputința ludeilor.

Deci dumnezeiescul David ne învață aici nedreptatea făcută împotriva sa și mai-nainte zugrăvește umbrat ceea ce era să fie asupra Stăpînului Hristos, Dumnezeului nostru, fălindu-se cu împărțășirea pătimirilor și strigînd cu Pavel: „Eu – zice – port pe trupul meu rănile Domnului Iisus.” Și nu numai Proorocul, ci și toți cîți se împărțășesc de Patimile Lui pentru numele Lui se vor proslăvi, după cum zice dumnezeiescul Pavel: „Fiindcă împreună pătimim, ca să ne și proslăvim.” Aceasta este puterea scrierii-deasupra și, în scurt, a Psalmului de față. Și, începînd, Proorocul zice așa:

Auzi, Dumnezeule, rugăciunea mea și nu trece cu vederea cererea mea!

2 la aminte spre mine și mă ascultă!

Aduce multe feluri de rugăciuni, rugîndu-se să fie primite toate: Să nu mă treci cu vederea – zice – pe mine, cel ce mă rog cu jale, ia aminte spre mine cu milostivire și dă-mi ajutorul Tău!

3 Mîhnitu-m-am întru îngrijarea mea și m-am tulburat de către glasul vrăjmașului și de necazul păcătosului.

Zice: Pentru că – fiind ocărît, și supărat cu război de vrăjmașii ce mă nedreptătesc și gîndind multele lor vrăjmașii – m-am umplut de multă durere. Că „îngrijare” numește dumnezeiasca *Scriptură* necurmata cugetare. Și Simmah a tălmăcit tot așa acest stih: „M-am sitivit¹³² întru sine-mi grăind, și m-am vărsat și m-am risipit de glasul vrăjmașului, de supărarea necredinciosului.” „Vrăjmaș” și „necredincios” îl numește pe cel ce i s-a făcut bine, și el gătea uciderea făcătorului de bine.

Că a abătut asupra mea fărădelege și întru mînie a vrăjmașuit mie.

Simmah a zis mai luminat: „Au năvălit asupra mea întru păgînatate și cu mînie s-au împotrivit mie”. Și zice: Chibzuind rea socoteală, ei măiestresc a mea moarte.

4 Inima mea s-a tulburat întru mine și frica morții a căzut asupra mea.

¹³²„m-am destrămat”

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

5 Temere și cutremur a venit asupra mea, și m-a acoperit întunericul.

Zice: Văzînd vrăjmășia lor și măiestriile bîntuieiilor, mă înfricoșez, și mă tem și mi-aștept moartea. Și nu e nici un lucru minunat dacă David, priveghind și fiind gonit de mulți neprieteni, se temea de moarte, om fiind, și sub *Lege* petrecînd și văzînd de departe desăvîrșirea evanghelică. Că și Însuși Stăpînul Hristos – măcar că de multe ori mai-nainte spusese, și însemnase Patima Sa Sfinților Apostoli și foarte greu îl certase pe dumnezeiescul Petru, cel ce se ruga să nu se întîmple Lui aceasta – în vremea Patimii, striga: „Acum sufletul Meu s-a tulburat.” Atîta îngrijare a slobozit dumnezeiasca fire să ia firea cea omenească, încît să asude picături de sînge, dar să se întărească de către Înger și să biruiască temerea. Căci se cădea să se arate și întru aceasta firea ce primește patima. „Și, din multa îndelungă-răbdare pe care a avut-o către neamul omenesc, lubitorul de oameni a primit patimă cu trupul, vrînd să neguțătorească și întru aceasta mîntuirea noastră. Deci zice toate aceste graiuri smerite, nu pentru temere – să nu fie! – ci pentru iconomie.”

6 Și am zis: Cine îmi va da mie aripi ca de porumb, ca să zbor și să mă odihnesc?

7 Iată, m-am depărtat fugind și m-am sălășluit în pustie.

Așa a făcut Fericitul David, căci – ascunzîndu-se de Saul și văzînd vrăjmășia celor de altă seminție care locuiau în Gat – a fugit în pustie, după cum ne învață *Întîia istorie a Împăraților*. La fel, Stăpînul Hristos S-a dus de multe ori în taină la munte, de multe ori în pustie, dîndu-Se în lături de pizma ludeilor. Dar vrednic lucru este a ne minuna de marele David, care a voit a lua aripi de porumb, iar nu de altă pasăre, poftind darul duhovnicesc, care s-a arătat în chip de porumb.

8 Așteptat-am pe Dumnezeu, Cel ce mă mîntuiește de împrușinarea sufletului și de vîfor.

Zice: Că, înconjurîndu-mă cu atîtea valuri, și izbiri și vîrtejuri de vînturi, aștept ajutorul dumnezeiesc și mă mîngîi cu nădejdea lui.

9 Potopește-i, Doamne, și împarte limbile lor,

Fiindcă chibzuiesc rea întocmire, risipește-le, Stăpîne, a lor unire la un gînd!

că am văzut fărădelege și pricire în cetate!

10 Ziua și noaptea o va înconjura pe ea peste zidurile ei;

Acest lucru l-au făcut o dată Asirienii, altă dată Egiptenii și, multă vreme mai pe urmă, și stăpînirea Romanilor.

fărădelege și osteneală – în mijlocul ei, și nedreptate.

11 Și n-au lipsit din ulițele ei camăta și vicleșugul.

Nu mi se pare că graiurile acestea se potrivesc Fericitului David, că

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Ierusalimul nici nu se ținea de Iudei întru acea vreme, nici nu se socotea cetate împărătească. Ci se pare că mai-nainte vestește aici împreună-pricirea Ierusalimului și povestește felurile răutății ei: fărădelegea, nedreptatea, camăta și vicleșugul pe care le îmbrățișase, și nu primea legile folositoare ale Mîntuitorului. Și ni se cuvine a însemna că nu numai *Noul Testament*, ci și *Legea Veche* muștră camăta, înjugînd-o pe aceasta cu fărădelegea, cu nedreptatea și cu vicleșugul.

12 Că, de m-ar fi ocărit vrăjmașul, aș fi răbdat, și cel ce mă urăște de ar fi grăit mari asupra mea, m-aș fi ascuns de dînsul.

În loc de: Dacă aș fi cunoscut vicleșugul lui asupra mea, m-aș fi ascuns de dînsul. Dar cele făcute asupra mea le socotesc ușor de suferit și de purtat, căci se lucrează de vrăjmași și de neprieteni, și, dealtfel, poate va fi cu puțință a scăpa și de războiul cel arătat.

13 Iar tu, omule, cel întocmai la suflet, dregătorul meu și cunoscutul meu,

14 care împreună cu mine te-ai îndulcit în mîncări, în casa lui Dumnezeu am umblat cu un gînd.

Mai prea-pricinuitor de mîhnire decît toți mi se pare că este omul casnic și prieten, de un gînd și de o masă cu mine, împreună hrănit cu mine, care – după ce s-a împărtășit de lucruri dumnezeiești și omenești – lucrează lucrurile neprietenilor și ale vrăjmașilor. Prin graiurile acestea, darul proorocesc ni l-a zugrăvit nouă arătat pe Iuda vînzătorul, care s-a hirotonisit povățuitor de Împăratul Hristos – că zice: „Pune-vei pe dînșii boieri peste tot pămîntul” – și s-a împărtășit de o masă cu Dînsul și de cuvinte tainice, și s-a făcut unealtă vrăjmașilor lui Hristos. În loc de „povățuitorul meu”, Simmah a tălmăcit: „prietenul meu”. Iar acestea nu se potrivesc nicidecum Fericitului David – că nimeni din cei prea-iubiți ai lui nu l-a vîndut pe dînsul cînd era gonit de Saul, căci nici Doeg, nici Zifeii nu erau din prietenii lui adevărați – ci se potrivesc istoriei proorocești a *Evangheliilor*. „Cel ce mănîncă – zice – cu Mine pîine a ridicat asupra Mea călcîiul său.” Apoi, după ce a vestit mai-nainte vînzarea, proorocește și moartea fără de veste și de năprasnă a ucenicului cel viclean.

„Și pînă acum este cu puțință a vedea același vicleșug și ucidere înmulțindu-se la oarecari, după cum ne încredințează pe noi împlinirea lucrurilor. Că – împărtășindu-se nu numai de bucate și de toată altă hrană, ci încă părtași făcîndu-se dumnezeieștilor și negrăitelor Taine – vînd pe cei ce le dau lor acestea, și unii pe alții se vînd și moarte își gătesc, mijlocind între dînșii jurăminte. Iar Pavel nu încetează mărturisind întru toată lumea prin două lucruri neștrămutate, întru care este cu neputință să mintă Dumnezeu. Zic adică jurămîntul și credința, pe care oarecari nu știu cum să se ispitească a le strămuta, iar mai vîrtos le-au și strămutat, nepăzind scopul cel drept nici către făcătorii de bine, nici întru credință, nici

spre Însuși Stăpînul tuturor.” Pentru aceea dar Duhul cel proorocesc, hotărînd asupra lor, zice așa:

15 Să vină dar moartea peste dînșii și să se pogoare la iad de vii! –

Îi îngrozește pe dînșii cu hotărîrea aceasta, vrînd să oprească socoteala lor cea rea. Așa un sfîrșit al vieții a primit Iuda, pentru că, după ce și-a legat grumazul cu ștreang, degrabă a pătimit moarte. După Cruce, și Iudeii au căzut întru asemenea primejdii, dîndu-se războiului rîmlenesc¹³³, căci nu au ieșit din viață după legea firii, ci omorîndu-se cu arme de război. Iar de s-ar și părea că vreunul din cei răi își sfîrșește viața cu moarte de obște, după înviere va primi îndoită munca împotriva sa, că zice: Păcatele unora sînt arătate și merg înainte la judecată, iar altora le urmează. Apoi, arată dreptatea pedepsei:

că vicleșug este, în pribegiile lor, în mijlocul lor.

Zice: Odrăslind „în mijloc”, adică întru însăși inima lor, vicleșugul aduce asupra lor hotărîrea pedepsei aducătoare de moarte. Iar „pribegie” numește viața de acum, întru care pribegim, iar nu locuim. Și fericiți sînt cei ce socotesc pribegie viața aceasta, și nu locuire.

Apoi, după ce a zis cele lucrate de cei fără de lege, Proorocul își mută cuvîntul către cei nedreptățiți, dar nu părăsiți de ajutorul de sus:

16 Eu către Dumnezeu am strigat, și Domnul m-a auzit.

„Că nu numai pe Tatăl – zice Proorocul – m-am învățat a-L ruga, ci încă și pe Unul Născut Fiul Lui, Care, pentru multa iubire de oameni, va să primească puțin mai pe urmă iconomia după trup dintru mine. Deci, pentru aceea,”

17 Seara, și dimineața și amiază zi spune-voi și voi vesti, și va auzi glasul meu.

Și, primindu-se acesta, iubitorul de oameni Dumnezeu

18 Izbăvi-va cu pace sufletul meu de cei ce se apropie de mine, că întru mulți era cu mine.

Văzînd rugăciunea mea sîrguitoare – zice David – ce se aduce de mine noaptea și ziua, mă va izbăvi de vrăjmaș și îmi va dăruia pace; și nu numai mie, ci și tuturor celor ce nădăjduiesc spre Dînsul. Iar acest „întru mulți era cu mine” arată că vrăjmașii erau mulți. Așa a tălmăcit și Simmah: „mulți au fost asupra mea”.

19 Auzi-va Dumnezeu, și-i va smeri pe dînșii

Căci – zice – este drept și mă știe Cel ce cearcă inimile și rărunchii.

Cel ce este mai înainte de veci.

¹³³ Al Romanilor, cărora umaniștii noștri, începînd cu Miron Costin, le ziceau „Rîmleni”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Și, primind cererea mea, Dumnezeu, Cel ce este de-a pururea, îi va îmbrăca cu neputință pe cei ce mă vrăjmășuiesc.

20 Că nu este lor schimbare, că nu s-au temut de Dumnezeu.

Simmah a tălmăcit acest stih așa: „Nu se schimbă, nici nu se tem de Dumnezeu”, adică nu-și schimbă socoteala lor cea rea și nu se tem de Dumnezeu. Pentru aceea, văzînd năravul lor nepocăit, Stăpînul îi va îmbrăca întru primejdiile zise mai-nainte.

Tins-a mîna sa spre răsplătire.

Ceilalți trei tălmăcitori au zis așa: „Tins-a mîna sa spre cei ce sînt în pace cu dînsul”, că Saul nu gonea pe vreun neprieten, ci pe făcătorul de bine, și pe casnicul și cunoscutul său. Nici Iuda n-a vîndut pe vrăjmașul său, ci pe Mîntuitorul și Dătătorul bunătăților. Deci acest „tins-a mîna spre răsplătire” se înțelege așa: Întinzîndu-și mîna să plătească răsplătirile, n-a adus nici un lucru bun, ci toate pline de răutate. „Iar Iuda și-a întins mîna nu numai spre a-L vinde, ci și ca să întoarcă acei treizeci de arginți, pe care, după spînzurarea lui, i-au aruncat în corban ucigătorii de Dumnezeu.” Acest lucru îl arată cele adăugate:

21 Spurcat-au așezămîntul Lui,

Pentru că, poruncindu-le dumnezeiasca *Lege* să iubească pe aproapele ca pe sine, ei îl goneau pe Făcătorul de bine ca pe un neprieten. Și nu numai, ci și cu Crucea L-au osîndit, pentru care a și adăugat:

împărțitu-s-au de mînia feței lor și s-au apropiat inimile lor.

Pentru că, slujind mîniei, unele grăiau, și altele se sfătuiau. Așa a tălmăcit Simmah: „Mai netede decît untul sînt gurile lor, dar bate război inima fiecăruia dintre dînșii.” Și cu acesta împreună-glăsuiește și stihul adăugat:

Muiatu-s-au cuvintele lor mai mult decît untul de lemn, și acelea sînt săgeți.

Așa erau și graiurile lui Saul, și ale Iudei, căci Saul zicea către David: „Au tu ești, fiule David?”, iar Iuda: „Au doară eu sînt, Rabi?” Mai tîrziu, Iuda zice iarăși același cuvînt: „Bucură-te, Rabi! Și L-a sărutat pe Dînsul.” Și mulți, bolînd la fel, zic către cei nedreptățiți de dînșii, ca și cum ar fi îmbrăcați cu prietenie: Au doară eu te-am nedreptățit? Graiurile acestea se aseamănă netezimii untului de lemn și a untului de vaci, iar sfătuirile – săgeților și sulițelor prea-ascuțite. Că mai vîrtos sulițe erau săgețile lor, după cum a tălmăcit Achila.

După ce a povestit ce i s-a întîmplat lui și după ce a adăugat vrăjmășiile și bîntuieștile asupra Stăpînului nostru, dumnezeiescul David aduce sfătuire tuturor oamenilor, poruncindu-le a avea nădejdea spre Dumnezeu:

22 Aruncă spre Domnul grija ta, și El te va hrăni,

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Nu numai că aici – zice – te va proslăvi, ci și întru învierea de-a doua te va învrednici de dumnezeiasca vedere. Drept aceea, să ai ocîrmuitor și hățuitor pe Dumnezeu, și spînzură cele ale tale de acea purtare de grijă, căci așa vei petrece neclătit și nemișcat. Pentru că zice:

nu va da în veac clătire dreptului!

Că, măcar de îl va și slobozi cîndva să cadă în vreo ispită, dar îi va da ajutor grabnic. Stihul se aseamănă foarte cu graiurile apostolești: „Credincios este Dumnezeu, Care nu vă va lăsa să vă ispitiți mai presus de ceea ce puteți, ci va face împreună cu ispita și împlinirea, ca să puteți a suferi.”

23 Iar Tu, Dumnezeule, pogorî-vei pe dînșii în puțul stricăciunii.

Pentru că îi va da la pedeapsă necurmată pe cei ce îndrăznesc a vrăjmășui pe cel drept. Că „puț al stricăciunii” a numit munca nescăpată, fiindcă – precum cel ce a căzut în vreun puț plin de tină și de noroi este cu neputință a scăpa de pierzare din el – așa și cel ce se pedepsește de Dumnezeu nu poate să afle mîntuire într-alt fel. Și zice – o ticăloșilor! – ascultați:

24 Bărbații sîngiurilor și ai vicleșugului nu-și vor înjumătăți zilele lor,

Pentru că Tu, Doamne, aduci grabnică moarte asupra celor ce voiesc a trăi cu ucideri și cu vicleșug, nelăsîndu-i să trăiască vremea legiuită, iar eu – zice David – și cîți ca mine nădăjduim ajutorul de sus ne vom mîntui. Iar prin cele de aici înainte a tîlcuit mai luminat acest lucru, zicînd:

iar eu, Doamne, voi nădăjdui spre Tine.

Că, știind puterea și dreapta Ta hotărîre, aștept ajutorul de la Tine.

TÎLCUIREA PSALMULUI 55

Întru sfîrșit, pentru norodul care se depărtase de la cele sfinte.

*Lui David, întru scrierea stîlpului,
cînd l-au prins pe el cei de alt neam în Gat.*

Scrierea-deasupra însemnează că înțelegerea Psalmului este îndoită, potrivit-se și lui David, și norodului ce se robise și fusese silit a locui în țară străină, și încă multora din cei de aici înainte. Căci acest „pentru norodul ascuns de la cele sfinte și cuvioase” însemnează ori: „robit și despărțit de sfînta cetate”, care era Ierusalimul, ori: „cel ce se depărtează el însuși de Dumnezeu, de la credința către Dînsul”. Că foarte se aseamănă patimile lor, căci și norodul ludeilor slujea Babilonienilor de altă seminție, și David, fugind de Saul, s-a făcut nemernic¹³⁴ celor de altă

¹³⁴ venetic, străin

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

seminție. Se cuvine însă a ști că Proorocul a mers în Gat de două ori. Întîi, bănuindu-l aceia că este vrăjmaș și primejduindu-se, a fost slobozit și a scăpat fățărnicind nebunia și ieșirea din minte; iar pe urmă, aflînd îndrăzneală, a petrecut acolo cu pace. Dar Psalmul acesta l-a scris după ce a pătimit primejdia dintîi.

Miluește-mă, Dumnezeule, că m-a călcat omul, toată ziua dîndu-mi război m-a necăjit.

2 Călcatu-m-au pe mine vrăjmașii mei toată ziua,

Zice: Fiind gonit și supărat cu război de vrăjmași feluriți, aștept totdeauna a Ta iubire de oameni, o Stăpîne! Iar pe acest „toată ziua”, Simmah l-a tălmăcit: „în fiecare zi”, adică „necurmat și neîncetat”.

că mulți sînt cei ce se luptă cu mine de la înălțime.

Nu mă tem – zice – de bunele-norociri ale oamenilor, în nădejdea căroră au pornit războiul împotriva noastră. Că „înălțime” a numit buna-norocire vremelnică de acum, pe cea de o zi, nestatornică, stricăcioasă, pe cea care curge nu după multă vreme. Apoi, ne învață de ce nu se cuvine a ne teme de cei ce se fălesc pentru bunele-norociri:

3 Ziua nu mă voi teme, și voi nădăjdui spre Tine.

Zice: Avînd al Tău ajutor, nu mă tem de buna-norocire vremelnică. Simmah a tălmăcit acest stih așa: „Ori în care zi m-aș fi temut, spre Tine am nădăjduit.” Împotriva fricii – zice – pun cutezarea spre Tine. Deci bine a pus pe acest „iar eu voi nădăjdui spre Tine”, în loc de: Nu este altcineva care să poată izbăvi pe cei supărați de cei ce-i vrăjmășesc, fără numai singură purtarea Ta de grijă, o Stăpîne! Iar prin ce a zis mai departe a strălucit acest stih mai luminat:

4 Întru Dumnezeu voi lăuda cuvintele mele,

Lăudate – zice – sînt înaintea lui Dumnezeu rugăciunile întinse prin pocăință, pe care nu voi înceta aducîndu-le Lui.

spre Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme de ce-mi va face mie trupul.

„Trup” a numit pe oamenii ce au viața groasă și tîrîtoare pe jos, și zice: Grăind, împodobesc ale mele cuvinte cu pomenirea lui Dumnezeu și, dîndu-mi-se război, îi defaim pe neprieteni, bizuindu-mă purtării Tale de grijă.

5 Toată ziua cuvintele mele au urît, împotriva mea – toate gîndurile lor spre rău.

Zice: Tot gîndul ei îl pornesc spre vrăjmășiile împotriva mea, întorcîndu-se de la cuvintele mele ca de la niște mincinoase și lepădînd răspunsul meu. Și este cu puțință a vedea pe mulți pătimind același lucru pînă în vremea de acum, de la oameni și de la draci.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

6 Locui-vor și se vor ascunde, aceia călcîiul meu vor păzi, așteptînd sufletul meu.

Simmah a tîlmăcit mai luminat acest stih: „Se adunau pe ascuns – zice – și urmele mele le pîndeau, așteptînd sufletul meu.” Prin cele zise, a arătat puterile lor, pîndirile și bîntuierile.

7 Pentru nimic îi vei împinge pe dînșii,

Lesne Îți este Ție și foarte ușor – zice – a-i împinge pe dînșii, și a-i surpa și a-i da morții. Căci acest „pentru nimic”, l-a pus în loc de: „fără osteneală, cu lesnire”.

Întru mînie noroade vei sfărîma.

Că nu numai pe aceștia, ci și pe toți cei ce voiesc și aleg a trăi întru fărădelege îi vei da la munca plină de urgie.

8 Dumnezeule, viața mea am spus Ție.

Zice: Toate ale mele îți sînt arătate Ție: lucrurile, graiurile, gîndurile. Așa a tîlmăcit și Simmah: „Cele din lăuntru meu sînt numărate de Tine.”

Pus-ai lacrimile mele înaintea Ta, ca și întru făgăduința Ta.

Ai căutat – zice – spre lacrimile mele, și ai împlinit făgăduințele: căci, legiuind, Tu Te-ai făgăduit să asculți și să auzi pe cei nedreptățiți ce suspină, după cum zice în *Lege*: „Va suspina către Mine, și îl voi auzi pe dînsul, că milostiv sînt.”

9 Întoarce-se-vor vrăjmașii mei înapoi

Primind Tu a mea cerere, neprietenii vor fugi și vor înceta din semeție și dîrzenie.

ori în ce zi Te voi chema. Iată, am cunoscut că Dumnezeul meu ești Tu.

Că, primindu-mi Tu cererea, mă încredințez prin înseși lucrurile cîta purtare de grijă ai pentru mine.

10 Întru Dumnezeu voi lăuda graiul, întru Dumnezeu voi lăuda cuvîntul. Spre Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul.

Bună este și aici judecata proorocească, ce aduce rugăciunea Preacuratei și de o ființă Treimi, și zice: Nu sufăr nici a grăi fără chemarea Ta, ci și un mic grai grăind, ori rostind cuvinte mai lungi, le voi împodobi cu a Ta numire și, nădăjduindu-mă Ție, voi defăima vrăjmașiile omenești.

11 Întru mine sînt, Dumnezeule, rugăciunile ce voi răsplăti laudei Tale.

Voi plăti făgăduințele – zice – cu bună cunoștință. Că „rugăciuni” numește făgăduințele către Dumnezeu. Așa și în alt loc: „Răsplăți-voi Ție rugăciunile mele, pe care le-au osebit buzele mele și le-a grăit

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

gura mea într-un necazul meu.” Apoi, ne învață pentru ce sînt făgăduințele:

12 Că ai izbăvit sufletul meu din moarte, ochii mei de lacrimi și picioarele mele din alunecare.

După ce m-ai împlătoșat, și m-ai întemeiat și după ce m-ai încredințat că am nădăjduire întărită, într-un acestea voi împlini și cîntarea mea de acum.

Bine voi plăcea înaintea Domnului în lumina celor vii.

Că, după ce am dobîndit atîtea faceri de bine și m-am ridicat deasupra multor bîntuieli, mă voi grijii de a Ta slujbă și voi alege viețuirea care Ție Ți va fi plăcută iar mie îmi va pricinui viață veșnică și lumina făgăduită celor ce petrec după *Lege*. Iar acestea – după cum am zis – se potrivesc și Fericitului David, și celor ce erau robiți în Babilon. Se potrivesc încă și nouă, celor ce pătimim multe bîntuieli de la oameni și de la draci, dar scăpăm de vătămare prin dumnezeiasca purtare de grijă.

TÎLCUIREA PSALMULUI 56

Întru sfîrșit, să nu strici, al lui David, întru scrierea stîlpului, cînd fugea el de la fața lui Saul în peșteră.

Scăpînd și de primejdia cea dintîi, și de cea de a doua, marele David a scris dumnezeiasca facere de bine ca într-un stîlp, într-un pomenire. Încă și Psalmul de față, ca și cel dinainte, trimite pe cititor la „sfîrșit”, fiindcă amîndouă prooroces lucrurile ce vor să fie: acela a vestit mai-nainte cele pentru norod, iar acesta mai-nainte propovăduiește chemarea neamurilor. Și este adăugat acest grai: „să nu strici”, care ne descoperă gîndul lui David. Fiindcă putea să-l ucidă pe Saul, și cu junghierea lui să strice războiul și să ia împărăția, dar nu a suferit să facă așa, zicînd către sine: Să nu strici fapta bună a nepomenirii de rău. Și istoria amintește cuvintele lui: „Să nu-mi dea mie Dumnezeu – zice – să-mi tind eu mîna spre Saul, că este unsul Domnului.” Deci după cuviință a adăugat acest „să nu strici” îngă scrierea–deasupra, învățîndu-ne ce fel de gînduri a avut ca să nu ucidă pe vrăjmaș.

Miluește-mă, Dumnezeule, miluește-mă, că spre Tine a nădăjduit sufletul meu! Și în umbra aripilor Tale voi nădăjdui, pînă ce va trece fărădelegea.

Fiind închis în peșteră și văzîndu-i pe neprieteni prinși în mîna lui, Proorocul vestește dumnezeiasca milă și arată nădejdea către Dumnezeu. Iar „umbră a aripilor”, de multe ori am tîlcuit că numește dumnezeiasca purtare de grijă. Îndoirea milei, adică a lui „miluește-mă”, arată covîrșirea

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

primejdiei. Iar pe acest „pînă ce va trece fărădelegea”, Achila l-a tălmăcit mai luminat: „pînă ce va trece bîntuirea”, iar Simmah: „pînă va trece supărătorul”. Deci: Nu voi înceta – zice – rugîndu-mă, pînă ce nu mă voi izbăvi de cei ce mă bîntuiesc – că Cei 70 i-au numit „nelegiuire” pe bîntuitori, din faptele lor.

2 Striga-voi către Dumnezeu cel prea-înalt, Dumnezeu cel ce a făcut mie bine.

Zice: Avînd ca dascăl cercarea dumnezeiescului ajutor, mă rog după obicei a-l dobîndi pe acesta. Iar „strigare” numește sîrguința sufletului.

3 Trimis-a din cer și m-a mîntuit, dat-a spre ocară pe cei ce mă calcă pe mine.

Că, învrednicindu-mă – zice – de a Ta purtare de grijă, ai arătat vrednici de rîs pe neprietenii mei. Încă și istoria ne învață că, după ce Saul s-a sculat și s-a depărtat, David i-a urmat și i-a arătat facerea de bine din noaptea aceea, cum – prinzîndu-l în mîna lui – nu a adus asupra-i rana de moarte. Și acest lucru era ocară prea-mare celui mîntuit, ce gonea pe mîntuitorul său. Deci pentru aceea strigă, mulțumind:

4 Trimis-a Dumnezeu mila Sa și adevărul Său și a izbăvit sufletul meu din mijlocul puilor de lei.

Dobîndind – zice – dreapta iubire de oameni, m-am izbăvit de fierimea¹³⁵ războinicilor (adică de năravul ca de fiară), căci au năvălit ca niște lei, vrînd să mă rupă. Și a înjugat adevărul cu mila, arătînd dreptatea iubirii de oameni.

Adormit-am tulburat.

Teodotion a tălmăcit acest grai așa: „adormit-am împreună cu cei ce mă cheltuiau”, Achila: „cu cei ce mă mîncău”, iar Simmah: „cu cei ce mă ardeau”, în loc de: Adormit-am cu gîndurile ce mă cheltuiau mai de tot, căci mă mușcau adînc, mai să-mi și ardă mintea de tot. Deci – zice – după cuviință mă tulburam, fiind silit a dormi între unii ca aceștia. Căci pe Saul și pe cei ce împreună îl cheltuiau i-a numit și „arzători”, și „mîncători”, și „pui de lei”, tîlcuind socoteala lor fierească și năravul ucigaș. Și ne învață mai luminat acest lucru prin cele de aici înainte:

Fiii oamenilor: dinții lor – arme și săgeți, și limba lor – sabie ascuțită.

După ce i-a numit pe aceia „pui de lei”, a pomenit și dinții, asemănîndu-i pe dînșii cu ascuțișurile și cu săgețile, și limba – cu sabia ascuțită. Și prin toate însemnează sfaturile lor ucigașe.

5 Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule, și peste tot pămîntul – slava Ta!

Și vrednic lucru este a Te lăuda pe Tine pentru toate, Cel ce ești crezut că petreci în cer și umpli tot pămîntul de mărirea Ta. Și Fericitul Avacum a

¹³⁵ cruzimea

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

zis aceasta: „Acoperit-a cerurile bunătatea Ta, și de lauda Ta este plin pământul.” Iar pe acest „Înalță-Te” l-a pus în loc de: Arată-Ți tuturor oamenilor înălțimea Ta!

6 Cursă au gătit picioarelor mele și au împilat sufletul meu.

Și nu s-au îndestulat cu aceasta, ci și:

Săpat-au înaintea feței mele groapă, și au căzut într-însa.

Punându-mi curse și așezându-mi pîndiri, s-au vînat ei de noi și s-au prins întru cursele lor.

7 Gata este inima mea, Dumnezeu, gata este inima mea, cînta-voi și voi lăuda întru mărirea mea.

Simmah a tălmăcit acest stih așa: „Întemeiată este inima mea.” Și zice: Văzînd arătată purtarea Ta de grijă, nu mă mai tem de feluritele măiestrii ale vrăjmașilor, ci sînt gata și sprinten a urma graiurilor Tale și a lăuda facerile Tale de bine.

8 Deșteaptă-te, mărirea mea, deșteaptă-te, psaltire și alăută!

De aici își poruncește lui-și a aduce dumnezeiasca laudă. Iar „slavă a sa” numește darul proorocesc, iar pe sine – „psaltire și alăută”, ca cel ce s-a făcut unealtă a Duhului.

Scula-mă-voi dimineață.

9 Mărturisi-mă-voi Ție întru noroadă, Doamne, cînta-voi Ție întru neamuri.

Nu numai acum – zice – voi aduce Ție această cîntare de laudă, ci și după ce va răsări Lumina cea adevărată, și va risipi noaptea lungă a neștiinței și va arăta zorile zilei așteptate, prin venirea Lui către noi în trup și prin baia nașterii și a zidirii de a doua oară. Voi fi dascălul tuturor neamurilor și noroadelor și – folosind gurile lor ca pe niște strune – voi cînta cîntare de mulțumire. Pentru ce – o Proorocule? Spune-ne pricina și chipul!

10 Că s-a mărit pînă la ceruri mila Ta și pînă la nori adevărul Tău.

Că nu numai cerul și Îngerii ce își au locuința întru acesta au cunoscut mila Ta, dar și prin nori ai arătat adevărul Tău. Iar dumnezeiasca *Scriptură* numește „nori” pe cei învredniciți de dumnezeiescul dar. Dumnezeu tuturor ne învață aceasta prin Isaia Proorocul, care – după ce a zis pentru Israel: „Voi părăsi via Mea, și nu se va mai tăia, nici se va mai săpa” – a adăugat: „Și norilor voi porunci să nu plouă peste dînsa.” Că, precum norii primesc pricinile ploii de aiurea, așa și Proorocii și Apostolii, învățîndu-se de dumnezeiescul dar, au adus sufletelor oamenilor dumnezeiasca adăpare.

11 Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeu, și peste tot pământul – slava Ta!

Că, arătîndu-se de sus adevărul prin norii cei duhovnicești, adică prin

Prooroci și Apostoli, prea-înalt S-a arătat Domnul tuturor, Făcătorul cerului și al pământului, primind de la oameni laudă în tot pământul și marea.

TÎLCUIREA PSALMULUI 57

Întru sfîrșit, să nu strici. Al lui David, spre scrierea stîlpului.

De aceeași înțelegere se ține și Psalmul acesta, povestind răutatea lui Saul și a celor ce ca dînsul au socoteala cumplită și mințirea cuvintelor. Căci el, jurîndu-se de multe ori să strice vrajba, a călcat toate jurămintele. Și iarăși este adăugat acest „să nu strici”, fiindcă, după ce l-a prins de două ori în mînă, David n-a voit a-l ucide pe Saul.

De grăiți dreptate după adevăr, cele drepte judecați, fiii oamenilor!

Acestea le grăiește către Saul, care se jurase că nu-l va mai goni, dar s-a ostășit asupra-i, peste jurăminte. Și zice: Tu fă-te judecător al acelor lucruri de tine și scoate hotărîrea bună și dreaptă. Iar dacă nu poți să cunoști a ta boală ori să te faci doctor al acesteia, cum vei găti altora doctoria adevărului? Nu vei putea zice.

2 Pentru că în inimă fărădelegi lucrați pe pământ, nedreptate mîinile voastre împletesc.

Ale tale – zice – sînt și graiurile de pace, și sfaturile rele și măiestriile feluritelor bîntuiei; deci vezi dacă se potrivesc lucrurile tale cu cuvintele. Căci în zadar ți-am încredințat judecata mea ție, celui ce nu suferi a judeca cu dreptate.

3 Înstrăinatu-s-au păcătoșii din matcă, rătăcit-au din pîntece, grăit-au minciuni.

Zice: De mult v-ați depărtat pe sine-vă de la adevăr și ați îmbrățișat minciuna. Iar a zice minciuna și urîciunea către aproapele este de laudă mai vîrtos în vremea de acum, după cum s-a zis de noi mai sus.

Pe acest „din matcă și din pîntece” l-a adăugat fiindcă Dumnezeu a cunoscut lucrurile lor mai-nainte de plăsmuirea lor. Așa a zis și către Ieremia: „Mai-nainte de a te plăsmui Eu pe tine în pîntece te știu, și mai-nainte de a ieși tu din matcă te-am sfințit”; și, către Faraon: „Întru însuși acest lucru te-am ridicat Eu pe tine, ca să-mi arăt Eu puterea Mea întru tine.” Dar nu mai-nainte cunoștința lui Dumnezeu l-a făcut rău pe Faraon sau sfînt pe Ieremia, ci El mai-nainte a cunoscut lucrul ce va să fie, ca un Dumnezeu.¹³⁶

4 Mînia lor este după asemănarea șarpelui,

¹³⁶ Vrea să spună că nu există pre-destinare: omul este deplin liber să-și schimbe cursul vieții, dar Dumnezeu cunoaște dinainte drumul pe care îl va urma fiecare.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Aduce aminte pomenirea de rău și vrăjmășia șarpelui.

ca a unei aspide surde, care își astupă urechile sale.

5 Care nu va auzi glasul descântătorilor, al doctorului ce doctorește cu înțelepciune.

Și își astupă urechile ca aspida, căreia îi place să facă acest lucru pentru covârșirea răutății, ca să nu se îndulcească de cântări, nici să se supună doctoriei gătite de cel ce se numește „înțelept”, adică descântătorului fiarelor. (Nu-l numește cu adevărat înțelept pe acesta, ci socotit așa de către unii, precum zice și de cei înțelepți a face rău, care nu au cunoscut binele: „Unde este înțeleptul, unde – cărturarul?”) Așadar, cu toate că Fericitul David a rostit multe cuvinte către Saul, numindu-se pe sine rob al lui iar pe acela domn și împărat și arătându-i prin înseși lucrurile că nu-i voiește junghierea, acela nu s-a înduplecat să strice vrajba. Deci preapotrivit l-a asemănat pe dînsul cu aspida, care nu este surdă după fire, ci își astupă urechile și leapădă răsunarea cântării.

Iar pe acest „glasul descântătorilor, al doctorului care doctorește cu înțelepciune”, Simmah l-a tălmăcit așa: „se cîntă cu cîntece ale înțeleptului”, încît arătat este că doctoria a numit-o cîntare, ca dintru aceasta să facă arătată uciderea lui Saul și a celor ca dînsul, „ori în ce fel de vrednicie, și treaptă sau loc ar fi”, cum s-a zis de noi mai sus.

Bine ar fi înțeleles cineva dacă ar fi socotit că acestea s-au zis și asupra ereticilor, asupra arienilor¹³⁷, și evnomienilor¹³⁸, și macedonienilor¹³⁹, și a celor ce bolesc cu dogme asemenea cu aceia. Pentru că și pe dînșii, cu dreptate i-ar fi numit cineva cîntători și descântători, și maică ce într-o scurtă clipeală de vreme naște iar pe cei născuți a doua oară (botezați adică), arătat fiind că ei cunosc tainele: căci se obișnuiesc a boteza în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh și după ieșirea celor trei afundări. Cei ce v-ați învrednicit de punerea de fii știți ce zic. Ereticii aceștia predanesc boală prea-cumplită celor așa-zis botezați de dînșii, iar mai bine să zic cufundați, unii zicînd: „slavă Tatălui, prin Fiul, întru Sfîntul Duh”, iar alții: „slavă Tatălui și Fiului întru Sfîntul Duh”. Astfel, pe închinata Dumnezeire cea nedespărțită – Care de-a pururea Se află întru Tatăl, și în Fiul și în Sfîntul Duh – ei o iau și o înțeleg întru treime de dumnezei. Iar mai vîrtos predanesc: „mare, și mic și mai mic”, despărțind cu cumpănă a nepotrivirii, prin limbă bîrfitoare, dumnezeirea Preacuratei Treimi cea prea-necumpănită, și întru o Ființă, întru o

¹³⁷ Ucenici ai marelui ereziarh și hulitor Arie, cel care nu recunoștea pe Hristos ca Dumnezeu, spunînd că Mîntuitorul este prima făptură zidită de Dumnezeu Tatăl. Arieni, măcar că știau dogmele și se numeau „Creștini”, îi mai botezau o dată pe cei deja creștinați, așa cum arată Fericitul Teodorit în continuare.

¹³⁸ Ucenici ai ereziarhului Evnomie. Evnomienii și macedonienii nu primeau Dumnezeirea ca Ființă Unică, Firea cea împreună a nedespărțitei și neamestecatei Treimi, lepădîndu-se cu alte cuvinte de Sfînta Treime.

¹³⁹ Vezi nota dinainte.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Împărăție, întru o Domnie, întru o Dumnezeire, întru o putere și întru toate cîte se cuvin fericirii Acesteia. Ticăloșii către care mai ales s-a zis proorocia s-au obișnuit a numi cu obrăznicie pe Tatăl: „Dumnezeu și Împărat”, pe Fiul: „Domn, și slujitor” al Aceluia și făptură făcută de Dînsul mai-nainte de celelalte făpturi; iar pe Duhul Sfînt: „rob și slujitor al Fiului”. Că nu numai către Saul și către cei ca dînsul a zis Preasfîntul Duh, prin cinstită limba Proorocului:

6 Dumnezeu va zdrobi dinții lor în gura lor,

Dumnezeu, văzătorul tuturor, va arăta deșarte măiestriile lor împotriva noastră:

măselele leilor le-a sfărîmat Domnul.

În Psalmul dinainte i-a numit pe dînșii „pui de lei”, iar aici: „lei”; de aceea a pomenit „dinți” și „măsele”, numind „măsele” dinții cei mai din lăuntru, cu care mărunțim hrana. Deci așa ne-am învățat că Dumnezeul tuturor va risipi felurile lor vrăjmășii și clevetiri.

7 De nimic se vor face, ca apa ce trece.

Vor fi – zice – lesne defăimați, asemenea apei ce se risipește și care este cu totul netrebnică.

Întinde-va arcul Său pînă unde vor slăbi.

Că nu încetează îmbulzindu-i pe dînșii cu pedepsele, pînă cînd va risipi puterea lor, aducînd asupra lor topire și risipire:

8 Ca ceara ce se topește vor lipsi,

După ce îi va ajunge înfocatul vifor aducător de moarte și îi va apuca pe dînșii.

căzut-a foc peste dînșii, și n-au văzut soarele.

Ca niște ceară ce se apropie de foc și se topește, așa se vor risipi și se vor lipsi de viață, că aceasta a zis „și n-au văzut soarele”, fiindcă cei ce mor nu pot să vadă razele soarelui.

9 Mai înainte de a cunoaște spinii voștri ramnul, ca pe niște vii, ca întru minie îi va înghiți pe dînșii.

Simmah a tălmăcit stihul mai luminat: „Mai înainte de a ajunge spinii voștri să se facă ramn¹⁴⁰, furtuna îi va ridica încă de vii, ca pe unii cu totul uscați.” *Dumnezeiasca Scriptură* numește „spin” tot păcatul, iar „ramnul” este spin, dar se face prea-mare, și se aseamănă copacului, și aruncă și sloboade venin prea-cumplit. Deci proorocia îngrozește cu pedeapsă grabnică și pe Saul, și pe ajutorii acestuia, zicînd: Mai-nainte de a crește răutatea voastră – încît să se asemene ramnului, adică spinului celui prea-mare, care este răutatea cea prea-rea – vă va apuca pe voi rană slobozită

¹⁴⁰ Creangă vînjoasă pe care cresc spinii.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

de Dumnezeu și vă va pierde. Că acest lucru a zis „îi va înghiți”: că, precum hrana ce se macină, și se mărunțește de măselele dinților, și se înghite și de aici se face nevăzută – așa și voi vă veți da uitării. Care lucru s-a și întâmplat cu adevărat, că – după puțină vreme – primind rana întru războiul celor de altă seminție, Saul nu a mai crescut răutatea, ci nevrînd a oprit și a dezlegat războiul împotriva lui David.

10 Veseli-se-va dreptul când va vedea izbîndă, mîinile sale își va spăla întru sîngele păcătosului.

Privind pe lucrătorul răutății muncindu-se, grijitorul faptei bune se veselește, dar nu batjocorindu-l pe acela, ci văzînd dumnezeiasca purtare de grijă care nu suferă a trece cu vederea pe cei nedreptățiți. Și își spală mîinile, nu roșindu-le și pîngărindu-le cu sînge, ci arătîndu-se pe sine nevinovat și despărțit de răutatea aceluia. Nu și le spală „întru sînge”, după cum au socotit oarecari, ci „de sînge”, fiindcă n-a avut cu acela nici o împărtășire.

11 Și va zice omul: Dacă este roadă dreptului cu adevărat, apoi negreșit este Dumnezeu judecîndu-i pe dînșii pe pămînt.

Acest „apoi negreșit” este pus aici întăritor și adevăritor. Și zice că, văzînd pe cel ce trăiește cu păgînatate pedepsindu-se în viața aceasta, fiecare va mărturisi că este Dumnezeu, Care privește peste cele ce se fac, și le ocîrmuiește pe toate cu înțelepciune, și dreptilor le va împărți rodurile potrivite, iar pe cei ce le-au ales pe cele împotrivnice îi va pedepsi și va aduce asupra lor pedepsele vrednice.

TÎLCUIREA PSALMULUI 58

Întru sfîrșit, să nu strici, al lui David, spre scriere stîlpului. Când a trimis Saul și l-a păzit pe el în casa lui, ca să-l omoare.

Fiind robit de zavistie, Saul măiestrea moartea lui David. Și oarecînd, ospătîndu-se împreună cu dînsul, a voit să-l însulițeze cu sulița. Ferindu-se David și scăpînd de moarte, Saul s-a ispitit iarăși să-l prindă și, trimițînd pe oarecari, le-a poruncit a-i păzi casa, arătînd vădită vrăjmășie. Dar soția lui David (Micol, fiica lui Saul) i-a spus aceasta bărbatului său și l-a făcut de a fugit pe fereastră. Iar ea, luînd haine (după cum ne învață istoria), a făcut patul, și a alcătuit cu hainele un chip de bolnav și l-a arătat de departe celor rînduiți să păzească, zicînd că David este supărat de oarecare boală. Acestea s-au întâmplat noaptea, iar la ziuă meșteșugirea s-a făcut prea-arătată lui Saul și ostașilor săi. Deci întru acea vreme, scăpînd de pîndire, a scris Fericitul David Psalmul acesta. Dar zice puține din cele făcute atunci, iar pe cele mai multe le proorocește, primind raza dumnezeiescului Duh, mai-nainte văzînd turbarea ludeilor asupra

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Mîntuitorului și Dumnezeului nostru: pentru că, străjuind cu ostașii mormîntul Stăpînului, și ludeii au aflat hainele după ce s-a făcut ziuă, dar nu l-au văzut pe mortul străjuit, Care înviase, dezlegînd și stricînd stăpînirea morții. Deci, văzînd ale sale pîndiri și mai-nainte văzînd că Dumnezeul lui Israil – Ziditorul și Stăpînul tuturor, Care avea să iasă dintr-însul după trup – va pătimi de la ludei mai grele vrăjmașii, Fericitul David mai-nainte vestește chemarea neamurilor și risipirea ludeilor.

Scoate-mă de la vrăjmașii mei, Dumnezeule, și de cei ce se scoală asupra mea izbăvește-mă!

Dreaptă este cererea Proorocului, că s-a rugat a se izbăvi de cei ce îi dădeau război cu nedreptate. Apoi, povestește scopul acestora:

2 Izbăvește-mă de cei ce lucrează fărădelegea și de bărbații sîngiurilor mă mîntuiește!

Zice: Ucigași sînt, și vrăjmași și nelegiuți, cărora nu le-am adus nici o vătămare sau pagubă.

3 Că, iată, au vînat sufletul meu, pusu-s-au asupra mea cei tari.

Punînd la cale măiestrii de tot felul, se ispitesc a mă ucide, bizuindu-se pe a lor putere. Dar – zice – poate caută a mă pedepsi fiind ei mai-nainte nedreptățiți de mine. Deci pentru aceea adaugă:

4 Nici fărădelegea mea, nici păcatul meu, Doamne,

Nici un lucru de mîhnire – zice – nu s-a făcut de la noi către dînșii, ci măiestresc moartea mea neavînd nimic să mă învinovățească:

fără de nelegiuire am alergat și m-am îndreptat,

Acestea se potrivesc mai adevărat nu lui David, ci Celui din David, Care este și Domn lui David. Singur Acela n-a făcut păcat, nici nu s-a aflat viclesug în gura Lui: căci nimeni nu este fără de păcat, fără numai unul Dumnezeu, și Acesta este Însuși Cel ce, pentru multa iubire de oameni, S-a întrupat din David. Dar și Fericitul David zice acestea, ca întru închipuire, nemărturisind că e fără păcat, ci învățîndu-ne că pătimea pîndiri de tot felul fără a-l nedreptăți cu nimic pe Saul, ci făcîndu-i bine de multe ori. Așa a talmăcit și Simmah: „Nefiind păcat, aleargă ca să-l bată.”

5 scoală-Te întru întîmpinarea mea și vezi!

Zice: Pe Tine, Care pe toate le și arătat, Te rog să Te faci judecător al acestui lucru.

Și Tu, Doamne Dumnezeul Puterilor, Dumnezeul lui Israil, ia aminte a cerceta toate neamurile!

Privind nepăcătuirea întru singur Cel născut după trup dintru dînsul și mai-nainte văzînd cu duhul nebunia ludeilor asupra Lui, Îl roagă pe Domnul Puterilor și Dumnezeul lui Israil să lase negrijiți pe ludei, și toată purtarea de grijă să o mute spre neamuri și să le strălucească cu lumina

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

cunoștinței de Dumnezeu. Și, după ce le-a vestit pe acestea neamurilor, mai-nainte vestește și pedepsele ludeilor:

Să nu Te milostivești spre toți cei ce lucrează fărădelegea!

Îngreșoșindu-se de covârșirea păgînătății – de vreme ce vedea Crucea cu ochi proorocești și i se părea că aude pe Domnul slavei zicînd: „Părinte, lasă-le lor păcatul, că nu știu ce fac!” – se roagă ca ei să nu dobîndească nici o iertare. Apoi, mai-nainte le vestește lipsa hranei celei duhovnicești, care va să fie:

6 Întoarce-se-vor către seară, și vor flămînze ca un cîine și vor înconjura cetatea.

Zice: Precum cîinii obișnuiesc noaptea a înconjura ulițele cetăților, fiind siliți de lipsa pîntecelui, așa se vor face aceștia goi de toată purtarea de grijă duhovnicească, și nu vor dobîndi nici darul proorocesc și se vor face pustii de tot de purtarea de grijă arhierescă. Și ca niște cîini vor fi înconjurînd, neînvrednicindu-se a se împărtăși nici măcar din fărîmiturile ce cad de la masa domnilor lor, după glasul evanghelicesc. Apoi, ne învață mai luminat pricina pedepsei:

7 Iată, aceia vor grăi cu gura lor, și sabie – în buzele lor, că: Cine a auzit?

Cu limba – zice – lucrează uciderea, grăind cuvintele ca suliță și sabie ascuțită. Și lucrurile mărturisesc cuvintelor acestora, căci cu limba L-au răstignit pe Stăpînul, strigînd: „Ridică-L, ridică-L, răstignește-L pe El! Sîngele Lui – asupra noastră și asupra feciorilor noștri!” Și, prin oastea lui Pilat, au pus lucrul deasupra cuvintelor, adică lucrul a urmat cuvintelor, și L-au răstignit pe Mîntuitorul pe Cruce. Acest lucru l-a zis și cuvîntul proorocesc: „Aceștia vor grăi cu gura lor, și sabie – în buzele lor, că: Cine a auzit?” Adică folosesc cuvinte în loc de sabie și lucrează ca și cum n-ar fi nimeni să vadă, căci așa se înțelege acest „cine a auzit?”. Deci le îndrăznesc pe acestea ca și cum nimeni n-ar privi, nici n-ar auzi cele ce se fac, și ca și cum nimeni nu i-ar pedepsi. Că această înțelegere a tălmăcit și Simmah și, în loc de „cine a auzit?”, a pus: „ca și cum nimeni n-ar auzi”. Pentru care, mai-nainte văzînd înțelegerea aceasta a lor, David adaugă, zicînd:

8 Și Tu, Doamne, Îți vei rîde de dînșii,

Deci ei le îndrăznesc pe acelea, iar Tu auzi, și vezi și Îți rîzi de deșertăciunea lor.

de nimic vei face toate neamurile.

Nu numai pe aceia, ci toate neamurile Îți este lesne Ție a le birui. Așa a zis și dumnezeiescul Isaia, sîrguindu-se a arăta covârșirea dumnezeieștii puteri: „Dacă toate neamurile sînt ca o picătură din cadă și ca o plecare de cumpănă, și ca un scuipat s-au socotit și se vor socoti, cui ați asemănat pe Domnul și cu ce asemănare L-ați asemănat pe Dînsul?”

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

9 Puterea mea spre Tine voi păzi, că Tu, Dumnezeu, sprijinitorul meu ești.

Pe Tine – zice – Te am sprijinitorul și păzitorul puterii mele, căci a Ta purtare de grijă o dobîndesc.

10 Dumnezeul meu, mila Lui mă va întîmpina.

De-a pururea îmi întîmpini cererile – o Stăpîne! – și, pentru covîrșirea iubirii de oameni, nu aștepți cereri și rugăciuni.

Dumnezeul meu va arăta mie întru vrăjmașii mei.

Proorocul socotește vrăjmași de obște pe vrăjmașii Mîntuitorului. Apoi, mai-nainte vestește și pe cele ce vor fi, adică ce se va întîmpla acestora:

11 Să nu-î ucizi pe dînșii, ca nu cîndva să uite legea Ta!

Zice: Te rog să nu pătimească pierzare de tot, căci sînt între dînșii mulți care se tămăduiesc cu doctoriile căinței și pocăinței, „că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine, și în iad cine se va mărturisi Ție?” Deci cu care pedeapsă voiești să-î pedepsească pe dînșii?

Risipește-î pe dînșii întru puterea Ta și-î pogoară pe dînșii, scutitorul meu, Doamne!

Zice: În toată lumea risipește-î pe dînșii și-î fă risipiți și pribegi, fiindcă rea împreună-glăsuire și întocmire au avut asupra Ta. Și ne învață care este această împreună-glăsuire:

12 Păcatul gurii lor – cuvintele buzelor lor.

Acestea sînt împreună-glăsuitoare cu cele tîlcuite mai înainte, cînd a zis: „Iată, aceștia vor grăi cu gura lor, și sabie – în buzele lor.” Și aici muștră iarăși păcatul gurii lor și cuvintele buzelor lor, învățîndu-ne prin toate că se vor pedepsi pentru graiul pe care l-au slobozit cu un glas, stricînd hotărîrea cea dreaptă a lui Pilat. Că acela voia să-L slobozească pe Mîntuitorul Hristos, fiind El nevinovat, dar aceștia au strigat: „Ridică-L, ridică-L, răstignește-L pe El! Sîngele Lui – asupra noastră și asupra fiilor noștri!” Iar Simmah le-a tîlmăcit pe acestea mai luminat: căci, în loc de: „risipește-î pe dînșii întru puterea Ta”, a zis așa: „Nestatornicește-î pe dînșii întru puterea Ta și surpă-î pe dînșii, Doamne sprijinitorul nostru, după păcatul gurii lor și după cuvintele buzelor lor.” Adică: Fă-î pe dînșii nestatornici și arată-î robi în loc de slobozi, pentru păcatul gurii lor și pentru cuvîntul buzelor lor. Așa a stricat Dumnezeu împreună-glăsuirea cea rea și la facerea turnului (Babilonului), și a dezlegat-o prin neunire și vătămătoarei boli a unirii la un gînd a adus doctoria lecuitoare, adică despărțirea limbilor.

Și să se prindă întru mîndria lor!

Să se pedepsească – zice – prin acelea pe care le-au îndrăznit. Și – de vreme ce n-au vrut a sluji Mîntuitorului Hristos, ci au îmbrățișat împărăția Chesarului – se vor da robiți Chesarului:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

13 Și din blestem și minciună se vor vesti întru sfârșit întru mînia sfârșitului, și nu vor fi.

Simmah a tălmăcit stihul mai luminat: „Să se prindă cu mîndria lor, sfîrșește-i pe cei ce grăiesc blestem și minciună, întru mînie cheltuiește-i, ca să nu fie.” Că – de vreme ce s-au folosit de clewetiri și pîri, zicînd că El a poruncit să nu dea bir Chesarului (după ce Îl auziseră pe Dînsul poruncindu-le să dea cele ale Chesarului, Chesarului, și cele ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu), și L-au prihănit cu blesteme multe și cu ocări – pentru blesteme, și pentru clewetiri și pentru păcatul gurii lor a zis că au pățimit ei sfârșitul acesta. Iar „sfârșit” nu numește pieirea de tot, ci arată că nu vor mai fi ei norod al lui Dumnezeu, căci – răspîndindu-se prin lume și fiind siliți a robi Romanilor – acum sînt lipsiți de slujba după *Lege*, petrec departe de mult-vestita mitropolie, s-au făcut pustii de purtarea de grijă împărătească, nu se îndulcesc de grijirea preoțească și s-au golit de darul proorocesc. Deci acest „nu vor fi” se înțelege așa: Nu vor mai viețui de sine ca alte noroade, singură Palestina locuind-o, și nu vor mai fi norod al lui Dumnezeu. Iar „sfârșenii” numește feluritele pedepse, pentru că și în vremea lui Gaie¹⁴¹, al patrulea Chesar, au pățimit primejdii prea-mari, și pe vremea lui Nero au căzut întru multe rele întîmplări. Apoi, Vespasian a înconjurat cele mai multe cetăți ale Iudeii, iar Tit¹⁴², după ce a stăruit și a împrejurat cu oaste Ierusalimul, a surpat, și a prădat cetatea și pe cei ce au scăpat de moarte i-a dus întru robie. După acestea, au căzut de multe ori întru alte felurite întîmplări dureroase. Și acum de asemenea, cînd se face pricină oarecare întru cetățile în care nemernicesc, pățimesc răni nevindecate – osîndindu-se și fiind pedepsiți pentru blestemul, și pentru minciuna și pentru păcatul gurii lor – și prin înseși lucrurile se învață că Cel ce S-a răstignit este Domn și Stăpîn al tuturor. Că aceasta a zis și Proorocul:

Și vor cunoaște că Dumnezeu stăpînește pe Iacov și marginile pămîntului.

Cu adevărat acesta este lucrul prea-slăvit: mai-nainte de Cruce, Mîntuitorul nu era crezut nici de înșiși Iudeii, iar după patima aceea prea-de-ocară, Cel răstignit stăpînește toată lumea, unii închinîndu-se de voie, iar alții – necrezînd întru Dînsul – fiind siliți a se supune fricii.

14 Întoarce-se-vor către seară, și vor flămînzi ca niște cîini și vor înconjura cetatea.

¹⁴¹ Gaius-Caesar IV, supranumit Caligula, („Săndăluță”), împărat Roman (37-41), altul care, printre altele, s-a numit pe sine-și zeu.

¹⁴² În anul 70 după Hristos, trupele lui Titus dărîmă Biserica din Ierusalim și întreaga cetate, arînd locul cu plugurile la care erau înjugați prizonierii Iudei. Așa s-a împlinit proorocia Mîntuitorului Hristos, Care, ieșind din Biserică, le-a spus ucenicilor: „Vedeți voi toate acestea? Adevărat grăiesc vouă: Nu va rămîne aici piatră pe piatră care să nu se risipească” (*Matei*, 24:2).

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Căci – de vreme ce o dată a zis: „Întru mînia sfîrșitului, și nu vor fi”, iar apoi: „risipește-i pe dînșii întru puterea Ta” – ca să nu socotească cineva că Proorocul a grăit împotriva, s-a folosit după cuviință de aceeași cuvîntare, și zice că ei își vor petrece viața ca niște cîini ce se topesc de foame și înconjură cetatea noaptea, nedobîndind nici o hrană duhovnicească. Căci s-a făcut schimbare a lucrurilor: și Iudeii, cei ce erau fii de demult, pentru a lor răutate au dobîndit rînduiala și starea cîinilor; iar neamurile, asemănate de demult cîinilor, s-au învrednicit de cinstea fiilor.

15 Aceia se vor risipi să mănînce, iar de nu se vor sătura, vor cîrți.

Simmah a alăturat acest stih la cel mai dinainte și a zis așa: „Învîrtoșează-se către seară, să se tulbure ca niște cîini ce înconjură cetatea răspîndindu-se, ca să nu înnopteze nesăturați.” „Că ziua toată – zice – le este lor nu numai seară, ci și noapte, zăcînd peste dînșii norul necredinței.” Iar după Cei 70, se cuvine a înțelege așa: Răspîndindu-se prin lume ca niște cîini, aceștia caută hrana duhovnicească, dar – neaflînd-o, pentru că nu cred Celui propovăduit de toți Proorocii – se tulbură și cîrtesc, arătînd și întru aceasta nemulțumitoarea socoteală.

16 Iar eu voi lăuda puterea Ta și mă voi bucura dimineața de mila Ta.

Deci, îndrăznind a face acele nelegiuiri, ei vor pătimi atîtea primejdii, iar eu voi lăuda mila Ta. Și, răsărind lumina Ta cea gîndită și dăruind lumii dimineața, voi proslăvi nemăsurata milostivire a Ta întru toate bisericile.

Că Te-ai făcut sprijinitorul meu și scăparea mea în ziua necazului meu.

17 Ajutorul meu ești, Ție voi cînta. Că Tu, Dumnezeuul meu, sprijinitorul meu ești, Dumnezeuul meu, mila mea.

Zice: Am dobîndit pururea ajutorul Tău și pentru a Ta purtare de grijă am scăpat de primejdiile ce mi s-au întîmplat. Pentru care, numai pe Tine Te știu Dumnezeu și Te numesc izvor al milei și al iubirii de oameni. Și, văzîndu-le de departe cu ochi proorocești, Fericitul David mai-nainte a grăit primejdiile Iudeilor. Și s-a făgăduit că va lăuda de-a pururea pe Stăpînul, și își împlinește făgăduințele, aducînd cîntarea de laudă prin cei bine-credincioși, „că precum după noapte, răsărind soarele dimineața, se luminează toate cele de sub cer, așa și venirea Soarelui Dreptății a pierdut întunericul păcatului, și a dăruit lumina cunoștinței de Dumnezeu celor ce cred întru Dînsul, și nu încetează dăruind-o în toate zilele.”

TÎLCUIREA PSALMULUI 59

Întru sfîrșit, celor ce se vor schimba, întru scrierea stîlpului, lui David, spre învățătură. Cînd a aprins Soval Mesopotamia Siriei și Siria, și s-a întors loav și a bătut pe Edom în Valea Sărilor, douăsprezece mii.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Acestea s-au scris într-o *A Doua Carte a Împăraților*. Iar scrierea-deasupra, „întru sfârșit”, ne învață să înțelegem că s-a amestecat cu istoria și oarecare proorocie. Și este adăugat lângă scrierea-deasupra: „celor ce se vor schimba”, schimbarea însemnând prefacere, și nu a lucrurilor făcute, ci a celor ce or să fie. Că n-a zis: „celor ce se schimbă”, ci: „celor ce se vor schimba”. Iar „scrisoarea stîlpului” este însemnătoare de biruință.

E nevoie însă a spune în scurt pricina proorociei. După ce a avut biruințele pe care le-am zis, Fericitul David a văzut mai-nainte cu ochii duhovnicești nelegiuirea norodului ce avea să fie și robia ce avea să li se întâmple pentru dînsa. Mai-nainte a văzut încă și întoarcerea ce avea să se facă prin dumnezeiescul dar, și a socotit de nevoie să le scrie și pe cele de scîrbă, și pe cele de bucurie, spre folosul oamenilor care vor fi în vremea lucrurilor aceluia.

Dumnezeule, lepădatu-ne-ai pe noi și ne-ai surpat.

Aici, mai-nainte zice robia, apoi dreptatea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu:

Mîniatu-Te-ai, și Te-ai milostivit spre noi.

Că Te-ai mîniat pentru nelegiuire, dar ne-ai miluit după pedeapsă.

2 Cutremurat-ai pămîntul și l-ai tulburat pe dînsul.

Prin acestea, a arătat năvălirile Asirienilor și ale Babilonienilor, căci – ca un cutremur – de tot le-a pierdut pe toate. Apoi, cere iubirea de oameni:

Vindecă sfărîmările lui, că s-a clătinat.

Și iarăși povestește cele făcute:

3 Arătat-ai norodului Tău cele silnice,

Care sînt acestea?

adăpatu-ne-ai pe noi cu vinul umilinței.

Cu mulțimea primejdiilor – zice – ne-ai îmbătat ca și cu un vin și ai umplut sufletele noastre de dureri și chinuri. Așa a talmăcit și Achila: „adăpatu-ne-ai pe noi cu vin de îmbătare.”

4 Dat-ai celor ce se tem de Tine semn, ca să fugă de la fața arcului,

Aceasta ne învață mai luminat Fericitul Iezechiel Proorocul, care a zis că a văzut un Înger rînduit de Dumnezeu tuturor să înconjure toată cetatea și să pună semn pe frunțile celor ce suspină pentru fărădelegile norodului. Iar acelea erau închipuire a celor ale noastre, pentru că noi am luat semnul cel adevărat de la dumnezeiescul David, cu care, însemnîndu-ne, ne înălțăm deasupra săgetăturilor vrăjmașilor.

5 ca să se izbăvească cei iubiți ai Tăi.

Și cu semnul acesta – zice – îi păzești pe cei afierosiți Ție, care pentru a lor faptă bună s-au învrednicit de părinteasca dragoste, făcîndu-se

nemuritori prin scaldătoarea nașterii de a doua oară. Deci bine a adăugat Proorocul:

Mîntuiește-mă cu dreapta Ta, și mă auzi!

Zice: Schimbă primejdiile puse asupra norodului Tău și, ca și cu o dreaptă, ridică-i cu a Ta purtare de grijă pe cei ce zac. Iar că „dreaptă” a lui Dumnezeu și Tatăl Se numește Unul Născut Fiul Lui, nu se va îndoi nimeni din cei ce cred întru Dînsul. Așa, aducînd cererea, prooroceasca minte primește răspunsul și nu suferă să-l ascundă, ci îi învață pe toți:

6 Dumnezeu a grăit întru Cel sfînt al Său:

Adică prin darul Preasfîntului Duh, care a avut ca unealtă limba Proorocului.

Bucura-Mă-voi, și voi împărți Sichemul, și Valea Corturilor voi măsura.

Sichemul este cetatea lăsată de Iacov și dăruită lui Iosif, întru care, după despărțirea semințiilor, și-a avut apoi împărăția Efraim. Iar „vale a corturilor” zice țara Israilitenilor, care fusese pustie și primise corturi păstorești. Deci Dumnezeul tuturor Se făgăduiește aici să-i întoarcă pe cei robiți și să le împartă pămîntul strămoșesc, umplîndu-l atît de mult de locuitori, încît oamenii să se prigonească pentru măsuri de împărțit pămîntul.

7 Al Meu este Galaad, și al Meu este Manasi, și Efraim – tăria capului Meu.

Galaad nu este nume al seminției, ci al locului, iar Manasi este numirea seminției care de demult luase cu sorți pămîntul Galaadului. Deci numește a Sa și seminția, și pămîntul acesteia, mai-nainte vestind întoarcerea și sălășluirea locurilor acelora. Încă și lui Efraim îi făgăduiește că îi va da tăria dinainte. Iar în loc de „capul Meu”, Simmah a pus: „principatul Meu”, adică: Îl voi pune pe dînsul înainte-luptător, cum a fost de demult.

Iuda – împăratul Meu,

Că – de vreme ce semințiile au rămas nedespărțite după întoarcere, avîndu-l povățuitor și împărat pe Zorobabel, care se trăgea din Iuda – după cuviință l-a numit pe Efraim „întărire a capului” sau a „principatului”, iar pe Iuda – „împărat”. Iar „împărat al Meu” înseamnă „de Mine hirotonisit împărat și peste norodul Meu împărțind.” Așa este și la Isaia: „Acestea zice Domnul: Unsului Meu Chir¹⁴³, adică celui de Mine uns și hirotonisit.”

8 Moav – căldarea nădejzii mele.

Achila a talmăcit așa: „Moav – căldarea scaldătoarei mele”, iar *Sirianul*: „cada (adică tocitoarea) spălării mele”. Că – de vreme ce întru niște vase ca acestea ne-am obișnuit a ne spăla picioarele și a curăți îmbrăcămintea întinată – prin „cada spălării” a arătat supunerea lui Moav. Însă în dumnezeiasca *Scriptură* „căldare” se ia și se înțelege spre pedeapsă. Așa

¹⁴³ Vezi nota tîlcuirii stihului 24, Psalm 70.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

ne învață și Fericitul Iezechiel, căruia i-a fost poruncit să numească Ierusalimul „căldare”, „cărni” pe cei ce locuiesc întru dînsul, „foc” pe Babilonianul, și „zeamă” – hrana cea de nevoie, care, lipsind din „căldare”, se ard „cărniurile”.¹⁴⁴ Așa, a văzut și Fericitul Ieremia: „... căldare arzîndu-se dedesubt, fața ei – despre fața crivățului”.¹⁴⁵

Pe de altă parte, nu ar fi greșit cineva dacă ar fi văzut și ar fi numit „căldare” dumnezeiasca colimvitră (adică scaldătoare) care pedepsește, și arde de tot, și pierde păcatul cu dumnezeiescul Duh, și de a doua oară zidește și șterge puroaiele, adică întinăciunea greșelilor, care astfel se înnoiesc printr-înșă.

Deci zice că Manasi își va lua pămîntul său, și Efraim își va cîștiga puterea dintîi, și Iuda se va vesti împărat al tuturor semințiilor și Moavitenii se vor supune lor, văzînd neluptata lor tărie. Și nu numai aceia, ci și Idumeii și cei de alte seminții:

Spre Idumeea voi întinde încălțămîntea Mea, Mie Mi s-au supus cei de altă seminție.

„Spre Idumeea voi întinde încălțămîntea Mea” e pus în loc de: Nu numai că voi umbla – zice Domnul slavei cel din David – spre Idumeea, ci prin dumnezeieștii Apostoli, ca prin niște încălțăminte ale Mele, voi propovădui *Evangelia* darului întru toate neamurile. Că, afară de Moaviteni, îi voi robi și pe Idumei, iar pe cei de altă seminție îi voi sili a se supune. Iar *Sfînta Scriptură* numește „de altă seminție” pe Palestinieni, nu pentru că celelalte neamuri erau de o seminție cu Iudeii, ci pentru că acelea erau departe de Iudei și aveau țări osebite, iar Palestinienii nu erau doar vecini, ci și locuiau împreună cu Iudeii. Așa, Iebuseii au locuit multă vreme în Ierusalim, Gavaonenii în Gavao, și Gazeenii încă, și Ascalonitenii și alții mulți locuiau aproape. *Istoriile Împăraților* ne învață acestea mai descoperit.

Apoi, după ce s-a învățat acestea de Dumnezeu tuturor, Proorocul voiește a vedea buna-norocire a norodului de după întoarcere, și zice:

9 Cine mă va duce la cetatea îngrădirii? Sau cine mă va povățui pînă la Idumeea?

10 Au nu Tu, Dumnezeuule, Cel ce ne-ai lepădat pe noi?

Că nici nu era lucrul altuia să ne învrednicească pe noi de o așa purtare de grijă. Iar „cetate a îngrădirii” numește Ierusalimul. Pe aceasta, Simmah a tălmăcit-o „îngrădită”. Că – de vreme ce fusese dărîmată și lipsită de ziduri, iar după întoarcere își luase ale sale ogrăzi – Proorocul voia să o vadă zidită, și să alerge pînă la Idumeea, ca un împărat, și să vadă pe vrăjmași siliți a robi de-a pururea. Deci zice: Pe acestea lucrează-le Tu, Doamne, Cel ce ne-ai lepădat pe noi și ne-ai dat silniciei Babilonienilor.

¹⁴⁴ *Iezechiel* 24.

¹⁴⁵ *Ieremia* 1:13

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Așa, după ce mai-nainte le-a vestit pe cele bune, se roagă pentru cele de mîhnire:

Și nu vei ieși, Dumnezeule, întru puterile noastre?

Ne vezi pe noi – zice – dîndu-ni-se război atîta de amar, și nu ne voievozești, nici nu faci vitejie după obicei. Deci pentru acestea:

11 Dă-ne nouă ajutor din necaz, și deșartă este mîntuirea omului.

Schimbînd pe acest legător, „și”, Simmah a făcut tîlcuirea mai luminată, zicînd așa: „Dă-ne nouă ajutor din necaz, că deșartă este mîntuirea omului.” Deci zice: Izbîndește pentru cei ce se află rău, că Ție unuia Ți este cu puțință a dezlega primejdiile, iar fără Tine ajutorul oamenilor este deșert. Pentru care, a adăugat după cuviință:

12 Întru Dumnezeu vom face putere,

În loc de: Să ne întoarcem către Dînsul și, slujindu-l Lui, să-L hotărîm pe Dînsul purtător de grijă al nostru.

și El va face de nimic pe cei ce ne necăjesc pe noi.

Să chemăm – zice – a Lui purtare de grijă și să ne bizuim acesteia, că ea singură ajunge să dezlege cele grele și cumplete și să piardă puterea celor ce ne dau război.

TÎLCUIREA PSALMULUI 60

Întru sfîrșit, întru cîntări, lui David.

Înainte-cuvîntarea Psalmului acestuia urmează sfîrșitului aceluia dinainte. Că – după ce a zis: „Întru Dumnezeu vom face putere și El va nimicnici pe cei ce ne necăjesc pe noi” – învață pe norodul din robie ce fel de rugăciune se cuvine să aducă lui Dumnezeu. Mai-nainte grăiește încă și iconomia pentru noi a Stăpînului și Dumnezeului nostru Hristos și întoarcerea norodului celui din neamuri.

Auzi, Dumnezeule, cererea mea, ia aminte rugăciunea mea!

Zice: O Stăpîne, primește cererea mea și auzi graiurile rugăciunii mele cu dragoste. Și pe acestea este drept să le zică fiecare om cînd va cădea în primejdie, rugîndu-se să i se facă primită cererea și să se învrednicească de purtarea de grijă.

Apoi, ne învață cine sînt cei ce se roagă:

2 De la marginile pămîntului către Tine am strigat.

De vreme ce Babilonul este depărtat de Palestina cu multe mile de loc, Proorocul socotea că cei robiți sînt siliți să locuiască tocmai pămîntul de la marginile lumii.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Cînd s-a mîhnit inima mea, pe piatră m-ai înălțat.

Și Te rog să dobîndesc de la Tine mîngîierea, căci, chinuindu-mă și tînguindu-mă pentru primejdiile ce stau asupra-mi, am dobîndit ajutorul Tău și m-am înălțat deasupra vrăjmașilor. Stihul s-a zis de către fața celor robiți în Babilon care au dobîndit chemarea înapoi, dar se potrivește și fiecăruia ce își neguțătoarește mîntuirea prin pocăință și nu mai umblă pe calea abătută, ci călătorește pe cea singură și neabătută. Aceasta este arătată și prin cele de aici înainte:

3 Povățuitu-m-ai, că ai fost nădejdea mea, turn de tărie de către fața vrăjmașului.

Nu m-am înșelat – zice – nădăjduind că mă voi împărtăși de a Ta purtare de grijă, căci Te-ai făcut al meu povățuitor și turn tare. Că, scăpînd prin purtarea Ta de grijă de pîndirile vrăjmașilor, voi dobîndi întoarcerea.

4 Locui-voi întru lăcașul Tău în veci, acoperi-mă-voi întru acoperămîntul aripilor Tale.

„Lăcaș al lui Dumnezeu” numește Ierusalimul, fiindcă acolo Își făcea El arătarea către dînșii. Deci zice: După ce voi dobîndi întoarcerea, voi stărui necurmat la biserica Ta și voi dobîndi purtarea Ta de grijă – pentru că „aripi” numește purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Iar pe acest „în veci”, l-a pus în loc de: „totdeauna”.

5 Că Tu, Dumnezeule, ai auzit rugăciunile mele, dat-ai moștenire celor ce se tem de numele Tău.

Iar eu – zice – Te laud totdeauna, căci – primind cererile noastre – ne-ai dat nouă, strănepoților, moștenirea făgăduită strămoșilor noștri. Și, zicînd acestea, ei se apucă îndată de cale.

Dar se cuvine a ști că graiurile puse înainte au însemnări umbrite ale adevăratei moșteniri, adică ale vieții veșnice, pentru care Stăpînul Hristos a zis mielușeilor de-a dreapta: „Veniți, blagosloviții Părintelui Meu, moșteniți Împărăția gătită vouă mai-nainte de întemeierea lumii.” Stăpînul S-a făgăduit că va da această moștenire celor ce se tem de Dînsul, însă și acestora (adică Israilitenilor) le-a dat, ca într-o închipuire.

6 Zile peste zile împăratului vei adăuga, anii Lui – pînă în ziua neamului și a neamului.

7 Rămîne-va în veac înaintea lui Dumnezeu.

După ce s-a rugat așa, și după ce a primit cererile și a mulțumit pentru acestea, roagă pe Dumnezeu să-l păzească pe împăratul dat lor după multă vreme. Într-acea vreme era împărat Zorobabel, dar nu i se potrivec lui toate graiurile proorociei: pentru că acest „zile peste zile împăratului vei adăuga” se potrivește și aceluia, iar celelalte – nu, ci Celui ce dintru dînsul S-a făcut după trup, pentru multa iubire de oameni. Numai întru

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Dînsul se adevăresc graiurile proorociei: „Anii Lui – pînă la ziua neamului și a neamului, rămîne–va în veac înaintea lui Dumnezeu”, căci n–a primit nici început al zilelor, nici nu va suferi sfîrșit. Și – măcar că a primit moartea, făcîndu–Se om pentru noi – anii Lui sînt pînă în ziua neamului și a neamului, căci „întru început era, și la Dumnezeu era și Dumnezeu era”. Iar acest „înaintea lui Dumnezeu” e în loc de: „Care de–a pururea este împreună cu Tatăl”, căci către Acela a zis Proorocul în Psalmul o sută unu: „Iar Tu Același ești, și anii Tăi nu vor lipsi (adică nu se vor împuțina).” Vezi, Cel ce pentru noi a primit Crucea și moartea are și Împărăția fără de sfîrșit, fiind împreună cu Tatăl.

Însă Zorobabel era și închipuire a Stăpînului Hristos, căci – precum acela a întors robirea din Babilon la pămîntul părintesc – așa și Stăpînul Hristos a întors întru blagorodia¹⁴⁶ mai dinainte toată firea oamenilor, robită prin călcarea de poruncă a omului dintîi. Fiindcă – surpînd și pierzînd prin Cruce pe cel ce avea stăpînirea morții, adică pe diavolul – a dăruit iarăși viață celor ce erau supuși sub aceea. Că al Lui este glasul: „Eu sînt Viața și Învierea, și cel ce Mă mîncă pe Mine va trăi întru mine.”

Mila și adevărul Lui cine le va căuta?

Cine este vrednic – zice – să învețe cu de–adinsul mila cea adevărată și dreaptă a lui Dumnezeu? Pentru că judecățile lui Dumnezeu sînt adînc mult.

8 Așa voi cînta numelui Tău în veci, ca să dau rugăciunile mele din zi în zi.

Pururea – zice – Te voi lăuda, în fiecare zi voi povesti darurile Tale și nu voi minți făgăduințele – căci „rugăciuni” numește făgăduințele.

TÎLCUIREA PSALMULUI 61

Întru sfîrșit, pentru Iditum, Psalmul lui David.

Iar Simmah a tîlmăcit așa: „De biruință, prin Iditum, cîntare către David.” Deci arată că Psalmul este al Fericitului David, dar s–a cîntat de Iditum, care – ca înainte–stătător al cetei – lăuda pe Dumnezeul tuturor în dumnezeiasca Biserică, după cum zice *Cartea Paralipomenilor*. Și Psalmul mai–nainte vestește ridicările–asupra machidonești și vrăjmășiile lui Antioh cel Vestit (Epifanie) împotriva Macabeilor și învață pe nevoitorii bunei–credințe ce fel de gînduri li se cuvine să aibă în vremea luptelor.

Au nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?

Fiindcă erau siliți a călca dumnezeiasca *Lege*, și a jertfi idolilor și cărnuri de porc a mîncă, ei deșteaptă al lor gînd și îl ascut către rîvna

¹⁴⁶ cîntea

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

pentru buna-credință. Și zic: Au nu vei cinști mai mult decât toate – o suflete! – slujba lui Dumnezeu? Apoi, arată folosul care este de aici:

Că de la Dînsul este mîntuirea mea,

2 El este Dumnezeul meu și mîntuitorul meu, sprijinitorul meu, nu mă voi clăti mai mult.

Această slujbă îți dă mîntuire – o suflete! – căci Dumnezeu este dăruitorul bunătăților și Cel ce poate a-i întări pe cei ce se clatină; deci, chemînd a Lui mîntuire, mă voi izbăvi de cei ce se ispitesc a mă surpa. Așa, înfocînd ale lor gînduri către buna-credință, își mută limba către cei împotriviți:

3 Pînă cînd vă puneți asupra omului? Ne ucideți toți ca pe un perete povîrnit și ca pe un gard surpat.

Mintea stihului acestuia este cu ipervaton și zice așa: Pînă cînd veți fi cruzi cu noi, nevăzînd neputința de obște a firii noastre? Ci, ca pe un perete povîrnit și gard care se primejduiește de vînt a cădea, vă sîrguiți a ne împinge și a ne surpa, avînd socoteală ucigașă. În loc de: Să nu vă ridicați prea-foarte asupra noastră ca asupra unor neputincioși, că avem ajutor pe Dumnezeul tuturor.

4 Însă prețul meu s-au sfătuit să-l lepede.

Zice: Un scop au: să mă golească de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, de la care am toată cinstea și buna laudă. Că cinste este celor binecredincioși a sluji lui Dumnezeu. Pentru aceea, și dumnezeiescul Pavel se numește pe sine pretutindenii „rob al lui Hristos”.

Alergat-au cu sete,

Și nu în treacăt, ci cu toată sîrguința fac ei acest lucru, însetînd a mă surpa în groapa păgînatății. Apoi, zice și ce pun la cale:

cu gura lor binecuvîntau, și cu inima lor blestemau.

Rostesc cuvinte blînde, ispitindu-se a mă amăgi, dar au ascunsă pieire. După ce a arătat pîndirile acelora, iarăși își poruncește să rabde și să aștepte dumnezeiescul ajutor:

5 Însă lui Dumnezeu te supune, suflete al meu, că de la Dînsul este răbdarea mea.

Să nu părăsești – o suflete! – slujba lui Dumnezeu, ci – întărindu-te cu ajutorul dăruit de Dînsul – suferă năvălirile cele grele.

6 Că El este Dumnezeul meu și Mîntuitorul meu, sprijinitorul meu, nu mă voi strămuta.

Că, știindu-L pe Dînsul Dumnezeu adevărat și izvor al mîntuirii, nu voi suferi să-mi schimb slujirea și să alerg către altă stăpînire. Fiindcă, pe acest „nu mă voi strămuta”, l-a pus în loc de: „nu mă voi muta”, adică: Nu mă voi muta și nu voi robi păgînatății.

7 Întru Dumnezeu este mîntuirea mea și slava mea, Dumnezeul ajutorului meu, și nădejdea mea este spre Dumnezeu.

Iată, prooroceasca minte a Treimii celei nedespărțite și de lumină purtătoare iarăși ne-a arătat nouă mai descoperit lpostasurile, nu trei dumnezei zicînd (să nu fie!), pentru că aceste nume: – adică Dumnezeu, și Domn, și Împărat, și Ziditor și Atotțiitor – se pun, și se grăiesc, și se înțeleg și se cred la cele trei lpostasuri, după cum de multe ori s-a zis de noi. De aceea folosește aceleași cuvinte de multe ori, numindu-L pe Dumnezeul tuturor „Dumnezeu”, și „Mîntuitor”, „mărire” și „ajutor”, ca să împingă și să gonească înapoi năvălirile păgînatății. Pentru care și pe toți ceilalți de o seminție îi deșteaptă către aceeași bună-credință, nesuferind să se numească doar ei purtători de biruință:

8 Nădăjduiți spre Dînsul, toată adunarea noroadelor, vărsați înaintea Lui inimile voastre, că Dumnezeu este ajutorul nostru.

Zice: Defăimîndu-i pe toți oamenii – o voi, cei de o seminție! – păstrați tare și întemeiată nădejdea spre Domnul și dăruți Lui toată mintea voastră, așteptînd fără de îndoială ajutor de la Dînsul. Pentru că „vărsați înaintea Lui inimile voastre” acest lucru arată, în loc de: Afierosiți Lui toate gîndurile și să nu primiți în lăuntru nici o împerechere a lor, știind foarte bine că omul cu două cugete este nestatornic întru toate căile sale, căci „nimeni nu poate sluji la doi domni”.

9 Deșești sînt fiii oamenilor, mincinoși – fiii oamenilor, în cumpănă a face strîmbătate,

Teodotion a tălmăcit mai luminat acest stih: „Însă abur sînt fiii oamenilor, mincinoși – fiii bărbatului, ca într-o plecare de cumpănă.” Zice: Nimic din cele omenești nu este statornic, ci se aseamănă aburului ce se înalță și îndată se risipește, și plecării de cumpănă, care uneori atîrnă în jos, iar alteori se ridică în sus și nu are nimic statornic și întemeiat. Încă și tălmăcirea Celor 70 așa se cuvine să o înțelegem: „Toate cele omenești sînt deșarte.” Dar, cu toate acestea, cei mai mulți nădăjduiesc la cele ce curg ca la niște stătătoare, și defaimă potrivirea și țin cu nepotrivire cumpenele minții, și defaimă dreptatea și se bucură de nedreptate.

ei – deșertăciune împreună.

Dar de aici nu iau nici un cîștig, căci toate sînt deșarte și se schimbă prea-grabnic. Că așa a tălmăcit Simmah: „Ei se fac deșești împreună.” De aici, le aduce sfătuire celor împotravnici, care se trufesc pentru bogăție:

10 Nu nădăjduiți spre nedreptate și spre răpire nu poftiți!

Să nu socotiți – zice – vrednică de iubit buna-norocire omenească ce se strînge din nedreptate.

Bogăția de ar curge, nu vă lipiți inima!

Zice: Văzînd voi bogăția curgînd ca un rîu în casele voastre, să nu faceți

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

gîndul vostru rob acesteia. Și pentru ce oare ne sfătuiești acestea și ne dojenești?

11 O dată a grăit Dumnezeu și acestea două am auzit: că stăpînirea este a lui Dumnezeu și a Ta, Doamne, este mila, că Tu vei răsplăti fiecăruia după lucrurile lui.

Am auzit – zice – pe Dumnezeul tuturor, Cel ce hotăra că va fi judecată și răsplătire a celor bune și a celor rele. Iar pe acest „o dată” nu l-a pus în loc de număr, ci zicînd că „va fi negreșit”. Dumnezeu a hotărît o dată – zice – și acest lucru este din cele cu neputință a nu fi. Și „două” zice pedeapsa asupra celor fără de lege și iubirea de oameni care se dăruiește celor bine-credincioși. Dumnezeu a făgăduit acestea punînd *Legea*: „Eu sînt – zice – Domnul Dumnezeul tău, Dumnezeu rîvnitor, Care răsplătește păcatul părinților asupra fiilor pînă la al treilea și al patrulea neam celor ce Mă urăsc pe Mine. Și fac milă la mii și la miriade¹⁴⁷ celor ce mă iubesc pe Mine și păzesc poruncile Mele.”

Pe cele asemenea le auzim și-n Evangheliile, cum că Domnul slavei, întru a doua venire a Lui din ceruri, va despărți precum păstorul și va pune oile de-a dreapta, iar caprele de-a stînga. Atunci va zice celor de-a dreapta: „Veniți, blagosloviții Părintelui Meu, moșteniți Împărăția gătită vouă mai-nainte de întemeierea lumii!” Apoi, celor de-a stînga: „Duceți-vă întru întunericul cel mai din afară, unde este plîngere și scrîșnire a dinților!” Deci pentru hotărîrea aceasta să se sîrguiască fiecare, ca – prin curățenia vieții, și prin singura credință adevărată și prin iubirea către aproapele – să dobîndească acelea „pe care ochiul nu le-a văzut, și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit”, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El.

TÎLCUIREA PSALMULUI 62

Psalmul lui David, cînd era el în pustia Iudeii.

Fugind dumnezeiescul David de Saul, a venit către Avimeleh și de acolo către Achiș, care era împărat al Gatului. Apoi, căzînd iarăși în primejdie și scăpînd de aceasta, a venit iarăși în pustie, unde a scris Psalmul de față, descoperind dorul pe care îl avea către Dumnezeu și mai-nainte vestind pieirea lui Saul. Încă și tuturor oamenilor le-a dat pricină prin care sînt datori a ruga pe Dumnezeu și a aștepta ajutorul de la Dînsul.

Dumnezeule, Dumnezeul meu, către Tine mîne¹⁴⁸, însetat-a de Tine sufletul meu,

¹⁴⁷ zeci de mii

¹⁴⁸ „a mîneca” – a se scula și a pomi în zori

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Zice: Dorul către Tine, Stăpîne, îmi gonește somnul și mă deșteaptă către a Ta închinăciune.

cît de multe ori trupul meu –Ție

Teodotion a tălmăcit: „de cîte ori”, Achila: „s-a întins trupul meu Ție”, iar Simmah: „poftește”. Și am pus toate tălmăcirile, învățînd că nu două părți de cuvînt este acest „cît de multe ori”, ca să se despartă „cît” de „de multe ori”, ci că este o parte de cuvînt, care înseamnă întinderea dorului. Și zice: Împreună-glăsuiește trupul cu dorul sufletului și nu se împotrivesște voilor aceluia. Ori: Și sufletul, și trupul meu Te voiește și Te dorește pe Tine, precum cel ce însetează de apă prea-dulce și prea-limpe.

*în pămînt pustiu, și neumblat și fără de apă.
2 Așa, întru cel sfînt m-am arătat Ție,*

Nici o vătămare – zice – n-am primit în lăuntru din pustietate, ci – ca și cum aș fi stat lîngă însuși Cortul Tău cel sfințit – așa aduc Ție cîntarea de laudă. Pentru că acest „întru cel sfînt” zice Cortul, căci nu se zidise încă dumnezeiasca Biserică.

ca să văd puterea Ta și slava Ta.

Zice: Stau înaintea Ta, nălucind negrăită puterea Ta, că – de vreme ce firea Ta este neajunsă – iau pricinile slavosloviei dintru lucrurile făcute de Tine. Și norodul ce a crezut din neamuri ar putea să zică totdeauna: „Așa, întru cel sfînt m-am arătat Ție”, adică în biserica întru care Te jertfești nejerfit, și Te împarți neîmpărțit și Te cheltuiești rămînînd necheltuit.

3 Că mai bună este mila Ta decît viețile, buzele mele Te vor lăuda.

Decît toată viața bogaților, și a silnicilor, și cea fără de grijă, și cea cu multe griji și cea desfătăță și moleșită, aleg mila Ta și pornesc buzele mele către a Ta cîntare de laudă.

4 Așa bine Te voi cuvînta în viața mea și în numele Tău voi ridica mîinile mele,

Și voi face acest lucru toată viața mea, lăudîndu-Te cu limba, și întinzînd mîinile și cerînd a Ta iubire de oameni.

5 ca din seu și din grăsime să se umple sufletul meu.

Eu socotesc cîntarea Ta de laudă grăsime a sufletului și mi se pare că aceasta este îngrășătoare și bine-hrănitore, căci cugetarea cuvintelor Tale este îndulcire statornică și desfătare.

Și cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea.

Îți voi aduce laudă Ție cu toată sîrguința, știind cîștigul de aici.

6 De mi-am adus aminte de Tine în așternutul meu, în dimineți am cugetat spre Tine.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

7 Că ai fost ajutorul meu, și întru acoperământul aripilor Tale mă voi bucura.

Iar Simmah a tălmăcit așa: „Îmi aduc aminte de Tine pe așternutul meu, în fiecare strajă cugetam de Tine și, acoperindu-mă întru aripile Tale, bine Te cuvântam.” „Străji” le zice pe cele de noapte, că – despărțind vremea nopții – străjerii se schimbă unii pe alții. Unii o împart în trei străji, iar alții în patru. Și Domnul a venit între Sfinții Apostoli întru a patra strajă a nopții. Deci dumnezeiescul David zice: Și, culcat fiind pe așternut, somnul cel prea-dulce îl întârziam, avînd a Ta cugetare în fiecare strajă. Și răsplătesc cu laude facerile Tale de bine către mine, căci ca și cu un acoperământ de aripi mă străjuiești cu purtarea de grijă cea nebiruită.

Încă și norodul ce a crezut din neamuri pomenește cu adevărat acest lucru întru așternut, lăudînd în fiecare dimineață pe Mîntuitorul tuturor, căci „Te-ai făcut ajutor, și întru acoperământul aripilor Tale mă voi bucura.” Iar norodul cel nou ar fi putut cu dreptate să numească „aripi” *Așezământul cel Vechi și Cel Nou* prin care, acoperindu-se, și hrănindu-se și bucurîndu-se, prin baia nașterii de a doua oară s-a crescut „întru bărbat desăvîrșit, întru măsura vârstei plinirii lui Hristos”.

8 Lipitu-s-a sufletul meu după Tine,

Zice: Nici pentru puțină vreme nu pot depărta gîndul meu de pomenirea Ta, ci, înfocîndu-mă cu dragoste fierbinte, ca și cu o materie lipicioasă sînt legat cu pomenirea de dorirea Ta. Apoi, arată rodul doririi:

și pe mine m-a sprijinit dreapta Ta.

Văzîndu-mă astfel, mă învrednicești de a Ta purtare de grijă.

9 Iar ei în deșert au căutat sufletul meu,

Adică: Cei cărora nu le-am nedreptățit nimic se sîrguiesc să măucidă.

intra-vor în cele mai de jos ale pămîntului,

Dar eu – zice – știu că se vor da morții. Apoi, vestește și chipul sfîrșitului lor:

da-se-vor în mîinile sabiei,

Vor pătimi acest lucru de la o dreaptă războinică.

partea vulpilor vor fi.

Zice: Acest lucru nu-l vor pătimi de la oarecare războinici puternici, ci de la vecinii de altă seminție, care năvălesc uneori ca niște vulpi, dar, gonindu-se, adeseori fug. Și însemnează, după înțelegerea cea lesnicioasă și ușoară, că marea parte din cei ce vor cădea în război nu se va învrednici nici de îngropare, ci va zăcea de mîncare înaintea fiarelor.

10 Iar împăratul se va veseli de Dumnezeu,

Zice: Iar eu, cel ce am primit împărăția de la Tine, nu mă voi bucura de

moartea acelora, ci de a Ta purtare de grijă, prin care am scăpat de feluritele pîndiri ale vrăjmașilor.

lăuda-se-va tot cel ce se jură întru el, că s-a astupat gura celor ce grăiesc nedreptăți.

Și – zice – de aici încolo, toți îl vor numi cu îndrăzneală împărat și se vor jura pe mîntuirea lui, nemaitemîndu-se de clevetitori și de pîrîși, a căror gură s-a astupat cu moartea. Că, trăind Saul, se temeau de vorbirea cu David, iar după ce acela s-a săvîrșit, toți îi dădeau împăratului cinstea cuvenită fără de temere și jurau pe mîntuirea lui, făcînd acest lucru iubire de cinste și pricină de dragoste.

TÎLCUIREA PSALMULUI 63

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Și Psalmul pus înainte are aceeași pricină, povestind pîndirile lui Saul și mai-nainte grăind izbăvirea de acestea. Mai-nainte grăiește încă și rugăciunile prin care norodul cel din neamuri, întorcîndu-se, este dator să-L înduplece pe Mîntuitorul.

Auzi, Dumnezeule, glasul meu cînd mă rog către Tine, de la frica vrăjmașului scoate sufletul meu!

Zice: Primește – o Stăpîne! – rugăciunea mea și îmi întărește mintea, ca să nu se teamă de năvălirile neprietenilor.

2 Acoperă-mă de adunarea celor ce viclenesc, de mulțimea celor ce lucrează nedreptate,

„Adunare” numește unirea la un gînd și tocmirea spre rău, deasupra căruia se roagă să se înalțe, îngrădindu-se împrejur cu dumnezeiasca purtare de grijă ca și cu un zid. Apoi, povestește felurile lor măiestrii:

3 care și-au ascuțit ca o sabie limbile lor, întins-au în arcul lor lucru amar, 4 ca să săgeteze întru ascunsuri pe cel nevinovat.

Zice: Ei cos clevetiri întru războiul măiestrit asupra mea, fără ca eu să le fi dat vreo pricină, că „nevinovat” înseamnă aici „cel fără de prihană”. Iar pe acest „lucru amar”, Achila l-a zis: „grai amar”, Teodotion: „cuvînt amar”, iar Simmah: „au umplut arcul lor de cuvinte amare”. Pe „întru ascunsuri”, Simmah l-a zis: „pe ascuns”, adică: „folosindu-se de pîndiri și bîntuiei”. Aceasta ne învață și cele adăugate:

5 Fără de veste îl vor săgeta pe el și nu se vor teme.

Pîndindu-l, îl vor năpădi de năprasună, netemîndu-se de Dumnezeu, Cel ce îi privește de deasupra.

Întărit-au loru-și cuvînt viclean, vorbit-au ca să ascundă curse,

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Simmah a zis mai luminat: „Întărit-au cuvînt rău, vorbitu-s-au ca să întindă curse.” Și zice: Măiestrind moartea mea, vorbitu-s-au și s-au sfătuit ce fel de măiestrii se cade să folosească, și au întărit lucrul cu cuvintele. Și îndrăznesc ei acestea socotind că nimeni nu poartă grija de cele omenești. Cele adăugate arată acest lucru:

zis-au: Cine îi va vedea pe dînșii?

Ei socotesc – zice – că nu este nimeni judecător al celor ce se fac. Unii dintre aceștia erau cei din preajma lui Avesalom, și a lui Saul și a celorlalți; iar alții – cei fără de lege după vremi, care uneltesc măiestrii și curse asupra bisericilor lui Dumnezeu. Și vezi ce zice prin cele de aici înainte:

6 Iscodit-au fărădelegi, stinsu-s-au iscodindu-le.

Zice: Au pornit tot gîndul, au izvodit toată măiestria asupra mea. Iar apoi, n-au lăsat nici un fel de pîndire, năvălind la arătare, năpădind pe ascuns, întrebuițînd iscoade, înconjurînd pustiurile, cercînd locurile pietroase, căutînd prin munți, și prin peșteri și prin găurile pămîntului pe nevoitorii buneî-credințe, pentru care zice dumnezeiescul Pavel: „de care lumea nu era vrednică”.

7 Apropia-se-va omul și inima adîncă, și se va înălța Dumnezeu.

Teodotion a tălmăcit mai luminat acest stih: „Mintea bărbatului și inima adîncă o va săgeta Dumnezeu.” Zice: Măcar de vor și ascunde meșteșugirile lor de nenumărate ori, arătate sînt acestea lui Dumnezeu, Celui ce le vede pe toate, Care arată a Sa înălțime muncindu-i pe unii ca aceștia.

8 Săgeată de prunci s-au făcut loviturile lor și au slăbit asupra lor limbile lor.

Cu toate acestea și avînd atîta măiestrie, au greșit de la scopul lor: că – precum săgețile copiilor foarte tineri nu aduc nici o vătămare asupra celor ce le primesc – așa limbile acestora nu i-au vătămat pe cei săgetați, și vătămarea s-a întors asupra săgetătorilor.

9 Tulburatu-s-au toți care i-au văzut pe dînșii,

Cei ce îi vedeau că au greșit de apucările lor se tulburau, se umpleau de frică și se minunau de dumnezeiasca Pronie. Asta arată cele următoare:

și s-a temut tot omul, și a povestit lucrurile lui Dumnezeu și faptele Lui le-a înțeles.

Întru cugetarea purtării de grijă a lui Dumnezeu, s-au temut de dumnezeiasca judecată.

10 Veseli-se-va cel drept întru Domnul, și va nădăjdui spre Dînsul

Cei ce se griesc de dumnezeieștile legi, adică de *Testamentul cel Vechi* și *Cel Nou*, după ce se vor umple cu covîrșire de îndulcire și de bucurie, vor avea nădejdea spre Dumnezeu.

și se vor lăuda toți cei drepti la inimă.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Încă și buna laudă de la oameni vor dobîndi cei ce îndreptează gîndul lor spre Dumnezeu și nu suferă a umbla afară de calea cea dreaptă. Acest lucru l-a împlinit David, și cei asemenea aceluia, și purtătorii de nevointă Mucenici și nevoitorii buneii-crediințe.

TÎLCUIREA PSALMULUI 64

Întru sfîrșit, Psalmul cîntării lui David, cîntarea lui Ieremia și a lui Iezechiel, a nemerniciei norodului cînd voia să iasă din robie.

Însă întru unele din pre-scrieri (adică izvoade) este adăugat: „Cîntarea Ieremiei, și a lui Iezechiel și a nemerniciei norodului cînd voia să se ducă din robia Babilonului.” Iar pe acestea nu le are nici tîlmăcirea evreiască, nici ceilalți tîlmăcitori, nici Cei 70 în *Exapla*, ci – precum se vede – această deasupra-scriere a adăugat-o cineva care nici nu a luat aminte la înțelegerea Psalmului, nici n-a învățat istoria: Ieremia nu s-a împărtășit de robie, ci – luînd alegere și voie să petreacă unde voiește – a ales viețuirea în patrie. Drept aceea, Psalmul nu se potrivește nicidecum celor ce erau să se ducă în robie, ci celor ce petrec în robie: că – fiind ei departe de țară și dorind a lăuda pe Dumnezeu, dar fiind opriți de *Lege*, că al lor este glasul: „Cum vom cînta cîntarea Domnului în pămînt străin?” – ziceau în Babilon, rugînd pe Dumnezeu:

1 Ție se cuvine cîntare, Dumnezeule, în Sion, și Ție se va da rugăciune în Ierusalim.

2 Auzi rugăciunea mea, către Tine tot trupul va veni.

Toate graiurile Psalmului sînt potrivite celor ce petreceau în Babilon, care, dorind întoarcerea, aduceau această cîntare de laudă lui Dumnezeu, dar s-a amestecat întru mai-nainte grăirea pentru aceștia și proorocia pentru mîntuirea neamurilor. „Ție se cuvine cîntare, Dumnezeule, în Sion, și Ție se va da rugăciune în Ierusalim” înseamnă: În cetatea aceea ai poruncit a-Ți aduce cîntare, deci mă rog să ajung acolo; dar și Fericitul Pavel a zis Bisericii neamurilor: „V-ați apropiat la muntele Sionului și la cetatea Dumnezeului celui viu, la Ierusalimul cel ceresc.” Deci și norodul robit din Ierusalim, și cei ce se sîrguiau să fugă din robia idolilor aceasta strigă, rugîndu-se: „Auzi rugăciunea mea”, primește cererea mea și slobozește-mă din legăturile robiei! Iar prin cele de aici înainte a zis-o mai descoperit: „Către Tine tot trupul va veni”. Aceasta are luminată proorocie de cunoștința de Dumnezeu a neamurilor, că zice: Acum noi ne rugăm să dobîndim întoarcerea și să Îți aducem cîntarea în Biserica afierosită Ție, dar puțin mai pe urmă, izbăvindu-se de înșelăciunea multei dumnezeiri, toată firea oamenilor va alerza către Tine, adevăratul Dumnezeu.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

3 Cuvintele celor fără de lege ne-au biruit pe noi,

Iar Simmah zice așa: „Cuvintele celor fără de lege ne-au silnicit pe noi.” Am fost siliți a robi – zice – oamenilor rău-credincioși și celor ce trăiesc într-o fărâdelege. Apoi, ne învață și pricina robiei:

și păgînătățile noastre Tu le vei curăți.

Nu fără dreptate – zice – m-am osîndit să fiu rob, ci pentru păgînătatea îndrăznită de mine demult, de care mă rog a mă izbăvi prin iubirea Ta de oameni. De aici, ei fericesc petrecerea în țara lor ca pe un dascăl și pricinuitor de bună-credință:

4 Fericit este cel pe care l-ai ales și l-ai primit, locui-va în curțile Tale. Umple-ne-vom de bunătățile casei Tale.

Vrednic de rîvnit – zice – și fericit este norodul ales din celelalte neamuri care s-a cinstit de Tine, pentru că, stăruind lîngă sfințitele cărți, dobîndește de acolo folosul și blagoslovenia.

5 Sfîntă este Biserica Ta, minunată într-o dreptate.

Pentru că Biserica Ta este plină de sfințenie și, prin cuvintele Tale, învață dreptatea Ta pe cei ce se apropie către Tine.

6 Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mîntuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pămîntului și a celor de pe mare departe!

Aici, iarăși mai-nainte vestește mîntuirea lumii și pomenește mai-nainte grăirea Patriarhului Iacov, că al aceluia este glasul: „Nu va lipsi domn din Iuda și povățuitor din coapsele lui, pînă ce va veni Acela căruia Îi este gătit, și El este așteptarea neamurilor.” Pe El l-au numit și aici „nădejde a tuturor marginilor pămîntului și a celor de pe mare departe”. Prin acestea însemnează pe cei ce locuiesc prin ostroave, și pe oamenii de pe uscaturile de lîngă mări și pe cei ce au luat cu sorți să locuiască marginile lumii. Și zice: Auzi-ne pe noi, Cel ce puțin mai pe urmă vei străluci toată firea oamenilor cu lumina cunoștinței de Dumnezeu. Apoi, pe cît este cu putință, povestește puterea lui Dumnezeu:

7 Cel ce gătești munții întru tăria Ta, încins fiind cu putere, Cel ce tulburi adîncul mării, sunetele valurilor ei cine le va suferi?

Pe acest „Cel ce gătești”, Simmah l-a zis: „Cel ce întărești”, iar pe „Cel ce tulburi” Teodotion l-a tălmăcit: „Cel ce împlînzești”. Și zice: Tu întemeiezi munții nemișcați, iar marea o pornești cînd voiești și iarăși o domolești, al căreia nici sunet nu rămîne auzitorilor. Așa vei săvîrși toate acestea, folosind putere negrăită și nemăsurată, cu care Te încingi ca și cu un brîu. Iar „brîu” a numit cu închipuire puterea lui Dumnezeu, căci cel încins e mai sprinten spre a lucra. De aici înainte, propovăduiește isprăvile *Noului Așezămînt*.

8 Tulbura-se-vor neamurile

Graiul arată propovăduirile Apostolilor, care au pornit îndată tulburare

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

și furtună întru oameni, după glasul Domnului, Cel ce a zis: „Am venit să despart pe om de aproapele lui, pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacră-sa.” Proorocind acestea, zice și Avacum: „Adus-ai la mare caii Tăi, tulburînd ape multe”, adică pe Apostoli, a căror călărie o zice în loc de: „învățătură mîntuitoare”. Iar apoi, Mîntuitorul a domolit furtuna și a împărțit tuturor pacea, zicînd: „Pacea Mea o dau vouă, pacea Mea o las vouă.”

și se vor teme toți cei ce locuiesc marginile de semnele Tale.

Că tulburarea a mers înainte, și a urmat frica ce s-a făcut pentru mulțimea minunilor, și i-a învățat pe oameni buna-credință.

leșirile dimineții și ale serii le vei veseli.

Spăimîntîndu-se de frica minunilor, părăsind înșelăciunea mai dinainte și cunoscîndu-l pe Cel ce este cu adevărat Dumnezeu, la începutul și la sfîrșitul zilei oamenii aduc lui Dumnezeu cîntare de laudă veselitoare. Că așa a arătat Simmah: „leșirile dimineții și ale serii le cîntă cu cuvîntări de laudă.”

9 Cercetat-ai pămîntul și l-ai îmbătat pe dînsul, înmulțit-ai a-l îmbogăți pe el.

Iar Simmah a zis așa: „cu multă rodire îl vei îmbogăți pe el.” Zice: Nu numai nouă singuri ne aduci adăparea cea duhovnicească, ci adăpi toată lumea pînă la sașiu: „înmulțit-ai a-l îmbogăți pe el.”

Rîul lui Dumnezeu s-a umplut de ape.

Iar Simmah a pus rugător aceste trei graiuri: „Să cercetezi pămîntul și să-l adăpi. Cu multe roade îl vei îmbogăți pe el, cu pîraiele lui Dumnezeu, pline de ape.” Zice: Lumea neroditoare de demult, Stăpînul a arătat-o bine-roditoare și mult-roditoare, aducînd adăparea prin dumnezeieștile pîraie. Iar „pîraie ale lui Dumnezeu, pline de ape”, care ar fi fost altele decît dumnezeieștii Apostoli? Pentru care Stăpînul Hristos a zis: „Cel ce crede întru Mine, după cum a zis *Scriptura*, rîuri de apă vie vor curge din pîntecele lui”; și iarăși: „Cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va înseta în veac, ci va fi apa aceea izvor de apă vie ce saltă spre viața veșnică.” Și iarăși, după Cei 70, „rîul lui Dumnezeu” este darul Duhului, care se desparte în pîraie, și întru unul toarnă cuvîntul înțelepciunii, altuia îi dăruiește cunoștință, altuia darul tămăduirii, altuia neamuri de limbi, și prin aceștia adapă lumea.

Gătit-ai hrană lor, că așa este gătirea Ta.

Iar Simmah zice așa: „Face-vei desăvîrșită toată semănătura lui, așa l-ai întărit pe dînsul.” Și zice: Pentru că l-ai slobozit pe dînsul de înșelăciunea mai dinainte și l-ai întărit întru dogme bine-credincioase, îl vei face să aducă roadele faptei bune desăvîrșite, care pe Tine Te veselesc, iar pe cei ce le odrăslesc îi hrănesc. Că, după Cei 70, rodul este hrană a

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

celor ce îl odrăslesc, căci zice: „Gătit-ai hrană lor, că așa este gătirea”, adică: l-ai gătit să aducă rodul, ca să se hrănească cu acesta.

10 Brazdele lui îmbată-le,

De aici se vede arătat că e proorocie a celor ce vor să fie, iar nu povestire a celor făcute.

Înmulțește rodurile lui,

Zice: Îngăduiește – o Stăpîne! – și adapă ca pe niște brazde gândurile lor, deșteptându-le spre aducerea de roadă.

Întru picăturile lui veseli-se-va răsărind.

Îl veselesc pe dînsul și îl gătesc a înflori picăturile ce se aduc după vreme de la dascăli.

11 Blagoslovi-vei cununa anului bunătății Tale,

„An al bunătății” este cel numit de Isaia „anul Domnului primit”, că zice: „Duhul Domnului peste mine, pentru care m-a uns, m-a trimis a bine vesti săracilor, a vindeca pe cei zdrobiți cu inima, a propovădui robiților slobozenie și orbilor vedere, a numi anul Domnului primit.” Deci „an al bunătății” numește vremea de după înomenirea Mîntuitorului nostru, ca pe ceea ce îi aduce roadă buna-credință. Acestei vremi îi roagă și îi dorește blagoslovenie proorocescul cuvînt.

și cîmpii Tăi se vor umple de grăsime.

12 Îngrășa-se-vor cele frumoase ale pustiei și cu bucurie dealurile se vor încinge.

Arătîndu-se această bunătate de sus, ceea ce de demult era pustie va da rod copt. Și dealurile, ce se pîngăreau cu jerfele dracilor, primind pe cei ce laudă totdeauna pe Dumnezeu și îmbrățișează viața îngerească, vor fi strălucite și vestite. Și lucrurile mărturisesc cuvintelor, că vedem pe toți alergînd către cei ce au apucat vîrfurile munților și fac fapta cea prea-desăvîrșit bună.¹⁴⁹

13 Îmbrăcatu-s-au berbecii oilor,

Și Iezechiel Proorocul îi numește „berbeci ai oilor” pe cei puternici, dar acela îi muștră, căci pășteau pășunea cea bună, și pe cealaltă o călcau cu picioarele, și beau apa cea curată, și pe cealaltă o tulburau cu picioarele. Aici li se proorocesc bune și „berbecilor”, zicînd că se vor îmbrăca și se vor împodobi. Iar firea îmbrăcăminteii o zice dumnezeiescul Pavel: „Căci cîți întru Hristos v-ați botezat în Hristos v-ați îmbrăcat.” Că – de vreme ce Stăpînul Hristos i-a ales întru început pe pescari și pe lucrătorii cu mîinile, care trăiau cu sărăcie – aici mai-nainte vestește darul Duhului și mîntuirea celor bogați și a celor silnici, pentru care zice: „Îmbrăcatu-s-au berbecii oilor”, că nu numai

¹⁴⁹ E vorba de călugări.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

„oile”, ci și „berbecii” se vor apropia la Botezul cel mîntuitor.

și văile vor înmulți grîul,

Însă și cei ce au luat cu sortii să trăiască întru sărăcie și voiesc să fie cu bună-credință vor aduce lui Dumnezeu rodul lor: „unul – treizeci, altul – șaiszeci, iar altul – o sută.”

striga-vor, pentru că vor cînta.

Și toți cei mai-nainte ziși vor lăuda cu toată sîrguința pe Dumnezeu, Cel ce a dăruit firii oamenilor o schimbare ca aceasta.

Știm că oarecari din scriitori, înțelegînd pe deasupra graiurile, au zis că toate acestea s-au făcut după întoarcerea din robie, dăruindu-se lor, pe lîngă slobozenie: îmbelșugare, și bună fericire și îndestulare a ploilor, cît și Iordanul să se puhoiască (fiindcă pe dînsul l-au zis că se cheamă „rîul lui Dumnezeu”). Dar eu am învățat din istorie că nu s-a făcut nici un lucru ca acesta, căci au petrecut multă vreme întru multă sărăcie, după cum ne-a învățat Ezdra. Aflînd în Psalm încă și proorocie arătată a mîntuirii neamurilor – căci a zis: „Către Tine va veni tot trupul” și: „Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mîntuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pămîntului și a celor de pe mare departe” – am socotit că această înțelegere este următoare graiurilor. Iar noi – lăsîndu-i a birfi că nu s-au făcut acestea pe cei ce se bucură de basme, și nălucesc zidirea Ierusalimului și tîlcuiesc gîndurile lor ca pe niște vise – ne vom apuca de dumnezeieștile cuvinte, strigînd împreună cu David: „Făclie picioarelor mele este legea Ta, și lumină cărărilor mele.”

TÎLCUIREA PSALMULUI 65

Întru sfîrșit, cîntarea Psalmului învierii.

Nici cea evreiască nu are această deasupra-scriere, nici ceilalți tîlmăcitori, nici Cei 70 în *Exapla*, ci și pe aceasta – precum se vede – au adăugat-o oarecari. Dumnezeiescul David a scris și Psalmul de față tot celor robiți în Babilon, dar aceleora care dobîndiseră acum întoarcerea și se apucaseră de călătorie. Totodată, mai-nainte grăiește încă și mîntuirea neamurilor.

Strigați lui Dumnezeu, tot pămîntul, cîntați numelui Lui, dați slavă laudei Lui!

Zice: Toți oamenii, împărtășindu-vă împreună cu noi de cîntarea de laudă, împreună cu noi trimiteti și cuvenita cinste lui Dumnezeu. Și după cuviință cheamă toată firea oamenilor către o împărtășire ca aceasta, întru dînșii zugrăvindu-se cele ale mîntuirii tuturor: căci, precum ei s-au izbăvit din robia Babilonienilor, tot așa s-a slobozit omenirea, după

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

înomenirea lui Dumnezeu și Mîntuitorului, de amara tiranie a diavolului.

După aceea, îi învață și chipul cîntării de laudă:

2 Ziceți lui Dumnezeu: Cît sînt de înfricoșate lucrurile Tale! – întru mulțimea puterii Tale minți-vor Ție vrăjmașii Tăi.

Minunați-vă – zice – după putere de minunile făcute de Dumnezeu, că atîtea sînt și într-acest fel, încît nu se cred de cei rău-credincioși. Acest „întru mulțimea puterii Tale minți-vor Ție vrăjmașii Tăi” are încă și altă înțelegere, mărturisită de adevăr, că zice: Dacă vei lumina lumea cu lumina cunoștinței de Dumnezeu, schimbînd pe cei mulți întru buna-credință, atunci și cei ținuți cu întunericul necredinței se vor fățărnicii bunei-credințe, lepădîndu-se de păgînatate. Și acest lucru îl vedem făcîndu-se totdeauna, că mulți, slujind înșelăciunii elinești, nu îndrăznesc a mărturisi acest lucru la arătare. Încă și ludeii, strîmtorîndu-se, laudă biruința Crucii și adevărul proorociei se arată de pretutindeni.

3 Tot pămîntul să se închine Ție și să cînte Ție, să cînte adică numelui Tău, Preaînalte!

Simmah a zis stihul mai descoperit: „Toți cei de pe pămînt se vor închina Ție viersuind, vor cînta numele Tău.” Și acestea sînt proorocie a vremii de acum, întru care Se laudă Dumnezeuul tuturor întru toate neamurile și Stăpînul Hristos Se numește „Preaînalt” de către toți.

4 Veniți și vedeți lucrurile lui Dumnezeu, cît este de înfricoșat întru sfaturi, mai mult decît fiii oamenilor!

Zice: Puneți mintea voastră, și înțelegeți fiecare lucru din cele făcute de Dumnezeu și minunați-vă de negrăita Lui înțelepciune, prin care neamul oamenilor se povățuiește către buna-credință. Așa a înțeles și Teodotion: „înfricoșat întru sfaturi mai presus decît fiii oamenilor”, adică: Înfricoșate și minunate măiestrii pune la cale pentru mîntuirea oamenilor. Apoi, povestește cele făcute de demult:

5 Cel ce va întoarce marea întru uscat, prin rîu vor trece cu piciorul.

Aici, s-a schimbat timpul, și pe cele trecute le-a zis ca pe cele ce vor să fie. Iar ceilalți tîlcuitori au păzit timpul, pentru că Simmah zice așa: „A schimbat marea întru uscat, rîul l-au trecut cu piciorul.” Și zice: Acesta este Dumnezeu, Cel ce ne dăruiește nouă mîntuirea, Cel ce de demult a despărțit marea și rîul și le-a poruncit a trece pe strămoșii noștri fără de primejdie. Acesta e Dumnezeu, „Care și neamurilor le-a dăruit trecerea, prin baia nașterii de a doua, întru care se zidesc din nou: că – precum acolo a desfăcut Marea Roșie, prin mîna marelui Moisi – așa și aici, prin mîna preotului, înnoiește norodul ce crede întru Hristos, iar pe faraonul cel gîndit împreună că căruțele lui, adică pe diavolul cu poftele lui, îl cufundă. Cei învățați, știți taina ce o zic.”

Acolo ne vom veseli de Dînsul,

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Adică lângă Iordan, „precum și cei din neamuri lângă dumnezeiasca scăldătoare: pentru că și atunci, despărțindu-se ca să treacă norodul, și acum, primind pe Făcătorul și Ziditorul a toate, Iordanul lucrează mîntuirea oamenilor. Fiindcă baia – intrînd într-însa pentru noi Dumnezeu și Mîntuitorul nostru – ne-a născut de a doua oară pe toți, prin apă și prin Duh.”

6 de Cel ce stăpînește întru puterea Sa veacul.

Are stăpînire nepieritoare – zice – și Împărăție nemărginită.

Ochii Lui peste neamuri privesc,

Și nu numai de noi se grijește, ci poartă grijă de toată lumea și tuturor le va dăruia mai pe urmă a Sa cunoștință. A proorocit arătat acest lucru, apoi, văzîndu-i cu ochii duhovnicești pe cei ce vor grăi împotriva propovăduirii, Proorocul mai-nainte vestește foarte luminat necredința aceloră și trufia:

cei ce amărăsc să nu se înalțe întru sine.

Pe aceștia, Teodotion i-a numit: „cei ce se abat”, Achila: „cei ce se depărtează”, iar Simmah a zis mai luminat: „Cei nesupuși să nu se înalțe întru sine.”

Vedem sfîrșitul proorociei: acei trei sau patru Elini care au rămas întru păgînatate se înalță întru sine cu gîndul că nu s-au dus împreună cu mulțimea, adică nu s-au supus propovăduirii. Acestora le poruncește cuvîntul proorocesc: „Cei ce amărăsc să nu se înalțe întru sine”, că amărăsc asupra loru-și pe Dreptul Judecător și trag asupra-le munca cea dreaptă. Apoi, după ce a arătat pedeapsa ce zăcea asupra acestora, proorocescul cuvînt se mută către altă față:

7 Binecuvîntați, neamuri, pe Dumnezeuul nostru și auzit să faceți glasul laudei Lui,

Cuvîntul îngrădește neamurile, îndemnîndu-le să se depărteze de obiceiurile părintești, și să-L laude pe Dumnezeu și să-i învețe puterea Acestuia pe cei ce nu o știu. Că „auzit faceți” aceasta a zis, în loc de: „și învățați pe alții”.

8 a Celui ce a pus sufletul meu întru viață și nu a dat spre clătinare picioarele mele.

Zice: Dîndu-mă pe mine oamenilor celor rău-credincioși și păgîni, nu m-a lăsat să mă abat și să părăsesc calea cea dreaptă. Ni se cuvine a însemna că acestea toate le povestește ceata celor cu bună-credință, fiindcă Dumnezeu a trimis în Babilon, împreună cu păcătoșii, și pe cei străluciți cu buna-credință, ca pe niște învățători de *Lege* și iscusitori, ca să-i îndemne, să-i lumineze și să-i povățuiască pe toți către buna-credință. Unii ca aceștia erau Daniil, Iezechiel, Anania, Azaria și Misail. Lor și altora asemenea cu ei li se potrivea să zică cele puse înainte,

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

pentru că despre fața lor le-a scris pe dînsele darul Duhului.

9 Că ne-ai cercat pe noi, Dumnezeule, cu foc ne-ai lămurit, precum se lămurește argintul.

Ne-ai slobozit – zice – să le pătimim pe acestea vrînd a arăta tuturor lămurirea bunei noastre credințe. Acestea s-au zis și de către fața purtătorilor de nevoiță ce după vreme au pătimit sau pătimesc pentru Hristos.

*10 Băgatu-ne-ai pe noi în cursă, pus-ai necazuri pe umărul nostru,
11 ridicat-ai oameni asupra capetelor noastre, trecut-am prin foc și prin apă; și ne-ai scos pe noi întru odihnă.*

Așa era cuptorul întru care, suflînd, Duhul îi răcorea pe nevoitori. Iar „cursă” era groapa leilor, cursă nepăzită și nescăpată, dar cu toate acestea Proorocul a scăpat din ea, prin dumnezeiescul dar. Era cu puțință să fie ei bătuți și munciți de cei ce îi robiseră, de aceea a zis și acest grai: „Pus-ai necazuri pe umărul nostru, ridicat-ai oameni asupra capetelor noastre”, adică: Robi ne-am făcut în loc de slobozi, dar – izbăvindu-ne de toate acestea și dobîndind întoarcerea – vom aduce Ție jertfele legiuite. Că a adăugat:

*12 Intra-voi în casa Ta cu arderi de tot, da-voi Ție rugăciunile mele
13 pe care le-au osebit buzele mele și le-a grăit gura mea întru necazul meu.*

Zice: Cîte m-am făgăduit chinuindu-mă și rugîndu-mă, le voi plăti cu bună cunoștință.

14 Arderi de tot cu măduvă voi aduce Ție, cu tămîie și cu berbeci, aduce-Ți-voi boi și țapi.

Zice: Cîte se cuvin, le voi jertfi și le voi aduce Ție cu osîrdie. Iar „cu măduvă” le-a numit pe cele bine-hrănite și îngrășate. Așa a poruncit *Legea* să se aducă, și fără prihană și întregi; încă și Proorocul Maleahi blestemă pe cei ce au unele de acestea, dar le aduc pe cele vătămăte, asemeni lui Cain, căruia păcatul acesta i s-a făcut începătură răutăților. De aici ne învățăm și noi să-L cinstim pe Dumnezeu cu cele mai cinstite din cele ce avem.

15 Veniți de auziți, și voi povesti vouă, toți cei ce vă temeți de Dumnezeu, cîte a făcut sufletului meu.

Nu în zadar – zice – mă făgăduiesc să aduc acestea, căci mari daruri am dobîndit de la Dînsul, pe care vă rog să le învățați și voi, cei ce Îl cinstiți pe Dumnezeu. Le fel a zis și întru Psalmul al douăzeci și unulea: „Rugăciunile mele voi da înaintea celor ce se tem de Dînsul.” Așa, ne învățăm a-i avea pe aceștia părtași și mai ales lor a le povesti cele dumnezeiești, că zice: „Nu dați cele sfinte cîinilor, nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor”, ci „Tainele Mele – Mie și la ai Mei”.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

16 Către Dînsul cu gura mea am strigat, și m-am înălțat sub limba mea.

Iar Simmah zice așa: „L-am chemat pe Dînsul cu gura mea, și îndată s-a înălțat limba mea.” Vrea să zică: Aducîndu-l rugăciunea mea, am primit cererea și, umplîndu-mă de veselie, am pornit limba spre cîntare de mulțumire.

17 Nedreptate de am văzut întru inima mea, să nu mă audă Domnul!

Iar Simmah zice așa: „Nedreptate de am văzut mai-nainte întru inima mea, să nu mă audă Domnul!” Zice: Dacă – rugîndu-mă să mă izbăvesc de robie și să dobîndesc întoarcerea – m-aș fi nălucit să fac vreo nedreptate după aceea, să nu dobîndesc dumnezeiasca milostivire! Iar că nu mint, lucrurile mărturisesc:

18 Pentru aceasta m-a auzit Dumnezeu, luat-a aminte la glasul rugăciunii mele.

Adică: Văzîndu-mă curățit de asemenea gînduri, m-a învrednicit bogat de ale Sale daruri. După ce le-a povestit pe acestea, ceata celor binecredincioși încheie cuvintele întru laudă:

19 Bine este cuvîntat Dumnezeu, Care n-a depărtat rugăciunea mea și mila Sa de la mine.

Cu laude – zice – Îi răsplătesc Făcătorului de bine, Celui ce mi-a primit rugăciunea și mi-a dăruit mila Sa. Că nu încetează poruncind celor ce cred într-Însul a-L lăuda pe Acesta de-a pururea.

TÎLCUIREA PSALMULUI 66

Întru sfîrșit, întru cîntări, Psalmul cîntării lui David.

Psalmul acesta are înțelegere luminată și nu trebuie multe cuvinte spre tîlcuire, căci mai-nainte proorocește înomenirea Dumnezeu-Cuvîntului, mîntuitoarea arătare și mîntuirea tuturor neamurilor.

Dumnezeu să Se milostivească spre noi, și să ne blagoslovească pe noi, să-Și arate fața Sa peste noi și să ne miluiască pe noi!

Văzînd cu ochii cei duhovnicești mîntuirea ce avea să fie tuturor oamenilor prin dumnezeiasca arătare, Proorocul se roagă să li se dăruiască aceasta mai în grabă, ca să culeagă toți blagoslovenia ce răsare dintru dînsa. „Și zice să se milostivească Dumnezeu spre noi și să ne blagoslovească. Și, cu adevărat, nu numai ne-a blagoslovit, ci ne-a și miluit, mîntuindu-ne prin venirea din Fecioară, că acest «să-Și arate peste noi fața Sa» înseamnă «să-L vedem pe Dînsul față către față». Și după ce S-a făcut om din Fecioară, fără schimbare, L-am văzut pe Însuși Dumnezeu-Cuvîntul, nu pe altul.” Apoi, ne învață aceasta mai descoperit prin cele adăugate:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

2 Ca să cunoaștem pe pământ calea Ta,

Ca și cei ce locuiesc pe pământ – zice – să se învețe calea care duce către Tine și către dînsa să se povățuiască. Și, ca să nu socotească cineva că acestea s-au zis pentru pământul ludeilor, a adăugat după cuviință:

întru toate neamurile – mîntuirea Ta.

Te rog – zice – să-Ți arăți fața Ta, ca să strălucească și peste neamurile ce stau întru întuneric și să le tragă către mîntuire.

3 Mărturisească-se Ție noroadele, Dumnezeule, mărturisească-se Ție noroadele toate.

4 Veselească-se și să se bucure neamurile, că vei judeca noroadele întru dreptate și neamurile pe pământ vei povățui.

Zice: Pentru aceasta dar se cuvine ca toate noroadele și neamurile din lume să se veselească, și să se bucure și să povestească facerile Tale de bine, fiindcă au cunoscut că nimic din cele ce sînt nu este trecut cu vederea de Tine și fără purtare de grijă, ci ești Judecător al tuturor, drepte scoțînd asupra-le hotărîrile, povățuind pe cei rătăciți către adevăr și muncindu-i pe cei ce nu voiesc a se pleca.

5 Mărturisească-se Ție noroadele, Dumnezeule, mărturisească-se Ție noroadele toate!

N-a pus așa prost aceeași cuvîntare, ci ca să-i facă mai sîrguitori pe auzitori, arătînd că El este Dumnezeu și Mîntuitor al tuturor.

6 Pământul și-a dat rodul său.

Căci, după Proorocul, au aflat toată calea științei și au cunoscut pe Dumnezeu ce este peste toate, Care S-a arătat pe pământ și a petrecut împreună cu oamenii. De aceea, ei aduc Lui rodul prea-dulce al bunei-credințe.

7 Să ne blagoslovească pe noi Dumnezeu, Dumnezeul nostru să ne blagoslovească pe noi

Așadar, precum de două ori le-a deșteptat pe neamuri spre cîntarea de laudă, tot de două ori a cerut blagoslovenia pentru ele. Ni se cuvine însă a ști că, binecuvîntînd pe Dumnezeu, oamenii îi aduc Lui doar cuvinte, dar nu pot a-l face bine cu lucrul; iar Dumnezeu, binecuvîntînd, întărește cuvintele cu lucrul și dăruiește celor bine-credincioși îndestulare de tot felul de bunătăți. Apoi, învață cum este cu puțință a dobîndi dumnezeiasca binecuvîntare:

și să se teamă de Dînsul toate marginile pământului!

Că cel ce se află cu evlavie către legile dumnezeiești și se teme de Divanul ce va să fie cinstește pe Dumnezeu prin păzirea acestora, iar dumnezeiasca cinstire îi aduce binecuvîntarea. Deci sfîrșitul îi învață nu numai pe ludei, ci pe toți oamenii, să aibă dumnezeiasca frică și îi

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

iscusește¹⁵⁰ că Hristos este Dumnezeu nostru, Care a făcut mîntuirea credincioșilor. Rușinează-se dar ereticii cei rău-credincioși, care nu-L mărturisesc pe Dînsul Dumnezeu din Dumnezeu, adică pe Fiul Tatălui, Unul Născut mai-nainte de veci, Care în zilele cele mai de pe urmă S-a făcut Fiu al omului, fără de schimbare, după cum zicem, pentru mîntuirea oamenilor!

TÎLCUIREA PSALMULUI 67

Întru sfîrșit, Psalmul lui David.

Văzînd păgînatatea ce se urma între oameni și stăpînirea diavolului, și fiind învățat de Sfîntul Duh, dumnezeiescul David se roagă ca foarte degrab să se facă arătarea lui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru. Și, primind descoperirea celor ce se vor face, se învață și propovăduiește mîntuirea firii oamenilor, pieirea vrăjmașilor și, în scurt, prea-slăvita schimbare a lucrurilor.

Să Se scoale Dumnezeu, și să se risipească vrăjmașii Lui și să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe Dînsul!

Zice: E vremea să Te scoli Tu, Stăpîne, și să lucrezi mîntuirea oamenilor, și numaidecît toată ceata neprietenilor se va întoarce în fugă, risipindu-se de strălucirea arătării Tale. Tot așa, de multe ori și noi obișnuim a-i deștepta pe judecătorii cei blînzi spre ajutorul celor nedreptățiți, rugîndu-i să se scoale și să oprească semeția asupritorilor. Iar „sculare”, după cum am zis de multe ori, nu numește numai încetarea îndelungii-răbdări, ci și Învierea Mîntuitorului lumii la trei zile după ce a primit de bună voie moartea pentru noi.

2 Precum lipsește fumul să lipsească; cum se topește ceara de fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu!

Adică: Precum bătaia vîntului risipește fumul, și ceara se topește cînd se învecinează cu focul, așa se vor face cu totul deșeți vrăjmașii odată cu venirea Ta – o Stăpîne! Că aceia pe care Cei 70 i-au zis „păcătoși” sînt numiți de toți ceilalți talmăcitori: „necredincioși”. Și *Evreul*, și *Sirul* așa îi numește.

3 Și dreptii să se veselească,

Zice: Făcîndu-se acest lucru, toată fața dreptilor se va umple de bucurie și îndulcire.

să se bucure înaintea lui Dumnezeu și să se desfăteze întru veselie.

Prin acestea, arată că nu asupra oamenilor a adus rugăciunea, ci

¹⁵⁰ îi învață

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

împotriva dracilor ce dau război oamenilor, de a căror risipire și deșertare se bucură neamurile și Îl laudă pe Dumnezeu, Cel ce le-a mîntuit. Că zice:

4 Cîntați lui Dumnezeu, cîntați numelui Lui, cale faceți Celui ce S-a înălțat peste apusuri, Domnul este numele Lui, și vă bucurați înaintea Lui!

Aici, dumnezeiescul cuvînt le poruncește Sfințiților Apostoli să alerge la neamuri cu dănuire și cu cîntare de laudă și să gătească Împăratului tuturor calea. Acestea se aseamănă celor zise lor de Domnul: „Mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh.” Prin învățătura aceasta și prin nașterea de a doua oară a Botezului, calea cea aspră s-a făcut netedă, gătindu-se lui Dumnezeu, Care era să locuiască și să umble întru dînșii, după Proorocul.

Și zice că „S-a înălțat El peste apusuri”, arătînd întunericul vărsat peste sufletele oamenilor. Aceasta a tălmăcit-o Simmah: „Așterneți cale Celui ce Se poartă pe pămînt nelocuit.” Iar nelocuită este pustia, și „pustie” dumnezeiasca *Scriptură* a numit de multe ori neamurile: „Veselește-te, pustie însetată!”; și iarăși: „Mai mulți sînt fiii pustiei (ai celei părăsite), decît ai celeia ce are bărbat.” Deci zice: Peste această pustie nelocuită, și lipsită de lumină și numită pentru aceasta „apus”, S-a înălțat Soarele Dreptății, și a gonit negura și a făcut-o pe cea nelocuită Biserică a Sa.

5 Tulbura-se-vor de fața Lui, a părintelui celor sărmani și a judecătorului văduvelor.

Că nu suferă ei arătarea Lui, știindu-L pe Dînsul drept judecător, căci prin purtarea de grijă pentru „văduve și sărmani” a arătat dreptatea Proniei Lui. Și dumnezeieștile *Evanghelii* ne învață tulburarea și frica dracilor, că-i auzim pe dînșii zicînd: „Ce este nouă și Ție, Fiule al lui Dumnezeu? Ai venit mai-nainte de vreme să ne muncești pe noi?”

Dumnezeu este în locul cel sfînt al Lui.

Fiindcă a zis: „Să se scoale Dumnezeu” și: „Cale faceți Celui ce S-a suit peste apusuri”, după cuviință a adăugat acest cuvînt, ca nimeni să nu socotească cum că Dumnezeuul tuturor face iconomiile Sale mutîndu-Se din loc. Într-acest fel este și cuvîntul zis de Domnul: „Nimeni nu s-a suit în cer, fără numai Cel ce S-a pogorît din cer, Fiul Omului, Cel ce este în cer”, care arată nescrierea împrejur a dumnezeieștii firi și ne învață că S-a pogorît într-adevăr, petrecînd și împreună-viețuind jos cu oamenii, dar că era și în cer și nu S-a despărțit de Tatăl.

6 Dumnezeu așază pe cei de un nărav în casă, scoate întru vitejie pe cei ferecați cu obezi, la fel pe cei amărîți, pe cei ce locuiesc în mormînturi.

„De un nărav” numește pe cei ce au un scop, care sînt uniți într-un gînd și voiesc a se griji doar de fapta bună, iar nu pe cei ce voiesc acum unele, iar mai tîrziu altele. Pe aceștia zice că „îi face să locuiască în casa cea dumnezeiască”. Iar „ferecați în obezi” îi numește pe cei înfășurați cu legăturile păcatului, pe care îi dezleagă și îi face viteji. Unul ca acesta a

fost Matei, unul ca acesta a fost Iacov al lui Alfeu, unul ca acesta a fost Zaheu, care, izbăvindu-se de legăturile nedreptății, au primit asupra-le foarte cu bărbăție războiul împotriva celui ce îi ferecase. Și zice că nu numai pe cei ferecați îi face viteji, ci și pe cei ce au ajuns la vârful păgînatății și locuiesc în trupurile lor ca întru niște mormînturi împutite, pe care îi învrednicește de mîntuire împreună cu aceia.

7 Dumnezeule, cînd ieșeau Tu în mijlocul norodului Tău, cînd treceai Tu în pustie,

8 pămîntul s-a cutremurat, cerurile au picurat

Simmah a tîlmăcit stihul așa: „Dumnezeule, ieșind Tu înaintea norodului Tău, umblînd Tu prin cea nelocuită, pămîntul s-a clătina și cerul a picurat.” Zice: Vrînd să treci în pustia aceea nelocuită, care nu primise încă raza luminii, Tu ai clătina, și ai cutremurat pămîntul și din cer ai picat asupra-i picăturile darului. Și primul lucru s-a făcut pe Cruce, că atunci s-a cutremurat pămîntul, și pietrele s-au despica și tot ocolul pămîntului s-a clătina, prin oarecare simțire văzîndu-L spînzurat pe Cruce pe Ziditorul a toate. Iar cealaltă – după Înălțarea Lui la ceruri: atunci a venit darul Duhului peste Apostoli, urmînd și asemănîndu-se picăturilor de ploaie.

Apoi, învățîndu-i pe Iudei că Dumnezeu este Cel ce a făcut toate acestea, a adăugat mai luminat:

de către fața Dumnezeului Sinaiului, de către fața Dumnezeului lui Israil.

Zice: Cel ce S-a arătat strămoșilor noștri în muntele Sinai, tot Acela a clătina și pămîntul în vremea Patimii, muștrînd nebunia noastră, și apoi a dăruit darul Duhului.

9 Ploaie de bună voie vei osebi, Dumnezeule, moștenirii Tale.

Pe cele numite mai sus „picături”, aici le-a numit „ploaie”. Și zice că ucenicilor li se dăruia darul dascălilor, după trebuință, căci „ploaie” arată adăparea didascaliei¹⁵¹. Și a numit-o „de bună voie” pentru alegerea de sine și voirea socotelii, că nu se adapă cineva de nevoie, ci doar cel ce se pleacă învățării dobîndește darul.

Și a slăbit, iar Tu ai desăvîrșit-o pe dînsa.

Nu ploaia a slăbit, ci „moștenirea”, iar „slăbiciunea” sînt năpădirile celor rău-credincioși. Așa a zis Domnul și către Pavel: „Destul îți este ție darul Meu, că puterea Mea se săvîrșește întru neputință.” Deci zice: Și în vremea năpădirii Tu întemeiezi și întărești pe nevoitori, că pe aceștia îi ai moștenire, după proorocia ce zice: „Cere de la Mine și îți voi da Ție neamurile moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului.” Așa a tîlmăcit și Simmah: „ai făcut-o și ai întemeiat-o”, iar Achila – mai descoperit: „și pe cea ostenită Tu ai întărit-o”, adică: Obosind ea întru goane, ai păzit-o necutremurată.

¹⁵¹ „Didascalie” – „lecție”, „învățătură”, cum am mai zis.

10 Dobitoacele Tale locuiesc într-însa.

„Dobitoace ale lui Dumnezeu” îi numește pe Sfinții Apostoli, pe care încălecând, a gonit înșelăciunea și i-a întors pe oameni spre cunoștința de Dumnezeu, cum arată vorbind pentru Pavel: „Vas de alegere îmi este Mie acesta, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor, și a împăraților și a fiilor lui Israil.” Pe dînșii i-a numit „cai” dumnezeiescul Avacum, zicînd: „Ai adus la mare caii Tăi, tulburînd ape multe.” De aceștia a proorocit proorocescul cuvînt că locuiesc întru moștenirea lui Dumnezeu, adică întru neamuri. Că locuiesc pînă în ziua de astăzi, nu numai sfințind cu sicriile trupurilor pe cei ce se apropie, ci și întorcînd sufletele oamenilor cu învățătura *Scripturilor*.

Gătit-ai întru bunătatea Ta săracului, Dumnezeule.

Pe aceștia – zice – i-ai dăruit firii celei sărace a oamenilor, pentru bunătatea Ta.

11 Domnul va da cuvînt celor ce binevestesc, cu putere multă.

Pe care i-a numit mai sus „dobitoace”, îi numește acum „binevestitori”, că – de vreme ce erau pescari, și vameși și croitori de piei, și – au hirotonisit dascăli ai filosofilor, ai sofiștilor, ai ritorilor și ai celor ce se făleau pentru buna limbuție – după cuviință ne învață de unde scot ei apele didascaliei cu care aduc adăparea.

12 Împăratul Puterilor, celui iubit frumusețea casei Tale să împartă prăzi.

Iar Simmah a zis așa: „Domnul a dat graiuri celor ce binevestesc cu oaste multă. Împărații oștilor au fost cei iubiți și locuința casei va împărți prăzi.” Aici, „oaste multă” numește pe cei ce au crezut. Așa zice și Apostolul, scriindu-i lui Timotei: „Luptă-te lupta cea bună. Și nimeni, oștindu-se, nu se împleticește cu neguțătoriile vieții, ca să-i fie plăcut voievodului.” Iar „împărați ai oștirilor” i-a numit pe dascălii credincioșilor, care au fost iubiți de Dumnezeu. La fel îi numește pe dînșii și Domnul: „Voi sînteți cei iubiți ai Mei, nu vă voi mai numi pe voi robi, ci prieteni.” Așa zice și dumnezeiescul Apostol: „Dragostea lui Dumnezeu ne ține pe noi”; și: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?”

Iar „prăzi” îi numește pe cei ce își făcuseră mădularele roabe ale păcatului și ale diavolului. Și pe aceștia i-a împărțit Sfinților Apostoli: pe acesta punîndu-l dascăl peste Romani, pe acela peste Elini, pe unii arătîndu-i propovăduitori ai Indianilor, iar pe alții ai Egiptenilor. „Frumusețea casei le-a împărțit” Sfinților Apostoli „prăzile” acestea. „Casă a lui Dumnezeu”, după dumnezeiescul Apostol, sînt cei ce au crezut, iar „frumusețea a casei” este darul Sfîntului Duh, care o înfrumusețează și o strălucește pe aceasta cu dăruirea felurită a darurilor. Prin cele adăugate, ne-a învățat aceasta mai descoperit:

13 De veți dormi între moșteniri, aripile porumbelului vor fi argintate, și între-umerele lui – cu străluciri de aur.

„Aripi ale porumbelului” numește darul Duhului, Care în acest chip a venit la curgerile Iordanului. Și a zis că aripile acestuia sînt „argintate”, iar între-umerele lui împodobite cu aur, căci El aduce celor mai proști¹⁵² pe cele mai proaste și mai lesnicioase, iar celor mai desăvîrșiți – pe cele mai adînci. Pentru că zice: „Tainele Mele – Mie și la ai Mei”. Pe unii, ca pe niște nedesăvîrșiți, îi hrănește cu lapte, iar altora le aduce hrană vîrtoasă. Iar „moșteniri” numește cele două *Așezăminte*. Deci zice: Întru amîndouă didascaliiile apropiați-vă și veți vedea darul felurit al Duhului. Dar nu așa prost le-a poruncit să se apropie, ci să stăruiască totdeauna: aceasta a numit prin „de ați dormi”, fiindcă cel ce doarme rămîne nemișcat.

14 Cînd osebește Cel ceresc împărați peste țara Sa, ca zăpada se vor albi în Selmon.

Și mai sus i-a numit „împărați” pe Apostoli, ca pe niște moștenitori ai Împărăției cerurilor, după cum în Psalmul 44 i-a numit „boieri”, zicînd: „Pune-vei pe dînșii boieri peste tot pămîntul.” Iar aici mai-nainte spune pogorîrea Preasfîntului Duh, ce s-a făcut în ziua a cincizecea, întru care Apostolii au primit darul deosebirii limbilor. Și zice că atunci cînd va împărți lor împărăția lumii – poruncind unuia să fie mai mare peste neamurile acestea, iar altuia peste acelea – îi va străluci pe dînșii și îi va arăta asemănați zăpezii. Mai-nainte spune încă și locul întru care se vor face acestea, „Selmon” numind Ierusalimul, căci acolo a dobîndit ceata Apostolilor darul Preasfîntului Duh.

15 Muntele lui Dumnezeu, munte gras, munte închegat, munte gras.

Pe cei numiți „dobitoace”, „bine-vestitori”, „împărați”, îi numește și „munte”. Așa a zis Domnul întru *Sfințitele Evanghelii*: „Nu poate cetatea să se ascundă stînd deasupra muntelui”, așa strigă și Isaia: „Va fi arătat în zilele cele mai de pe urmă muntele Domnului.” Și îl numește „gras și închegat” pentru că dă multă hrană cirezilor ce se pasc întru dînsul, primind multă grăsime de la dumnezeiescul dar.

16 Pentru ce rîvniți, munții cei închegați, muntele întru care bine a voit Dumnezeu a locui?

Iar Achila zice așa: „Pentru ce vă întreceți, munți înălțați, împotriva muntelui pe care a poftit să șadă Dumnezeu?” Cuvîntul proorocesc se întinde către Iudei și către adunările cele fără de lege ale ereticilor, care se numesc pe sine „biserici”, și zice: Pentru ce oare vă trufiți că vă întreceți și vă potriviți cu muntele pe care Dumnezeu l-a hotărît lăcaș al Său?

Pentru că Domnul va locui pînă în sfîrșit.

Nu va petrece întru acest munte o vreme hotărîtă, după cum – o Iudei! –

¹⁵² „Proști – aici: „neînvățați”, „neputincioși”.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

a locuit la voi, ci acolo va avea veșnică sălășluire – că „pînă în sfîrșit” asta arată.

17 Carul lui Dumnezeu – cu zeci de mii înmulțit, mii din cei ce prisosesc.

Acum nu va mai avea doar puțini sfinți peste care să Se înalțe și întru care să locuiască, așa cum – o ludei! – a avut la voi, ci cu zeci de mii mai mulți vor fi cei vrednici de dumnezeiasca stăpînire. Moștenirea cea nouă are mii și zeci de mii din cei învredniciți de cununi care sînt întru belșug, și aduc roadă lui Dumnezeu buna-credință în dreptate și se sîrguiesc către daruri, urmînd chemării de sus.

Domnul întru dînșii, în Sinai, în cel sfînt.

Zice: Făcîndu-Se om, Cel ce S-a arătat strămoșilor noștri în Sinai îi va hățui și pe aceștia, că nu este unul Acela, și altul Acesta, ci El însuși e Domnul tuturor, bogat fiind întru toți cei ce Îl cheamă pe Dînsul. Așa, după ce L-a arătat că S-a pogorît și a pierdut ceata vrăjmașilor, proorocescul cuvînt Îl arată pe Dînsul suindu-Se și dăruindu-le slobozenie celor robiți de demult:

18 Suitu-Te-ai la înălțime, robu-ai robime,

Suirea arată și pogorîrea, și martor este Apostolul, care zice: „Iar acest «S-a suit» ce este, fără numai că S-a și pogorît mai întîi la cele mai de jos părți ale pămîntului?” Deci zice: Cel ce S-a pogorît este și Cel ce S-a suit mai presus de toate cerurile și „a robu robime”, luîndu-i pe cei robiți de demult (de diavolul) și dăruindu-le slobozenie ca și cum i-ar fi robu încă o dată, pentru Sine.

luat-ai daruri întru oameni,

Apostolul a zis: „a dat”. Și s-au făcut amîndouă, că – luînd credință de la cei ce se apropie către Dînsul – Domnul le dăruiește darul. Așa, crezînd că Mîntuitorul Hristos este Dumnezeu din Dumnezeu, ceata Apostolilor s-a arătat moștenitoare a Împărăției cerurilor. Așa, mărturisind pe Dumnezeu, s-au proslăvit zecile de mii ale purtătorilor de nevoie și ale celor ce au viețuit întru petrecere cu cinste.

pentru ca și cei ce nu se plecau să sălășluiască la Dumnezeu.

Achila a talmăcit stihul mai descoperit: „măcar că neplecați sînt a se sălășlui”. Și zice: Nu ai căutat la nesupunerea lor mai dinainte, ci – și văzîndu-i grăind împotriva – ai stăruit făcîndu-le bine, pînă cînd i-ai arătat pe dînșii lăcaș al Tău.

19 Domnul Dumnezeu bine este cuvîntat, bine este cuvîntat Domnul din zi în zi.

După cuviință și-a pornit Proorocul limba spre cîntarea de laudă: De-a pururea – zice – este drept a Te lăuda, avînd Tu atîta iubire de oameni către noi.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Să sporească nouă calea Dumnezeuul mîntuirilor noastre.

Cel ce a dăruit – zice – mîntuirea noastră ne va netezi calea, ca să nu ne greșim de la atîtea bunătăți.

20 Dumnezeuul nostru este Dumnezeuul mîntuirii

Și ne va dăruia aceasta, fiind izvorul mîntuirii.

și ale Domnului, ale Domnului sînt ieșirile morții.

Că El ne-a deschis nouă temnița cea neumblată a morții, și a zdrobit porți de aramă și a frînt zăvoare de fier. Și a arătat acest lucru prin cele adăugate:

21 Însă Dumnezeu va sfărîma capetele vrăjmașilor Săi, creștetul părului celor ce umblă după greșalele lor.

Ne-a deschis nouă – zice – porțile morții, sfărîmînd capetele vrăjmașilor ce iscodeau greșelile oamenilor și nici perii capului nu sufereau să-i lase necercetați – căci prin „păr” arată greșeala cea preamică. Și ceea ce zice este așa: Dumnezeu a hotărît ca certarea celor ce păcătuiesc să fie moartea, iar diavolul, iscodind viața oamenilor ca un amar muncitor, nu suferă să treacă cu vederea nici păcatul cel preamic, ci trimite firea noastră la moarte. Deci, văzînd el pe Stăpînul Hristos îmbrăcat cu aceeași fire, s-a apropiat căutînd la Dînsul pricinile morții, după cum Însuși Domnul a zis întru *Sfințitele Evanghelii*: „Vine stăpînitorul lumii acesteia și nu va afla nimic întru Mine.” Dar, chiar nimic aflînd, vrăjmașul L-a dat cu nedreptate la moarte. Nedreptățirea aceasta a pierdut stăpînirea prigonitorului și a deschis oamenilor iadul, după cum s-a zis prin mai multe întru *Cuvintele pentru dumnezeiasca Pronie*¹⁵³. Încă și dumnezeiescul Apostol a zis că diavolul are stăpînirea morții.

22 Zis-a Domnul: Din Vasan Mă voi întoarce, întoarce-Mă-voi întru adîncurile mării.

Iar Simmah a zis așa: „Zis-a Domnul: Din Vasan Mă voi întoarce, dintru adîncurile mării.” Tălmăcit, „Vasan” însemnează „rușine”, iar rușinea este roadă a păcatului, deci dintru aceasta ne va întoarce pe noi Dumnezeuul tuturor, și „dintru adîncurile mării”. Iar care este adîncul mării, însuși Proorocul ne învață, strigînd: „Să mă izbăvesc de la cei ce mă urăsc și din adîncurile apelor”, în loc de: Să nu mă cufunde pe mine – zice – viforul apei, nici să mă înghită adîncul.

23 Pentru ca să se întingă piciorul Tău în sînge, limba cîinilor Tăi în sîngele vrăjmașilor.

Iar Simmah zice așa: „Ca să se afunde piciorul Tău în sînge și să lingă limba cîinilor Tăi pe toți vrăjmașii Tăi.” Aici – arătîndu-L pe Dumnezeuul tuturor biruindu-i pe vrăjmași ca un viteaz și slobozindu-i pe cei robiți cu

¹⁵³ Ale aceluiași Fericit Episcop Teodorit.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

nedreptate – zugrăvește cu cuvîntul pîraie de sîngiuri, morți călcați în picioare, zăcînd neîngropați și aruncați spre mîncare cîinilor. Așa strigă Domnul și prin Isaia: „Jgheabul l-am călcat singur, și din neamuri nimeni nu era cu Mine. Călcat-am pe dînșii întru mînia Mea, și i-am zdrobit pe dînșii întru urgia Mea, și am pogorît în pămînt sîngele lor și s-au stropit de biruințele asupra lor hainele Mele.”

24 Văzutu-s-au umbletele Tale, Dumnezeule, umbletele Dumnezeului meu, ale Împăratului din cel sfînt.

„Umblete ale lui Dumnezeu” numește iconomiile, iar „cel sfînt” – Biserica luată din sămînța lui David. Și zice: Purtarea Ta de grijă s-a făcut arătată tuturor oamenilor și toți au cunoscut iconomiile Tale cele de multe feluri.

25 Mai înainte au apucat boierii, ținîndu-se de cei ce cîntau, în mijlocul tinerelor cîntărețe.

De aici, ne învață veselia bisericilor. Iar „boieri” numește pe Sfinții Apostoli, ce au fost întîii meșteri ai acestora, iar „tinere cîntărețe” – pe cele ce se nevoiesc întru feciorie și aduc lui Dumnezeu cîntarea de laudă dumnezeiască. Apoi, le face mai luminate pe cele zise:

26 În biserici binecuvîntați pe Dumnezeu, pe Domnul, de la izvoarele lui Israil.

Proorocul arată încetarea *Așezămîntului cel Vechi*: căci biserica ludeilor era una singură, iar aici mai-nainte vestește mulțimea bisericilor, întru care poruncește să fie laudat Domnul tuturor din izvoarele israilitenești. Iar „izvoare ale lui Israil” ar fi putut să se numească după cuviință cărțile proorocești dintru care aducem cîntarea de laudă lui Dumnezeu. Și – de vreme ce lîngă izvoarele proorocești ne-au fost dăruite și acelea Apostolești – adaugă după cuviință:

27 Acolo, Veniamin, cel mai tînăr, întru uimire,

Achila zice: „Acolo, Veniamin cel mic, stăpînind peste dînșii”, iar Teodotion: „dascăl al lor”. „Veniamin, cel mai tînăr,” este Fericitul Pavel, care a odrăslit din seminția lui Veniamin. Și e „mai tînăr” pentru că a fost chemat și numit în urma tuturor. Dealtfel, și *Istoria Faptelor* îl numește pe dînsul „tînăr”. Acesta stăpînește Biserica, și o învață cele dumnezeiești și povățuiește pe cei ce voiesc către mîntuire. El s-a făcut încă și „întru uimire”, învățîndu-se că Cel gonit și socotit mort de dînsul este în ceruri. Dar – de vreme ce nu numai Fericitul Pavel, ci toată ceata Apostolilor îi învață pe credincioși cele dumnezeiești – proorocescul cuvînt i-a pomenit după cuviință și pe aceștia:

boierii ludei – povățuitorii lor, boierii Zavulonului, boierii Neftalimului.

Căci din semințiile acestea își trăgeau neamul ceilalți Apostoli: cei numiți „frați ai Domnului” aveau izvor seminția ludei; Petru, Andrei, Iacov,

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Ioan și Filip erau din satul Betsaida; se istorisește că Matei și Iacov petreceau în Capernaum, iar Simon Zilotis s-a numit Hanaanit. Acestea toate sînt locuri ale Galileii și moștenirea aceea o avea seminția Zavulonului și a Neftalimului. Sînt doi martori ai acestui cuvînt: unul este Proorocul, iar altul Evanghelistul, acela mai-nainte zicînd, iar celălalt aducîndu-l mărturie. Și zic așa: „Pămîntul Zavulonului, și pămîntul Neftalimului și ceilalți care locuiesc pe lîngă mare și de cea parte de Iordan, Galileea neamurilor, norodul ce ședea întru întuneric a văzut lumină mare.”

*28 Poruncește, Dumnezeule, puterii Tale, întărește, Dumnezeule, această lucrare pe care o ai făcut întru noi,
29 pentru Biserica Ta din Ierusalim.*

Iar Simmah spune așa: „Poruncește, Dumnezeule, pentru vîrtutea Ta, întărește, Dumnezeule, lucrul pe care l-ai făcut întru noi, pentru Biserica Ta de deasupra Ierusalimului.” Zice: Întărește, Stăpîne, darul pe care l-ai dăruit Bisericii Tale, pe care ai luat-o dintru noi și ai pus-o să șadă „deasupra a toată Începătoria, și Stăpînia, și Puterea și deasupra a tot numele ce se numește, nu numai în veacul acesta, ci și în cel ce va să fie”. Căci „Ierusalim” numește cetatea de sus, pentru care Fericitul Pavel zice: „Iar Ierusalimul cel de sus slobod este, care este maică a noastră, a tuturor.” Deci ei cer, pentru rudenia lor cu Biserica, să fie întărit darul ce s-a dat și, ei fiind pîrga, să dobîndească același dar și frămîntătura (restul omenirii). De aici, mai-nainte zice și schimbarea împăraților:

Ție vor aduce împărații daruri.

Că, după ce vor înceta a-L goni, împărații Îi vor aduce cinstea cuvenită Lui Dumnezeu; și – precum iau dajdie de la supuși – așa vor aduce și ei daruri Lui, ca niște robi și supuși. Martori ai acestui lucru sînt ochii care văd adevărul proorociei.

30 Ceartă fiarele trestiei,

Unele din pre-scrieri (adică izvoade) au: „dumbrăvi”. Dar, ori „dumbrăvi”, ori „trestie”, tot nerodirea se însemnează prin aceasta, și acolo au lăcaș fiarele cele gîndite, pe care Proorocul ne-a învățat a le goni prin dumnezeiasca chemare asupră.

adunarea taurilor împotriva junicilor noroadelor, ca să se încuie cei ispitiți ca argintul.

„Tauri” numește mulțimea ludeilor, pentru obișnuita lor semeție, iar „junci ale noroadelor” i-a numit pe cei din neamuri care au crezut chemarea cea nouă. Deci proorocul cuvînt mai-nainte vestește ridicările ludeilor, făcute întru începutul propovăduirii asupra celor binecredincioși. Și ei – zice – lucrează aceasta, vrînd a-i încuia și a-i lipsi de buna-norocire pe cei care – lămurindu-se cu foc ca argintul – s-au arătat

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

iscusiți¹⁵⁴ și lămurii. Aceasta a zis pentru dînșii și Fericitul Pavel: „Ne rîvnesc nouă nu bine, ci voiesc să ne oprească.” Și – de vreme ce și întru neamuri erau cei ce grăiau împotriva și săvîrșeau junghieri de multe feluri ale Sfinților – după cuviință zice și pentru aceștia:

Risipește neamurile ce voiesc războaie!

Așa, după ce a proorocit pentru cei ce vor grăi împotriva, își mută cuvîntul către cei ce au crezut:

31 Veni-vor soli de la Egipt,

Și a pomenit mai întîi Egiptul fiindcă de demult fusese încununat cu stăpînirea păgînatății. Îi pomenește pe Egipteni și *Istoria Faptelor*, povestind pentru cei adunați în ziua a cincizecea, întru care a venit peste Apostoli darul Preasfîntului Duh.

Etiopia mai-nainte va întinde mîna ei la Dumnezeu.

Și această proorocie a luat sfîrșit, și martor este dregătorul Candachiei, împărăteasa Etiopilor, famenul pe care l-a povățuit către adevăr Filip. Apoi, cheamă toate împărățiile din toată lumea:

32 Împărățiile pămîntului, cîntați lui Dumnezeu, cîntați Domnului!

Zice: Toți cei de prin lume, primiți lumina cunoștinței de Dumnezeu și aduceți cîntarea de laudă pentru buna-credință.

33 Celui ce S-a suit peste cerul cerului, spre răsărituri.

Pentru că Stăpînul Hristos S-a suit nu numai în cerul acesta văzut, ci și întru cel mai de sus, și a șezut de-a dreapta mării, în foișorul înalt al răsăritului Său, trimițînd tuturor oamenilor razele Sale.

lată, va da glasul Său, glas de putere.

Aici însemnează venirea Preasfîntului Duh, ce s-a făcut după Înălțarea Mîntuitorului nostru. Că și Domnul a numit-o pe aceasta „putere”: „Ședeți – zice – în cetatea aceasta pînă cînd vă veți îmbrăca cu putere dintru înălțime.” Încă și Fericitul Luca pomenește acest „glas”, zicînd: „Și s-a făcut glas din cer, ca de o suflare ce vine repede, și a umplut casa unde erau șezînd.”

34 Dați slavă lui Dumnezeu!

Acest cuvînt se aseamănă cu punerea de lege a Apostolului, care spune: „Proslăviți pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sînt ale Lui.” Drept este ca cei ce au dobîndit atîtea daruri să-L proslăvească prin toate pe Făcătorul de bine.

Peste Israil este marea cuviință a Lui, și puterea Lui – în nori.

Trăgîndu-și neamul din Israil, Sfinții Apostoli au arătat marea lucrare

¹⁵⁴ cercați, probați

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

a lui Dumnezeu prin minunile pe care le săvârșeau. Iar cei ce au primit după aceea darul dăscălesc, scoțînd apă ca niște nori din marea Preasfîntului Duh, o aduc oamenilor spre adăpare.

35 Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi,

Toți îndrăgitorii faptei bune îi găsesc pe oameni să-L laude pe Dumnezeu, după glasul Domnului, ce zice: „Să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile voastre bune și să slăvească pe Tatăl vostru din ceruri.”

Dumnezeul lui Israil Însuși va da putere și întărire norodului Său,

Nu l-a pomenit nici aici prost pe Israil, căci – mai întîi temîndu-se de Isav, apoi învrednicindu-se de dumnezeiasca arătare – Iacov s-a întărit și a scos frica din minte. Și cuvîntul ne învață că Cel ce l-a dovedit tare pe Israil și l-a ridicat deasupra vrăjmașilor va întări și norodul Său cel nou și îl va face neluptat și nebiruit.

bine este cuvîntat Dumnezeu.

Însă auzind – o prea-iubitorule de învățătură! – zicîndu-Se Dumnezeu de multe ori și „Domn”, și „Mîntuitor”, să nu socotești pe altul, că nu este, cu adevărat nu este altul, fără numai Tatăl, și Fiul și Sfîntul Duh. Însă nu trei dumnezei – să nu fie! – după cum de multe ori s-a zis de noi, pentru că numele acestea: „Dumnezeu”, și „Domn”, și „Împărat”, și „Ziditor”, și Atotîitor, și cîte ca acestea, se dau nedespărțitei Treimi, adică se înțeleg, și se socotesc, și se zic și se cred. Iar sfîrșitul este potrivit Psalmului, căci se cădea ca povestirea atîtor bunătăți să se sfîrșească cu dumnezeiască laudă.

TÎLCUIREA PSALMULUI 68

Întru sfîrșit, pentru cei ce se vor schimba, Psalmul lui David.

Psalmul de față însemnează schimbarea oarecăror lucruri, căci s-a zis pentru Iudeii mutați în Babilon, și s-a închipuit ca și cum aceia se roagă și cer izbăvire. Și mai-nainte vestește izbăvirea din robie, întoarcerea, zidirea Ierusalimului și, în scurt, buna-norocire mai dinainte a Iudeilor. Are încă și proorocie a stăpîneștilor Patimi ale Dumnezeului și Mîntuitorului nostru și a pierderii de tot care avea să-i apuce pe Iudei pentru acestea. Că – de vreme ce au îndrăznit asupra Făcătorului de bine și Mîntuitorului relele pe care le-au pățimit ei înșiși de la vrăjmași, pentru care i-au blestemat pe aceia – aceleași rele le-a hotărît asupra lor Dreptul Judecător.

Mîntuiește-mă, Dumnezeule, că au intrat ape pînă la sufletul meu!

Rugăciunea aceasta o aduce adunarea celor bine-credincioși, numind „ape” mulțimea primejdiilor. Și zice: Despre toate părțile sînt înconjurat cu cele de scîrbă.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

2 Afundatu-m-am în noroiul adîncului, și nu este stare,

Iar Simmah zice: „Cufundatu-m-am întru cufundările cele nemărginite, și nu este stare”, din metafora celor ce cad întru adîncul mării și a celor ce se pogoară prea mult în jos, ajungînd de aici la fund. Și arată prin acestea mărirea relor ce s-au întîmplat celor robiți de Babilonieni.

venit-am întru adîncurile mării și viforul m-a cufundat.

Împistrează cuvîntul cu multe feluri de icoane, neaflînd icoană vrednică de întîmplările mîhnitoare care îl țineau.

3 Ostenit-am strigînd, amorțit-a gîtlejul meu,

Zice: Totdeauna strig jelindu-mă, încît au obosit și înseși organele glasului. Iar „strigare” numește întinderea rugăciunii din cuget.

slăbit-au ochii mei, nădăjduind eu spre Dumnezeuul meu.

A pus stihul acesta din metafora celor ce așteaptă și îi ies în cale cuiva iubit care se întoarce din călătorie. Și zice: Am obosit așteptînd ajutorul Tău. Apoi, ne învață mai descoperit acelea pe care le-a pus mai sus cu închipuire:

4 Înmulțitu-s-au mai presus decît perii capului meu cei ce mă urăsc în zadar, întăritu-s-au vrăjmașii mei ce mă gonesc cu nedreptate.

Dar nimeni din cei iubitori de învățătură să nu socotească cum că acestea s-au zis de către fața lui Dumnezeu și Mîntuitorului, ci s-au zis – după cum s-a arătat de noi mai sus – numai despre fața celor robiți din Ierusalim în Babilon. Și zice: Vrăjmașii biruiesc numărul, și au mare putere și stăpînire, și se află cu vrăjmașie către mine neaducîndu-le eu pricină a urîciunii.

Cele ce n-am răpit, atunci le plăteam.

Mă osîndesc – zice norodul – și m-am dus în robie de dînșii pentru acelea cu care nu i-am nedreptățit.

5 Dumnezeuule, Tu ai cunoscut nepriceperea mea, și greșalele mele de la Tine nu s-au ascuns.

Zice: Tu – o Stăpîne! – le cunoști pe toate și nu s-a tănuit de Tine nimic din cele făcute. Deci ști că n-am greșit nimic aceluia, dar am călcat legile Tale. Acestui cuvînt se aseamănă acela: „Ție unuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut.”

6 Să nu se rușineze întru mine cei ce Te așteaptă pe Tine, Doamne, Doamne al Puterilor, nici să se înfrunzeze întru mine cei ce Te caută pe Tine, Dumnezeuul lui Israil!

Zice: Să nu mă fac chip de vătămare altora – așteptînd mîntuirea de la Tine, dar înșelîndu-mă de nădejdea către Tine – ci aceia ce au a Ta cunoștință să se învețe prin cele făcute mie că ești rod de mîntuire, nu de rușine, cui nădăjduiește spre Tine.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

7 Că pentru Tine am suferit ocară, acoperit-a rușinea obrazul meu.

M-am umplut de rușine primind ocări pentru Tine, că vrăjmașii mei mă grăiesc de rău adeseori, numind a mea robie neputință a Ta.

8 Înstrăinat am fost fraților mei și nemernic fiilor maicii mele.

Aici îi numără pricinile întristării, deșteptînd spre milă pe iubitorul de oameni Dumnezeu. A pus mai întîi ocările celor rău-credincioși, apoi despărțirea rudeniilor și a prietenilor, căci, fiind siliți a robi, nu erau lăsați să petreacă împreună cu rudeniile.

9 Că rîvna casei Tale m-a mîncat și ocările celor ce Te ocărăsc pe Tine au căzut asupra mea.

Și nu mă mîhnește și nu mă chinuiește mai puțin pustiirea Sfintei Tale case și rîsul păgînilor, căci cele făcute asupra aceleia ei le socotesc urmare nu a greșelii mele, ci a neputinței Tale. De aceea mă împung cu hulele asupra Ta, fiindcă m-am făcut pricinuitor acestora. Însă pe acest „m-au mîncat”, Simmah l-a zis: „m-au cheltuit”.

10 Și am acoperit cu post sufletul meu, și s-a făcut mie spre ocară.

11 Și am pus îmbrăcămintea mea sac, și m-am făcut lor spre pildă.

Pentru acestea mă mîhnesc și îmi topesc trupul cu post, dar și acest lucru s-a făcut lor pricină de rîs. Și mă rod pe sine-mi și sînt îmbrăcat cu îmbrăcămintea de plîngere a sacului, iar cei fără de lege au luat și au socotit acest lucru pricină de veselie.

12 Asupra mea vorbeau cei ce ședeau în porți și asupra mea cîntau cei ce beau vin.

Întru adunări – zice – și întru ospete, relele mele le vestesc și le batjocoresc. Căci de demult făceau soboarele înaintea porților.

13 Iar eu cu rugăciunea mea – către Tine, Doamne!

Simmah tălmăcește așa: „Iar a mea rugăciune – Ție, Doamne!” Și zice: Făcîndu-se acestea, eu către Tine îmi întind ochiul și aștept ajutorul de la Tine.

Vreme de bunăvoință este, Dumnezeule,

Simmah zice așa: „Vreme de împăcare este, Dumnezeule.” Zice: Destulă este munca adusă asupra mea, e vremea a se dezlega aceasta și a se arăta iubirea Ta de oameni – căci „bunăvoință” numește voia cea bună a lui Dumnezeu.

Întru mulțimea milei Tale auzi-mă, întru adevărul mîntuirii Tale.

Să nu-mi măsoari pedeapsa cu greșelile mele, ci cu nemăsurata milă a iubirii Tale de oameni. Și adu adevărata și dreapta Ta hotărîre asupra celor ce îmi fac mie atîtea rele. Apoi, cu închipuire, iarăși numără primejdiile, ispitindu-se a porni mila cu povestirile:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

14 Mîntuiește-mă de tină, ca să nu mă afund,

Zice: Mă asemăn celor ce cad în groapă tinoasă și așteaptă moartea, pentru aceea cer de la Tine mîntuire.

izbăvește-mă de cei ce mă urăsc și de adîncurile apelor!

Și cer să mă izbăvesc de vrăjmași și de relele lor – că „adînc de ape” a numit muncile aduse asupra-i de aceia.

15 Ca să nu mă cufunde viforul apei, nici să mă înghită adîncul,

Să nu fiu – zice – cufundat de mulțimea și de mărimea răutăților.

nici să-și închidă peste mine puțul gura sa.

Să nu oprești – o Stăpîne! – mîntuirea mea, nici să-mi închizi ușa iubirii Tale de oameni. Căci cei ce cad în vreun puț, fiind deschisă gura puțului, au oarecare puțină nădejde de izbăvire, dar, închizîndu-se aceea, se deznădăduiesc de mîntuire.

16 Auzi-mă, Doamne, că bună este mila Ta, după mulțimea îndurărilor Tale caută spre mine!

Trimite-mi izbăvire de relele pe care Ți le-am vestit, pentru a Ta iubire de oameni, nu pentru vrednicia mea. Vezi-mă că sînt înconjurat de rele și dezleagă-mi primejdiile, căci ajunge și numai arătarea Ta să risipească norul celor de scîrbă.

17 Să nu întorci fața Ta de la robul Tău,

Că așa obișnuiesc a face cei mîniați, leapădă de la sine rugăciunile celor ce le-au greșit.

că mă necăjesc, degrab auzi-mă!

Dă-mi grabnică mîngîiere pentru covîrșirea chinurii!

18 Ia aminte spre sufletul meu și îl izbăvește pe dînsul,

Căci și cu singură vederea poți să risipești cele de mîhnire.

pentru vrăjmașii mei izbăvește-mă!

Greșelile mele covîrșesc iertarea, dar vrăjmașii sînt rău-credincioși și robiți de răutate; deci, pentru ocările acelora, fă-mă părtaș al iubirii Tale de oameni, Stăpîne! A arătat aceasta și prin cele adăugate:

19 Că Tu cunoști ocară mea, și rușinea mea și înfruntarea mea, înaintea Ta sînt toți cei ce mă necăjesc.

Nimic nu s-a tăinuit de Tine din cele făcute, ci pe toate le vezi: și ocările acelora și rușinea mea, că intru în pămînt și mă mîhnesc, fiind ocărit de ei.

20 Ocară a așteptat sufletul meu și ticăloșie. Și am așteptat pe cel ce s-ar mîhni cu mine, și nu era, și pe cel ce m-ar mîngîia, și nu am aflat.

Fiind îmbulzit cu atîtea chinuri despre toate părțile și așteptînd altele încă, mai mîhnitoare, nu am nici o mîngîiere: cei ce mă mîhnesc sînt mai

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

presus de număr și nu este cel ce m-ar mîngîia și care, cu împărtășirea scîrbei, ar face mîhnirea mai ușoară.

21 Și au dat spre mîncarea mea fiere, și întru setea mea m-au adăpat cu oțet.

Însăși hrana – zice – mi-au făcut-o amară și mîhnitoare, căci celor ce mîncă cu chinuire și cea mai dulce hrană le este fără dulceță.

22 Facă-se masa lor înaintea lor spre cursă, și spre răsplătire și spre sminteală!

Zice: Schimbă veselia lor întru primejdii, Stăpîne, și să cadă întru acelea pe care le-au lucrat! Că „masă” a numit veselia, iar muncile: „cursă”. Așa a tîlmăcit și Simmah: „Să se facă masa lor înaintea lor spre cursă și spre muncă, și să se prindă.”

23 Întunecă ochii lor, ca să nu vadă,

Adică: Adu asupra lor nor întunecos de primejdii

și spinarea lor pururea o gîrbovește!

Osîndește-i – o Stăpîne! – cu robie pe dînșii, ca să cadă întru acelea pe care le fac, gîrbovindu-se de-a pururea întru lucrare dureroasă.

24 Varsă peste dînșiiurgia Ta și mînia urgiei Tale să-i cuprindă pe ei!

Zice: Sloboade asupra lor toată urgia pedepsei și adu asupra lor grabnică și îndelungată primejdie. Prin „mînie”, a arătat iuțimea, căci așa este mînia, iar prin „urgie” – statornicia, după cum este firea urgiei. Că mînia este iute și pentru puțină vreme, iar urgia – mai zăbavnică, dar mai statornică. Deci „mînie a urgiei” a numit pedeapsa cea iute și statornică totodată.

25 Facă-se curtea lor pustie, și în lăcașurile lor să nu fie cine să locuiască!

Și prin toate cere dreapta hotărîre și se roagă ca vrăjmașii să fie supuși sub acelea pe care le-au pricinuit altora. Așadar – de vreme ce Haldeii pustiiseră Ierusalimul și celelalte cetăți ale Iudeii, prădîndu-le și robindu-le – se roagă ca și țara lor să pătimească aceleași rele. Și au dobîndit cererea lor, că pustiu s-a făcut și a rămas Babilonul, pînă în ziua de astăzi.

Ni se cuvine a ști însă că acelea pe care au cerut Iudeii să le pătimească Babilonienii le-au pățimit și ei înșiși, după ce s-au turbat asupra Făcătorului de bine și Mîntuitorului. Căci Babilonienii le-au făcut lor hrana amară prin robia cea ostenitoare, dar nu le-au dat cu adevărat o hrană ca aceasta, iar Iudeii, nimic nedreptățindu-se, ci primind toate felurile de faceri de bine, l-au adus într-adevăr fiere și oțet însuși Făcătorului de bine, ca dintr-o vie vătămătoare. De aceea s-au supus sub aceleași pedepse și „s-a făcut masa lor spre cursă, și spre răsplătire și spre sminteală”, căci în locul bunei-norociri mai dinainte s-au osîndit iarăși

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

spre robie. Încă și ochii lor s-au întunecat și nu suferă a vedea lumina cea adevărată, și spinarea lor este gârbovită totdeauna de robie și de sărăcie, Pentru cerbicea lor cea înaltă și pentru grumazul lor cel vîrtos, curtea lor s-a făcut pustie și nimeni dintre dînșii nu locuiește întru lăcașurile Ierusalimului. Așadar s-au supus sub blestemele lor înșile, și acelea cu care i-au blestemat pe Babilonieni, fiind nedreptățiți, pe acelea le-au pătimit după ce au nedreptățit și s-au făcut nemulțumitori către Făcătorul de bine. Pentru aceasta și dumnezeieștii Apostoli au folosit mărturiile de aici, știind îndoita înțelegere a proorociei. Ci spre cele de aici înainte ale proorociei să călătorim.

26 Că pe care Tu l-ai bătut, ei l-au gonit, și peste durerea ranelor mele au adăugat.

Zice: Osîndindu-mă pentru fărădelegea mea, Tu m-ai dat acestora ca unor muncitori, iar ei m-au înfășurat cu mai multe rele decît ai poruncit și mi-au crescut chinuirea pentru păcat. Și Dumnezeuul tuturor muștră cruzimea aceasta a lor, și zice: „Eu ți i-am dat în mîinile tale, dar tu nu ai arătat milostivire către dînșii: ai îngreuiat jugul celui mai bătrîn, și pe cel mai tînăr nu l-ai miluit.”

27 Adaugă fărădelege peste fărădelegea lor, și să nu intre întru dreptatea Ta!

Pedeapsa adusă asupra-le a numit-o „fărădelege”, zicînd: Pune pedeapsă vrednică asupra celor ce viețuiesc fără de lege, ca să nu dobîndească bunătățile pe care obișnuiești a le împărți dreptilor.

28 Șteargă-se din cartea celor vii, și cu cei drepti să nu se scrie!

Acestora se aseamănă graiul care zice: „Nu vor învia necredincioșii la Judecată, nici păcătoșii în sfatul dreptilor.” Iar „cărțile” le pomenește Daniil: „Judecătorul – zice – a șezut și cărțile s-au deschis.” Însă ceea ce a zis este așa: Să nu se împărtășească ei de acelea pe care le dai celor ce șed cu Tine, nici să dobîndească chemarea înapoi, pe care noi, pentru iubirea Ta de oameni, o vom dobîndi.

29 Sărac și cu durere sînt eu, mîntuirea Ta, Dumnezeule, să mă sprijinească.

De aici-nainte, grăiește schimbarea lucrurilor, dezlegarea robiei și întoarcerea celor robiți. Pentru aceasta și este scris deasupra Psalmul „întru sfîrșit, celor ce se vor schimba”, fiindcă au primit două schimbări împotrivnice: în Babilon, pocăindu-se, au luat slobozenia mai dinainte; iar după aceasta, turbîndu-se asupra Stăpînului, s-au osîndit cu robia cea desăvîrșită. Deci Psalmul mai-nainte le grăiește pe amîndouă.

Iar „sărac și cu durere sînt eu” însemnează aceasta: Văzîndu-mă întru sărăcie și cercat în multe chipuri, m-ai învrednicit de a Ta mîntuire. Pentru aceasta:

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

30 Lăuda-voi numele Dumnezeului meu cu cântare, Îl voi mări pe El întru laudă.

Nu voi fi nemulțumitor, ci voi răsplăti darurile cu laude, prin povestirea facerilor de bine arătînd mărimea lui Dumnezeu celor ce nu o știu.

31 Și va plăcea Dumnezeului meu mai mult decît vițelul tînăr, ce-i răsar coarne și unghii.

Și jerfa laudei Îi va fi Lui mai plăcută decît vițelul tînăr și gras, căruia de-abia îi răsar coarnele și unghiile. Vrednică de plîns este nelegiuirea ludeilor, care nu voiesc a vedea și a cunoaște pruncimea slujbei *Legii*, măcar că cei robiți în Babilon se făgăduiau a lăuda pe Dumnezeu după întoarcere fără jertfe sîngeroase și arderi de tot, fiindcă mai dulce și mai plăcută lui Dumnezeu este cântarea de laudă. Dar să lăsăm de această dată mustrarea ludeilor și să mergem spre tîlcuire:

32 Vadă săracii, și să se veselească!

Toți cei ce cad – zice – întru asemenea rele să ia de la noi pricină de bună nădejde.

Căutați pe Dumnezeu, și va fi viu sufletul vostru!

Lîngă acestea, îi sfătuiește să ia mîntuire prin nădejdea către Dumnezeu și prin rugăciune.

33 Că a auzit pe cei săraci Domnul, și pe cei în obezi ferecați ai Săi nu i-a defăimat.

Văzînd sărăcia, a primit cererea noastră și a dezlegat legăturile robiei celor „ferecați în obezi”.

34 Laude-L pe Dînsul cerurile și pămîntul, marea și toate cîte se tîrăsc într-însa!

Zice: Chem toată zidirea spre împărtășirea cîntării de laudă, că nu ajunge limba omenească să povestească dumnezeieștile daruri.

35 Că Dumnezeu va mîntui Sionul, și se vor zidi cetățile ludeii,

Și Îi aduc Lui laudă, mai-nainte văzînd Sionul strălucit și vestit, și cetățile ludeii, acum pustii, luîndu-și buna-norocire dinainte. Așa, după înnoirea cetăților, mai-nainte vestește și mulțimea locuitorilor:

și vor locui acolo și-l vor moșteni pe dînsul.

Cei ce acum își dobîndesc întoarcerea – zice – își vor zidi cetățile și vor locui întru dînsule. Și nu numai ei singuri, ci și copiii lor și nepoții, că a adăugat:

36 Și sămînța robilor Tăi îl va stăpîni pe el,

Și, de vreme ce pentru nebunia asupra Mîntuitorului aveau să pătimească pierzarea cea cu totul desăvîrșită, după cuviință a pus într-acest fel sfîrșitul Psalmului:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

și cei ce iubesc numele Tău vor locui într-însul.

Căci, după dumnezeiescul Apostol: „Nu toți cei ce sînt din Israil sînt Israil, nici fii ai lui Avraam pentru că sînt sămînță a lui”. Și împreună-glăsuiesc cu acestea și graiurile proorocești: „De ar fi numărul fiilor lui Israil ca nisipul mării, doar rămășița lui se va mîntui.” Aceasta a zis-o și Fericitul David: „Cei ce iubesc numele Tău vor locui într-însul”, că – după Cruce și după turbarea aceea – s-au izgonit ei ca niște cîini, iar cei ce Îl iubesc pe El s-au sălășluit în Sion, aducîndu-l jertfa laudei.

TÎLCUIREA PSALMULUI 69

*Întru sfîrșit, lui David,
spre aducerea aminte, ca să mă mîntuiască pe mine Domnul.*

Însă întru unele izvoade nu am aflat-o pe aceasta, nici la *Evreu*, nici la ceilalți tălmăcitori, dar se potrivește cu înțelegerea Psalmului, că Proorul cere mîntuire și izbăvire de cei ce îi dau război. Iar Fericitul David a zis Psalmul de față cînd era gonit de Avesalom, și cu cuviință a adăugat lîngă scrierea-deasupra pe acest „spre aducerea aminte”, că pomenirea păcatului îl împungea pe dînsul mai cumplit decît vrăjmașii. Pentru aceea striga:

Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte, Doamne, ca să-mi ajuți mie grăbește!

Sînt înconjurat – zice – cu multe primejdii de tot felul, pentru care cer să mi se dea grabnic ajutor.

2 Să se rușineze și să se înfrunzeze cei ce caută sufletul meu!

Să greșească – zice – de la scopul lor cel fără de lege cei ce doresc a mea junghiere, și să dobîndească de aici rușinea.

Întoarce-se înapoi și să se rușineze cei ce-mi voiesc mie rele!

În loc de: Nu numai că se vor da pămîntului, dar vor ieși din viața aceasta în taină, cu rușine, aceia care au măiestrit cele cumplite asupra unora ce viețuiesc cu bună-credință. Aceasta o zice și prin cele de aici înainte:

3 Întoarce-se îndată, rușinîndu-se, cei ce-mi grăiesc mie: Bine, bine!

Afară de aceștia, să se întoarcă în fugă cu rușine și cei ce se bucură de relele mele, văzînd a mea schimbare.

4 Să se bucure și să se veselească de Tine toți cei ce Te caută pe Tine, Dumnezeule, și să zică pururea „Mărească-Se Domnul!” cei ce iubesc mîntuirea Ta.

Acest „Doamne” nu este pus în *Exapla*. Și zice: Uplete pe îndrăgitorii Tăi

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

de toată îndulcirea și veselia, ca să dăntuiască lăudînd facerile Tale de bine.

5 Iar eu sărac sînt și mișel, Dumnezeuule, ajută-mi!

În loc de: Iar eu sînt lipsit de dreptatea celor ziși mai-nainte și trăiesc cu sărăcie, neavînd bogăția faptei bune.

6 Ajutorul meu și izbăvitorul meu ești Tu,

Că a Ta purtare de grijă am dobîndit.

Doamne, nu zăbovi!

Sîrguiește-Te în grabă și nu mai întîrzia cererea! Pentru aceasta nu se roagă numai David, ci și toată ceata Sfinților.

TÎLCUIREA PSALMULUI 70

Psalmul lui David, al fiilor lui Ionadav și al celor ce s-au robit mai întîi, nescris deasupra la Evrei.

Însuși cel ce a făcut scrierea-deasupra a mărturisit că nu a aflat-o pe aceasta la Evrei, ci că el a pus-o. Ni se cuvine a ști că nu fiii lui Ionadav au fost cei întîi robiți, căci Fericitului Ieremia i s-a poruncit de Dumnezeu să le aducă lor vin, spre mustrarea nelegiuirii ludeilor, pe care aceia n-au vrut să-l bea, pentru poruncile strămoșilor. Și de aici Proorocul a muștrat nesupunerea ludeilor, căci aceia au păzit porunci omenești, iar aceștia au călcat punerile de legi dumnezeiești. Deci Psalmul s-a zis de către fața celor ce erau mutați în Babilon și doreau izbăvirea de robie și întoarcerea. Fericitul David l-a scris potrivit cuvintelor rînduiei cetii celor binecredincioși dintre ei, dar mai vîrtos înainte-grăiește fiilor darului, celor ce cred lui Hristos Dumnezeu și primesc purtarea de grijă de la Dînsul, și le arată izbăvirea de urîcioasa slujire a idolilor.

Spre Tine, Doamne, am nădăjduit, să nu mă rușinez în veac.

Zice: Să nu mă înșel de nădejdea mea, căci aștept al Tău ajutor, nici să mă fac de ocară mai mult. Primii aduc rugăciunea aceasta pentru cei ce i-au robit pe dînșii, iar ceilalți – pentru dracii cei răi și vicleni.

2 Întru dreptatea Ta izbăvește-mă, și mă scoate,

Te rog – zice – să judeci între mine și Babilonieni și să scoți cu dreptate hotărîrea asupra acelor, că așa mă voi izbăvi de robia lor.

pleacă spre mine urechea Ta și mă mîntuiește!

3 Fii mie, Dumnezeuule, scutitor și spre loc de scăpare, ca să mă mîntuiești, că întărirea mea și scăparea mea ești Tu.

Zice: Pe Tine Te am apărător, și cetate tare și turn întemeiat, primește cu milostivire rugăciunea mea! Și, precum am arătat mai sus, acestea s-au

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

zis către amîndouă fețele, adică celor bine-credincioși și fiilor darului, încă și către cei ce de atunci și pînă în vremea de acum se abat de la rău și se lipesc de cele bune. Că aceasta voiește să zică prin cele de aici înainte:

4 Dumnezeuul meu, izbăvește-mă din mîna păcătosului, din mîna călcătorului de lege și a celui ce face strîmbătate.

Te rog pe Tine – o Stăpîne! – să mă slobozești de silnicia celor ce trăiesc întru răutate și păgînatate.

5 Că Tu ești așteptarea mea, Doamne Doamne, nădejdea mea din tinerețile mele.

Norodul cel dintîi numește „tinerețe” vremea din zilele marelui Moisi – cînd a dobîndit slobozenia, după ce robiseră prea-multă vreme Egiptenilor – și zice: De atunci am avut nădejdea spre Tine și aștept al Tău ajutor. Iar norodul cel nou zice „tinerețe” înnoirii pe care a dobîndit-o prin baia nașterii de a doua oară.

6 Întru Tine m-am întărit din pîntece, din mitrasul maicii mele Tu ești acoperitorul meu.

„Naștere” și prăsire numește ieșirea din Egipt. Și Dumnezeuul tuturor ne învață aceasta, prin prea-dumnezeiescul Iezechiel, cînd muștră păgînatatea Ierusalimului și zice: „Tatăl tău este Amoreu, iar mamă-ta Heteancă”, adăugînd: „În ziua în care te-ai născut, buricul tău nu s-a tăiat, și cu sare nu te-ai sărat și cu apă nu te-ai spălat spre mîntuire.” Că – de vreme ce buricul este ca o rădăcină pruncului, că prin acela se crește și se hrănește, iar Israil avea sădită întru sine păgînatatea Egiptenilor și după ieșirea din Egipt – după cuviința a zis: Nu ți s-a tăiat buricul, căci tot din pîntecele maicii tragi hrana, și petreci întru meșteșugirile mai dinainte. Deci, rugîndu-se lui Dumnezeu, ceata celor bine-credincioși zice: De demult, dintru început am avut nădejdea către Tine.

7 Întru Tine este lauda mea pururea,

În loc de: Lăudîndu-Te și slăvindu-Te totdeauna pe Tine, m-am făcut strălucit prin purtarea Ta de grijă.

ca o minune m-am făcut multora,

După acea strălucire, m-am schimbat mult, încît cele pentru mine au fost socotite de cei mulți ca o minune și semn.

și Tu ești ajutorul meu cel tare.

Iar eu aștept ajutorul Tău.

8 Să se umple gura mea de lauda Ta, ca să laud slava Ta, toată ziua mare cuviința Ta.

După ce ai schimbat reaua-norocire ce zăcea asupra mea, pornește limba mea ca să pot aduce Ție cîntarea de laudă totdeauna. Fiindcă pe acest „toată ziua”, Simmah l-a zis: „în fiecare zi”.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

9 Să nu mă lepezi în vremea bătrînețelor mele, când va lipsi virtutea mea să nu mă părăsești pe mine.

Te rog – zice – să dobîndesc purtarea de grijă de care m-am îndulcit în tinerețe, și să nu fiu lipsit de ea nici la bătrînețe. Că – de vreme ce a numit „tinerețe” ieșirea din Egipt – numește „bătrînețe” vremea robiei în Babilon, fiindcă multă vreme a trecut la mijloc.

10 Că au zis vrăjmașii mei mie, și cei ce păzeau sufletul meu s-au sfătuit împreună,

11 zicînd: Dumnezeu l-a părăsit pe dînsul, goniți-l și-l prindeți pe el, că nu este Cel ce îl izbăvește.

Zice: Văzîndu-mă gol de a Ta purtare de grijă, toți vrăjmașii mei se pun, și saltă asupra primejdiilor mele și mă înfășoară cu rele de multe feluri, batjocorindu-mă că sînt trecut cu vederea de tot. Pentru care mă rog:

12 Dumnezeul meu, să nu Te depărtezi de la mine, Dumnezeul meu, spre ajutorul meu ia aminte!

Deci: Grabnic dă-mi ajutorul Tău și nu mă pune departe de a Ta purtare de grijă. Iar „a Se depărta de la dînsul” nu zice pentru ființa lui Dumnezeu, că El este de față pretutindeni și tuturor le stă de față, ci pentru purtarea de grijă și lucrarea ajutorului.

13 Să se rușineze și să lipsească cei ce clevesc sufletul meu,

Iar Simmah a zis așa: „Să se rușineze și să se cheltuiască cei ce se pun împotriva sufletului meu.” Adică: Să se greșească de ale lor apucări, și să culeagă de aici rușinea și să se facă deșerți cei ce măiestresc cu nedreptate pierzarea mea.

să se îmbrace cu rușine și cu înfruntare cei ce caută cele rele mie!

Prea-de ocară și cu totul de rîs să se facă cei ce mă înfășoară cu toate felurile de rele.

14 Iar eu pururea voi nădăjdui spre Tine

Pentru că, văzîndu-le pe acestea făcîndu-se, mă voi întări întru nădejde spre Tine.

și voi adăuga toată lauda Ta.

Și voi aduce Ție cu mult mai multă cîntare de laudă.

15 Gura mea va vesti dreptatea Ta, toată ziua – mîntuirea Ta,

Nu voi înceta povestind această dreaptă hotărîre a Ta, învățîndu-i pe toți cum, judecînd între mine și neprietenii mei, m-ai izbăvit de robia acelora.

că nu le-am cunoscut din cărți.

16 Intra-voi întru puterea Domnului.

Iar Simmah zice așa: „Că nu știi să le număr. Veni-voi întru puterea

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Domnului.” Fiindcă făgăduise să povestească dreptatea lui Dumnezeu și mîntuirea făcută spre dînsul, dar făgăduința era mai mare decît puterea omului, după cuviință a adăugat: „Nu știu să le număr.” Fericitul David a zis aceasta și în Psalmul 39, că – după: „Multe ai făcut Tu, Doamne Dumnezeul meu, minunile Tale, și gîndurilor Tale nu este cine să se asemene Ție” – a adăugat: „Vestit-am și am grăit, înmulțitu-s-au mai mult decît numărul.” Deci aceasta zice și aici: Nu știu să le număr, pentru că firea mea nu a primit asemenea scripturi și învățături, dar voi intra întru puterea Domnului și, pe cît este cu puțință firii omenești, voi aduce cîntarea de laudă.

17 Doamne, aduce-mi-voi aminte de dreptatea Ta numai.

18 Dumnezeul meu, învățatu-m-ai din tinerețile mele,

Văzînd dreptatea Ta spre mine, Te laud pe Tine – o Stăpîne! – pomenind poruncile Tale, că pe acestea m-ai învățat din pruncie. Și de aici este arătat că numește „tinerețe” vremea din zilele marelui Moisi, că prin acela s-a dat *Legea*, precum peste noi, cei din neamuri, darul a venit prin iconomia Unuia Născut Fiului lui Dumnezeu.

și pînă acum voi vesti minunile Tale.

19 Și pînă la bătrînețe și căruntețe, Dumnezeul meu, să nu mă părăsești,

Eu voi învăța – zice – facerile Tale de minuni pe cei ce nu le știu, iar Tu – Acela ce dintru început ai fost numit Dumnezeul meu – învrednicește-mă de-a pururea de purtarea Ta de grijă.

pînă voi vesti brațul Tău la tot neamul ce vine,

David mai-nainte vestește cu proorocie cele ce vor să fie, și numește „bătrînețe” sfîrșitul *Legii*, care s-a făcut după venirea Stăpînului Hristos. Și mai luminat ne învață aceasta Fericitul Pavel, vorbind pentru *Așezămîntul cel Nou*, și zice așa: „Iar zicînd «nou», a învechit pe cel dintîi, și cel învechit și îmbătrînit este aproape de pierzare.” Deci și aici, cu proorocie, îi învață să zică pe cei din Babilon: „Pînă la bătrînețe și căruntețe, Dumnezeul meu, să nu mă părăsești.” Apoi, arătînd ce numește „bătrînețe”, a adăugat: „Pînă ce voi vesti brațul Tău la tot neamul viitor.”

puterea Ta și dreptatea Ta, Dumnezeule.

Iar „neamul ce vine” este cel de după înomenirea Unuia Născut Fiului lui Dumnezeu, cînd s-a alcătuit Biserica neamurilor, care a primit propovăduitori din Iudei pe Sfinții Apostoli. Pentru neamul acesta zice și întru Psalmul al douăzeci și unulea: „Se va vesti Domnului neamul ce vine, și vor vesti dreptatea Lui norodului ce se va naște.” Așadar alt norod este acesta, afară de cel iudaic, de care Proorocul nu a zis: „s-a făcut”, ci: „se va naște”. Deci zice și aici: „Să nu mă părăsești, pînă cînd voi vesti brațul Tău la tot neamul ce vine, puterea Ta și dreptatea Ta.” Acestea se aseamănă cu proorocia Patriarhului Iacov: „Nu va lipsi domn din Iuda, nici povățuitor

din coapsele lui, pînă cînd va veni Acela căruia Îi este gătit, și El este așteptarea neamurilor.”

20 Dumnezeule, pînă la cele înalte sînt măririle pe care le-ai făcut mie.

Iar Achila și Simmah au zis așa: „Dumnezeule, pînă la înălțime sînt măririle pe care le-ai făcut”, în loc de: Înalte și mari sînt cele făcute de Tine – o Stăpîne! – și puternice să înduplece pe toți să Te numească pe Tine „Preaînalt”.

Dumnezeule, cine este asemenea Ție?

Nimeni – zice – nu poate să se potrivească și să se asemene Ție, căci Îi covîrșești pe toți, și cu firea, și cu puterea și cu toate bunătățile. De aici încolo, mai-nainte vestește întoarcerea ludeilor:

Cîte ai arătat mie, necazuri multe și rele, și, întorcîndu-Te, m-ai înviat

După ce m-ai dat – zice – la toate felurile de primejdii pentru nelegiuirile făcute de mine, m-ai întors iarăși la viață.

și din adîncurile pămîntului m-ai scos.

Mi se pare – zice – că m-am născut a doua oară, după ce m-am izbăvit de atîtea primejdii afară de socoteala omenească. Cineva ar fi putut zice că acestea s-au spus și de către fața firii omenești, căci din adîncurile pămîntului a scos-o pe dînsa Cel ce S-a pogorît în cele mai de jos părți ale pămîntului, adică Dumnezeu din Dumnezeu, Cel ce pentru noi a voit să Se facă om. Aceasta a zis-o Dumnezeu și prin Iezechiel: „Voi deschide mormintele voastre și vă voi aduce înapoi din Babilon”, adică: Voi dezlega deznădăjduirea omenească și vă voi dărui întoarcere, afară de nădejdele vrăjmașilor.

21 Înmulțit-ai peste mine mărirea Ta, și, întorcîndu-Te, m-ai mîngîiat și din adîncurile pămîntului iarăși m-ai scos.

Iar Simmah zice așa: „Vei crește mărirea mea și mă vei înconjura cu mîngîierea...”, iar celelalte le-a tălmăcit asemenea. Și zice: Prin purtarea de grijă împrejurul meu, se va arăta bunătatea Ta.

22 Că eu mă voi mărturisi Ție întru noroadă, Doamne,

Zice: Nu voi înceta povestind darurile Tale, învățîndu-i pe cei ce nu le știu. Și ni se cuvine a însemna că aici a pomenit noroadă multe, care – după înomenirea Mîntuitorului nostru – au dobîndit mîntuirea prin propovăduitorii ludei.

întru unelte de cîntare – adevărul Tău. Dumnezeule, cînta-voi Ție întru alăută, Sfîntul lui Israil.

Voi folosi încă și obișnuitele organe, țesînd cîntarea de laudă.

23 Bucura-se-vor buzele mele cînd voi cînta Ție și sufletul meu, pe care l-ai mîntuit.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

24 Și încă și limba mea toată ziua va cugeta dreptatea Ta, când se vor rușina și se vor înfrunța cei ce caută mie cele rele.

Totdeodată, mai-nainte grăiește pieirea Babilonului, ce s-a făcut de Chirus Persul¹⁵⁵, și chemarea înapoi a ludeilor. Și zice: După ce se vor prăpădi aceia, eu voi dobîndi întoarcere și voi dăntui, bucurîndu-mă și veselindu-mă, lăudînd facerile Tale de bine și cugetînd neîncetat la legile Tale.

TÎLCUIREA PSALMULUI 71

Despre Solomon.

Că Psalmul pus înainte nu i se potrivește nicidecum lui Solomon socotesc că vor mărturisi și ludeii, dacă vor voi să zică adevărul, și cu atît mai mult ucenicii credinței noastre. Întîi, că Solomon n-a stăpînit „marginile pămîntului”, nici n-a luat bir de la cei „de la apus” sau „de la răsărit”. Apoi, om fiind și trăindu-și vremea măsurată cu firea, a primit sfîrșitul vieții, și nu bine-lăudat¹⁵⁶, iar Psalmul îl arată pe cel proorocit „mai vechi decît soarele și decît luna”, așa cum ne va învăța mai cu de-adsinsul tîlcuirea graiurilor.

Dar deasupra-scrierea nu este totuși nepotrivită, ci se potrivește luminat Mîntuitorului, că „solomon” se tîlcuiește: „pașnic”, după cum ne învață arătat *Istoria Paralipomenilor*, că zice Dumnezeu către David, prin Natan: „Solomon este numele lui și pace voi da în zilele lui.” Numirea aceasta o are și Stăpînul Hristos, și strigă Pavel, marele propovăduitor al adevărului: „El este pacea noastră, Care a făcut pe cele două una și peretele din mijloc al gardului l-a stricat.” Însuși Domnul zice Sfințiților Apostoli: „Pacea Mea o dau vouă, pacea Mea o las vouă.” Deci Psalmul mai-nainte vestește Împărăția Lui, și pacea făcută de Dînsul și mîntuirea neamurilor. Și – de vreme ce este și Dumnezeu, și om, una fiind de-a pururea, iar cealaltă luînd-o la Sine pentru noi – proorocia ne învață pe amîndouă și zice că El are stăpînirea peste toate ca Dumnezeu, iar ca om – de la Tatăl Său.

¹⁵⁵ Cyrus III Cel Mare (559–529), împărat Persan. Perșii cuceresc Babilonul în anul 539 înainte de întruparea Mîntuitorului Hristos, iar un an mai tîrziu Cyrus îi liberează pe ludei, îi ajută să se întoarcă acasă, înapoiază cele 5400 de obiecte de aur și argint răpitate de Nabucodonosor din Biserică și poruncește refacerea Bisericii lui Dumnezeu din Ierusalim (vezi *Cartea întîi al lui Ezdra*, 1:1–4). Este unealtă a lui Dumnezeu, Care zice: „Eu însumi îi spun lui Cyrus «păstorul Meu»” (*Isaia*, 44:28).

¹⁵⁶ Măcar că a fost cel mai înțelept om al vremii sale, Împăratul Solomon a călcat legămîntul cu Dumnezeu și a ridicat jertfelnice idolilor, de dragul multelor sale femei de alt neam. Dar, pentru buna-credință a tatălui său David, Dumnezeu nu a pierdut împărăția lui Solomon în timpul vieții acestuia, ci a fiului său, Ieroboam.

Dumnezeule, judecata Ta dă-o Împăratului, și dreptatea Ta Fiului Împăratului!

Stăpînul Hristos este și Împărat, și Fiu de Împărat, pentru aceea Îl cheamă așa proorocia pe Dînsul. Iar Patriarhul Iacov Îl numește „leu” și „pui de leu”: „Pui de leu, Iuda, din odrasla mea fiul meu te-ai suit. Culcîndu-te, ai adormit ca un leu și ca un pui de leu. Cine îl va scula pe el?” El este nu numai Împărat, ci și Fiu al Împăratului, pentru că S-a născut ca Dumnezeu din Dumnezeu-Împăratul a toate, iar ca om are strămoș pe Împăratul David. Deci Lui se roagă proorocescul cuvînt să I se dea dreptatea, învățîndu-ne și pricina:

2 Să judece pe norodul Tău întru dreptate și pe săracii Tăi întru judecată.

Adică îi va slobozi de robia răului tiran pe cei ținuți cu sărăcia păcatului, judecîndu-i cu dreptate și pe ei, și pe acela.

3 Să ia munții pace și dealurile dreptate.

Aceasta este facere de față, arătînd schimbarea tuturor. Așa a zis și cînd povestea ieșirea norodului: „Munții au săltat ca berbecii, și dealurile – ca mieii oilor.” Și în toate acestea vedem schimbarea „munților” și a „dealurilor”, că – în locul păgînatății ce se urma întru dînsule de demult – cei ce au îmbrățișat viața îngerească¹⁵⁷ rodesc dreptatea *Evangeliei* și, solind pentru oameni, lucrează împăcările dumnezeiești.

4 Judeca-va pe săracii norodului, și va mîntui pe fiii săracilor și va smeri pe cel clevetitor.

După cuviință s-a chemat diavolul „clevetitor”, că și pe Dumnezeu l-a clevetit, zicînd că pentru pizmă a oprit El împărțășirea pomului. Și asupra lui lov a rostit aceleași cuvîntări mincinoase, zicînd: „Au doar în dar cinstește lov pe Dumnezeu? Atinge-Te de toate pe care le are, și Te va blestema în față.” Pe acesta l-a numit Proorocul întru al optulea Psalm „vrăjmaș” și „izbînditor”, iar aici „clevetitor”, și pe acesta zice că l-a smerit și l-a surpat Stăpînul, iar pe cei tiranisiți de dînsul i-a învrednicit de slobozenie și de mîntuire.

5 Și va rămîne cu soarele și mai-nainte de luna neamului neamurilor.

Cel ce le va face pe toate acestea nu are nici început de zile, nici sfîrșit al vieții (ca să zicem apostolește) fiindcă – zice – S-a născut din Tatăl mai-nainte de „luna neamului neamurilor”, adică cu nenumărate neamuri mai-nainte de zidire, și „va rămîne împreună cu soarele”, în loc de: Va avea ființă pururea fiitoare. Căci, neafîind altă icoană mai îndelung stătătoare, a alăturat cu soarele schimbarea lucrurilor de la întuneric către lumină, știindu-l vestit și făptuitor al vremilor și al zilelor, așa cum Însuși Stăpînul Hristos S-a numit „Soare al dreptății”.

¹⁵⁷ Iarăși: monahii.

6 Pogorî-Se-va ca ploaia pe lînă și ca picătura ce pică pe pămînt.

Prin aceasta ne-a arătat vădit nașterea omenească a Mîntuitorului, ce s-a făcut fără sunet și foarte cu liniște și cu taină. Că – precum lîna, primind ploaia, nu face nici un sunet, iar picăturile de rouă, căzînd pe pămînt, nu dau nici o simțire auzurilor – așa s-a făcut și zămislirea Stăpînului, nesimțînd-o nici logodnicul¹⁵⁸ ce împreună-locuia; astfel încît, după zămislire, bănuind necuvioșie și nerînduială, el a voit să o lase pe dînsa¹⁵⁹ în taină, dar s-a învățat prin Înger că nașterea este duhovnicească, iar nu omenească.

7 Răsări-va în zilele Lui dreptatea

Iar lucrurile mărturisesc cuvintelor, pentru că – izbăvindu-se firea oamenilor de păgînatatea dinainte – aceștia s-au învățat buna-credință. Și, chiar dacă oarecari din credincioși nu petrec după legile evanghelicești, sînt zeci de mii mai presus de număr – și între ostași, și între proști¹⁶⁰, și între cetățeni¹⁶¹, și între țărani – care fac multă purtare de grijă pentru fapta bună.

și mulțimea păcii, pînă ce se va lua luna.

Că, de demult, toparhiile (adică stăpînirile pe alocuri) și împărățiile peste fiecare limbă și neam nu puteau să dobîndească darul păcii, fiind despărțite și ticăloșite cu desele războaie, pentru că totdeauna duceau viața într-armată și purtătoare de arme. Pentru războaiele acestea au scris mulți, și din Romani, și din Elini; încă și *Istoriile Împăraților* și ale *Macabeilor* ne învață cîte rele pricinuiau toparhiile. Apoi, după înomenirea lui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru, acelea au încetat să mai fie, și lumea noastră e stăpînită de o singură împărăție, prin care urmează pacea, dînd vîrtute dumnezeieștii propovăduiri.

Iar acest „pînă se va lua luna” e pus în loc de: „în toată vremea vieții de acum”, că este de prisos a vorbi pentru vremea ce va să fie, întru care va urma pacea adevărată.

8 Și va domni de la mare pînă la mare

În loc de: Va domni peste toate marginile lumii. Că – de vreme ce margine a pămîntului sînt noianurile cele mari și ne-înotate, care se numesc „atlantice”, adică oceanul despre apus și despre răsărit – după cuviință a arătat că stăpînirea lumii se înconjură de mările dinafară. Iar stihul următor a arătat acest lucru mai descoperit:

și de la rîuri pînă la marginea lumii.

„Rîu numește Iordanul, întru care, botezîndu-Se, Stăpînul a fost

¹⁵⁸Sfîntul Iosif

¹⁵⁹Pe Maica Domnului.

¹⁶⁰„Proști” – aici: „simpli”, „umili”:

¹⁶¹orășeni

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

mărturisit de Tatăl că El este Fiul Lui cel iubit, întru Care bine a voit. Și de atunci – zice Evanghelistul – a început Iisus a propovădui și a zice: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!» De aceea și proorocia spune că «va stăpîni de la rîu pînă la marginile lumii». Apoi, face arătat acest lucru și într-alt chip:

9 Înaintea Lui vor cădea Etiopii, și vrăjmașii Lui țărîna vor linge.

10 Împărații Tarsisului și ostroavele daruri vor aduce, împărații Arabilor și Savva daruri vor aduce.

Și Fericitul Isaia, și minunatul Iezechiel pomenesc Tarsisul sau cetatea Carhidoniei, care este cea dintîi stătătoare și port al Libiei. Iar Savva este neam etiopenesc. Libienii (care se numesc și Africani) țin părțile de apus ale lumii, Etiopii – pe cele despre răsărit și miazăzi, Arabii – uscatul din mijloc, iar ostrovenii – uscaturile de prin mijlocul mării. De aceștia a zis că vor cădea înaintea Lui și Îi vor aduce închinăciune, ca unui Dumnezeu, și daruri, ca unui Împărat, iar vrăjmașii se vor supune sub blestemele făcute împotriva șarpelui: „Vei umbla pe pieptul tău și pe pîntece, și pămînt vei mîncă întru toate zilele vieții tale.” Iar vrăjmași ai Dumnezeului și Mîntuitorului nostru sînt prea-răii draci, asupra cărora ne-a dat stăpînire a călca, peste șerpi și peste scorpii. Și – de vreme ce a pomenit numai trei sau patru neamuri, arătînd umbrit și acoperit schimbarea tuturor neamurilor – acum face cuvîntul mai descoperit:

11 Și se vor închina Lui toți împărații pămîntului,

Unii – de bună voie, încă în viața de acum, iar toți ceilalți – după învierea de obște, că – după cum zice dumnezeiescul Apostol – „nu vedem încă pe toate supuse Lui, ci atunci se va pleca Lui tot genunchiul, al celor cerești, și al celor pămîntești și al celor de dedesubt.”

toate neamurile vor sluji Lui.

Acestea se potrivesc proorociei Patriarhului Iacov, care zice că El este „așteptarea neamurilor”. Și vedem sfîrșitul ei, că nu este vreun neam care să nu fi auzit propovăduirile evanghelicești, ci întru fiecare neam sînt cei ce au primit strălucirea cunoștinței de Dumnezeu.

12 Că a izbăvit pe săracul de la cel puternic și pe mișelul, căruia nu-i era lui ajutor.

13 Milă Îi va fi de sărac și de mișel, și sufletele săracilor va mîntui.

Și toți se vor închina Lui, izbăvindu-se de amara tiranie a diavolului, că pe acesta l-a numit „puternic”; iar „sărac” – firea omenească, ce era pustie de Dumnezeu. Iar într-alt fel, Dumnezeu îi împilă, și îi strînge pe cei silnici cu dumnezeieștile Sale legi, și îi spăimîntează cu îngrozirile gheenei și îi face să le fie milă de săraci. Că aceasta a și adăugat:

14 De camătă și de nedreptate va izbăvi sufletele lor,

„Camătă” a numit iubirea de argint, că așa o numește și *Legea Veche*:

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

„camăta și lăcomia nu va lua”. Deci zice: Va îndupleca pe cei ce se bucură de nedreptate și de lăcomie să aibă milostivire și iubire de oameni.

și cinstit va fi numele Lui înaintea lor.

Cinstit – zice – va fi la toți și slăvit.

14 Și va fi viu, și se va da Lui din aurul Arabiei,

În loc de „Arabiei”, ceilalți tălmăcitori au pus: „Savvei”. Însă și una, și alta, mai-nainte vestește darurile care se aduc Lui de la toți împărații și barbarii. Iar „va fi viu” înseamnă: De-a pururea va rămîne și va fi viu.

și se vor ruga pentru Dînsul totdeauna, toată ziua bine Îl vor cuvînta pe Dînsul.

Și neîncetat Îl vor lăuda pe Dînsul, vor lăuda și pe Tatăl Lui, printr-Însul luînd pricinile cîntării de laudă, pentru că acest „se vor ruga pentru Dînsul” se aseamănă cuvîntului apostolesc care zice: „Mulțumesc Dumnezeului meu prin Iisus Hristos, prin Care am dobîndit aducere către Tatăl.” Deci, prin Hristos, toți se vor ruga Tatălui și Îl vor lăuda pe El pentru bunătățile făcute către dînșii de Fiul. Îl vor lăuda încă și pe Fiul, ca cei ce de la Dînsul au primit acestea.

15 Fi-va întărire pe pămînt peste vîrfurile munților.

El – zice – va întări, și va propti pe cei ce au crezut întru Dînsul și îi va arăta înalți și ridicați sus, ca cei ce stau întru vîrfurile munților. Încă și Domnul a zis aceasta ucenicilor Săi: „Nu poate cetatea să se ascundă stînd deasupra muntelui, nici nu aprind făclia și o pun pe dînsa sub obroc, ci în sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor din casă.”

Prea se va înălța mai presus decît Libanul rodul Lui.

Fiindcă a vorbit de munții cei înalți, după cuviință a adus în mijloc pomenirea Libanului, fiindcă este mai prea-înalt decît munții Palestinei. Și zice că învățătura Lui, și descoperitorii și propovăduitorii acesteia se vor face mai înalți și mai strălucitori decît Libanul.

Și vor înflori din cetate ca iarba pămîntului.

Deci credincioșii Lui vor odrăsli rodul acesta, iar ludeii, ce n-au crezut, se vor asemana ierbii ce răsare și îndată se strică și piere.

17 Fi-va numele Lui binecuvîntat în veci, mai-nainte de soare rămîne numele Lui.

Acest „binecuvîntat” nu se află la nici un tălmăcitor, nici în *Exapla*, nici la Evrei.

Prin prepoziția „mai-nainte” arată că El este mai de demult decît soarele și decît luna, dar nu așa prost „mai-nainte de soare rămîne”, ci „mai-nainte de neamul neamurilor”. Am văzut că pe acest „neamul neamurilor” l-a pus și la lună, și la soare, iar acestea sînt de o vreme, făcîndu-se deodată, după cum a zis Dumnezeu: „Facă-se luminători pe

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

tăria cerului! Și a făcut Dumnezeu cei doi luminători mari.” Așadar, dacă a fost „mai-nainte de luna neamului neamurilor”, apoi cu adevărat a fost și mai-nainte de soare.

Și se vor blagoslovi întru El toate semințiile pământului,

Aici, a pomenit făgăduința către Avraam, și către Isaac și către Iacov, că acestor trei Patriarhi le-a făgăduit Dumnezeu că se vor blagoslovi „toate neamurile pământului” sau, alții: „semințiile pământului”. Aceasta a zis-o și Fericitul Pavel, țîlcuind: „Lui Avraam i s-au zis făgăduințele și sămînței lui. Nu zice: «sămînțelor lui», ca pentru mulți, ci ca pentru unul: «sămînței lui», care este Hristos.” Încă și întru *Epistola către Evrei*: „Că nu a luat firea Îngerilor, cu adevărat...”, și celelalte. Pentru acest lucru mai-nainte vestește și Psalmul acesta, zicînd că printr-Însul se vor blagoslovi toate semințiile.

toate neamurile Îl vor ferici pe El.

Proorocescul cuvînt le-a vorbit pe acelea ca pentru un om, iar pe acestea ca pentru Dumnezeu, că aflăm acest nume, „fericit”, alături de Dumnezeu: „Fericit este și singur Stăpînitor, Împăratul împăraților și Domnul domnilor, Cel ce singur are nemurirea, Care locuiește întru lumină neapropiată.” Deci zice: Toate neamurile Îl vor ferici pe El și Îl vor numi vrednic de laudă.

Apoi, învățîndu-ne mai descoperit dumnezeirea Lui cea ascunsă, Proorocul a adăugat:

18 Bine este cuvîntat Domnul Dumnezeuul lui Israil, Cel ce singur face minuni!

Acesta – zice – este Însuși Cel proorocit, Care va săvîrși facerile de minuni mai-nainte zise, Dumnezeuul lui Israil și Stăpînul tuturor.

19 Bine este cuvîntat numele slavei Lui în veac și în veacul veacului!

De aceea se cuvine să fie laudat El de toți, pentru că – deși nu cunoaștem firea Lui, ce este neajunsă – totuși am învățat mîntuitorul Lui nume.

Și se va umple de slava Lui tot pământul: Fie, fie!

Împlinindu-și proorocia, spune din nou ceea ce a proorocit de multe ori prin tot Psalmul, făcînd înainte-grăirea mai întemeiată: și zice că Hristos va fi arătat și cunoscut în tot pământul ca Dumnezeu și Stăpîn al tuturor, și va primi cinstea de la toți, strălucindu-i cu razele cunoștinței Sale de Dumnezeu. Și, după ce a învățat acest lucru prin darul Duhului și s-a înfocat cu dorirea, Proorocul se roagă să se petreacă toate și proorocia să ia sfîrșit. Pentru aceea, face și epilog, și zice: „Fie, fie!”, ori, după Achila: „cu încredințare”, în loc de: Cele zise sînt nemincinoase și adevărate și vor avea sfîrșit negreșit.

Sfîrșitu-s-au laudele lui David, fiul lui Iesei.

TÎLCUIREA PSALMULUI 72

Psalmul lui Asaf.

Cum ziceam mai sus, oarecari au spus că și acesta a fost scriitor de Psalmi, iar alții – „făcător de viersuri” și dascăl al cetei cîntăreților. Alții au spus că tot David a zis și acești Psalmi, iar Asaf i-a scris. Eu, după cum am zis de multe ori, am înțeles că Fericitul David i-a scris pe toți, pentru că așa este cuvîntul adevărului, ci pe acestea primească-le fiecare precum voiește, că nici o vătămare nu le va odrăsi celor ce le iau fie într-un chip, fie într-altul.

Iar noi, luminîndu-ne și povățuindu-ne darul, vom face arătată înțelegerea Psalmului. Așadar, fiind dus norodul rob în Babilon, era înconjurat cu multe și felurite primejdii. Și – văzînd ei pe Babilonieni întru păgînatate și fărădelege, dar trăind întru bună-norocire și belșug, iar pe ei înșiși întru rea-norocire și întru rea pătimire – aveau gînduri de multe feluri pentru dumnezeiasca purtare de grijă, aducîndu-și aminte și gîndind pentru ce oare cei ce trăiesc cu totul întru păgînatate nu iau nici o cercare și gustare de cele de mîhnire, ci se îndulcesc de toată buna-norocire, mergîndu-le bine întru toate. Astfel, a scris Psalmul de față mai-nainte văzîndu-le pe acestea de departe cu darul Preasfîntului Duh, măiestrind folos acelora și tuturor oamenilor, vestind arătat gîndurile lor și aducînd dezlegare celor căutate. Deci se potrivește didascaliala Psalmului tuturor celor ce gîndesc ori grăiesc unele ca acestea, dar s-a închipuit ca despre aceia care se întorseseră și își povesteau patima minții lor.

Cum este de bun Dumnezeu lui Israil

Pe acest „cum”, nu l-a pus alăturător, ci ca să arate covîrșirea bunătății, zicînd că Dumnezeu are multă purtare de grijă pentru Israil.

celor drepti la inimă!

Dar acest lucru nu îl știu toți, ci cei ce au gînduri drepte și sănătoase. Apoi, după ce i-a lăudat pe aceia, face arătată furtuna gîndurilor sale:

2 Iar picioarele mele puțin de nu s-au clătinat,

Puțin a lipsit – zice – de nu m-am abătut din calea mea.

puțin de nu s-au vărsat pașii mei.

Iar Simmah zice așa: „Prea-puțin a fost de nu s-au risipit cele ce mă întăreau.” Și zice: M-am primejduit să cad din gîndurile sănătoase care mă propteau și mă sprijineau, și am pățimit prea-mare alunecare. Acest lucru arată graiul „s-au vărsat”, că un lucru ce se varsă se risipește și curge cu furișare, iar „picioare” și „pași” numește cu închipuire gîndurile. Apoi, zice și pricina:

3 Că am rîvnit asupra celor fără de lege, pacea păcătoșilor văzînd.

Zice: Ardeam, văzînd pe cei ce trăiesc întru păgînatate și întru fărădelegi aflîndu-se în pace și întru bună-norocire multă. Vedem încă și acum pe oarecari zicînd la fel asupra celor ce viețuiesc întru păgînatate și lăcomie și – după cum li se pare – stăpînesc cu bogăție și cu slavă.

4 Că nu este semn în sus întru moartea lor

Achila a zis așa: „Nu sînt grele pătimiri întru moartea lor”, iar Simmah: „Nu își aduc aminte de moartea lor.” Și zice: Nici în primejdii nu se opresc să se cerceteze și să se iscodească pe ei înșiși. Că arătarea în sus însemnează oprirea: cînd voim să oprim un lucru, obișnuim a ridica în sus capul.

și întărire întru bătaia lor.

Puțină vreme – zice – se apropie de dînșii cele de scîrbă.

5 Întru ostenelile oamenilor nu sînt și cu oamenii nu vor lua bătaii.

Lucrurile curg după pofta lor și ei nu se împresoară nici cu osteneli, nici cu rele pătimiri și ticăloșii, nici cu certări, asemeni celorlalți oameni.

6 Pentru aceasta i-a stăpînit pe ei mîndria pînă în sfîrșit, îmbrăcatu-s-au cu nedreptatea și cu păgînatatea lor.

De aici – zice – s-au ridicat întru mîndrie și îngîmfare, și – nepedepsindu-se pentru păcatele mai dinainte – s-au împins și au căzut întru mai mare nelegiuire. Pentru că acest „s-au îmbrăcat” a arătat mulțimea nedreptății, ca și cum i-ar fi înconjurat despre toate părțile.

7 Leși-ta ca din seu nedreptatea lor,

După cum am zis de multe ori, „seu” însemnează buna pătimire și buna-norocire, deci: Au îndrăznit nedreptatea cu toată slobozenia, ca și cum ar fi fost întru atîta bună-norocire.

trecut-a întru așezămîntul inimii lor.

8 Gîndit-au și au grăit întru răutate, nedreptate spre înălțime au grăit.

9 Pus-au asupra cerului gura lor, și limba lor a trecut pe pămînt.

Zice: Nu le-a fost destulă nedreptatea adusă asupra oamenilor, ci au săgetat și cerul cu cuvinte și cu gînduri. Aici însemnează hulele lor împotriva lui Dumnezeu, ocările asupra norodului și batjocurile asupra dumnezeieștii Biserici, după cum a zis mai descoperit în Psalmul 41: „Făcutu-s-au lacrimile mele mie pîine ziua și noaptea, cînd mi se zicea în fiecare zi: Unde este Dumnezeul tău?”

10 Pentru aceasta se va întoarce norodul Meu aici și zilele pline se vor afla întru dînșii.

Proorocescul cuvînt le-a pus pe acestea ca și cum le-ar fi zis Dumnezeu tuturor, mîngîindu-i pe cei ce se mîhnesc. Și zice: Aruncînd aceia hule asupra lui Dumnezeu și supunîndu-ne sub rele pătimiri, Dumnezeu tuturor a hotărît lucruri bune pentru noi, făgăduind întoarcerea noastră și viața dată firii. Este arătat de aici că Psalmul se

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

potrivește celor întorși, care povesteau ce li se întâmplase în Babilon, căci a zis: „Pentru aceasta se va întoarce norodul Meu aici”, adică în Iudeea, iar cei aflați în Babilon n-ar fi putut nicidecum să zică „aici”. Iar „zile pline” a numit bătrînețele, în loc de: Și se vor întoarce și vor viețui pînă la bătrînețe.

Așa, după ce a arătat făgăduința lui Dumnezeu, s-a întors iarăși spre povestirea hulei Babilonienilor și a tulburării gândurilor:

11 Și au zis: Cum a cunoscut Dumnezeu? Și: Este cunoștință întru Cel înalt?

Iar Simmah a spus stihul mai descoperit: „Cum a cunoscut Dumnezeu? Au doară este cunoștință întru Cel înalt?” Deci Dumnezeu – zice – S-a făgăduit acelea, iar ei gîndeau întru sine că Dumnezeu nici nu privește, nici nu știe ceva din cele făcute. Apoi, arătînd păgînatatea aceluia, aduce în mijloc gîndurile sale:

12 Iată, aceștia, păcătoșii care se îndestulează în veac, au cuprins bogăție.

Zice: Întru fărădelege trăind, se îndulcesc cu îndestulare de bunătăți și au buna-norocire neschimbată. Căci „în veac” înseamnă aici: „întru această viață de acum”. De multe ori numește „veac” viața omului, zicînd: „Veacul nostru – întru luminarea feței Tale.”

13 Și am zis: Oare în deșert am îndreptat inima mea?

Iar eu, văzîndu-i pe dînșii ospătîndu-se și fălindu-se pentru bogăție, gîndeam: Au doară fără de folos îmi este mie avuția dreptății?

Și am spălat întru cei nevinovați mîinile mele.

Zice: Dar am cîștigat, căci m-am depărtat de cei ce trăiesc întru răutate. Pentru că acest „am spălat mîinile întru cei nevinovați” înseamnă: M-am păzit pe sine-mi nevinovat și nu m-am împărtășit cu cei răi.

14 Și am fost bătut toată ziua, și mustrarea mea – în dimineți.

Purtînd grijă de dreptate și fugind de împărtășirea răutăților, sînt muncit și ocărît în fiecare zi.

15 De am grăit, ziceam așa: Iată, ai defăimat tocmelile neamului fiilor Tăi.

Zice: Lăsînd celelalte gînduri, numai pe acesta îl gîndesc întru sine-mi: Au doară a stricat Dumnezeu tocmelile cu noi? – căci „ai defăimat tocmelile” asta însemnează. Iar „fii” se numesc pe sine, fiindcă Dumnezeu așa i-a numit pe dînșii: „Fiu întîi născut al Meu este Israil, fiu am născut și am înălțat.”

16 Și am socotit că am cunoscut. Osteneală este înaintea mea,

17 pînă ce voi intra în jertfelnicul lui Dumnezeu și voi înțelege cele de apoi ale lor.

Zice: Părăsind gîndurile acelea, socoteam că Dumnezeu m-a însoțit și m-a însortit cu osteneală și cu ticăloșii, osîndindu-mă pentru cele greșite

de mine. Însă mă voi întoarce, și voi vedea Biserica Lui cea sfințită și voi privi sfârșitul cel rău al vrăjmașilor. Apoi, prin dumnezeiescul dar, se învață aceasta:

18 Însă pentru viclesugurile lor le-ai pus lor rele, doborîtu-i-ai pe ei cînd s-au înălțat.

19 Cum s-au făcut întru pustiire! Fără de veste au lipsit, pierit-au pentru fărădelegea lor

20 ca visul celui ce se deșteaptă.

Acestea s-au întîmplat Babilonienilor în vremea lui Chir Persul, care i-a robit pe aceia și le-a dăruit întoarcere ludeilor. Și după cuviință a asemănat buna lor norocire cu visul, căci priveliștea vieții de acum nu se deosebește cu nimic de vis. Astfel, cei ce se mîndreau și se trufeau cu puțin mai înainte, ca unii ce stăpîneau toată lumea, au pierdut de năprasnă stăpînirea și au schimbat-o întru robia cea mai de pe urmă.

Doamne, în cetatea Ta chipul lor de nimic îl vei face.

Ca floarea ce are icoană vremelnică, așa puțină vreme a stat stăpînirea și silnicia Babilonienilor. Și zice: Pe aceasta Tu de nimic o vei face, osîndindu-i pentru păgînatatea săvîrșită împotriva cetății Tale.

21 Că s-a aprins inima mea,

Zice: Gîndeam acestea arzîndu-mă de fărădelegea acelora ca de foc. Că a luat a doua oară înainte-cuvîntarea, adică: „am rîvnit asupra celor fără de lege”, și ceea ce a numit acolo „rîvnă” a chemat aici „ardere a inimii”.

și rărunchii mei s-au schimbat.

„Rărunchi”, după cum am zis de multe ori, numește gîndurile, zicînd: Chiar avînd eu gînduri bine-credincioase, puțin de nu m-am abătut de trufia acelora.

22 Și eu am defăimat, și nu am cunoscut.

Simmah a zis mai descoperit acest cuvîntel: „Și eu eram neștiind și necunoscînd.” Și zice: Din neștiință am suferit această patimă, neștiind judecățile Tale.

23 Ca un dobitoc m-am făcut la Tine, și eu – de-a pururea cu Tine.

Dar – zice – nu voi mai pătimi aceasta, nici nu voi suferi să caut, nici să iscodesc ceva din cele iconomisite de înțelepciunea Ta, ci asemenea dobitocului voi urma îndrumării Tale, ca să nu mă despart de purtarea Ta de grijă. Că – precum dobitocul urmează celui ce îl poartă, neiscodind unde îl duce – așa, chivernisindu-mă de darul Tău, voi urma și eu, neiscodind purtarea Ta de grijă.

24 Ținutu-m-ai de mîna dreptei mele, și în sfatul Tău m-ai povățuit și cu slavă m-ai primit.

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

De aici încolo, le arată pe cele pentru întoarcere, zicînd: Precum tatăl cel blînd, aflînd copilul rătăcit, îl apucă de dreapta sa și îl întoarce acasă – așa m–ai întors pe mine la pămîntul strămoșesc, slobozindu–mă de robie, și dăruindu–mi trecere lesnicioasă printre neamuri și arătîndu–mă lăudat și slăvit.

25 Că ce–mi este mie în cer, și de la Tine ce am voit pe pămînt?

Iar Achila a tălmăcit mai luminat: „Ce–mi este mie în cer? Și cu Tine nu am voit pe pămînt.” A pus stihul cu întrebare, în loc de: În cer îmi este nădejdea, Te–am așteptat și Te aștept să–mi fii mie milostiv în cer și pe pămînt. Că nici în cer n–am alt dumnezeu și purtător de grijă afară de Tine, nici pe pămînt nu rînduiesc pe altul împreună cu Tine și nu–l socotesc de–opotrivă cu Tine, ci și în cer, și pe pămînt, pe Tine Te știu Dumnezeu. S–au zis însă acestea mai ales de către fața celor ce au crezut Mîntuitorului din neamuri, zicînd: Îmbrățișez a Ta stăpînire!

26 Lipsit–a inima mea și trupul meu,

Pentru aceasta, pe Tine Te doresc, și de Tine însetez și aștept ajutorul Tău cu sufletul și cu trupul.

Dumnezeul inimii mele și partea mea ești, Dumnezeule, în veac.

Că pe Tine Te am parte, și moștenire, și îndulcire și desfătare a bunătăților.

27 Că, iată, cei ce se depărtează pe sine de la Tine vor pieri, pierdut–ai de la Tine pe tot cel ce curvește.

Iar cei ce se depărtează de a Ta purtare de grijă și voiesc a sluji idolilor vor avea ca rod dintru depărtare pieirea. Căci „curvie” numește aici slujirea idolilor. Așa zice Dumnezeu și prin Ieremia: „A mers peste tot muntele cel înalt și sub tot lemnul pădurii, și a curvit acolo. Și i–am zis după ce a curvit ea cu acestea toate: Către Mine întoarce–te, și nu s–a întors.” Și iarăși: „Și a prea–curvit cu lemnul și cu piatra”, în loc de: Părăsindu–Mă pe Mine, Mirele ei, ea a slujit celor ce nu sînt dumnezei. Însă aceasta n–a zis–o pentru Babilonieni, ci pentru cei ce s–au făcut robiți pentru păgînatatea lor: avîndu–L Mire pe Dumnezeu, aceștia au prea–curvit îmbrățișînd robia dracilor. Ci, învățîndu–se a se face înțelepți din cercare, strigă:

28 Iar mie a mă lipi de Dumnezeu bine–mi este, a pune întru Domnul nădejdea mea,

Că, luînd cercare prin înseși lucrurile, voi fi nedespărțit de Dumnezeu, Care m–a mîntuit, și mă voi întări cu nădejdea întru Dînsul.

ca să vestesc eu toate laudele Tale în porțile fetei Sionului.

Și, prin nădejdea aceasta, am dobîndit întoarcerea și povestesc în Ierusalim facerile Tale de minuni. Că, precum pe oameni îi numește „fii ai

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

oamenilor”, așa numește Sionul „fată a Sionului”, căci cetatea avea două nume, și dumnezeiasca Scriptură o numește „Sion” și „Ierusalim”.

TÎLCUIREA PSALMULUI 73

Al priceperii, al lui Asaf.

Mai-nainte vestind pierzarea de tot a Ierusalimului, proorocescul cuvînt poruncește celor ce vor citi să ia aminte și să priceapă înțelegerea Psalmului. Iar oarecari au potrivit Psalmul acesta celor făcute de Antioh Epifanie, neluînd aminte la istorie, nici înțelegînd cu de-amănuntul proorocia. Pentru că Psalmul mai-nainte vestește arderea dumnezeieștii Biserici, stricarea caselor și prădarea desăvîrșită a cetății, iar din istorie am învățat că acestea nu s-au făcut de Antioh. Dar nici înconjurarea Babilonienilor nu se potrivește, căci pe atunci Iudeii aveau mulți Prooroci – pe Ieremia, pe Urie al lui Sameu, pe Iezechiel, pe Daniil – iar Psalmul zice: „Nu mai este Prooroc și pe noi nu ne va mai cunoaște.” Iar dacă nu se potrivește nici Babilonienilor, nici Machedonienilor, este arătat că mai-nainte vestește desăvîrșita pierzare adusă asupra lor de Romani, după care n-au mai dobîndit nici o întoarcere înapoi, luîndu-și osînde pentru păgînatatea îndrăznită asupra Mîntuitorului. Și vrednic lucru este a ne minuna de negrăita bunătate a Stăpînului, căci – mai-nainte știind cu de-adinsul nesupunerea lor – El Se ispitește a le opri păgînatatea cu proorocia relilor ce or să fie. Și chiar înainte-cuvîntarea Psalmului arată că aceasta e pricina proorociei:

Pentru ce, Dumnezeule, ne-ai lepădat pînă în sfîrșit?

Că nu ne-ai hotărît să petrecem nici în robia de șaptezeci de ani, precum în vremea Babilonienilor, nici – precum în vremea lui Antioh – cei șapte ani și jumătate, după proorocia lui Daniil, ci „ne-ai lepădat pînă în sfîrșit” și ne-ai osîndit cu desăvîrșita pierzare.

Aprinsu-s-a mînia Ta peste oile pășunii Tale.

Ai avut – zice – mîniere statornică asupra oilor Tale. Că – de vreme ce pe Păstorul ceresc, Care a păscut oarecînd pe strămoșii lor, L-au osîndit pe Cruce – pentru aceea a adus asupra lor dreapta pierzare desăvîrșită.

2 Adu-Ți aminte de adunarea Ta, pe care o ai cîștigat dintru început!

Zice: De demult, dintru început, ai fost numit Dumnezeu al nostru, și noi al Tău norod – o Stăpîne!

Mîntuit-ai toiagul moștenirii Tale,

Că, dobîndind ajutorul Tău, ne-am izbăvit de robia Egiptenilor. Iar „moștenire” i-a numit pe dînșii și Fericitul Moisi: „S-a făcut – zice – Iacov parte a Domnului, norodul Lui, și Israil – moștenirea Lui.” Și „toiag” a

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

numit sceptru împărătesc, în loc de: Dintru început ne-am făcută parte a Ta, ne-am numit moștenire a Ta, am petrecut sub a Ta împărăție. Așa, și în Psalmul 44 a numit toiagul „schiptu împărătesc”, zicînd: „Toiagul îndreptării este toiagul împărăției Tale.”

muntele Sion acesta, întru care ai locuit.

Zice: După ce ne-ai slobozit de robia Egiptenilor, ne-ai băgat în pămîntul făgăduit părinților noștri, și muntele Sion Ți l-ai afierosit Ție însuși, ca, locuind întru dînsul ca în niște palate împărătești, să ocîrmuiești norodul Tău. Iar acestea se prooroceau nefiind încă zidită Biserica în Ierusalim, căci Solomon a zidit-o după David și după Asaf.

3 Ridică-Ți mîinile Tale peste mîndriile lor pînă în sfîrșit!

Pedepsește-i pe dînșii pentru mîndria lor – zice. Iar pe acest „ridică-Ți mîinile Tale peste mîndriile lor” l-a pus din metafora celor ce îi bat cu mîinile pe cei ce păcătuiesc. Și a zis aceasta darul cel proorocesc cunoscînd pe vrăjmașii păgîni, adică pe Romani, că nu au ridicat acel război rîvnind pentru Cel răstignit, ci ca să supună pe toată lumea sub dînșii. Și i-a folosit pe dînșii Dumnezeu ca pe niște muncitori, muncindu-i pe cei ce făcuseră păgînatate.

4 Cîte răutăți a făcut vrăjmașul întru cel sfînt al Tău,

Nici *Evreul*, nici ceilalți talmăcitori, nici Cei 70 în *Exapla*, nu a pus în număr de mulți, adică: „întru sfinții Tăi”, ci cu număr de unul: „întru sfîntul Tău”, încît este arătat că le-a zis pentru Biserică, tînguindu-se și plîngînd pentru cele făcute asupra ei. Și cu acest scop împreună-glăsuiesc cele adăugate de aici înainte:

și s-au fălit cei ce Te urăsc pe Tine în mijlocul praznicului Tău.

Pentru că în Praznicul Paștelui, după ce s-a adunat tot norodul după *Lege*, Titus a așezat oastea aproape și a înconjurat Mitropolia Iudeilor. Așadar – de vreme ce în Praznicul Paștelui au pironit pe Cruce pe Mîntuitorul – aceia și-au luat pedeapsa păgînatății lor tot întru aceeași vreme.

5 Pus-au semnele lor semne, sfărîmat-au intrarea de sus.

Zice: Au ridicat deasupra porților noastre trofee, adică semne și arătări de biruință. Încă și Pilat a băgat în cetate semnele împărătești, împotriva *Legii*, iar împărații Romanilor au săpat în pietrele porții cap (sau chip) de porc¹⁶². Prin acestea toate, Iudeii învățau că se făcuseră pustii și goi de dumnezeiasca purtare de grijă. Iar Domnul mai-nainte le-a zis în dumnezeieștile *Evanghelii*: „Cînd veți vedea – zice – urîciunea pustiirii

¹⁶² Pentru a pîngări sfînta cetate și Biserica Domnului, știut fiind că în *Legea Veche* porcul era animal necurat. Tot așa, păgîinii Romani și stăpînul lor, satana, ne-au predat obiceiul „închinării la porc” și nouă, pentru a spurca Sfîntul Post al Nașterii Domnului și pentru a batjocori praznicul Sfîntului Mucenic Ignatie Teoforul, prin *datina* tăierii porcului „de Ignat”.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

stînd în locul cel sfînt – cel ce citește, înțeleagă! – atunci cei din Iudeea să fugă în munți.”

6 Ca întru o dumbravă de lemne, cu topoare au tăiat ușile ei deodată, cu secure și cu bardă au surpat-o pe dînsa.

Folosind unelte dulgherești tăietoare de lemne, stricau îngrădirile, tăiau ușile caselor, stricînd cele bune și frumos dichisite ca pe niște stejari.

7 Ars-au cu foc sfințitorul¹⁶³ Tău, în pămînt au spurcat locașul numelui Tău.

Nu le-a ajuns lor prădarea și stricarea celorlalte case, ci și-au întins nebunia și asupra Bisericii afierosite Ție, și pe unele le-au dat focului, iar pe altele le-au stricat cu mîinile lor, întrebuițîndu-le pe cele sfinte ca pe niște spurcate.

8 Zis-au întru inima lor, rudeniile lor dimpreună: Veniți și să stingem toate praznicele lui Dumnezeu de pe pămînt.

9 Semnele n-am văzut, nu mai este Prooroc, și pe noi nu ne va mai cunoaște.

Venind asupra noastră cu multă împreună-glăsuire și învoire, vrăjmașii au avut un singur scop: să strice *Legea* dată de Tine – căci prin „praznice” a arătat viețuirea după *Lege*. Și – zice – aveau îndrăzneală pentru că noi nu am văzut nici facerile de minuni din vremea strămoșilor noștri, nici nu eram muștrați de vreun dar proorocesc, făcîndu-ne deodată pustii și goi de toate acestea. Căci au avut mulți Prooroci și după întoarcerea din Babilon: pe Agheu, pe Zaharia, pe Maleahi. Este lesne a învăța din istorie că Proorocii mai-nainte spuneau norodului și împăraților cele ce or să fie și făceau arătate năvălirile războinicilor.

10 Pînă cînd, Dumnezeule, va ocări vrăjmașul, va întărita cel potrivit numele Tău pînă în sfîrșit?

În loc de: Pînă cînd ne dai pe noi la nelegiuirile acestora și suferi cu îndelungă-răbdare glasurile lor cele hulitoare?

11 Pentru ce întorci mîna Ta și dreapta Ta din mijlocul sînului Tău pînă în sfîrșit?

„Sîn al lui Dumnezeu” este vistieria bunătăților, iar „mînă” – lucrarea. Așadar zice: Pentru ce oare nu ne dăruiești bunătățile Tale, după obicei, și-Ți ridici mîna din sîn? A pus acest stih din metafora celor ce au sînul plin, și li se cere, dar nu voiesc a da și își întorc mîna înapoi.

12 Iar Dumnezeule, Împăratul nostru, mai înainte de veac

Măcar că de demult, dintru început, Te știm pe Tine Împărat, și ca de la un împărat am dobîndit de-a pururea daruri.

¹⁶³ jertfelnicul pentru animale și prinoase

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

a făcut mîntuire în mijlocul pămîntului.

Cu adevărat ai făcut arătată tuturor purtarea Ta de grijă pentru noi. Pentru că pe acest „în mijlocul pămîntului” l-a pus în loc de: „toți privind”.

13 Tu ai întărit întru puterea Ta marea,

Fugind noi de Egipteni și împiedicîndu-ne de mare a trece, Tu ne-ai dăruit cea prea-slăvită și străină călătorie, uscînd firea cea apoasă și zidind cu valurile ziduri de amîndouă părțile.

14 Tu ai zdrobit capetele balaurilor în apă, Tu ai sfărîmat capul balaurului,

„Balauri” îi numește pe Egipteni, iar „capete ale balaurilor” – pe voievozii acelora, și pe tribuni¹⁶⁴ și pe polcovnici¹⁶⁵. Iar „balaurul” numit cu număr de unu îl zice pe Faraon, ce era mai mare peste mulți boieri. Tot așa numește încă și pe diavolul, pe care l-a legat cu obezi și l-a surpat Purtătorul nostru de *Lege*, după ce a primit asupra-și moartea de bună voie. Pentru aceea a și zis că are multe capete. Și zice: Pe aceștia toți i-a cufundat, și marea – pe care la noi a ținut-o și a înfrînat-o – la aceia a dezlegat-o și a slobozit-o, și i-a cotropit cu valurile ei.

datu-l-ai pe el mîncare noroadelor arapilor.

Vecini și răzeși ai Egiptenilor sînt Etiopii, cu care aveau războaie dese. Dar, după ce Faraon s-a potopit în mare cu toată oastea, Egiptenii s-au făcut lesne prinși și robiți Etiopilor, și – precum cel flămînd mîncă hrana cu lesnire – așa și pe dînșii foarte lesne îi biruiau aceia. Pentru aceea zice cuvîntul proorocesc: „Datu-l-ai pe dînsul mîncare noroadelor etiopenești”, în loc de: l-ai arătat pe dînșii lesne prinși, făcîndu-i să se cheltuiască de Etiopi cu ușurătate.

15 Tu ai rupt izvoare și pîraie,

Iar *Evreul* și ceilalți talmăcitori au zis „izvor”, și – ori de vom zice „izvor”, ori „izvoare” – nu vom greși din adevăr. Proorocescul cuvînt numește „izvor” apa ce curge din piatră, dar aceasta, despărțindu-se, face multe pîraie, pentru ca multele miriade să se îndulcească de apă cu lesnire. Și aflăm că acest lucru s-a făcut nu o dată numai, ci de două ori: pentru unul ne învață *Leșirea*, iar pentru celălalt – *Cartea Numerilor*. Deci „izvor” a numit după cuviință piatra ce izvorăște curgerile apei, iar „pîraie” – despărțirile apei, ca pe cele ce nu au curs după fire, ci atunci au izbucnit: că – precum pîrîul nu este curgător de-a pururea, ci se alcătuește din apele ploilor – așa a izbucnit apa aceea prin dumnezeiască poruncă.

Tu ai uscat rîurile Itamului.

Iar Simmah a zis așa: „Tu ai uscat rîuri vechi”, adică: Ai poruncit a izvorî

¹⁶⁴ comandant al unei legiuni romane

¹⁶⁵ Rang ostășesc (în armata rusă) ce corespunde colonelului de azi.

în pustie acelea care nu erau și nu fuseseră dintru început, iar pe cele ce au fost și au avut călătorie și curgere veche de demult le-ai oprit a mai curge, căci așa ai voit. Aceasta o zice și într-un alt Psalm: „Pus-a râuri în pustie și izvoare de apă întru sete, pământ roditor întru sărătură, de răutatea celor ce locuiesc pe dînsul.” Ai pus – zice – pustia întru iezeze, și pământul fără de apă – întru izvoare și ai sălășluit acolo pe cei flămînzi. Că, pentru fărădelegile locuitorilor, a uscat râurile Sodomienilor, și ale Gomorenilor și ale celorlalți de prin prejur, iar pământului fără de ape i-a dat izvoare din piatră, aducînd apă norodului însetat, căci îi este Lui cu lesnire să abată cum voiește firea apelor într-altă parte. Însă acest stih arată și altceva: că – pentru fărădelegile lor – nu va aduce ludeilor apele râurilor proorocești, ci va adăpa cu izvoarele ieșite din piatră neamurile, ce erau pustii de demult. Iar „piatră”, după cum zice dumnezeiescul Apostol, este Hristos.

Și toate cele zise de la „a lucrat mîntuire în mijlocul pământului” pînă aici cuprind închipuirea facerilor noastre de bine. Pentru că și acolo izbăvirea de robie a fost prin ape, și aici începutul slobozeniei este tot prin ape: acolo – capete de balauri zdrobite în ape, iar aici – stăpîniri ale dracilor pierdute și risipite prin darul Sfîntului Botez; după cufundarea în mare, Egiptenii s-au făcut supuși lesne Etiopilor, iar după Sfînta Scăldătoare, războitorii noștri s-au făcut lesne biruiți celor ce de demult aveau suflete negre. Și, celor ce voiesc a lua aminte, lesne le este a le privi și pe celelalte asemenea: acolo – toiag, aici – Cruce; acolo – Moisi, aici – Arhieriei; acolo – marea, aici – scăldătoarea; acolo – douăsprezece izvoare¹⁶⁶, aici – doisprezece Apostoli; acolo – șaptezeci de copaci de finic, aici – șaptezeci de ucenici. Însă noi să călătorim către necurmarea tîlcuirii de aici înainte:

16 A Ta este ziua și a Ta este noaptea, Tu ai făcut zorile și soarele.

17 Tu ai făcut toate cele frumoase (hotarele) ale pământului, vara și primăvara Tu le-ai zidit.

A mutat cuvîntul de la facerile de bine din parte la cele de obște, și ne învață că Dumnezeuul tuturor este Ziditorul a toate, Făcător al zilei și al nopții, dătător al luminii, ziditor al soarelui și ocîrmuitor al vremii. Căci prin „primăvară” și prin „vară” a arătat schimbările vremilor. Iar în loc de: „Tu ai făcut toate hotarele pământului”, Achila și Teodotion au zis: „le-ai stîlpit”, iar Simmah: „le-ai pus”. Și cuvîntul arată că El a dat ființă pământului și l-a împărțit în cîmpii, și în munți și în văi, iar în alte părți l-a scobit, spre primirea apelor iezerelor și ale mărilor.

18 Adu-Ți aminte de aceasta.

¹⁶⁶ Pe cînd umblau prin pustie, ludeii „au venit în Elim. Și erau acolo douăsprezece izvoare de apă și șaptezeci de pomi de finic. Și au tăbărit acolo lîngă apă” (*Ieșirea* 15:27).

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

Zice: După ce ai făcut acestea toate, Tu, Ziditorul făpturilor, adu-Ți aminte de „aceasta”, adică „de adunarea pe care ai câștigat-o dintru început” – căci a întors pe „aceasta” către cea de mai sus.

19 Vrăjmașul a ocărit pe Domnul și norodul cel fără de minte a întărit numele Tău.

Zice: Nu la noi să cauți, ci la hulele vrăjmașilor noștri.

Să nu dai fiarelor sufletul ce se mărturisește Ție,

Proorocescul cuvânt nu se roagă așa prost, pentru toți, ci celor ce mărturisesc dumnezeiescul nume le cere cele bune, celor ce mărturisesc pe Cel răstignit Dumnezeu din Dumnezeu, de o ființă cu Tatăl și cu Duhul. Iar „fiare” numește nu numai cruzimea războinicilor, ci și pe a celor ce se leapădă de Cel răstignit și nu-L mărturisesc pe El Dumnezeu după cum s-a zis.

sufletele săracilor Tăi să nu le uiți pînă în sfîrșit!

Încă și săraci pot să fie cei cu cugetul smerit, că – după cum Însuși Domnul zice în *Evangelii*: „Fericiți – cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor!”

20 Caută spre așezămîntul robilor Tăi, că s-au umplut cei întunecați ai pămîntului de casele fărădelegilor.

Că cei ce nu au dobîndit strălucirea Ta – ci Te hulesc împreună cu Iudeii că ești doar om, și nu Te mărturisesc pe Tine Soare al Dreptății și au iubit întunericul necunoștinței – au casele pline de nelegiuire și de pedepsele ce odrălesc de aici. În loc de: La toate felurile de rele s-au dat, pentru aceea au ales întunericul.

21 Să nu se întoarcă smeritul rușinat,

Te rugăm să nu se greșească de rugăciune, nici să se trimită de la Tine cu rușine.

săracul și mișelul vor lăuda numele Tău.

Cei ce au trebuință de al Tău ajutor, și îl dobîndesc pe acesta, obișnuiesc a-Ți aduce Ție laudă.

22 Scoală-Te, Dumnezeule, alege judecata Ta, adu-Ți aminte de ocara Ta de la cel fără de minte toată ziua.

Foarte cu potrivire a schimbat pronumele „mea”: n-a zis „judecata mea”, ci „judecata Ta”. Și zice: Eu am pățimit acestea după dreptate, iar aceia au îndrăznit multe hule asupra Ta: unii cînd Te-au răstignit, iar alții și după Cruce și după al lor Botez, cînd s-au lepădat de Tine.

23 Să nu uiți glasul slugilor Tale, mîndria celor ce Te urăsc s-a înălțat pururea.

Și aici a înjugat mîndria războinicilor cu a loru-și față, și – nu pentru că

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

ar avea dreptate, ci pentru mîndria și ura vrăjmașilor – se roagă să se învrednicească de oarecare cruce.

TÎLCUIREA PSALMULUI 74

Întru sfîrșit, să nu strici. Psalmul cîntării lui Asaf.

Iar Simmah a zis: „de biruință, pentru nesticăciune, Psalmul lui Asaf”, fiindcă Psalmul are proorocie a dreptei judecări a lui Dumnezeu și mai-nainte vestește pieirea lucrătorilor răutății și vicleniei și răsplătirile cele bune ale îndrăgitorilor faptei bune. Prin deasupra-scriere, cuvîntul poruncește după cuviință să nu stricăm gîndurile bine-credincioase, ci să le păzim sănătoase, ca să moștenim nesticăciunea. Psalmul s-a zis încă și de către fața celor robiți în Babilon, care se făgăduiau a lăuda pe Domnul dacă vor dobîndi dumnezeiescul dar.

Mărturisi-ne-vom Ție, Dumnezeule, mărturisi-ne-vom Ție și vom chema numele Tău.

Și de aici este arătat că încă nu dobîndiseră întoarcerea. Și se făgăduiesc că vor lăuda pe Dumnezeu și se vor străluci cu prea-cinstitul Lui nume, pentru că „vom chema numele Tău” aceasta arată, zicînd: Iarăși ne vom numi cu numele Tău și vom fi norod al Tău.

2 Povesti-voi toate minunile Tale cînd voi lua vreme.

Iar Achila și Simmah zic așa: „cînd voi lua adunare”. Cînd – zice – ne vom întoarce și ne vom aduna întru Sfințita Ta Biserică, atunci Te vom lăuda pe Tine după *Lege* și îi vom învăța facerile Tale de bine pe cei ce nu le știu. Iar acum strigăm: „Cum vom cînta cîntarea Domnului în pămînt străin?”

Așa, după ce i-a învățat ce se cuvenea să zică pe cei robiți în Babilon și după ce i-a povățuit pe cei ce se întorc la Mîntuitorul a toate, proorocescul cuvînt arată pe Dumnezeu răspunzînd făgăduințelor făcute și zicînd:

Eu dreptăți voi judeca.

Cu dreptate – zice – voi judeca între voi și Babilonieni.

3 Topitu-s-a pămîntul și toți cei ce locuiesc pe dînsul,

Că sînt Judecător a toată lumea și voi aduce pedepsele cele vrednice asupra tuturor.

Eu am întărit stîlpii lui.

Și țitor al tuturor sînt, căci sînt Ziditorul tuturor. Eu am făcut pămîntul și l-am întemeiat, rezemîndu-l pe hotărîrile Mele ca pe niște stîlpi, căci am pus poruncă, și nu o va trece. Pentru aceasta, fiind și Judecător, nu voiesc a-i munci pe cei ce greșesc, dar spun mai-nainte pedepsele, ca să-

TÎLCUIREA PSALMILOR ÎMPĂRATULUI PROOROC DAVID

i fac mai înțelepți cu îngrozirea. Și îi dojenesc și îi sfătuiesc să urască toată nelegiuirea și să se grijească de dreptate și de smerita cugetare. Că acestea i-a învățat prin cele adăugate:

4 Zis-am celor fără de lege: Nu faceți fărădelege! – și celor ce greșesc: Nu vă înălțați cornul!

Această patimă este mai cumplită decît toate, că-i face nu numai să păcătuiască, ci să se și fălească pentru aceasta.

5 Nu vă ridicați la înălțime cornul vostru

Apoi, arată ce numește „înălțime”:

și nu grăiți asupra lui Dumnezeu nedreptate!

Pentru că și dobitoacele purtătoare de coarne se fălesc foarte pentru dînsule. Și cuvîntul le poruncește să nu crească nelegiuirea prin mîndrie, nici să-și pornească limba asupra lui Dumnezeu.

6 Că – nici de la ieșiri, nici de la apusuri, nici de la munții pustii,

7 că Dumnezeu judecător este.

„Ieșiri” a numit răsăriturile; așa zice și *A Cincea* tălmăcire. Iar „munții pustii” sînt părțile crivățului și ale austrului, că acestea au rămas nelocuite cu totul, pentru desăvîrșita lor răceală și fierbințeală. Deci învață că a scăpa de judecata lui Dumnezeu este un lucru din cele cu neputință: măcar de s-ar și duce în părțile despre răsărituri, măcar de s-ar ispiti să fugă întru ale apusului, măcar întru cele despre miazăzi, măcar întru cele despre miazănoapte, tot este supus sub dumnezeiasca hotărîre. Apoi, ne învață că schimbările vieții se fac cu voia lui Dumnezeu:

Pe acesta smerește, și pe acesta înalță.

8 Că paharul este în mîna Domnului, cu vin neamestecat¹⁶⁷, plin de amestecătură, și a abătut din una în alta.

Și proorocia Ieremiei ne învață pentru paharul acesta, căci i se poruncește de la Dumnezeu să-l ia și să adape Ierusalimul, și pe boieri și neamurile megieșe. Iar „vin” numește pedeapsa, fiindcă ia puterea, asemenea beției, și slăbănogeste încheieturile mădularilor. Deci proorocescul cuvînt zice că Dreptul Judecător va aduce pedeapsa uneori nouă, altelei altora, că acum îl înalță pe acesta, iar pe acela îl smerește, și iarăși mută înălțarea la alții, și schimbă primejdiile și preface bunele-norociri. Cei robiți în Babilon se învață să le zică pe acestea nu așa prost, ci mai-nainte deprinzîndu-se și cu robia Babilonienilor, și cu a lor slobozenie. Căci, nu după multă vreme, Chir Persul a răsturnat puterea aceluia și a dăruit acestora slobozenia mai dinainte.

¹⁶⁷ În lumea veche, vinul se bea numai amestecat cu apă, din pricina tăriei lui. Iar „amestecătura” sînt drojdiile. Deci „vinul” urgiei este și „tare”, și „tulbure”, doborîndu-l de tot pe cel ce îl bea.

FERICITUL TEODORIT, EPISCOP AL CHIRULUI:

Însă drojdiile lui nu s-au deșertat, bea-vor toți păcătoșii pământului.

„Drojdiile” a numit pedeapsa cea mai cumplită. Eu – zice – le-am băut pe cele mai limpezi, adică am fost supus sub cele mai mici rele, iar Babilonienii vor bea drojdiile cele mai de dedesubt, în loc de: Vor pătimi relele mai cumplite decât cele pe care le-au lucrat, fiindcă eu am dobândit întoarcerea după șaptezeci de ani, dar ei se vor da robiei necurmate.

9 Iar eu mă voi bucura în veac, cînta-voi Dumnezeului lui Iacov.

Că – precum aceia săltau și se bucurau pentru relele noastre, cînd beam noi paharul amărăciunii – așa și noi, văzînd pedeapsa lor, vom aduce lui Dumnezeu cîntare de laudă, nu punîndu-ne asupra aceluia, ci făcîndu-ne mulțumitori și bine-cunoscători către facerile de bine.

10 Și toate coarnele păcătoșilor voi zdrobi, și se va înălța cornul dreptului.

Prin aceste cuvinte, mai-nainte s-au învățat că îi vor birui și pe războinicii ce s-au ostășit asupra lor după întoarcere. Pentru aceasta a zis: „coarnele păcătoșilor”, fiindcă erau adunați din multe feluri de neamuri. De aceștia face pomenire și proorocia lui Iezechiel, a lui Miheia și a Zahariei. Iar „coarne ale dreptului” a numit cugetul lui cel binecredincios, dar – dacă cineva ar voi să înțeleagă că „drept” îl numește pe Zorobabel, pe care Dumnezeu l-a folosit ca slujitor pentru a săvîrși acea biruință – nu va greși din adevăr.

TÎLCUIREA PSALMULUI 75

Întru sfîrșit, întru cîntări, Psalmul lui Asaf, cîntarea către Asirianul.

Adăugirea „către Asirianul” nu am aflat-o în *Exapla*, ci întru unele din pre-scrieri (adică izvoade), însă Psalmul are această pricină, pentru că vestește cele de pe vremea lui Senaherim și pedeapsa adusă asupra oștii sale.

Cunoscut este în Iudeea Dumnezeu, în Israil mare este numele Lui.

Fiindcă într-o noapte atîtea zeci de mii de Asirieni au primit prin Înger rana purtătoare de moarte, Dumnezeu a toate S-a făcut arătat tuturor în Iudeea, grijindu-Se foarte pentru Israil.

2 Și s-a făcut în pace locul Lui și lăcașul Lui în Sion.

Că, după ce s-a ucis acea mulțime, cei rămași au fugit, făcîndu-se vestitori ai dumnezeieștii puteri, căci pentru aceasta nu au fost uciși împreună cu ceilalți. De aici, cetatea a dobîndit pace și toți au socotit că Dumnezeu a binevoit a locui în Sion cu adevărat. Apoi, ne învață cum este cunoscut Dumnezeu în Iudeea:

3 Acolo a zdrobit țăriile arcelor, arma, și sabia și războiul.